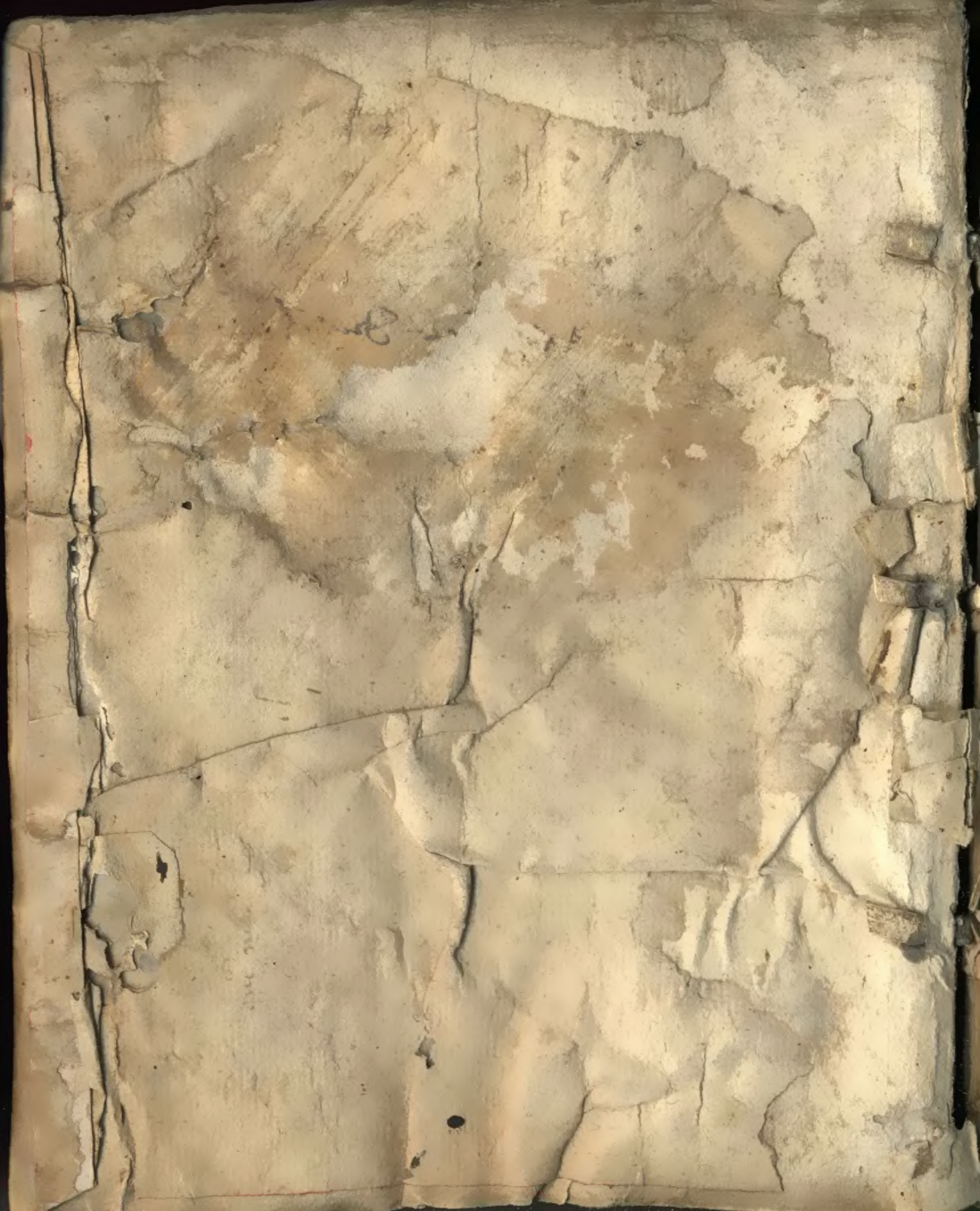

C.1.12

DISPUTATIO

C. 1. 13. DE PUTREDINE.

Authore

SIMONE SIMONIO PHILOSOPHIÆ
Medicinæq. Doctore, ac Inuictissimi Potentissi-
miq. Principis ac Domini, D. STEPHANI I.

Catalogo

Regis Polonorum, &cæt.

personæ Medico:

Sache Sesu

IN QUA

Ordine refutando illa propè omnia, quæ nuper THOMAS ERASTUS
eodem de argumento scripsit: simul Aristotelis gemina senten-
tia longè clariùs, veriùs, aptiùs, quàm ab ullo ad hunc usque diem
factum sit, explicatur: nec non, Aristoteli expositis Natura,

Causis, Differentijs, Aristotelea putredinis, Dissensio

inter Physiologos & Medicos, euiden-

tissime declaratur.

inscripty 1684

ADIECTÆ SVNT QVADRAGINTA

septem theses eodem de argumento.

Cum

Indice præcipuarum rerum pertractatarum. Ex quo, quam
multa etiam cùm Physiologiæ tum medicinæ theorema-
ta, istî disputationi affinia, in hoc opere pertracten-
tur, cognoscere primo aspectu
lector poterit.

æ

lit. S.

CRACOVIAE,

In Officina Typographica Lazari. Anno D.

1584.

227275 I

AD INVICTISSIMUM,

*Potentissimūque Principem
ac Dominum, Dominum*

STEPHANVM I.

REGEM POLONIAE, MAGNUM
DVcem Lithuaniae, Rufsiae, Prussiae, Masouiae,

Samogitiae, Volhinae, Podlachiae, Liuaniae, &c.

Principem Transylvaniae, &c.

*Principem, Dominumq; suum benignissimum, & cum
subiectissima veneratione animi
colendum.*

SIMONIS SIMONII SENIORIS

in Disputationem suam de putredine

PRÆFATIO.

COGNITIONEM PV-
tredinis, Serenissime Rex,
ac Domine Clementissi-
me, à Physiologo quidem
per se, à Medico autem $\pi\epsilon\delta\epsilon$
 $\tau\omicron\epsilon\varsigma\gamma\omicron\mu$ (vt Aristoteleo vtar
verbo) expeti, nullus est
qui negare aufit. Et nomi-

ne quidem $\sigma\iota\gamma\epsilon\iota\omicron\varsigma$, apud vtrumque nihil est magis
tritum. Res verò ipsa, quàm incerta? quàm diuer-

a ij

sa? Quam-

sa? Quamplurimi sanè extiterunt, qui neque rationem, neque modum Aristoteleæ probè tenuerint; perpauci aliquot, qui docuerint eandem esse Aristotelis & Galeni ea de re sententiam: quorum nullus tamen Galenicæ putredinis typum exprimere potuit vnquam. Postremus autem omnium, Thomas Eraſtus, Academiae Basiliensis Professor, qui opinatus est, non aliud, vel aliter Aristotelem lib. 4. Meteor. cap. 1. de putredine protulisse ac sensisse, quàm Galenus eadem de re senserit ac scripserit, miris quibusdam modis ac gyris argumentum hoc totum dialogo suo quodam, & annexis illis thesibus XLVII. inuoluit, atque innumerabilibus dogmatû absurditatibus, quod aliàs per se planissimum erat, implicatissimum reddidit. Dialogo porro illi, qui rectè etiam nos petebat, ac ea quæ in Synopsi Humoralium Febrium Anno 1577. edita docueramus, non obscure præſtrinebat, iustam disputationem opposuimus: in qua, ordine refutando illa propè omnia, quæ Eraſtus persuadere ineruditioribus conatus est, simul Aristotelis genuinam sententiam longè clariùs, veriùs, aptiùs, atque ad ipsam praxim Medicam accommodatiùs, quàm ab vlllo (id arroganter non dico) ad hunc vsque diem factum sit, explicamus: nec non planissimè expositis Natura, Causis, Differentiis

2272751

ferentiis, Affectionibus, Aristoteleæ putredinīs,
dissensionem inter Physiologos & Medicos, aliis
interea multis tam Physicis quàm Medicis theore-
matis, huic dispositioni ad finibus, exacte discussis,
eidentissimè monstramus. Contra theses verò
eiusdem, totidem posuimus nostras, quibus non
modo totius controuersię summa vniuersim com-
prehensa in conspectum quasi legentium adduci-
tur, sed etiam planiùs alicubi ea, quæ in progressu
ipso disputationis adducta sunt, exponuntur. Atq.
hæc omnia quatuor circiter mensium spacio, ab eo
tempore, quo scriptum Eraſti nactus sum, perfe-
cta & absoluta, Basileam eo animo miseram, vt
darentur typis. Sed iniquitate hominum quorun-
dam factum est, vt, & quod optaueram minimè
euenerit, & ego ab eo tempore ad hoc vsque mul-
tis ac miserrimis modis continenter afflictus, cum
procurandæ illius editioni, tum scriptis aliquot
aliis expoliendis, attente minus dare potuerim
operam. Iam verò Serenissime Rex aliquid otii
nactus, tuæ Clementiſ: Maiestatis liberalitate,
non inuitatus modò, sed etiã incitatus, hanc ipsam
meam lucubrationem iam pridem à multis viris
doctissimis, atque artis nostræ Professoribus ex-
pectatam, Cracouiæ typis exprimendam dedi: suo
tempore daturus etiam (si Deus cœptis fauerit

nostris , & fauam illam atque horridam rerum
omnium charissimarum mearum tempestatem ,
qua tandiu miserè huc atque illuc iactatus , tan-
tùm non obrutus sum , pro sua benignitate seda-
re aliquando voluerit)reliqua ; è quibus non me-
diocrem vtilitatem ac fructum ad omnes purioris
physiologiæ atque artis Medicinæ studiosos, redi-
turum & spero, & vel nostri etiam æmuli adfirma-
re ac spondere sunt ausi.

Hoc autem quicquid est leuioris fateor ope-
ræ , cur Tibi (sapientissime Rex) offerre ac dedi-
care sim ausus , duæ potissimum causæ sunt. Qua-
rum illa est vna, quòd solida non modò rerum me-
dicarum physicarumque , sed præclarissimarum
etiam quarumvis artium notitia , priscorum illo-
rum ac verè feliciũ Regum laudabilissimam con-
suetudinem atque honestissima studia imitatus ,
plurimum delecteris : altera verò eaque præcipua ,
quòd cùm tuæ Clemen:Maiestatì tantum iam de-
beam , quantum in referenda gratia reddere posse
me nunquam sperem : quod iis , qui soluendo non
sunt, idem mihi esse faciendum necessariò videam ,
vt omnia nimirum mea, quæcunque & qualiacun-
que illa sint, meque adeo ipsum tibi subiectissimè
tradam atq. addicam. Ac tantum, inquam, debeo
tibi (maxime Rex) priuato nomine. Comuni vè-
rò, quan-

rò, quantum ne complecti quidem animo, ne dum
æquare vllis vnquam aut vsquàm meritis valeam.
Iam enim te Regem, supra omnium humanarum
virtutum fastigium tanquam Heröa quendam, ex-
emplar videlicet Regibus aliis ad imitationem à
Deo propositum constitutumque, summa cum
animorum consensione ac veneratione omnes o-
mnium populorum ac nationum homines agno-
scunt. In quo quidem, id quod à veteribus dictum
est, perspici satis potest; Sux nempe fortunæ quem-
que sibi esse fabrum. Nam cum in omni vita (opti-
me Rex) & proprio admonitus ac ductus genio,
& maiorum tuorum exemplis incitatus, veræ lau-
dis, solidæque gloriæ iter, iam inde à pueritia in-
sistens, dignum te præstiteris, in quem Deus lar-
gissimæ suæ benignitatis potentiam omnē osten-
deret, ea deinde fortunæ prosperitas atque am-
plitudo est consecuta, cui nihil propè ad immor-
talem conditionem deesse videatur: & quæ nihil
tamen quidquam in te vnquam mutauerit, nisi vt
prodesse bonis omnibus tantundem velles & pos-
ses. Illustrissimæ, ac multis, iisque insignibus, tam
belli quàm pacis commoditatibus clarissimæ gen-
tis & amænissimæ regionis, felici satis principi, de-
latum ultro, legittima tot Illustrium & Patriæ a-
mantium procerum consensione, florentissimum
Poloniæ

Poloniæ Regnum. Eo accepto , mox grauissimum cum potentissimo & infensissimo Polono nomini hoste, à te susceptum, præclareq. gestum & feliciter confectum bellum : capta Polocia, recuperataque Liuoniæ prouincia , latissimis auctum propagatumque finibus Imperium ; Illustrissimæ Generosissimæque indolis, ex Fratre Nepos, Transilvaniæ Princeps constitutus , multisque & pacis legibus sapienter instructus , & belli subsidii, aduersus vel potentissimi cuiusq. hostis iniurias optimè munitus, atque in principatu suo stabilitus ; Illustrissima ex eodem fratre Neptis , Magno illi Zamoiscio, Regni Cancellario , atque exercituum supremo præfecto , quo iustiore in pace, fortior in bello, in administranda verò Repub. utrobique prudentiorem felicioremue nō habuit hactenus nostra hæc neque fortasse habitura est consequens ætas , elocata. Iam verò (quod ego vnum omnium maximum ac potissimè Regibus Principibusque expetendum duco) eorum omnium & singulorum, quorum præes Imperio , & qui tuam istam constantem pietatis professionem , singularem morum probitatem , vitæ comitatem , atque animi clementiam , cum grauissima & plena Maiestatis autoritate coniunctam , in negotiis quibusq. circumspecte tractandis, ipsaque adeò Rep.
recte

recte administrāda , insignem prudentiā ac dexteritatem ; in audiendis querimoniarum forensium strepitibus, facilitatem, attentionem, atque incredibilem patientiam ; in dicendo reddendoque iure inauditam facundiam , & summam æquitatem; in bello denique eximiam scientiam, inuicta animi fortitudine ac secunda vbique fortuna comitatum (quæ virtutes in nullo adhuc Principe nec maiores, nec illustriores, nec vt in te simul omnes deprehendi potuere) sibi & patriæ gratulantes admirantur, erga Tuam M. tanquam Numen aliquod è coelo huc emissum, pietas , animorumque propensio subiectissima.

Itaque benignissime Rex, cū cæteris in venerationem ac celebrationem augustissimi nominis tui adsint, ac pateant pretiosiora alia, mihi, quem Tuæ Regiæ personæ Medicum, & Nicolai Bucellæ, cū optimi atque humanissimi viri , tum doctissimi ac prudentissimi Archiatri tui, collegam habere, totque beneficiis ornare hætenus clementissimè voluisti, pro subiectissimæ gratitudinis officio, cū thura non habeam, quoquo modo nunc possim, mola & salsa hac Regiæ M. T. litare, liceat oro obsecroque ; atque vnum id tantum suppliciter ab eadem petere atque impetrare, vt & hoc nostrum munusculum, tantisper, do-

nec maiora quædam magnificentioraque tibi apparemus alia, clementi ac benigno accipias animo: & miseriarum laborumque nostrorum, ut antehac, ita deinceps eam, quam tibi heroicum istud generosissimumque ingenium tuum, ac fidelissimæ seruitutis nostræ nunquam certè deceptura spes dictabunt, rationem clementissime habere pergas. Æternum interea Deum, qui tot illustribus argumentis te sibi esse charissimum hætenus declarauit, toto animo precor, ut in futurum quoque Regiæ M. T. omnibusque etiam illis quos charos habes, faustissima quæque concedat. Scripta Cracouiæ Mense Iulij. Anno Domini M. D. Lxxxiiij.

Barbary arti & ferax et limol. Candido
electoralis professor of the ~~the~~ ~~philosophy~~
~~omnib. ~~specimen~~ & ~~the~~ ~~temperatures~~ & ~~the~~~~
~~verum audiam omnib. ~~specimen~~~~

Candido Lectori.

Abfolueram candide Lector, dum Lipsiæ degerem, disputationem hanc quarto post Erasmi diuulgatū libellum Mense. Id quod multorum fide ac testimonio probare satis superq̃ possim. Nec prodire tamen eam in hominum lucem certas ob causas tum primū volui. Verū non multo post, etiamsi eadem quæ prius editionis retardanda rationes vrgerent, nihilo tamen minus amicorum precibus fatigatus, commodam certi hominis occasionem nactus, Basileam Typographo miseram, vt excuderetur. Sed Rectoris Academix illius, cui pro more inspicienda exhibita est, mandato cautum fuit, ne daretur typis: eo duntaxat pretextu, quod contra collegam atque eius loci professorem scripta esset. Sapienter mehercule, atq̃ Rectoris dignitati conuenienter. Igitur vbi licere suis volunt alios quosuis petulantius carpere, ibi nostram vicissim aduersus eos causam agere, atq̃ existimationem iuste tueri, nefas esse ducunt. O tempora, o mores. Atq̃ his artibus vt suæ farinæ hominibus quibusdam perplacuant sapientuli isti; quā tamen interea benè apud solidè literatos probosq̃ homines, & neutrius partis odio tinctos, vel amore fasci-natos audire se opinantur? Quinto itaq̃ post Mense; primū remittitur liber. Atq̃ eo ipso tempore, quo propter recusatum constanter libri, quam Concordiæ formulam Saxones illi proximitarunt, approbationem, Illustrissimi Principis Augusti, Electoris Saxonie (cui duodecim integris annis fidelissimè subiectissimèq̃ seruieram) gratia priuatus, Pragam ad Casarem in numerum medicorum illius cooptatus, veneram. Cuius Maiestatem dum in Vngariam primū, deinde in Austriam, atq̃ hinc ad Augustana comitia, posthac de-nuo in Austriam sequi cogor, & domesticis interea curis mille modis miserrimè distrahor: demum verò ex aula Caesaris, ad Serenissimum Principem, Stephanum primum, Regem Poloniæ, Dominum meum clementissimum &c. pro medico accersitus. Cracouiam venio.

hoc quicquid est temporis (plus certè quàm voluissèm) elapsum est. Ac tantum in præsentia de mora editionis libri huius præmonitum te Candide ac amice Lector volui. Iam lege hæc, & iudica. Tantisper dico, hæc, donec extremam manum imponamus ijs, quæ tibi iam parata domi habemus.

Sunt vero illa.

Commentarij duo in totidem Hippoc. de Nat. humana, in quibus omnia prope, tam illius quàm eiusdem interpretis, nempe Galeni dogmata veritatis trutina exquisitissime examinata refelluntur.

Commentarij duo de Febribus, quorum alter nouam Theoriam proponit, alter praxin explicat.

Centuria prima Animad. Medicarum.

De affectibus dentium liber vnus.

+ Peripateticarum disputationum liber vnus, in quo multa quidem aliorum Aristotelis interpretum Illustriorum, sed Iacobi Scheckij Schorendorfsensis Pseudophilosophemata circiter quadringèta cùm vetera tum noua monstrantur.

Commentarius in librum Aristotelis de spiritu.

+ Commentaria in libros Aristotelis de sensibus & organis sentiendi, necnon de memoria & reminiscèntia: olim quidem in lucem edita, nunc verò multis locis aucta, & de cætero, alia prope facta. Ex quibus etiam, ne cuiusq. animi intemperies nostra, quàm olim dum gehennæ Alobrogum viuereamus (nisi mors illa potius nostra quàm vita fuerit) ex maligno ac venenato illo contagiosoq. Sebanarum Furiarum halitu contraxeramus, amplius offendat, abstulimus illa omnia quæ ad Religionis cultum pertinentia imprudenter Phisicis illis disputationibus aliena inserueramus. Sanè quæ & pagina 89. 220. & si quæ alibi de sacris huiusmodi rebus à me scripta sunt, ea omnia non modo perpetua obliuione deleta, sed ne cogitata quidem à me vnquam aut vsquam fuisse ex animo vellem. Verùm de his reliqua & quidem latine suo tempore.

Ad Aucto-

AD AVCTOREM
PHILOSOPHIÆ ET ARTIS MEDICÆ,
scientia clariff. ὁκτάσιμον ἐγνωμῶσινον.

Digna sopho laus est, abstrusas pandere causas.

Laus est, iura necis frangere digna Deo.

Tu præstas utrumq; Simon, Sophiæq; peritus
Et Medica æternum nomen ab arte ferens.

Dum pariter tenebris naturæ lumina profers,

Atq; salutifera fata moraris ope.

Quis neget ergo Sophi laudes te iure mereri?

Diuii laudes quis neget ingenij?

Gregorius Bersmannus.

IN EDITIONEM DISPVTTATIO-
nis de Putredine Iambicum trimetrum
Acatalecticum ἐγνωμῶσινον.

*Ad Magnificum virum Simonem Simonium Philoso-
phum & Medicum Clarissimum.*

Si difficultas præmium nanciscitur

Maius laboris, quàm carens molestijs;

Quo te Simoni præmio, qua gloria

Non iudicabunt assæcle dignissimum?

Nam dum putredinis latentes explicas

Ad veritatis regulam nodos, facis,

Vt quæstiones arduas, quæ cognite

Sunt hæctenus paucis, intelligant bene

Quotquot sequuntur dia castra Peonis.

Hinc iurè dicent, te iubar medentium

Qui tot labores terminas, feliciter,

Quos uidimus tentare multos turpiter.

b ij

Hinc

Hinc iure dicent, te anchoram dolentium
Qui tot labores terminas feliciter
Quos uidimus curare multos turpiter,
Arhela cum cor torret igneum Febris.
Nihil uerere Zoili calumnias,
Sed perge strenua docere nos manu.
Ah quando nostrum seculum doctissimis
Beas, fauente fato, commentarijs,
Quæ lubricas monstrare nobis possent
Fallacias, quibus Galenus posteros
Prioribus decepit annis: Friuole
Dum de naturæ discribit primordijs.
Quid ô SIMONI, cum moris tot? uidimus
Modò, absolutos codices, quos scrinio
Tuo recondis. Quàm diu nos distrahes?
Si mox saluti consules, mortalium
Te laude clarum, reque lautum splendida
Cernent nepotes: flammei sed gurgitis
Torrens uorago deuorabit Zoilos.

*Hieronymus Reusnerus Leorinus Medicæ
artis Doctor, atq; authoris quondam
scriba & discipulus F.*

Præfatio

EXCELLENTISSIMO

CLARISSIMOQ. VIRO, DOMINO

*Laurentio Iouberto, Medicinæ Doctori, Regio**& primario apud Monspelienses**Professori, &c. amico**singulari.*

ABES CLARISSIME IOV-
berte, quod pollicitus sum, vel potius
id, quod vt pollicerer, & præstarem,
tu quoq. præter alios, author atq; sua-
for fuisti; Disputationem, inquam, op-
positam Dialogo Thomæ Erasti: quo
ille nos (amicos tamen suos) contra

quos ipse scilicet vnus stare se posse putauit, infantes
recens natos, infanos, factiosos, sensu communi caren-
tes, toto cœlo errantes dixit. Aristotelis de Putredine
sententiam, nescio quibus ineptis Philosophematis in-
uoluere, atq; ad nescio quas insulas phantasias detor-
quere, contra omnem rei veritatem conatus est. Nos
contra, id vnum hîc agimus, vt monstremus, Erastum,
minimè omnium Aristoteleæ Putredinis, quæ lib. 4. Me-
teor. cap. 1. exposita & explicata est, naturam affecutum
fuisse: deinde verò Galenicam Putredinem, quam ta-
men neq; Erastus, neq; vllus alius, certo quodam typo
delineare nobis hactenus potuit, ab Aristotelea illa plu-
rimum abhorrere: postremò nihil vsquam propè in toto
suo Dialogo Erastum protulisse, quod aut non fictum;
aut

aut non absurdum sit, aut etiam non perperam, ac titubanter pronuntiatur. Restabat, vt monstraremus, humores, per febres humorales, non putrescere Aristotelea putredine, sed exardescere tantum : atq; hanc affectionem, non ad putrefactionē, sed ad excessum elixationis, aut affationis, (quæ caloris opera, quantopere à putrefactione differant, nemo, non prorsus in Philosophia rudis, est qui nesciat) esse referendam. Id quod partim quidem in hac disputatione, sed prolixius tamē, & minutius in altero Commentario ad lib. 2. Hippocratis de hum. nat. & priore parte Comment. nostrorum de Febris, quibus iam extremam impono manum, satis (vt opinor) fit.

In præsentia tamen transmittere, atq; in discussum præterire id non possum, quod aduersus veritatē hanc, in annotationibus ad lib. 1. Gal. art. cur. à quodam aliis perquam erudito ac docto viro nuper editis, scriptum legi : vt hinc conicere tu, pro tua eximia eruditione possis, quàm facili deinceps futurum sit nobis, non hanc modò, sed alias etiam arces, quas miseri isti sectarij per vim, & nescio cuius præiudicatæ opinionis priuilegium in Medicina occuparunt, expugnare ac demoliri.

Ait primum is, non moueri se autoritate Tralliani, multoq; minus aliorum quorundam, qui istam de putrescentibus per febres humoribus, opinionem in dubium reuocare videntur. In quo vicissim nos ipsi hoc reponimus: Eos qui ista in dubium, iustis de causis reuocarunt, multo minus eorū autoritate moueri debere, qui Philosophiam in assensu quodam statuendo, plebeijs persuasionibus fascinati, de illis etiam rectè dubitare,

dubitare, quæ sunt absurdissima, nequeunt. Tum addit: Trallianum recitare tantum, non comprobare, aut recipere opinionem illam. Quasi nos aliud vsquam dixerimus, & non expresse scripserimus, propositam ac recitatam duntaxat opinionem hanc à Tralliano. At (excipit ipse) non approbatam tamen. Quid tum postea? Satis esse volumus nobis extitisse, Alexandri Tralliani testimonio, alios qui approbarint. Deinde, si non approbarit, cur non reprobarit? Confutauit alias opiniones in eodem capite, de Febrium foco, & materia: iudicium etiam interposuit suum in controuersia de putredinis causa, cur istam vnã transmisit, atq; indiscussam prorsus omisit? Nam transmisisse atq; omisisse illum, & contrariam Galeni, cuius imitatore fore se professus antea fuerat, explicasse, ubi responderis; quid aliud tandem dixeris, quàm eum, aut propria conscientia conuictum, adulatorem potius, id quod quamplurimis alijs, tum placere videret, quàm Philosophum, quòd sibi reuera esse res videretur exponendo, egisse, aut peruicacem, more multorum, qui etiamnum hodie à Secta, cui semel studia sua deuouerunt, abduci se nullo modo patiuntur, in errore consenescere maluisse, quàm de alieni dogmatis veritate inquirere? Verba verò illa, *ὅτι οὐ μὲν γὰρ σήμερον ἐξάπτεσθαι* &c. nō protulit Alexander quasi ex se (quemadmodum falsò opinatur Censor noster) vt ex consequentibus verbis planissimè cognosci potest, *τοῖς τοῦ τὴν φύλιν ἐπὶ ἡμῶν γίνεσθαι φασιν* &c. sed quasi ex eorum ore, quorum sententiam tum exponebat; ac si diceret: hi de quorum opinione iam ago, commoti argumentis prædictis, non aliam in humoribus Febrificis putredinem esse intelligendam contendunt, præter illam, quæ

Iam, quæ accessio & exarsio quædam est. vt illud ῥῆσι, necessarîo ἐκφυτικὴ particula sit. Quin persuadere nobis quoq; conentur isti Patriæ Patres, atq; antiquitatis defensores acerrimi, bitumen, picem, arundinem, cartas, tum cùm ignis corripuit, ac depascitur eas putrescere. Alexander tamen hæc exempla, putredinis illius affert, quam in Febrificis humoribus inesse concedebant ei, quorum tum sententiam recitabat. Quid? quod paulo post, recensens eorum controuersiam, qui putredinis quidem vocem admittebant, sed de illius tamen modo inter se dissentiebant; putantes nimirum hi, à calido & humido, alij verò à calido & sicco, eam induci, ipsemet Alexander, suum interponens, arbitrium, hæc subiicit, ῥῆσι δὲ μοι ἀμφοτέρωθεν ὁ ληκισθῆναι τὸς λόγους, καὶ γινεσθαι πῶτε, καὶ δὲ ἀπὸ κρυστάλλου σπινθῆρος. Iam cùm intelligeret, à siccitate non posse inuehi putredinem illam, quam vbiq; Galenus inculcat, statim subiungit, μάλλον δὲ ἐγχανοσιν. Quasi videlicet ipse quoq; sententiam eorum, suffragio suo approbaret, qui σπινθῆρος idem, quod ἐξ ἀπῆσθαι intelligebant. Addit Censor; Erasistrati, Auerrhois, Nicoli, Vgonis, Gordonij, Buccaferreæ, & aliorum, quorum volentium nolentium testimonia in mea Synopsi produxi, authoritas, quanti facienda sit, se non disputare, non dubitare tamen, in allegandis illorū locis, aut inuersam, interuersamq; dictionem aliquam, aut alio sensu, quàm ab illis prolata sit, acceptam. Ad quæ iam respondere pluribus non est opus: Tantum dicam, in re controuersa, quantum etiam possit extortum testimonium eorum, qui aduersariam partem, aliàs tuentur mordicus, iam vel ipsa Lege decisum esse: deinde allegare denuo huc Authorum commemoratorum verba, non

non peruersa aut interuersa, (hoc enim studium Conci-
liatoribus istis Enantiomatum semper augustinis, qui in
a b c edariis, Grammaticisq̃ue speculationibus, admira-
biles plebi esse volunt, nos totum committimus, qui de
rerum veritate inquirenda solliciti, Authorum verba le-
gimus, pro vt ab eis prolata esse, non Vaticanus aliquis
codex, aut superstitiosus τὸν μω, τὸν μῆς, sed ipsa scripturæ
sensus connexio monstrat, & prout sonant, accipere
consueuimus) sed eo modo, quo proposita expositaq̃;
leguntur, superuacaneum esse: cū & scripta illorum
Authorum extent, atq; in promptu sit omnibus ea lege-
re. De Hippocratis autem Authoritate, quid obsecro
nobis ille obiecat? Tanti facimus Hippocratem, quanti
Galenū: id est vtrumq; pro homine habemus, neutrum
pro Deo: & hunc quidem garrulum sua natura & ame-
bitiosum; ergo etiam non rarò mendacem fuisse con-
stat: illum verò γυναικῶς (vt Aristoteleo vtar verbo) rudis
adhuc & infantis illius Philosophiæ alumnū: vtrumq;
tamen sua laude dignū: & Hippocratem quidem, quia
singularia, & quæ in Medicina facienda, ad momenta
quæuis occurrerent, diligenter obseruarit: (quid enim
obsecro, nisi Cabalam fortasse Galeni adhibeas, aliud, in
boni senis scriptis habes?) Galenum verò quod obser-
uationes illius, studio ac diligentia adhibita, spectando,
persequendoq; , multa vniuersalia præcepta, id est ad
artem Medicinæ conficiendam principia, sua excellen-
tis ingenij vi, ex eis extuderit, & quasi sepulta in Hip-
pocraticis illis nudis annotationibus, in lucem, conspe-
ctumq; , certo quodam ordine protulerit. Verū de hoc
in i. Centur. nostrar. animad. Med. si Deus voluerit,
plura legentur. Pergit deinde, arguendo nos incertitæ,

+ O Ingenium
Vere philo-
sophicum.

quòd non legerimus locū Hippocratis, qui est in 3. Epid. Sect. 3. scriptus. Imò legimus, & illum, & alios eiusdem Authoris: & quia legimus, idcirco eos incitā arguimus, qui propterea contendūt febrificos humores putrescere: nisi putrescere idem illis sit, quod exardescere, id est, aduenticio calore incensum esse: quæ incensio tamen nō ex putredine resiliens incensio sit (Putredinem enim sic propriè appellatam ac definitam ab Aristotele 4. Meteor. cap. 1. nemo sanæ mentis dicet, accensionem per se inuehere) sed incensio potius, ad quam consequatur exustio. Qui inquam duo hæc primarium qualitatum agentium opera, σφίσις καὶ ἔγκαισις, non intelligit plurimū inter se differre, is, cur prius non diligenter perlegat ea, quæ à Philosopho ijs de rebus sunt exarata, quàm iudicium de ignotis, in præiudiciū aliorum ferat suū? Sed redeo ad Hippocratem. An vnus ille locus ab isto Doctore primū scilicet notatus, aliis verò hætenus inuisus reperitur in scriptis Hippocratis, qui verbum σφίσις habeat? Et quid obsecro etiam iste? Hoc: multos Carbunculos in illa æstatis cōstitutione erupisse, & alia, quæ putredinis vocabulo, appellari consueuerint, &c. Magnum mysterium. At nos non inficiamur, & hæc & alia, quocunque modo corrupta, putrida vulgo dici solere: Sed illud intrepidè negamus, esse reuera putrida; Si putredinem sic accipiamus, quemadmodum accepit sapiens lib. 4. meteor. cap. 1. Isti plumbeo arieti, æneum hūc opponimus murum. Quid si etiam dicamus, Hippocraticam putredinem, ex incensione resilire, non hanc ex illa? τὰ μὲν ἰκμάλεα καὶ πεπιεσμένα ὑπόσφωρ αὐτῶν ἐκθερμαίνονται, καὶ ἐν ταχὺ καίετα ὑπὸ τοῖς θερμασίοις συγκαίόμενα σήπεται, lib. de nat. pueri. Vt si verborum vim species accensionis finis,

nis finis, putredo sit Hippocrati: ille autem quid aliud
 quàm exustio? Tum alia nos aggreditur via: quasi nimi-
 rum nullam protulerimus rationem aliam, quamobrem
 febrim ex putredine negemus, præter illam, quam non
 suo, sed aliorum nomine Trallianus adduxit. De quo
 paucis respondendo dicimus. Si ipse tantisper, dum
 Commentar. nostra ad lib. 2. de nat. hum. expoliuntur,
 Disputationem hanc legere non grauetur; sperare nos,
 fore, vt intelligat, longè iustiores adesse nobis causas, &
 firmiores subesse rationes, quamobrem dum in Schola
 sumus, & vim sapientibus de febrificis humoribus di-
 sputamus, à voce ista putredinis abhorreere cogamur.
 Deinde quærit, quæ tandem causa desit, quò minus in
 vasis putredo humorum sequi possit aliqua. Ad quod
 verè Censorium quæsitum, illud in præsentia dixisse fue-
 rit satis: deesse omnes: & illas quas ipse enumerat, nus-
 quam pro causis putrefactionis esse ab Aristotele recen-
 sitas: quod est vt paucis dicam, ex falsis falsum, contra
 nos, vel potius contra se ab illo concludi. Quid obstru-
 ctio ad efficiendam putrefactionem? quid caloris humi-
 di aduenticij dominium ac victoria, ad putrefactionis
 totius formam? Iam dixi, & repeto denuò: miseros istos
 verbis se implicare, quia verborum vim non intelligunt.
Putrefactio inquam sapienti, est perperisio quædam cer-
ta in mistis, quatenus mista sunt, causa primarum quali-
tatum, opposita Generationi simplici: per quam euoca-
to calore interno ab externo, proindeq; humidum à secco
facto diuortio, mixtum simpliciter corrumpitur: quid ad
 hanc obstructio? quid humidum aduenticium? quid vi-
 ctoria & dominium (cuiusmodi ipsi intelligunt: nam &
 nos quoq; scimus, putrefactionem inuehi ab externo

Non: perperisio
 onj.

calore vincente) caloris aduenticij. Sunt hæc dico inter se natura distincta, quæ mistis causa primarum qualitatum accidunt opera, Generatio, Putrefactio, Maturatio, cruditas, Elixatio, *μολυσσις*, Assatio, *σέτισσις*, & excessus in Assatione, qui ad exustionē refertur, Concretio, Liquatio, Spissatio, Flexio, Ruptio, Fractio, Contusio, Cōpressio, Tractio, Productio, Fissio, &c. quæ qui confundit, is se ignarū Philosophiæ satis declarat: ablegandus ad Aristotelis lectionem, priusquam in huiusmodi controuersis censoriam illam seueritatem in nos distringere debeat. Quid enim aliās proficiunt friuolis istis, quæq; milles iam explosæ sunt, exceptiunculis repetitis rhetoricando? Nos hæc & tot asserimus: Putrefactionem Aristoteleam illam dico, simplicem atq; oppositam generationi simplici, expositam & definitam cap. 1. 4. lib. meteor. nullo modo conuenire febrificis humoribus, supurationi, &c. Galenicam nondum esse ab vlllo de facie cognitam, sed quasi Protheum quendam in omnem sese vertentem formam, esse propositam: Vulgarem verò illam, esse exustionem, seu malis excessum quendam in assatione, vel elixatione: ideoq; ab his perpeffionibus, nullo modo separandam. Satisne Latine hæc? De his inquam tribus capellis dicant isti *πρωτοπατοι*, aliquid, sua existimatione atq; autoritate dignum, tum eos vicissim dignos iudicabimus, quos refutare pluribus debeamus. Post hæc (dignum illud quidem, quod risu excipiat) petit, qualem tandem sufflōnem habituri simus, qui statutis quibusdam horis, quod fieri in intermittentibus febribus obseruatur, febrificam materiam arsuram succendat? Respondemus illum ipsum, quem ipse antea vnum admiserat, nunc immemor sui, explodit, Putrefactionis

ctionis causam, id est obstructionem, seu quocunq; tandem modo prohibitam trāspirationem. Est enim Febris, accensio, sed citra flammam aut carbones tamen : ergo & citrà cineres; hanc verò in intimis aliter quàm in extremis excitari, qui somniat, is verè desipit. In Erysipelate atq; inflammatione, v. g. cruris, conclusus & constipatus copiosior calidiorq; humor, qui in extremis venarū capitulis est, vel ex his iam excidit in carnes, incalescit. Exin ardor & febris (vt ita dicam) partis : quæ deinde sensim communicata cordi, Febrim totius facit. Ardor tamen in externis continenter & continuò viget ad finem vsq; , non citrà partis, insigni sensu præditæ, dolo-rem, quem tendendo mordicandoq; inuehit; at in internis, vbi focus febris in venarum aut arteriarum, quæ modico sensu vigent, parte aliqua, seu intra, seu extrà viscera est, congesta primum certis horis febrifica colluue illa, deinde verò concepto calore partim dissipata, partim verò attenuata in auras, quia continua est, atq; ordinaria humorū excusio, confluxioq; , noua alia per certa intervalla, ex certis quibusdā sedibus, recurrere potest : quæ propter easdem occasiones, propter quas prior, moram ibidem trahens, citius tardiusue, pro naturæ suæ conditione, ac maiore vel minore copia, & loci angustitiis atque opportunitate (de qua singularis doctrina extat lib. i. de tuend. san. cap. penult.) ardorem concipit. Vnde igitur (dices) horror & rigor totius? Non omnis intermittens Febris cum horrore : quicquid isti ex aliorum phantasia, non ex propria obseruatione velint ac doceant. Et is cum adest, non aliunde est, quàm ex subito intercepta, vel confestim intrò reuocata cordis æstuatione, qua in omnes partes influente, totum calefcit. Quo-
modo

modo autem id, , congesto & accumulato, hac vel illa venosi generis parte, febrifico humore, magis aut minus, vel etiam minimè accidat, suo loco, productis etiam euidentibus exemplis dicemus. Omnino enim opinio illa Galeni, Chimæra est. Postremò querit, ex vtro genere febrium, plures pereant: pestiferarūne, quas minimus vel paucus calor comitatur, aut ardentium. Sane ex priore illo: quia in eo, non solus calor præter naturam, principium animale, id est, spiritus absumit, sed etiam adiunctum venenum, ignoto nobis & ineffabili modo (cum si possint exprimere ipsi, cur non exprimunt?) principium idem oppugnat. At pestilitatem tamen dicere putredinem, est omnes humorales febres, pestiferas, maiore quæ tantum ac minore pestilitatis modo inter se differentes affirmare: est certa incertis atq; obscuris inuoluere: est de niq; malle de re incognita, temere pronunciare aliquid, quam prudenter tacere. Dicat iste vicissim nobis: Si pestis sit putredinis modus quidam, quis tandem ille? natura putredinis Aristoteleæ, eiusque modus expressus est; vt sit nimirum secretio humidæ principii à sicco, propter exitum caloris interni, educti ab externo. Quis aut cuius modi pestis modus? Galenicæ verò putredinis, calorem aduenticiū cū humido, mistum occupantem, statuunt isti quidem authorem: sed quomodo tamen ille misti corruptionem inuehat, explicare (quod sanè turpissimum illis est) nequeunt. Cerrè profectò, quodcunq; effectum aduenticij caloris illius humidæ, mistum occupantis, afferant, id ad vnam ex perpeſsionibus suprà commemoratis referre cogentur. Ad putrefactionem autem simplicem minimè poterūt: Ad quam ergo? & in qua illarum pestis ratio? Quam ardentior, & quam

quàm humidior calor in verno caufone fanguineo, quàm in æftiua & biliofa, fed peftifera tamen Febricula? Iam, fi caufa putrefactionis fit calor, & humor; illic certè maior & ferocior futura hæc: fed nihilominus iftic maligniora erunt, maleficentioraq; omnia: & ea quorum ne minimū quidem veftigium illic fit appariturum. Atq; de his, quæ nobis, vt dixi, ab eo quem fuprà designauimus, nuper obiecta funt, hætenus.

Redeo iam ad te Iouberte doctiffime, cuius ego conatus laudauī ſemper, quia eos iudicio recto, non ad exadificandas, in Arte noſtra, factiones, non propter vilius odium, non ad ostentationem ſelegeris: & malueris per te, vnius aut alterius viri authoritatem, cum ſummo generis humani commodo, labefactari, quàm, vt oblatam à Deo veritatem diſſimulando, in tanta rerū ignoratione, ac ſeruiliū ingeniorum ſtupiditate, Reſpublica literaria detrimenti aliquīd pateretur. Vt bonam propterea ſpem conceperim, noſtrum hoc ſtudiū, quo te, id eſt verè Philoſophum, ingenio etiam tui ſimili, id eſt, non fui confidente, aut ſectarum nouatione tumido, ſed liberali tamē, ad veritatis vnius (ita me Deus amet) ſimplicitatem, iam imitatur, tibi haud ingratum fore, imò etiam magnopere placiturum. Id enim mihi, rebusq; meis futurum ſatis exiſtimo, ſi illius viri, quem ego eſſe doctiſſimum, & iudicem æquiſſimum iudico, id eſt tui vnius iudicio probari noſtra cūm hæc tūm alia ſentiā. Quo etiam factum eſt, vt huic Diſputationi Exordium, Tui clariſſimi nominis compellatione, præmittere voluerim.

De cætero placebat nonnullis, vt in Dialogi formam ego quoq; mea hæc ad Eraſti imitationem redigerem, Et ſunt ſanè iucundiores Dialogi plebeis ingenijs:

cum in illis ius sit extraria cōdimenta & pigmenta multa, interuentu nouarum personarum, arcessere : sunt etiam apud eandem imperitam multitudinem vendibiliores, vt & Æsopi fabellæ. Reuera tamen, ornari Rhetoricarum conditurarū fuco, argumenta hæc è mediâ Physiologia desumpta, negant, contenta doceri : & colloquentis insulsa plerumq; dubitatio, ac interiecta percunctatio, dum secum quisque tacitè, quid veri subsit in rebus, quæ legendo occurrunt exquirat, ab intenta & quieta illa rationis disquisitione abducit: confessio verò, incautos etiam, à recta iudicandi viã seducit. Omnino per quàm molestum ac tediosum est, in rebus hisce cogitationem liberam, ad vocem atq; interrogationem alterius cohibere. Culta disputandi consuetudo, & celebrata via hæc *διαλογικὴ* ab Aristotele quoq; Ammonij testimonio, ad probabiles tantum inducendas disputationes: altera verò *αὐτοπροσώπως*, & continuata oratio, ad disquirendum de vi ac natura rerum necessarijs argumentis : quæ vim eam habent, vt ad internam orationem admota, hominum etiam voce repugnantium, tacita iudicia cogant. Atq; hæc de Dialogis, qui hoc nomine digni sunt, dicta velim. Nam strigosos alioquin, effucosq; istos, omniq; orationis ornamento nudatos, & citrà omnem artem poscendæ ac ponendæ quæstionis, nec non contrà omnes Pœticæ imitationis (cui Dialogum quoq; subiecit Aristoteles) leges, à summis Dialogorum Magistris traditas, fictos, compositosq; , ne Dialogos quidem dico. Omnino igitur Peripatetica illa, vniformis orationis continuatio, quàm etiam in hac disputatione imitari placuit, ingenuo ac liberali Philosopho dignior nobis visa est semper. Sed iam Erastum audire pla-

dīre placeat, qui postquam in præfatione ad suum Principem protestatus esset, se id vnum sedulò, ac pro virili conatum semper esse, vt artē Medicinæ à sordibus (quid istorum hominum ingenio, vulgaribus atq; alienis persuasionibus hebetato, in tractatione disciplinarū sordere consueuerit, nosti tu optimè) expurgatam docendo ac scribendo auditoribus traderet: naturā verò putredinis ita iam explicasse; vt de ea nullas amplius superesse dubitationes putet. In epistola ad lectorem hæc habet, pag. 9.

Quin potius vtrum rebus sint consentanea, &c.

Ad quæ cum sequentibus, priusquā dicere aliquid aggrediar, placet contextum integrum capituli 1. & 2. lib. 4. Meteor. hīc subiicere: quod vtriusq; verba, sæpius à nobis in toto progressu disputationis huius adducenda, perpendenda, explicandaq; sint.

CAPVT I. lib. 4. Meteor.

Quoniam autem elementorum causæ quatuor sunt constitutæ, ex quarum coniugationibus euenit, vt quatuor quoq. existerent elementa, duæ illarum efficiendi vim habent, calor & frigus; duæ verò patiendi, siccitas & humor. id quod inductione probatur. Calor enim & frigus, tum ea, quæ eiusdem, tum quæ diuersi generis sunt, determinare, coniungere, immutare, humectare, exsiccare, durare, emollire, in omnibus videntur. Humida autem & sicca, tum ipsa per se, tum quæ communiter ex vtriusque concreta sunt corpora terminari, & alijs, quæ dictæ sunt, qualitatibus affici.

Constat verò etiam ex definitionibus, quibus eorum naturas definimus. Nam calidum et frigidum veluti efficiencia dicimus : siquidem, quod congregare aptum est, efficientis cuiusdam habet rationem. Humidum autem & siccum patibilia. Facile enim et difficile terminari res dicuntur, quòd earum natura aliquid perpetiatur. Perspicuum itaque est in alijs efficiendi vim esse, in alijs patiendi. His autem constitutis, efficientium opera sumenda sunt, itemq; patibilium species. Principiò igitur, vniuersim ortus simplex & naturalis mutatio harum facultatum est opus : is præterea qui aduersatur, naturalis interitus. Simplex verò & naturalis ortus ab his facultatibus, cum proportionem habuerint, mutatio est, ex subiecta cuique naturæ materia. Hæ autem sunt facultates patibiles iam dictæ. Calor verò & frigus materiam vincendo generant. Cùm autem non vincunt, ex parte quidem, μόλυσσις hoc est imperfecta elixatio, & inconcoctio efficitur. Generationis verò simplicis contrarium maximè commune, putredo est. Naturalis enim omnis interitus, vt senectus & ariditas, ad hanc est via. Cæterorū nanq; omnium, quæ natura constant, finis est putredo, nisi si quid vi interierit, quippe cum fieri possit, vt & caro, et os, & quiduis aliud exuratur, quorum naturalis interitus finis putredo est. Idcirco humida primùm, deinde sicca quæ putrescunt, ad extremum redduntur. Ex

his enim orta sunt, et humore siccitas determinata est, efficientium operâ. Interitus autem fit, cum id, quod determinatur, eò quòd determinat superius est, ob id quod ambit. Atqui putredo in ijs propriè dicitur, quæ ex parte intereunt, cum à natum disceſſerint. Idcirco & cætera omnia uno igne excepto putrescunt. Nam & terra putrescit, et aqua, et aer: quandoquidem materia ignis hæc sunt omnia. Putredo autem est eius, qui rei cuiusque humidæ proprius est, et naturalis calor, ab alieno calore interitus: hic verò eius est, quod ambit. Quam ob causam, cum caloris penuria patiatur, idque omne, quod hac facultate destituitur, frigidum sit, efficitur, ut utrumque sit causa, & communis affectio putredo sit, tum frigoris proprii, tum alieni caloris. Ob hanc enim causam, & sicciora fiunt quæcunque putrescunt, & ad extremum terra & fœmus. Humor enim naturalis unâ cum proprio calore exhalatur: nec iam quicquam adest quod humorem alliciat, cum naturalis calor sit, qui eum trahendo allicit. Ac frigidis quidem temporibus res minus putrent, quàm calidis. Exiguus nanque per hyemem est calor in continente aere & aqua. Quare nihil pollet, æstate autem est amplior. Nec id, quod congelauit: nam magis frigidum est, quàm aer, calidus, idcirco non vincitur: id autem, quod mouet, vincit. Nec id quod feruet

aut calet; minor enim calor est, qui in aere, quàm qui in re. Quapropter non vincit, nec vllam facit mutationem. Eodem modo, quod mouetur & fluit, minus putret, quàm quod in motione non est. Nam caloris, qui est in aere, imbecillior fit motus, quàm eius, qui in re prius inest, ideò nullam facit mutationem. Eadem quoque causa est, cur id, quod multum est, minus putrescat, quàm quod paucum. Nam in re ampliori, ignis amplior & frigus inest, ita vt facultates vincat, quæ in eo sunt, quod circumstat. Quamobrem et mare per partes diuisum celeriter putrescit, vniuersum autem minimè. Eodemq; modo aliæ aquæ. Putridis etiam in rebus animalia innascuntur, propterea quòd, qui naturalis est calor secretus, ea, quæ excreta sunt, cogat. Quid igitur ortus sit, & quid interitus, dictum est.

Caput. 2.

Restat, vt eas, quæ consequuntur, species tradamus, quas eæ, quæ traditæ sunt, facultates ex eorum, quæ naturâ iam constant, subiectis efficiunt. Est autem caloris quidem concoctio, concoctionis verò maturatio, elixatio, asatio: frigoris autem inconcoctio, & eius cruditas, μόλωσις, id est, imperfecta elixatio, σάτωσις, id est, imperfecta asatio: nomina autè hæc propriè non dici censendum est. Nam rebus similibus posita, non sunt vniuersè. Quare eas, quæ dictæ sunt species, non has esse censendum est, sed similes. Quid

aut, singulae sint, dicamus. Cōcoctio itaq, perfectio est, à naturali & proprio calore ex oppositis patibilibus. Haec aut sunt subiecta rei cuiq, materia: nam, cum cōcocta sunt, perfecta sunt et genita. Ac perfectionis principium à calore proprio proficiscitur, etiamsi exteriori aliquo adiumento compleatur. Cibus enim per balnea, & eius generis alia concoquitur, sed tamen principii calor est, qui in ipso est. At verò finis aliis naturam est, (natura autem, quam ut speciem et essentiam dicimus) aliis in subiectam quandam formam concoctionis finis terminatur, cum humidum, aut asatum, aut elixum, aut putrefactum, aut quoquo alio modo excalfactum tale, tantumq, euaserit. Nam tum utile est, & concoctum dicimus, veluti mustum, & quæ in tuberculis coeunt, cum suppuruerint, et lachrymæ, cum densior materia fuerit oborta, similiter & alia. Omnibus autem, ut sic afficiantur, accidit, cum materia & humor fuerit euictus. Etenim hic est, qui à calore naturali determinatur. Nam dum ratio in ipso inest, natura hoc est. Quocirca & sanitatis signa sunt eiusmodi, & urinae, & alui deiectiones, et omnino excrementa. Ac dicuntur concocta, quod à proprio calore vinci humorem indicent. Omnia autem, quæ concoquantur, crassiora esse, & calidiora necesse est. Nam quod eius modi est, calor corpulentius reddit et crassius, atque siccius. Cōcoctio itaq, hoc est. Inconcoctio autem, imperfectio est,

DISPUTATIO DE PUTREDINE.

Authore

SIMONE SIMONIO PHILOSOPHIÆ
Medicinæq; Doctore, ac Inuictissimi Potentissi-
miq; Principis ac Domini, D. Stephani I.
Regis Polonorum, &c.
personæ Medico.

P A G I N A 9.

Quin potius vtrum rebus consentanea “
sint. &c. “

VID VVLGO SIT AC NOMI-Com.

netur Putredo, id quidem vt lateat neminem: I.
Vtrum tamen vulgaris illa notio ea prorsus
sit, quam tu putas, atq; vtrum secundum ean-
dem putredo definiatur cap 1. lib. 4. meteor.
id sanè adhuc apud plerosq; in controuersia
est. Non igitur ea, quæ profers tu, vel po-
tius ante te protulère alij (vt ordine deinceps suo loco indicabimus)
vtrum rebus, sed vtrum Aristotelis menti sint, vel non sint consen-
tanea, primùm attendere debemus. Hoc enim illud est, quod ab ali-
is dictum sæpè, atq; inculcatum fuit hætenus: aliam nempe lib. 4.
meteor. definiri atq; explicari putredinem, præter vulgarem illam,
quam putredinis nomine, Autor illius libri, eo in loco, minus dignam
censere videatur: à Galeno verò, vnā ab alia non discerni: postre-
mò, in humoribus febrificis, pestiferis, suppuratis, vrinæ sedimento,
e priorem

priorem illam nullo modo, alteram autem vulgarem, non eo quo is vult, habere locum. Vbi demum, num verba rebus consentiant, videndum est. In primis dico, hinc habenda nominis, atq; ipsius rei notationis ratio, non tuo, vel meo, de quo constat, sed Aristotelis arbitrio, quod incertum atq; obscurum est, & dubitationi causam dedit: deinde verò, etiam Galeni: vt cognoscamus videlicet, num eadem huius quæ illius, in re eadem, mens & sententia fuerit. Tum demum videndum, quatenus rebus ipsis, febrifico inquam humori, pestifero, suppurato, &c. aptè possit vtriusq; sensus accommodari.

IBID.

- ” Ad Aristotelem quod attinet, nihil adfirmare vereor, &c.

Com. Secure nimium hinc agis. Pro rato enim accipis id, quod probandum prius tibi fuit, vt in collatione locorum, quam videas plerumq; temerè ab istis, & citra illum discrimen institui, iudicio ipse minus errares; id est, ne, quod ad interpretationem loci vnius hinc inde accumulas ex alijs, id ab eodem dictum, quod ex alius tamen ore profectum sit, opinando, decipereris. Atq; hoc non frustra, in isto nostræ disputationis exordio, fuisse tibi obiectum, suo deinde loco intelligetur.

P A G. II. 12.

- ” Quod videlicet à recepta omnium expofitorum Aristotelis sententia discedere audeam, &c.

Com. Discedere à sententia & expofitorum, & Aristotelis, & sua ipsius quoque, si opus sit, vt pro veritate stes, atq; ibi potissimum, vbi de cutis humana salute non prorsus nihil agitur, neque impudens

dentis & arrogantis, neq; ambitiosè insanientis est: sed boni viri, sed philosophi. Hoc enim demum est philosophari: ὁρθῶς δ' ἔχει, νοεῖν τὸ καλέσαι τὴν φιλοσοφίαν ἐπιστήμην τῆς ἀληθείας θεωρητικὴν. lib. 2. *Metaphys. cap. 1.* Illud autem rethoricari: cū ad huius vel illius nutum atq; opinionem disputamus aliquid: πρὸς μὲν οὖν φιλοσοφίαν κατ' ἀλήθειαν περὶ αὐτῶν περὶ γὰρ εὐτέον διαλεκτικῶς δὲ πρὸς δόξαν. 1. *Topi cap. 11.* Hoc inquit ὅσιον, ubiq; πρὸς τιμᾶν τὴν ἀλήθειαν: vicissim autem polliceri atq; affirmare, te nihil eorum dicturum, quæ ab alijs recepta sint hæcenus, adeoq; naturam putredinis ita explicaturum, ut dubitationes de illa nullæ, aut perpaucæ, earq; non magni momenti superfuturæ sint: si id re ipsa non prestes, sed rei veritatem potius implices magis, atq; infusces, & nihil in uniuersum dicas, quod non ab alijs expositoribus Aristotelis eadem de re iam pridem dictum sit, id inquam minus videtur esse laudabile. Quantū autem in tota disputatione hac, de tuo attuleris, & cuiusmodi id sit, planum deinde suis locis fiet,

I B I D E M.

Plurimas & obscurissimas in Philosophia &c. “

Cuiusmodi hæ sint quæstiones, quantumq; habeant obscuritatis, etiam apud mediocriter eruditos, tum cognoscemus, cū illas spud astro suo proponet, & magno scilicet cū sudore enodabit. *Erasmus.* Com. 4.

P A G. 12. & 13.

Nomine Putredinis nihil est vñtatius, ipsa
autem re, nihil videtur ignotius. Et quod
idiotis notissimum est, id docti sciunt si-
mul ac nesciunt. “ “ “ “

Verum est, nihil esse putredinis nomine vñtatius: sed ipsa re, si ni-
hil sit Cō. 5.

hil sit ignotius, cur idiotarum ac plebeiorum iudicium, ad rem in
 Philosophia obscuram, apud sapientes illustrandam pro axioma-
 te accipis? Et si docti simul sciunt & nesciunt, quid putredo sit, idiotæ
 verò nihil sit hoc ipso notius; quomodo nihil fuerit putredine ignoti-
 us? Nam scire simul & nescire aliquid, non est omnino nescire, de
 quo post. Poma, nuces, castaneas, caseum, triticum, putria dicat ru-
 sticus, & præter hunc, qui rusticum iudicium imitetur, scholasti-
 cus: an propterea idiotis adeò notum est, quid sit putre, ut eorum re-
 spectu docti id simul sciant, ac nesciant? Non omnium, quæ vel natu-
 ra vel studio, Rusticus ille tuus, putria dicit, eadem est conditionis
 ratio, ut liquido apparebit postea: quomodo igitur perfectè tenere
 dicatur id, quod ab alio, ne vel appellatione quidem, nedum natura
 discernere nouit? Deinde, cuius modi obsecro Philosophia hæc est?
 Doctos propterea idem simul scire, ac nescire, quia cum secum sunt,
 Idiotarum modo loquantur: cum verò de ipsa re disputant, nec veri-
 tati consona, neq; alijs consentientia dicant? Docti aliquando, ut in
 foro, quia nihil tum intersit, cum vulgo loquantur: alias autem, cum
 in sapientiæ schola versantur, & de rebus agunt, earumq; naturam
 minutim expendunt, sentiunt cum paucis, & scribunt sapientibus, ut
 est In lib. 2. Topic. cap. 2. scriptum. Legem, multitudinis opinione de-
 finit Aristoteles: Sapientes verò, quod in rei natura positum est, &
 veritatem sequi, pronunciat cap. 12. Elench. & iure: id enim in quaq;
 re secundum naturam est, quod cum ijs consentit, qui iudicio valent.
 Quare in contemplatione veri, non Rustici, sed sapientis iudicium pro
 Naturæ regula debet haberi: ut in saporibus pro dulci, quod tale
 videtur homini, qui gustus sensum obtinuerit integrū. Id quod etiam
 Cratylus in Platone tibi pluribus dicet. Exempla, ne in progressu
 disputationis actum denuò agere cogamur, subiiciemus aliquot infra
 suo loco. Interea reuocabimus hic iudices ad Galenum ipsum, qui in
 lib. de Comate cap. 1. Hippocratis exemplo docet: Sapienti licere,
 nomen ad aliam rem ab alijs traductum, suo quodam ac diuerso ab
 illis

illis modo usurpare. Præterquam, quod nondum monstrauit Erasius, nomen putredinis ex rustica & plebeia significatione potius, ad aliquid aliud peculiariter indicandum ab Aristotele fuisse translātū, quàm ex sapientiæ schola, in qua primum fuerit cūsum, temerè ab idiotis acceptum, atq; ad aliud incertum quid designandum, longo, ut sit, abusu fuisse detortum. Qua igitur conscientia potuit, in causæ huius cognitione Idiotarū opinionem, de qua semper & apud omnes constitit, cum iudicio sapientum conferre? Postremò vitium illud, quo nonnunquam laborant ij, qui scire se aliquid opinantur, cum scilicet aliquid idem vnā sciunt ac nesciunt, aliquoties reprehenditur ab Aristotele, ut 4. Metaph. cap. 5. Quo autem modo id accidere consueuerit, exponitur ab eodem lib. 1. poster. analyt. cap. 1. & lib. 2. prior. analyt. cap. 21. Vnus est modus, cū aliquid vno duntaxat medio conclusum nouimus, quod à pluribus tamen, vel eiusdem, vel diuersæ coniugationis pendet. Alter, cū discimus aliquid, quod iam antea quidem prænoueramus, non eodem modo tamen. Verbi gratia: nouit aliquis frigida omnia vim ad inducendum somnum habere, la- Etucam tamen aut papauer eius generis esse nesciens: si quando igitur id de horum alterutro nouerit, discet id, quod quadamtenus præsciuerat, id est, sciebat ac nesciebat. Quod enim de toto genere, idem de qualibet etiam parte sciebat: sed non distinctè tamen ac definitè. Alij etiam quidam modi sunt, quibus opinando fallimur, ab eodem Philosopho descripti, quos in præsentia explicare non est necesse. At nullus usquam tamen, in tota illius Philosophia extat huiusmodi, cuiusmodi noster hic somniat. Sapientes inquam appellant ac designant in scholis putredinem, quam de nomine ac de facie norunt optimè: lidem rapas à Rustico tuo cōmendas, vulgari ac rustica lingua putridas dicunt, quas tamen alia quadā affectiōe, quàm à se appellata putredine, vitiatas sciunt. Est nè hoc scire idem simul ac nescire? Re autem vera Erasium ipsum, hoc ipso pede claudicare multoties, atq; in hanc ipsam foueam, quam alijs obijcit, incidere, liquidò apparebit postea.

P A G. 13.

- ” In causa nihil aliud magis esse reor, quàm
 ” quod non tam spectant, quæ sit rei natu-
 ” ra, quàm quid Aristoteles senserit &c.

Com. Gal. in Thrasylb. cap. 31. nos admonet, ut verborum significacionem ab ijs requiramus, qui eorum fuere autores: igitur in disputatione de putredine, cum dico, cognoscere volumus, utrum illa in febrificis humoribus locum habeat ullum, siquidem Galenus, ut audiemus, ad Aristoteleam putredinem nos reuocat; non tam quid ipsa res, quàm quid Aristoteles de ipsa re senserit, spectandum esse videtur. Et qui aliter hinc progreditur, nõ nisi lites querit, atq; Andabatarum more, id est, secum ipse pugnat. Circa hoc inquam totius Quaestionis cardo vertitur, ut sciamus primum, cuiusmodi sit affectio illa, quæ ab Aristotele appellatur putredo, & sub appellatione putredinis lib. 4. meteor. cap. 1. definitur: deinde, utrum hæc ipsa, in febrificis humoribus, suppurationibus, urinae sedimentis, foecibus alui, atq; alijs istiusmodi locum habeat, ut Galenus censuit: postremò, qualis affectio sit, putredo illa vulgaris, rustica, plebeia, quam etiam isti Aristoteleam esse, præconcepta potius opinione quadam, atq; ad vulgarium & plebeiorum medicorum, qui in erroribus istis & ipsi consensuere, & alios quoq; consensescere cuperent, auram captandam, quàm recta & solida ulla demonstratione, ad artem miserimè imposturis istiusmodi ac sordibus inquinatam, deformatamque, serio ac sedulo expurgandam & reformandã, ubiq; dictitant. Nihil enim prope usquam, aut unquam in tota medicina arte occurrat, quod isti sua putredine nõ inquinent: quicquid queras, de quacũque re differas, una putredinis vacula in pròptu semper adest, quæ soluit ac diluit omnia. Nusquã non adest putredo à putredine hoc: propter putredinẽ illud: ut verendũ etiam sit, ne cælũ ipsum aliquando putre videatur illis.

Quod interpretes magis ad expositores &c. „

Verum est: genuina Aristotelis sententia, ex Aristotelis ver- Com.
bis erudienda. Nullus enim fidelior interpretis eius, quàm ipsemet sui. 7.
Atq; hoc in interpretandis aliorum scriptis, qui primum non agit, is
nihil agit: Sed in re controuersa tamen, ubi in promptu non est, quid
ex auctoris ore dicas aut sentias, & coniecturis est opus, vt scopum
attingas, aliorum quoq; iudicia esse in subsidium adhibenda, vel ex-
emplo suo toties monstrauit Galenus, vt loca indicare minimè opus
sit: atq; id qui negligit, aut superbo ingenio est, cui nimium fidi, aut
stupido, qui boni ac fidi interpretis partes quæ sint, adhuc ignorat.

Aristotelem obseruatorem summum fuisse „
 vsus loquendi &c. „

Quid opus est de iure, id est, de caprinis lanis disputare, ubi de Com.
facto constat? Arist. in 4. meteor. cap. 1. Putredinem definit illam, 8.
quæ est mixti naturalis corruptio secundum totum, vt deinceps vi-
debimus: alteram illam particularem, dici quidem putredinem atq;
haberi vulgo, non insciatur, peculiari & singulari quadam signifi-
catione, quam tamen ipse non ad putredinem, sed ad aliam affectio-
nem ducat, esse referendam. Non igitur ad usum pro alieno, id est,
rusticorum arbitrio, sed ad proprietatem loquendi, suo vsus iudicio,
se accommodauit. Ecquid obsecro, aut cuiusmodi est illud, quod ex
lib. 1. Phys. cap. 7. allegas? Vt discrimen inter subiectum & priua-
tionem aperiret nobis Aristoteles, communem primum loquendi
consuetudinem consulit, deinde verò ipsam rei naturam. Docet igi-
tur, in ijs quæ non remanent, cum ex hoc, tum etiam hoc fieri illud,
vt ex non musico, musicum, & non musicum fieri musicum: in per-
manentibus

manentibus verò, altero tantum modo: ut hominem fieri musicum, vulgo dici consueuisse. Esto: sed an propterea rectè & propriè totum illud dici affirmat Aristoteles? Ecquid illud EX vulgo est aliud, quàm POST? Philosophus tamen integrum sibi delectum significationis alius requirit, quæ præpositioni EX quadraret magis. Ex hoc fieri hoc, ut ex materia, quoties dixit, repetijt, inculcauit? Et quæ alia particula est, quæ notionem materiæ ac subiecti exprimat significantius apud Philosophos, si non apud rusticos, hac ipsa? Loca si requiras, tot sunt in Aristotele, ut ea certo comprehendi numero vix queant. Vnicum caput 24. lib. 5. metaphys. tibi pro omnibus fuerit satis. Auerrões autem quid ibi? Particula EX, cum significat materiam, propriè usurpatur: cum verò POST, translatitiè. Quocumq; igitur hic se vertat Erastus, intelliget, non multum causæ suæ fauere friuolam rhetoricationem hanc, in qua tamen proram ferè & puppim suæ disputationis esse sitam voluit. Quid verò lib. 1. de coelo cap. 1. duo ambo, & duos ambos, inquit Aristoteles, vel utrumq; dicere nos tanquam à natura instituti, nō omnia, aut omnes, consueuimus: cum hoc nomen omnia, vel omne, ad tres vel tria primum accommodetur. Dij benè faciant Græcæ nationi, quæ sola existimarit, ternarij numeri vim ac perfectionem vocula ista omnes vel omnia exprimi debere. Nam Itali dicunt, tutti dui, Germani alle beyde/ Galli tout deux: an hi propterea in foro Naturæ criminis læsæ maiestatis rei declarabuntur, qui voculam Omnis ad duos vel ad duo primum accommodent? Atq; ut vox omne, siue Totum perfectionem denotet. non omnia tamen ternario numero perficiuntur, ut lib. 2. de part. anim. cap. 1. tacitè significatur nobis verbis illis, καὶ ἄπὲς ἐπὶ ποσῶν συνβαίνει. Quid igitur, si quadam binario perficiantur, ut animal corpore & anima, compositum materia & forma, Mens intelligentia & voluntate, sensus cognitione & appetitu: an non in illis totum & omne licebit usurpare? Lenia & tenuia hæc esse, dicet quis? sed leuibus ac tenuibus Erasti speculatiunculis,

unculis: nihil grauius aut solidius opponi decuit. Sed adeunda iam mysteria capitis 3. 4. 7. lib. 1. de ortu atq; inter. Ortum (substantiarum dico, ut Philoponus quoq; rectè censet) nonnunquam simplicem, aliàs Quendam dici, secundum consuetudinem testatur Aristoteles. Quendam autem tribus modis: nimirum cum vel terminus ad quem, aliquid est, quod respectu alterius minorem habeat cum forma cognationem, & omnino propius materiæ sit: vel deterius ac rilius quippiam, & patiendi potius quàm agendi vi præditum: vel deniq; minus incurrens in sensum. Ex quibus cognosci potest, Aristotelem hoc loco id ex veterum schola protulisse, quod alibi reiecisset à sua: siquidem omnem substantiæ ortum, simpliciter ortum, accidentium verò duntaxat non simpliciter, sed quendam ortum dicere ipse consuevit. Philoponus verò quid ibi? Tertiam differentiam ortus non simplicis ex vulgi opinione, non ex rei veritate natam: num igitur & ab ea quoq; nusquam discedere Aristoteli licuit? Immo verò, quid ipsemet Aristoteles? συμβαίνα δὴ κατὰ δόξαν, καὶ κατ' ἀλήθειαν, ἅλλαυς καὶ τὸ γίνεσθαι τε ἀπλῶς, καὶ τὸ φέρεσθαι. Potuit expressius dicere, vulgo aliter sonare voces illas, quàm sapienti? Aliàs in citatis locis idem autor concludit, etiam quotidiani sermonis vsu, simplicem à non simplici ortu distingui, cum fieri aliquid citra adiectionem, quod est simpliciter fieri (V. G. cum dico fieri hominem) & non sine adiectione, quod est non simpliciter fieri (ut cum Socratem fieri politicum) solemus enunciare: at idem tamen Aristoteles quotidiani sermonis vsu istum negligit, cum & as statuat, & semcn animal, vicissim autem muscum, aut eruditum fieri, simpliciter pronunciat. Quo etiam pertinet id, quod ex cap. 4. eiusdem lib. 1. de Ort. & Inter. producit. Ortum docet ibi Aristoteles, vulgato loquendi more ab alteratione discerni: rectè: sed Aristoteles à communi ista omnium hominum notione, loquendiq; consuetudine discedit aliquando, alterationem cum ortu confundens, ut testatur Auerroës cum alibi, tùm 1. de Phys. auscult. com. 23. & 2.

eiusdem tractationis com. 1. nec non 5. com. 15. & 6. com. 32. quod item obseruauerat antea Themisti^{us} lib. priore de Phys. auscult. context. 63. In cap. etiam 7. quod producit Eras^{tus}, quicquid est, eiusdem farine est. Vt mirari satis nequeam, non quidem à medico, in quo id tolerari facilius poterat, sed ab eo, qui de Physiologica definitione, apud Physiologicos, secus quàm ab alijs factum sit, disputaturum se professus est, tam ieiunum, exsuccum, & enerue exordium suæ disputationis fuisse huc inductum. Ergo vt par pari Eras^{tus} habeat, quod eum mordeat, obijciemus vici^sim illi hæc, quæ nunc ex tam multis nobis succurrunt. In Schola sapientiæ tenet Aristoteles generationem non esse motum: quia forma est indiuisibilis: Alibi tamen ex^pso loquendi, vocabulum Generationis accipit, ad totum illum tractum significandum, qui inter primum initium preparationis, quæ fit ab accidentibus, & momentaneam formæ introductionem interest. Partem ciuitatis appellat vulgus omne id, sine quo ciuitas comode esse nequit: Aristoteles tamen hoc idem nomen, peculiari alia quadam significatione accipit 7. polit. cap. 8. $\pi\acute{\alpha}\nu\tau\epsilon\varsigma$ vulgus dicere consuevit, actionem omnem, post quam nullum relinquitur superstes opus: secundum quam etiam significationem definit Aristoteles eam lib. 6. Nicom. alibi tamen suum secutus genium, vt doctrinam de moribus, à quibusdam alijs artibus exquisiti^{us} discerneret, idem vocabulum accipit aliter. Honoris vox Philosopho bonam opinionem de virtutibus ac meritis alicuius animo conceptam, vulgo autem istius bonæ opinionis indicium, vel potius effectum designat. Voluptatem ac dolorem quoties cum Rusticis tuis $\omega\acute{\alpha}\delta\eta$ nominat? aliàs tamen hanc appellationem repudiat, quia non $\omega\acute{\alpha}\delta\eta$, sed $\tau\acute{\omega}\rho$ $\omega\acute{\alpha}\delta\omega\mu$ principia vtraq; sint. Dialecticam ferè tota antiquitas dixit, vniuersam differendi artem: Aristoteles peculiarem illius partem sub hoc nomine definiuit. Locum vulgaris mens non capit alium, quàm spaciū illud, quo continetur corpus, vt post Philoponum Simplicius quoq; adnotauit: Aristoteles verò non id, sed superficiem

continentis

continentis pro loco agnoscit. Genus apud Dialecticos aliud, aliud apud plebem significat. Oleum frigore concreescere vulgus dicitur, Aristoteles incrassari dicit, concreescere negat. Mori animal vulgus pronunciat: Aristoteles, mortem alicubi putredinem appellauit, ut suo indicabitur loco. Alimenti coctio vulgo σφίσις erat, an etiam debuit esse Aristoteli? Calefacere vulgo est frigus arcere, sapienti est augere calorem. Vina putrida nonnunquam vocat vulgus: quæ tamen verè non sunt; atq; illud pronunciauit Gal. 2. de fac. simpl. cap. 22. & 24. hoc verò etiam Erastus pag. 34. μόλυνσις alia sapienti in schola, alia coco in culina. Canescentem pilum putrescere nusquam plebs dicit: Philosophus dicit. Qui senescit, putrescit huic: illi non de quo postea. Ut affirmare ausim, ne quisquilijs istiusmodi colligendis, teram frustra tempus, nullum esse ex Aristotelis interpretibus, qui multoties testatus non fuerit: Philosophum vocibus, quæ aliàs vulgo ad aliquid significandum usurpantur, tanquam suo quodam proprio iure, nulla prorsus adiecta excusatione, peculiari quadam notione uti solère. Ut vel hinc constet, Erastum non nisi perfunctoriè, atq; ut dicitur, pro necessitate, Aristotelis & interpretum ipsius scripta euoluere solitum.

PAG. EADEM.

Quis ergò putabit, eum hîc à communi omnium hominum notione, loquendiq; more discessisse.

“
“
“

Erastus etiam ipse putabit, qui pag. 15. ut videbimus, Aristotelem dicit vocabulo σφίσις abusum fuisse. Nos autem non abusum dicimus, sed usum iudicio suo, ut abusum vulgarem libertate Philosophica tacitè corrigeret atq; emendaret. Et id quidem iure. Nam vulgus ea pronunciat, quæ nouit ex usu: de aliorum appellatione solliciti sunt artifices, quod Alex. etiam docuit lib. 1. prior. anal.

Com.

9.

ad cap. 1. Porro ad Idiotarum & plebis iudicium nunquam recurrere aliàs consuevit etiam Galenus ipse, sed ibi duntaxat, ubi sensuum testimonio, non autem ratiocinationis fide opus est.: vt ex lib. 1. de fac. simpl. cap. 19. cognoscere spudastus poterit.

P A G. E A D E M.

- „ Vis me credere, Aristotelem nominibus
 „ σίτω; vsum fuisse, vt vulgus iisdem vti-
 „ tur? Er. Omnino.

Com. Nequaquam hîc: etiamsi alibi vulgarem loquendi vsum, vt in
 IO. Synopsi diximus, imitatus sit.

P A G. 14.

- „ Aristotelem propriè locutum, nullus faci-
 „ lè negabit.

Com. Noua Rhetoricatio. Quid tibi est propriè loqui?

II.

I B I D.

- „ Propriè autem loquitur, qui obseruat καμῆ-
 „ νηρ ὀνομαστικῶς: hæc seruatur, quando nomi-
 „ nibus sic vtimur, quomodo vulgus eis
 „ vtitur.

Com. Nego hoc: Quid enim si (quod plerumq; fieri rectè adnotauit
 12. Madius) vulgaria nomina neq; aptè, neq; significanter exprimant
 rei naturam, cui sunt indita? Atq; aliud esse hoc, aliud οἰκείως lo-
 qui apud Aristotelem in Rhetor. affirmo. Proprium ac suū cuius-
 que rei vocabulum, æstimat Rhetor populari sensu: hic vero, quia
 non assurgit altius, suum vel οἰκείον pronunciat cuiusq; rei vocabu-
 lum,

lum, quod iam usu receptum est: idcircoq; illi διῆσθαι idem atque κύριον. Quid verò hoc? quod ἡ ἐξωνία opponitur, id est ei, quod non usurpat tota quedam natio, & quod translatum est, & quod nuper impositum, & quod mutatum. Igitur κύριον est, quod apud omnes eiusdem gentis communiter usurpatur, primum, antiquum, integrum, non autem quod naturæ cuiusq; rei exprimendæ accommodatum est, ut hoc nomen in Poëtic. non plus designet, quàm quod εἰσδός: quod Aristoteles expressè declarat verbis illis, διὰ μὲν ὅτι τὸ ἄλλως ἔχει, ἢ ὡς τὸ κύριον, παρὰ τὸ εἰσδός γινώσκοντο &c. Verùm quid hæc ad Philosophum, qui nec res ipsas ad vulgi opinionem edisserens, nec orationem ad eiusdem linguam accommodans, sed recta, ut inquit Themistius, ad veritatem viam tendens. suum & διῆσθαι cuiusq; rei nomē vocat, quod illius naturæ aptè quadrat? Rhetorem inquam ibi informat Aristoteles, non Philosophum. Quò pertinet illa, ὡς φανερόν, ὅτι οὐχ ὁ παντὶ ὅσα π. τι λέξεως ἐστὶν εἰσδόν ἀκριβοσλογιτέον ἡμῖν, ἀλλ' ὅσα περὶ τοιαύτης οἷας λέγομεν: nam aliàs dixerat antea, διὰ τοῦτο εἰς οὕτω νεωμ. ἵσταται διὰ δόξαν: quasi nimirum Philosophus illiusmodi vocaminum legibus minimè sit restrictus. Huic enim non ex nominibus res discendas atq; investigandas, sed ex seipsis docuerat Plato. Vulgi alia conditio: quod in rerum naturam, rustica suæ mentis acie minimè permeans, ex verbis res, cognoscere cogitur. Quid enim, inquit in Cratilo, si qui primus imposuit, μὴ ὁρῶς κατὰ το, ἔδει το δέ, διὰ κατὰ το? evenietne aliud nobis, quàm ut fallamur? Docet idem, non cuiuslibet hominis esse nomina imponere: Noster hic tamen, id solum pro legitimo vocamine videtur agnoscere, quod rusticus, communisq; loquendi consuetudo recepit semel. De qua tamen hæc pronunciat diuinus Philosophus, οὐ δὲ ἄρα ὁ ἐξμογενὴς ἢ τῷ οὐνιματὶ τῆς θείας, φάσιν ἄνδρων οὐδὲ τῶν ἐπιτοχόνων. Multa esse casu indita, quorum nulla sit habenda ratio, quedam falsò excogitata, recepta tamen usu, expressè idem profitetur. Erastus tamen, rusticam & vulgarem linguam, cui eti-

am se plerūq; extra Scholam accommodare soliti sunt sapientes, perpetuam ac sempiternam loquendi regulam constituit, Philosophumq; etiam, in suggestu suæ maiestatis collocatum, imperitæ multitudinis, quo ad nominum usum per omnia mancipium facit. Hoc primum est, in quo deceptus Erastus. Alterum: ad orationem apertam quidem, sed plebeiam, humilem, rusticam faciunt οὐκ ἔχοντα nomina: ad magnificam autem ἔχοντα: dum tamen in his usurpandis seruetur modus. 3. Rhetor. cap. 2. Non igitur etiam lege Aristotelea ita alligamur vulgaribus, ut aliis uti non deceat, nec liceat usquam. Tercio: ne orator quidem, semper ex communi loquendi consuetudine seligere voces debet, sed ubi afficere velit auditores, hospitē etiam & peregrinam orationem habeat necesse est: Erastus tamen quasi vinculis vinctis Philosophum etiam ipsum de Philosophia, id est, de rebus vulgò ignotis, atq; à populari sensu abhorrentibus differentem, iubet arripere verba de medio foro, & adhibere prius in consilium rusticos, cum nucibus & rapis suis, quàm δυνατοῦ τοιοῦτον sibi arroget. Contra quàm Tyrannidem & Cicero lib. 3. de finib. bonor. ac mal. suam pronunciauit sententiam, & Petrus Bembo in lib. de Reg. Ital. ling. disputauit egregiè. Iterum igitur nego Eraste: propriè, id est, aptè & significanter loqui esse id, quod 2. Topic. cap. 1. dicitur τὴν καμῆντρ δυνατοῦτοῦτοῦτο seruare, cum hæc plerumq; minus exprimendæ rei sit apta. Atq; Aristoteles allegato loco, quæstionis quidem vitium testatur esse, cum discedimus à verbis, quæ sunt imposita rebus: sed id ita explicat, ut intelligi velit, cum longissimè abscedimus ab usitata significatione, ut si quis pallida, atq; exanguia negocia cum Gorgia diceret 3. Rhet. cap. 3. Quæ breuiter attigisse placuit, non quia velimus penes quenq; aut etiam penes ipsum sapientem, ubiq; esse, mutare nomina, & non necessariis vocibus Philosophiam onerare, quod Chrysippo Plutarchus exprobrauit lib. de virt. mor. vel aureolis istis cuculis, ad fucum imperitæ multitudini faciendum, & quiduis pro arbitrio innouandum, hoc modo aperire festram:

festram:

nēstram : sed quia cognosci à Spudastō cupimus, ad fidem, nouæ, ut
 Erastus appellat (nam ea de re viderimus postea) opinionī de Pu-
 tredine conciliandam, tenuem & miseram hanc onomasticam Rhe-
 toricationem, nullum prorsus habere momentum. Repetam paucis:
 neq; in Rhetor. neq; in Poët. κῦριον, vel δὲ κῦριον aliud significat, quā
 quod passim omnes eiusdem nationis ad rem significandam vsur-
 pant : aliās enim translata etiam nomina, propria non dicerentur:
 dicuntur tamen, sed παρὰ τὸ ἐιωθός: quia videlicet quicquid propo-
 nit, aut profert Rhetor, id non suapte natura vim habeat, sed ex
 hominum opinione pendatur: ἀλλ' ἅπαντα φαντασία τῶντα ὄσι, καὶ
 πρὸς τὸν ἀκροατὴν. Atq; hæc proprietates vocaminis ad perspicuita-
 tem quidem orationis, sed popularis, non autem Philosophicæ, mul-
 tum valet, cum alioquin ad magnificentiam atq; ornatum non κῦριον
 vel δὲ κῦριον, sed peregrina sint vsurpanda, quæ etiam reddere suo mo-
 do perspicuam orationem asserit Aristoteles. Subijcit Erastus:
 γλῶτταρ, quam peculiariter ibi opponit Aristoteles τῷ κῦριῳ, signi-
 ficare vocem, qua exteræ vtuntur nationes, aut quæ in alieno signi-
 ficato ponitur, vt si hominem quis appellet platanum, vel panes la-
 pides. Ad hæc nos: primum, illud exemplum de platano, non è Rhe-
 tor. vel Poët. sed ex 2. Top. cap. 1. huc afferri: (id autem quò per-
 tineat, subijciam paulò post) deinde non benè ac perfectè explica-
 re Erastum, quid γλῶττα sit. Videtur enim primum vox hæc angu-
 stius, deinde latius definiiri ab Aristotele: siquidem scribit is, pri-
 mum γλῶτταρ esse nomen, quod cum vnius gentis proprium sit, id
 est, quo, cum omnes vnius gentis homines passim ad vnum aliquid
 indicandum vtantur, transfertur deinde ad aliam gentem, apud
 quam tamen in communi vsu minimè habeatur. Ideoq; nomen ali-
 quod vnum γλῶτταρ idemq; κῦριον esse posse, καὶ τοῖς αὐτοῖς δε. De-
 inde addit, proprietatem τῆς γλῶττας in duobus spectari: primum
 in varietate ipsa vocaminis tantum, sic σύγγονον Cypriorum Idio-
 matis propriam esse vocem, significantem iaculi genus, quod Attici
 alio

alio vocamine nominassent V. G. ἀκόντιον: his itaq; vocem quidem
 hanc propriam, sed illam γλῶττα: Secundò in varietate non vocis,
 sed significationis: Sic εἶδος nomen Cretensis proprium τὸ πρῶτον
 σωματικόν designare: apud alios autem vniuersam corporaturam εἶδος
 igitur secundum vnam significationem γλῶττα vni genti, alij κῆριον
 ἄνθρωπον futurum: sed & in hac significationis varietate discrimen
 obseruari aliud. Verba enim, quædam eiusdem soni, earundemque
 prorsus literarum extare, quæ cum duplicem obtinuerint, etiam
 apud homines eiusdem nationis, significationem, vna tamen eorum
 obscurior, altera vulgatio ac notior est: exemplo verbi οὐρανός, quod
 apud eosdem, cum Mulos designat, tum custodes: sed hoc tamen
 vulgata minus, minusq; cognita notione: secundum hanc itaq; voca-
 bulum illud pro γλῶττα futurum apud eos, qui etiamsi eiusdem
 sint gentis, nihilominus communiori ac vulgatiore notione illud acci-
 pere consueuerunt. Quin imò metaphoricum etiam nomen, sed lon-
 gissimè tamen à re significata ductum, in eadem gente, atq; apud
 eosdem gentis homines, γλῶττα vocat Aristoteles, exemplo addu-
 cto verbi θοινῶται, id est, epulatur, pro vsitato ac recepto à medi-
 cis eiusdem gentis ἰατρία, quod est exedit: nam & hîc excessus inso-
 lens τῆς γλῶττης habet. Quæ cum ita se habeant, quam rectè defi-
 niuit Erasius γλῶττα vocabulum, quo exteræ vtuntur nationes?
 Quemadmodum enim, non si quid ab exteris nationibus vsurpetur,
 id statim constituit γλῶττα, sic non si quid proprium nationis vni
 tantum sit, id illic κῆριον est. Iam verò (vt de exemplis allatis di-
 camus) longissimè ductas metaphoras vitandas quidem docuit
 Aristoteles, vt si pro pane lapidem, aut pro homine platanum di-
 cerem: sed nihilominus idem Philosophus metaphorica vocabula (vt
 diximus) ad perspicuitatem orationis facere, nec non ad eiusdem
 iucunditatem testatur: quo nomine etiam dandam esse illis maio-
 rem censet operam, quia iucundis facile discere atq; erudiri consue-
 uerimus. Quàm facit ad orationis perspicuitatem τὸ κῆριον, tam ad
 eiusdem

*eiusdem magnificentiam pertinet, mutatio τῆς ἰδιωτικῆς, & usus τῶν
 ξενικῶν: Vtrumq; autem Poëtica orationi inesse vult Aristoteles,
 tragica inquam Dithirambica, heroica. Nam Comicum maximè de-
 cet τὸ ἰδιωτικόν, καὶ ταπεινόν: & aliorum quorundam Poëmatum
 τὸ κρείσσον non leue vicium est. Ut hinc etiam intelligat Erastus, sub-
 sidia ista ex poëticiis illis, annotamentis potiùs, quàm iustis commen-
 tariis à se petita, adeò esse infirma, ut in causa huiusmodi nusquam
 consistere possint. Et sanè causa cecidit Erastus, si tantum Philo-
 sopho in schola sapientie concedat, quantum Aristoteles allegatis
 locis, Rhetori in foro, Poëta in theatro, quorum tamen orationem
 ἐκ τῶν κρείσσων καὶ οἰκείων constare vult, concessisse videtur. Hæc &
 tot, quasi subsultim delibare, hac de tota nominum tractatione A-
 ristotelea nunc libuit: ut monstrarem, Erastum neq; ad causam
 aptè, neq; extra causam rectè de nominum usu Rhetoricatum fuisse.
 Potissimum verò ignorasse, quo genere vocabulorum contineatur
 σῆμα, cum apud rusticos sua quadam, & apud Philosophos item,
 neq; accentu, neq; literis, neq; sono, mutata sua significatione vsur-
 patur, qui platani & hominis, panis ac lapidis exemplum huc ad-
 duxit. Si volet, ab ovo (ut dicitur) ad mala vsq;, ordinè aliàs ex-
 ponemus atq; enarrabimus illi, totam ea de re doctrinam Aristoteli-
 telis, ut intelligat, didicisse nos longè prius Aristotelex voluntati,
 atq; adeò ipsius Naturæ genio conuenienter de usu & abusu voca-
 minum, Rhetoris in foro, Poëta in theatro, Dialectici in congressi-
 bus, Philosophi in schola sapientie disserere: quàm spudasticas suas
 huiusmodi speculatiunculas legeremus. Quanquam demò protestari
 placeat, hæc esse πάρεργα, quæ ad præsentem disputationem perti-
 neant nihil: cum Aristoteles, ut demò repeto, adductis locis, non
 Philosophum contemplantem, aut in schola docentem (qui dat, non
 autem accipit loquendi leges, atq; in hoc vniuersitatis rerum thea-
 tro, à natura quasi dominus quidam ac Dictator constitutus, pro
 suo iure, rerum condiciones in seipsis æstimat, ut est in problem. 5.*

sect. 18. & probl. 8. Sect. 30. ac eisdem non tam vt facile quam vt
 verè intelligantur, nomina dat) sed Poetam in theatro imitantem,
 & Rhetorem in foro causam dicentem informet.

P A G. 15.

„ Prudenter ob id monet Aristoteles, lib. 2.

„ Top. cap. 2. vt cùm vulgò loquamur.

Com. Non monet Aristoteles, vt Philosophus in schola, sed vt Dia-
 13. lecticus (quem vnum se informatum ter pollicitus & solenniter
 protestatus erat li. 1.) in congressibus causam suam agens, cùm vulgo
 loquatur. Dialectico inquam non Philosopho materiam argumeto-
 rum suggerit ibi Aristoteles, qua ex usu popularis vocis, aut abusu
 eiusdem, refellere aduersarij propositum, aut confirmare suum pos-
 sit: id quod Erasius, qui fortasse ad necessitatem, ideoq; etiam per-
 functorie hæc legit, aut non vidit, aut, quod magis crediderim, dissi-
 mulauit. Cur enim contextum mancum ac mutilum, non autem pro-
 duxit, vt decuit integrum? Verba Philosophi sunt: ἔτι δὲ διορίσασθαι
 ποῖα δὲ καλῶν, ὡς οἱ πολλοὶ καὶ ποῖα οὐ. Audis, esse etiam, qua-
 dam, quæ tritis vulgo atq; vsitatis nominibus non sint appellanda?
 Ex utroq; autem vocaminum genere suppeditantur argumenta ad
 opponendum, respondendumq; Dialectico. χρησιμὸν δὲ, καὶ πρὸς
 τὸ κατὰ κενύειν, ἢ ἀνασκευάζειν. Sic autem accipienda esse verba
 illa, docet locus alter, qui 6. Topic. cap. 5. legitur: Appellatione
 (inquit) ea vti debemus, quæ tradita est, neq; æquum esse illam in-
 firmare: ἐνοια δὲ οὐ λεγέσθαι, ὁμοίως τοῖς πολλοῖς. Legisti hæc?
 Tum autem demùm sequuntur verba, quæ Erasius produxit. οἷον
 ὅτι μὴ ταῖς ὀνομασίαις &c. Salubre vulgus dicit, quicquid sanita-
 tis efficiens est, atq; Aristoteles cum Rustico disputans de rapa
 vtrum salubris sit vel non sit, vocabulum hoc trita significatione li-
 benter enuntiabit. At in schola tamen vrinam, & fœces alui, salu-
 bria dicit

bria dicet : quæ si tu dicas atq; pro rapa offeras rustico , tanquam salubria, is te dicet insanum, & excipiet baculo. Et reuera contextus ipse Erasli causam nihil promouet. Nam esto , vt concessum sit ab utroq; Disputatore, usurpanda esse vocabula vulgo trita & vsitata: quoniam tamen res huiusmodi sunt, quibus communia & vulgaria nomina sunt imposita , & quamobrem tales sint (vt loquitur Alexander) & quis ipsarum sit modus, non iam à vulgo descendum, sed à sapientibus. Sistat iam hic se Aristoteles disputator cum libris suis: compareat deinde illinc Rusticus cum suis corruptis rapis. Vterque σῆψιν clamabit. Habes in verbo consensum. Vterq; per σῆψιν intelligit πᾶθος præter naturam, & quores de natura sua dimouetur. Iam si præceptum lib. 2. Top. ab Eraslo productum sequi voluerimus, quid illud & cuiusmodi sit, quod de natura sua dimotum, τῆψιν pati dicatur, inter rusticos quidem , à rustico , suas offerente rapas potius, quàm ab Aristotele petendum erit: sed inter sapientes (ita & aptè & rectè distinxit Alexander) Aristotelis, vel Philosophi alius iudicio standum. Verba Alexandri ad illum locum hæc sunt: Rebus enim conuenire debent ea nomina, nō quæ multitudo, sed quæ Philosophi eis imposuerunt : neq; enim audacem dicere fortem licet, vt vulgus appellare consuevit, neq; εὐτυχῆ, εὐδαιμόνα καλῶν, οὐτε οικονομικόν τῶν ἀνελεύθερον, οὐτε τὸν δένον φρόνιμον, ὡς εἰώθεσιν οἱ πολλοί. διαφέρει γὰρ (nota Eraslo) ταῦτα τῶν οἷς κῆϊται, οἷς ἐκείνα μὲν οἱ σπῆψιν οὐτω καλῶν, ταῦτα δὲ οἱ ἰσῆψιν ὀνομάζονται. In summa Philosophus res nuncupans, nunquam & nusquā prorsus arcetur à vocabulorum, minus à plebe receptorum usu : desinens tamen arcetur à metaphoris. 2. post analyt. cap. 15. Nam qui rem definit, apertissima interpretatione uti debet, cum rei cognoscendæ causa tradatur omnis definitio : & metaphora obscurent potius, quàm illustrent. 6. Topic. cap. 2. Aristoteles autem σῆψιν benè notum sapientibus, si non rusticis vocamen, idq; solenni adhibita protestatione (cum peculiari quadam alia significatione, & à sua mul-

tum abhorrente, rusticos caseum suum appellare putridum, monet) suum dico & scholasticum non montanum vocamen, proprijs, p̄sita-
tis inter sapientes, nullaq; prorsus obscuritate inuolutis verbis desi-
nit, vt deinde videbimus. Quid h̄c habetur, de quo Dialecticus, aut
Rhetor, aut Poeta, aut plebeius alius conqueri meritò possit?

P A G. 15.

„ Sp. Quorsum hæc tam multa ad putredi-
„ nem non pertinentia?

Com. 14. *Iste Spudastes hoc loco verè Spudastes est: qui tamen aliàs,
vt olim Furnius ille admodum docilem, id est assentiendo facilem
præbere se Doct̄ori suo consuevit. Nolumus autem nos in præsentia,
vt supra protestati sumus, minutim thecas Aristotelez officinæ ri-
mari atq; excutere, vt proferamus inde verba (etiam dico præter
ea, quæ artium causa fingere oportuit) longè secus accepta, quàm in
sapientum scholis, nedum rusticorum triuijs accipi consueuerint.
Tam enim multa vbiq; occurrunt, quod supra etiam Alexandri
atq; aliorum testimonio indicauimus, vt referre pudeat. Tantum
verba Erasmi hæc*

„ Nunquam Aristoteles in disputationibus Phy-
„ sicis, aliter nominibus vsus est, quàm omnes alij
„ utebantur illis. Quamobrem, cùm putredinis no-
„ men multò antè tritum & in vsu omnium fuisset,
„ in eo significato posuit, in quo alij utebantur il-
„ lo, &c. cum istis conferemus, quæ post lineolas octo sequuntur.

„ Nominauit autem Aristoteles contrarium sim-
„ plicis generationis putredinem in vno capite hoc,
ea

ea significatione, qua nunquam aliâs in eius ope-
ribus, quia nomine proprio carebat, &c.

Paulo antè dixerat *NVNQVAM*, nunc fatetur *ALIQVANDO* Aristotelem à vulgaris appellationis notione discessisse. Quæ porro non dicam iam Rhetorica, sed Mathematica est hæc? Quæritur hoc loco, utrum Aristoteles in appellatione *συνήθως*, à communi ac rustico sensu discesserit 4. Meteor. cap. 1. De questione hac Eras-
mus primum hoc pronunciat, Aristotelem *NVNQVAM* ab usita-
ta vulgo significatione in physicis disputationibus discedere: deinde
verò Aristotelem in 4. Meteor. cap. 1. physicè disputantem de mi-
storum affectionibus, vocabulo *συνήθως* aliter usum, quàm vulgus uti
consueverit. Quæ inquam, aut qualis Cabala hæc est? Cum tibi con-
stet, in vocula *συνήθως* homonymiam inesse, & Aristotelem hoc vno
capite illam ea notione usurpasse, quæ a vulgari sensu aliena est, cur
tot verba de nominum proprietate fudisti, quo monstrares, cum ut
alibi, ita hîc *συνήθως* fuisse locutum? Nos enim nihilo plus contendi-
mus, quàm duplicis quidem putredinis mentionem habitam: sed v-
nam tantum definitam, atq; eius vniûs, quæ tibi spuria & *δυσωρί-
δος* putredo est, nobis autem legitima, modum ac rationem inte-
gram à Philosopho explanatam: de altera verò illa, quàm Meli-
bœus tuus in rapis & pomis contemplatur, mentionem hoc loco in-
iectam quidem obiter, sed citrà peculiarem ullam explicationem
statim oppressam: quia nimirum non simpliciter interitus, sed inte-
ritus quidam, & ad aliud quoddam *πρός* esse referendus iudica-
retur.

IBID.

Sophistis ea tribuens his verbis: τὸν μὲν ὀνομα-
ζόμενον, &c.

Non est Sophista, qui verbo utitur ea notione, quæ à rustica &
communi abhorreat, sed qui cum utatur una, sic tamen videri vult,
quasi

quasi alia vteretur: hoc enim est κακῆργῆν. 2. Rhetor. cap. 2. ideoque definitionē vocī adiuncta, quemadmodum hīc Aristoteles adiungit suæ, quasi de voce iam comeniat (hoc volunt illa verba ὡς ἐμοί μοι λογικῆ τέρε ὑπὲρ τῶν τοιούτων 6. Topic. cap. 5.) homonymiam tolli, & κακῆργίας occasionem ac suspicionem omnem præcidi, docemur alibi, vt semper verum sit, quod scriptum est lib. 1. Rhetor. Sophistam non ἐν τῇ δυνάμει, secundum quam etiam Dialecticus, cuius professio est, in vtramq; partem dicere probabiliter, nonnunquam Sophistæ similis est, sed ἐν τῇ προαίρεσι spectari. Aliās, quot sunt homonyma, quæ vulgus ignorat? quot inquam pro Synonymis vulgò vsurpantur vocabula, & finiuntur, non pro Synonymis tamen habenda? In his igitur non rusticorum vox, sed sapientum lex audienda: quæ rerum vocamina, vna voce confusarum, finitionibus, quæq; dico suis, distinguit, quas tamen distinctiones videre nequit rusticus in rapa sua. Quo significato voculam Fidei, accipit Physicus narrando? politicus contrahendo? Rusticus iurando? quàm vario tamen ab hoc Theologus? Motum, qui in loco fit, vulgus nouit ac definit: eum qui alteratur, si moueri dicas, is te dicet impostorem. Nihil ferè tam in ore vulgi est, quàm concoquere, concoctio, concoctum: an non vel ex ipsis interpretibus tamen audiuiſti, Aristotelem vocabulum hoc, multis rebus præter communem loquendi vsum aptare? Pudet me hīc adducere plura, (possem enim, vt supra quoq; indicaui, cū multa eiusmodi passim occurrant in Peripatetica Philosophia) ne in re tam plana, tritaq; tempus ambitiosè ac frustra terere voluisse videar.

IBID.

„ In omnibus eius operibus, nunquam ita inuenies vsurpatam, vt in vno hoc capite.

Com. De veritate huius sententiæ postea viderimus. Nunc esto id:
16. at vsur-

at usurpatum tamen in hoc loco: & secundum huius loci usum, ad quem peruersè à se interpretatum ac perperam acceptum, nos reuocat Galenus cum tota sua schola, quæsitum est à viris doctis, vtrum humores per febres putrescant. Quanquam ne secundum quidem vulgarem illum ac rusticum tuium id patiantur, vt suo audies loco.

IBIDEM.

Nominauit autem sic contrarium simplicis generationis communissimū, quia nomine proprio carebat.

“

“

“

Apage cum istis argutiolis, quas tibi suggestit Rhemigius ille nostras. Si nomen indidit contrario vni, cur non & alteri? aut si in vno retinuit generale γένεσις, cur non satis in altero habuisset generali τῆς φθορᾶς? Mos est Aristoteli, inquit Ammon: in categ. cap. de homonym. & Alex. in 1. prior. analyt. cap. 1. cum ipse nomina noua rebus imponit, particulam, Voco, usurpare, aut alteram illam, Esto: cum autem inquit, Vocatur, aut Est, significat, idem nomen eadem significatione, à veteribus quoque fuisse usurpatum. Aristoteles autem in nominanda corruptione, quæ opponitur generationi simplici, nihil illiusmodi habet, sed simpliciter pronunciat, putredinem esse finem corruptionis naturalis: putredinem maximè commune contrarium esse generationi simplici in putredinem tendere omnem aliam corruptionis naturalis speciem, quia illa sit vltima, & quasi finis omnium. Ter inquam nominat Aristoteles putredinem corruptionem mixti naturalem, etiam consensu tuo: nec vnquam tamen, vel nutu quidem indicauit, se primum vti, vel abuti voce σφύρωσις: quanquam apertè significauerit, se aliter accipere ac finire illam, quam vulgus soleat, vt audiemus postea. Atq; hæcenus de Rhetorica Erasmi: nunc accedamus propius ad Philosophiam eiusdem.

Com.

17.

” Cum Aristoteles in 4. libr. Meteor. affe-
 ” ctiones mistorum &c.

Com.
 18.

Quæ hic subiiciuntur vsq; ad sequentem Paragraphum, sunt à nobis copiosius alibi, atq; in responso ad Brunonem exarata. Sed nihilominus illud hoc loco dignum esse obseruatione iudicamus: nos librum hunc quartum Meteor. sub Aristotelis nomine citasse hactenus, & quæcunq; in illo dicuntur, tanquam ex Aristotelis ore profecta recepisse, ne videremur nostræ causæ diffidendo, scholam (vt dicitur) subterfugere. Nunc autem, vt in collatione locorum, quam videas plerumq; temerè & citrà vllum iudicij discrimen à multis institui solère, cautius ac prudentius, circumspèctis rebus omnibus, minus erremus: ne videlicet, quod ad interpretationem sententiæ vnius loci, ex alio adsciscimus, id putemus ab vno eodemq; Autore scriptum, quod tamen ab alio atq; alio sit: placet hac de re, priusquam pergamus ad alia, pauca quædam præfari. Hinc autem ducemus exordium. Censuit Alexander lib. 3. quæst. nat. cap. 13. in hoc lib. Mixti, quatenus mixtum est, affectiones agentium ac patientium, quatuor primarum qualitatum opera prodeuntes, explicari: ideoq; etiam non post tres præcedentes Meteor. Sed antè illos, post duos de ortu atq; interitu libros, esse hunc collocandum. Nobis, quo ad reliqua, quicquid Philoponus, Simpliciusq; Olympiodorus, & Auerroës, nec non Latini dixerint, arrisit quidem semper, atq; etiamnum perplacet Alexandri opinio, quæ & veteri inscriptioni respondet, & de ore ipso Autoris cap. 1. accepta esse videtur: illud tamen, quod de loco dicitur, probari nunquam potuit. Sanè quarto huic libro locum non esse inter meteorologicos, tres illos dico, quos pro Aristotelicis agnoscimus, tam pro certo habeo, quàm terræ locum non esse aeris. Proæmium librorum Meteorologicorum,

quo

quo Aristoteles singulatim propè capita illa recenset, de quibus in meteorologia erat acturus, præter quam quòd non complectitur ullo modo, quicquid contrà opinentur isti, quartum hunc, Meteorologica quoq; disputationis finem, tertium ipsum librum disertè statuit. Quo etiam & illud pertinet, quòd non, ut primus secundo, & secundus tertio, ita tertius huic, vel unica verbuli nota continuetur: quin immò, ut ex proæmio primi liquet, tertius meteorologicus, nisi particularem Lapidum, ac Metallorum & omnino Fossilium historiam, adnectere illi placeat, cum tractatione de animalibus ac plantis connectitur. Huc accedit, quòd & inscriptio ipsa μετεωρολογικῶν, quartum hunc librum prorsus excludit: sive enim meteora vocēs, quòd habitu, seu expiratione humida vel sicca sublimi in loco, orbisq; siderum proximo, aut supra terram potissimum ac plurimum eueniant: sive quod, cum minus raris & incōstantioribus causis contineantur, incertam; sive demum, quod à nostra cognitione remotiora sunt, arduam etiam habeant contemplationem, quæq; (ut aptè satis Budæus inquit) suspensum teneat iudicium, assensumq; nostrum: (utrumq; videtur Aristoteles voluisse cap. i. libr. i. & secundum utramq; significationem usurpauit vocem hanc Plato: & iuxta illam quidem, ut alia loca mittam, in Apolog. ubi quæ μετέωρα dixerat, paulò post vocat τὰ ἐπὶ οὐρανῷ, quibus imitatus Hippocratem lib. de Vet. med. opponit τὰ ὑπὸ γῆνι: iuxta hanc verò, secundum eundem Hippocratem lib. de Carn. alibi multoties) constanti tamen eruditiorū omnium consensione, vocaminis istius significatio, ne vel minimum quidem ad ea pertinet, quæ libro hoc explicantur. Philoponi argutias hîc satis refutarunt alij. Falsum autem & merum esse commentum id, quod Patritius ex verbis illis exculpit, καὶ περὶ πάντων τῶν γινομένων κατὰ τὰς κινήσεις τὰς τέλει: atq; ex illis, ὅσα διὰ πᾶσι συμβαίνει πάσι, non ex Alexandri modo, atque Olympiodori, adeoq; Philoponi ipsius interpretatione liquet, verum etiam ex Autore ipso libri (ut alia nunc mittam, quæ huc alla-

ta sunt ab alijs) cognosci potest: quem $\pi\eta\epsilon\iota\omega\varsigma$ vocula, non ad ea, quæ hoc libro traduntur $\omega\epsilon\varsigma\iota\ \tau\delta\ \omega\eta\epsilon\omega\iota$, sed ad Lapidum, Metal-
 lorumq; concretionem, respexisse, ex ult. cap. lib. 3. constat: cum fer-
 rum, as, aurum, humido halitu, maximè in lapidibus, incluso, ac præ
 siccitate in vnum coacto concretoq; effici docuit. Neq; parui etiam
 momenti illud est, quod initio libri huius, capita propè omnium eo-
 rum, quæ libris duobus de ortu atq; interitu tradita fuere, sic repe-
 tantur, quasi hic illos statim excipiat. Postremò, si is est ordo atq;
 progressus naturæ consentaneus, quem in explicatione Physiologiæ
 seruandum esse docemur, lib. 1. de Phys. ausc. cap. 1. à rebus nempe
 communibus ad proprias ac singulas, eorum verò, quæ libro hoc ex-
 ponuntur, anticipata cognitio imperfectè mistorum, cuiusmodi me-
 teora sunt, tractationi vicinæ etiam necessaria videatur: (Quæ hic
 quidam Auerrois autoritate abusus, vt hoc insciaretur, temerè ob-
 iecit, nihil in præsentia moror, cum ad alia festinet oratio) omnino il-
 la ante tres libros meteorologicos locum tenere suum debuerint. Id
 quod etiam, si cogitasset pseudodemonstrator ductus, nunquam in
 eam sententiam adduci se fuisset passus, vt & librum hunc Meteo-
 rologicum esse assereret, & tribus præcedentibus libris, exposita
 fuisse illa, quæ actione ac passione quatuor primarum qualitatum in
 Elementis accidere soleant, hoc autem quarto, quæ nam sint in reli-
 quis rebus earundem causa perpeffiones doceri, affirmaret. Iam
 igitur (vt quod instat, agamus) hæc quæ diximus, non locum modò,
 quem iustus occupet Liber hic extra meteorologiam constituendum
 alium euincunt, quod Alexander, Ammonius, Themistius voluerūt,
 verum etiam faciunt, vt eiusdem ac præcedentium trium, vnum at-
 que eundem Autorem vix possimus asserere. Nam inter meteo-
 rologicos non esse censendum certo certius est: Post eos etiam, ante li-
 bros de Plantis atq; Animalibus, minimè collocandum, docent ex-
 pressè verba Philosophi hæc: $\delta\iota\epsilon\lambda\theta\acute{o}\nu\tau\epsilon\varsigma\ \delta\epsilon\ \omega\epsilon\varsigma\iota\ \tau\delta\ \tau\omega\pi$, id est de
 meteorologicis vsq; ad fulmina, typhones, virgas, Parelías, quæ libro
 tertio

tertio discussa sunt, θεωρήσομεν ἢ τι δύναμεθα εἰπεῖν κατὰ τὸν ἵφκρυ-
 μένον τῶν πομπῶν περὶ ζώων, καὶ φυτῶν &c. Duobus autem libris de
 ortu atq; interitu, minime adijciendum (quod ab alijs ex Alexan-
 dri sententia disputatum est) quasi tertium περὶ τῶν σοιχείων, de
 quo Laërtius meminit, vel una illa euincit ratio: quod cū in eo ad
 perfectorum vsq; mistorum & similarium corporum historiam ac
 descriptionem deueniatur, vt ex cap: 10. 11. & 12. constat; absurdū
 videretur, si inde ad meteorologica retrocederetur: Præterquam
 quod (vt illud in præsentia taceam, multa in hoc libro confuse pro-
 posita, perperam exposita, multisq; inuoluta difficultatibus, quæq;
 rationum oppositarum momentis atq; instantijs multis labefactari
 possint, contineri dogmata) in eiusdem argumenti tractatione, his,
 neq; tamen eadem vel notione, vel appellatione ortum atq; interitum
 ab vno eodemq; Autore fuisse definitum, quis credat? Quorsum iam
 hæc suo deinde loco significabitur.

PAG. 17. *myh 11.*

Nondum enim intelligo, quid naturalem “
 & simplicem vocet generationem. “

Hoc in loco ducit caruit Amicus noster: ideoq; philosophari Com.
 cum voluit, ne rhetoricari quidem potuit. Generationem simplicem
 ab Aristotele nominari putat illam, quæ misti est, quatenus mistū:
 19.
 quasi & illa quoq; quæ est generatim substantiæ, quatenus substan-
 tia est, aut animalis, quatenus animal, generatio simplex minime
 dicatur. Deinde cum ipsemet intelligeret, ne spudastem quidem
 suum his acquieturum, addit: Mitionem esse duplicem:
 vnā generalem & communē mistorum omniū,
 quam Aristoteles aliàs appellet τὴν πρῶτην σύνθεσιν,
 alteram specialem, & propriam rei cuiuslibet, quā
 h ij δευτέρα

δευτερας ουνδεσις alibi nominet : illam, de qua in hoc
 cap. agitur, dici simplicem generationem ac pri-
 mam, quia per eam simplex producat mistum,
 & sit nihil aliud, quàm mutatio, per quam ex ele-
 mentis mistum aliquod generatur : vel etiam ele-
 mentorum vnio : Alteram, de qua iam nō agatur,
 compositam dici generationem: quia per eam mi-
 stum, non simplex, sed aliquod ac tale mistum, ex
 alia materia iam ante mista, concreascit. Quo tandem,
 vt non solum benè dicat, sed benè persuadeat, suum Lac pro exem-
 plo accersit, ac suum Mustum: (Nullus fermè paulo inexpli-
 cabilius nodus, in hoc genere argumenti occurrit vsquam, quem his
 duabus voculis, vel cum Spudasto, vel cum Furnio, vel secum agens
 Erasius, facile non expediat) In horum enim utroq; duas esse docet
 mitiones : priorem, quæ communiter in alijs omnibus insit, id est,
 elementorum vnionem: & posteriorem, quæ Lactis existit propria,
 casei nimirum, feri, butyri, in vnâ speciem Lactis concretionem.
 Vt benè inquam sit amico nostro, qui tam preciosas, tam subtiliter
 excogitatas, atq; ex penetrabilibus Philosophiæ erutas, apteq; explica-
 tas nobis hic, id est, in hoc primo suæ putridæ officinæ vestibulo, ex-
 ponit margaritas. Recognoscemus nos, atq; æstimabimus eas, vt ex
 his paucis discamus & intelligamus, qualia futura sint reliqua. Mi-
 sti, vt mistum est, duplicem generationem vsquam proposuisse A-
 ristotelem negabimus, nisi prius liber, caput, linea citentur, id quod
 + Gal. lib. 2. de diff. resp. cap. 9. ab illis, & quidem iure exigit, qui a-
 lienas sententias allegant. Et Auerroëm quidem (vt mittamus Gale-
 num 1. de Element. cap. 8. & 9. necnon 1. de sem. cap. 12.) 2. Col-
 lig. cap. 1. & lib. 1. de cœlo ad cont. 20. scimus, duplicem proposu-
 isse similarium corporum compositionem : Vnam, quæ immediate est,
 ex pri-

idem 2. de
 Sanguine dij.

ex primis quatuor elementis : alteram verò, quæ ex iisdem existit, sed mediate : atq; in hoc posteriore genere collocasse τὰ στοιχεῖα ἑστὶν animalium, cum illa non statim ex primis Elementis, sed ex sanguine fiant, qui ex cibo & potu, atq; hic demum ex quatuor simplicium corporum mixtura generatur. Auicennā quoq; lib. II. de animal. cap. vnico (vt loca tantum citemus, quæ futura nostræ disputationi affinia sunt) docuisse propè eadem. Montanum item in disputatione de mitione, quam Valdamus ille Veronensis ædedit, in interpretatione verborum quorundam (de quibus paulo post agemus) quæ cap. I. lib. 2. de part. animal. leguntur, hæc scripsisse. Illud autem primò vt notum & perspicuum sumo, ex terra, aqua, aëre, igni, herbas gigni, aliasq; partes vniformes, quæ in animalibus insunt. Quo posito: duas compositiones ex primis, id est, ex elementis, aut si maius, ex eorum facultatibus dicemus esse. Alteram, qua mista illa sunt, quæ ex ipsis proximè gignuntur, nec sunt animalium partes, vt lapides, metalla, stirpes, fructus: alteram, qua existunt vniformes animalium partes, quæ non proximè ex elementis, sed elementorum interuentu generantur. Et Contarenum Cardinalem sub finem lib. 3. de Elem. docuisse: Mixta quædam ab elementis prima mixtione, quædam secunda fieri: Hæc inquam probè tenebamus, priusquam Erasius de putredine disputaret, atq; (vt in proverbio est) cocta & recocta ab alijs ederet ipse, ac tanto cum apparatu Spudasto suo apponeret: sed Aristotelem tamen, Misti, vt mistum est, duplicem generationem nobis vnquam aut vsquam proposuisse, cuiusmodi Erasius alieno, sed perperam ducto penicillo, delineauit, hoc inquam, illud est, quod constanter negamus. In altero lib. de part. anim. cap. I. è quo sine dubio farinam hanc suam, suo nescio quo incerniculo excreuit Erasius, hæc habentur verba:

Cùm itaque triplex sit compositio (σύνθεσις δι-
cit Aristoteles, non γένεσις) Primam quidem statu-
h iij at quis

„ at quis eam, quæ ex vocatis a quibusdam elemen-
 „ tis existit, vt terræ, àëris, ignis, aquæ. Sed fortasse
 „ rectius fuerit, ex potestatibus dicere, iisq; non o-
 „ mnibus, verùm quemadmodum in alijs tractatio-
 „ nibus antea diximus. Humiditas enim, siccitas,
 „ caliditas & frigiditas, materia corporum sunt
 „ compositorum. Cæteræ autem differentiæ sequū-
 „ tur eas, vt grauitas, leuitas, densitas, raritas, & re-
 „ liquæ id genus affectiones. Secunda verò compo-
 „ sitio (σύνθεσις dico, vt in exēplaribus veteribus est)
 „ ex primis similium partium, in animalibus natu-
 „ ra existit, vt ossis, carnis & reliquorum huiusmo-
 „ di. Tertia & vltima numero partium dissimilari-
 „ um est, vt faciei, manus &c. Hæc igitur prius interpretari

operæ precium est, quàm in Erasmi philosophiam, cuiusmodi sit, mi-
 nutius inquiratur. Exordiemur autem, commodioris doctrinæ cau-
 sa ab vltimis. Tertiam compositionem, quæ dissimilium partium est,
 vt capitis, brachiorum, crurum, ex partibus consimilibus, vt carne,
 osse, rena, duas alias ordine quidem generationis priores, sed natu-
 ra & perfectione posteriores complecti docet Aristoteles: ideoq;
 τελευταῖα καὶ ἄρτιμοι appellat. ταῦτα γὰρ, id est dissimilaria,
 ἥδη καὶ τελευτῆ ἔχοντα, καὶ τὸ πέρας, ἐπὶ τοῦ λαβόντος τῆς σύνθεσις
 ἀριθμοῦ: κατὰ περὶ ἐπὶ πολλῶν συμβαίνει πλεῖστον τὰς γενέσεις.
 Vt hinc intelligamus quoq; nonnunquam Aristotelem ex Lycæo
 egredi, vt per Pythagoreorum atq; aliorum veterum philosophan-
 tium scholas animi causa spatietur. Sed ad rem: Huius compositio-
 nis materiam lib. 1. de ortu animal. cap. 1. τὰ ὁμοιομερῆ esse dixerat;
 item lib. 4. meteor. cap. 10. & 12. vbi ex similibus tanquam ma-
 teria, na-

teria, naturæ integra & perfecta ipsa opera, ut manum, pedem, ar-
am constare scripsit. Verum ex ista compositionis specie, nullæ,
quod sciam, extitere hætenus controuersiæ. De altera verò, quæ
πῶς ὁμοιομερῶς ἐστὶ, ut ossis & carnis in animalibus, ἐκ τῶν πρώ-
των, inter se controuersantur interpretes. Quid enim Aristoteli
τὰ πρῶτα? Videtur dicet quis id indicari non multò post: τῶν μὲν
τῶν στοιχείων ὕλην, ἀναγκαῖον εἶναι τῶν ὁμοιομερῶν ἐνέκον. Ut
sint hoc loco τὰ πρῶτα quatuor vocata elementa. Sic enim I. de or-
tu animal. cap. 1. scriptum esse, τὸ τοις δὲ, id est, similaribus par-
tibus τὰ καλεσμένα στοιχεῖα τῶν σωμάτων ὕλην, & lib. 4. meteor.
Similares partes, quarum exempla non ex animalibus tantum, sed
etiam ex vniuerso naturæ sinu proferuntur, ut æris, argenti, ferri,
ossis, carnis & c. arido & humido, ut ex materia, caloreq; & frigore,
ut agentibus, constitui, clarissimè autem cap. 12. ἐκ τῶν στοιχείων
τὰ ὁμοιομερῆ effici, traditum esse: atq; eodem in loco, in quo Ari-
stoteles tres rerum compositarum ordines statuit, quorum singulo-
rum forma & οὐσία, non aquè sit manifesta, nunquam post dissimi-
lares partes, quæ sunt ἐνεκὰ τῶν, nisi de similaribus meminisse, in
quibus ratio Finis magis latet: & post has de elementis, ac primis
corporibus, in quibus eadem est obscurissima. Ecce: ἥτοι δὲ ἐπὶ
σαρκὸς καὶ ὀστέων τὰ τοιαῦτα δὴ ἴλα: ἔτι δὲ ἐπὶ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ
γῆς: nec multò post: καὶ οὐ πάντες ἔχον ὕδατος, ἡ πυρὸς, ὡς περὶ οὐδὲ
σάξ, οὐδὲ σπλάγχνοι: τὸ τῶν δὲ ἔτι μᾶλλον πρὸς ὥπορ καὶ χεῖρας.
Ut perpetuo sibi in locis istis omnibus constet, materiam nempe Si-
miliarium partium elementa ipsa immediate constituens. Sic in-
quam ratiocinetur aliquis. Sed quicquid alibi voluerit ille, non idem
tamen voluisse allegato ex lib. 2. de part. anim. cap. rationibus hisce,
quibus Nuguendi illius Sueffani χολία vexare, atq; urgere olim
consueuimus, persuaderi facile sibi patiatur aliquis. Nam de com-
positione, cuius materia immediate sunt elementa quatuor, iam lo-
cutus antea fuerat Aristoteles, (de quo mox viderimus) quàm de
hac

hac altera verba faceret. Deinde verò, hanc non simpliciter in similaribus mixtis, sed in partibus animalium spectari vult: quasi nimirum præeuntem alteram aliorum *Similarium* συνσασιν sequatur. Et verba etiam illa, quæ περὶ τῶν ὕγρῶν, ξηρῶν, θερμῶν, ψυχρῶν enunciatur, quod sint videlicet ἴλα τῶν συνθετῶν σωμάτων, ad elementa, quæ non composita, sed simplicia corpora sunt, quia eorum una natura est, unusq; motus, minimè referri posse videntur. Alij igitur, non Elementorum, sed compositionem aliam quandam constitutionem, ut supra quoq; indicauimus verbis illis exscripti contextus, δευτέρῃ δὲ συνθεσίς &c. designari opinati sunt: illam dico, quæ non immediate ex elementis, sed interuentu mixtæ alius materiæ, V. G. carnis, interuentu sanguinis, huius verò interpositu panis existit: proindeque τὰ πρῶτα, nihil esse aliud, quàm plures illas interiectas mixtorum aliorum compositiones, & quasi præparationes, quæ similarium animalis partium συνσασιν præcurrunt. Quo sensu etiam similes arborum partes, ex eorum succo concreescere: succum verò ex quatuor elementis constare, lib. 1. de plant. cap. 3. scriptum sit. Opinioni huic fauere quoq; nonnullis videri possit, locus Theophrasti, qui lib. 1. de hist. plant. sub finem cap. 2. atq; initio 3. scriptus est. Nam cum is de partibus πολλαθῶν, id est, ἀνομοιομερῶν, quædam proposuisset, nempe radice, caule, ramo, furculo, subiicit: ἀλλὰ δὲ ἐξ ὧν ταῦτα, φλοιὸς μῆτρα, ξύλα, πάντα δὲ (ista videlicet iam recensita) ὁμοιομερῆ: tum addit, καὶ τὰ τῶν δὲ ἐστὶ πρῶτα (videtur hic τὰ πρῶτα Aristotelis interpretari) καὶ ἐξ ὧν ταῦτα ὕγρον, ἴσ, φλέψας: ἀρχαὶ γὰρ αὐτῶν, πλὴν ἑῖ τις λέγοι τὰς τῶν σοιχέων δυνάμεις (agnosci hic possunt Aristotelis verba) αὐτὰ δὲ κοινὰ πάντα. Verum enimvero (excipiunt alij) quis credat, Aristotelem dicturum aut asserturum vsquam fuisse, ex chylo sanguinem, vel ex sanguine carnem componi? Quod deposito priori actu nanciscitur alium, ex eo fieri seu nasci, non autem componi dicitur aliquid: quia non nisi ratione materiæ inesse intelligatur. Elementa componi dicuntur ex materia

materia, & qualitatibus primis: similia corpora ex elementis: dissimilia ex similibus, siquidem in omnibus hisce singula cōponentia, suum, tanquam partes quædam, retineant actū, neq; alicuius illorum actus. alterius actu permutetur. Quam etiam ob causam Aristoteles lib. 1. de ort. & inter. cap. ult. sanguinem carni misceri negavit, quia non maneat eius forma sed in totum aboleatur. Sublata autem mixtionis ratione (in sanguine dico, quatenus ex eo fit caro) ne constare quidem compositionis ratio potest: cum, quatenus suum retinent actum, componi quoad substantias, quatenus verò non retinent, alterari quoad qualitates, τὰ μίχτα dicantur. Ideoq; qui lib. 1. de plant cap. 3. similes partes è succo, hunc verò ex elementis oriri pronunciauit: idem cap. 2. eiusdem lib. 1. easdem similes partes, non nisi in similes partes, aut in elementa quatuor diuidi posse, scripserat, ibi videlicet, vsus verbo γένεσθαι καὶ πεφύκασι: hīc verò δι' αὐτῶν. Præterquam quod de partibus similibus loquens Aristoteles, si ad eiusmodi compositionem respexisset, iam non secundam, sed nec tertiam, neq; fortasse quartam dicere potuisset. Docent enim isti, similia mixta, & prima, & secunda, & tertia compositione ex elementis fieri: immò verò plures etiam esse mixturæ intermedias gradus, licet occultos nobis, per quos natura perfectorum mixtionem moliendo, progrediatur. Verbum autem τὰ πῶτα gradus omnes illos designare, quo autore aut teste asseuerabimus? Aristoteles cum citatus antea locis, tum lib. 2. de ort. atq; inter. cap. 7. disertè testatur, carnes & ossa ex elementis conflare, nulla alius interuenientis compositionis mentione facta: atq; in 12. metaphys. cont. 15 tres duntaxat compositionum gradus, tribus datis exemplis recenset, ignis, carnis, capitis. Omnino igitur τὰ πῶτα hīc quoq; elementa debent intelligi. Et Theophrasti verba quis non videat, de duplici illa compositione similiarum partium in animatis accipienda esse: secundum quam Medici ex Galeni doctrina lib. 3. de fac. nat. cap. 15. & 10. meth. cap. ult. nonnullas primo quidem sensus in-

tuitu simplices, diligentiore tamen, exactioreq; instituta inquisitione, compositas alias verò (quæ idem autor τὰ πρῶτα nominat) eiusdem sensus iudicio, omnino simplices deprehendi, docent? Et multos huiusmodi etiam iudicio sensus æstimata composituræ gradus esse, eosq; cum ab Aristotele, tum à Galeno confundi solitos, ut quæ in diuersis (dico) sint, respectu sensus tamen in eodem collocentur, tam est notum, ut nihil notius. Sed nihilominus ad hanc partium distinctionem verba Philosophi nullo pacto referri, aut accommodari posse aiunt. Neq; his illud obstare, quòd secunda compositio ad similes animatorum partes restringatur: cum horum gratia tantum, tres illi composituræ gradus propositi, & eorundem mutua inter se collatio instituta sit. Restare iam alia duo argumenta, quæ rectè acceptis Philosophi verbis, quibus prior compositionis gradus describitur (de quo iam dicendum) faciliè dilui posse affirmant. Sic enim loqui Aristotelem, πρῶτον μὲν ἂν σύνθεσιν θείν, τις τὴν ἐκ αὐτῶν καλεσμένων ὑπὸ τινῶν σοιχείων: quasi hæc sit materia prioris huius compositionis, cui adiungantur exempla sic compositorum, οἷον γῆς, ἕρως, ὕδατος, πυρός: ad hunc enim quoq; modum ab eodem describi compositiones alias: ecce: δευτέρῃ δὲ σύνθεσις ἐκ τῶν πρῶτων: οἷον ὄσος καὶ σαρκός: item τρίτῃ δὲ καὶ τελευταία, οἷον πρῶτον καὶ χερσός. Ut ubiq; vox οἷον exemplum compositionis, non autem materiam signet, in quo isti turpiter sint hallucinati.

Quæ autem illa sunt, quæ a quibusdam appellantur elementa, & ex quibus prima illa & simplicia corpora conflantur? Quæ porro alia, quàm calidum, frigidum, humidum, siccum? Hæc enim nomina tam pro uniuocis, quàm pro Denominatiuis equivocè usurpari, & alias uniuocorum qualitatis nominum loco, Denominatiua enunciari olim quoq; solita, ex Galeno & Platone cognosci potest. Hanc igitur vulgarem loquendi rationem, Aristotelem quoq; ipsū, imitatum alicubi, calidum, frigidum, humidum, siccum, Philoponi etiam testimonio, immò verò & Alexandri lib. 4. Meteor. in com.

ad cont.

ad cont. 1. elementa vocasse, ut lib. 2. de ort. & inter. cap. 3. Nunc autem, cum primæ contrarietates, secundum illius Philosophiam, principia elementorum sint, non elementa: & calidum, frigidum, humidum, siccum, non ipsam per se à subiecto secretam qualitatem sed subiecto adnexam, ideoq; vel corporeum ipsum simplex elementum, vel aliud ex hoc constans denotet, errorem & suum & vulgi quasi corrigens, subiicit ἔτι δὲ βέλτιον ἴσως ἐκ τῶν συνάμειων λεγέμεν, καὶ τῶν οὐκ ἐξ ἀπαισῶν, ἀλλ' ὡς περ ἐν ἑτέροις ἔργου πρὸς Τεγορ. Quæ pulchrè ijs quadrant, quæ cap. 1. 2. 3. lib. 2. de ort. atq; inter (hos enim libros procul omni dubio indicat) exposita sunt: ex materia nimirum sensili & contrarietatibus, id est, ἐκ τῶν συνάμειων, quatuor illa simplicia corpora, ignem, aërem, aquam, terram primum existere. Hactenus igitur in contextu plana esse omnia. Sed quomodo illa verba accipiuntur ὅλην τὴν συνθέτην ὁμιλίαν ἐσιμῶ; Sane non alio, quàm ut dicamus, voculam συνθέτην, vel potius totam istam periodum, ociosi alicuius spudasti, rem ipsam minus intelligentis, glossēma & additamentum esse. Id quod ex sequentibus appareat, his nempe: αὐτὰ δ' ἄλλα διαφορὰ τῶν ἀκολληθῆναι οἷον βᾶς & c. καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα πλεονάζειν τῶν σωματίων; ubi voculam συνθέτην repetere oblitus est Sciolus ille. Nec facile videas etiā, quorsum intrusum huc sit emblemata istud. Deinde, si Aristoteles de compositione mixtorum, verba sua voluisset accipi, quid habuisset ista correctione opus? Mixta non ἐκ τῶν συνάμειων elementorū, sed ex ipsis elementis fieri, quoties dicit atq; inculcat: Quin immò qualitates per se non commiscuntur, sed corpora cum illis, quæ neq; extra mixtum, neq; in mixto sunt, sine subiecta substantia. Calida autem & frigida, humida & sicca, per se & primò sunt elementa: propter hæc verò reliqua composita corpora. Deinde in lib. 2. de ort. atq; inter. cap. 1. & 3. ad quem locum sine dubio nos reuocat illis verbis, ἀλλ' ὡς περ & c. & in quo idipsū docet, quod hoc loco præter omnem necessitatem repetitur, ceteras nimirum differētias qualitatū,

litatum, ad quatuor illas primas referri, de elementorum numero & constitutione, non autem mixtorum differitur. In 1. etiam meteor. cap. 3. ubi eandem habet sententiam, cœliq; motum autorem primarum qualitatum, & aliarum omnium affectionum, quæ illarum sunt comites, in materia hac subiecta esse docet, tam elementorum, quàm mixtorum, corporum materiam intelligit. Concludunt itaq; hi: primam speciem compositionis ab Aristotele descriptam esse elementorum ex materia, & primis qualitatibus: Alteram similarium ex Elementis: Tertiam dissimilarium ex similaribus: atq; huius suæ opinionis subscriptores atq; approbatores habere se dicunt, Averroëem, Philoponum, cùm in comm. suis ad lib. 1. de ortu anim. cap. 1. tum ad lib. 1. de phys. auscul. cap. 7. Sueffanum, & quotquot alios ad libros de animalibus edidere glossas: immò verò affirmant, nullum propè ex Arabibus vel Latinis ad hunc usq; diem extitisse, qui locum illum obiter allegans, non sic acceperit, quasi prima compositio sit elementorum ex materia & primis qualitatibus, altera verò ex elementis. Atq; hæc & tot in præsentia, ad istum locum annotasse placuit, ut cognoscerent Lectores, non adeò planè id esse apud alios, quod Erasius quasi pro rato accipit. Sed esto: obtineat ià apud Spudastum aliquem prior illa interpretatio, ut posteriori huic præferatur: quid hæc tamen Erasti emblemata ad Aristotelis philosophiam? Prima inquam compositio Aristoteli sit, mistorum ex elementis: Secunda verò consimilium partium animalis, ex prioribus mistis illis: quid ad hæc tamen Erastea commenta? Percurramus illius singula oracula. Mistio (inquit) est duplex: Vna generalis, & communis mistorum omnium: atque hæc nihil est aliud, quàm simplicis misti productio, seu mutatio, qua ex elementis mistum aliquod, seu mixtum simplex producitur &c. Primum, omne mixtum Aristoteli ex elementorum concursu fit, & omne æ-

què sim-

quæ simplex, ut cognoscere potuisti ex 4. meteor. cap. 10. & 2. de
 ort. & inter. cap. 7. quo loco aurum, æs, argentum, lapidem, os,
 nerium, cutem &c. lignum, corticem, medullam, quorum materiam
 esse siccum & humidum, agentia verò calorem & frigus, testatur,
 in eadem mixtorum classe locat: tibi verò, neq; quod verum est,
 (nam nos, ut de hoc quoq; præmoneamus Furnium tuum, ab elemen-
tis, à mixturis, à temperamentis istis Aristoteleis & Galenicis iam
per Dei gratiam tantopere abhorremus, quàm ab eo, quod absurdif-
simum est in tota physiologia, abhorrere philosophum decet) neq;
 quod Aristotelem habetur, satis assequenti, mixta quadam sunt,
 quorum elementa sunt materia, nonnulla verò, quorum alia mixta.
 Mistum dico ex misto, per misionem aut compositionem generari,
 cum non nisi causa materiæ remanere dicatur, quis vnquam præter
 te pronunciare ausus est? Generationem definit Auctor lib. 4. meteo.
 cap. 1. communem mixtorum omnium, eamq; fieri docet, cum agen-
 tes qualitates (qualitates inquam, non elementa, ut ignis, aer &c.
 quemadmodum tu somnias) calidum nempe ac frigidum, vincendo
 κατὰ λόγον finiunt, copulantq; humidum cum sicco. In omni autem
 misione (ut tuo modo loquar) vel prima, vel secunda, vel tertia, vel
 si velis etiam, centesima, calidum ac frigidum (suum dico in quacun-
 que) inest, quod sunt humidum ac siccum: ex qua finitione genera-
 tur mixtum aliquod, ac tale mixtum non mixtum simplex, ut tu
 pueriliter loqueris: (ὅτι δὲ πράξεις, καὶ ὅτι γενέας τῶν αἰσίων περὶ τὸ κα-
 θεκασθὲν ἐστίν. 1. metaphys. cap. 1. & natura nunquam & nusquam
 mixtum simplex, sed hoc & tale mixtum facit) atq; omni misto
 simplex corruptio accidit, cum humidum (suum dico semper cuius-
 que misti) à sicco, videtis eo modo, quo suo loco decebit Auctor libri
 4. meteor. agentibus qualitatibus, diuortium facit. Verè igitur defi-
 nitio ista communis ac generalis est mistorum omnium, quæcumq; illa
 fuerint, siue animata, siue inanima, siue prima ex elementis (de qua
 Auctor lib. 4. meteor. cap. 1. ne vel nutu quidem meminit, quia for-

tasse secundum illius opinionem nulla eiusmodi erat) siue secunda, siue alia ex mixtis alijs. Vbiq; (dico) generatio simplex fit, vincentibus terminantibusq; qualitatibus agentibus, certa quadam ratione patientes, & vbiq; simplex corruptio, si hæc ita superent illas, ut coerceri, atq; intra illius λόγος cancellos contineri amplius nequeant. At inquis, Lac quoad eius remotiorem materiam, id est, elementa, mistum simpliciter appello: quoad proximam verò, ut butyrum, caseum, serum, tale mistum voco. At (inquam ego) ex toto illo capite priore lib. 2. de part. anim. ne verbum quidem, vel minimam syllabam proferre vnquam poteris, quo doceas, Aristotelem per τὸς ὅτι καὶ δευτέρῳ σύνθεσιν, eiusmodi quid summiasse, cuiusmodi tu opinaris. Primam enim illam compositionem (non misionem, non generationem, ut tu loqueris) statuit esse, (hoc in presentia tibi concedimus, quod aliàs denegaremus) mixtorum omnium ex elementis: Secundam verò similium partium in animalibus. Iam, tam in illis, quam in his, tua secunda æquæ atq; prima mistio locum habet. Negabisné aurum, argentum, æs, certo ac sibi proprio modo (tuis vtor verbis) esse mistum? Immò verò, ut ut eorum quodq; simile, & sub vna forma Rustici tui oculis appareat, dissimilibus tamen sui generis partibus, minus quam rapam, vel lac, vel Mustum conflare? deinde verò etiam corpus quoddam esse ex quatuor elementis conflatum insiciaberis? Simpliciter de omni mixto pronunciauit Aristoteles verba illa: τὸ δὲ μέσον, id est proportio illa misionis, πάλιν καὶ οὐκ ἀδιαιρέτῳ 2. de ort. ac inter. cap. 7. Antea verò hæc locutus erat: καὶ πρῶτον γε εὐτὼ τὰς μικρὰς μεταβάλλει εἰς ἄλλα. ἐν δὲ τούτῳ (vbi hic tua secunda mistio?) σάκεις, καὶ δῶα, καὶ τὰ τριῶνα; τῷ μὲν θεσμῷ γιγνομένων, ψυχρῷ τῷ δὲ ψυχρῷ θεσμῷ ὅταν πρὸς τὸ μέσον ἔλθῃ; ἐν ταῦτα γὰρ αὐτὸς εἴρηται. Quid verò tu ad hæc? Audiamus.

Simplex rerum omnium ex elementis generatio, rectè communis dicitur, quatenus omnium materia eadem est, solaque partium proportionem distincta. Non sic in lacte res habet. Quoniam res alia nulla ex butyro, fero &c.

“

“

“

“

“

“

Quid audio? In lacte nonne eadem peculiaris proportio partium, communis omnium mistorum materia spectatur, per quam lac est? Com. 20.

Aut quidnam monstri aluisti tandem verbi istis? Deinde non respondes ad rem. Hoc inquam est, quod querit Spudastes, utrum in lacte, carnis, osse, præter illam diuersam elementorum proportionem, qua res dispares & alias produci, nempe lac, quod non est caro, & carnem, quæ non est os, & os, quod neutrum illorum est, expresse docet Aristoteles, aliam alius naturæ ex tua putrida officina proferre possis tu: & illud est, quod querit Simonius, utrum, cum tua secunda mistio, in alijs etiam mistis, præter animalis partes locum habeat, ausus tu rectè fueris affirmare, Aristotelem lib. 2. de part. anim. eam appellare δὲ τῆς αὐτῆς συνθέσεως: cum nihilo plus ibi doceat Philosophus, quàm secundam compositionem in similibus animalium partibus, ἐκ τῶν πρῶτων esse spectandam? Quid tibi τὰ πρῶτα? Mixta alia (dices) prioris compositionis, quorum materia sunt elementa. At hoc modo (dicam ego) non δὲ τῆς αὐτῆς compositio vel mistio, sed generatio appellanda esset: cum tamen Aristoteles ibi numerum & gradus duntaxat compositionum exponat. Deinde si Autor lib. 4. meteor. de secunda illa tua & composita mistorum generatione non agit, hoc enim tu ipse affirmasti pag. 17. lin. 27. cur de opposita illi corruptione, quæ tua rustica putredo est, agere debeat:

debeat: Vel hanc citra illam induxisset: quòd contra eius Philosophiæ leges esset. Sed intremis magis, ac musteū. & butyraceū illud exemplum tuum paulò acutius inspiciamus. Actu insunt in Lacte partes hæ, serum, butyrum, &c. & in Musto, flos, fax &c. Nū igitur hic generari ex butyro, sero, caseo, lac: ex flore, face, vino, mustum asseres, quo generari ex chylo sanguis rectè dicitur? Tu tamen ter maxime interpretes, tam hoc pro exemplo, secunda tue & compositæ mistionis, quam illa duo adfers. Deinde ex butyro, sero, caseo, lac generari quis vnquam dixit, nisi fortasse semiobolarius aliquis baccalaureus? Erit igitur tibi generatio ἐκ τῶν ὑποκείμενων, & erit res prius quàm sit; qua insania quid insanius? Tua tamen hæc verba sunt. Res alia nulla ex butyro, sero, caseo generatur, præter lac, &c. Immo ne lac quidem: sed ex sanguine Lac verò iam genitum ex tribus illis partibus esse compositum dicitur, citra quas vel citra quarum vnā, lac esse non intelligatur: cū id ipsum sit τὸ ἐκ τοῦ γαλακτός, varietate illa partium constare. Ex eodem sanguine non modo lac, sed & pinguedo, & caro, & os oriuntur. Vna enim horum omnium & communis materia Sanguis: qui cū non sit vniformis, in tam varias atq; inter se discrepantes mutatur substantias. Ergo, vt nulla res alia, ex butyro, sero, caseo constet, præter lac (id enim est lactis esse, & non vno aut altero horum, sed iunctis omnibus definitur lac) alia tamen permulta sunt, quæ ex eadē materia generationis proxima sunt; Quin dicas etiam generari corpus animatum ex capite, thorace, artubus? Artus ex vena, neruo, carne, osse? Carnem ex fibris, membrana, molli substantia? Sic nō rectè quoq; dicitur Mustum ex flore, face, vino generari: cū Mustum nihil sit aliud præter hæc iuncta: & propriè generari, non ex his, sed ex succo vinarum musteo dicatur, vt cum Theophrasto loquar. Immo verò bonus aliquis Peripateticus, ne misceri quidem ex iisdem rectè dici concedet: cū mistilium naturam eam esse

esse oporteat, ut prius sciundum quippiam (actu inquam & non facultate tantum naturali, ut Schorendorfenſis Pseudodemonſtrator voluit, φίνεσθαι δὲ τὰ μιγνυμένα πρῶτον τε ἐν κενώσεσιν αὐτῶν, (Et sanè, quomodo misceantur, quæ seipsis nondū sunt?) tum addit, καὶ συνάμενα χωρίζεσθαι πάλιν) ac separatū sint: foex autem, flos & vinum, vnā cum ipso musto existant, & non essent antea. Præter quam quod dicet idem & contendet, nec Mustū, nec lac, prout inquam desinire atq; intelligere consueuimus istas voculas, vnum verè naturale mistū esse. Posse namq; rursus non multo negotio dirimi ac separari partes, quæ in vnā lactis & musti speciem coiere: Fuisse igitur eo modo confusas, Vnum contiguitate duntaxat (non continuatione, ut Scaliger docuit, cum ea, quæ natura & specie differunt, continuum vnum efficere nequeant, lib. 5. de phys. auscult. contex. 39.) in lacte & Musto, non forma: & quamq; suū retinuisse naturalem & mathematicū actū, id est, infuisse sub forma propria. Iam neq; Auerrhoem, neq; Alexandrum eiusmodi ens, vnum esse Ens, aut vnum esse mixtum daturum, sed tot Entia & tot mista, quot habet in se naturas: cū vnius rei non sit nisi vnus actus, & ἐνέργεια vna: Quod autem de Rosa obijcitur, in qua (ut isti ex Gal. lib. 3. de fac. simpl. cap. 15. & 16. loquuntur) amarum dulci natura miscuit, & præterea quod relaxet (Deum immortalem quales fabellas: vnde enim relaxationem istam expiscati sunt, diligentes scilicet Naturæ rerum perscrutatores) & adstringat: item de brassica, lente, ac metallicis quibusdam lapidibus, esse id ab alijs discussum alibi. Axiomata hæc Physica, pro veris haberi: vnum ens dici vna forma: Vnius formæ vnā esse energiam in mixto quæ confunduntur τὰ μίχτα, quoad formas proprias perire: (Formarum enim naturæ non conuenire, ut quæ actus sint, fiant potentia) tantum seruari facultates eorum (σώζεσθαι καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν) atq; in summa non manere, nisi secundum materiam: (τὴν μὲν τῶν στοιχείων ὕλην ἀναγκαῖον εἶναι τῶν ὁμοιομε-

J. Scheg.
Kig.

AB.
Cui Sc.
Ligry.

+

ὧν ἕνεκα. Ὑλῃ inquit τῶν σοιχείων, non τὰ σοιχεῖα) in quem
 etiam sensum alia Aristotelis loca vel accipienda, vel ut ruat ferè
 tota ipsius Physiologia necesse esse. Primam igitur secundum Ari-
 stotelem eorum, quæ propriè & naturaliter miscentur conditionem
 hanc haberi, ut per se seorsim extiterint prius: alteram, ut seorsim
 existere rursus per generationem possint. Quæ enim mista sint ex-
 quisitè, segregari amplius non posse. His inquam, & tot, Philosophi-
 am tuam urgebunt ac vexabunt, etiam qui pro Aristoteleis maximè
 haberi volent: quæ ipse iam videris, quàm aptè lacti tuo conueniant.
 At non pauca horum videri dices, ab ijs aliena, quæ alibi Aristote-
 les protulit, & perituram omnem mixtionis rationem ab eodem ex-
 positam. Credo sanè, quia à veritate ipsa sunt aliena, quæcunq; idem
 de mixturis istis, naturæ ac Deo inijs, philosophatus est. Quàm
 verò plura, & quàm absurdiora monstra in Aristotelis opinionem
 inuehit opinio altera, secundum quam elementa in misto non solum
 materia sua sed etiam tota substantia inesse creduntur? Excipies,
 eo modo tamen nullum amplius inter generationem ac mixtionem,
 quæ tu duo turpiter alioquin confundere consueuisti, superfuturum
 discrimen: Respondebunt illi, mixturæ naturalis rationem, quàm
 Aristoteles primorum ac simplicium corporum, quæ ille rerum
 omnium generabilium elementa esse credidit, (& falsò credidit)
 causà duntaxat descripsit, à generatione eo differre, quod in hac
 vnum contrarium mutetur in alterum: in illa verò vtrumq; pereat,
 & in μέταξυ, καὶ κοῖνον τι vertatur, in quo seruetur vtriusq; οὐ-
 ναν. Sed longius prouehor, quàm putaueram. Ad rem itaq; Calor +
 natiuus in mammillis dissimilibus illis sanguinis portionibus se mi-
 scens, easq; agitans ac subigens totidem dissimiles naturas procreat,
 quæ eo modo, quo diximus, inter se confusæ, quasi sub vnam formam
 oculis nostris apparentes, appellationem Lactis obtinuerunt. Hoc liben-
 ter concedemus: illud verò minimè. Lac vñ esse naturale mistum:
 μᾶλλον minus illud: Lac generari ex caseo, butyro, sero, contraham
 iam

iam in angustam quasi summam omnia hæc. *Cum* serum, butyrum, caseum, lactis esse materiam affirmas, quam intelligis? compositionis ne aut mistionis, aut generationis? Si compositionis; quorsum adiunctum exemplum chyli, ex quo fit sanguis? Si mistionis, lac verè mixtum vnum non est. Si generationis, è quam schola voces has accepisti: Lac ex butyro, sero, caseo generari? Cur non deniq; monstres locum, indices lineam, vel verbulum, vel syllabam, qua Autor cap. i. lib. 4. Meteor. secundam istam tuam generationis rationem signarit? reuera enim hoc tuum est, illius non est: de cuius vnus tamen voluntate, non autem de tua, & physiologi & Medici inter se contendunt. Nos autem asserimus, Autorem illum vnā definiuisse simplicis generationis rationem, nō duas: quia vna etiam duntaxat est: primā, non secundā, quia tam illi secunda hoc loco prima est, quā prima, secunda: communem mistorum omnium, non priuatam, quia priuata nihil nunc quidem plus habeat, quā communis: quæ ex humido & sicco, tanquam materia, non quæ ex elementis illis, multò minus, quæ ex butyro & caseo fit.

PAG. 18. & 19.

Arbitrantur nonnulli, eam sic ab artificiali &c.

Simplicem generationem ab Autore nostro dici opinaris, quia communis, & quia non ex mista alia materia, sed ex Elementis primò fiat: Naturalem verò, vt vel artificiosa opponatur (quo affers magna & inaudita miracula: fructuum nimirum industria hominum, aut citius, aut serius, venustiore forma, aut etiam medicata vi enatorum: herba paucarum horarum spacio productæ: Vitis deniq; cuiusdam, palmitum benè longorum, cum aliarum oculi vix coepissent erumpere: quæ omnia tu appellas mixta secunda) vel vt contra τὴν ἀόλυσιν atq; omninò imperfectam generationem, vel vt

k ij

contra

“

“

Com.

21.

+

Vul.
Var. l.
fol. 115.

contra animalium generationem distinguatur, in qua non sola natura, verum etiam anima rationem efficientis habeat, cum tamen simplex ortus a primis qualitatibus efficiatur. Atq; his melimclis Spudastum tuum, ne hiscere quidem volentem amplius, bene pastum ac saturum dimittis. Primum, quid opus est in re leui tantopere tumultuari, atq; in re plana istiusmodi ambitiosas excursions affectando pilum (vt dicitur) in ovo quærere? Autori nostro simplex generatio illa est, quæ non rei simplicis, vt recte monuit Albertus, & obliquè accepit Eraslus, sed, vt alibi, quæ substantiæ, non accidentis & mistorum omnium perfectorum communis (hoc enim vult illa vox καθόλου) id est, per quam mixtum, siue hoc, siue illud, vt mixtum tamen existit: & non ex Elementis primò facta, vt tu somnias (cum Autor de elementis ne vel meminerit quidem) sed ex humido & sicco, quodcumq; demum illud sit: cum suo quodq; mixtū cōstet. Idem Olympiodorus cū Alexandro voluit. Et reuera nunquā & nusquam aliter vsurpatam vocem hanc Generationis simpliciter in Aristotele inuenias. Vt duplici nomine demirari hīc Eraslum libeat: Primò, quia supra contenderet, Aristotelem nunquam a communi loquendi consuetudine discedere solitum, hīc tamen & alibi sæpè, vt videbimus, vel nolentem eum cogat, non a communi modo, sed etiam a proprio & sermone & sensu, discedere: deinde verò quod ab alijs Interpretibus allata, tam malè ac perperam accipiat, vt videatur nonnunquam data opera seipsum ludibrio doctis viris exponere voluisse. Naturalis autem Generatio dicitur, non vt contra μόλυνσις distinguatur, quasi sit idem hoc loco naturalis, quod perfecta & absoluta: cum tam perfecta quàm imperfecta Naturæ ipsi adscribatur. (εἵκοιτο γὰρ ἡ φύσις δυσθαρσύνῃ καὶ τοῦ δύνασθαι τελεῖσθαι, οὐδ' ἐπιθεῖναι τῇ γενέσει τὸ πέρας. 4 de ort. animal. cap. 7.) sed nec vt opponatur violentæ generationi: (quidam enim rentur, vt interitus naturalis defuitur esse is, qui vi non fit, ita & generationem illam intelligi naturalem, quæ naturæ ductu, atq; ordinariā

via citra violentiam progreditur, cum præsertim in 2. de ort. & inter. expressè doceamur, vim naturæ opponi, & id quod violentia sit, ei quod naturaliter) nam definitio ab Aristotele tradita tam violentæ appellata lib. 5. phys. cap. ult. quàm non violentæ generationi aptè convenit: multo etiam minus, ut ab Animali ortu discerneretur, siquidem hæc etiam naturalis dicitur ab Aristotele 2. Phys. cap. 1. quo loco accretio, decretioq; naturales appellantur motiones: & iure, cum anima ipsa quoq; natura quædam sit, ut expressè habetur 1. de part. animal. cap. 1. & colligitur ex 2. Phys. cap. ultim. præterquam quod Aristoteles secundum Erasmi cabalam, hoc loco vel primam & simplicem missionem, vel secundam & compositam definiat, quæ ab anima est, nihil etiam, quo ad hoc intersit: quia vel spontè, id est, naturæ illius universalis ductu, vel animæ opera, per missionem generetur aliquid, semper agentibus qualitativis, certa ratione materiam in patibilibus qualitativis positam, vincendo, firmamentibus, id sequatur. Nihil respiciam (inquit Galenus) de specie in speciem permutari, absq; duabus patientibus, reliquis vero agentibus qualitativis, potest. Ergo naturalis ortus hoc loco idem intelligitur, qui lib. 1. de ortu atq; inter. cap. 1. nempe, ut Philoponus docet, Artificioso oppositus: qui etiam ipse in simplicem, & non simplicem dividitur, ut Auerrhoës ex Aristotele docuit. Dicitur autem simplex, qui substantiæ est, cui, ut audiemus, opponitur Generatio secundum partem, quæ alteratio dicitur. Errat autem Erasmus, qui generationes eas pro artificiosis nobis venditat, quas Aristoteles violentas quidem, sed non tamen artificiosas appellat, lib. 5. phys. cap. ult. ex quo loco vitis palmites ante constitutum aliàs à natura, præscriptumq; tempus, insignem in longitudinem excreuisse, herbamq; paucarum horarum spacio esse pronatam, non pro inauditis miraculis esse habenda, discere potuit. γενέσις οὐκ αὐξήσις οὐκ ἐμᾶς μένους (audimus Aristotelem non distinxisse τὸ ἐμᾶς μένου ἐπὶ τῇ φύσει, quasi natura nihil sit aliud, quam Fatum, id est,

ordinaria Dei potestas) nominat motiones huiusmodi, cuiusmodi sunt
 αἱ τοῦ ταχὺ διὰ τῶν φύσιν κινούντων, καὶ οἱ σίτοι οἱ ταχὺ ἀσφηνόμενοι.
 Sed naturæ tamen atq; à natura : etiamsi, non dicam contra naturæ
 ordinem ac rationem, sed ante præscriptum duntaxat ab ea tempus
 (qua ratione solum præter naturam habentur) hominum arte indu-
 striasq; promoueantur. Quin dicat etiam Erasius, cerealium, fructu-
 umq; omnium ortum esse ab arte? Sunt igitur ambo isti ortus à na-
 tura: & in utroq; ordinem ac rationem eandem Natura seruat, nisi
 quod in priore seipsam promouet, in posteriore ab alio excitatur, &
 quasi impellitur. Ut hinc appareat, quàm soleat disputator noster
 propriè loqui, immò verò & quàm constanter. Nam secundū ipsum
 definitur ab Authore nostro Generatio prima simplex: Iam mira-
 cula rerum, quæ recenset ipse, non ad primam, sed ad secundam &
 compositam, ut ipse appellat, generationem, suo iudicio pertinent, &
 non comprehenduntur Aristotelea definitione. Ergo frustra colla-
 tio illa naturæ atq; artis huc adhibita. Deinde Galenus primam
 ipsam ex elementis generationem, solo plantarum exemplo monstrat
 lib. 8. de placit. Hipp. Erasmo autem plantarum generatio, secunda
 est, non prima. Cui præstabimus fidem? Neutri Sed perpendamus
 alteram eiusdem sententiam. In arte (inquit) nullæ fortasse
 generationes efficiuntur. Quid illud fortasse? Hæsites tu,
 cum Spudaste tuo, quamdiu libet. Nos hîc, quid verè dicendum sit,
 optime nouimus. Et quasi nesciremus lib. 1. phys. cap. 5. & 7. atq; ali-
 bi sexcentis in locis exempla nobis artificiosè generationis proponi
 atq; explicari: 7. autem Metaphys. cap. 6. ortum artificiosum cum
 naturali conferri, & Generationem in naturalem, artificiosamq; &
 spontaneam diuidi. Materia sua quædam artis est, suæ item formæ
 artificiosæ sunt, à naturalibus differentes, & accidentia sua, per quæ
 non simpliciter fieri aut domus, aut statua, sed hoc vel illud dicitur.
 Statuam inquam aut domum ἀπὸ τοῦ γίνεσθαι dicimus: & dicimus
 quoq; albam vel nigram fieri. Audi Simplicium: καὶ γὰρ αὐτὴν
 οὐσιώδης

οὐσιώδους γένεσις, ὅταν ἐκ σφαίρας ἀνδρίας γένηται: Et paulo ante: καὶ τὸ χημα εἶδος, ὅς οὐσία τοῦ ἀνδριάντος ὄσιν, ἀλλ' οὐ ποιοῦντες, ἄλλο γὰρ καὶ οἷον ἀλλοῖον γίνηται τὸ εἶδος: εἰ ἐκ σφαίρας ἀνδρίας γένηται. Quomodo autem artificiosæ formæ cum naturalibus collata, pro accidentibus habeantur, si nondum didicit Erasius, quæ conscientia disputare de putredine, contra omnium aliorum Philosophorum sententiam posse se, professus est?

P A G. 19.

Est ^{μόλυνσις} velut inchoata quædam mistio,
quæ ad finem Naturæ propositum per-
duci non potuit.

“

“

“

Confundit ubiq; Erasius Generationem cum Mistione, cum ta-
men hæc non sit illa, si Aristoteli credamus 1. de ort. atq; interit.
cap. ult. quod testatur Auerrhois 2. de ort. & inter. com. 48. Mi-
stio dicitur unio, vel compositio elementorum quatuor, quæ mutuo
inter se, tota per tota alterantur. Spectatur hæc igitur in duobus,
in unione partium minimarum substantiæ, & commutatione confu-
sioneq; mutua potestatum: sic inquam docent Proceres isti, quorum
phantasma Erasio numen est, ut video, atq; ut suo videbimus loco
clarius. Sed Generatio ab Autore nostro definita, cui fortasse illud
idem mixtionis phantasma, inanæ tantum imago esse visum est, non
sic: Non enim substantiarum Elementorum unione, & primarum
qualitatum alteratione, sed finitione, terminationeq; duntaxat, se-
cundum certam rationem definitur: quæ a duabus agentibus quali-
tatibus, in patientes reliquas proficiscitur. Sic enim Aristoteles 1.
de ort. & inter. cap. ult. μίξις ἐστὶ τῶν μικτῶν, eo scilicet modo,
quo declarauerat, ἀλλοιωθέντων ἑνῶσις: hic verò ἐστὶ δὲ ἀπὸ λήκων
φυσικῇ γένεσις μεταβολὴ ὑπὸ τῶν δυνάμεων, ὅταν, ἔχοντες
λόγον &c. Sed cuiusmodi commutatio? non certè ἀλλοίωσις illa
mutua

Com.

22.

mutua per primas actiones : verum alia , nempe finitio & copulatio, secundum quæ etiam opera, qualitates agentes definiuerat paulo ante : Ideoque cum docuisset in Misto perfecto per putrefactionem, quæ maximè opponitur generationi simplici secedere partes humidæ à siccis, subiicit: ἐκ τῶν ὡρῶν γένετο καὶ ὡρίσθη τῶ ὕδατος ἐξ ὧν, ἐξ ὧν γένετο τῶν ποικιλιῶν. Protestatus antea sum, nolle me hoc loco attingere illa, quæ in Aristotelea Philosophia, defendi minus posse reor : sed ea duntaxat indicare velle, quæ in Erasti disputatione reprehendi debent, etiam si Aristotelem per omnia rectè sensisset, & per omnia ubiq; sibi constituisse, maximè credamus. *Mistio* inquam Aristoteli est, non cum unum superat prorsus, & alterum ex toto superatur, sed cum τὰ μικτὰ, viribus quodammodo paria, ita inter se vicissim agunt, ut utraq; ex sua natura in eam mutantur, quæ dominatur : cum hoc tamen, ut eorum unum non se vertat in alterum, sed utrumq; in tertium, quod sit μεταξὺ καὶ κοινόν. At Generatio hic est, cum duo quædam ita finiunt atq; effingunt reliqua, ut ipsa vicissim, neq; finire, neq; fingi dicantur. Profectò, etiam si Generatio existere citra missionem nequeat, non propterea tamen mistio generatio fuerit : Ideoque reprehendendus venerit Erastus, qui missionem id dicere sit ausus, quod nullus unquã aut vsquam interpret Aristotelis, vel Græcus vel Latinus, vel Arabs dixit. Non inquam quid nos velimus hoc loco, sed quid Aristoteles voluerit aut voluisse videatur, fideliter exponendum fuit: cum de putredine ex vnus illius sententia, non autem ex nostro cerebro disputare instituerimus. Accedam iam ad ipsam rem propius. Mutatio, quam hoc loco Philosophus generationem appellat, est opus calidi & frigidi duntaxat, ut agentium ac mouentium : humidæ autem ac sicci, ut materie ac patientium. Hic murus æthereus esto: Vel alium, quàm nos habemus, nobis isti, qui de actione ac reactione hic meminisse voluerunt, contextum Aristotelis proferant. Alexandri certè verba in consimili disputatione, è quibus integrum aduersus istos construere demon-

demonstrationem possumus, hæc sunt: οὐδ' ἐνὶ γὰρ τῷ ὑγρῷ πύρεαι;
 αἰτίων, ὡς ποικίλονται ἐν αὐτῷ ὡς ὕλη γὰρ αὐτὸ τὸ πνεῦμα ἐνὸν ὄντι Re-
 ctissimeq; dictum hic à Pomponatio & Montisancio, non unam
 qualitatem, cum altera, eiusdem contrarietatis, ut in mixtione; sed
 unam contrarietatem cum altera conferri: quarum hæc quidem, ut
 materia sit, nihil agens, mouenda, subigenda, finienda, illa verò ut
 agens, nihil patiens, sed mouens, subigens, terminans: etiamsi
 alibi potestates Elementorum omnes, ipsaq; adeo elementa quatuor,
 respectu formæ mixti, non autem (ut hic) generationis respectu in-
 ter se collata, materia simularium esse dicantur. Ergo (inquit Ari-
 stoteles) mutatio, quam illæ facultates agentes in materia, quæ est
 in patibilibus qualitatibus posita, secundum certam quandam ra-
 tionem, id est, inducendæ formæ conuenientem rationem, vincendo
 afferunt, simplicem constituit ortum: Nam si non vincant, non po-
 terunt absolute cogere, atq; omnino unire & continere patientes, ut
 inde mixti perfecti sequatur generatio. Fiet igitur in ijs quidem,
 quæ secundum partem gignuntur, μολύβδῳ quædam: in ijs verò, quæ
 simpliciter & absolute, Putrefactio: etsi etiam omnino, non autem
 certa quadam analogia, sua vi superent, nusquam & nunquam au-
 rum potius, quàm argentum, vel hoc, quàm illud, aut os, quàm ca-
 ro generabitur. Typum quendam generationis huius, si quis cupiat,
 is habet præter alia loca, quod consulat caput 4. lib. 2. de gen. a-
 nim. ubi partium simularium ex semine ortus explicatur: atq; etiam
 cap. 2. lib. 3. eiusdem tractatus, quo generatio pulli ex oui partibus
 edisseritur. Nobis hoc loco plura non lubet addere, ne actum (ut dici
 solet) agamus. Satis enim & superq; à Præceptoribus olim nostris,
 præsertim verò à Mercenario Montisancio Philosopho. certè non
 vulgari atq; in Peripatetica disciplina excellentissimo hic dictum
 est, quo possit intelligi, distare multum generationis hoc loco exposi-
 te notionem, à Mixture, quæ lib. 1. de ort. atq; inter. definitur: respon-
 sumq; ab iisdem satis (quantum dico responderi pro Aristotele po-
 tuit,

*Mercen-
sio.*

*Montesan-
cio.*

tuit, non autem, quantum pro philosophia debuit) ad ea, quæ opponi solent: ut quæ aliàs trici involuta multis videbatur, sententiam Aristotelis, unde & usquequaq; euolutam eximerent, atq; extricarent. Sed hoc loco libenter ex Erasmo cognoscere velim: utrum ex rustica & plebeia loquendi consuetudine, vel ex propria potius autoritate παῖθε hoc, prout id Erasmus accipit, Autor μόλυνσις istic appellat. Dicat, inquam, obsecro nobis, atq; indicet Rusticum, qui generationis simplicis ac naturalis defectum, cum dico vi mouentium qualitatum imbecilliore ad ὁρίσμοις peruenire materia, & finem à natura institutum assequi, in simplici generatione nequit, nominet μόλυνσις. Perpeffionem hanc in re iam consistente, cum dico, non iam simpliciter fit, sed ex parte fit, nempe, coquitur, elixatur, assatur, maturescit, ab efficientibus qualitatibus fieri, dicunt & fatentur omnes, etiam Coci, quatenus non planè deponere crudum succum res V. G. in elixatione ob defectum atq; inopiam caloris humidi potuit. At μόλυνσις non nisi sapiens, ex Erasmi sententia, simplici generationi ex parte opposuit: Dixi autem ex Erasmi sententia, quia secundū Metochitæ (quam nos veram esse putamus) interpretationem, nec sapiens quoq; opposuit. Apud Theophrastum quidem lib. 4. de caus. plant. cap. 10. leguntur hæc: Quum terra calore turget, si ei committantur semina, non diu sub ea detineri: sed quemadmodum etiam, cum in aquam calidam coniiciuntur, nulla immaturitate præueniri. proindeq; citò in segetem erumpere, οὐδεμίαν γὰρ λαμβάνει μόλυνσις: sed locus ille, quem Erasmus adducit, ex 4. de gener. animal. cap. 7. nostram potius confirmat sententiam: Minus inquam vulgo esse usitatam vocabuli huius significationem hanc, sed ex vulgari translata ad aliud, & sine protestatione tamen πάχα γὰρ ταύτων τὸ κύημα (inquit) ἐν τῇ μήτρᾳ, ὥσπερ ἐν τοῖς ἐφομένοις τὰ μολυνόμενα, quasi non dicat, Molam in utero esse μόλυνσις, sed quid simile μολύνει. Ideoq; etiam Philoponus in Comm. ad istum locum hæc loquitur, περὶ ὧν μεμολυσμένωρ (inquit) ἔρηται ἐν τῷ

δε τῶν μετεώρων : in quo libro de ijs, quæ μόλυνσι in generatione
 secundum partem, non autem generatione simplici patiuntur, non
 nisi ex vulgari consuetudine loquendi disputatum est : μόλυνσις δὲ
 ἀπεφίκα μὲν ἐναντία δὲ ἐφίκα. Sed nihil his iam opus est. Autor no-
 ster non opposuit Generationi simplici Molymsin, sed Generationi
 secundum partem. ὅταν δὲ μὴ κρατῇ, κατὰ μέρος μὲν μόλυνσις &c.
 Quæ verba aptissimè explicauit Metochita in hunc modum: Si au-
 tem non superant, in ijs quidem, quæ in parte, non autem in ijs, quæ
 simpliciter & absolute gignuntur, Inquinatio sit. Idem dixerat A-
 lexander his verbis: ἐἰπὼν δὲ τὴν κατὰ μέρος ἀδένειαν τῷ ποιήντος
 τὴν ἀπεφίκα ποιῆν, λέγει, ὅτι τῇ δὲ οὐ τινὶ γενέσεται, οὐδ' ἐκ κατὰ μέρος
 ἀλλ' ἀπλῆ, ἐναντίον καὶ κοινόν σῆψις: quid clariùs aut ad Philoso-
 phi mentem aptiùs? Ergo explicandum iam nobis, quod Erasius
 assequi minus potuit: Simplicem ortum intelligit Autor hoc loco,
 qui substantiæ est, & secundum totum dicitur lib. 1. de ort. atq; inter.
 cap. 4. à qua distinguit ortum non simplicem, id est, secundum par-
 tem, & qui nihil est aliud, quàm alteratio quedam. Igitur ortui sim-
 plici putredinem, ortui verò particulari μόλυνσις opponit. Pro cuius
 rei recta intelligentia sciendum: Simplicem ortum hoc loco ab Au-
 tore definitum, natura sua cum τῇ πέφκα (absoluta inquam illa &
 prima, secundū quam nutrimentum, nutriendæ partis formam adi-
 pisci dicimus) conuenire, quam cap. 2. ac 3. explicabit nobis: est enim
 concoctio aliud nihil, quàm ortus quidam. Quid porrò Autor de
 illo scripsit? Hæc & tot: Simplicem ac naturalem ortum esse muta-
 tionem ὑπὸ τῶν δυνάμεων ποιητικῶν, ὅταν ἔχωσι λόγον ἐκ τῆς
 ὑποκειμένης ὕλης, ἐκαστὴ φύσις. αὐταὶ δὲ εἰς τὰς δυνάμεις παθητικοῖ.
 γεννώσι δὲ τὸ θερμόν καὶ ψυχρόν, κρατῶντα τῆς ὕλης. cap. 1. Et pau-
 lō post: ἐκ τῶν γὰρ ἐγένετο καὶ ὡρίσθη τῷ ὕδατι τὸ ξηρόν, ἔργαζο-
 μένων τῶν ποιητικῶν. Iam eadem prorsus verba de concoctione
 repetuntur ab eodem cap. 2. & 3. Hoc tamen Concoctio à Genera-
 tione separatur: Primò, quod latius pateat: non enim omnis pro fine

habet πῦρ ὡς εἶδος, καὶ οὐσίαν, vt cap. 2. traditur: Deinde quod
 quamuis in animalibus (aut, si placet, etiam in non animatis) per
 coctionem, mutatio fiat in nouam substantiam, intereunte priore,
 quoniam tamen illa ad fouendam, conseruandamq; meliorem natu-
 ram, quæ eadem numero manet, refertur, ideo perfectio esse dici-
 tur, non interitus prioris substantiæ, aut procreatio nouæ: qua etiam
 ratione nutritionem à generatione differre Gal. 1. de fac. nat. docuit.
 Igitur Aristoteli simpliciter generari hoc loco est, determinari hu-
 midum sicco, ac calore vincente, secundum certam rationem, ad no-
 uæ speciei procreationem: quæ seipsa existere atq; esse intelligatur,
 cum prius non esset. Generatio verò secundum partem est commu-
 tatio siue alteratio, quæ earundem primarum qualitatum vi acci-
 dunt corporibus, eandem omnino substantiam ac naturam retinen-
 tibus. Ortui simplici opponitur corruptio simplex, quæ dicitur pu-
 trefactio: Ortui secundum partem ἀπεψία, quæ ad putrefactio-
 nem atq; interitum pertinere dicitur: quia & ipsa sit effectus langui-
 dioris, aut aliàs imoderati caloris, atq; in deteriore naturæ habi-
 tum mutatio quædam: proindeq; putredo κατὰ μέρος appellatur.
 Hæc tam plana & perspicua sunt, vt qui ea non intelligat, is planè sit
 stupidus.

PAG. 19. 20. *ms. 13.*

„ Interpretes rectè excusant &c.

Com. Apparet omnino, non intellexisse Erasum, quid hoc loco Autori
 23. nostro sit Generatio. Summa enim illius sententiæ est: Qualitates
 duas agentes appellari, quia maximè agent, minimum patiantur
 (quod omnes interpretes dixere) cum non sic mutant atq; effor-
 ment materiam humiditas & siccitas, ratione caliditatis & frigidi-
 tatis, quemadmodum hæc ratione siccitatis & humiditatis, eandem
 alterant atq; effingunt: nam (inquit) humiditatis & siccitatis cau-
 sa, materia corpus recipit, seu consistentiam, & facile ac difficul-
 ter fini-

ter fingi & figurari potest: idq̃ vult placuisse Græcis & Arabibus. At hoc non est minimū agere, sed est merè pati, & nihil agere. Latini verò, Græci, & Arabes, nunquā & nusquā de his rebus, tam inspidè, atq̃ (vt ita dicam) febriculosè locuti sunt. Quī enim dicant illi, hīc materiā recipere corpus propter humidū & siccū, cūm docuerint alibi, vel materiā ipsam per se esse corpus, vel saltem vt sit corpus, habere à coeterna forma dimensionū triū, aut ab alia (corporeitate appellant) quæ substantia sit, non quantitas. Tu verò etiam qualitates in hanc scenam introducis: & audes Græcos atq̃ Arabes Philosophos, tam monstrosarum phrasium, authores facere. Ecquid etiam est tuum illud figurare? an & hoc calorū est? tibi quidem, sed non Authori nostro, qui hoc eodem libro cap. vlt. calorū quidem ac frigoris motione, ita cogi partes humidī ac sicci vult, vt inde existat V. G. ferrum aut os, quæ quatenus partes sunt quouoiesq̃ & non etiam instrumenta, nullam figuræ speciem obtinent: cūm adempta figuræ cōcinnitate, non s̄ quouoiesq̃, sed instrumenti duntaxat perimatur ratio. Sed senæ tamen aut vertebræ, quod figuratum iā ferrum & os est, non qualitates mouentes, sed huius quidem Naturam, illius verò Artem esse causam. Quod tamen etiam sic intelligendum venit, quomodo ab Aristotele lib. 2. de ort. animal. cap. 1. expositum est. Dura enim & mollia, rigida & lenta, & quicūq̃ alij affectus, partibus animalis insunt, à caliditate aut frigiditate manare quidem possunt, sed ratio, qua iam caro aut os est, ab illis proficisci nequit: verū à motu habent originem, qui ab eo est, quod re ipsa tale est, quale potestate id, ex quo gignitur. Nisi proprijs vocabulis philosophando res exponantur, quando futurus litigandi finis? Mentis interpres vna oratio est: hanc igitur apertam & significantem esse decet: atq̃ ibi potissimum, vbi proposita disputatio, metaphoram respuat omnem, ne vera falsis, & perspicua obscuris inuoluere velle videamur: quod iam Sophistæ, non philosophi est. Materiam causā humidī ac sicci subijci perpeſsionibus illis quas

Autor noster recensuit, agentibus calore & frigore, constanti animo & ore dicent Græci, dicent Arabes, dicent Latini: Verba tua verò hominis esse, qui titubando philosophetur, & philosophando titubet, etiam dicent. Autor ipse (cuius tu tamen illustrare mentē, non obscurare debuisti) longē liberaliore & candidiore animo nobiscum hīc agit. Audi: τὰ δὲ ξηρὰ καὶ ὑγρὰ ἐξιζόμενα: Hæc enim illi materia est: αὐτὰ π καὶ αὐτὰ, καὶ ὅσα κοινὰ εἰς ἀμφοῖν σώματα καθίσκειν.

PAG. 20. *mihi 14.*

„ Accedit alia quoq; causā &c.

Com.

24.

Noua & admiranda subtilitas. Quæ planissima sunt Erasle, & quæ in oculis etiam (ut ita loquar) omnium defixa, cur tuis istis, terra mariq; conquisitis, & quā longissimè petitis emblematis obumbras atq; infuscas? Queritur hoc loco, cur Aristoteles ex quatuor primis qualitatibus duas actiuas esse, passiuas autem duas alias doceat: siue quod idem est, cur subiecta, quibus adsunt primæ qualitates quatuor, propter calidum & frigidum, agere tantum, sicci verò & humidi causā pati solum dicantur. Tu ad hoc: quia humiditas (inquis) & siccitas, seipsas extra subiecta sua non possunt proferre, citra transitionem partis alicuius substantiæ, cui inherent, instar caliditatis & frigiditatis &c. Quid iam hæc ad questionem? Estō inquam hoc calidi & frigidi priuilegium, ut in vicinum corpus atq; affine, citra vilius materie transitum sese promoueant atq; insinuent: an propterea in ipso congressu ad generationem, agere tantum, & non etiam pati debent? Cum in sicci aut humidi materiam se promouebit calor aut frigus, extra suum subiectum expansus, hebetior eius actio futura est. Resistet enim acrius humor in ea, quam iam sibi occupauit, sede, & aduenientem hospitem, vel hostem potius, nullo, cui inmitatur, subsidio comitatum, facilius excludet.

cludet. Sed perpendenda diligentius hæc sententia est: Calorem & frigus extra subiecta sua se expandere, & absq; substantia sua transitione, in res distitas promouere. Nego id: Qualitas enim de subiecto in subiectum non migrat: ideoq; non nisi in suo se propagare, atq; induere in alienum potest. (Accidentis enim essentia est inherere, neq; separatur vsquam à subiecto suo accidens: multo minus mouetur: non est enim corpus, quia non habet in se materiam aliam, præter eam, in qua est: (alioquin enim esset substantia, ut audiuiſti supra, & substantia in substantia) non igitur in loco: non ergo per se mouetur, sed in subiecto suo, cum subiecto suo, propter subiectum suum. Etiam ne frustra laborem, hic adducendo Aristotelis loca, quæ in promptu sunt omnibus, & quibus ista milles inculcantur? Falsum est igitur, extra subiecta sua, caliditatem ac frigiditatem proferre seipsas posse, cum nusquam sint, nisi in subiectis suis, immò verò extra subiecta sua nullæ sint. Aristotelem principium est hoc: Inſitam vnicuiq; Enti, æternitatis appetitionem: hanc enim imaginem sui, in rebus à se productis, elucere voluisse illum, qui solus æternus, sine principio principium, & sine fine finis est, lib. 2. de ort. atq; inter. cap. 10. In animalibus autem per generationem, in alijs omnibus per mutuam, vicissitudinariamq; trāsmutationem fieri propagationem hanc. Si igitur omne physicū agens, agendo repatiatur, & mutans, mutando mutetur, quī fiat id citra subiectam materiā? Hæc enim est, quæ à contrario etiam imbecilliore patitur: cum contrariū nullū, alteri materia sit: sed quod actu calidum est, frigidū esse potest, & quod actu frigidū, potentia calidum est, propter adiunctam vtriusq; contrarij capacem materiam. Nego igitur, alio modo niuē & glaciem, proximis quibusq; rebus frigiditatem suā communicare, quam aqua aëri suam impartitur humiditatem. Apparet tamen oculis Tytiri tui, Vapores hinc exhalare aliquos, inde nullos. At sapienti vtrinq; qui aqueos illos vapores etiam esse frigidos dicit: ergo & per vapores quoq; aërem frigescere: non citra

*jure negat
audiſti
simon.*

vapores item niue & glacie rigere eundem, etiamsi è re solidiore minus illi conspicui sint: Terram aridam exsiccare iuxta se posita, quos, aut quales tamen ex ea vapores exhalare conspicias? Et ignè elementum, quia siccum, & quatenus siccum exsiccare, persuasisse Furnio etiam tuo, Antiquários istos: quinam autem ab illo halitus? In summa, quæ Tyritus vehicula constituit humiditatis ac siccitatis, eadem sapientes statuent caloris & frigoris: & quem idem proponet propagationis horum, in proximam quamq; materiem, eundem hi propagationis illarum, in circumstantia corpora progressum exponent. Tantum dicent, calorè & frigus, efficaciores esse qualitates, alteras verò tardiores, hebetioresq;: Huiusq; problematis rationem à fine illam esse, quod calor frigore temperatus instrumentum Naturæ, sit ad omnem generationem. 5. de ort. animal. capit. 9.2. eiusdem tractat. cap. 3. & 4. Nihil enim plus habere qualitates has, quam vt sint instrumenta agentis vbiq; ac mouentis Naturæ. 4. Meteor. cap. 5. Quod ibidem annotauit quoq; Olympiod. & 2. de ort. atq; inter. cap. 9. Alteram à materia: cuius tenuitate promptius subiens qualitas, & per alienam materiam, intus, extra, & vndiquaq; permeans, eam sibi adsciscat, ac suam illico faciat. Sic autem esse, & hæc, & ista, & illa, & singula, quæ in vniuersa rerum natura sunt, voluisse illum, cui & esse & viuere, quæq; dico suum, & hæc quidem obscurius, viliusq;, alia nobilius & euidentius acceptum referunt. 3. lib. de cœlo cap. 9. Non te adhuc sinam, sed paulisper, tam libenter alioquin diuagantem, etiamnum exercebo: vt mihi per te liceat, quod tibi per nos licere vis, & concessam tibi digrediendi licentiam, ego quoq; vsurpem. Mutua Elementorū transmutatio, si Aristotelem audiamus, fit, cum tertium elementum ex duobus, communem nullam obtinentibus qualitatem, tanquam alterationis materia generatur: V. G. cum terra ex igne & aqua oriatur, Terra ipsa principium mouens est, sibi simile procreans: (quicquid Theophrastus malè præceptoris mentem affsecutus, contra pronuncia-

nunciauerit, initio libri de Igne) nam frigiditate sua, caliditate ignis demoliendo, siccitate verò, aqua humiditatem exhauriendo, in possessionem vtriusq; materiae, pedem, vt ita dicam, ponit, ac figit. Sic cum Aqua, ex aëre ac terra generat aquam, humiditate sua terrae ariditatem diluat, frigiditate verò, aëris calorem attenuat. Iam si actio humidi, in contiguam terrae ariditatem, non nisi transmigratione portionis aquae fieret, atq; actio siccitatis in humidum, non nisi transitione partis materiae terrae, neutra iam harum integra, sed dimidiata duntaxat Generatio esset: nam existent inde Aqua & Terra, quae partim actu erant, priusquam essent, partim potentia id est, ex ente, partim quatenus ens est, partim verò quatenus non est, per se fiet aliquid. Quod non in Aristotelis tantum, sed etiam in vniuersa Naturae Philosophia, monstrum est horrendum & ingens: Vel indices tu nobis tandem, quoniam euolauerit illa pars Aquea: non enim in alterum contrarium versa, quia ex toto victrix. An occupata noua materia possessione, hanc totam è se producta qualitati, quasi mancipato filio cedens, sese aliquo abdidit? Nugae haec, nugae istae, quia & illa omnia nugae sunt, de quo suo loco.

IBID.

Fortasse hic alteras effectrices vocat, &c.

“

Atq; ista quoq; ad rem aptè non dicuntur. Cur enim, etsi calor & frigus exhalationes excitent, agitent, densent, cogant, sursum deorsumq; moueant ad Meteororum productionem, pro agentibus potius, quàm pro patientibus habentur? Quid enim Meteororum effectio, quae iam tribus praecedentibus libris exposita est, ad ea, quae in quarto hoc explicantur? vel potius, quid hic liber, ad illos? Tum concludis:

Com.

25.

IBID.

Si ad mista, & eorum generationem respi-

“

„ cias,mutuamq; elementorum transmu-
 „ tationem, omnes tum agunt , tum pati-
 „ untur.

Com.

26.

At Aristoteles hoc loco duas tantum agere, alteras duntaxat pati pronunciat. Et illa exhalationum suscitatio, agitatio, coactio, motio, quid aliud obsecro, quam transmutatio quaedam, vel elementi unius in alterum, vel duorum aut plurium, in imperfecto mixtum? Tua tamen Cabala docet, hic omnes qualitates tum agere, tum pati: illic has magis illud, illas hoc, id est, esse quod non est, & quod est, non esse, ut nusquam sibi constet philosophia tua. Nihil inquam hoc loco Autor noster eiusmodi cogitavit, quale tu somnias: sed de simplicibus, naturalibus Generatione mixtarum substantiarum loquens, eam sic definiuit, ut sit mutatio, quam agentes facultates, certa quadam ratione, quæ in patibilibus qualitatibus posita est, vincendo asserunt: antea verò pronunciauerat, Calorem & frigus agendi, humorem autem ac siccitatem patiendi vim habere: Videri enim in omnibus rebus (ΕΥ ΤΑΪΣΙΝ nota) calorem & frigus determinare, copulare, mutare, durare, mollire, tam ea, quæ sunt eiusdem generis, quam quæ diuersi: siccitatem verò & humorem determinari, aliasq; eiusmodi affectiones, quæ expositæ sunt, accipere, tum ipsas per se, tum propter eas alia corpora. Ratum igitur, firmum, fixumq; id sit. Definitam hæcenus ab Autore nostro Generationem, per quam Mistum omne corpus, quatenus eiusmodi, natura existit: in ea calorem potissimum artificem esse: humidum verò actionem caloris excipere. Quibus utrinq; adijciantur, humido quidem siccum, quo firmum illud ac stabile efficiatur, ut actionem calidi retineat: calido autem frigidum, non tantum, quod aiunt, ut cum modo & mediocritate quadam, quæ proportionem ad ipsa patientia definitur, actionem illius temperet: sed ut cum hoc ipse quoq; agat. A calore quidem potissimum proficisci motionem, per quam consistit mistum corpus: sed
 frigus

Frigus, præterquam quod calorem ad eiusmodi motionem aptum reddat, quæ analogia respondeat materici, humidum quoq; ac siccum vnire, terminareq;. Ita humidum, quod ante misionem, terminum prorsus obtinebat nullum, ab agente quidem accipere, sed admisto nihilominus sicco, mediocritatē quandam nancisci, per quam suæ partes consent, ne diffuant, ac proinde maneat terminus, quem calor & frigus induxerint: quanquam ipsum quoq; siccum, quia sine humore dilabatur & consistere nequeat, 2. de ort. atq; inter. cap. 8. cum terminus humori ab agente calido inducitur, æquē atq; ille pati censetur. τὸ γὰρ ὕγρὸν τῷ ξηρῷ ἄριστον τὸ ἐξίϛεδδαι, καὶ ἐκτέρεσθαι ἕνα τῶν. 4. Meteor. cap. 4. Hanc igitur atq; huiusmodi actionem caloris & frigoris esse: hanc item atq; huiusmodi passionem humidi ac sicci, secundum quam Generatio ab Autore nostro, nunc in hoc libro, hoc in loco, perspicuis, clarissimisq; & benè ac propriè significantibus verbis definita est. Copulare inquam & finire, copulariq; ac finire certo termino, quem aliqua deinde forma, siue hæc siue illa consequatur, hoc in loco Autori nostro esse Agere & pati. Atq; secundum hunc modum, & hanc Agendi Patiendiq; rationem duntaxat, tum Generationem hîc, in hoc libro, definiri, tum calorem & frigus agere, ac nihil pati, contra verò humidum & siccum pati ab illis, & nihil vicissim eiusmodi in illa agere, pronuntiatum esse. Respondereq; hæc illis aptè, quæ ab Aristotele lib. 2. de ort. atq; inter. cap. 2. tradita sunt. Caloris nimirum esse, secretis eis, quæ alieni sunt, cogere, atq; in ordinem redigere illas, quæ sunt eiusdem generis, humidi nimirum ac sicci partes, in vnā naturam. Id quod lib. 4. meteor. quæst. 5. ex Philoponi verbis lib. 2. de ort. atq; inter. ad cap. 2. imò verò ex comment. Alex. ad cont. 1. cap. huius, Pomponatius, & post illum Interpretes alij obseruarunt. Atq; hæc est plana, vera & genuina loci huius sententia: ex qua constat, cur hîc, hoc loco, in hoc libro, Autor calorem & frigus Agentia tantum esse, vimq; habere ad mouendum dicat, humorem verò ac

*Vic. 2. in
gobis vinct
in q. 2. v. 1.
in q. 2. v. 1.*
 siccitatem patientia. Non enim respectu formæ mixti, (qua ratione
 primæ qualitates omnes, materiæ instar aquæ habent) neq; respectu
 primarum operationum: (sic enim calor in frigus, humor in siccita-
 tem, & vicissim frigus in calorem, ac siccitas in humorem agit) sed
 respectu secundarum, secundum quas id quod caliditas, frigiditasq;
 in humorem & siccitatem efficere possunt, hæc vicissim prestare
 nullo modo queant. Ideoq; nusquam alibi (nisi mea me fallat memo-
 ria) legimus, calorem & frigus, tum humida reddere, tum exsicca-
 re, tum durare, tum mollire humorem ac siccitatem. Quæ si ad sim-
 plicem Generationem restringere etiam placeat, quo pacto fient?
 Sanè non alio, quàm subactis, sursum deorsumq; commotis, atq; inter
 se compositis totius materiæ partibus. Sic enim, quæ prius seiunctæ
 nimio humore difflebant, siccis coniunctæ portionibus, aridiores
 & solidiores redduntur: contra verò, quæ per se præ ariditate ri-
 gebant, humoris deinde appulsu, & consociatione diluta, mollescunt.
 Verùm in tui gratiam dubitare libet, quomodo calor componere atq;
 mure / congenere corpora dicatur. Coeunt ignis vi aqua & terra:
 num & hæc ὁμοφυλæ? Item calidum aptum est seiungere, frigidum
 verò cogere. 2. de ort. & inter. cap. 9. Quidnam διακρίνει? Certè
 ἀλλοφυλὰ. Nam ὁμοφυλὰ συνορίζεται, 2. de ort. atq; inter. cap. 2. Ergo
 cum generatio & concretio sit ex alienigenis, non autem ex conge-
 neribus, per calorem non fiet coitio & unio ad generationem, in A-
 ristotelis schola: Per quem igitur? Per formam, ut est eodem capite
 lib. primo de ortu & interit. expositum. Idcircoq; in priore li-
 bro de anima exploditur actio perficiens ab igne, atq; attribuitur
 formæ: atq; ibi potissimum, ubi dicitur, si anima nō esset in animali,
 elementa à se mutuo discessionem factura, quia nihil superfuturum
 sit, quod illa contineret. 2. de anim. cont. 39. Ut hinc appareat, calo-
 rem non solum non mure humidum & siccum tanquam partes in
 misto, sed etiam opus habere aliquo, à quo uniat ipse duobus illis.
 Reuera igitur calor coniunctione Homogeneorum non definitur,

nisi quatenus præcipuum formæ organum ad rerum procreationem
ac vitam est.

PAG. 20. & 21.

Sp. cur dicis, Putredinē contraponi Sim-
plici Generationi, vt contrarium maxi-
mè commune ?

“

“

“

Autor noster definita simplici ac naturali Generatione mistorū, Com.
quatenus mista sunt, rationem opposita Corruptionis, quæ Putrefa-
ctio dicitur, in hunc modum venari aggreditur. τῇ δ' ἀπλῇ γενέσει 27.
ἐναντίου μάλιστα κοινόν, σήψις: Cur & quomodo μάλιστα contrari-
um ? Quia ὑγρὰ πᾶσι, εἴτα ξηρὰ τῷ ἵγι γινέται τὰ σκηπόμενα:
ἐκ τῶν ὑγρῶν γὰρ ἐγένετο καὶ ὡς ἰδίᾳ τῶν ὑγρῶν τὸ ξηρόν, ἐργαζομένων τῶν
ποιητικῶν. Id est, quia, quemadmodum per generationem misti,
terminus quispiam, humido & sicco vnitis inducitur, inductusq;
in eisdem conseruatur, calore vincente μετὰ λόγῳ sic per simplicem
corruptionem, quæ Putrefactio est, attenuato, victoq; calore, vt iā
τὸ ὑγρὸν τὸ ξηρομένον superius sit, aboletur terminus ille, factoq; di-
uortio, secedit a sicco, & vndiq; effluit humor, Sed quomodo κοινόν
contrarium ? πᾶσα γὰρ ἡ κατὰ φύσιν φθορά, εἰς τὴν δὲ ὁρὴν ἐσιπ. Quasi
dicat, ideo contrarium est maximè, quia non secundum partem,
vt altera putrefactio, sed secundum totum rem perdit: (ac si μά-
λιστα ἐναντίου contraponat ei, quod est κατὰ μέγεθος ἐναντίου) & ideo
maximè commune, quia omnis alius, quem natura rebus adfert, in-
teritus, vt senectus in animalibus, atq; ariditas in plantis, via sit quæ-
dam ad hunc ipsum, qui Putredo nominatur. Vtut enim substantiæ
naturales mistæ (eiusmodi autem sunt animalia, plantæ, & reliqua
omnia inanima, præter simplicia corpora) alio etiam modo interire
possint, nempe quatenus animata sunt, per hunc tamen vnum, si na-
turaliter & non vi intereant, suæq; naturæ relinquantur, tandem
m iij esse

esse desinant, inuitabili fato necesse est. Ergo per hunc interitum languente calore dissoluitur à sicco humidum (quæ duo, sua cuiq; mixto, tam dico per primam, quàm per appellatam ab istis secundam missionem Principia, ut materia generationis insunt) quod per Generationem, vi & efficacitate caloris eiusdem mouentis, δριμύτηρ cum sicco acceperat. Ut hinc intelligi possit: etiamsi per Putrefactionem hîc definitam, abscedant à se mutuo partes humide ac sicca iuxta posite: atq; enata ex iuxta positione confusioneq; illa, temperies dissoluatur: immò verò etiam & forma Misti abeat, nihilo tamen minus, eam non Missioni, sed Generationi Mixti, quatenus eiusmodi est, propriè ac formaliter contraponi. Generatio enim est ad esse formæ: Putredo ad non esse eiusdem: Generatio fit opera caloris agentis, cum mediocritatem habet ac vincit, & terminat humidum cum sicco: Putrefactio sequitur, cum a missa mediocritate illa, usq; adeo languet insitus calor, ut humidum & siccum superet: id est, illius efficacitate intra misti cancellos, retineri nequeant amplius: Generatio formaliter, est certa quædam terminatio humidi per sicci commixtionem: Putrefactio formaliter, est eiusdem termini abolitio, dissolutioq;. Hæc enim duo, Humidum dico & siccum, sic terminata, primum constituunt Putrefactionis subiectum. Id quod ex Aristotele 1. de ort. animal. capit. 16 & Thophrasto libr. 3. de histor. Plantar. capit. 2 cognosci potest. διὸ ὑγρὰ πρῶτον, εἴτε ξηρὰ τέλῃ γίνεται τὰ σκπόμενα: ἐκ τῶν γὰρ ἐγένεθ' ἡρώδης τῶ ὑγρῷ πρὸ ξηροῦ, ἐργαζομένων τῶν ποιητικῶν. Hic inquam hoc loco Autoris nostri, planus & genuinus est verborum sensus: atq; hæc vna illius mens. Vel igitur aliam nobis totius huiusce contextus lectionem proferant isti, vel sua tùm obtrudere desinant, cum aliena querimus. Ex quibus etiam cognosci poterit, nō satis prudenter affirmatum hæctenus, per Putrefactionem simplici ac naturali Generationi oppositam, Mistum in elementa, id est, quatuor illa simplicia corpora rursus dissolui. Neq; enim hoc loco Autor de elementis

elementis verbum habuit vllum, sed de humido & sicco: quæ sua cuiq; misto, tam dico per primam ab istis appellatam, quàm per secundam misionem, principia insunt, in quæ (siue elementa iam sint, siue illis proportionem respondeant) dissoluitur, cum naturaliter interit. Quàm verò etiam sapienter Erasius illa? Si aliquid naturaliter genitum, hac Putredinis specie non corrumpatur, non rectè ei, vt contrarium, opponi. Contrarium profecto Generationi Combustio: siquidem illa calore mediocri, certa ratione materiam superante sequitur, ad formæ misti esse: hæc verò supra modum vincente eodem, ad non esse. Et nusquam repertus est hætenus, qui combustionem esse misti corruptionem, inficiari sit ausus: cur igitur eo nomine non opponatur Generationi? Sed non opponitur tamen, vt *μαλιστα γὰρ κοινὸν ἐναντίον*: idq; vnum pronunciat Autor, quia mista, quatenus mista, vt per Putrefactionem corrumpantur, apta sunt natura sua: relictæq; naturæ suæ, interibunt deniq; ac desinent esse per Putrefactionem: sed Combustio non sic: quandoquidem hæc accidit misto, & violēta est, non secundum naturam corrumpens ipsum. Vt ex hoc etiam liquidò constet, pueriliter errasse Olympiodorum, qui crucem & gladium huc pro violentæ corruptionis exemplo attulit, cū non misti, verū animati duntaxat, quatenus animati, interitus istiusmodi species sint: & Erasium, qui Spudasto suo concesserit, Autorem nostrum negasse, Combustionem esse contrariam Generationi: cū hic ne vel nutu quidem eiusmodi quid vsquam significarit: quin imò contrarium expresse asserat, cum eam nominat violētā misti corruptionē: *ἀν μὴτι βία φθαγῇ τῶν φύσει συνεστώτων. ἔσι γὰρ γὰρ σάκκα καὶ ὄστρεα καὶ ὀστρεα κατὰ καὶ ὄστρεα*: non igitur opponi, sed maximè & communiter opponi negat: quia nimirum secundum naturam minimè conueniat Misto, cum violenta sit: quod etiam docuit Alexander com. 3. Supinè quoq; ab eodem Spudasto dicitur, per Combustionem fieri prim-

ri principiorum mixti dissolutionem. Absumitur in Combustione humidum cum sicci portione, cedens in ignei caloris pabulum: sed in naturali ac simplici Putrefactione insitus mixti calor, ab ambientis calore euictus, è mediis illius partibus extra ad hunc mouetur, eaq; propter humidum, cum nullus adsit amplius, qui cohibeat, à sicco diuortium facit: quod ipsum verè est dissolui mixtum in principia sua.

P A G. 21.

„ Causa non est vna &c.

Com. Tota hæc Philosophia vt importuna est, & non necessariò adij-
 28. citur, ita vndiq; scatet erroribus. Singulos percurremus breuiter. Oriri Putrefactionem ab interno mixti principio scribit Erasius: oriri ab externo expresse, disertè, euidentissimè dicit atq; inculcat Autor, ὑπὸ ἀποτρίας θερμότητος: hæc verò quænam? αὐτὴ δ' ἐστὶν ἡ τῷ περιέχοντος: & paulò antea: γίνεται δὲ σήψις, ὅταν κινῇ τὸ ἰσχύοντος τὸ δεξιόμενον διὰ τὸ περιέχον. Hoc autem, quid aliud obsecro, quàm quod Aristoteles toties repetit, nempe Aer & Aqua, vel, si velis etiam, Terra, in quibus mixta naturaliter degunt? Cur (inquit) in frigore minus, quàm in æstate putrent mixta? quia tum ἐν τῷ περιέχοντι ἄερι καὶ ὕδατι, ὀλίγον τὸ θερμόν, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ πλεόν. Cur etiam, quod congelatum est minus tentatur putredine? quia μᾶλλον ψυχρόν ἐστὶ, ἢ ὀλίγῃ θερμότερον. Sic etiam, cum querit, cur quæ mouentur & fluunt, quæ item effervescent, quæ deniq; in maiori corporis mole sunt, minus putredinem sentiant, quàm contrarijs conditionibus, semper ambientis externi calorem, qui ἐν τῷ περιέχοντι, ἐν τῷ ἄερι, ἐν τῷ ὕδατι inest, minus aut magis mouendo efficacem pro causa adducit: eum verò contraponit calori, qui ἐν τῷ πράγματι (hoc notetur) id est, in re, quæ putrescit, inest? ἐλάττω γὰρ ἢ ἐν τῷ αἰερί θερμότης τῆς ἐν τῷ πράγματι: Item ἀδυνάμει γὰρ γίνεται ἢ ὑπὸ τῆς ἐν τῷ αἰερί θερμότητος κινήσεως, τῆς ἐν τῷ πράγματι.

πρῶτον ὡς οὐ παρὰ ἑσέα. Quid clarius? Falsum igitur omnino esse etiam Vgo dicet, Combustionem à putredine differre, quia illa ab externo, hæc ab interno calore proficiscatur. Audiamus hîc Sapientum iudicia, tûm subiiciamus, si non qualem deberemus, saltem qualem in Aristotelea schola possumus demonstrationem. Albertus Magnus ad lib. 4. meteor. cap. 5 sic: In combustionem calor ignis extrahit calorem naturalem terminantem, qui exhalans rapit secum humorem, quo educito res fit arida, deinde verò etiam cinis: Sic in putrefactione, calor aëris externus, educit nativum, qui in mixto corpore est &c. Auerrhois autem ante illum 3. collig. cap. 3. hæc: Et iam declaratum est in 4. meteor. quod efficiens putrefactionis duplex est: Per se, vnum, calor externus, qui internum dispergit atq; exhaurit: Per accidens alterum, interna frigiditas &c. Et capit. 4. docet, calore tepente externo (hoc enim intelligit per frigiditatem) fieri putrefactionem, feruente verò & igneo, adustionem. Vtrobique igitur principium mali externus est, & non internus calor. Eodem modo accipit Auerrhois verba Vgo Sen. in lib. 4. Auic. fen. 1. ad cap. de Febr. putr. & in postrema parte lib. 3. art. med. nec non concil. diff. 159. licet Vgo ille in tota hac disputatione, cuius tamen se vnum esse capacem iactat & gloriatur, peruersè satis & confusè se gesserit. Petrus Pomponatius in 4. meteor. quæst. 17. hæc: Putrefactio eatenus dicitur violentus motus, quatenus à principio externo, nempe à calore continentis fit. Idem Buccaferrea: idem Sancto instantus, & alij docuere, qui ex Authoris nostri, non ex propria sententia philosophari voluerunt. Hæc tantorum virorum iudicia, Aristotelea ratione illa vtcunq; stabiliuntur: quod mista, vt mista sunt, principia in se continent, viribus ita exæquata, & ad eam moderationem inter se redacta, vt vnum suapte vi agere in aliud, nullo modo queat: sed quæ diuersa & contraria prius erant, nunc quasi deposito ad tempus actu, vnum facta, concordi atq; amica pace, se vnius mixti formæ imperio æquè subiecerint, atq; emanciparint. iam

si forma eadem misti maneat, eiusque imperium etiamnum duret, quæ possint insita elementa per se, suo repetito actu à seipsis distrahi, atque inimicis qualitatibus, sese mutuo iterum oppugnare? Attenuari itaque (aiunt ipsi) ambientis qualitate calorem insitum necesse prius est, quam frigus internum vires exerere suas possit, ut illo in totum oblitterato atque exploso, humidum secedat à sicco. Vel sic planius. Calor adiecto sibi frigido mediocritatem obtinens, generationem efficit, per quam mistum vel hoc vel illud primo consistit, eandemque factam conseruat: Tandiu igitur non dissoluetur mistio, quamdiu calor de suo gradu non deturbabitur. A quo autem deturbetur? Superat ille internum misti siccum & humidum, quæ merè patiuntur, ac sunt illi materię instar. Quid verò frigidum? Id tantum est (dicunt) quantum temperare calorem possit, non vincere, etiamsi una cum calido, frigori atque humori dominetur. Docet itaque Autor, externo ambientis calido, educi atque euocari internum: indeque frigus internum misti, vires sumere, ὥς τὸ πρὸς κατ' ἐνδοῦ παύχιστα θερμὸν ἢ δ' ἐνδοῦς τοιαύτης συνάμειως, ψυχρὸν πᾶν, ἄμφω δὲ αἰτία ἐστίν. Sed hinc non leuis exoritur dubitatio. Nam eodem modo corrumpi mixtum poterit, si patientes mixti qualitates propter ambientis humorem aut siccitatem auctæ, ita superent, ut agentibus dominantur. Quod item de externa frigiditate dici potest. Perinde enim est, si attrito aliàs calore, non aucta quidem interna frigiditas, sed tamen superet, ac si illo alioquin non attrito, hæc, externi frigoris accessione, augeatur, sumptisque, ut ita dicam, ex nouo commcatu viribus, socium calorem oppugnet. Corpora nostra (ergo & alia quoque mista) continuo mutari, non à calore tantum, verum etiam frigore & humore & siccitate circumfusi aëris, tot locis dixit atque inculcauit Galeus, ut citare illa, videri ambitiosum possit: cum præsertim excessum cuiusque qualitatis interitum rei consequi posse, adnotarint iam isti ex Hippo. lib. de nat. hum. Quid? corrumpi etiam animalia ipsa sensim ab externo frigore, habemus Probl. 9. Sect. 24. cur non & mista

ab eodem corrumpantur ? Cessit hinc Pomponatius : Hoc argumen-
tum (inquit) male me habuit, neq; in eo ipse mihi facere satis possum.
Magna est autoritas Aristotelis: sed vis quoq; veritatis magna &c.
Nam quicquid post hanc ingenuam confessionem ad huiusmodi no-
dum extricandum, hinc inde sollicitè conquisiuit, id prorsus nihil est.
Vult tandem, alias corruptiones non dici naturales, cur ? quia gene-
ratio (inquit) est vincente ac terminante natiuo calore : Ergo corru-
ptio naturalis fuerit, hoc attenuato tantum ab externo, vnde patien-
tes qualitates ita superent, vt cum retineri amplius intra missionis
terminos nequeant, à sese mutuo diuortium faciant. Sed perinde esse
diximus antea, si debilitato calore, superent, vel eo integro vigescant,
& vires acquirant, consociatæ qualitates alix. Quidam sic: Putre-
dinem fieri euocato exhalanteq; calore innato : at externam frigi-
ditatem, calorem cum humido pellere intrò potius. Verùm & hæc
quoq; nugæ. Vt modicum frigus intrò pellat, ingens, per minima
quæq; peruadens, aucto interno, calorem perdet : vt non sit hæc pu-
tredo, fuerit corruptio tamen, teste etiam Aristotele lib. de respir.
At Auctor hinc negat, corrumpi alio modo mixtum, quàm per pu-
trefactionem. Naturaliter dices : Cur autem (dicam) interitus ille
solus naturalis, qui per putrefactionem ? Quid verò hinc alijs ? nihil
potuerunt: aliàs enim tanti momenti scrupulum non dissimulassent.
Quid nos ? Primiùm hoc: naturalem solum dici corruptionem, quæ
per putredinem fit, quia dissoluitur mixtum in ea principia, ex qui-
bus naturaliter per generationem coaliuit. Educitur enim superstes
calor: quod dum fit, frigus & ipsum ad naturam suam redit, atque
humidum à sicco diuortium facit : omnia igitur principia, qualia
conuenière, salua & integra, talia à se mutuo discedunt : per alias
verò corruptiones, vincentibus passiuis, aut altera actiuarum supra
modum exuperante, non tam secessionem, quàm attenuationem, atq;
aliorum principiorum sequi ruinam. Aristotelis vnâ esse corruptio-
nem secundum totum naturalem, quæ Putredo dicitur. Aliàs quæ

secundum totum sunt violentas, & non putredines, sed excessus in Assatione aut Elixatione, quos exustionis nomine cap. 1. & cap. 3. comprehendit, esse voluit. Deinde verò illud, quod longè verius est, Nugas esse meras, & mera delirantis phantasiæ somnia, quæcunq; de quatuor simplicibus corporibus, appellatis elementis, è quorum congressu mista existant omnia, indeq; certæ temperatura oriuntur, hæcenus vulgo credita sunt. Somnia quoq; illa, de dissolutione mixti per putrefactionem in principia quatuor, vt & alia istius generis multa, de quibus suo loco & diximus, & dicemus quoq;. Affici continenter, atteriq; corpora omnia, quæcunq; illa sint, contagio ambientis: animata verò, vt animata, aliam præter communem hanc, sui interitus obtinere insitam causam, certum est: certum item, quædam magis ac promptius pati, vt citò corrumpantur & naturam mutant: alia verò minus ac tardius, vt diutissimè sint, atq; ideo videntur genita, ne vnquam intereant. Cuiusmodi autem communis affectio hæc, atq; attritio sit, ab immoto mouente inducta, vt perpetuæ rerum ex sese generationi mutue, corruptioniq; suus restaret in Natura locus, partim in comm. ad lib. Hipp. de natur. hum. partim in Med. animaduert. exponendum. Redeo ad Erasum.

- „ Quod naturaliter corrumpitur (inquit) sensim
 „ longo temporis tractu eò deducitur. Combustio
 „ verò celerrimè omnia dissipat &c. Hanc differentiam
 inter Putredinem & Combustionem, attulere omnes propè alij,
 quotquot de Putredine ante Erasum disputarunt. Id quod vel ex
 vno Alberto lib. 4. meteor. cap. 6. cognosci potest. Quid verò il-
 lud est, quod de suo adiicit Erasmus? Combustionem non
 „ magis simplicem & primam, quàm secundam &
 „ compositam mitionem soluere. Quasi verò Putrefactio
 non omnem aquè demoliatur, atq; Combustio. Quid item illud?
 Naturalem

Naturalem corruptionem debere omnibus à natura ortis competere. Quasi Combustione tandem, quicquid usquam mistarum ac non mistarum etiam Substantiarum in natura est, absumi non possit. Nego enim & pernego, quippiam in ijs existere, quod tandem ignis vi non perdat. Si (inquit Aristoteles) interualla ignis plena essent, & corpora ex igne constarent, iam pridem unumquodq; aliorum elementorum deflagrasset, lib. 1. meteor. cap. 2. Idq; ipsum est, quod Anaxagoreis obijciebatur : stellæ, dico, non esse igneas, quia iamdudum hæc inferiora omnia combustissent. Mittam iam hic Heracleti opinionem, de qua lib. 3. Phys. cont. 46. scribitur, tantum subscribam pauca hæc Aristotelis verba. τὸ τῆς ἰσχυροῦς τὰς δυνάμεις ἀπάντων διὰ τὸ κινῆσθαι εἶναι. Deinde in extremo pagellæ huius, naturalem corruptionem desinit, quæ longo temporis tractu sensim accidit, cùm tamen Albertus allegato loco, inuictò argumento iam antea demonstrarit, istam differentiam, quam ex ore Theophrasti lib. 5. de plant. caus. cap. 15. accepisse isti videntur, nullo modo pertinere ad constitutionem naturalis vel violenti. Modus rei (inquit) rem consequitur, cuius est modus : non potest igitur esse rei causa. Velox & tardum modi sunt, qui consequuntur tam naturale quàm violentum : igitur non possunt esse causa mutationis naturalis ac violentæ. Elementorum sane motus naturalis, qui secundum locum est, & tardus esse & velox potest : Idem de violento eorundem dico. Si igitur tarditas naturalitatem faciat, & velocitas violentiam : cùm vi mouebitur elementum tarde, naturaliter moueri dicetur : & cùm celeriter secundum naturā, violente. Verùm de hoc infra pauca quedam alia subiiciemus. Et quod Erasius exemplum accipit de morte hominis, nihil est : Animalia enim, vt animalia corrumpuntur à principio interno, quemadmodum declarauit Arist. lib. de vita & morte, item de respirat. Sed mixta, vt mixta, principium primum suæ corruptionis internum

habere, secundum Autorem hunc, vel Aristotelem etiam ipsum, nunquam & nusquam probari poterit. Etiam enim si Putredinem caliditati internæ, ac frigiditati internæ mixti, tanquam commune utriq; $\omega \alpha \theta$ adscribi debere, concedendum istis esset: id tamen per accidens & secundariò duntaxat, accipiendum, ipsa per se Aristotelis verba, satis superq; indicant. Cæteræ animi partes (inquit lib. de respir.) sine vegetatrice nequeunt esse. Hæc autem ipsa, absq; innato igni nequit extare: cùm in hoc vno, eam natura quasi accenderit atq; excitarit. Ignis autē interitus duplex, $\omega \alpha \theta \sigma \alpha \nu \tau \iota$; $\omega \gamma \lambda \sigma \beta \epsilon \sigma \iota \varsigma$ hæc à contrario frigore, confertim atq; vniuersim cogente, atq; vitata dicam, suffocante, proficiscitur, ac violenta est. Illa verò naturalis, &, non a contrario frigore, sed ab ipsomet innato calore prouenit. Cum enim augetur hic, suum absumendo pabulum, seipsum absumit: augetur autem vel circumfuso æstu aëris nimio, vel cum præsenio siccioribus ac tardioribus ad motum redditis respirationis organis, ventilari satis nequit. Quid autem de Putrefactione Autor noster? Eam à calore circumfusi aëris euocante (non augente) internum, fieri? hinc frigus internum sumere vires; quoad nihil sit aliud caloris defectus, quàm frigiditas. Vtriusq; igitur opera, diuortium humidi à sicco consequi. Nolo hîc Erasum, nolo item Aristotelem vexare, ne alia diuerticula tum consectari, cùm de putredine disputandum est, velle videar. Hoc tamen significabo duntaxat. Si Aristoteli respirationis & motus cordis, calor principium est, ut verè est lib. de respir. cap. vlt. quomodo respirationis defectus calorem augebit? & augmentum in sene calorem quis dicet? atq; augeri eundem, indeq; interire non vi animal, sed naturaliter quis asserere ausit? Humidi autē præproperea consumptio illa, quæ & cuiusnam obsecro? Atterit seipsum natiuus calor paulatim quotidiano opere, attritus rescire sibi suum nequit $\iota \pi \epsilon \rho \alpha \nu \nu \iota \alpha$, ut cum Hippocrate loquar. Non igitur in Senio suum depopulatur humidum, cum minus vegetus parciore etiam alimento tum indigeat, sed sensim languescēs

(non enim, ut Plato in Timæo inquit, citra laborem alimenti confectio, eiusdem dispensatio, superuacuatorumq; continua secretio est) demumq; post tot exanthlotos labores, totq; inita certamina, attritus, prorsus fatiscens, quia reficere sibi nequeat id, sine quo non consistit, tandem ex toto deficit. Raro autem accidit eiusmodi mors: nam marcescente calore nativo alia inde emergunt incommoda, ut excrementorum generatio, coaceruatio, corruptio, quorum causa, vi, & non naturaliter interit animal. Verum & de his, quæ hoc loco primis duntaxat, ut dicitur, labris ex aliorum gustu attigimus, plura dicendi, locus infra dabitur. Nunc Combustionis & Putrefactionis differentias, quales reuera sunt, in angustam hanc summam contrahemus. Combustio est corruptio violenta, quia cum à principio externo profisciscatur, accidit misto contra ipsius naturam atq; habilitatem: Putredo autem, naturalis. Nam etiamsi à principio externo suscitetur, attamen omne mistum, quia per unionem humidi cum sicco, vincente calore primum extitit, aptum sua natura est, per putredinem, id est, dissolutionem humidi à sicco, eodem calore deuicto corrumpi: & relictum naturæ suæ, ut multis annorum millibus integrum duret (alijs enim longior, alijs breuior durationis terminus, quasi vite modus est datus. 2. de ort atq; inter. cap. 10) diuturnitate tamen & annorum numero, in hunc deniq; modum est corrupendum. Deniq;

Non lapides quoq; vinci cernis ab æuo?

Non altas turres ruere, & putrescere saxa?

Non delubra Deum, simulacraq; fessa fatisci?

Nec sanctum numen fati protollere fines

Posse? neq; aduersus naturæ fœdera niti?

Lucret. lib. 5. de rerum nat. Quo etiam sensu Galenus lib. de marcore cap. 2. senium esse interitum animalis secundum naturam docuit. Sed Theophrastus tamen lib. 5. de caus. plant. cap. 15. Aristotelis

Stotelis definitionem lib. de respirat. & lib. 3. Nicomach. atq; alibi sequutus, ἀπὸ τῶν ἑξωτέρων, & βίανως moueri, pro eodem videtur accipere : contra quam hîc se explicet Autor noster. Omnino, quia aptum sua natura sit hoc modo genitum, ita corrumpi, vt diximus, cum corrumpetur, συμβάλλεται censebitur aliquid. Qua vna vocula, propriè atq; ἐπὶ τῶν βίανων, a naturalibus motionibus discernitur. Voluuntur (sic isti docent) inferiores orbes a primo mobili: motus igitur ille à primo proficiscens, extrinsecus euenit reliquis orbibus: quos tamen violenter moueri negant, quia consentiant & non repugnent, etiamsi proprio motu, ex aduerso concurrant, atq; in contrarias partes ferantur. Ad perfectionem (dices) contrarius iste motus est: & cuiusnam? Orbium ipsorum? Quid obsecrò commodi Saturno, cuius motus alius est, accedit, quod ad alterius raptum seu rectionem retrò agatur? Facit id (inquires) ad alterationes, generationes, corruptionesq; terrarum orbis: quem ideo celestibus illis circumuectionibus contiguum esse oportuit, vt ab illis omnis eius vis administraretur, & regeretur. Sanè sic res se habet: sed idem finis in Putrefactione vim illam ab externo calore, illatam interno, sic lenit, vt non minus hic quam ille motus, esse naturalis iudicari debeat. Perpetua enim series generationis. Ideoq; omnium rerum tempus ac vita, certo quodam termino circumscribitur: vt harum interitu, in alijs consequatur ortus. Alioquin occupata tota materia, ordo & series illa ortus atq; occasus rerum perpetuari minimè potuisset. 2. de ort. atq; inter. cap. 10. 11. In putrefactione igitur dissoluto in ea principia mixto, ex quibus primum constitit, habet Natura ex communi illa omnium mistorum materia, sicco inquam & humido, sui iuris facta, vnde species alias ad vniuersi perfectionem possit exprimere. Idem eleganter breuitate consueta significauit Lucrecius lib. 5. de nat. rerum.

Nec manet vlla sui similis res: omnia migrant:

Omnia

*Omnia commutat Natura, & vertere cogit:
Namq; aliud putrescit, & ævo debile languet:
Porro aliud concrefcit, & è contemtibus cxit &c.*

Omniñò igitur violentum est, cuius principium ita externum est, vt ei neq; qui agit, neq; qui patitur, quippiam conferat. Etiamfi autem nulla actio fiat citrà patiendi potentiam: non tamen omnis potentia ὁρμη ἐστὶ, de qua Aristoteles lib. 2. de phys. auscult. cap. 1. sed ea solum, quæ à natura est, alicuius gratia, & non secundum accidens. Ideoq; ibidem rectè conclusum à Philosopho, naturalem materiam nullam insitam ὁρμηὺν ad formas artificiosas obtinere: etiam si artifex citrà illius habilitatem & patiendi potentiam nihil efficere possit. Altera differentia est, quod combustio fit, aucto calore insito: Putredo autem non intus aucto, sed extra euocato. Auctoris nostri ea de re verba, tam plana & perspicua sunt, vt, qui aliter accipiat ea, is non nisi extremè vel stupidus vel peruicax esse possit. Et Olympiodorus ipse, ter quateruè de insiti caloris τῆς τοῦ σώματος loquitur in hunc modum. διαφορσμένους γὰρ τῷ δικαίως θερμῷ ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ περιέχοντι. Et paulò post. καὶ φησὶν, ὅτι γίνεται σῆψις ἐνδεία θερμότητος δικαίας, διαφορσμένης ὑπὸ τῆς τοῦ περιέχοντος θερμότητος, καὶ συνυπαγομένης αὐτῆς τῆς ἐνδορ ὑγρότητος.

Item, ἡ γὰρ τῷ θερμῷ θερμότητος ἐκδιαφορᾷ τὸ οἰκείον θερμὸν. Et alibi τῷ τε οὖν γίγνεται φθορά, ἵταν ὑπὸ τοῦ περιέχοντος θερμῷ ἐκδιαφορῇ τὸ ἐνδορ θερμὸν. Quin imò calore non aucto, sed exhausto atq; attenuato Naturalem putredinem sequi, expressè idem Interpres docet: cùm Medicos (id est Sputastum & Furnium) huic Aristoteles definitioni minus acquieturos protestatur, δι μὴ τοὶ ἰατρικοὶ οὐκ ἀνέχονται, ὑπὸ τῆς πλεονεξίας τοῦ δικαίως ψυχρῷ καὶ ἀδυναμίας (ecce) τοῦ οἰκείου θερμῷ γίνεσθαι τὴν σῆψιν. Sed & Alexander quoq; lib. 3. quæst. nat. cap. 14. & in com. 6. ad lib. 4. meteor. Putre-

dinem fieri testatur, exhalante proprio calido, atq; vna cum eo ex-
 eunte humido. τὸ γὰρ ἑξ ὅπου τὸ οἰκίον θερμὸν, ὃ διαπνεόμενον ἔσται.
 Idem Auerrhoi placuit, cum in comm. tūm in paraphrasi. Vtrobique
 enim per putrefactionē exolui atq; exinaniri calorē mixti ab exter-
 no docet, augeri verò, quod Medici dicūt, nusquam. Atq; in promptu
 est ratio. Si auctus internus calor, non autem debilitatus, putredi-
 nem efficeret, absorberet itaq; non autem secum extra educeret hu-
 midum: neq; inualecente frigiditate interna, intercideret ipse (quod
 tamen vult Author noster) quin. imò hæc aucto illo obliteraretur:
 sic non esset commune τὸ ἔθος caloris externi, atq; interni frigoris
 putrefactio: vt verba illa sonant: Ὁ κοινὸν μὲν τὸ πᾶσι τὸ ἢ σιγήσει, ψυχρο-
 τῆτος τε οἰκεία, καὶ θερμότητος ἀλλοτρία. Ex quo nascitur tertia
 differentia: Nam per putrefactionem, euacato sensim interno calo-
re, ab externo, τὰ μικτὰ, quæ prius efficacitate illius coërcebant-
tur, iam quasi soluta vinculis, facto inter se diuortio, naturam pri-
stinam, singula suam repetunt: per combustionem autem externo
igne, internus misti calor ignitus perdit, inq; suam vnius naturam
mutat, ac vertit materiam mixti.

P A G. 22.

„ Hoc suo deinde loco exponetur.

Com. Quid? Scolamné (vt dicitur) ita fugis? Siste, siste inquam, te
 29. hîc Erasle, atq; hîc te præbeto virum. Autor hæctenus, etiam tuo
 consensu, de naturali putrefactione tractauit, quam ille à calore
 τὸ περιέχοντος suscitari tradit. Quid tibi hoc in loco περιέχον? fu-
 liginēsne ὃ fumi illi, quos tua fumosa putredo huc inuexit? Non
 igitur hîc naturalis interitus fuerit, sed violentus: non igitur educ-
 tione humidi atq; dissolutione à sicco, sed eius absuntione, aut alia
 quauis commutatione sequetur. Vel potius aër, aqua, terra? Sanè sic
 res

res habet. Sed quid tibi respondebis, qui naturalem misti putrefactionem ab interno principio, non autem externo fieri, supra contende-
debas quidem, non probabas tamen?

PAG. 23. 24.

in 17.

Cum Elementorum corpora ad minima
reducta & inter se confusa, &c.

“

“

Mutuo se ex OMNI PARTE in misto tangere, ac tangi Com.
ad minimas reducta portiones elementorum corpora, vix Plotini 30.
discipulus affirmare ausit, cum id citra corporum seu dimensionum
penetrationem, ne imaginatione quidē concipi possit: hanc autem o-
mnibus modis à Scola sua explodat Peripateticus. Facebant igitur
procul hinc, abeantq; in malam crucem verba illa, MUTVO, O-
MNI EX PARTE. Sed his profligatis verborum monstris,
quenam aut qualis elementorum superfutura Mistio? Nulla sanè,
nisi secundum sensum, & quæ nihilo plus sit, quàm partium, iudicio
sensus, minimarum, continua quædam appositio, connexioq;. Id quod
Aristotelem voluisse, notat Galenus lib. 1, de elem. & lib. 1. me-
thod. med. cap. 2. quia καθόλου temperari elementorum substantiæ
nequeant. Igitur mistum reuera nullum fuerit ὁμοιομεγές? Atq; vel
humidi elementi substantia, per sicci elementi substantiam, secun-
dum omnes dimensiones transfundetur, vel qualitas tantum ipsa,
tota, per contrariam, ut eam reprimat ac temperet, totam sese in-
sinuabit: sed illud fieri nequit: igitur hoc alterum detur oportet.
quod tamen est contra Erasmi Mathematicam, qui supra contende-
bat humidum ac siccum, citra ullam expansionem ac diffusionem
substantiæ, contiguas res, minimè alterare posse. De cætero, quæcūq;
de ratione misionis elementorum subiungit, popularia sunt, atq; ab
istis Elementariis decantata millies. Ut nulla ferè vilius interpretis

Impugnare
MISTIO.

fol. 52

vel Aristotelis vel Galeni pagella extet, quæ Physiologicum hoc mysterium, iisdem verborum lenocinijs non referat. A qua impostura, quantum abhorreat vniuersa Physiologia, perpenſum à nobis in animadu. atq; in Comm: ad libros duos de nat. hum. dictumq; (credo) satis. Libet cum Eraſto nunc his paucis agere. Ait, cum alterum elementum, alterius vires ita repreſſit ac contudit, vt non magis ſit hoc quod fuerat, quàm aliud, amicabile vnio & conſenſio oritur, quæ miſti forma ſeu *ἁμύγμα* nominatur. Aio: vel confluunt in miſtum elementa, ſummis contrarijs qualitibus, vel remiſſis earum gradibus. Fernel, libro tertio de temper. capite ſecundo. Summus quidem ea concurrere qualitibus voluit, ſed repreſſis tamen viribus. Idem tu Simia eius. Audi iam. Sequitur actio rim: hæc verò naturam qualitatis: quomodo igitur attenuatis viribus, eadem nihilominus qualitas, atque idem qualitatis gradus ſuperſit? Qua ratione poſthac Spudaſto tuo perſuadebis, miſtum hoc calidum primo, vel altero, vel tertio, vel quarto demum gradu eſſe, niſi vna illa, quæ à viribus ducitur? Immò verò, quomodo gradus ipſos & qualitatum ordines definiēs? Primi gradus eſſe dicunt, quæ obſcure, nec dum manifeſtè agunt: Secundi, quæ iam manifeſtè: Tertij, quæ vehementer: Quarti, quæ ſummè. Tu verò quid? Non augetur aut diminuitur qualitas, niſi aucta vel diminuta materia, qualitas enim ipſa per ſe indiuidua: igitur nec intendi per ſe, nec remitti poteſt: acceſſione igitur aliarum partium maior, deceſſione verò ſit minor: quam etiam maior vel minor viſ conſequitur. Viribus igitur attritis aduerſariam qualitatem, in partem alienæ materiæ (hæc enim patitur ſemper, & non agit, vtriuſq; contrarij capax) ſeſe induiſſe, neceſſum eſt: quomodo enim non repreſſa qualitas, cuius materiæ portionem, contraria iam occupauit? Vt reuera impudens ſit, qui cum ex feruentiſſima & aque gelida, paribus portionibus permiscetur aqua, enato inde tepore

tempore, extrema quantulocumq; illo tempore abolita esse inficietur. Postremò colores extremos, viribus ad moderationem quandam repressis, & non etiam qualitatibus commisceri in mediis dicent? Cōuenire igitur qualitatibus quidem summis elementa, sed viribus tamē adusq; moderationem quandam remissis, vnum ex illis est, quæ fieri & constare simul nequeunt. Sed neq; si repressis congregiantur qualitatibus, congruenter procedit missionis ratio. Sic enim instabit alius: Repressæ qualitates peræquē inter se pugnant ac summæ: neq; modo extremis extrema, sed media extremis, & sibi mutuo aduersantur. Gradus enim haud mutat essentiam: contrarium contrario per suam essentiam inimicum est: & gerunt media, vice defectus atq; excessus cuiusdam: ad quæ duo contrarietas omnis reuocatur. Aequē igitur ista atq; illa mutuo se oppugnare poterunt. Quæ igitur aut qualis futura pax aut amicabile vnio? Quid pax: bellum erit perpetuum, quo se vicissim demoliantur: idq; tamdiu duraturum, donec alterum eorum, infirmius nempe a præcellente, vel etiam vtrumq; si paria in permissionem venerint, penitus obliteretur. Quomodo igitur mutuo applicari, commisceri, insinuari, confundi poterunt elementa, vt inde certæ, constantisq; naturæ mistum existat? Ad hæc respondit quidam: negans media tam inter se pugnare, quàm cum extremis, & tam cum extremis, quàm extrema inuicem, quia contraria sint, quæ quamplurimum inter se distent. Ita miseri isti Elementarij, dum quantò possunt studio suam opinionem tuentur, cauillatiunculis istis, Rerum Naturam, imò verò seipsos coguntur eludere. Omnis contrarietas ad excessum ac defectum reuocatur: agit, quod excedit, quatenus excedit: patitur, quod deficit, quatenus deficit. In medijs autem ratio quoq; est excessus ac defectus: ideo generatio dicitur esse in contrarium aut in medium. i. de phys. auscult. context. 44. Nam medium cum altero extremorum comparatum, alterius extremi rationem habet, vt lib.

5. tract. eiusd. scriptum legitur. Vt summa caliditas, superat frigiditatem summam caliditate, & vicissim hæc illam frigiditate ut quatuor: ita caliditas mediocris, mediocrem ac parem frigiditatem, caliditate, atq; illam hæc vicissim, frigiditate vincit. Distare autem inter se plurimum contraria, non gradus, sed natura atq; essentia facit. Nihil enim tam a calido distat, quam frigidum, & vicissim a frigido nihil, quam calidum. Semper autem actio vnius contrarij in alterum est, quatenus deficit. Atq; hactenus fecit istorum Elementariorum commentitium dogma, & futilis contentio, ut in hæc longiore fortasse, quam nunc quidem deceat, oratione diuenterim.

PAG. EADEM.

„ Eam Aristoteles formam hoc in loco ap-
 „ pellauit λόγος.

Com. Nequaquam: Generationis enim definitio ab Autore hoc loco tradita, ad rerum naturalium formas usq; non pertingit: sed materiam tantum complectitur, quatenus in formanda hæc, patientium atq; agentium qualitatuum causâ, certo quodam modo præparatur. Appellat igitur Autor, ut rectè docet Alexander, το λόγος nomine, analogiam efficacitatis illam, secundum quam, qualitates agentes in patientes agere, ad misti huius aut illius generationem possunt. In quæ etiam sensum accipit particulam hanc Olympiodorus. Imò neq; aliter accipi Autor voluit. Hoc enim, quod est ἔχαμ λόγος ἐκ τῆς ὕλης, statim alijs illis verbis interpretatur: κρεατὲρ τῆς ὕλης, cui opponit μικρατὲρ. Gal. lib. de marcore cap. 3. id quod Autor hoc loco duobus verbis expressit, ἔχαμ λόγος, ipse aduerbio unico explicauit ἀναλόγως.

PAG. 24.

„ Et quia inter qualitates præcipuè mistio-
 nis cau-

nis causa est caliditas : (nam frigiditas,
non nisi ex accidente, generationis est
causa &cæt.

“
“
“

Demirari satis Erasium nequeo, qui contra communem aliorum Com.
Interpretum opinionem, Aristotelis mentem se esse expositurum, 32.
pollicitatus, ibi nihilominus tam secure philosophetur, ubi cum ra-
tione tot hæsitarunt alij : atq; ea nobis venditet pro veris, quæ docti
atq; emunctæ naris Philosophi alij, certis rationibus, quas Erasius
neq; legit, neq; capere potuit (non enim dissimulasset) pro falsis
habuerunt Sic enim dicunt : Hoc loco Frigiditatem & caliditatem
pari gradu, & citra omne ordinis discrimen pronunciari agentes
ab Aristotele. ὡρ τὰ ὕδα, ποιητικὰ, τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν. Et pau-
lò post : φαίνεται γὰρ ἐν πᾶσι καὶ τῷ θερμότητι καὶ ψυχρότητι ὁρίσασθαι
καὶ συμφύσσει, καὶ μεταβάλλεσθαι τὰ ὁμογενῆ &c. Item: τὸ καὶ
γὰρ θερμὸν καὶ ψυχρὸν, ὡς ποιητικὰ λέγομεν: addit causam utri-
que qualitati communem, τὸ γὰρ συγκριτικὸν ὅπερ ποιητικὸν τί ἐστὶ.
Item: γεννῶσι δὲ τὸ θερμὸν καὶ ψυχρὸν, κρατύνοντα τῆς ὕλης &c. Item:
ἐργαζομένων τῶν ποιητικῶν ὡρίσθαι τῷ ὄγῳ τὸ ξηρὸν. Quid? quod
tam frigoris, quam caloris motionibus efficientiaq; cogi, ac certa
mollitie, duritie, dilatatione, contractioneq; terminari similes par-
tes diserte pronunciauit idem Autor cap. 12. 11. 10. 7. Vnum ex
istis tribus locis pro omnibus adducemus: τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα μέρη
θερμότητι καὶ ψυχρότητι, καὶ ταῖς τούτων κινήσεσιν ἐνδεχέσθαι γίνεσθαι
πηγνύμενα τῷ θερμῷ καὶ τῷ ψυχρῷ λέγω δὲ ὅσα ὁμοιομερῆ, διορ-
σάμεκα, νεῦρα, καὶ ὅσα τοιαῦτα. πάντα γὰρ διαφέρει, τὰς, ἔλασα,
θεαύσει, σιληρότητι, μαλακότητι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιούτοις: Quod
etiā post Alexandrū Olympiodorus multoties, sed præsertim circa
finē com. ad cap. 7. obseruauit. Addunt, non posse ab ullo explicari
modum istum per accidens. Nam ridet ac sibilis iam explodunt e-
os, qui

os, qui ex cap. 5. lib. huius tradunt, frigiditatem per accidens conferre ad generationem, quatenus tantum calorem frenet ac temperet, ne plus agat, quam subiectæ rei conueniat. Et, quamobrem rideant, causam adferunt. Quia (inquiunt) *non hic una qualitas agens cum altera confertur, quatenus in mixtionem cum ea venit, (quod nondum assequi potuit Erastus) sed conferuntur agentis duæ cum duabus patientibus, & duæ agentes appellantur, quia determinant, copulent, mutant: duæ verò patientes, quia eiusmodi determinationis, & copulationis capaces sint.* In mixtione refrangi qualitates elementorum, actioneque ac passione mutua ad moderationem quandam misto conuenientem reduci, & tam bene frigoris excessum caloris consortio, quam caloris exuperantiam frigoris contagio retundi. Hæc inquam in mixtione considerata: ab hoc verò loco, in quo definitur generatio, totam istam speculationem esse prorsus alienam. Amicabili inquam hic pace per misionem contemperatas qualitates agentes, æque per se ac primò in patientes agendo, generare dicunt, quia hoc ipsum dicat expresse atque inculcet Autor. Quasi Frigidum constantiam tribuat materię partibus, determinet atque uniat eas, æque ac calidum: nisi quod huius vis atque ἐνέργεια certo quodam naturæ priuilegio, paulò latius quam frigoris, pateat. Hæc inquam & tot alij, quæ tamen Erastus ille non vidit, qui omnes interpretes Aristotelis in hac disputatione reformare atque in ordinem redigere voluit. Quid verò, inquires, ad obscurum illum, etiam Alexandri testimonio, locum, qui cap. 5. legitur? Quid verò (inquam) tu ad illustrissima illa loca cap. 1. 7. 10. 11. 12. circiter duodecim? Sed ut fuit, quod vicissim opponeremus, ita non deerit, quod respondeamus. Conferri ibi Frigus cum calore: hinc utrumque cum humido & sicco, Frigus ibi eatenus dici patiens, quatenus aque inest ac terræ, quæ causa humiditatis atque siccitatis, patientia & non etiam agentia sunt: quasi patiens sit Frigus: quia corporibus patientibus

tientibus insit: quod calori non accidit. Nam aër & ignis, quibus insidet calor (inquit Alexander) etiamsi siccitatem atq; humiditatem adiunctam habeant, patientia tamen (nota Erasme) non sunt, quia nec ab humido, nec à sicco terminantur. Iam verò, qui potuerit dicere, Frigus esse principium Agens, quatenus corrumpens, quem Generantem cap. 1. ac toties in libris his definientem cogentemq; dixerat, κατὰ τὸν βέλιν & (dices) καλέπερ ἐπὶ τῶν πύδινον. Et ubinam? Quis neget Frigus per se in unum conducere, cogere, exasperare, indurare, mollire, imò verò generationem metallorum promouere atq; absolvere? At non primò, dices, hæc agit: sed & calorem non primò id agere, respondebit Olympiodorus comm. ad cap. 1. verum per accidens & secundariò: id quod etiam res est, etiamsi deinde sui, ut consuevit, oblitus in comm. ad cap. 5. Frigus per accidens & secundariò: calorem verò per se ac primaria ratione exsiccare docuerit.

PAG. 25.

Hinc scitè mihi quidem dixisse Aristoteles “
videtur, naturalē corruptionem omnē, “
viam esse ad putredinem, quæ natura- “
lem interitum claudit ac terminat. “

Autor appellauit maximè contrariam generationi putredinem, propter allatam superius à nobis causam, non quia Combustio & aliæ violentæ corruptiones sint generationi simpliciter subcontrariæ potius, quàm maximè contrariæ (neq; enim Autor tam propriè atq; aptè, & significanter loqui, ut Erasme consuevit) omnem autem aliam corruptionem naturalem, viam ad putredinem eo sensu pronunciat, quem ipsemet exposuit, non autem, quem Spudastes somniat. Quid opus est tot fabellis, atq; ambitiosis circuituionibus,

vbi omnia plana sunt? Verba Philosophi sic habent: πᾶσα γὰρ ἢ κατὰ φύσιν φθέρει, εἰς τὸ ὁλοθῆναι εἶναι, εἴη γῆρας ἢ ἀνάσσει. Quorum verborum hic sensus est: corrumpuntur etiam naturaliter mixta per senectutem & ariditatem, sed vt animata, non vt mixta: Mixta enim, quatenus mixta, per solam putredinem esse desinunt. Ergo cum animata non solum animata sint, sed etiam mixta, atque utroq; nomine, id est, vt animata, & vt mixta, naturaliter corrumpuntur, corruptiones alie simplices via sunt ad vnā hanc, quæ vltima omnium est: Nam vt corpus esse animatum desinat per mortem, non tamen adhuc desinit esse mixtum: post animatum igitur vltimò superest mixtum: quod sola putrefactione corrumpitur, vltiore nulla corrumpendum amplius. Ecce τέλει δὲ τῶν ἄλλων ἀπάντων σαπρότης. Vtramq; harum corruptionum, quarum vna excipit alteram, expresse significauit Arist. lib. 1. de anima sub finem cap. 5. vbi egressa è corpore anima, id est, corrupto animali, corpus (nempe, quod superest mistum) expirare ac putrescere scribit. θοῦν γὰρ μάλλον ἢ ψυχὴ τὸ σῶμα συνεχερὲς ἐξεληθῆναι γάρ, διαπνῆται καὶ σήπεται. Quod obseruare debet Spudastus quoq;, vt cognoscat, eo etiam in loco nomen σήψεως de naturali, id est illa, quæ fit per διαπνοήν usurpari. Lucretius quoq; lib. 3. de rerum nat. sensum quasi huius loci explicans, ita cecinit.

*Proinde vbi se videas, hominem indignarier ipsum
Post mortem fore, vt aut putrescat corpore posto,
Aut flammis interfiat, &c.*

P A G. E A D E M.

„ Miraberis multò magis, quod pleriq; hic in
„ scirpo nodū, vbi nullus est, quærant &c.
Com. φθορᾶς nomen aliquando pro termino; id est dicta putredine
34. accipi

accipi, aliquando pro tractu præcedente, & via illa, quæ senectus
 & αὐαυσις dicitur, & non ipsa finis est, sed ad finem vltimum ten-
 dens, quæ est putrefactio, falsum est, & reuera confictum ab eo,
 qui res non intelligens, nodum in scirpo quærit. Non est putredo fi-
 nis ac terminus, in quem secundum naturam desinunt animantia:
 Terminatur morte animal in cadauer: mixtum putrefactione in
 principia sua. Non est mors, quam Aristoteles vocabulo, antece-
 dentium alterationum, senectutis inquam in animalibus, & sicci-
 tatis in plantis appellauit, præparatio ad putredinem (vel vt rudis
 admodum Spudastes ille loquitur) alteratio & motus antecedens
 finem ac terminum, qui putredo est, sed seorsim, corruptio quædam
 substantialis, & finis ipse ac terminus mutationis ab esse animalis, ad
 non esse animal: quemadmodum putredo & ipsa seorsim corruptio
 quædam substantialis est, & finis ac terminus ipse mutationis ab esse
 mixti, ad non esse eiusdem. Nec vnquam aut vsquam aliud Aristo-
 teles docuit. Putrefactionem dico varijs accipi ab interpretibus so-
 lere modis, non nunc primum ex Spudaste didicimus: Pro antece-
 dente mixti alteratione, vt mixtum est, id est dissolutione humidi à
 sicco, exeunte calore, quæ tamen non momento, sed sensim progredi-
 tur: pro formæ substantialis mixti abscessu: pro vtroq; vt & gene-
 rationem, pro vnione ac determinatione patientium qualitatum, a-
 gentibus secundum certam analogiam calore & frigore: pro indu-
 ctione formæ: pro vtroq;. At senectute vel ariditate, mixtum vt
 mixtum est, præparari ad putrefactionem, credat Spudastes &
 persuadeat ipse sibi, non facile persuasurus alij. Non enim (si nescis)
 apud Aristotelem lib. 5. de phys. ausc. cap. 4. hic motus vnus esset:
 quia nec mobile, nec ὡδός vnum. Non rectè igitur Senectus Pu-
 trefactionis præcedens tractus constituitur: illius finis, mors, huius
 finis ac terra: illic animal, istic mixtum corrumpitur: illa caloris
 attritio ex labore, & marcor ex defectu humidi, hæc efflatio, &

euocatio ab externo. Morte inquam corrumpitur animal, vel mixtum animatum, ut animatum: estq; senectus preparatio, vel (ut Spudastice loquar) Tractus præcedens eam: quæ dicitur finis ac terminus mutationis animalis, ut animalis: id est qua mutatur ab esse animal, ad non esse animal. Exin animato intereunte, superest cadauer, id est mixtum, quod putredine demum, cuius etiam suus præcedens tractus, suaq; preparatio est, esse naturaliter definit. Quæ certè verius ac rectius affirmantur, quàm Generari aliquid antequam sit, putrescere verò, postquam esse desierit: id quod Maledicus ille Sueuus scripsit. Desinit sanè res mixta esse per putrefactionem, non autem putrescit, postquam non est. Quomodo enim putrescat, quod non est?

P A G. E A D.

„ Haftenus egit philosophus de generatio-
 „ ne simplici, &c.

Com. Haftenus egit Philosophus de generatione simplici mistorum,
 35- cuius naturam neq; Spudastes rimari, neq; Informator ipsius assequi potuit. Confundens uterq; Generationis hoc loco definitæ notionem, cum notione Mixtionis: nec intelligens, quo respectu duæ hæc agentes tantum qualitates, reliquæ verò patientes duntaxat habeantur: quibus reuera notis, discernatur Putredo, quæ simplici Generationi opponitur, à Combustione: cur hæc violenta, illa dicatur Naturalis, etiamsi vtraq; ab externo principio fiat: atq; in summa, in toto hoc discursu, præter leues ac plebeias, & illas plerumq; à Veritate Peripatetica abhorrentes quasdam argutiolas, quas cordatus Philosophus, ne proferre quidem, in disputatione hac, iam dignatus esset, nihil asserens. Percurramus iam reliqua.

PAG. EADEM. & 26.

Quia verò præclarè nouerat, nomen Putredinis ab omnibus vsurpari ad significandum longè aliam putredinem &c.

“

“

“

Vulgo, fateor: sed ab omnibus doctis pariter ac semper, æquè atq; ab indoctis nego. Certè vt non ita essent in promptu appellationis eiusmodi (Putredinis dico simplicis) veterum testimonia, non tamen credendum est, Autorem hunc, illius primum autorem extitisse. Nam ter nominat σήψιν corruptionem mixti simplicem ac naturalem: τῇ δὲ ἀπλῇ γένεσι τὸ ἐναντίον μάλιστα κοινὸν σήψις: ἔρ paulo post: τέλει δὲ πῶς ἅλας ἀπάντων τῶν σαπρῶν. Item τέλει τῆς κατὰ φύσιν φθορᾶς σήψις ἔστι Absolutè inquam ter pronunciat interitum naturalem mixti, vt mixtum est, σήψιν esse, nullo ibi indicans verbo, vel significans nutu, à se vno primum hac peculiari significatione hoc loco, vocabulum σήψεως vsurpari: (nam quod de voce ἰδίως argutatur Erasius, id merum esse illi atq; alijs nonnullis Aristotelis interpretibus commune somnium, liquidò ex ijs constabit, quæ infra subiiciemus) Cur igitur verisimile non fiat, vel necessarium potius non sit, alios quoq; ita loqui fuisse solitos, vt mixti corruptionem naturalem, Putredinem vocarent? Gal. in lib. 1. Hippocratis de natur. hum. comm. 1. iniquum esse iudicat, fidem Hippocrati adhibere, sententias quorundam veterum coarguenti, etiamsi, quinam illi veteres extiterint, ignoremus: Sic etiam iniquum videtur, Autorem appellationis huius σήψεως (quatenus inquam significat naturalem mixti corruptionem) illum facere, qui librum hunc 4. meteor. conscripsit, cum ipse se non faciat, etiamsi significationis eius, testimonia veterum nulla extarent. Sed quis non extare dicat? Et Platonem quidem in Phadone eiusmodi corru-

Com.

36.

ptionem mixti naturalem, verbis illis διαίρεσθαι, διαλύεσθαι, & πάλιν εἶναι, & aptè admodum proposito nostro διαπνέεσθαι, inter omnes eruditos designasse constat. Iam ubi de hac ipsa cadaueris, id est mixti corporis naturali dissolutione in principia sua πολυαδὲς loquitur, utitur verbo σαπῆ. ἐνια δὲ μέρη τοῦ σώματος, καλεῖται σαπῆ, ὅσα τέμνεται νεῦρα ἀθάνατα, ὅτι. Conditā (inquit) ut in Aegypto sit, cadauera longo tempore incorrupta seruātur: atq; etiam si nonnulla eorum membra computruerint, ossa tamen, nerui, atq; huiusmodi quædam alia immortalia, id est, diutissimè perdurant. Ut inde multo minus animam interire ac dissolui colligeret, quæ minimè composita, sed μοναδὲς, non πολυαδὲς corporis instar, est. De naturali inquam cadaueris, id est mixti, & non amplius animati corporis corruptione, ac dissolutione, & expiratione, (ut Autoris nostri verborum illorum, ἐξίοντος γὰρ τοῦ οἰκείου θερμῶς, συνεξαίμειναι τὸ κατὰ φύσιν ὕγρὸν &c. vim hoc vno Platonis διαπνέεσθαι comprehensam agnoscas) verba faciens Plato, utitur voce ἐκφύεω: quibus igitur cōiecturis urgere vnquam nos possit aliquis adeo efficaciter, ut non semper iustè excipiendi, philosophicāq; potius, quàm vulgari & rustica significatione vocem illam eo loco accipiendi nobis futurum sit integrum? Idem de altero (ut alia mittam) eiusdem in eodem Dialogo, dixerim, loco. Vbi disputans de corruptione naturali, non violēta corporis compositi terreī, in collatione animæ cum harmonia, & corporis cum lyra, utitur verbo κατὰ σαπῆεσθαι. Clarissimè autē ibi: τὰ δὲ λείψανα τοῦ σώματος ἐκείνα πολὺν χρόνον παρσμέναι: ἕως ἂν ἢ κατακαυτῇ, corruptione violenta nimirum (ubi agnoscere propè Authoris nostri verba licet) ἢ κατὰ σαπῆ naturali scilicet: atq; ibi quoq; ἀπολλυμένους δὲ τῆς ψυχῆς, τότ' ἦσαν τὴν φύσιν τῆς ἀθανείας ἐπισθενύοιτο σώμα: καὶ ταχὺ σαπῆναι δισίχοιτο. Audis hīc duplicem interitum naturalem proponi, vnum animalis, alterum cadaueris, id est, mixti corporis, per Putredinem diffusantis. Quid

enim

enim est illud *ἄνιχοιτε* aliud, quàm, quod *Aristoteles* inquit, *ἴδ' ὕψα πρῶτον, εἴτα ξηρὰ τέλει* γίγνεται τὰ σηπόμενα: vel quod *Theophrastus* de hoc eodem interitu naturali, loquens lib. 5. de caus. plant. cap. ult. inquit, *φαινοντα δ' ἐ φυσικῶς* (semina intelligit, quæ potestate duntaxat vivere dixerat) ἀποξηραίνονται, καὶ ὥς περ διαπνεύουσιν, ἀμὰ τῇ θερμότητι καὶ ὑγρότητι, quod significauerat antea *Philosophus* lib. de respirat. cap. ult. Possem ex utroq; sed *Platone* præsertim, alia multa eiusmodi proferre loca, in quibus corruptio mixti simplex ac naturalis verbo *σήψω* nominatur. Sed quorsum? non quid hic vel ille, aut alius, sed quid Auctor in hoc capite velit, quærimus, & scire volumus: Fortasse etiam, si aliorum *Platone* antiquorum philosophantium, qui de his rebus ex professo egissent, scripta extarent, hoc eodem sensu non modo acceptam, sed etiam definitam Putrefactionem, ab alijs, prius, quàm ab Auctore nostro, possemus cognoscere: præterquam quod multa *Aristotelis* loca *Erastus* de violenta putrefactione accipit, quæ tamen de naturali sunt intelligenda: & vulgus ipsum nunquam more sapientis putredinem nominare opinatur, cùm tamen, vt audiemus infra, tam hic illius, sed prudens & sciens, quàm ille huius, sed imprudens ac nesciens, atq; vt est in *Platone*, nihil discernens & confundens omnia, vocamen eadem prorsus significatione nonnunquam usurpet.

P A G. 27.

Non ego duas Putredinis species distinctas facio, sed *Aristoteles* facit &cæt.

Quod non facias, scio: quod *Aristoteles* faciat, non tu primus dixisti. Audi verba vnius Archang. Sancti iustani: Ex quo loco, nemo est, qui non videat, quantopere errauerit *Argenterius*, qui *Aristotelem*

Com.

37.

aristotelem arguere fuerit ausus, quòd putredinis differentias non in-
 dicauerit: cum tamen ex contextu. 5. & 6. liquidò constet, Putre-
 dinis species duas constitui: vnā, quæ dicitur corruptio secundum
 partem, alteram verò secundum totum &c. Eadem propè verba,
 eodem de argumento, protulerat antea Vicomercatus. Et Sueffanus,
 vt vnum hunc tibi pro omnibus citem, Putrefactionem Aristotele-
 am naturalem à Medica violenta, decies in comm. suo, sed perperā
 tamen, vt solet, & appellatione, & natura discreuit. Iam verò Pu-
 trefactionem violentam seorsim à Naturali esse ab Autore nostro
 non modo propositam, sed definitam, id quod vnum tu in hoc tuo
 Dialogo persuadere spudasto tuo cupis, tanquam à te primum in-
 uentum & excogitatum, dixerat longè antea Oddus de Oddis in
 comm. ad cap. 89. art. paru. Gal. his verbis. Audi. At nos ex phi-
 losophi verbis duos Putredinis modos, atq; inter se distinctos elici-
 mus: Alterum quidem naturalis Putredinis, quæ non est mixtorum
 naturalis corruptio, sed corruptionis terminus ac finis, non quidem
 naturalis omnis corruptionis, sed mixtorum duntaxat, quæ vita ca-
 rent: corrupto namq; mixto, Putredo hæc ipsius, nimirum passio,
 necessario consequitur duabus concurrētibus causis, frigiditate pro-
 pria, alienoq; seu externo calore: exhalat namq; inprimis calor, cū
 mixtum corrumpitur, atq; vna humidum, mox verò frigiditate pro-
 pria, totum occupante calidum extraneum introducitur, ac tandem
 totum fit siccum, & fimus, quæ quidem passio propriè naturalis pu-
 tredo est: Alterum verò non naturalis Putredinis, quam propriè
 Putredinem nominat Aristoteles, quæ non, vt prior, corruptionis
 finis est, sed corruptionis species quædam: cū enim aliqua ex cau-
 sa externa, quæ caloris externi vim habet, alterantur corpora, ita,
 vt eorum pars quæpiam à natura recedat, tunc propriè in his putre-
 dinem adesse dicimus: ob id Aristoteles hanc diffiniens, dicebat,
 quòd corruptio est innati, propriq; in vnoquoq; humido, caloris ab
 alieno

alieno calore, hic autem ambientis est: non enim omnia hoc putredinis modo vexantur, ut lapides, ferrum, & huiusmodi: sed quæcunq; in humido, proprio, innatoq; constant calore, quemadmodum & alteram, cum sit, quod mixti passio est, superantibus quidem propria frigiditate, alienoq; calore, ut copiosius eo in loco à nobis declaratum est &c. Hac item repetijt filius eius Marcus de Oddis in disp. de putred. cap. 5. Quæ volumus huc in presentia adducere, ut intelligeret Spudastes tuus, falsum hoc, quod tu isto tuo eleganti Dialogo exornare atq; amplificare voluisti, non tuum tamen, sed aliorum esse inuentum. Nos autem etiamsi ista omnia legissemus, priusquam Spudastes nasceretur, fuimus antea, atq; etiamnum sumus, cum alijs doctis Peripateticis in ea sententia, vnā duntaxat capite hoc, ab Autore nostro proponi, definiri, explicari putredinem: Naturalem inquam, & simplicem illam, Generationi simplici oppositā, per quam calor internus misti, ab ambientis calore euocatur ac deficit: atq; vnā eiusdem mixti humor (aqueus inquam, neque enim, quicquid Fernelius hic philosophetur, alium nos agnoscimus) vndiq; redundat ac diffluit: quippe nec iam aliunde coercitus, nec sicco temperatus, quia caloris vi, dominioq; destituatur: Vt ita sensim inualecente putredine, caloreq; proprio elanguescente, simul naturalis humor dissipetur, & partes redditæ sicciores, tandem in finem ac terram extabescant: id quod re vera est, Mistum corrumpi, siue hoc, siue illud, atq; in illa dissolui principia, ex quibus primū extitit: *Διό τῆς αὐτῶς τοῦ εἶτα ξηρὰ τέλ' ὅ γίγνεται τὰ σπυρόμενα:* Cur? quia quemadmodum in generatione humidum sicco temperabatur, vincentibus calore & frigore (ἐν τῶτω γὰρ ἐγένετο καὶ ὡρίσθη τῶ ὑγρῷ τὸ ξηρὸν, ἐργαζομένων τῶν ποικιλικῶν) ita in putrefactione, quia sensim euocatus, hebetescit calor, extinguiturq; humor, sui quasi iuris factus, cum non adsit amplius, à quo cohibeatur, certosq; finiatur termino (κατὰ τὸ ὀρίον τὸ ὀριζόμενον

διὰ τὸ περιέχον) separatus à sicco euagatur, ac diffluit vndiq̃.
 Quod repetijſſe hoc loco placuit, vt ſit veluti ſumma eorum, quæ ab
 Autore noſtro poſt definitam ſimplicem Generationem expoſita
 huc vſq̃ ſunt.

IBID.

Illā naturalis eſt, hæc violenta, &c.

,,

Com.
 38.

Interpretum Ariſtotelis quorundam inuentum, hæc diſtin-
 ctio eſt: ſed Ariſtotelis non eſt, qui de duplici putrefactione memi-
 nit, vtraq̃ naturali, neutra violenta, vt oſtendemus infra. Vos autem,
 cur non aut cauſam expoſuiſtis, quamobrem vna potius quam altera
 naturalis, vel violenta dici debeat? aut ſaltem non protuliſtis ex Au-
 toris noſtri contextu ſyllabam, è qua veſtrum iſtud excuſpere ſom-
 nium potueritis? Ecquid verò etiam illud? Vnam putredinem
 eſſe finem, aut extremum corruptionis naturalis,
 alteram ante finem hunc accidere? An non (dico) hoc
 æquè ferula dignum, ac illud Schorëdorſicum? Nempe, vt generatur
 aliquid, antequam ſit, ita poſtquam eſſe deſierit, putrefcere. Non
 enim (vt de iſto prius dicam) putreſcit res miſta, poſtquam eſſe de-
 ſiit, ſed eſſe deſinit putreſcendo, ſeu per putrefactionem: poſtquam
 verò eſſe deſiit, quomodo putreſcat? Alij contra ineptius: Putreſa-
 ctionem præire, tum deſtructam rem corrumpi. Quasi non ipſa pu-
 treſactio rei deſtructio ſit. Iam verò, vt ad tua tranſeamus, Putre-
 factio ſimplex eſt ipſamet corruptio naturalis mixti, non autem fi-
 nis, aut extremum corruptionis eius, vt tu, Ferneliū imitatus lib. 2.
 de abd. rer. cauſ. loqueris: dicitur tamen, vt audiuiſti ſuprà, ſinis alia-
 rum omnium corruptionum naturalium, quia quicquid corrumpitur
 naturaliter alio modo, vt animal, ſenſcendo, planta exareſcendo,
 neceſſariò tandem corrumpatur hoc etiam, nempe vt miſtum, pu-
 treſcendo.

refcendo. τέλει γὰρ τὸ τοῦ ἄλλου ἀπάντων (nota Eras-
teiliud τῶν ἄλλου ἀπάντων) σαφέστε. Et antea dixerat: πᾶσα γὰρ ἢ
κατὰ φύσιν φθαρεῖ εἰς τὸ ἐσθλὸς ὄν: οἷον γὰρ αἱ αἰσθητικαί. Clara
dilucida hæc verba sunt, è quibus cognosci possit, quo sensu dixerit
Aristoteles, Putrefactionem esse finem aliarum omnium naturali-
um corruptionum: quorum tamen vim spudastes assequi non valuit.
Non potest animal prius naturaliter corrumpi, vt mixtum, id est
putrescere, quàm corrumpatur, vt animal, id est, senescat. Putrefa-
ctio verò altera (de tua violenta iam loquor, vt ostendam, te, ne in
tuis quidem tibi constare satis) si ante naturalem putrefactionem
accidit: quo differt in animali à senectute ? quia Senectus dices non
est corruptio violenta. At infra tamen tu ipse quoq; μάταιον quan-
dam violentam dices: at Aristoteles expresse docet, finem cor-
ruptionis omnis, nisi violenta sit, esse naturalem putrefactionem: &
secundum tuam phantasiam, quam tibi obijciemus infra pag. 91. &
92. violenta putredo, etiamsi non statim, non semper (hæc sunt asth-
maticæ philosophiæ tuæ aduerbia) aliquando tamen ac tandem in
naturalem desinit, & rem in elementa (sic tu loqueris) resoluit: De-
niq; verò idem philosophus violentam corruptionem, quæ efficit, ne
putredo naturalis habeat locum, & non sinit res naturaliter putre-
scere (vtor tuis istic quoq; phrasibus) solam combustionem dixit;
non autem alteram putrefactionem. Nam cum tradidisset, putre-
factionem simplicem esse finem omnis aliûs corruptionis naturalis,
hæc statim subiicit: ἅμ. μὲν τίς βίαι φθαρεῖ τῶν φύσει συνεσώτων: ἐστὶ γὰρ
καὶ σάπεια, καὶ ἐσθλὴ καὶ ἐτιμὴ καὶ ἀκαρῶσα. Tu verò quasi non in-
terpres, sed Dictator tuo modo accipis omnia.

I B I D E M.

“

Illa est mitionis simplicis in elementa so-
 lutio.

“

- Com. *Quid tu hîc cum mistione simplici? quid cum elementis? cûm*
 38. *in Autoris contextu, ne syllabam quidem habeas, quam de simplici*
magis, quàm composita mistione, vel de elementis potius, quàm de
alijs, ex quibus unumquodq; mistum constat, principijs, proportio-
ne quatuor illis putatis elementis, respondentibus, interpretari possis?

I B I D E M.

- » *Hæc tot differentias habet, quot sunt res*
 » *putrescentes, infinitosq; fermè gradus*
 » *ac modos habet.*

- Com. *Hoc obseruari tantum nunc quidem (nam hanc eandem rem in-*
 39. *fra sæpius attingemus) cupio. Putridos istos interpretes ultro fa-*
teri, suam putredinem nullo certo typo describi posse, & esse instar
monstruosi alicuius Prothei, qui nullam seruet ac retineat, in omnem
tamen se vertat formâ: id quod suo deinde loco planius à nobis fiet.
Et quæ autè est hæc imprudentia, opinari, tantum Philosophum Pu-
treddinis speciem aliquam proposuisse, quam tamen nulla certa idæa,
niullaq; certa nature notione, vel comprehendere ipse animo, vel de-
signare potuisset verbis? Variæ sunt mistorû naturæ, ut reuera sunt,
ecquis hoc inficietur? Vna tamen ratio est, unusquè modus, quo o-
mnia, quatenus mista, simpliciter ac naturaliter putrescunt: (qui
modus est ab Autore hæctenus delineatus, & posthac, ut videbi-
mus exprimeretur efficacius) Cur igitur tandem isti nobis vicissim non
aliquem modum, ac rationem aliquam certam exponunt, secundum
quam mista per suam istam violentam putredinem corrumpantur?

I B I D E M.

- » *An non priorem putrefactionem expresse*
 » *καθολα nominat &c. Non*

Non nominat, nec expresse nominavit unquam Autor. Colligitur Com.
 illud tantum ex Autoris verbis: Vnam esse, non καθόλου, sed καὶ
 ὅλον: Alteram κατὰ μέρος. Nam cum putredinem simplici gene- 41.
 rationi maximè oppositam dicat, atq; hunc esse finem corruptionū
 omnium aliarum naturalium, quo mistum corpus in cineres vsq; re-
 solvatur, ex eo cognoscitur, per hanc putredinem, mixtum corpus
 ut mixtum, quodcunq; sit illud, ex toto, & non ut per alteram pu-
 trefactionis speciem, ex parte naturam mutare suam. Non inquam
 una Putredo hic, ut alterius species & pars κατὰ μέρος ab Ari-
 stotele dicitur, quemadmodum καθόλου v. g. ἀπολυσίς dicitur, cui
 opponitur ἡ κατὰ μέρος: sed κατὰ μέρος & appellatur, quia per eam
 ex parte, ut audies, per alteram ex toto natura rei mutatur. Quan-
 quam non defuerint etiam, qui affirmarint, hoc loco adumbratā fu-
 isse, tanquam καθόλου genus quoddam, Generationem: cuius notio
 singularibus quibusq; conueniat: nec non καθόλου putrefactionem,
 quæ instar generis cuiusdam, de particularibus dicatur. Idq; eo pro-
 bant, quòd Aristoteles Generationem adscribat victoriæ caloris &
 frigoris: Constet autem secundum eundem Autorem, tam frigore
 per se, quàm calore multa generari: ideoq; statim ab eodem subijci,
 nihil esse aliud simplicem putrefactionem in communi, quàm supe-
 rius fieri id, quod aliàs determinatur, humidum nempe & siccum,
 eò quòd terminat, nempe calore aut frigore, idq; τὸ περιέχον.
 Quæ sententia, si cui placeat, is habiturus est, quo suffragium suum,
 non omnino absurdè tueri possit: si tamē definitione Putredinis, quæ
 sequetur, eandem ipsam generalem putrefactionem, minutius ex-
 primi idem concedat, & nullum alium secundum Aristotelem,
 simplicis Putrefactionis modum superesse confi-
 teatur, qui sub illo non compre-
 hendatur.

„ Hæc mistionis huius vel illius corruptio
 „ &cæt.

Com. Etiam Putrefactio naturalis, secundum totum, non est alia, quam
 42. huius vel illius mistionis corruptio : Rapæ dico, nucis, castaneæ, casci :
 imò nulla alia putrefactio simplex ullibi est apud sapientes : est
 tamen in Spudasti cerebro apud Erastum.

PAG. 28.

„ Erast. Vix excogitari aliquid à veritate
 „ menteq; Aristotelis alienius &cæt.

Com. At nos contrà : nihil aptius ad rem ipsam, adeoq; Aristotelis
 43. mentem, excogitari posse, affirmamus, quam si dicatur, secundam
 speciem putrefactionis, non proprie putrefactionem ab Aristotele
 dici : idq; etiam de rudi illa quidem, sed fideli tamen versione An-
 tiqua cognosci potest : quæ vocabulum ἰδιώτης non PROPRIE sed
 SINGVLARITER, & de Vatablo, qui peculiariter, reddit.
 Eandem versionem interpretatione sua, secutus est is, quem antea
 nominavi, Archangelus sanctoianus, cuius verba hæc sunt : Ac-
 cipiendum est ἰδιώτης pro eo, quòd est peculiariter, non autem, quòd
 est proprie. Et ante ipsum Buccaferrea, primam putrefactionem
 propriam, hanc verò quam ἰδιώτης appellat Aristoteles, impropria,
 & singulari duntaxat significatione sic nominatam dixerat : Ad-
 ducam ipsius quoq; orationem : Declarat hic Aristoteles, duplicem
 esse putrefactionem, propriam vnâ, antea explicatam, quæ mix-
 tis perfectis : impropriam alteram (quam scilicet ἰδιώτης nominat)
 quæ tam elementis quàm mixtis conuenit &c. Atq; ante hunc Pom-
 ponatius, qui in disput. 14. in hunc modum loquitur. Ego illud ἰδιώτης
 interpre-

interpretarer peculiariter, quasi hic sit modus quidam Putredinis, alius ab eo, quo mixta putrescunt &c. Et fortasse non alia est, præter hanc, genuina istius vocis significatio. Id quod vel ex ijs, qui lingua græcæ vocabula exposuerunt discere Erastus potuit. Hesychius ἰδῖως, ἰδῖως, id est specialiter, priuatim. Suidas ἰδῖως καὶ μὲν χῶς seorsim. Quod etiam Phauorinus habet. Pollux in cōposito nomine ἰδῖος ἐνός ὁ ἰδῖα τινὶ τῶν ξένων φιλωχῶμενος. Crispini Lexicon ἰδῖως, seorsim, priuatim, peculiariter. Alia vulgaria Lexica, ἰδῖως peculiari modo, priuatim. Henricus Stephanus, qui vnus pro omnibus nobis hîc sufficere potest, ἰδῖως peculiaris, & certæ cuiusdam ac peculiaris speciei, vel sui generis. Hoc enim propriè sonare puto, quod ab ἰδέα deducam: vt sit, cuius est certa quadam, & minimè cum ceteris communis ἰδέα. ἰδῖως autem peculiariter. Pro me autem facere videntur, interpretatio Plinij, qui quod Aristoteles dicit, ὁ δὲ βάτραχος ἰδῖα ἔχει τὴν γλῶτταν: vertit. Ranis sonus est sui generis. Hinc etiam discimus, Gazam non sine exemplo apud Aristotelem ἰδῖως ἔχει τὰς πόδας vertisse, pedes sui generis. Hæc Stephanus, qui eadem significatione, secutus Gazæ interpretationem, accipit verba illa Aristotelis: ὅντος δὲ περὶ τὴν τε γένος καὶ ἰδῖα τῶν μελιτῶν, καὶ ἰγένεσι δυνάμει ἰδῖος φαίνεται. Vt iam Medicinæ & Philosophiæ Doct̃or Erastus, ab Homine, Typographicis operibus cōtinenter occupatissimo, discere possit, ἰδῖως significationem hanc, quam proposuimus, & propriam & vsitatam, & Aristoteli familiarem esse. Legere autem poterit verba, quæ ex Aristotele Stephanus citat. lib. 3. de gener. animal. cap. 10. 4. de hist. animal. cap. 9. & 2. de hist. animal. cap. 8. Sed singularis est locus ille, in quo Aristoteles verba hæc habet, ἰδῖως καλεῖται βορέας. Nam aliàs Boream propriè vocari docuerat, lib. de mundo cap. 3. 26. partic. probl. 47. lib. 2. meteor. cap. 5. Ventum qui ab Vr̃sa spirat. Habes de recta propria vsitataq; ἰδῖως significatione satis, vt aude-

audeam affirmare, te non solum toties, sed ne bis quidem pro eo
 quod est κηρίως & δινείως ab Aristotele usurpatum posse monstra-
 re. Nunc rationes audi, cur gemina hæc, rectaq; & maxime vsita-
 ta significatio hîc necessariò debeat retineri. Si Auctor voluisset,
 alteram hanc notionem corruptionis mixti, quæ est κατὰ μέρος esse
 propriam nominis σήλως priorem verò illam abusiuam, id aliquo
 modo significasset nobis, quemadmodum v. g. lib. 8. Nicomach. de
 amicitia loquens, fecit. πρώτως καὶ κηρίως ἡ φιλία τῶν ἀγαθῶν; δὲ
 δευτέρως καὶ δμοιότητά; & cum de ventis lib. 2. meteor. loque-
 retur, hos quidem propriè Boreas & Austros, alios autem non pro-
 priè eiusmodi esse ac dici scribit: & cum in Chateg. substantiam
 primam cum secunda confert: & cum 4. Phys. significata, eius
 quod dicitur in Aliquo esse enumerat: & cum 5. metaph. naturam
 multis accipi modis docet, atq; alijs in locis, cum propriè aliquid no-
 mine aliquo appellari, nobis indicare vult, præterquam vocem κηρίως
 non ἰδίως usurpat, reliqua eodem vocamine, aut secundariò aut cō-
 munitè dici pronunciat. Sed fac Autorem nostrum id hoc loco ne-
 glexisse: Demonstrabo iam fieri non posse, vt Putredo, quam ille
 corruptionem secundum partem esse tradit, & elementis quoq; con-
 uenire testatur, propriè nominari hoc loco putredo possit. Genera-
 tionem definiuit, eiq; opposuit φθοράν, Idq; vnum se fecisse testatus
 est, in epilogo capitis huius his verbis, τὴ μὲν οὖν ὅτι γένεσις καὶ τὴ
 φθορὰ ἕτεροι. Sed generationem simplicem definiuit: igitur non po-
 tuit hoc loco intelligere φθοράν, nisi quæ κατὰ μέρος est: hæc enim op-
 ponitur illi. Iam si verba illa, non ad eam, quæ secundum totum, sed
 ad eam, quæ secundum partem corruptio est, referantur, quin osten-
 dat nobis Erasius, ubi nam Generatio secundum partem sit exposi-
 ta? Definita inquam expressis verbis est generatio simplex: illi op-
 posita naturalis putredo, quæ secundum totum est, ubinam definita
 generatio non simplex? Author tamen inquit καὶ τὴ φθορὰ ὅτι ἕτεροι
 τούτων: quæ

Ταί : quæ aut qualis φθορά? quæ opposita est simplici generationi, sed hæc est putredo simplex ac naturalis: non igitur quid putredo violenta, sed quid simplex ac naturalis ἐστὶν ταί. Præterea putredo violenta, etiam secundum Erasum, est corruptio proprii ac naturalis caloris, ἀντίθετος γὰρ καὶ τὰ φύσιν θερμοῦ τῆς τοῦ, ἐπεὶ ἐνάσκει ὕψος: at quibus tandem machinis efficiet Erasmus in Aqua & Terra, quæ secundum alteram putrefactionis significationem, rusticam illam dico, quæq; corruptio secundum partem dicitur, atq; elementis etiam conuenit, corrumpuntur, proprium inesse ac natium calorem? Vbi calor proprius atq; insitus Terræ? In epistola ad Magnificum atq; Amplissimum Dominum Andream Duditium ab Horehuzia, virum, cui magnitudine ingenij, optimarum quarumvis disciplinarum, solida integræq; cognitione, vitæ, morumq; probitate, comitateq;, nec non in plurimis maximisq; rebus tractandis, prudentia & usu (licebit aliquando, vt spero, etiam dicere, religionis verioris ac purioris, Zelo) superiorem alium non habuit ætas nostra, calorem quidem proprium ac natium inesse terræ negat, aliquem tamen in locis illis conclusum nunc magis nunc minus vigentem affirmat. Nolo iam minutulas quiquilolas alias philosophicas exagitare, quibus eadem epistola (cui tamen titulum fecit de calore subterraneo) referta est: id vnum petam: à quonam & vnde calor ille? à syderibus esse insiciatur, quem illorum calori, in suscitandis halitibus adiungit socium: proprium itē ac natium terræ non concedit: vnde igitur? aut à quo etiam habet, vt nunc debilitatus langueat, aliàs vigeat auctus? Et terram quidem habere calorem, qui propterea negat, quod tactu nō percipiatur, is præterquam quod Aristoteli & rei veritati aduersatur, ignorare etiam num videtur, quænam sensus tactus in animali conditio & natura sit. Verum ista vt dixi, nihil ad nostra hæc: quæ tamen aliàs cogemur discutere. Iam illud subiungam duntaxat. Aristoteles ex tua Cabala putredinem definit, vt sit corruptio proprii

ac natiui caloris in terra per eandem tuam Mathematicam, nullus proprius ac natiuus est calor. Hoc est Barocco nostrū, quod tibi suo loco in memoriam reuocaturi sumus. Nunc ad priora redibo. Quam aptè poterit etiam nouus hic interpres illam particulam ἐν ἐκείνῳ ὕδατι ad terram accommodare? imò verò etiam ad aërem? Humidū enim in definitione (etiam secundum Erasum) Putredinis, intelligit Aristoteles aqueum: quomodo igitur propriè putrescet aër? Putredinem autem alteram, quæ secundum partem est, non opponi generationi simplici, vel illud inuictum argumentum docet, quod definitione generationis proposita, non comprehendantur elementa: ergo neq; Putredo elementorum opponetur illi. Est generatio simplex mutatio duarum patientium qualitatum, humidi inquam & sicci, actione calidi ac frigidi: quod si quis ad elementorum generationem accommodare conetur, an non is tam à Medicis quàm a physiologis vapulet? num & elementorum quoq; generationi μόλιςτις & ἀπείριστον competere dicent? ὅτι τὸ θεῖον καὶ ψυχρὸν καὶ κρύον τῆς ὑποκειμένης ὕλης, id est, παθητικῶν δυνάμεων? Habet iam nū fallor Erasmus, quibus machinis efficiamus, necessario ἰδίως hīc non significare idem, quod propriè: (eo inquam sensu quo ipse accepit) & putredinem alteram, quæ corruptio secundum totum & generationi simplici opponitur, non propriè, sed abusiuè sic vocata esset. Ergo non est, cur querat, ubinam locorum Aristoteles primam putredinem, propriè verèq; putredinem appellari dixerit, cū id necessario, ex ipsō Aristotelis (si tandem Aristoteles libri huius sit Author) in tota hac disputatione, progressu sequatur, & liquidò colligi possit Nam cur alteram illam, peculiari quadam, & singulari, suiq; generis, id est à priori illa abhorrente significatione, sic vocari affirmasset, nisi priorem, quam simpliciter, nullaq; adiecta limitatione, ter nominauerat, propriè σῆμα dici existimasset? Quin vicissim ipse Erasmus ostendat nobis locum in Aristotele aliquem, in quo primam

primam improprie, alteram proprie putrefactionem dici debere, vel nunc quidem significatum sit? Tantum affirmat ille, nihil probando: nisi probare sit, Spudasti sui assensum habere. Quod an decuerit illum facere, qui novos, atq; inuisos hactenus aureos montes, vultio disputationis huius, pollicitus est, ipse viderit.

P A G. E A D E M.

Omnium locorum nunc non recordor, &c.

Qui hactenus de putredine disputarunt, loca ista non legērunt in Aristotele: usq; adeo enim sunt obscura & recondita, ut pateant nemini. Vnius Erasmi oculis, bonus aliquis Angelus Raphaël patefecit ac reuelauit. Ecquorsum inquam, missis iocis, Erasme, recensio hæc? In Aristotelis scriptis appellari, audeo dicere, centies nemo est qui nesciat. At quomodo appellari? Dicimus & credimus nos adducti rationibus, suprà productis, plerumq; secundum peculiarem illam, id est Rusticam, vulgaremq;, non autem quam Author noster hoc loco propriam agnoscit, appellationem. Probet Erasmus contrarium: nam citasse loca decem, quæ ex indice vnusquisq; sibi colligere facile poterat, & in quibus nihil aliud præter nomen putredinis habemus, quid obsecro fuit aliud, quam nos pascere ac detinere non necessarijs verbis? Iam igitur adiiciamus nos hoc loco ex eisdem libris, quos Erasmus citat, præter ea quæ ipse nouit alia omnia: sic & inopia Erasmi succurremus, & planum alijs faciemus, nos quoq; non semel legisse vocabulum *τῆς φθαρτικῆς* in scriptis Aristotelis, & causas habuisse tamen, cur de putredine, non cum Galeno atq; alijs, quibus cum iam in certamen hoc descendit Erasmus, sentire voluerimus. In sect. igitur I. probl. 18. vlcera tibiæ egrius posse sanari scribit, quia in loca illa, multa aliunde decumbere superuacua solent, quæ etiam sint *ἐὺς καὶ πῖλα*. Sic enim reddendus est ille locus, non

Com.

44.

autem, vt Gaza vertit. In problem. 33. eiusdem sect. *vim ἐν αἵματι* appellati pharmaci, in eo sitam docet, vt exsiccet, & citra escharam, aut σήψιν carnis (nam ad escharotica appellata, desperatis alijs auxilijs, decurrere consueuimus) sanguinis effluuium compescat. In 4. sect. probl. 14. non vt Erastus scribit, ex putrefacto semine multa nasci, sed multa ex putrefactis, multa item enasci ex semine Aristoteles tradit. Sic enim ibi legendum, vt Antiqua versio habuit: γινώσκω γὰρ ἐκ τῶν σκηπόμενων πολλὰ, καὶ ἐκ τοῦ σπέρματος. In sect. x. Probl. 36. Canitiem veluti quandā esse σαπρότητα scribit. In sect. 14. Probl. 6. repetit, quod de vlcere crurum dixerat sect. 1. probl. 18. In probl. 7. quærens, cur qui conclusis locis degunt, senescant citius: Senectus (inquit) σκηπιδώρ τις ὅστις σήπεται, δὲ τὸ ἡγεμῶν: τὸ δὲ ἐρ κινῆσαι ἔρ, ἢ ὅλως ἀσαπές, ἢ ἡπύρ Ἰστίο πάχα διὸν τὸ ὕδωρ. & probl. xi. cutis pallorem contrahi ὅταν τὸ ὕδωρ σήπεται: ὁ πάχα διὰ κινῆσαι partic. 20. probl. 13. densatam hyberno tempore concultatione terram, circa Raphanum, prohibere quo minus humor eius putrescat: κωλύον (inquit) τὸ ὕδωρ σκηπεῖν. Item probl. 27. allia & cepas ἡπύρ σήπειν ὅταν ξηραθέντα φυτεύθῃ. Partic. verò 22. probl. 5. Putre pomum post vinum epotum sentiri amarum, quia eiusmodi σαπρότης τῶν πικροῦντα ἔχει. In sect. 25. extat problema illud 20. de quo nos in examine scripti Brunoniani, & infra paulò etiam plura dicemus. In 26. sect. probl. 18. corpora calida & humida, maximè σήπειν pronunciat: & in part. 38. probl. 3. Humida superuacua in corpore σκηπόμενα ἄχρεια ποιῆν: quemadmodum etiam probl. 4. pallorem definit, vt sit σήψις τις χρωτός. & probl. 9. πᾶρ σκηπόμενον μελάντερον γίνεσθαι: ac senectutem nihil esse aliud, quàm putredinem affirmat. Plura non extant in problematis loca. In lib. 4. de gener. animal. cap. 8. ter de putredine meminit. διὸν ἢ μέλιτηα πρὸς ὁδὴν πρὸς τρέχει σαπρόν: & de Purpuris loquens αὐτὴ γὰρ δὲ λεῖζεται τοῖς σαπρόσι. In 5. lib. eiusdem tract. cap. 7. infecta com-
plura

plura ἐκ τῆς γῆς σηπομένους καὶ φυτῶν *enasci*, & *cap. 19. bis de putridis locutus est. Item cap. 31. de pulicibus*, γίνονται ἐξ ἐλαχίστης σηπεδόνος. *In 8. lib. cap. 21. morbum quendam suum, nonnunquam pedes, aliàs aures corripientem, exponens, ita scribit: γίνεται δὲ ἐκ τοῦ σαπρῶν καὶ τὸ ἐχόμενον &c. In libro autem 1. de ort. animal. cap. 16. Insectorum (ait) quædam ex animalibus non procreantur ἀλλ' ἐκ σηπομένων ὑγρῶν, τὰ δὲ ξηρῶν. ut pulices, muscæ, scarabæi. In lib. 3. eiusdem tract. cap. 11. de Testaceis sponte ortis loquēs, tot habet: πάντα δὲ τὰ συνιστάμενα τῶν τροφῶν τούτων, καὶ ἐν γῇ διαφθίνονται γινόμενα μετὰ σηψέως &c. & paulò ποῖτ. γίνονται δ' ὅθ' ἐν σηπομένῳ, ἀλλὰ πεπτόμένῳ ἢ δὲ σηψίς, καὶ τὸ σηπτὸν περιττώμα τῷ πεφθέντῳ ὅτι, οὐδὲ γὰρ ἐκ παντός γίνεται κατὰ περ &c. lib. 4. eiusdem tract. cap. 8. σαπρῶν γὰρ καὶ πέψις ἐναντία: τὸ δὲ πύρρον σαπρῶν ὅτι: τὸ δὲ γάλα τῶν πεπεμμένων. In 5. autem lib. cap. 5. causam allaturus, cur senescentes Grues nigriores reddantur, inquit: plus humoris in pennis ipsarum senescentium colligi, quàm ut illa faciliè putrescere possint. Canitiem autem esse ἡψίον τινὰ, non autem ἀνασπίον: & paulò ποῖτ, πνεύματ' α, id est perspirationes καλεῖται τῶν ἡψίων. Quid verò iam, si hæc omnia ab eodem Authore profecta negem? qui librum hunc quartum meteorologicum scripsit. Quid si dicam hominis illa fuisse, qui Putredinis naturā, hoc in loco, ab hoc Authore definitam, æque perperam acceperit atq; Erasius? quid si cum doctioribus affirmemus, problematum illorum maximam partem, non Aristotelis esse, sed aliorum ipsius interpretum, qui ex hoc vno capite male intellecto ea exceperunt, atq; in vnum illud coniecere volumen? Mirum est (inquam) tam magnificè sua legendo Aristotele ostentata diligentia, tot aliorum interpretum Aristotelis negligentiam, tacitè atq; obliquè taxare voluisse: quasi ea non viderint ipsi hæctenus, quæ tamen toties repetita sunt, ac tam perspicuè & disertè expressa, ut ne vel stupidis-*

simum quidem, & oscitanter Aristotelis scripta legentem latere possint. A quo enim obsecro in disputatione de Putredine hætenus non adductus est locus ille 5. de ort. animal. cap. 4. & alter ille 1. sect. probl. 53. quibus tamen pro sua Putredine suos Aduersarios maxime urgere isti solent? Cur non venit in eam potius opinionem Erasius, ut existimaret, loca etiam ista, tam plana, & tot in locis in oculos incurrentia, visa, lecta, relecta, & perpensa etiam ab alijs: interea tamen eos iustas adhuc habere causas, cur à Galeno, atq; alijs hac in parte discordent?

P A G. 28.

- » Est enim non probabile solùm, sed propè
 » necessarium eum hanc omnibus confes-
 » sam ac notam putredinem putauisse
 » propriè $\sigma\eta\psi\iota\mu$ nominari.

Com. Quam ipse Autor definiuit, eam verum est, ipsum propriè
 45. $\sigma\eta\psi\iota\mu$ putare: quam verò Erasius propriam somniat eam, & non probabile est, & omnino falsum est, propriè $\sigma\eta\psi\iota\mu$ ab Autore censeri: idq; nunquam nisi fortasse Spudasto aut Furnio alicui persuadebit Erasius. Quid autem ad allegata loca? Quid igitur (inquam) tandem ad istam inuisam hætenus atq; inauditam locorum Gazã, quam nobis Erasius proponit? Hoc unum, quod sat pro omnibus fuerit: Reuera desipere atq; insanos esse (quo titulo Erasius aduersarios suos insignit) eos, quicunq; rentur, Putredinis modos, in omnibus allegatis locis attactos, aut ad vnã eandemq; Putredinis notionem omnes referri, aut cum ea definitione omnes conuenire posse, quæ ab Authore nostro hîc exponitur. Hic murus aheneus esto. Et de hoc contenderunt hætenus docti, qui plura etiam quàm Erasius le-

Plus legerunt in Aristotele ac nouerunt : Vtrum (inquam) Putredo hic, in hoc inquam quarto libro meteor. cap. 1. definita, sit illa rustica & vulgaris (aut secundum totum illa dico sit, & violenta, aut secundum partem) cuius toties alibi facta mentio : deinde verò trum aut hæc aut illa in humoribus locum habeat, cum perfectes à sua discessere Natura : Hic (inquam) totus est Rhombus. Iam verò Simonium inter illos doctos, qui in scriptis Aristoteleis euoluendis diu multumq; sudarunt, minimum, in hanc scenam introducam vnum pro omnibus. Is igitur, priusquam Erasus de Putredine scribere, & nobis inuisibilia reddere visibilia, atq; hæc rursum in inuisibilia mutare cogitasset, hæc scripsit :

At putrefactionis quæ recessu quocunq; à natura definitur, plures & varij sunt modi, prout etiam pluribus, varijsquè modis, vnius & eiusdem mixti, seu non mixti, violari natura potest : Secundum hanc peculiarem, quæ tamen vulgaris est, Putrefactionis significationem, multa in Aristotele loca intelligenda sunt.

Potuit clarius loqui, vt indicaret, alios quoq; vidisse Gazam illam locorum Aristoteleorum, qua vna tantopere sibi sapit Erasus hic, vt desipientes atq; insanos vocet alios ? An non perspicue ex illius verbis intelligitur, alios quoq; Rusticum de rapa sua putrida conquerentem non semel audiuisse, cum ita sonent : *VVLGAREM* esse alteram putrefactionis notionem, & abhorrentem ab Aristotele definitione ? Quid verò illa eiusdem ?

Neq; exempla similia desunt in Aristotele, in quibus posthabita vocabulorum germana significatione

» catione ad vulgi arbitrium se accommodat atq;
 » vsurpat ea.

At (inquit Erasius) Vulgaris altera, potius germana & propria est, Aristotelea illa impropria. At (inquam) vnde hoc Erasius colligit. Nos enim illi tot semper opponere possumus. Ab Aristotele simpliciter, & citra omnem limitationem, correctionem, excusationem, priorem corruptionem mixti naturalem, ter primum esse appellatam putredinem, deinde verò sub nomine Putredinis definitam explicatamq; : Vnde igitur improprie apud Aristotelem sic illam dici autumemus? Alteram verò neq; appellatam putredinem, citra limitationem vocis ἰδίων & non conuenientem definitioni hinc allatae: Cur igitur propriam somniemus? Hoc quod proximè dixi, vt cognoscat Erasius, iam paucis efficiam, paulò post, cum ad contextus Aristotelis interpretationem ventum fuerit, pluribus id effecturus. Putredo hinc definita (neq; enim nisi vna definitur, opposita Generationi simplici, quæ & ipsa vnica exposita est, non duplex, vt Erasius imaginatione sibi finxit (sit à calore externo, ambientis inquam aëris aut aquæ, in quo mixta degunt, euocante ac dissipante in auras internum, adeò vt euocato, eduetoq; calore insito, humidum ipsum à sicco diuortium faciat: proptereaq; quæ hoc modo putrescunt, humida primum: (abiit enim id, quo cohibebatur, & sicco temperabatur humor) deinde verò sicca reddi, donec ad extremum in cineres reducantur. Tot inquam conditionibus Putredo illa constat, quæ ab Authore hinc primum ἐν τῷ πρῳ delineata, mox definita est. Iam si quis sit, qui affirmare ausit, eas vel omnes vel plurimas (nunc percurramus Gazam Erasii) adaptari posse excrementorum in animato corpore putrefactioni, sect. 1. probl. 24. semini cum ex eo, vel foris, vel in utero corrupto generatur aliquid, 4. sect. probl. 14. contagiosæ Phthisicorum expirationi, sect. 7. probl.

probl. in greco cod. 18. in latino 4. Cerebro, cum transpiratione impedita, putredini opportunum, vitæ breuioris causa esse dicitur, 10. sect. probl. 47. Urinæ, cum retenta diutius, olet grauius, 13. sect. probl. 1. excrementis viuorum aut mortuorum. 13. sect. probl. 4. Spiritui, excrementisq; pituitosis ieiuni ventriculi, grauius olentibus. 13. sect. probl. 7. Sudori alarum foetenti: quia conclusus ille locus, minus perspiret, aut foediori gibborum expirationi, propter pulmonis loca angusta, distortaq;. 13. sect. probl. 8. & 10. humori, qui subest cuti, cum pallorem inducit, sect. 14. probl. 12. (de probl. 7. eiusdem sect. & de probl. 4. nec non penult. sect. 22. infra dicemus) momoræ à sacro Angue carni 8. de hist. animal. cap. 29. terræ, vel limo, vel aquæ, vel excrementis, vel parti platarum, cum ex eis enasci animalia quædam sponte dicuntur, 3. de ort. animal. cap. ult. & 1. ei usdem tract. cap. 1. & 6. de hist. animal. cap. 15. & 16. de mium canitie, de qua 10. sect. probl. 27. & 5. de gener. animal. cap. 4. & 5. (hæc tota GAZA Erasli est) Qui inquam his ac tot adaptari posse conditiones Putredinis recensitas putat, cum ego non desipere, atq; insanire modò (vt Erastus loquitur) sed ne humani quidẽ cerebri micam habere in suo capite iudicarem. Atq; hæc vniuersim iam quædam particularius examinanda sunt. Vrget Erastus pag. 28. in sua rustica putrefactione vsurpatum ab Aristotele verbum φθίσαι pro putrescere. Sed quorsum obsecro? Quis enim negauit vsquam, Putredinem vulgarem esse quoq; τινὰ φθοράν, cum adeò sint aperta & plana Philosophi verba, vt ne vel Asinus id sit infici-
as iturus? οὐ μὴν ἀλλ' ἰδίως γέλεται σῆψις ἐπὶ τῶν κατὰ μέγεθος φθαρμένων ὄντων &c. Sed vt ista subtilis annotatio pro Spudasto aut Furnio aliquo aptè sit excogitata: pro quonam fuerit illa pag. 29. ? φθαρμένον vsurpatum esse ab Aristotele pro σπυρμένον: dic enim lineam, in qua Aristoteles eo loco de istiusmodi verbo vel nutu quidem meminerit? Noluit vir ille, quicumq; fuerit, halitum qui ex
f tabidis

tabidis, lippis, scabiosis, pestiferis effumat, appellare cum rusticis & vulgaribus Putredinem: corruptionem cum sapientibus dixit, quia Putredinem dicere cum iisdem non poterat. Noster tamen ad suas partes etiam trahit problema illius: & quo argumento? hoc: quia in peste, sicut & in phtisi certum sit agros putrida expirare &c. Cui certum Erasme? tibi? at nobis & doctis alijs, in peste præsertim, nihil incertius.

P A G. 29.

- „ Debes autem hic obiter, ac veluti in trās-
 „ cursu notare, Putredinem in quibusdam
 „ foetoris causam existere &c.

Com. Magnum & hoc quoq; fuit mysterium Spudasto reuelandum.
 46. Nemo enim vidit aut audiuit hætenus, oua, caseum, rapas, cepas, Vrinam, quæ putrefacta vulgus nominat, male olere: (de quo tamen foetore infra dabitur plura dicendi occasio) At alius qui nec Spudastus ille sit, nec Furnius, non in transcurso & obiter, sed attente, atq; ex proposito cogitabit, Aristotelem (si etiam nolis Aristotelem esse perinde te amabimus) affirmasse alicubi, malum atq; grauem odorem omnem esse sobolem ἀπεψίας τινός 13. sect. probl. 4. & sect. 1. probl. 48. quam μόλυνσις, dixit alibi, ideoq; nos vulgarem Putredinem ad hanc ipsam ἀπεψίαν reuocasse in exam. Brunon. pag. 42. non ad putredinem hoc loco definitam: id quod etiam recte factum, ex eo liquet, quod lib. 5. de ort. animal. cap. 4. putredo alimenti opponatur concoctioni eiusdem, & lib. 4. cap. 8. expresse dicatur σαρρῶτης καὶ ἡλὲ πεψίς ἐναντία: Pagina eadē annotat, humidiora magis esse putredini obnoxia &c. id quod Medici quidem in ore nunquam non habent. Aristoteles verò sua definitione vt comprehenderetur, ne dignū quidem duxit: de quo post.

P A G.

PAG. 31.

Qui non videt Aristoteli citatis locis omnibus &c. “

Si non omnibus, saltem quamplurimis citatis locis Aristotelem Particularem ac vulgarem putredinem significare, nemo non videt, Com. 47.
 & nemo non vidit hactenus. Sed vicissim qui non videt, eam minimè respondere naturæ & conditionibus Putredini, naturali illi in quâ simplici à se propositæ 4. lib. meteor. cap. 1. ibidemq; definita, explicataq; hunc verè cœcum & amentem iure fortasse dicet aliquis.

PAG. EADEM.

Ac ne ille quidem sanus iudicari poterit &c. “

Insanimus omnes ex Erasli sententia : videndum igitur, num Com. 48.
 solus ipse sapiat. Quæro primum, num ausit Eraslus iuramento affirmare, ex vno duntaxat ore prodijisse voces illas omnes, quas citavit ? deinde, utrum senectus sit corruptio naturalis vel violenta ? Naturalem dicet Aristoteles (neq; enim quid respondeat Eraslus magnopere curabimus) πᾶσα γὰρ κατὰ φύσιν φθορὰ ἐστὶ τῶν ὀνόντων ὅτι γὰρ γήρας καὶ ἀναστικτὶς. Idem habes lib. de respir. & lib. de vita & morte: quod etiam Theophrastus docuit lib. 5. de caus. plant. cap. 15. At Aristoteles tamen, senectutem in animali putredinem appellat 14. sect. probl. 7. quod imprudens allegavit Eraslus, ἢ τὸ γήρας σκλήρυνσις τῆς βίου. Erasli autem verba ad Spudastum suum hæc sunt : Quis non videt citatis locis omnibus, Aristoteli vocem σκλήρυνσις significare putredinem, non naturalem sed violentam, vulgaremq; & omnibus idiotis cognitam ? &c. Ego verò ausim affirmare idiotam nullum tam fore unquam sapientem, ut senectutem putredinem, & senescentem hominem putrescentem dicat. Vbi vides

denuò Aristotelem à vulgari loquendi consuetudine discessisse. Congeras iam atq; accumules huc, quantum velis tuos. Quatenus, tuos. Id est, tuos, Fortasse, quibus undiq; scatet Philosophia tua, nunquam efficies, Aristotelem ista alieno potius, quàm suo arbitratu locutum esse. Propriè ne inquam tum utitur voce putredinis Aristoteles, ô Spudaste, aut impropriè: Si hoc: igitur senectus est corruptio animalis violenta, quo corruit Aristotelea philosophia: Si illud: igitur non semel tantum, sed sexies in cap. 1. lib. 4. meteor. & semel allegato loco, propriè usus est Aristoteles voce Putredinis, quo euanescit Erasii somnium. Quæret item Spudastes aut Furnius alius: (ille enim tuus, Erasste, uterq; dico, nimium sunt interrogando tardi, asfentiendo faciles, intelligendo stupidi) vtrum castanea, nuces, caseus, rapa, poma, cum putrescunt, & putrescere tam à sapiente, sect. 22. probl. 4. 5. & 22. quàm à Rustico tuo dicuntur, naturaliter aut violenter corrumpantur. Aristoteles dicet naturaliter: destruitur enim in illis calor internus foràs euocatus ab externo calore: vnde sequitur dissolutio humidi à sicco: donec eo secreto atq; abolito, maneant terra & simus ut in castaneis, nucibus, pomis, caseo, liquido non videre tantum animo, sed cernere, atq; intueri oculis est. Dicet etiam Theophrastus lib. 5. de caus. plant. cap. vlt. qui generatim de seminum corruptione hæc loquitur: πάντα γὰρ τῇ μέχρι τινός ἐστι ἀπόλλαι. ὅν δὲ λέγω συνάμει. (ne quis exciperet, eum de animalis corruptione loqui) φθίρονται δὲ φυσικῶς ἀπὸ ξηρανόμεναι καὶ ὥς τις διαπνεύσῃς (nota Furni διαπνεύσῃς illud, nota Spudaste) ἕμα τῆς θεγαυρίας, καὶ ὑγροτικῆς. At Erassto eiusmodi corruptio, non est naturalis illa, sed violenta, sed vulgaris, sed particularis. Cui adharebimus? Eadem præstet Spudastus cui volet: Nos pro Theophrasto stabimus. Et quoniam Erasius ad hunc vnum Aristotelis discipulum appellat, libenter scire de illo velimus, ecquanam tandem coniectura doceri possit, Theophrastum lib. 3. de hist. plant.

cap. 12. cùm luniperum casam breui, cedrum vix putrescere: lib. autem 4. cap. 3. spinam albam imbecilem natura sua εὐσηπτόν: nigram verò ἰαχυροτέραν & ὑγρὰ ἄσηπτόν: & lib. 5. cap. 5. Robur defossū, atq; in aquis fluuiorum & lacuum demersū, minimè videri obnoxium putredini: idem tamen mari putrescere: necnon cap. 8. cum Platanum celeriter putredine corripit, aut lib. 6. cap. 3. cum de Laserpitij radice verba facit: aut lib. 8. cap. 9. cùm de Faba terram stercorente, & lib. 9. cap. 5. vel lib. 1. de caus. plant. cap. 1. vbi de lignis & alijs putrescentibus, è quibus nascuntur vermiculi: item lib. 2. de caus. plant. cap. 16. cùm plantas senescere, deinde verò tandem corrumpi, id est putrescere (sic enim seipsum interpretatur) scriptum reliquit: & cùm lib. eodem. cap. 23. in partem arboris, in terram putredine conuersam, si deciderit semen, germinare. aut lib. 4. cap. 17. vbi Triticum coaceruatum vel puluerulentum, celerius putrescere scribit, Violentam potius (tuo modo loquor, id est malè, de quo post) & particularem, cuiusmodi intelligit 9. de hist. plant. cap. 12. & lib. 1. de causis. cap. 6. item lib. 3. cap. 7. 17. 27. & lib. 4. cap. 15. nec non lib. 5. cap. 11. atq; alijs nonnullis in locis, quàm naturalem & vniuersalem putredinem intellexisse? Ille Spudastes hæc non petijt, nos petimus, & petièrè olim alij: Cur igitur nobis quoq;, præsertim insanus ac cæcus, & desipientibus, Erastus sua summa sapientia, ac subtili Philosophia non bene faciat, atq; animum discipline sitientissimum expleat? Quæ de Theophrasto dicta sunt, eadem de similibus locis, quæ passim in Aristotele occurrunt, vt supra vidimus peti possent.

P A G. 31.

An non apertè & clarè &c.

“

Minimè gentium: Neq; clarè inquam, neq; obscurè hoc dicit Aristoteles: quia nunquam id habuit, vel etiam habere in animo
 s iij . potuit,

Com.

49.

potuit, vt diceret. Et solus Spudastes aut Furnius aliquis, qui Eras-
sti & non veritatis Aristoteles sit amans, contrarium est asserturus.
Vt mirer Erasmus illa hîc subijcere :

Demonstravi Putredinem, qua res κατὰ μέρος cor-
rumpitur propriè putredinem vocari &c.

Vbi locorum hæc demonstratio? Assensum Spudasti appellas de-
monstrationem, nos stupiditatem nominamus: affirmamusq̃, tam
discipulum quàm præceptorem hac in parte miserè decipi atq̃ hal-
lucinari turpiter.

P A G. 32.

„ Sed est vera corruptio talis inquam, vt res
„ quæ hanc passæ sunt, in integrum prio-
„ rem statum, nullo pacto redire possint.

Com. Si tam verè, quàm audacter philosophari Spudastes ille ab
50. Erasmo discere posset, benè cum illo & nobiscum ageretur. Nemo vs-
quam extitit quod sciam, qui non fassus sit, Authori nostro Putre-
factionem vulgarem, esse corruptionem: sed esse tamen corruptio-
nem secundum totum, affirmare vnus aut alter tantum ausus est:
cum Aristoteles ipse dicat, non simpliciter φθαρμένων, sed κατὰ
μέρος φθαρμένων: siquidem priore illa, quæ dissolutio est humidi à
siccio propter interitum ac defectum caloris naturalis, res mixta,
seu prima seu secunda mixtione (semper enim in ea est, quod hu-
midi, item quod sicci, & calidi & frigidi elementi vicem gerit)
desinit esse mixta: altera verò hac, qua nullum istiusmodi diuorti-
um τῶν μετῶν sit, non sequitur totius mixti corruptio: sed mixti
eiusdem discessio quædam à natura propria, de qua dicemus, etiã si
per eam, nonnunquam ita res mutetur, vt in priorem statum deinceps
redire

redire nequeat: Sed audiamus prius *Eraſtum* philosophantem in
 verbo φθαρμένωρ.

PAG. EADEM.

Quid enim aliud est *χωρισθῆναι τῆς φύσεως* quàm
 corrumpi &c. “

Nihil aliud est hoc loco χωρισθῆναι τῆς φύσεως, quàm mixtū, Com.
 non dico corrumpi, sed corrumpi secundum partem. Est autem hoc
 discedere à proprio temperamēto: quod natura rei & est, & dicitur, 51.
 de quo postea. Idg̃ ante nos, etiamsi titubando, & non per omnia
 rectè asseruit *Vicomercatus* his verbis:

Ex parte corrumpi ea videtur intelligere, quæ “
 non omnino intereunt, sed à natura tantum sua “
 & cōstitutione recedunt atq; alterantur. Possunt “
 quæ etiam interdum ad illam reduci, quomodo “
 etiam res ex parte generari arbitrabatur, quæ non “
 absolute generantur, sed cum genita sunt, tales ac “
 tales, vt coctione, atq; elixatione, seu maturatio- “
 ne redduntur. Ita aër & aqua, cū à naturali sua “
 constitutione, ac natura recedunt, ex parte in- “
 tereunt: Nec enim aut aër aut aqua esse desinunt, “
 cū à natura, & aëris qualitate discedunt, quod “
 fit cū putrescunt. “

Idem post Vicomercatum asseruit Archangelus Sanctoiu-
stanus his verbis: Quæ secundum partem corrumpuntur, & à pro-
 pria natura recedunt, talia putrescere ab *Aristotele* dicuntur: sed
 elementa vno excepto igne, secundum partem corrumpuntur, & à
 sua

sua natura recedunt : ergo & ipsa putrescunt. Sic & humores febrifici, cum à propria natura id est à sua temperatura, & conditione recedunt &c. Atq; idem Author cap. precedente in hunc modum locutus est : Putredo secundi modi, non est egressus proprii ac naturalis caloris, neq; dissolutio humidi à sicco, sed recessus duntaxat, à proprio temperamento, quodcumq; fuerit illud, siue frigidum, siue calidum, siue siccum, siue humidum siue compositum ex his &c.

PAG. EAD.

„ Clarius hoc ipsum intelliges, si quæ cap.

„ xj. &c.

Com. Adducam huc alia tria ex Theophrasto loca, ne hic quoq; putes,
 52. nos admonitione tua fuisse adiutos: tum demum efficiam, ut qualis philosophia tua sit, cognoscas. Ille itaq; lib. 6. de caus. plant. cap. 15. de succorum extractione loquens, hæc habet verba τὸς δὲ καὶ ἐξίσαντες τῆς φύσεως καὶ ὑποσιπτοντες &c. lib. autem 5. cap. 10. sub finem, loquens de putredine plantarum vulgari, cui occasionem dederit siccitas, ita scribit, διὸν γὰρ ἐκσάσις γίνεται τῆς ἐκφύσεως: ἐν δὲ τῇ ἐκσάσει μεταβολὴ καὶ ἄλλ' ὁμοίως: ἐν δὲ τῇ μεταβολῇ διατελεῖται σκλήρις ἢ ζωογονία: atq; 6. de caus. plant. cap. 10. Vinum ἐξίσαν μένον corruptum dicit. Vbiq; igitur apud hunc Authorem fuerit quidem χωρίθηναι τῆς φύσεως, pristinum exuere temperamentum: vel dicas remoueri ac degenerare à natura & constitutione propria: non tamen ubiq; corrumpi secundum totum. Sic vinum ἐξίσαν μένον id est, vetustate factum acrius, aut vitio aliquo acidius, corruptum appellatur, id est, ut rectè Scaliger accipit, non exactè corruptum, sed quamcumq; mutationem perpeffum, qua desinit esse sincerum vinum: triticumq; & hordeum, cum ex illis apparatur zythum à natura quidem sua discedere, sed non simpliciter tamen corrumpi

corrumpi, aut putrescere, verum ἵπὸς ἡ πᾶσαι tantum, id est quasi corrumpi dictum est, quia nimirum non sit ista remotio à natura secundum totum sed secundum partem, per quam vinum quidem adhuc sit Vinum, atq; hordeum, hordeum, non eiusmodi tamen conditionis, cuiusmodi fuerāt antea: multò minus ut in τὰ μικτὰ & principia sua dissoluta sint. Quid est morbus Erasme? aut quandonam morbidā dicimus partem? an non cum hæc à sua cōstitutione remouetur? ecce, ἐκβασίς γὰρ τις αἰὲ τῆς κατὰ φύσιν ἢ νόσος Theophrastus lib. 5. de caus. plant. cap. 9. & in Platone ἐκβασίς τις φύσεως νόσος: atq; in Galeno quoties διάθεσις vel κατὰ φύσιν contra naturā appellatur morbus? Pars itaq; morbida discescit à sua natura: sed an propterea eam sic deposuit, ut in aliam speciem transferit? Plātam idem Theophrastus corruptam dicit, quæ ita à natura sua digressa sit, ut fructificare tantum non possit amplius non autem ut in totum corrupta speciem mutarit: καὶ ἡ φθορά (inquit) ἡ ὅλος, ἢ εἰς κατὰ φύσιν. Ideoq; nos sub hac Putredinis specie, contineri febres omnes, spirituosas dico, humorales atq; hecticas appellatas, in Synopsis asseruimus: quia nimirum per eas, nihilo plus partes, aut etiam ipse sanguis, quàm aucto calore feruorem perpetiantur quendam. Nemini autem dubium, mutatione ista temperamenti, à quacumq; illa demum causa fiat (nam & calefactione & refrigeratione, & exiccatione & humedatatione corrumpi res possunt. Galenus lib. 5. de fac. med. cap. 15. & Phyloponus in comm. ad lib. 2. de ort. atq; inter. cap. 3.) si hæc duret, ex toto mistum corruptum iri: sed non tamen per Aristoteleam putrefactionem. Ergo si v. g. calore aucto, naturam suam ex toto exuere cogatur, Author noster istiusmodi πάθος exustionem, id est excessum elixationis aut assationis (quod vnum & nihil aliud Galenica putredo est) non putrefactionem appellabit: si à frigore μάλυνσις aut quancumq; aliam ἀπεψία. Hæc inquam diximus, atq; inculcauimus nos antea: no-

ster Erasmus tamen, quasi Deus ἀπο τῆς μηχανῆς apparens, nihil usquam se aut legisse, aut vidisse apud alios scriptum simulat. Igitur, ut iam à nobis habeas, planam ac genuinam Authoris nostri verborum interpretationem, dicimus: Definitam fuisse hactenus Generationem simplicem, eidemq̃ simpliciter quidem oppositam, tanquam maximè commune contrarium Putrefactionem: τῇ μὲν ἀπλῇ γενέσει ἐναντίον μαλίστα καὶ κοινὸν σῆψις: secundum partem autem ἀπεψία: ecce, κατὰ μέρος δὲ μολυνσις, καὶ ἀπεψία: Posthac, ἐν τύπῳ delineatam Putredinem: deinde quasi obiter adiectum, etiam corruptionem illam, quæ est secundum partem, Putredinem dici consueuisse, sed peculiari quadam & plebeia, atq; à priore illa abhorrente significatione (οὐ μὲν ἀλλὰ ἰδίως γελέγεται σῆψις, ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος φθαρομένων) Quasi dicat opponi quidem simplici Generationi, per quam agentes qualitates ex toto vincunt, corruptionem illam, per quam vicissim patientes qualitates, ex soluto calore insito, ex toto superant: sed & opponi quoq; illam, per quam eadē ex parte tantum dominantur: ὅτῃ δὲ μὴ κατὰ μέρος μὲν &c.) & priorem illam quidem Putrefactionem propriè dici: posteriorem verò ad ἀπεψία referri, quæ tamen & ipsa putrefactio à Rusticis appellari consuevit: οὐ μὲν ἀλλὰ ἰδίως γελέγεται σῆψις ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος φθαρομένων. Hæc verborum Authoris tam plana, simplex, nuda, perspicua est, & sibi per omnia consentiens cum series, tum sententia, ut plus quàm iniquus sit, qui ea ad alium detorquere sensum conetur. Iam verò ut explicaret Philosophus, quid tandem vulgo esset hæc Putredo, & corruptio secundum partem, subiungit, ὅταν χωρὶς τῆς φύσεως: id est putredo ista apud Rusticos, per quam res corrumpitur, non secundum totum, sed secundum partem, nihil deniq; aliud nobis hic fuerit, quàm egressio quædam à natura, incolumi tamen substantia, quæcunq; illa demum sit futura. Sic enim φύσις cap. 2. definit: φύσις δὲ ἢ λέγομεν ὡς ἰδιὸς καὶ ὅσιον: ecquid amplius? τοῖς δὲ εἰς ὑποκειμένῃ

τινά, μορφὴν τὸ τέλει ἔχει τῆς πέψεως: ὅτι quæ μορφὴ? ὅταν
 τοιοῦτι γεννηταί, καὶ τόσον τι τὸ ὑγρόν, ἢ ὀπίσσω μὲν ἢ ἐξώμενον ἢ
 σπρόμενον (audis σπείσθαι, nihil hic esse aliud, quàm humorem
 ποῖον τι, vel τόσον τι fieri) ἢ ἄλλως πῶς θερμαινόμενον. Sic etiā
 alibi putredo ἀπεψία definitur 5. de ort. animal. cap. 4. ὅτι con-
 coctioni opponitur, ut audies postea. Atq; hoc demum est interpre-
 tari Aristotelem: id est verba plana ὅτι perspicua, ex eodem, non
 autem TVOS QVATENVS, TVOS, ID EST, TVOS FOR-
 TASSE, tuasq; alia somnia, quorum ne vel syllabam quidem in A-
 ristotele monstrare possis ad eruendum illius sensum, adferre in
 medium. Ergo ἰδίως putrefactio Authori nostro est, digressio
 quæcumq; à natura, seu nativa constitutione: ita tamen ut per eam,
 non secundum totum, sed secundum partem vel mista vel non mista
 res corrumpatur, ἰδίως σῆψις λέγεται ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος φθει-
 ρόμενων. Secundum totum autem corrumpi est, cum res non solum
 à temperatura, ὅτι constitutione sua utcumq; discedit, sed prorsus
 suam mutat, vel etiam induit aliam speciem. Id quod si dissolutione
 humidi à sicco, extra euocato calore insito, à calore τὸ περιέχοντος
 eveniat (qua ratione mixtum omne, sua natura corrumpi aptū est)
 interuentu naturalis putrefactionis factum dicitur. Sic enim prin-
 cipia, quæ in vnum mistum Natura per Generationem terminauerat
 antea, mutuosq; inter se confuderat, secreta iam, in speciem aliam
 componi atq; effingi possunt. Si verò alio modo corrumpatur ex
 toto mistum, id non per putrefactionem naturaliter, sed vel per cō-
 bustionem, vel eiusmodi aliud πάθος, violenter corruptum dicetur.
 Summa est: calorem esse principium generationis omnis. Hic igitur
 vel euocatus ab externo attenuatur, vel externi, aut alius accessio-
 ne inualescit. Illo modo putredo sequitur, secundum quem simplici-
 ter ac naturaliter corrumpi dicuntur mista, quia in sua principia dis-
 soluuntur, ex quibus primum coaluerunt. Hoc verò πάθος aliud pu-

tredinem nominare (ut Lucretiano utar verbo) tibi quidem & Rusticis alijs, per nostrum Authorem licet, ea tamen conditione, ut una intelligas, nihil aliud eam hic esse, quam ἀπειρίαν & omnino Alterationem quandam, per quam mistum, non secundum totum, id est in principia sua dissoluatur, sed naturā duntaxat, & conditionem suam priorem utcumq; mutet, atq; id ipsum tamen sit, quod erat antea. Qua etiam ratione, febricitantium incalcentem sanguinem putrescere, nemo inficiatur. Ideoq; etiam alij huius Authoris Genium secuti, id est, cum sapientibus, & nō cum Rusticis locuti, οὐ σήπεισαι Tralliano teste dixere. Sed cum corrumpitur (dices) ex toto mistū, non dissoluto tamen humido à sicco propter egressum interni caloris ab externo euocati, quæ tandem illa nostro Authori futura corruptio? Violenta (dicam) non naturalis: omnes enim aliæ huiusmodi corruptiones, mistum mutant in aliam speciem, non autem in sua exoluunt principia, ex quibus primo per generationem exitit. Aucto nimium calore, comburitur mistum. Quid autem combustionem illa sit? δύνατομ γὰρ τὸ αὐτὸ σώκιον καύσαντα (inquit Philoponus) ἐκπυρῶσαι ἢ ἐξαῤῥῶσαι: καὶ ποιεῖν δὲ δύνατομ ὕδωρ (Sic enim omnino legendus est ille locus) ὑπὸ τῆς ὑγρᾶς οὐσίας ἐκπικρατίζεσθαι, καὶ σήπειν εἰς γῆν διαλύεσθαι. Hoc ita se habere cognosces ex Aristoteleo discursu, quem Alexandreis propè verbis, iam denuo tuis subiiciemus oculis. Dixerat, naturalem omnium mistorum finem esse putrefactionem: nisi si quid eorum vi intereat, ut si comburatur: idq; ex eo probat, quia humida primū deinde verò sicca efficiuntur quæ putrescunt. Quasi dicat: Putrefactio idcirco naturalis interitus dicitur, quia per eam, superatis agentibus qualitatibus, materia misti dissolvitur, non autem perditur: quemadmodum Generatio naturalis erat, per quam agentibus iisdem qualitatibus κατὰ λόγον superantibus, misti eiusdem materia, quæ est in humido & sicco posita, certis quibusdam terminis vniebatur: non autem procreabatur:

creabatur : idcircoq; statim subiungit : Ex ijs enim (id est humido ac sicco) ortum est, atq; humore siccitas terminata fuit qualitatium efficientium opera &c. Vt ideo Authori nostro aliæ omnes corruptiones secundum totum violentæ dicantur, non quia violentas causas, aut externas aut internas consequantur : sed quia per eas mixtum non ita in sua principia dissoluatur, quemadmodum ex suis principiis per naturalem Generationem unitum ac determinatum est. An verò idem Author de istiusmodi violentis corruptionibus alicubi egerit, vel eas ad partim à se recensitas obiter, partim ex proposito declaratas reuocarit ? Spudasto per me licet, utrum ipse velit, affirmare : (Neq; enim in id, quod ipse quidem secum animo sentire potuit, sed nusquam tamen proferre voluit Author, sed in ea quæ expresse prolata extare hoc loco voluit, quid significant, & quemadmodum intelligenda sint, inquirere nostrum est) sed illud nunquam : Putrefactionem aliam hoc loco definiri, quàm simplicem ac naturalem : Vel vulgarem ac Medicam illam, cum Putrefactione hoc loco definita atq; explanata conditionibus, totaq; natura concordare : Vt præceptor ipsius, contra expressa Authoris nostri verba (id quod paulo post esse verum demonstrabimus) frustra contendit. Quanquam, si ea spectentur, quæ Arist. cap. 1. & cap. 3. huius libri tradit, omnes alias corruptiones, quæ secundum totum sunt, pro violentis habere ille videatur, ad excessum assationis aut elixationis referendas : (& reuera etiam sic res habet) vtut alibi cum rusticis Putredines eas appellet. Iam verò, quoniam ferre te ægrius video, quod in mea Synopsi scripserim, discessionem à natura nihil esse aliud, quàm alterationem ac mutationem temperamenti, propter alienæ rei permissionem : scito id me à Theophrasto accepisse, qui lib. 6. de caus. plant. cap. x. cum bona tua venia sic locutus est. ὅλως δὲ αὐτὸ φθορὰ πάντων ἢ (nota) κατὰ μίξιν τοῦ ἀλλοτρίου : ἢ ἐλ-
λείψιν τοῦ δικείου διὰ χρεῖον. Vt & naturalem, & violentam, & mi-

*sti cuiusq̃, aut etiam non misti corruptionem, indicare nobis hisce
 verbis, ille quoq̃ voluisse omnino videatur. Locum porro illum, quem
 citas ex lib. 4. meteor. cap. 11. libet etiam paulisper ventilare, pri-
 usquam ad alia pergam, vt supinitatem tuam, in ferenda de scriptis
 alienis sententia, detegam magis. Loquitur ibi noster Author de san-
 guine, Genitura, Medulla: quæ cum naturaliter affecta sunt, cali-
 da esse pronunciat: at ἐξισαμένα τῆς φύσεως, καὶ ὅσα χωρὶς οὐκ
 ἔτι. Quam φύσιν ibi tu intelligis Erasste? Sanguinis? Audi iam quid
 obijcere possit alius, qui tuo Spudasto sit paulò indocilior. Aristo-
 telis verba hæc sunt: χωρὶς ὁ μὲν ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἔχοντος, τὸ αἷμα
 φύχεται. 2. de part. animal. cap. 3. item ista: caliditatem in sanguinis
 definitione includi. ὥς περ ἐν τῷ τοῦ λευκοῦ ἀναρώπας τὸ λευκόν. Respon-
 debit pro te alius: sanguinis voculā secus accipi à sapientibus quàm à
 Rusticis. Apud illos enim significare humore in Venis calore cordis
 (non earū proprio, vt blatero Sueuius contendit) procreatū, qui vlti-
 mē nutritionis materia est: qua notione vitali calore ac spiritu defi-
 niatur: Apud Idiotas verò mistum quodam liquidum, rubicundum,
 qui in animalium venis continetur: secundum quam definitionem
 sanguis tactu quidem percipitur calidus, non propria tamen, sed
 aduenticia caliditate. Ideoq̃ apud hos duntaxat, sanguinem etiam
 extra Venas deposito adsciticio, atq̃ externo, id est non proprio, sed
 τοῦ ἔχοντος calore illo, etiamnum esse ac dici sanguinem: quia vtut a-
 lienam illam deposuerit, suam etiamnum integram naturam seruet:
 Sic enim eum appellare Aristotelē κατὰ πάθος, οὐ κατὰ αὐτοθεσμόν.
 Verum enimverò, hæc vt verè dicantur, non tamen Aristotelem
 excusant. Nam calor apud sapientes differentia est, quæ constitu-
 it essentiā sanguinis, vt Alexander scripsit, ὁ ἄλλο τι, non ἄλλοιοι
 facit: tantum abest, vt accidens vel proprium illius sit πάθος. Pro-
 indeq̃ lib. 4. meteor. rectissime dictum, sanguinem deposita vege-
 tabili caliditate illa, non esse sanguinem nisi ὁμωνύμως, iam his pa-
 lam*

iam aduersantur ea, quæ præter alia iam adducta lib. 2. de part. animal. cap. 3. scripta sunt, ὁ μὲν γὰρ πότε τυγχάνει ὅρ τὸ ὑποκείμενον οὐ θερμὸν: συνδιαζόμενον δὲ θερμὸν ἔσθαι τίς θῆ τοιοῦτα ὕδατι ἢ σιδήρει: τῶν γὰρ τῶν τριῶν ποτὶ τὸ αἶμα θερμὸν ἔστι. Sed quorsum hæc dices? horsum, vt intelligas non semper Aristotelem secundum vulgi sensum res accipere: quia cum lib. 2. de part. animal. cap. 3. putra frigidum esse censeat sanguinem, quod Hippocrates quoq; lib. de corde scripserat, nihilominus eum deposita caliditate, a natura sua discessisse alibi dicat: atq; vnâ cognosceres, aliquando ab alio atq; alio Authore, quæ tu ab vno eodemq; profecta esse reris.

P A G. E A D E M.

Non enim potuit rem aliam vllam vocare
Naturam, quàm suam cuiusq; misti tē-
perationem. &c.

“
“
“

Egregia consecutio, & reuera Spudasti tui auribus digna. Aristoteles agit de effectibus mixti, quatenus mixta sunt: igitur Naturam non potuit rem aliam vllā vocare, quam cuiusq; misti temperationem. Apage inquam cum tuis istis futilibus ratiocinationibus. Opponitur hic Putredo simplex Generationi simplici: Generatio simplex non temperamento definita est, vt tu perperam docuisti Spudastum, sed terminatione sicci per humidum, agentibus calido & frigido, vel prima sit, vel secunda mistio: ergo neq; Putredo illi opposita, temperamenti abolitione definitur. Supra hæc nos: Tu autem sic rectius, ἰδίως Putredo non sic opponitur generationi simplici misti, quemadmodum Putredo simplex, quia per eam sicca ab humidis, exitu caloris, diuertium faciunt nullum, quo dissoluatur mixtum, vt in Caseo putri, castanea, nuce, rapa &c. obseruamus. Quid igitur fuerit aliud ἰδίως Putredo, nisi ἀπὲς? Consulamus Autho-

Com.

53.

Authorem hunc : Putrefactione , cuiusmodi in excrementis , Urinae sedimento , lachrymis , pure spectatur , non mutari formam asserit , cap. 2. lib. 4. meteor. Sed τοῖον τι γίνεσθαι καὶ τόσον τι τὸ ὑγρὸν : non reddi autem tale tantumq̃ humorem , nisi à suo temperamento , mutata re coquēda , expresse docet verbū illud ἡσκητόμενον ἢ ἄλλως πῶς (ergo etiam per σῆψιν) θερμαινόμενον : quo etiam loco audies , coctionem vocari Putrefactionem , id quod Plato ante dixerat ex quorundam consuetudine : ἐπειδὴ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν σκηπεδόνει τινὰ λάβῃ , ὥς τινεὶ ἔλεγον τότε διὰ τὰ ζῶα συιτρεφέται : Ὁ Theophrastus quoq̃ , cū maturationem pyrorum agrestium , Ὁ sorborum , quam non in arbore , sed exempta iam assequuntur , σῆψιν nominavit , lib. 2. de caus. plant. cap. 10. ut posthac definas obstrepere nobis pure tuo , sedimento , lachrymis , fœcibus , in quibus Aristoteles maturitatem Ὁ omnino coctionem , quam agnoscit , putredinem appellat : τότε γὰρ χηρίσιμον ὄντι , καὶ πεπεφθαι φάμεν , ὥς περ τὰ ἐν τοῖς φύμασι συνιστάμενα Ὁ c. Ὁ paulò post ὄντι δὲ τὰ φύματων καὶ φλέγματῶ , καὶ τῶν τοιούτων (quæ antea , σκηπόμενα dixerat) πέπανσι : ἢ ὑπὸ τῷ φυσικῷ θερμῷ τῷ ἐνοντος ὑγροῦ πέψις : ergo Ὁ in ijsdem cruditatem agnoscit , quæ maturitati Ὁ coctioni opponitur , cū nempe à calore naturali minimè victa , (ut excrementa semper intelligo) succedente non naturali atq̃ alieno , temperiem mutant , varieq̃ pro ratione caloris Ὁ materię afficiuntur : unde odores graues , Ὁ fædi colores. Atq̃ hanc quoq̃ , cuius interuentu , non autem in qua generari vermes , atq̃ animalia quædam affirmat Author (nihil enim putrefactione generatur , sed coctione 3. de gener. animal. cap. 11.) putrefactionem dicet idem , quia nomen non habebit , quo appellet eam καὶ φύσις (hoc enim verbum repetendum subintelligit) ἀπεψία ἐναι ὁμοίαι τῇ μολύνσει : ubi repetenda quoq̃ sunt illa : ἄλλ' ἀνώνυμοι : suprà verò habuisti , putrefactionem coctioni opponi. Dicam clarius : φύσις hoc loco Authori nostro est ,

est, non solum ἔδος & οὐσία, sed etiam τοῖον καὶ ἵσος τι. Supra hoc de ipsius ore audiisti. Iam verò cur Generatio secundum partem dicatur, non modo illa πέψις, cuius finis est τῶον τι καὶ ἵσος τι, verum etiam ἱσος καὶ οὐσία, partim supra significatum, partim infra explicabitur. Totidem de corruptione generationi huic opposita, id est, ἀπέψις intelligi volumus. Iam igitur ubi ἀπέψις totum mutabit, Authori huic violenta corruptio, vulgo nonnunquam dicta Putrefactio, & Exustio quædam fuerit. Porro intelligo iam Exustionem, tum eam, quæ excessu humidi caloris elixantis (per quæ non minus ad generationem vermium, sibi facere gradum Natura consuevit, quam per simplicem ac naturalem putrefactionem) tum illam, quæ excessu sicci caloris assantis inducitur. Vbi verò ἀπέψις non totum mutarit, erit quoque tum corruptio, sed κατὰ μέρος, quæ mera est alteratio, & vulgo etiam putredo dicitur: cuiusmodi in pure, in urina, in sudore, alui fecibus, cum à sua naturali constitutione discesserunt, & nihilominus pus, urina, sudor, fæx sunt, observamus. Habes paucis, qua significatione Aristoteles, putrefactionis vocamen usurpare tum consueverit, cum de animalium partibus, aut contentis in his meminit.

PAG. 33.

Si quis φθορὰν, cum adiectione illa, quam “
 hic attexuit, pro alteratione sola positā “
 ostendet, is demum admirabilis vir no- “
 bis erit. “

Si quis unquam aut vsquam, corrumpi secundum partem esse, nouam recipere formam (id quod Oddus de Oddis asseruit, à quo tu hanc etiam partem dialogi tui accepisti) in tota Aristotelis philosophia ostendat, is demum sit nobis magnus Apollo. Generatio

Com.

54.

eiusmodi, per quam dico, noua acquiritur forma, simplex & non secundum partem dicitur, quandoquidem per eam fiat mutatio totius in totum, nullo ut subiecto sensili remanente. Verba Aristotelis lib. 2. de ort. atq; inter. cap. 3. & 4. tam sunt vulgata & cognita, ut ea referre pudeat. Atq; audet tamen hic noster reuera Admirabilis, admirabilem eum dicere, qui non substantiæ totius mutationem, sed alterationem duntaxat esse Putredinem hanc affirmet: quam vel ipse Theophrastus allegato loco ex lib. 5. de causis plant. cap. 10. ἀλλοίωσις dixit. Morbum esse temperamenti ac naturæ mutationem quandam, si quis inficietur, an non is pro insano habeatur? Aristoteles tamen transitum à sanitate ad morbum alterationem vocat. lib. 1. de ort. & inter. cap. 3. & 4. Putredo hoc loco corruptio est, & egressus quidam à natura propria: id enim nusquam, quod sciam, negauit ullus: Sed corruptio & egressio, non ex toto, ἀλλὰ κατὰ μέρος, cum hoc ipsum expresse dicat Author: hanc autem esse alterationem, hæc Aristotelis verba indicant: περὶ δὲ τῶν οὖν ὄσων ἐνδεχέται πρὸς γὰρ αὐτῶν, ὅτις αἰτία τῶ γενέσθαι αὐτῶ εἶναι, καὶ τὴν ἀπλήν, καὶ τὴν κατὰ μέρος. Audis inquam o Admirabilis, Generationem duplicem eo in loco statui, simplicem vnam, & κατὰ μέρος alteram: Ergo & duplex interitus fuerit, simplex inquam & κατὰ μέρος. Quid autem ibi Aristoteli κατὰ μέρος? Dic inquam Admirabilis vir. Si Latinos omnes interpretes audias, φθορά κατὰ μέρος est alteratio: id quod etiam non grauatim concedit Philoponus, etiamsi hallucinatus deinde, aliam eius loci interpretationem adducat: Adducam illius verba: ἀπλῶς δὲ καὶ κατὰ μέρος τὴν τῶν ὄντων, καὶ τῶν συμβεβηκότων φύσιν: ἀπλῶς μὲν τὴν τῶν, ὄντων, κατὰ μέρος δὲ τὴν τῶν συμβεβηκότων. Et reuera nihil aliud esse potest. Triplicem enim edisserendam Questionem proposuit ibi Philosophus: Vnam cur ortus rerum continuo duret, & consistat nunquam: Alteram, cur hic quidem simplex dicatur or-

tus, alius verò secundū partem, & tertiā ex priore natam, cū vnus interitus alterius sit generatio, cur, cū ex semine. v. g. oritur animal, etiam si semen corruptum sit. Generatio simpliciter : & contrā cū ex casco vermīs, corruptio simpliciter, & non generatio secuta dicatur. Enodata priore ac posteriore, ad alteram explanandam, ne quis eam non esse à posteriore diuersam arbitraretur, his verbis aggreditur : τὸ μὲν ἀπλῶς γίνεσθαι λέγεσθαι, τὰ δὲ τὸ μόνον (quod antea κατὰ μέρος iam τὸ μόνον γίνεσθαι dicitur) μὴ τῇ ἐξ ἀλλω γένεσι, καὶ ὅν ἐίπομεν ὡς τρόπον &c. Sed fac (quod Philoponus voluit) generationi etiam alicui substantiarum cum ex se in vicem fiunt κατὰ μέρος appellationem ibi attribui : quantum id tamen causæ tuæ fauebit, qui κατὰ μέρος voculas longè aliter interpretaris ? Quò simplicius aut minus est ens, in quod res mutatur, eò minus ibi Aristoteli simplex habetur ortus, hīc verò tibi magis. Nam dissoluto misto in elementa, simplex Generatio, in misti verò alius speciem mutato eodem, κατὰ μέρος (vt tu quidem nulla probabilitate fultus, nullaq; Aristotelis auctoritate munitus, affirmas) γένεσις existit. Atqui inquires, etiam secundum partem Generatio tum appellatur, cū altera substantiarum, quā altera, minus substantia, vel vt Philoponus interpretatur, minus nobilis ac præstans est, vt respectu nimirum alterius, instar priuationis habeat. Rectè : sed neq; hoc etiam pacto, tuam causam reddes probabiliorē. Nam tu corruptionem illam simplicem vocas, qua mistum dissoluitur in simplicia illa corpora appellata elementa, quæ rebus compositis omnibus gignendis atq; interimendis, veluti subiecta materia sunt : cui opponis eam, quæ est secundum partem, per quam mistum mutatur in ignobilius aliquod mistum. At Aristoteli allegato loco, hæc non corruptio secundum partem, sed simplex : & contrā Generatio secundum partem, non simplex habetur. Igitur verba illa tua, è schola Parmenidis, imò verò vt Aristoteles ipse testatur ex Rusti-

corum stabulis accepta, sed perperam tamen percepta, hæc inquam. Cæterum quia res aut (sic tu teipsum interpretatus es paulo ante) omnino intereunt, id est velut in nihilum recidunt, aut nouam formam recipiunt &c. Aristotelis interprete indigna sunt. Semper enim vnius substantiæ naturalis corruptio secum affert alterius generationem, & viciſſim hæc illam 1. de ort. atq; inter. cap. 3. Nulla substantia corruptione abit in nihilum, neq; in puram materiam, quia nusquam hæc sine forma: ergo in compositum: Sic vice versa, ex nihilo nihil fieri, axioma est physicum: igitur omnia ex materia: at hæc, vt diximus, nusquam sine forma: ergo ex composito. Verum quemadmodum corruptione deponitur prior forma: ita generatione acquiritur noua. Non enim duo eiusdem materiæ specifici esse actus possunt. Collige iam tu hinc aduersus tuam Philosophiam demonstrationes duas: & concludas deniq; ἡ δὲ πρὸς putredinem nominari φθοράν, sed κατὰ μέτρον. quemadmodum etiam μόλυνσις corruptio quædam dicitur, (concoctio enim est generatio quædam, ergo & μόλυνσις corruptio quædam) sed κατὰ μέτρον. Describit nobis Aristoteles Putredinem quandam vulgarem, per quam mistum discedit à sua natura, & corrumpitur, non simpliciter, sed secundum partem: nec pudet tamen Erasum, contra expressa Aristotelis verba toties hîc nos sua simplici φθορά vrgerè. Quin indicet nobis alium in Aristotele locum, in quo κατὰ μέτρον φθορά pro nouæ formæ receptione accipiatur? Si id nequit, cur somnia hîc sua nobis venditat? cùm non de Erasti phantasia, sed de Aristotelis mente, in tota quidem hac disputatione inter se mutuo controuerſentur eruditiores. Præterquam quod Author hoc loco, solam generationem simplicem mixti, vt mixtum est, exposuit: omnem aliam alto silentio prorsus inuoluens: cùm aliàs Aristoteli tam simplex generatio sit, cùm ex sanguine semen, quàm cùm aqua ex aëre sit. Cur igitur his opposita corruptio κατὰ μέτρον dicatur? Si nouam formam
substan-

Substantia naturalis ista putrefactione acquirat, priore abiecta, cur dicatur corruptio secundum partem? Imò verò quis unquam est ausus, præter Erasum, eiusmodi mutationem, in qua actus & species, actu alio ac specie permutatur, corruptionem dicere secundum partem? αὐτὸς οὖν πενὲς qualitates ἐστὶν, à quibus res, ut simpliciter sit, non habet: ideo non secundum totum, sed secundum quid, & secundum partem mutatio dicitur: at substantialis mutatio, quoniam est mutatio secundum formam, à quo totum esse rei proficiscitur, lib. 2. de phys. ausc. cont. 11. & 31. ideo secundum totum, & non secundum partem mutatio appellatur. Fac igitur corrumpi semen, vel sanguinem, & nouam acquirere formam, & in quidvis aliud mutari: si deterius aliquid hoc fuerit, corruptio dicitur: si perfectius, Generatio. Vtroque autem modo simpliciter, & non secundum partem. Aristoteles lib. 1. de ort. atque inter. cap. 3. mutationem vicissitudinemque rerum esse perpetuam, ex eo vult necessario effici, quod huius interitum illius ortus, atque huius ortum alterius interitus excipiat, & consequatur. Eoque nec etiam querendum monet, cur cum alia occidunt, semper aliquid oriatur: quia nulla substantia in nihilum prorsus intreat: quemadmodum etiam, neque ex eo, quod omnino non est, oritur quicquam. Iam verò haud parum interesse, in quamnam mutetur id, quod mutatur, ut ortum inde aut interitum esse secutum dicamus. Nam progressionem illam, qua ad simpliciter non ens peruenitur corruptionem simplicem Parmenides appellabat, etiamsi generatio quædam, nempe illius, quod simpliciter non est, consequatur: & vicissim mutatio illa, quæ ad id, quod simpliciter non est, tendit, ortus ab eodem dicitur simplex, etiamsi præcedat eam alicuius, eius nempe quod simpliciter non est, interitus. Atque uno hoc quidem modo, simpliciter quippiam oriri, & interire, ab eo, quod non simpliciter differre: Altero autem, ex subiecti qualitate, conditioneue. Nam cuius differentie magis τὸ δὲ τι significat μᾶλλον

λόν οὐσίαν esse: cuius autem priuationem, μή οὐν. Ac tertio, cum
 in materiam quæ sub sensum cadit, substantiæ naturales mutantur,
 tum eas oriri simpliciter vulgus affirmare, cum verò in eam, quæ nō
 apparet, interire. Ens enim & non ens, ex eo quod sensu percipia-
 tur, aut nō percipiatur definire Rusticos, quemadmodū etiā id quod
 sciētia cōprehenditur, esse, quod verò ignoratur nō esse, eosdē dicere.
 Omnis igitur substantiæ naturalis, aliū dico ex alia mutatio ac vicis-
 situdo seu ortus atq; interitus subiecto differt, nempe quod substan-
 tia sit, aut non sit (Sic enim Parmenides voluit, qui substantiam ens
 simpliciter, accidens autem simpliciter non ens appellabat: cum a-
 lioquin apud Aristotelem, ut rectē Philoponus annotauit in id quod
 simpliciter non est, nihil abeat, nullaq; simpliciter in priuationem
 mutari substantia queat) aut, quod vnum magis alterum minus sub-
 stantia: vel deniq; quod vnum magis sub sensum cadat, ex quo, &
 in quod mutatio fit, alterum minus cadat. Secundum quas differen-
 tias, etiamsi ortus vnius, adiunctum alterius interitum habeat, ac
 vicissim interitus huius, ortum illius excipiat, non eadem tamen, nec
 pari ratione, nomen ortus atq; interitus, his & illis, quæ in se inuicem
 mutantur, substantijs, attribui consueuerit. Quocunq; autem horum
 modorum, quibus naturales substantiæ in se inuicem mutantur, ad
 nouam formam progressio fit: igitur mutatio secundum totum est,
 & non secundum partem. Tum autem secundum partem oriri atq;
 interire substantia naturalis dicitur, cum id quod mutatur, non οὐσίαν
 & τὸ δὲ τί, sed τοῖον δὲ ἢ πῶς οὖν σημαίνει. Postremò secundum al-
 terum putredinis modum putrescunt etiam elementa, ut Author di-
 cet: at si Aerem vel Aquam vel Terram mutasse formam suam
 dicat Eraslus, adepta noua, quænam fuerit illa? Ex vno alterum,
 vel ex duobus tertium, velex omnibus mistum generari, & præte-
 rea nihil, Aristotelem est. Et qua deniq; ratione, aërem, aquam,
 terram, putrefacta emendare arte, aut corrigere, & suæ pristinae
 naturæ

natura restituere poterimus ? Aer putrefactus est àër , & aqua putrefacta, aqua : vel si non sit ille àër, quid ergo ? neq; hæc aqua : quid igitur ? Dicésne sanguinem , dum per febres incalescit acrius, non esse sanguinem ? aut bilem non bilem ? aut pituitam non pituitam ? Sanguis quidem sincerus non est, neq; sincera bilis, aut pituita : sanguis tamen est, pituita est, bilis est : hoc si pronunties, benè apud omnes audies : illud verò si affirmes, videris tu, ne à tuo Rustico vapules. Atq; hanc doctrinam agnoscimus pro Aristotelea : Tuam autem nec pro vera, nec pro Aristotelea.

PAG. 33. & 34.

Canitiem dixisti ex Aristotelis sententia

σὴν ἴναι ἔσθαι &c. Eras. nihil his probas

&c.

“

“

“

Vbiq; sui se ostendit similem Admirabilissimus Eraslus : respondendo dissimulatorem, & aliquando etiam simulatorem : aliena reprehendendo alacrem : sua pronunciando securum : Vbiq; malum philosophum. Siste te Domine Doctor, missoq; tuo illo bono Spudasto, nobiscum agito. Quid est Aristoteli lib. 5. de gener. animal. cap. 4. Putredo, quæ canities dicitur ? Tu corruptionem dices : Et ego quoq; : tu secundum partem , ego non repugnabo , sed addam quemadmodū ἀπεψία & μόλυνσις quædam : Tu id negabis : Vter nostrum vicerit ? Prouocet uterq; ad Aristotelem : Quid is ? eodem ipso in loco, in quo canitiem, vel hanc generantem , humorem , ter, quaterue putridum appellauerat : quærens cur plerisq; canis per ægritudinem factis , recuperata deinde sanitate , nigri succeuerint pili : Vt cognosceremus tandem, putredinem illam, nihil esse aliud , quam ἀπεψία quandam, hæc subiicit : αὔτιον δ' ἐ, ὅτι ἐν τῇ ἀρρώστια ὡς περὶ νῦν τὸ ὅλον σῶμα ἐν ἐνδεία φυσικῆς θερμοτικῆς ὁρίσθαι οὐκ

Com.

55.

καὶ

καὶ τῶν ἄλλων μέρων, καὶ τὰ παντὶ μικρὰ μετέχοντες ἀρρώστιας
 ταύτης. περιήλωμα δὲ πολὺ ἐγγίνεται τοῖς σώμασι, καὶ τοῖς μο-
 ροῖς, διότι (nota) ἢ ἐν ταῖς σάξιν ἀπεψία ποιῶντες πολίαι.
Quod etiam antea significauerat, cum diceret τῆς οἰκείας θερμότητος
ἀδυνατῆς πέτρην σπέντου Ὡς. : Istud primum esto : Alterum
hoc. Producat obsecro nobis hîc rusticum, aut ex Idiotis aliquem E-
rastus, qui canitiem putredinem, vel canescentes putrescentes, vel
canos putres, aut dicant, aut dixerint, aut dicturi sint. Attamen
secundum ipsius Mysticam philosophiam, nihil vsquam Aristoteles,
nisi Idiotarum, Rusticorum, Vulgarium Plebeiorum, & si quid vs-
piam est, Mendicorum, Mimorum, Balatronum hominum consensu
interueniente, putrescere affirmavit. Cum ætatum progressu ruffi
capilli in flauos mutantur, aut hi in nigros, siue ijdem sint, vt in fe-
minis, quæ comam nunquam deciduam alunt, siue non ijdem putre-
scere dicuntur Erasto pili. Hinnulum cerui vidimus totum canum,
in Boëmiæ finibus, eò aliquando ab Electore Saxonie Augusto mis-
si : Vrsum vidimus : de leporibus, vulpibus, lupis, vulgata res apud
nostros. Apud lapones passerres, corui albi. A prima item genera-
tione pilos multi canos habent, id quod Hippocrates lib. de nat. pu-
eri scripsit. Horum omnium pili putridi Erasto. Alios capitis da-
mmatos, præ nimia tristitia, ex horrore mortis concepto, nocte vna
& vel altera, totos incanuisse, historie narrant. Et hos quoq; secundum
Erastum Putredo vitiauit. Nobis autem, vt hoc obiter dicamus, o-
mnium horum effectorum, vna & communis est ratio ἀπεψία re-
crementorum : quæ ex postremis coctionibus alimenti supersunt,
propter defectum caloris. Particulatim autem in ijs, qui ex tristitia
repente incanuerunt (dicunt isti) Vniuersus calor, confertim intrò
& ad viscera redit : id quod verum esse rigor cutis, & (meatibus, nē-
pe qui ad latera laxabantur, quasi in se contracta per frigiditatem
cute, directis) pilorum ipsorum erectio, docent. Sed quod his tamē

attexunt falsum est. Sic enim (aiunt) pilus calore proprio destitutus, correptus ab extraneo, per putredinem quasi recrudescens canescit. Verum si hæc ita se habeant, quæ fit, ut cadauerum pili canitiem nullam contrahant? Et secundum Authorem hunc nostrum, quæ semel excocta sunt, cruda fieri ac noua demum nequeunt. Nobis istius effectus in promptu causa est: quia nimirum nulla ad cadauerum pilos attrahatur amplius vel transmittatur, seu cruda, seu, à calore perpeffa materia: quare durat pristinus eorum calor, quicunq; demum is fuerit. Igitur illa probabilior prioris effectus ratio videri possit. Reuocato eo modo ad interna calore, atq; (dum scilicet inter spem ac metum angitur animus) incerto motu intus hinc inde agitato, maior fit sursum versus luxuriantia; quæ quia externa frigent, cruda, & nihil prorsus à calore mutata manens, candicans, prout est, atq; ut radicibus pilorum adherescere cernitur, tota in pilum inuentum cedit. Pilos enim verè nutriri (quicquid Galenus docuerit) vel una illa euincit ratio, quod canities, non primum in ipso imo pili, sed æquè per totum, aut etiam in summo magis, & prius (quia hîc primò deficit caloris interni vis, quæ sese ad fines usq; languens promouere nequit) monstrare consueuerit: Sed quid tandem est pilus canus? an non pilus, ut & ruffus? Vbi hîc noua forma? Vbi corruptio secundum totum? Pilus è ruffo redditus canus, pilus est, non mutans formam pili: non secundum totum corruptus pilus enim est, sed secundum partem, nempe temperamentum, non potente calore languido, nutrimentum eius rectè mutare: Vnde incoctum & immutatum manet. Id vocat Aristoteles putridum: quod luce ipsa meridiana tibi clarius reddam. Nam vaporem illum terreum ac pinguem, quod aliàs pilorum est nutrimentum, multum aëris continere, ideoq; suapte natura albicare testatur. Non mutatum igitur caloris inopia, tale permanet, quale est, & concretum frigore ambientis, cedensq; eo modo in nutrimentum pilorum, albicantes eos suo scilicet colore

reddit. Hanc credo Philosophiam agnoscis pro Aristotelea : quæ tamen Hippocratica est quoq̃ : nam & is voluit caniciem ab excremento frigido & humido esse. ideoq̃ Spadones, mulieres, & qui ætate prouectiore sunt, atq̃ in summa quicunq̃ humidius, frigidiusq̃ obtinent, aut totius corporis, aut principis alicuius partis, temperamentum, citò facileq̃ canescere: Siquidem hi omnes crudis multis ac pituitosis succis scatent, quorum recrementa imbecillius per cutem propulsa, inq̃ ea diutius trahentia moram, tandem resiccantur, & non mutata concolores sibi pilos producunt: sicut etiam biliosa flauos, atra atros, aurea (vt cum bilis illa vitellina pituitæ admiscetur) aureos. Ecce διοίσην ἄρ' ἡ σάξ' ἰκμάδα ἔλκη ἦν τε λευκήν ἦν τε πύρρην, ἦν τε μελαίναν, τοιάντη τὴν χροίην καὶ ἡ θείξ γίνεται. Vbi igitur Eras tea putredo hic? Atq̃ de his esse sollicitus Spudastes ille hoc loco debuit, non autem quærere, vtrum pili ydem, qui & quatenus antea cani fuerant, per sanitatem nigruerint, vel illis potius iam decisis aut euulsis, alii succreuerint nigri: De hoc enim ne bos quidem dubitasset. Ad vinum. Vinum putrescens nusquam & nunquam dixit (quod sciam) Rusticus, Græcus, vel Latmus, vel Italus, vel Galus, vel Germanus. Marcidū dixit semel, quod sciam, Statius: Gualsto dicunt Itali, Galli vin tourne, chemi, pouffe: Germani verò vff gestanden/ Panicht. Sed his missis videamus, quid de vini tui putridi curatione pag. 34. philosopheris. Segregatio (inquis) arte fit, putridarum iam in eo partium, à non putridis, non autem mutatio in melius: idq̃ declarat fæcum subsidentium copia. Vbiq̃, scilicet, & acutus & admirabilis. Condituras aliquot obiter expendamus, quo vina, secundum Eras tū, putria, suæ naturæ integritati restitui solent. Ad vinum marcescens, calcem, arenam, tritosq̃ lapides fluuiatiles candidos insternunt: Salem addunt alij: albumina oui benè conuasata, despumataq̃ indunt: piper contusum, si ace scat: & putamina nucum vetustarum, sub cineribus coctarum, adhuc calentia filo, seriatiim

riatim connexa, & in vino pendula vsurpant. Vinum turbidum & faculentum clarificant albumine oui cum sale, nucleis Persicorum: alumine cum Saccharo: ollam alij sigulinam, aqua plenam, operculo superdato, fideliterq; compacto ex glutine aliquo, ne qua rimula pateat, imponunt fundo cadi. Hinc foramen cadi quoq; benè claudunt, relicto tantum angusto spiraculo, quo (vt cum Palladio loquar) vinum suspiret: post triduum extrahunt ollam: aqua quæ in ea est, quasi totam in se deriuarit labem, alieno calore ac sapore est: vinum ipsum suæ pristinae integritati restitutum. Vino mucido & euanido (vappam appellant Latini: edentulum Plautus: Itali dicunt Cheha preso la volta. Galli Vin tourne pousse: & Græci vitium etiam istud vini ἐντεοπία vocant) vigorem & saporem reconciliant suum, lacte vaccino cum sale, calce, sulphure, alumine: alij salubrius granis iuniperi, radicibus ireos: decocto baccarum lauri ex vino infuso: saluia inclusa sacculo & appensa, ne vinum tamen attingat: mespilis maturis in vino pendulis. Hæc inquam veteres & nuperi professores Rustica rei proponunt, ad vitia vini corrigenda: vitia verò illa omnia duplicem ob causam fiunt, aut quia per æstus immodicos conclusum ferueat, vnde acor: dissipatis nempe eius portionibus crassioribus, in quibus vini vis & vigor seruabatur: aut per tepores, vnde confusio & conturbatio, qua crassescunt, lentescuntq; vina, cuiusmodi Vina, quæ Itali Guasti dicunt, esse videmus. Huc refero facum subsidentium permixtionem, quod per vehementia quoq; tonitrua & fulmina fit: præterquam quod ignea malignaq; qualitas, quæ fulmen comitatur, communicata vino id vitare non minus potest: facile enim alienis halitibus inficitur vinum, quia valde vaporosum est: idcircoq; multis eius abeuntibus, continuo partibus, subeunt in illarum loca, multa το πρίχοντος: quod qualibus imbutum atq; oncratum fuerit odoribus, saporibus, qualitatibus, tales inuehet. Iam verò in quibusdam ex vitis hisce commemoratis per prædicta remedia fieri

partium vini secretionem falsum est. Vt plurimum enim illa sunt eiusmodi, quæ conceptos in vino halitus, ex tepore dissipant, discutiuntq̃. Aceto quàm acerrimo vinosum saporem reconciliabis, maceratis in eo aliquandiu cinnamomo, pipere, cardamomo, menta, atq̃ aliis eiusmodi aromaticis, nullis prorsus inde sepositis facibus.

P A G. 34.

” Quidnam intellexit Aristoteles per τὰ φθα-
 ” ρόμενα κατὰ μέρος? Erast. iam monstraui e-
 ” um φθαρόμενα dixisse pro σκηπόμενα.

Com. + Egregiè mehercle. Aristoteles definit σήψις, quæ ἰδίως dici-
 56. tur, atq̃ in eius definitione vsurpat vocem φθαρόμενον: ergo si hoc
 idem sit, atq̃ σκηπόμενων, idem fuerit ac si dixisset: Putredo
 ἰδίως est eorum quæ putrescunt, secundum partem. Quasi videlicet
 Author noster sit Furrinus aliquis, qui contra prima Dialectices ru-
dimenta, verbum in descriptione putredinis vsurparet, quod æquè
ignotum, vel potius idem esset ac definitum.

I B I D. & P A G. 35.

Non hæc quærebam, sed quænam vocet
 ” κατὰ μέρος putrida &c. Erast. Quidam o-
 ” pinantur &c.

” Et cur istorum appellas somnium Eraste? Vbi sunt illa firma
 Com. argumenta, quibus à te somnium illud discussum iactas? Hóc ne?
 57. Aristotelem híc agere de affectibus mistorum, quatenus mista sunt:
 at alterari & commisceri, aut confundi alienæ rei, etiam elementis
 accidere, non solis mistis. Apage cum tam somnolenta, vel potius
 stupida argumentatione. An non audis Aristotelem protestantem,
 puculiari hac significatione putredinis etiam ipsa elementa putre-
 scere:

scere : id est, id ipsum affirmantem, quod tu negas ? idcircoq; tacite protestantem, se non hanc, sed aliam putredinem, quæ mixtorum duntaxat corporum affectio est, spectare hoc loco ac definire velle. Ideoq; cum hæc dixisset, οὐ μὴν ἄλλα ἰδίως γε λέγεται σήψις, ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος φθαζομένων &c. statim subiungit, διὸ καὶ σήπεται πάντα τὰ ἄλλα, πλὴν πυρὸς : καὶ γὰρ γὰρ καὶ ἰδίως, καὶ ὁμῶς σήπεται. Quod obsecro, quid est aliud quàm sic loqui ? Alia quadam peculiari significatione Putredo vulgo dicitur, de ijs etiam rebus, quas secundum partem corrumpi diximus, cum à sua natura & constitutione, utcumq; degenerant : secundum quam significationem non mista modo corpora, de quorum affectionibus iam disputamus, sed etiam simpliciora illa, aër, aqua, terra, putrescunt. Ut igitur tuo te gladio iugulemus Domine Doctor, sic argumentabimur. Aristoteles in hoc libro agit de affectionibus mixtorum duntaxat, ut mixta sunt : ergo illam duntaxat definire debuit ac voluit Putredinem, quæ mixtorum est propria, quatenus mixta sunt. Cape hoc & tene fortiter, quia à teipso prolatum est. Iam cape hoc alterum : sed putredo Rustica, putredo Idiotarum, putredo ἰδίως, non est propria mixtorum, (hoc Aristoteles tibi dixit) quia est etiam elementorum : igitur ea neq; definitur, neq; debuit definiri. Hæc tua ratiocinatio contra te, hæc tua conclusio contra tuum somnium est.

P A G. 35.

Alij inter quos est Albertus magnus &c.

Scimus errare Albertum magnum hac in parte, sed non propter causam à te supra allatam ; quam nullam esse ut reuera nulla est, & contra te esse, ut reuera est, ostendimus : Verùm propterea quod Aristoteles expresse confitetur ἰδίως putredinem, non solum elementis, & imperfecte mixtis conuenire, sed etiam mixtis perfe-

Com.
58.

ἔτις, διὸ ἢ οὐκ ὅτι πεταται πάντα τὰ ἄλλα &c. Deinde quia falsum est, per putredinem hanc euocari in aqua internum calorem ab externo, atq; cum eo humidum. Quis enim audeat hasce ineptias de aëre, vel aqua, vel terra, cum vulgò putrescere dicuntur, effutire? Nullus calor aquæ proprius, nullus terræ: & quis dicat humidum educi ex aqua: vel si ex terra educatur, terram corrumpi? idem dictum de aere velim: at aduenticius calor inest & terræ & aquæ, itemq; corruptus humor: (inquit Albertus.) at Aristoteles putredinem dicit fieri euocatione proprii ac natiui caloris, atq; cum eo proprii ac natiui humidi, non corrupti: igitur si educitur ab aqua, aut à terra aduenticius calor, cum humore corrupto, qui in ea est, non putrescet vel corrumpetur, aut à sua natura recedet, sed depurabitur, atq; ad naturam suam reducetur, siue aqua siue terra sit.

I B I D E M.

„ Fingunt alij quidam, nescio qnam putre-
 „ dinem formalem &c.

Com. Fuit hoc primùm Argenterij figmentum in sect. 3. art. med.
 59. Gal. cūsum ex Auerrhois verbis com. 5. lib. 4. meteor. qui præter cætera in eo deceptus est, quòd existimauit, in putredine corrumpi humidum ac siccum, quæ est mixti materia, cū Aristoteles dicat esse caloris proprii ac naturalis corruptionem, id est diminutionem vt diximus, ad quam sequitur totius mixti dissolutio. Quomodo autem ex parte & non ex toto intereant ea, quorum euanescente calore, qui continet humor à sicco diuortium facit? Deinde verò Papparella lib. 3. de cal. cap. 13. & 17. idem figmentum ornauit, & nouis chimeris amplificauit. Vult enim elementa in suis Sphæris circa terræ superficiem impura esse, quod alij multi ante ipsum dixere: igitur & suum quæq; obtinere calorem, qui mixtionem qualemcumq; illam

illam regat ac seruet, proindeq; formalis mixti ratio habeatur : materialis alioquin cum sit, ipsum siccum humido utcumq; terminatum. Ergo (aiunt) corrupta in aqua, vel aëre, vel terra, caliditate, illico, tota mixtio illorum imperfecta dissoluitur, quod mixtis perfectis minimè contingit : quorum mixtionis ratio, quæ materialis est, id est sicci cum humido continuatio, non statim corrupta ratione formali, ipsa corrumpitur quoq;. Sed quàm sint hæc aliena & absurda, nemo non videt. Nam corrupto formali principio, tam dissoluetur hic materiale, quam ibi : atq; ut ibi paulatim utrumq;, ita & hic : Vtrobique igitur corruptio, non secundum partem, sed secundum totum fuerit. At (inquit) non corrumpuntur eo modo ut elementa, sed ut mista, ergo non secundum totum : Nugæ : elementa non magis esse imperfectè mixta (si sint tandem, nam reuera non sunt, & esse nullus unquam sane mentis scripsit) quàm perfectè mixta dicentur : cum æquè in his atq; in illis, sub alieno & non proprio actu insint. Igitur & perfectè quoq; mista elementa, vel mistum perfectum propter elementa, in quæ dissoluitur, ex toto minimè corrumpi, eadem ratione efficiemus.

P A G. 36.

Nemo non videt, Aristotelem hanc putre-	“
dinem communem affectionem pone-	“
re mixtorum atq; elementorum, quate-	“
nus scilicet ipsa quoq; aliquo modo mix-	“
ta sunt &c.	“

Limitatio ista, Quatenus, merum, purum, putidumq; somnium Erasmi est, cuius vel syllabam quidem in Aristotele, nemo vidit aut videbit unquam. Elementa audimus rusticè putrescere : (sic enim loquar, ut Erasmo gratificer) at elementa hoc loco intelligi, non
Com.
69.

ut elemen-

ut elementa & simplicia sunt, id inquam merum, purum, putidumq;
 Erasti figmentum est. Si Aristoteles hoc loco elementa, quatenus
 aliquo modo mixta sunt, accipi voluisset, eadem, naturali quoq; pu-
 tredini, obnoxia statuere potuisset. Deinde, si elemēta ut mixta quæ-
 dam putrescunt, ergo ut mixta, iam discesserant à natura sua, &
 putrescentia, separato ab eis sicco ad naturam redibunt suam. Hoc
 autem non est putrescere. Nam putrescere rusticè, est corrumpi se-
 cundum partem, & quoquo modo discedere à natura sua, non au-
 tem redire ad illam. Neq; obstat quod Erastus obijcit: Aristotelē
 hoc libro agere de affectionibus mixtorum, & non elementorum, ut
 antea monstrauiamus. Vicissim autem hoc opponemus illi. Author
 definit hoc loco putrefactionem, que generationi simplici opponitur:
Sed generatio simplex definita non conuenit elementis impuris: non
enim hæc fiunt interuentu duarum agentium, & reliquarum pati-
entium qualitarum: atq; est potius eiusmodi alteratio, & dycesio
quædam elementorum à natura propria: igitur neq; corruptio, quæ
illi opponitur, ad mixta imperfecta pertinebit. Præterea verò pro-
 prie putrescit quod mixtum est: Elementa neq; pura neq; impura,
sunt propriè mixta. igitur propriè non putrescunt: quod argumen-
 tum arguit etiam Erasti inconstantiam, qui propriè putredinem e-
 tiam adulteratis elementis accommodat. Sed heus tu vbinam Ari-
 stoteles, simplicia hæc circumstantia corpora, imperfectè mista di-
 xit? non sincera dixit, impura dixit, atq; aliorum permistione a-
 dulterata: (Sic etiam cum Philopono accipiunt voculam $\mu\iota\kappa\tau\acute{o}\varsigma$ p. 2.
 de ort. atq; inter. cap. 3. & quæ alibi de aqua & aëre promuntian-
 tur $\mu\epsilon\mu\iota\gamma\mu\acute{\epsilon}\nu\alpha \mu\acute{\alpha}\lambda\lambda\omicron\varsigma$, Interpretes alij: etiamsi ille longè secus,
 quam vulgo fiat, totum illum locum interpretetur, & Aristoteles
 sect. 31. probl. 30. sincera esse in suis sedibus elementa statuere vi-
 deatur) sed imperfectè mista, vbinam? inter elementa & perfe-
 ctè mista, quasi media intercedere, mista imperfectè, docuere nos
 isti

isti ex Aristotele : quæ si credamus iisdem, halitus sunt atq; exhalationes, à quibus ad primum perfectè mistorum, nempe fossilium ac metallorum gradum natura progressum facit. Ad eadem referunt alia meteora omnia : in quorum ortu, quatuor elementorum virtutes concurrere, ac patibilium duarum qualitatum, agentibus calore & frigore, quandam fieri permixtionem affirmant, ac ratione (ut ipsi ventur) docent, etiamsi id alij negent : atq; imperfecta dici, eo tantum respectu volunt, quatenus, etiamsi quatuor elementorum facultatibus commixtis constent, magna tamen similitudine, non figura modo, sed etiam facultatis atq; energiae, ad simplicia ipsa corpora accedant. Elementa verò in hac disputatione iisdem intelligunt hæc ipsa, quæ nos circumstant, & in quibus degimus corpora, qualia qualia demum illa sint. Hæc inquam, & huiusmodi alia, legimus nos apud fidos quosq; Aristotelis interpretes : Vbi autem, aut à quo tu elementa esse imperfectè mista didicisti ? Postremo supra pag. 34. negabas, κατὰ μέρος corrumpi, esse alterari hoc argumento : quia Alteratio etiam elementis accidat : Aristotelem verò in hoc libro de effectibus mistorum, quatenus mista sunt, tractare : iam pagina ista 36. scribis Aristotelem idcirco putredinem statuere affectionem mistorum & elementorum, quatenus nempe ipsa quoq; (quod te Paparella docuit) aliquo modo, & imperfectè mista sunt. Sed vndenam, aut ex quibus Authoris nostri verbis id colligis ? Elementa ipse, ne nominavit quidem : Tantum docuit, secundum hanc vulgarem putredinem, etiam aërem, aquam, terram putrescere : ut eo modo significaret nobis, Putredinem hanc, sibi, hoc in capite non esse propositam : quatenus verò ἀπελὶα quædam est, alio in loco, nempe cap. 2. & 3. definiendam, explanandamq;. At (inquires) Putrefactio ἰδιώε per te ἀπελὶα quædam est : hæc imperfectè ac perfectè mixtis competit. Debit igitur Aristoteli æquè primò atq; altera illa simplex ac naturalis esse proposita. Rectè, atq;

est: sed hanc ad ἀπεψία ipse reuocat. Considerasse namq; debui-
sti, Authorem nostrum non definire ἰδίως putrefactionem, corru-
ptionem secundum partem, quæ est ἀπεψία: sed hoc modo loqui, ἰδίως
putrefactionem, in ijs etiam, quæ secundum partem corrumpuntur,
dici, cum discedunt à natura & constitutione propria: Quasi lati-
us pateat corrumpi secundum partem, quàm ἀπεψία: quia illud
quamcunq; à natura egressionem, ac degenerationem significet: hæc
verò certam quandam.

P A G. E A D E M.

Præter supradictos reperiuntur adhuc alij

&c.

Com.

61.

Hoc in loco duobus impingit modis Erasius. Infirmam arguit
opinionem eorum, quorum verba nondum assequitur, & causam cur
arguat eam producit, qua nihil infirmius. Primum verisimile est,
& rationi videtur consentaneum, Aristotelem per ἰδίως putredinē
intelligere etiam μόλυνσις, seu ἀπεψία. Nam cū opponat pu-
trefactionem Generationi, tanquam maximè commune contrarium:
μόλυνσις autem καὶ ἀπεψία (idem illo loco significant verba hæc,
vel Alexandro monente ἐκ παραλλήλου ἀμφω εἶπε, καὶ τὴν μό-
λυνσιν ὡς ἀπεψίαν οὕτως θείε) eidem κατὰ μέρος esse oppositam di-
cat: (Verba Aristotelis ita sonant, ὅταν δὲ μὴ κατὰ μέρος
μὴ μόλυνσις, καὶ ἀπεψία γίνεται: τῇ δὲ ἀπλῇ γενέσει τὸ
ἐναντίον μάλιστα κοινόν σήμειον, ubi obseruanda sunt particula ille
μὴ, &c.) ac paulo pōst putredinem peculiari significatione dici
etiam affirmet πρὸς τῶν κατὰ μέρος φθερομένων: (sic loquitur
Author, & τῶν ἀλλὰ ἰδίως γε λέγεται σήμειον ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος
&c. ubi obseruanda sunt etiam vocule ille, ἰδίως, ἀλλὰ, γ, & cō-
ferenda cum præcedentibus, quæ de corruptione simplici ac secun-
dum partem dicta sunt) cui dubium etiam, μόλυνσις, quæ & ipsa
corruptio

corruptio secundum partem nuncupata est, vocabulo ἰδίῳ putrefactionis comprehendi debere? Quid? nōne Aristotelem (ut Galenum mittam, cū alibi tum cap. 88. art. med.) ipsum Putrefactionem concoctioni, ut contrarium quid opponentem legimus, lib. 4. de ort. anim. cap. 8. ? Sed Aristotelis eiusdem verba hæc sunt, εἰς δὲ ἐναντία ἢ τε πρώτῃ λεχθεῖσα μόλυνσις τῷ ἐν σώματι ἀρτίῳ ἀπεψία δι' ἐνδον ἔσ. At ubi definiuit Aristoteles μόλυνσιν in toto illo libro, præterquam capite hoc de quo agimus? cuius oblitum fuisse Vicomercatum demirari satis nequeo. Verba verò mea in Examine sententiæ Brunon. quibus multos esse huiusmodi putrefactionis modos assero, sic habent. At putrefactionis, quæ recessu quocunque à natura definitur, plures & varij sunt modi, prout etiam pluribus, variisq; modis, vnius atq; eiusdem mixti, seu non mixti, violari natura potest. Secundum hanc peculiarem quæ tamen vulgaris est, putrefactionis significationem, multa in Aristotele loca intelligenda sunt. Ut cum putredinem coctioni contrariam statuit ἔσ. Quæ volumus denudò allegare, ut intelligeret Erasius, nos nobis hîc per omnia constare, & quod de vulgari atq; Rustica appellatione putredinis, nec non variis eius modis dicitur, non à se primum, sed ab aliis dictum. Hoc primum esto. Alterum: Alexandro corrumpi secundum partem est, cū, quicquid illud sit, seu mistum dico seu non mistum χωριστῇ γὰρ ἐκείνῃ, τῇ δὲ αὐτῇ κινητικῇ ἀρχῇ: τοῖσιν δὲ τὸ ἐκ ἐκείνου θερμοῦ: com. 4. quod etiam dixit Olympiodorus: ita tamen, ut non totum corrumpat, corruptus ille quocunq; modo calor, sed id tantum, secundum quod augeri vel nutrirî dicitur. τὸ ὑποκείμενον com 3. Quod obsecro quid aliud sit quàm dicere Putrefactionem secundum partem. ἢ τῇ ἀπεψίᾳ alimenti spectari? In eo enim relationem inesse ad alendū corpus quod ipse nominat ὑποκείμενον. Tum itaq; dici coctum, siue secundum partem generatum, cū tale, tantumq; redditum est, caloris efficientia, ut alere possit & vicissim

corruptum secundum partem, cum languore caloris, eiusmodi naturæ perfectionem non sit adeptum, sed ab ea discesserit ac degeneraverit iam audiamus causam reprehensionis. Prima est: secundum hanc interpretationem, nihil aliud Alexandro putredinem ἰσως fore, quam corruptionem partis alicuius, non totius. Nequaquam: sed est corruptio secundum partem Alexandro, cuius tu mentem minimè affecutus es, Alteratio quo ad qualitates. Et quid in hoc sit? Nam Aristotelis verba id unum volunt, ἰσως δὲ λέγεται σῆψις ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος φασγομένων &c. Altera: quia cum secundum eandem Humores corrumpi incipiunt duntaxat, nō autem cum prorsus corrupti sunt, putridi dicuntur: cum tamen & quæ capere corrumpi, & quæ iam prorsus corrupta sunt, ut in integrum restitui, nulla naturali vi queant, putrida propriè dicamus. Quam acutus es ubiq; disputator. Illi, etiamsi ita sentirent ut tu eos sentire vis, cum Alexandro exciperent, tua hæc valdè insipida & crassa esse sophismata. Nam ut sibi putrefactio secundum partem, tam sit imperfecta corruptio, quam ubi res partem suā aliquam, tantum corruptam habuerit, tibi verò putrefacta etiam dicantur, tum quæ ita sunt viciata, ut in integrum nulla vi restitui queant, tum quæ nullam partem incorruptam retinent, nihil propterea te aduersus se colligere posse affirmabunt, qui ut tibi dent, ea quæ omnino & vndiquaq; sunt corrupta dici putrida: fortasse tamen dabunt, nunquam putrida esse κατὰ μέρος: de quarum vocularum significatione ipsi solliciti sunt. Sic intelligere ipsemet ex hoc vno potes, quantum argutiolis, & contradiunctulis istis tuis tribui debeat.

P A G. 37.

- ” Hac putredine quæ corrumpuntur κατὰ μέρος
 ” sēs dicit putrescere, quoniam nunquam
 ” totum simul ac semel putrescit: sed pars aliqua

aliqua vna primò afficitur, à qua dein-
de propinquæ contaminantur. Quis hoc
non obseruauit in pomis? &c.

*Subtilis mehercle glossa hæc: apta interpretatio, memoran- Com.
dum atq; acutum inuentum, & quod hæctenus (vt reliqua) in men- 62.
tem venire nulli potuit. Audiamus inprimis hîc, verba Aristotelis
interpretantem Oddum de Oddis. Sed secundum partem
corrumpi dixit, quando pars quæpiam mixti, aliqua ex
causa corrumpitur, reliquis non statim corruptis parti-
bus. Et Paparellam. Nec imus inficias, hanc ipsam im-
perfectè mixtis putredinem, secundum partem dici pos-
se, penes sectionem corporeæ molis, ipsius mixti cor-
poris, quando scilicet (sic enim paulò post se explicat)
hæc & non illa pars, id est non confertim vniuersum
mixtum putredine corripitur, sed per partem post par-
tem successione quadam putrescit. Et paulò post. Pu-
trent quoque humores nostri corporis, secundum inte-
grantium partium differentiam, quando nimirum hæc
& non illa pars eorum putrescit. Eundem etiam huius loci
sensum indicauit, nobis Vicomercatus, cui aliàs Alexandria inter-
pretatio minimè probatur: etiamsi Erasus aliter videatur senten-
tiam eius accipere, cùm ipsum eodem loco habet, ac nomine eodem,
quo Alexandrum reprehendit. Verùm de hoc mouere litem in præ-
sentia nolim: satis fuit indicasse, neq; hoc etiam loco Erasum noui
aliquid, vel de suo quippiam protulisse. Quid? quod Theophrastus
ipse lib. 6. de caus. plant., cap. 10. sic locutus antè istos omnes fue-
rat. τὰχα δὲ ἀληθέστερον εἰπεῖν, ὅτι κινηθέντος τινὸς, καὶ διὰ φθα-
γέντος: οὕτω γὰρ ἢ τῶν περὶ καεπίων φθορὰ, καὶ αὐτῶν τῶν ὑγρῶν
ἢ οἴνου. Sed istis licuit sic: Erasmo nequaquam, vt malè sentiendo,*

saltem constaret sibi. Suprà enim contenderat ille, putrefactionem particularem, opponi particulari Generationi, secundum quam non simpliciter fit mistum, sed mistum hoc: Cur igitur non sit illi putrefactio secundum partem, illa tantum, secundum quam non simpliciter mistum, sed hoc mistum corrumpitur? Siquidem partem vnā aliquam misti corrumpi, reliquis non statim corruptis, tam Naturali illi, quā violentæ competit, ut paulò post planum reddetur. Sed de re ipsa iam breuiter agendum. Verba Erasmi sunt hæc. Quis non obseruauit in pomis &c. At hanc esse putredinem istius, nemo obseruauit, nisi tu: cū reuera sit putrefactio illa, quæ Generationi simpliciter opponitur, naturalis non violenta, secundum totum non secundum partem: deniq; per quam resoluitur Pomum in sua principia (si credamus Aristoteli) euocato calore interno à calore ambientis humido dissoluto atq; diffuso, donec tandem nihil illius residuum sit, præter crassamentum quoddam terreum. Miserum sanè oportuit esse illum, qui hoc non obseruauit. Idem de Castaneis, nucibus, alijsq; istiusmodi dico: quæ tamen non semper omnibus sui partibus (quantitatis dico) simul ac semel putrescunt, sed vna prius aliqua, qua nempe putrefieri aptior sit, deinde alijs non tam contagio illius, quā eadem communi labe correptis.

IBIDEM.

- „ An ignorat aliquis, humorem aut partem
 „ corporis in nobis putrescere, alijs nulla labe infectis?

Com. Quid iam audio? Tot sunt in animali partium naturæ (inquit Galenus) quot partes: ideoq; totum ipsum animalis corpus dissimulare quippiam est. Cui igitur mirum, si vna eius pars corrumpi, illa sola altera possit? Quis hîc non videt, ineptè corpus hominis cum pomo, castanea, caseo, nuce, Humoribus, quo ad hoc mysterium cōferi?

feri? Aliàs cui dubium, in putrefactione quoq; naturali, pomi, nuci, castaneæ, cadaueris, vnâ prius quàm alteram partem corrumpi? vt pulpam pomi prius, quàm cutem, qua obducitur? quàm cartilagine aluiculi, in quo continetur semen? quàm semen ipsum? Castaneæ carnem, quàm corticem? nuci nucleum quàm testam? Cadaueris parenchymata, quàm musculos? quàm cor? quàm tendones? quàm cartilagines? quam ossa?

I B I D E M.

Scio aliter exponi posse &c.

Et male scis: quia etiamsi sicca & frigida, Galenicam & violentam putredinem non videantur pati: Aristoteles tamen non generis partem, sed indiuidui, eamq; non quantitatis, sed formæ (vt aiunt) & qualitatis significauit. Profecto vsq; adeo expressè declarauit Author, quid per κατὰ μέρος φαινομένων denotaret, his verbis, ὅταν τὸ θεριμὸν καὶ ψυχρὸν μὴ κρατῇ τῆς ὕλης: (ita tamen, vt per eam victoriam, non omnino dissoluatur ac intereat mixtum, sed tantum vtrumq; degeneret à natura sua) vt tuas hæc glossas atq; interpretamenta requirere minimè debeamus. Ideoq; non ineptè dixerunt isti χωριζήναι τῆς φύσεως, nihil esse aliud, quàm discedere nonnihil ab illa patientium qualitatū analogia, respectu agentium, quam paulò antea dixerat Author λόγος ἐκ τῆς ὑποκειμένης ὕλης, ἐκείνη φύσις, aut iam constitutæ nimirum, aut iam constituendæ. Abstrahere namq; illum hoc in loco cogitationem suâ, ab omni formæ consideratione, ac de effectibus atq; operibus agentium qualitatū agere, quatenus duntaxat colligare ac terminare, patientes vincendo queunt, vel victæ nequeunt. Ergo putrescere secundum partem res dicitur, cùm quid, quodcunq; demum sit illud, à sua natura recedit. Sic autem omnia putrescere dici possunt, imò verò ab Authore ipso dicuntur, excepto igne, qui à sua naturæ integritate

tegritate, sinceritateq̃ recedere, vel mutatione, vel alterius rei permixtione nequit: vt queunt, aqua, aër, terra. Verba Philosophi, vt illa Erasius, suis phantasticis interpretationibus distorqueat, ac peruertat, hæc sunt, τὸ καὶ σίπεται πάντα τὰ ἄλλα (audine inquam πάντα τὰ ἄλλα) πλὴν πυρὸς. Nihil excipit hoc loco Aristoteles, nec simplex corpus nec perfectè, nec imperfectè mixtum, nisi igne ipsum. Et tam frigida ac sicca, quæq̃ humore carent excrementicio, nec peregrinum etiam intra se recipiunt, hac violenta putredine (suo tamen modo, quia non vnica ratio est putredinis huius, vt naturalis illius) corripitur, id est, quoquo modo à suæ naturæ integritate discedere possunt. Et falsus ac deceptus est Galenus, cum quædam nullo modo putrescere docuit. Putredinē enim, si simplicem ac naturalem illam intellexit, ea communis est omnium: si particularem nihil etiam vsquam aut vsquam est, quod ei non sit, sed suo quodam modo, obnoxium præter ignem, cum eius ratio non ab humiditate excrementicia, vt somniat cum Galeno Erasius, magis aut potius, quàm ab alijs qualitativis, rei, de suo statu dimotis, ducatur. Quid verò aut quale Emblemata illud Erasii? Violentam generationem non exæquari naturali putredini. Quasi verò putrefactio ἰσχυρὰ appellata, opponatur violentæ generationi. Et quid est obsecro violenta generatio? an hic quoq̃ Spudasti vel potius tui causa opus fuerit, clarissimum planissimumq̃ contextum postremi capitis lib. 5. de ausc. phys. interpretari? Quid igitur ibi Philosophus? Esse etiam quasdam Generationes violentas, contrarias ijs, quas natura definiuit: Ecquasnam illas tandem? ὕψις ἐμμετρίας, id est, quæ ante horam, et præter ordinem causarum, seu præter coherentiam effectorum cum suis causis, fato, id est natura, qua omnium rerum ortus, definitis modis ac temporibus circumscripti sunt, præscriptam, existunt. Octauo mense nasci hominem: bicipitem nasci: Rosas atq̃ istiusmodi alia, cum fructuum tum florum multa genera (quorum prouentus

prouentus ex præscripto naturæ æstate est) hyeme prouenire: pubescere anno duodecimo, prolificumq; generare semen: hi inquam atq; huiusmodi alij ortus, dicuntur præter naturam, quia à natura quidem, sed violenter impulsæ, proptereaq; ante diem, & præter modum existât. Ergo vt generatio huiusmodi præter naturam dicatur, quia mutatum sit in illis quæ diximus, nempe tempore, ac magnitudinis & numeri modo, vel etiam si velis, in subiecto & motu aliquid, (vt vt enim certa hæc & definita habeat natura melior, quæ est vt finis, ratione tamen materiæ ipsius incerta ac indefinita sunt) ipsa tamen ratio motus eadem fuerit: & quo ad hoc, nullum discrimen, inter violentam & naturalem generationem intercesserit. Tàm superantibus inquam duabus qualitatibus agentibus, sicco & humido terminatis, copulatisq;, generatio præcox illa, atq; abortiua & monstrosa fiet, quatenus generatio, quàm naturalis. At corruptio quæ ἰσθὺς putredo dicitur, non semper superantibus patientibus, vel secedente humido, à sicco fit. Ergo vtrumq; falsum est, & generationem dico violentam, non exæquari naturali, & putredinem violentam (vt tu loqueris) non exæquari putredini naturali: cùm nihil quod per hanc corrumpi aptum sit, non etiam habeatur habile, vt per illam corrumpatur. Vt naturaliter intereat mistum (non à congenita, vt somniat Erasius, sed ab externa causa)abilitas quædam rei inest naturalis, adeoq; vt suæ naturæ relictum, eo tandem modo sit corrumpendum. Idem violenter corrumpi (qui corruptio-nis modus iam non est vnus) non naturalibus affectum causis potest. ὅτε μὲν οὖρ ὁδῶντε ἡ παθῆναι δύνατον φάμεν εἶναι αὐτὸ παθῆναι, ὅτε δὲ οὐ κατὰ πᾶν πάθος, ἀλλ' ἂν ἐπὶ τὸ βέλτιον, quia nimirum vt annotauit Alexander, impotentia potius quædam illa perpeßio dici consueuerit, quæ ad deterius oppositum spectat. Sed heus tu, dic obsecro nobis, primum, quonam in loco putredinem secundum partem, Aristoteles violentam dixerit? dic secundo, cur magis violentum sit

misto per ἀπειρίαν, quàm per putredinem simplicem de sua natura dimoueri? dic tertio, vnde habeas hoc loco naturalem dici putredinem, quia sit à principio interno? dic quarto, an non violentæ causæ quædam internæ sint, quemadmodum externæ sunt infinitæ? & quinto, Si Author solas illas (vt censuit non Spudastus primum, sed post multos alios Carpentarius) pro naturalibus causis habeat, quæ in re coniunctæ sunt, cum principiorum naturalium actione (tu deinde congenitas appellasti) cur putrefactionem, tam naturalem illam, quàm particularem istam, (nunc tuo modo rem ipsam accipimus, nam nostro vna tantum in capite hoc definitur atq; explanatur putredo, naturalis dico & simplex illa) ἀπὸ τῆς περιέχοντος fieri scribit? Tam enim hic noster Author, quàm Aristoteles, atq; etiam Theophrastus, imò verò & Galenus τὸ περιέχον ubiq; dixit, exter- num nos ambiens elementum. Annotauit idem Scaliger ad lib. 6. de caus. plant. cap. 13. his verbis: ὁ ἄλλος non satis habuit, addit τὸ περιέχον, vt illa coniunctio καὶ sit ἐξήγητικὴ. Vbiq; enim aliàs τὸ περιέχοντα dixit ἄλλα &c. Dic postremo: Violenta generatio (de qua satis antea) est ab Arte, secundum tuam Cabalam, & secundum eandem putrefactio violenta illi opponitur: Cur igitur & hæc quoq; non sit ab Arte? & cur posthac dicere non liceat nobis, nihil Authori huic ἰδίως putrefactionem esse aliud, quàm corruptionem mis- si, ante horam ab arte procuratam, id est, Spudastum insanire?

„ Sp. Regeram hîc tibi, quod supra ex Ari-
 „ stotelis opinione, de mundi æternitate
 „ mihi respondebas. Erast. non potes, quia
 „ inuicta ratio repugnat.

Et quænam?

„ Non enim quod rebus propter causas ex-
 „ ternas

ternas accidit, necessario accidit omnibus, sicut quòd à principijs internis oritur &c.

“
“
“

Tua Philosophia & importuna est, & tam insipida est, ut nauseam potius ac bilem, quàm gustum legenti moueat. Phantasticam illam & ineptam Spudasti tui obiectionem lubens præteribo, ne ludibrijs istis expendendis, dum tempus contero, ludibrio à doctis atq; intelligentibus excipiar. De tua subtili responsione repetam hæc. Sicca & frigida, quæq; humore carent excrementicio, Galenica putredine, quæ ad idius putredinem referri potest, ὡς καὶ multa ut sint tibi, quia raro & difficulter ea corripiantur: nullum tamen esse mixtum, quod naturali putredini, sua natura non sit obnoxium, imò verò, quod si non vi perimatur, non per putredinem corrumpatur. Aristotelem axiomata est. At putredinem hanc tamen, non ab interno sed ab externo principio fieri, secundum eundem Aristotelem tam debet haberi pro rato ac certo, quàm raturum ac certum esse velimus, verba quæ capite hoc leguntur ab Aristotele fuisse prolata, de quo postea. Et putredinem quoq; particularem, quæ quocunq; recessu rei, à natura sua definitur, cum secundum partem duntaxat, & non ex toto corrumpatur, nihil esse, quod pati aliquando nequeat excepto igne, Aristotelem quoq; dogma esse, qui non videt, is nihil videt.

Com.
65.

P A G. 38.

Sp. Ergo potentia hæc eorum ociosa est, si nunquam in actum deducetur. Er. Quasi verò &c.

“
“
“

Acuta interrogatio, & digna Dialogi imitatione, cui etiam acuta adaptatur responsio, nempe dignum patella operculum. Deuorabimus

Com.
66.

bimus tamen molestiam quoque hanc, ut seriis ludicra pro tempore compensemus. Propositio illa: Frustra esse potentiam, quæ non in actum producitur, accipitur ex lib. 1. de celo. cont. 32. & 133. nec non 2. eiusdem tract. cont. 50. (nec non 2. de an. 82. & 3. de an. 45. Peculiariter autem, quod per generationem existere, & per corruptionem esse desinere aptum est, id defectu corrumpentis ac generantis, nunquam ad actum perducitur, esse impossibile 1. lib. de cel. cont. 133. scriptum est. Iam verò quid sit Actus, & esse Actum, quid item potentia & esse potentia, & quod, ut actus, secundum decem Categorias accipitur, ita & potentia: atque omnino, quod cuiusque ἐντελεχίας sua sit δύναμις: nec non qua ratione ἐν τὸ αὐτὸ καλῶς εἶναι, καὶ δύναμει τινὶ κινῆσθαι, vel τὸ δύνασθαι ὑγιαίνειν, καὶ τὸ αἶμα. ex lib. 3. phys. cap. 1. & cap. 2. minutius explicandum alibi. Nunc illud subiungendum duntaxat: potentia esse duplicem, Rationalem unam, cuiusmodi voluntas est, & alteram Naturalem. Illam esse ad opposita comparatam, quia possit respectu eiusdem, cum velle, tum nolle: hanc verò aut agendi esse, aut patiendi. Et agendi quidem potentia ad alterum oppositorum esse determinatam: ut ignis qui urit, & non potest non urere, atque omnino Agentis naturalis, quod suis admotum subiectis, non potest non agere, & idem semper, si non impediatur. Potentiam verò patiendi Materie esse: atque hanc duplicem, Vniuersalem unam, particularem alteram. Esse enim Materiam ipsam per se formarum omnium capacem: sed eiusmodi tamen vniuersalem potentiam, propter apparatus aliquem, particulariorem reddi. ut propterea nimirum ad hoc apta magis, quam ad illud sit. Qua ratione & ipsa quodammodo principium esse agens, nec solum recipiens, & non ex quouis quoduis, sed ex determinato determinatum fieri dicatur: unde illud πεφυκός. Vniuersalem igitur illam Materie potentiam inde terminatam esse, quia illa ex se ad omnem æque actum propensionem gerat innatam, & pro varia causarum efficientia,

efficientia, à quibus agitur, æquè huic atq; illi actui subijci possit. At particularem, quia certis quibusdam qualitatibus, quasi Proteus, vinculis continetur, stabiliorem ac determinatiorem. Quo pertinet illud Aristotelis, ἡ χαίτινα καὶ αἰτία καὶ ἄσχημα τοῦ τοῦ τοῦ πᾶσι: quod est illud naturalium effectuum ἐπὶ τὸ πολὺ: quanquam & ipsam non usq; adeo esse stabilem, quin solutis aliquando vinculis, non eam, quam sibi proposuerat agens, sed aliam induat formam. Corrumpti autem (ut propius ad rem nostram accedamus) materia non dicitur, sed compositum propter materiam, quæ formarum ut diximus aliarum capax est: ideoq; sub una perpetuò consistere nequeat, lib. 1. de cœl. cont. 118. Est verò corruptio omnis à contrario, quatenus contrarium: quod materiata cuiq; rei suum est, lib. de long. & breui. vitæ cap. 7. In contrario igitur vis inest agendi: At hoc quia naturale, ut diximus, non ad plura, sed ad vnum sese profert. Potentia itaq; omnis patiendi materiæ, ad potentiam agendi referenda. Vna enim per alteram definitur, & quicquid ex patientis, id omne etiam ex agentis, parte fieri potest, quod Auerrh. pronunciauit ex Aristotele libro primo de cœlo com. 124. Non frustra igitur potentia dicitur patiendi, cum Agens vnà non adest, quem nulla alia efficiens causa inturbet. Dicam planius in re planissima: Potentia agentis, non est neq; intelligitur, citra patientis potentiam: non semper itaq; debet agere: sed cum patiens præsto est: nec vicissim patiens pati, sed cum ille adest. Atq; hoc pacto axioma illud perpetuæ veritatis est: Omnem potentiam nisi frustra ea sit, Actu permutari. Iam verò subiungit Aristoteles, ἔτι ὅσα ἔξω καὶ ἄσχημα ἀπαρτὶ ὅλως ἢ ἀμετάβλητα, ἢ μὴ ῥαδίως ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐν μετακίνησι, συνάμειν λέγονται. Ut sint nimirum quedam, quæ propter habitum sic affecta sint, ut minus pati posse dicantur. Nam quæ faciliè franguntur, comminuuntur, flectuntur, corrumpuntur, vruntur, non causa potentie, sed impotentie potius

ex defectu alicuius principij dicuntur pati. Ergo propter potentiam dicuntur alia, vel ἁπαθὴ ὄλως, ἢ ἀμετάβλητα, ἢ μὴ ξασίως ἐπὶ τὸ χεῖρον εὐμετακίνητα : atq; huius potentie perfectio & absolutio fuerit etiam, reduci ad actum, id est, non pati eo modo, nec facile mutari aut corrumpi : οὐ τῷ δύνανθαι (inquit Aristoteles, ἀλλὰ τῷ μὴ δύνανθαι. Quidquid igitur comburi potest, (Admirabilis Spudaste) comburetur etiam, si ignis admoueatur : Hoc verò non admoto, potentia, qua καὶ οὐδὲν aliquid est, frustra esse minimè dicitur : præstare autem, potentiam talem actu non permutari, quia non ad rei perfectionem & salutem, sed ad interitum vergit, lib. 2. de anim. cap. 5. atq; eatenus ἀδυναμία quædā censeatur, verum est quidem, si, re ipsam, nō si ipsum naturæ ordinem spectes, cui, ἀδυναμία illa, δύναμις est, qua perficiat atque absoluat in œconomia sua, aliquid aliud. Quorsum igitur hîc mouere, etiam de Tyrocinii istis ineptos scrupulos, & scrupulosas ineptias ? Alioquin etiam in Auerrhoi lib. de animæ beatit. cap. 2. expressum habemus. Possibilitatem (sic vertit illius interpres) à potentia duplici nomine distingu. priore, quia illa substantiæ tribuitur, hæc verò formæ recipiendæ. Sic dici consueuisse, Ferri massam posse fieri ensẽ, ensẽ verò esse in ferri massa, potestate. Altero, quia potestas, necessario exit in actum aliquando in aliquo secus enim frustra esset. At non sic possibilitas. Dicimus enim (inquit Auerrhoi) omne vinũ fieri posse acetum, cùm tamen haud necesse sit aliquod vinum fieri acetum.

P A G. 39.

- „ Eraſt. Ostendi ex problematis, & aliis A-
 „ ristotelis commentariis. &c.

Com. QVÆ tu hîc nobis problemata, quæ commentaria narras ?
 67. Vbi inquam illa, vel in Aristotele, vel in tua spudastica disputatione? Ari-

ne? Aristotelis hæc verba sunt: σήπεται πάντα τὰ ἄλλα πλὴν πύρος. Nihil hoc loco excipit, neq; perfectè, neq; imperfectè mixtum, excepto igne. Nam per priorem putredinem, sola mixta corrumpuntur, per istam verò (inquit Aristoteles) corrumpitur, quicquid uspiam rerum sub cœlo est, excepto igne. Nihil enim est, quod eam pati nequeat. Quid hîc tu iam cum tuo, καὶ, cum tuo, Hoc voluit. Nos id voluisse Authorem, hunc asserimus, quod eius verba expressè sonant, tua verò somnia, habeat sanè sibi, si velit, Spudastus tuus. Præterea inuertis Aristotelis verba: non enim ille sic, vt tu scribis διὸ σήπεται καὶ ἄλλα πάντα: Sed sic, διὸ καὶ σήπεται ἄλλα πάντα. Quod amotasse placuit, ne cum suo mysterioso, καὶ, nobis deinceps, Erastus negocium facessere possit amplius.

I B I D E M.

Obseruare te oportuit.

“

Quid obseruemus cum tuis istis crassis obseruationibus? Hæc Com. 68.
est Aristotelis sententia: ἰδίως putrescere dicuntur, quæ secundum partem corrumpuntur, cùm de natura & temperamento suo dimouentur. Sed nihil vsquam est, quod non dico per alienum calorem, quia nec Aristoteles id dicit, & solius Erasti figmentum est, sed quocūq; modo discedere à sua cōstitutione nequeat, excepto igne: igitur nihil vsquā aut uspiam est, quod eiusmodi putredini sit haud obnoxium, excepto igne: cum aliam illam priorem, per quam resoluitur res in sua principia, sola mixta patiantur.

P A G. 39.

Nam impura elementa, igne excepto, sic
corrumpi possunt, vt naturam suam a-
mittant. &c.

“

“

“

Elementa

Elementa impura iam amisere naturam suam : cur igitur aë naturam suam amittere posse ? atq; cum ex salubribus pestifera fiunt : & cum secretio confusarum impuritatum illarum, quibus inquinantur, & à sua natura recedunt, fit, non corrumpi tum, sed redire ad suam naturam dicuntur. Quid igitur hîc sine sale Philosopharis ? Sententia inquam Aristotelis est : Mixta perfecta & imperfecta, elementaq; omnia, excepto igne, corrumpi posse secundum partem : quod est hoc loco, utcumq; à natura sua per ἀπεψία discedere : id ipsum esse Rusticè putrere : Proindeq; omnia, omnia inquam, excepto igne, altero isto modo putrefactioni obnoxia dici. Eodem respectu Diogenes quoq; putrescere aquam dixit, ut est apud Theophrast. lib. 3. de hist. plant. cap. 1.

P A G. 40.

„ Sic poma, pyra, caseum, carnes. &c.

Com. Imò & hæc in principia sua abeunt, etiamsi continuò non abeant; ac tu ipse tui oblitus, antea affirmaueras, primam putrefactionem non temporis momento, sed paulatim ac sensim progredi. Ista autem quæ istic recenset, vera & propria, eaq; quæ secundum totum est, putrefactione corrumpi, tam est verum, quam falsum est, id quod tu concludis : Nimirum tum esse putrefactionem secundum partem appellatam, cum in diuersissimas res vertitur id quod putrescit. Quenam obsecro ista diuersissima ? Vermes dices : at hi nò in omni re putrescente, etiam tuo modo apparent : quot vidisti in pomo ? quot in nuce ? quot in rapa ? in castaneis vero propriè putrescentibus, nullos vnquam vidimus, in non putrescentibus multoties, ut & in cerasis : Aut quæ tandem illæ fuerint diuersissimæ materiæ ? illæ (dices) in quas vertitur mixtum. At ea ne audebis tu affirmare, non secundum totum esse corrupta, quæ speciem specie, & materi-

& materiam materia longè diuersa mutarunt? Aristoteles inquit,
 putrescere altero modo, quæ secundū partem corrumpuntur: tu sim-
 plicem corruptionem, & eam per quam totū corrumpitur nobis in-
 culcas: Corruptionem, quæ præcedere generationem dicitur, totius
 esse, non partis Baccalaurei sciunt; quemadmodum etiam generatio
 ipsa totius est, non partis. Erasto verò, quicquid speciem ac tempe-
 ramentum suum amittens, nouam induit formam, aut meliorem aut
 deteriore, putrescit secundum partem: quas ineptias supra aliàs
 satis refutatas, ne Phreneticus quidem effutiret Aristoteleæ putre-
 dini, quæ est secundum partem, elementa etiam ipsa sunt obnoxia,
 excepto igne: Erasto putrescunt secundum partem ea, quorum non
 simpliciter omnis mistio, sed quædam duntaxat, nempe ea, per quæ
 pomum v. g. pomum est, soluitur: & per quam non simpliciter
 omne temperamentum, sed quoddam, nempe id quo pomum est po-
 mum, amittitur: ut desinat scilicet per hanc putredinem pomum
 esse pomum, non autem esse mixtum: quàm doctrinam ne Bacca-
 laureus quidam dicat, Aquæ, Aëri, Terræ, quatenus putrescere di-
 cuntur, accommodari posse. Per putredinem istam ἰδίωϛ, si terra
 suum temperamentum, id est, id ipsum, per quod est terra, amittit,
 ac proinde desinit esse terra: cur Aristoteles subiicit (nam de hac
 putredine, sequentia verba tu accipis) quæ ἰδίωϛ putrescunt in ter-
 ram desinere? Audi: Terra imperfectè mixtum per te putrescit
 ἰδίωϛ, cū temperamentum id amittit, per quod terra, est huius-
 modi imperfectè mixtum quippiam, (sic enim tibi placet) & pu-
 trescendo hoc modo, terra resoluitur in terram: in quam terram?
 puramne ac simplicem illam, dico, vel aliam imperfectè mixtam?
 cū dixeris ad hæc aliquid, tum iudicabimus, an sis dignus cui re-
 spondeatur, qui de duplici hîc mistione, nescio qua, meministi, cu-
 ius author ne nutu quidem signum dedit. Dic inquam nobis tandem:
 Castaneæ putrescenti, quodnam certum (sic tu loqueris) aliud mix-

zum vel temperamentum, aut qualis specie ab alijs distincta materia succedit; educto per eam calore nativo, una educitur humor, donec in puluerem castanea tandem redigatur. Idem de pomo, pyro, rapa dico. Tam res mixta desinit esse quod est, si in communia omnibus principia resoluatur, quam si mutetur in aliud mixtum. Cur igitur hoc dicitur secundum partem, illud ex toto corrumpi? quia (inquies) ibi mixtum desinit omnino esse mixtum, hic verò tale duntaxat mistum. At inquam ego: Hoc misquam scripsit Author noster: Et putredinis istius finem dicit esse Terram, secundum tuam interpretationem: in quam verò terram desinit putrescens aqua vel aër? modum autem ut educatur ipsius humidum nativum cum proprio calore: sit né mistio educatione principiorum propriorum? Vis enim, tu inquam vis, hac putrefactione non omnem mixtionem, sed cuiusq; rei certam solui: ut alijs generis alia, corrupta priori succedat mistio. Si inquam non sit in sua principia resolui rem, cum educitur calor, & a sicco secedit humor nativus, ut tandem restet ὡς καὶ κόπρος: quid aliud tandem fuerit, rem in sua principia resolui?

PAG. 40.

„ Tres igitur causæ fuerint, cur particularem nuncuparit &c.

Com. Prior à te proposita causa nulla est, ut supra audiisti: quia nec secundum vniuersalem etiam putredinem corrumpi rem totam simul necesse sit: & secundum particularem hanc, aliquando tota simul corrumpatur. Locus autem lib. de marc. tam aptè huc à te adducitur, quam reliqua pronunciantur rectè. Ut demirari satis nequeam, præclaram scilicet voluntatem tuam de Spudasto tuo benè merendi. Quid ibi Galenus? Vbi verus marcor est, tùm omnes pariter marcescere animalis partes, quia principes ipsæ partes ut Cor & Iecur

lecur, eandem affectionem patiantur. Atq; hunc marcorem in ætatibus, quæ naturales quædam mutationes animalis sunt, esse γῆρας: in alijs verò præter naturam eiusdem mutationibus esse μαρasmus πύρετον, & quæ τῇ γῆρα proportionē respondet, appellatam ἐκ νόσου γῆρας. Siste igitur hîc te Erasme. Loquitur hoc loco Galenus de corruptione animalis, ut animalis, de qua etiam locutus est Aristoteles lib. de vita & morte: at hanc nusquam & nunquam dixit Aristoteles esse putredinem: quia putredo sit corruptio naturalis mixti, quatenus mixtum, non autem quatenus animatum: Erastus tamen cum Carpentario & alijs, quæ de corruptione animalis à Galeno dicuntur ad corruptionem mixti, quæ putrefactio dicitur, ineptissimè transfert. 2°. in vero marcore totum corpus animalis simul marcescit: cur? id facile liquebit si prius intellexerimus, quid sit marcor: is est (ut breuiter dicam) consumptio natui partium humoris, à calore: hic autem duplex, aut naturalis, qui ætatum decursus facit, unde senectus naturalis & Mors: aut præter naturam, qui febris dicitur, seu hectica, seu ardens illa. Per utrumq; inducitur corporis totius ariditas, & squalor. Sed per illum (si Auerrhois opinio arrideat, quam exposuit Scaliger) iam vietum, & longo usu quasi detritum, plus humidi natui absumentem, quàm momentaneis supplementis reficere ac restituere possit: Per hunc verò nimium acrem, ac proinde etiam voracem factum, depopulantem quicquid vsquam est natui humoris obuium, nihil tamen vsquam prorsus eius loco quod absumentem, reponentem. Illic igitur natui calor diminutus, naturaliter tamen (nam ἐκ τῇ νόσου γῆρα non naturaliter, sed præter naturæ ordinem, atq; (ut ita dicam) non εἰμας μένως attenuatus est calor) istic auctus. At vegetabilis & natui caloris atq; humoris principium & scaturigo cor est. Nam quod de insito cuiq; parti somniant, id nullum prorsus, aut si etiam sit aliquod, non animationis, id est vegetationis ac vitæ organum, sed mixtionis duntaxat vinculum fuerit. Non

rit. Non igitur nisi refrigerato exuctoꝝ vitali, vegetabiliꝝ principio (corde dico, nam iecur Aristoteli & veritati, vitæ, quæ nihil aliud est, quàm ipsa vegetatio, sedes & origo prima non est) aut eodem supra modum calefacto & exhausto, omnes corporis partes, similiter marcescunt. Initium enim ab ipso corde fieri necesse est, cuius vnus aspiratu viuunt ac vegetantur, & è cuius vnus penu commeatus supplemento continenter inuecto, nutriuntur partes omnes. Atq; hunc appellat Galenus verum Marasmm, pro arbitrio potius, atq; ad artis curandi vsum, quàm ad ipsam rei naturam spectans, hanc differentiam Marasmi constituens. Nam alius non verus, ab eodem nuncupatus, eiusdem prorsus est modi ac nature: hoc solum differens à vero, quod principium ipsum vitæ ac vegetationis, animalis totius non occupet. Hæc inquam Galenus: quæ cuiusmodi sint, suo loco dicetur: Nunc eiusmodi esse, vt tuam causam nihilo probabilior rem reddant, ostendemus. Cur in vero marcore omnes corporis partes æquè exsiccantur? Quia principium ipsum, vnde & vitæ & alimenti omnis, supplementum partibus suppeditatur omnibus, marcorem sentit. At in mixto cum vel simpliciter corrumpitur naturaliter putrescens, vel secundum partem corrumpitur, à natura sua vt cunq; discedens, quod est idemq; putrescere, nulla subest causa, cur secundum se totum potius, quàm secundum partem vnā sui aliquam, vel plures duntaxat corrumpatur: aut certè non magis in vna, quàm in altera putredinis specie suberit, vt supra ipsis exemplis planum fecimus. Deinde vnus est modus marasmi veri & non veri, vt diximus: at non vnus est modus Putredinis simplicis & particularis, etiam secundum Erasmm. Tertiò scribit Erasmm, Marasmm naturalem, secundum Galenum fieri, quando partes omnes corporis æqualiter exsiccantur, quasi non naturalis is sit, in quo partes eius omnes non æqualiter contabescant: Quod mera impostura est, & contra Galeni mentem, is enim allegato loco, marasmm, etiam qui per se-
bres

bres hēcticas sit, & qui per τῆς γῆρας ἐν νόσῳ appareat, verum appellat. Non igitur Galeno ibi idem est verum quod naturale, ut tunc falso reris: Et quasi idem non expressissimè docuerit, verum etiam esse Marasmmum eum, qui est ἐν τοῖς παρὰ φύσιν. Ut si locus ille Galeni ad rem qua de agimus, facere aliquid tandem velit Erasius, liceat iam nobis ita syllogizari. Galenus in marcore etiam præter naturam, omnes pariter corporis partes, marcescere asserit. Igitur nullum quoad hoc discrimen, inter naturalem putredinem & præternaturalem intercedet: igitur hoc nomine utraq; secundum totum, non secundum partem corruptio verè dicetur: igitur somnium illud erit, ut reuera somnium est, quàm priorem appellationis putredinis particularis, causam statuit Erasius: cùm præsertim secundum Aristoteleam doctrinam nihil prohibeat, mixtum aliquod putrefactione simplici ac naturali: parte una sui aliqua, vel pluribus, & non totum simul putrescere. Ut ut enim mixtum, ut mixtum, simile quippiam per omnia sit, alias tamen eius partes magis calere, quasdam frigere magis, vel ipse Erasius fassus est pagi. 24. Qua ipsa conditione, rem magis vel minus reddi obnoxiam putrefactioni naturali, docebit paulò post Aristoteles ipse. Neq; altera verior: quia nihil usquam extet, quod putredine ἰσως appellata, corrumpi, id est utcunq; à sua discedere natura nequeat, excepto igni: de quo Authoris verba extant planissima: διὸ καὶ σήπεται πάντα τὰ ἄλλα, πλὴν πυρὸς. De tertia verò quid dicam? Et illam quoq; falsam: quia noster Author eo prorsus modo verbum κατὰ μέρος istic accipiat, quo supra, ubi de ἀπεψία: Sed ibi (ut Metochita rectissimè interpretatur) κατὰ μέρος opponitur, non communi & simplici omnium mīstioni, (id quod nullus usquam dixit aut scripsit præter Erasium) quasi sit ipsa nimirum certa tantum, atq; hæc vel illa mīstio, sed generationi secundum totum, siue illa omnium communis, siue huius aut illius priuata sit. Subijciam iam illud de omnibus tri-

bus: reuera insanire illum, qui Authorem nostrum ad tot vnâ insanias respexisse opinetur, cum alteram putredinem, etiam de illis, quæ secundum partem intereunt, dici pronunciauit.

PAG. 41.

Nulla hîc est difficultas. In vera & perfecta mixtione ignis actu non est. &c.

Com.

72.

Miser ille Spudastes, dum facile assentitur, vel assentatur præceptori suo, in eum difficultatum lutum se incidisse sentit, è quo vix vnum conetur educere pedem, quin altero immergatur altius. Audiamus primum in quo hæsitet ille: Tum quo hæsitantem sustineat ac promoueat alter. Quærit præter cætera, cur, si ignis materia mixtorum omnium sit, non etiam ipse putrescat: Videri enim hæc inter se pugnare, mixta perfecta & imperfecta omnia putrescere, neque tamen ignem putrescere: cum præsertim Aristoteles neget, eum putrescere, quia reliqua omnia sint illi ut materia. Respondet Erastus: in perfecte mixtis, ignem non esse actu, sed potentia: ideoque licet mixto putrescente, ignis ille simul patiatur, nihilominus ipsum ignem, putredinis expertem esse: loqui enim Aristotelem, cum ignem putredine facit immunem, de igne impuro, cuiusmodi apud nos hîc actu est. Hæc inquam suo Spudasto Erastus: quæ an non digna potius sint, quibus inspuat bomis ac doctus, & bonas horas benè collocare asuetus vir, quàm ad quæ respondeat: indicet non Spudastes aliquis, sed is, qui vel mediocriter in Aristotelea philosophia sit versatus. Quid igitur tu? (inquiet aliquis) Dicam, & Spudastum temere dubitare, contra præceptum Aristotelis, quod scriptum est initio lib. 3. Metaphys. & Erastum captiosè, ac pueriliter dubitationem ipsius soluere. Putrefactio naturalis passio mixtorum tantum est: quia hæc sola dissolui in ea principia possunt, ex quibus copulatus

latis ipsa primum per generationem extitère: Elementa, quia non sunt mixta, putrefactioni huic minimè sunt obnoxia. At (aiunt) Aristoteles tamen affirmat, putrefactionem esse etiam $\pi\acute{\alpha}\nu\tau\epsilon\varsigma$ proprij atq; interni caloris: cuiusmodi autem calor ille mixtis intimus ac proprius, nisi ignis? Minime gentium hoc Aristoteles affirmat: Sed putrefactionem esse affectionem mixti, propter corruptionem caloris proprij docet. Notum illi fuit ex Analyticis, proprias affectiones aliquod habere subiectum, cui primò insint: propter aliud tamen, quod non sit ipsum subiectum, sed ipsius tamen, aut in ipso aliquid, vel materiam dico vel formam, vel accidens. Dicit itaq; putrescere naturaliter mixtum vt mixtum est, atq; hanc passionem propriam esse mixti. Nam quemadmodum id, humido ac sicco, efficientia caloris $\delta\epsilon\iota\varsigma\mu\epsilon\tau\epsilon\sigma$ capax esse per generationem esse dicitur: ita propter calorem eundem interium, qui vt generationis, ita conseruationis ipsius mixti author habetur, quoad à calore externo educi, atq; exhalare aptus est, eiusdem humidi ac sicci causa Putrefactioni obnoxium dicitur. Secundum putrefactionem verò illam vulgarem, quæ nõ est dissolutio mixti in principia sua, putrescunt & ipsa mixta, cum propter calorem, tum propter alia principia, quatenus causa huius vel illius, à propria natura & constitutione discedunt: & ipsamet per se elementa, depto igne: $\sigma\iota\delta\iota\varsigma\ \eta\gamma\epsilon\iota\varsigma\ \sigma\acute{\iota}\mu\pi\epsilon\tau\alpha\iota\ \pi\acute{\alpha}\nu\tau\alpha\ \tau\acute{\alpha}\ \acute{\alpha}\lambda\lambda\alpha\ \pi\lambda\eta\rho\ \pi\upsilon\rho\acute{o}\varsigma$. Sed vtum particulariter putrescere dicatur, etiam ignis in mixto, cum à sua temperie discedit? Quidam sic: ignem resistere putredini siccitate sua: igitur non putrescere. Fabule: Dicant primum, quæ & cuiusmodi sit siccitas ignis: deinde respondeant Aristoteli, qui causam difficilis putrefactionis, languorem externi caloris & robur interni celebrat. Alij itaq; in hunc modum ad hoc quesitum respondent: Ignem in misto non dici putrescere: quia in mixto, secundum istorum Elementariorum Cabalam non insit ignis elementum actu: aut si inesse contendant alij, non est ibi tanquam actu, sed tan-

*Ignis quare
non putrescit
ob hanc causam.*

D. e. p.

sed tanquam potentia, quia non sui & propter se, sed alius atque ad alium. Quicquid igitur patiatur, non ipsum, sed mixtum, cuius naturam una cum aliis constituit, & sub cuius natura, una cum aliis latet, pati censetur. Deinde qui in mistum concurrit, cum elementis aliis ignis, non est hic nostras, quem nulli alij elementorum materiam fieri, & minimè putrescere asserit Author. Postremò, cum negat Aristoteles ignem elementum putrescere, quia alia sint illi ut materia, non eo modo materiam intellexit, id est mixtionis, quo ignem cum reliquis tribus materiam facit alibi mistorum corporum, sed generationis, ut audiemus: cum præsertim ignis hic nostras, & qualis apud nos hîc actu est, tantum abest, ut aliquid generet & mixtionem ingrediatur, ut omnem eam vi sua prorsus dissipet atq; disperdat. Is igitur cui reliqua sunt materia, non est is ignis, qui mistis materia fit. Sic intelligimus, nullum hîc omnino dubitandi locum relinqui, aut non eum quo dubitavit Spudastus. Iam ad Erasum. In perfectè mixtis, si ignis actu non inest, sed potentia, quomodo igitur communi errore affirmasti antea, per naturalem putrefactionem solui mixtum in elementa, pag. 24. 27. 40? Sed inquires, insunt quidem actu elementa, id est ratione tam formæ quàm materiæ, sed mutua qualitatuum pugnantia, implicita & obscurata, præsentia verò superioris actus vincta, & quasi mancipata, ut sese prodere, aut pristinas inditas vires expromere nequeant: nec ignis dico vrere, nec aqua impendio refrigerare &c. Ut quasi ignis non amplius esse ignis, sed reliqua tria videantur: ac proinde potestate inesse tantum, non actu dicantur. De hoc Phantasmate Avicennæ, Alberti, Vgonis, Marsilij, Fernelij nihil nunc dicendum, ne in immensum excrescat Apologia nostra: Habebit, si volet, quod legat Erasmus eorum sectator, in Comment. nostris ad duos libros de nat. hum. Hippocratis, & priore Centur. med. animad. satis. Nunc monstranda tantum supinitas horum verborum. Putrescente mixto (inquit) licet simul

simul patiatur ignis, qui in eo est, non tamen putrescit. Cur? quia non inest actu, sed potentia: at si non actu inest ignis, quomodo patitur? Si patitur, quomodo est expers putrefactionis? Author secundum tuam phantasiā definit particularem putrefactionem, ut sit corruptio caloris interni: tu supra pag. 34. φέρεται pro πείσεται dictum temere contendebas. Quomodo igitur patitur calor, id est corrumpitur, nec tamen putrescit? Quis hæc audiat citra risum vel potius indignationem? At verò vnde cognovisti Erasme, Authorem nostrum de igne feruente loqui, qualis apud nos est? Comparat enim eum cum aqua, non cum glacie, cum terra, non cum ferro, cum aëre, non cum nube: igitur ignem quoque non feruentem hunc, cuius usus in Culina, & hypocaustis apud nos est, sed illum elementarem, qui vna cum aliis tribus (aut puris aut impuris & minimè simplicibus dicatis, mihi perinde nunc est) ut materia, ad mixti procreationem, secundum vestram morologiam confluit, intelligere videtur. Ille autem nonurit, non ardet, non vorat, ut ut nusquam purus aut simplex, sed aliorum elementorum portionibus permixtis adulteratus ubique extet. Ex verbis (dices) illis cognoui id, quod ei reliqua tria corpora esse materiam statuat: Rectè: ad ignis nostras non sit materia misti: & non est pars misti, ut Spudastes tuus hic loquitur: nec ad minima redactus, vna cum aëre, aqua, terra, amicabilem unionem, & consensionem cum aqua & terra (ut ex Mathematica veterum supra tu afferebas) inire vllam potest. Excipias hic, si sapias, Aristotelem etiam ipsum, vocule ignis homonymia nos plerumque ludere: id quod ita esse, ego minimè quidem inficias ibo: Sed vobis tamen Antiquariis, Patrie Patribus ac defensoribus semper Augustis, quid de eo respondeatis, videntum aliquando fuerit. Sequitur Erasmus: Aqua putrescit, aqua adhuc manens, licet impura sit &c. at idem supra pag. 33. atque alibi affirmavit, quæ putrescunt ἰδιώως, ea in aliam speciem mutari, quomodo

modo igitur secundum eundem aqua putrescet, & aqua tamen adhuc manebit? Dum putrescit istae res, mutat temperamentum: hoc nulli dubium est: at hoc non statim est, in aliud genus rei mutari. Sanguis enim incallescens per febres, quod est putrescere istae, putrescit, neque tamen statim in speciem mutatur aliam: & venae tum & reliquae etiam corporis partes, à natura, id est temperamento suo discessere: Venae tamen sunt: carnes sunt, ossa sicut. Ignis autem (inquit Author) elementum nullo modo (non autem ut Erasius garrat, ignis adhuc permanens) putrescit. Vera igitur Authoris nostri sententia, eaque simplicissima haec est: secundum putrefactionem vulgare illam, quae est nihil aliud, quam discessus quidam à natura, id est temperamento proprio, & corruptio quaedam, non secundum totum, sed secundum partem (qualitatis dico partem, non substantiae aut quantitatis) omnia putrescere dici possunt, & mixta ipsa, quocumque inquam modo mixta, & corpora ipsa simpliciora, vno excepto igne. Causa est, quia Putredo illiusmodi non dissolutione mixti in sua principia, sed contra potius, commistione alienae qualitatis ac materiae fit. Qua ratione putrescunt ipsa per se, aër, aqua, terra: vel pura dico haec, vel impura constitueris (etiam si terram sincerissimam atque purissimam sui oblitus Aristoteles aliquando dixerit) ignis verò ipse per se nequaquam, ut pote cuius calor ac temperamentum (est autem id natura ignis) à re nulla vinci ac mutari, ut materia possit: Reliqua verò sunt ut materia ignis, quam dico ipse alterare & mutare queat. Atque haec, nisi verba illa πᾶντα γὰρ ὕλη τῷ πυρὶ ἐστὶ τὰύτα, quae neque Alexander, neque Olympiodorus interpretantur, scioli alicuius glossema contextui Aristoteleo dicere velimus insertum, genuina illius loci est interpretatio. Ex quibus liquet, quantopere errauerint Graeci & Latini interpretes, qui non obseruato hoc, quod inter primam & secundam putrefactionis speciem discrimen intercedit, vnam cum altera confundentes, coacti sunt

sunt asserere, elementa tùm corrumpi, cùm ad suam naturam, qualẽ qualẽ dico illam tandẽ habeant, vel ad suã naturã puritatẽ, redeũt. Quot, & qualibus, quantisq; absurditatum monstris, vndiquaque doctrina hæc de duplici putredine Aristotelea scateat, iam non dico, qui id vnum mihi in disputatione hac proposui, monstrare nimirum, Erasum non modo in re ipsa, sed etiam in Aristotelea sententia intelligentia, longius quàm alios aberrasse à vero. Restat modo, vt priusquam pergamus ad alia, verum & germanum Aristoteleorum verborum sensum hìc quoq; in angustam summam contrahere exponamus. Definivit vt diximus generationem simplicem, quæ est substantiæ, & contrà quàm distincta est, hìc quidem tacitè alibi verò expressè, generatio secundum partem: illi opposuit simplicem corruptionem, quam appellauit putrefactionem: huic verò corruptionem secundum partem, cui putredinis appellationem peculiari atq; ab illa priore abhorrente notione, conuenire quoq; docuit. Vt autem generatio simplex naturalis, in hoc primo capite definita est, ita corruptio simplex naturalis, id est Putredo, in hoc eodẽ capite proponi, atq; explicari debuit. Quemadmodũ vicissim generationis secundum partem, id est concoctionis, atq; illi oppositæ cruditatis, quæ corruptio secundum partem est, atq; ἰσῶς putredo dicitur 2. ac 3. capite natura tàm communi definitione, quam propria declaratur. Est enim vt diximus Authori nostro ἰσῶς putredo hic nihil aliud, quàm ἀπεψία. Quot igitur ἀπεψίας species, totidem etiam putrefactionis huius fuerint. Proindeq; Author docuit, ἰσῶς putredinem dici etiam in ijs, quæ secundum partem corrumpuntur, cùm à natura discedunt. Naturæ autem vocola potissimum hoc loco respexit ad eam rei, quæ coquitur conditionem & constitutionem, qua vel nutrire animal sit apta (cuiusmodi per elixationem, assationem, murationem redditur) vel aliquid aliud efficere, quòd ad commodam nutritionem pertineat: cuiusmodi natu-

ram adepta esse tùm excrementa dicuntur, cùm ad expulsionem comparata sunt. Atq; ad hæc refertur quæcunq; alia alteratio, quam mistum suam quidem semper formam ac speciem retinens, utcunq; tamen à statu suo naturali degenerat. Quo modo aquam etiam, aër, & terra putrescere dicuntur. Hæc tam conuenire cum his, quæ ab Authore in hoc capite sunt exposita, quàm cum his, quæ secundò aut tertio exponentur, certo certius, & vero verius est. Iam & illud his adiiciendum, quod supra etiam attigimus, putrefactionem secundum partem ab Authore violentam non dici, quia illi tam sit naturalis, quàm opposita generatio, id est concoctio. Præterea verò hoc: Rusticos citra discrimen vllum, putrore correptas res dicere, aliàs quidem secundum sapientum putredinem, aliàs verò secundum suam: quæ tam violenter corruptas secundum totum, excessu aliquo assationis vel elixationis, quàm secundum partem per ἀπειλὰν aliquam corruptas, computruisse, rerum naturas minimè discernens, indiscriminatim iudicat: & Aristotelem quoq; nonnunquam iudicium vulgi secutum, idem fecisse: quem aliàs tamen plerunq; secundum veram ac legitimam significationem putredinis, res nominasse putridas constat.

PAG. EADEM.

- „ Cum monuisset Philosophus, putredinem
 „ quandam aliam existere, cui nomen putredinis propriè magis tributum sit, definitionem eius attexit &c.

Com. 73. Vtrumq; falsum. Nec inquam corruptioni alteri huic, quæ secundum partem dicitur, propriè magis tributum putredinis fuisse nomen scripsit vsquam Author, nec istius eiusdem putredinis definitionem subiecit vllam aliam, quàm quod esset discessio quædam à natura,

natura, in ijs, quæ secundum partem corrumpuntur: quibus sanè verbis eius notionem communem satis cognitam reddi posse nobis existimauit. Nam si est corruptio secundum partem, & opposita generationi secundum partem, nihil aliud est, quàm ἀπειρία, & in summa ἀνολωσις. Per eam igitur, non ex toto dissoluitur mixtum: neq; corrumpitur secundum formam, sed tantum discessio quædam fit à natura: igitur est mutatio quædam in qualitate: quo etiam modo per febres putrescunt humores, concepto scilicet non naturali aestu, qui si pergat ac diu duret, corrumpet quidem humorem qualemcumq; illum, sed ut ignis tamen corrumpere τὰ ναυσὰ dicitur: non ut putrefaciens calor, de quo suo loco. De cætero verba illa, quæ in contextu Authoris sequuntur σῆψις δὲ ὅστις φθαρὰ &c. non putredinem, quæ secundum partem, ut opinatur Erasius cum paucis aliquot, sed illam, quæ secundum totum & naturalis est, ac simplici generationi opponitur, definiunt: ut res ipsa docebit, & interpretum omnium unanimis consensus persuadet. Quid? quod ipsemet Erasius thesi sua 41. parum scilicet ubiq; sibi constans, confessus est, verba quæ post paragraphum ἡ μὲν ἀλλὰ ἰδίως &c. de putredine leguntur, etiam simplici ac naturali aptari posse: Cum tamen secundum eiusdem Mathematicam naturalis putredo LONGE ALIA sit, quàm violenta pag. 25. & aliàs secundum eandem hæc duæ putredines, tot, tantis, talibusq; cōditionibus inter se discordent, ut vnā eandemq; definitionem, vtriq; aptari posse, ne stupidiſſimus quidem Spudastus aliquis dicturus sit. Ferat sanè vel Erasius ipse hac de re sententiam. Nam scripsit is pag. 45. hæc. Non est idem sensus huius atq; illius definitionis &c. Item hæc. Non conuenit hæc definitio, quàm violentæ putredinis finitionem esse asseuero, naturali putredini &c. In Thesi verò 41. ista. Quæ post hæc verba οὐ μὲν ἀλλὰ ἰδίως &c. de putredine legimus, de violenta videntur magis (notentur Pyrrhonij huius interpretis verba illa

VIDENTVR MAGIS) dicta, licet etiam naturali possunt aptari &c. Id est, vt meus Spudastus interpretatur, conueniet nullo, qui secum dissidet ipse. Hoc igitur principio absurdo posito, in quot alia deinde incurret Erasmus? De eo iam viderimus.

PAG. 42.

„ Nunc illud monendus es: in hac definitione generis locū obtinere verba hæc.

„ φθορὰ τῆς ἐκείνης &c.

Com. Minime gentium. Nullum hic genus, cum definitio hæc sit mere
 74. causalis, vt audies.

IBIDEM.

„ Subiectum expressit, cum dixit, ὅ ἐκείνων ὑγρῶν,

„ id est in propria materia.

Com. Tam subtilis ubiq; es analyticus, quàm Physiologus: Cuiusnam
 75. inquam subiectum expressit his verbis Author? Subiectum primum generationis naturalis, non est humidum, sed mixtum, causa humidi ac sicci (hæc enim materia est, quæ commiscetur, & patitur determinationem accipiens) propter calidum & frigidum: ideò subiectum putrefactionis mixtum est: non causa solius humidi, sed & sicci humido terminati. Sanè Author ὑποκατένευεν ὕλην agentium qualitatum, caloris & frigoris in generatione sic definiuit: αὐτὰ δὲ εἰς ἵπ' αἱ ἐρημένοια δύναμεις παθητικαὶ: (quatenus nempe termini mixto proprii, sunt capaces) nam per putrefactionem diuortium facit a sicco, propriumq; cuiusq; mixti humidum, propter imbecillitatem agentium qualitatum, sed caloris potissimum, quatenus hic ab externo profligatur. Ideò definitionem hanc causalem definitionem dixere Latini. Quasi Aristoteles diceret: Putrefactio mixti

mixti sit, propter dominium, & vim caloris *ἐχόντος ἁγίου*, quod idem est atque hoc loco *διείκς* vel *νατὰ φύσιν*: quicquid Pauesius frustra philosophetur. Tantum abest, ut, (quod Erastus, oblitus etiam Analyticorum præceptorum, voluit causa efficiens demonstrationis pro genere hic potuerit usurpari. Sed horum ut minus satagit Spudastes ille, ita fortasse minus est capax. Omisissis igitur Dialecticis his, dicamus nos in hunc modum: Secretio humidi, cuius ministerio proprii, à sicco, Formalis definitio Putredinis est, quam ex typo generationis antea delineato, nobis hic subintelligendam reliquit, & in ijs quæ ad explicationem definitionis subijciat, aperte cognoscendam proponet Author. Subiectum, quod in omni definitione accidentium & præsertim propriorum, aut expressum aut tacitum requiritur, est humidum cum sicco iunctum, quam etiam supra in definitione Generationis, ut hic, ὕλην nominauerat: Efficiens primum, quod ex externa & interna causa coalescit, est corruptio, id est diminutio calidi interni, ab externo caloreeducti atq; euocati. Verum de his minutius postea.

*Recte enim
ἐκ τῆς φύσεως
τῆς Σίμονος.*

P A G. 42.

Inter has verò qualitates duas principatus est penes humidum &c.

“
“

Nego id: Vtraq; enim aquæ princeps, & utrūmq; id est terra & aqua, corporum materia sunt, 4. meteor. cap. 4. Vbi etiam hæc leguntur, τὸ κοινὸν ὅ γινεται τῷ ξυζῶντι τῷ ὁρίξειν αὐτῶν, καὶ ἐκ αὐτῶν ἐκαστέω, ὅπου καὶ ἄλλὰ γίνονται, & paulo post: καὶ διὰ τὸ τοῦ ἐξ ἀμφοῖν ὅτι τὸ ὁρίξιμόν ἐστι σῶμα. Tam igitur per siccum, quam per humidum existunt finitiones corporum: cum unum absq; altero non patiat: & tam siccum causa humidi determinationem recipiat, à calido frigidoq; quam humidum causa sicci ab iisdem. Terra tamē, dices,

Com.
76.

dices, ab aqua terminationem seu cohesionem habet: esto: at hæc vicissim ab illa constantiam obtinet. Vt τὸ ξηρόν δυσόρισον ἐστὶ ἀλι-
 νο termino, quia sui est tenax: ita τὸ ὑγρόν ευόρισον ἐστὶ, quia faci-
 le quemvis admittit. At in mixti generatione terminatio certa re-
 quiritur, quæ mixti naturæ respondeat: stabilis tamen eadem &
 constans. Vt igitur alieno id est mixti termino terminetur, tam ter-
 ra ab aqua, quàm aqua à terra habet: nam vt dixi, hæc sine illa, sui
 tenax, alterius termini, id est eius qui mixti futurus est, capax non
 fieret: illa sine hac, nullius tenax, nullo vnquam certo finire termi-
 no posset. Ideoq; Aristoteles inquit, καὶ ἐκάτερον ἐκείνῳ &c. Cur
 igitur (inquires) ita loquitur: καὶ ὡρίσθαι τῷ ξηρῷ τὸ ὑγρόν. Causa in
 promptu est: Terminare est agentium. Terminari patientium: ευόρι-
 son δὲ τὸ ὑγρόν, δυσόρισον δὲ τὸ ξηρόν. At naturæ ordine id in gene-
 ratione mixti, primum requiritur, facile ita terminari, vt natura
 futuri mixti requirit. Post hæc sequetur, vt terminus acceptus, qui
 naturæ mixti conueniens est, quem Aristoteles lib. 4. meteor. cap.
 5. appellat οἰκῆτον ὅρον τοῦ σώματος retineatur. In quo ευόρισον τὸ
 ξηρόν, δυσόρισον τὸ ὑγρόν ecce ὑγροῦ ευόρισον ὃν ἀξίσιον οἰκείῳ
 ὄρω: ξηρόν δὲ ευόρισον οἰκείῳ ὄρω (est autem proprium, quod iam
 accepit) δυσόρισον ὃν. Quid? nōne siccitatem propriam terræ
 qualitatem, & inprimis ὑλικὴν esse, legisti ex veterum etiam illo-
 rum opinione, qui eam principijs rerum annumerari propterea vo-
 luerunt ter quaterue in Aristotele? Rectissime itaq; affirmat Au-
 thor, siccum absq; humido non pati, & determinationem recipere
 à calido ac frigido humidi duntaxat causa. Tantum abest vt penes
 humidum, quatenus materia misti est, & formationis ac determi-
 nationis capax sit principatus. Sic vides philosophiam tuam, hîc
 quoq; Spudasto tuo dignam esse.

I B I D E M.

„ Causa continetur reliquis verbis ὑπὲρ ἄλλοι.
 „ Ἰστιάς θεσμῶντος.

Scd

Sed non hæc sola & integra causa. Nam Aristoteles ipsemet inquit, καὶ κοινὸν τὸ πάθος τῆς θερμότητος καὶ ἀψοφίας καὶ ψυχρότητος διέσεως, quæ est ἐνδεῖα τῆς διέσεως θερμότητος: Atq; hoc immediatum affectionis principium est. Alioquin enim, si affectio demonstrabilis (quia Erasto hic nonnihil dialecticari placuit, licet & nobis) ab externo duntaxat principio fluere atq; penderet, minor propositio demonstrationis, neq; in primo, neq; in secundo modo dicendi per se contineretur: quod cum Aristotele pugnat & veritate. Construat ipse sibi Erastus demonstrationem, atq; in secunda propositione, causam illam de subiecto predicariumat: (Sic enim oportet) tum intelliget, quid intersit inter philosophari & rethoricari. Falsum igitur est, in verbis illis contineri aliquid præter causam propriam affectionis huius, quæ putredo naturalis dicitur, ὡς ἀποφύει θερμότητος: cum tota definitio hæc sit causalis: perinde atq; illa: Febris est calor natiuus, præter naturam auctus ab ira ab æstu solis &c. atq; illa: Pulsus arteriarum est (Aristotelicè, id est, verè nunc definitio) spiritus perpetuus vicissitudinibus subiens in arterias, ex continua generatione alimenti, quæ in corde fit: Eclipsis est interiectio terre inter Solem & Lunam: Quadratio est mediæ lineæ inuentio &c. Plura tibi ipse quæras exempla. Etiam si Definitio quæ principium demonstrationis ab istis dicitur, cum modo definitionis profertur raro apud Aristotelem per se sine altera sumi soleat: Vt hoc loco. & 2. de anim. cap. 2.

IBIDEM.

Putredo certè non est eiusmodi qualitas,
quæ in subiecto quouis inesse possit.

Magnum arcanum: perge.

Sed certam prorsus materiæ intemperiem
requirit.

Com. *Quid hic tua reuera intemperies, cum intemperie? Putredo*
 78. *hic definita ab intemperie omni abhorret: Nihil cum putredine hac*
intemperies: Quicquid est, quocumq; modo temperatum, suae naturae
relictum, interibit tandem per istiusmodi putrefactionem. Putredo
nostra certum subiectum requirit, nempe siccum humido imbutum,
eidemq; certo quodam modo colligatum, atq; vnitum, opera qualita-
tum agentium. Hoc verum, hoc primum, hoc solum subiectum est
putredinis ab Authore definita. Tu cum tua intemperie, quam ne
nutu quidem significauit is, bene valeas. Sed audiamus etiam, quam
misere in ipso tuo errore erres, id est errata erratis accumules:
 „ Etenim natiuum calorem &c. corrumpi, tempera-
 „ tionemq; nouam introduci in materiam oportet,
 „ priusquam putrida sit ac vocetur.

Com. *In simplici ac naturali putredine, quae sola definitur, allegatis ver-*
 79. *bis, ut postea tibi planum faciemus, vetus misti temperatio dissolui-*
tur: diuortio facto, redeuntibus ad se ipsa, resumentibusq; suas pri-
stinas vires, principijs, ex quibus illud primum nascebatur: nulla
noua in materiam introducitur. Sed ut in violenta id sit verum, fal-
sum tamen esse, si affirmauero, id quod subijs, nempe hoc: Non
enim cuiuslibet temperamenti qualitas in re qualibet est
putredo: sed certa & peculiaris cuiusuis temperamenti
affectio &c. non habebis quo me reprehendas. Aristotelem enim
violentam Putredinem definiuisse dicam, discessione quacumq; à na-
tura seu temperamento, quia simpliciter & nulla verborum limita-
tione adiecta, pronunciauerit, ἡ δὲ οὖν putrescere dici etiam de ijs,
quae secundum partem corrumpuntur, ὅταν τῶν αἰσθητῶν τῶν πρῶτων.
Quasi discessio quauis à proprio temperamento, in ijs quae secundū
partem corrumpuntur, secundum hunc modum putrefactio dici pos-
sit. In quo etiam obseruanda est fluctuatio sententiae vel potius
Sphongia

Sphynxis Erasæ. Nam hac eadem pag. scripserat, subiectum putrefactionis proprium esse humidum, quod cuiq; mixto suum est, hîc autem intemperiem certam constituit. Intemperiem intelligo (inquiet) esse non subiectum, sed ipsammet affectionem, nempe putrefactionem: id quod tûm asserere videris, cûm ais: corrupto calore, qui est author & conseruator mîstionis, temperationem nouam in materiam introduci oportere, priusquam putrida sit ac vocetur. Quasi nimirû Temperatio illa noua, Putredo ipsa sit, non Putredinis subiectum. Sed huius intemperiei subiectum qualenam? Materia? at hæc definitur humido & sicco: tu supra humidû tantû statuebas putrefactionis subiectum: Deinde, quænam fuerit tandẽ certa ista & peculiaris cuiusuis temperamenti affectio, quæ putredo est? Nam ne vos quidem ipsos putridos interpretes, vllibi aut vnquam, certa notione aut definitione comprehendere potuisse illam, conquerruntur etiamnum factiosi & perduelles isti, qui in summa, ista scilicet vestrate rerum cognitione, consensu animorum, Reipublicæ literariæ tranquillitate, vt pacatum istud vestrum insipientiæ (sipientiæ volui dicere) Regnum turbent, contradicendi, vellicandiq; finem faciunt nullum. Postremò scribis. Definitionem hanc Aristoteleam ab omnibus eruditis comprobata[m] laudatamq;, vno excepto Argenterio: & qui illam intelliget, eum nunquam dicturum, aliter à Galeno fuisse acceptam. Vtinam verò prior huius tuæ sententiæ pars tam in eruditorum illorum vituperationem non cederet, quàm tuæ causæ minimè fauet. Nam vt vt illorum quisq; alienis opinionibus incubare asuctus potius, quàm liberè philosophari, definitionem hanc probarit, & pro virili defenderit, quàm tamen & ipsi inter se in eius intelligentia discordant, & à tuis vel potius Oddi illius chimæra hac, alieni fuerunt omnes? Olympiodorus verò expressè docuit, Medicorum putredinem ab Aristotelea esse aliam. Sueffanus Aristotelem de sola naturali putrefactione locutum: Medicos de

violenta. Carpentarius Galenum non eandem omnino putredinis speciem cum Aristotele considerasse. Archangelus Montis sanctius, etiamsi parum admodum in ea re sibi constans, putredinem per quam humores in febre putrescere dicuntur, maxime diuersam esse ab illa, quam Aristoteles definiuit. Idem antea volentes nolentes, significauerant Auerrhois, Conciliator, Gentilis, Nicolaus, Vgo, Gordonius, Buccaferrea, & (paucis aliquot exceptis vt Alberto, Rhemigio, Pauesio, Paparella) qui non?

P A G. 43.

„ Nulla hîc industria est opus. Quod Ari-
 „ stoteles vocat φθορά id Galenus. &c.

Com. 80. Peccas in Dialogi leges, qui tamen totus es Dialogicus. Non enim prius conciliare Galenicam putredinis definitionem Aristotelez debuisti, quàm monstrasses, eandem ab Aristotele atq; à Galeno putredinem definitam fuisse. Sed leges Dialogi, fortasse Spudastes ille tuus minus capit, vt proinde sibi per te licere (quàm licentiam plerunq; usurpat) putauerit, vbi, & quando, & quomodo luberet quid vis interrogare. Liceat igitur nunc illi per me quoq; qui non id ago, vt te malè διαλέγῃς, sed perperā συλλογίζεσθαι doceam.

I B I D.

„ Quod Aristoteles vocat φθορά &c.

Com. 81. Primum illud præfari placet. 'Galenus æquè in imitanda definitione putredinis Aristotelea, atq; in multis alijs eiusdem Philosophi placitis reprehendendis, hallucinatum esse. Hoc a libi monstrandum: nunc illud. Aristoteles putredinem naturalem definit, maxime oppositam generationi simplici mixti, quatenus mixtum est Galenus non naturalem, sed violentam, & non simplici, sed particulari genera-

generationi mixti oppositam. Ille putredinem, qua mixtum in sua principia dissolvitur: Hic putredinem, qua nihil eiusmodi fit. Ille putredinem, quæ fit caloris interni defectu: Hic eam, qua idem calor augetur. Ille putredinem, quæ fit per caloris efflationem: Hic, quæ fit eiusdem coactione. Ille putredinem, quæ fit transpiratione libera: Hic non aliam, quàm quæ fit eadem impedita. Ille putredinem, cuius prima causa est calor extra ambientis: Hic, cuius duplex est causa, calor quicunq; cum humido: nam putrescentia omnia ab humiditate & caliditate putrescere testatur. lib. 3. de compos. med. per loca cap. 2. Ille putredinem (si tuæ sectæ hominibus præstanda sit fides) quàm frigus etiam internum promouet: Hic illam quam frigus retardat. Ille putredinem, quæ sensim diffluente humido tandem in terram desinit: Hic eam quæ vi caloris exurentis absumpto humido in cineres terminatur. Quid igitur mirum, si alio respiciens, quàm Aristoteles, Aristoteleam definitionem perperam fuerit imitatus? Expendamus iam singula. Aristoteles putredinem dicit esse corruptionem: Galenus mutationem ad corruptionem. Idemne dicunt? Minimè: Ille enim quæ suæ putredinis causalem definitionem proponit, corruptionem interni caloris intelligit, id est diminutionem: Hic quæ suæ item (quàm etiam Aristotelis esse opinabatur) definitionem quidditativam à Latinis appellatam, profert, corruptionem totius substantiæ, corporis putrescentis intellexit: Ille calorem externum ambientis aëris & aquæ, adduxit pro authore corruptionis illius: Iste etiam alium, ut suo loco videbimus. Sed in hoc minutius observanda Galeni supinitas. *Putredo* (inquit xi. meth. cap. 8.) *ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν ἐπὶ φθορὰν* (hoc genus est) *τῆς ἁλυε δυνάμεως*. (locum habeat hoc differentiæ, ne intelligatur mutatio esse in qualitate, sed in ipsa natura & substantia rei) *τὸ σίμμιον αὐτομύειν*, (atq; hoc etiam, quod subiectum exprimit, ad differentiam, consensu Aristoteleorum referatur) *ὑπὸ τῆς ἑξωθεν θερμότητος*. Quæ verba causam

efficientem exprimunt. Quot hîc bone Deus vlcera, καὶ δὲ ἀνὴρ
 Aperiamus. sanè oculos, quod à nobis requirit Erasius: admouea-
 musq; benè pellucidos, non ambitiosæ aut stupidæ phantasiæ, sed
 mentis specillos: Tantum abest, vt idem ab vtroq; dici clarè, per-
 specturi, vt contrà potius diuersissima ab vtroq; diuersissime dici
 ac significari, clarissime intellecturi simus. Esto, sit hæc definitio
 illa, quam solo vocum ordine, à demonstratione differre, Analytici
 asserunt. Primum particula illa μεταβολὴ ἐπὶ φθορᾶν, non est A-
 ristotelea, neq; ad Aristoteleam φθορᾶν reduci potest. Ille enim vo-
 culam φθορᾶς ad corruptionem caloris interni refert, tanquam cau-
 sam. hic ad totam substantiam corporis putrescentis, tanquam sub-
 iecti. Nego autem hoc, substantiam totam rei, quatenus generatur,
 aut putrescit, esse calorem: Generationis subiecta materia est humi-
 dum cum sicco determinabile: id expressè dicebat Aristoteles:
 Agentia calor & frigus, terminantia: ita putrefactionis subiectum
 est, siccum humido terminatum, termino mixti proprio: agens, ca-
 lor deficiens atq; determinare non amplius p̄tens, ab externo calo-
 re exactus atq; euocatus. Et quæ obsecro, aut qualis verborum am-
 bitio illa, μεταβολὴ ἐπὶ φθορᾶν? Viam non terminum corruptionis
 mixti (dices) indicare voluit. Quomodo igitur accipiemus illud τὸ
 πομὲν, aut (vtrumq; enim docti legunt) σκπομὲν: an non satis
 hoc fuerat, quo via, non autem terminus corruptionis indicaretur?
 Deinde quis hoc ænigma intelligat? Putredo est corruptio substantiæ
 putrescentis? Hoc ipsum queritur, quid inquam putredo sit: Cur igi-
 tur per putredinem definitur? εἰ αὐτῷ κενυμένη τῷ ὀριζομένῳ nostri
 illud? Ecquot alia etiam insunt in hac definitione, contra definiendi
 leges commissa? Ecquis tandem adeò stupidus est, qui non videat,
 hanc definitionem merè Dialecticam esse? Sic enim appellabat A-
 ristoteles lib. 1. de an. cont. 16. Auerrhoè teste, definitiones eas Af-
 fectionum, quæ formam duntaxat, id est genus ac differentiam ex-
 ponunt,

ponunt, non euidenter expressa materia, aut non propria materia. Materia hic assertur corpus putrescens: sed quale obsecro? id non explicat Galenus: explicauit autem Aristoteles, siccum humido iam unitum termino misti proprio: Et corruptio substantiæ totius, non omnis est putredo: Quæ igitur? Galenus id omisit: contentus eo solo, quod dixit, esse mutationem totius substantiæ. At non omnis mutatio substantiæ totius putredo est: Philosophus id exposuit, dissolutionem humidi à sicco: Hæc enim vera forma putredinis naturalis est. Ergo cum Erasius dicit:

Idem est genus &c.

Falsum est: quia nullum in ista definitione Genus posuit Author noster:

Idem subiectum: &c.

Hoc illo falsius: quia Galenus nullum certum, ac primum suæ putredinis subiectum exposuit, nisi corpus putrescens: id est æquè ignotum, atq; ignota erat affectio ipsa nempe putredo: Vt audeam affirmare, ex nulla re minus cognosci posse, quid putredo sit, quam ex hac definitione Galeni: tantum abest, ut clarius ea sit elocutus (id quod tu affirmas) quæ Author obscurius ac breuius protulit. Quid? quod Galenus, ne suam ipse quidem putredinem nouisse videtur, qui Typum eius particulatim exprimere nusquam potuit: Non τὸ ὅλον ἔχειν, quod est confusim ac generatim habere aliquid: Sed τὸ μέρος ἔχειν est apud Aristotelem scire. Quid autem amplius de putredine sua Galenus docuit, quam esse corruptionem totius substantiæ ad interitum à calore? Cuiusmodi verò ipsa corruptio? quis typus, quæ facies? quis progressus illius? hic altum silentium. Imo verò non unicam putredinem animo cogitasse Galenum, sectatores illius dicunt prope omnes: id est, ut planius ego pro illis dicam, egregie imposuisse nobis vocabulo ac definitione τῆς. Ecce: Schopenhovianus Sophista (ut mittam iam alios Aristotelis).

Storck

Stotelis interpretes) in glossis suis ac cap. 1. lib. 4. meteor. scribit : Aliud genus putredinis secundum Galenum esse illud, quo suscitantur febres, atq; aliud quo ulcera σκπεδονώδῃ nominantur. Idem, vt ostendat putredinem Galenicam non dissentire ab Aristotelea, scribit : Galenum quidem putredinis suæ authorem facere calorem humidum : vt quæ nimirum putrescunt secundum ipsum, non solū externo calore excalescere, sed etiam externo humore reddi humidiora oporteat : secundum Aristotelem verò, calore externo, & abolitione humoris natiui res putrescere : attamen illa his minimè officere, quia Aristoteles loquatur de causis putredinis latissimè patētibus, & maxime communibus, (siquidem commune est omnium rerum putrescentium, vt calore externo internus, cumq; eo humor, exigatur) Galenus verò id proponat, quod si totum ipsum σήψως genus respiciamus, accidens sanè quoddam sit, quod verò ad certas species pertinet, non accadat, sed per se insit. Qua futilitate, quid futilius ? Primum non reuelauit adhuc nobis maledicus hic sueuius, quamnam putredinem ex duabus illis suis Galenus intelligat, cūm externam affluere humiditatem oportere, si putrescere debeat aliquid, affirmauit. Deinde, non animaduertit lib. 3. de compos. med. per gen. cap. 2. xi. de simpl. med. cap. de sale : comm. 3. de humor. ad sent. 13. vniuersim ac de toto genere putrescentium id, non autē de certis speciebus pronunciari : ecce, ἐπὶ δὲ τὰ σκπεόμενα πάντα πρὸς ἐγίγνασκον ὃ φ' ὑγρότητος πῆλ' θερμότητος ὣς. & παυλο post. ὡς ἰς γὰρ ὑγρότητος οὐχ' ὅοντ' ὅστι σκπεῖν τὸ θερμαίνον : & alibi ὅς τινι σῶμασι, μὴ δ' ὅλως ὅστι ὑγρότης περιέτη, ἀδύνατον τ' εἶναι σκπεῖναι. Sed neq; docuit etiam, vtrum humida proprio humore, vel potius alieno, obnoxia esse putredini Galenus voluerit. Vtrumq; enim velle videtur : siquidem negat, lib. 3. de morb. vulgar. com. 3. ad sent. 1. Aurum, Argentum, & s, lapidem putrescere posse, quia omni ex parte sicca sint : igitur proprium ibi quidem humidum

humidum : Sed in com. 3. de humor. ad sent. 13. 2. aphor. ad aphor. 12. & alibi, millicies alienum atq; extrinsecus inuectum requirit. Præterea, quantam obsecro isti miseri Galeno suo auctoritatem conciliant, cum eum & verba putredinis homonymicos usurpasse, & in definitione vniuersi generis putredinis, id quod accidit, proposuisse, quod verò per se inest præterisse volunt? Principium naturale, quo res mouetur, inest per se cunctis rebus naturalibus, aliquibus tamē, ut in animatis rebus, etiam ipsa primo efficiens motionis causa inest, quæ animatæ quidem substantiæ, quatenus naturalis est, secundum accidens adiungitur: quatenus verò animata, per se inest: hæc inquam expressa leguntur ab Aristotele 2. de phys. ausc. cap. 1. At nusquam tamen legimus apud eundem, vniuersum Naturalium substantiarum genus, eò quòd secundum Accidens, non autem eò, quòd per se & omni substantiæ naturali conuenit, esse definitum.

Eadem causa &c.

Et hoc falsum, si rem intuearis. Nomen enim idem usurpat Galenus, quod Author hic ut ex 2. de diff. febr. cap. 9. liquet, sed nō eodem sensu, quatenus causa esse putredinis dicitur, ut planum deinceps faciemus.

*Etenim nihil aliud Aristoteles intellexit
per calorē naturalem in suo humido, id
est in sua materia quàm, quod Galenus
totā corporis substantiam nominauit.*

Author noster definiendo fuit prudentior, quàm ut has ineptias cogitaturus fuisset. Causalem definitionem hoc loco putredinis affert: nam definitionem, quæ genus differentiamq; expresso proprio subiecto exponit, nobis delineauerat antea. Iam verò tui oblitus, hoc loco pronuntias. Verba illa ὅτι ἐκ αὐτοῦ ὑγροῦ materiam & subie- Com.
82.

d d

etum

Etum caloris indicare, antea subiectum ipsius affectionis, quæ putrefactio est, constituebas. Ad genus reuocabas quoque tum, *ὁμοίαν βερροῦν*: nunc ex ea & ὑγρὸν subiectum putrefactionis facis: id est ut malè sentis, ita malè ubiq; fere & inconstanter loqueris: nõ percepto Aristotelis artificio, qui longè aptius, significantius, clariùs hæc tenus mentem suam expressit, quàm tu cum tuo Galeno tuâ.

PAG. 44.

„ Iam quod Aristoteles vocauit cuiusq; rei
„ humidum &c.

Com. Declarabo tibi iam, cur Author definitionem causalem putredinis asserens, dixerit, eam esse corruptionem caloris, qui est 83. *ὅτι ἐκείνῳ ὑγρῷ*. Non explicat Aristoteles hac voce subiectum putredinis: id enim antea fecerat: Quid igitur? Hoc: Definitionem propositurus, quæ causam, non autem naturam, seu genus & differentiam putredinis asseret, de humido meminit, cui calor potissimum hæret; & cuius causa siccum à calore *ἐξισμῶ* capax est. Ut enim generationis causa est calor, quatenus terminare humido siccum potest: ita putrefactionis idem calor est causa, quatenus redditus imbecillior, causa humidi, terminare siccum nequit amplius. Idcirco enim addit: *διὰ τὸ ὅτι καὶ καὶ ἐκείνῳ γίνεται τὰ σκωπόμενα πάντα*: nam deficiente calore, humidum vnâ quod ab illo coercebatur, diffluit, siccumq; ipsum destituit.

PAG. 44.

„ Non inficior ita rem habere &c.

Com. Neminem esse arbitror, qui de putredine aut Generatione 84. scripserit aliquid, & non hanc ipsam differentiationis vtriusq; vocabuli obseruarit: Ut causam non videam, quamobrem *E-*
*ra*stus

raſtus hic quoq; ſui ſpudaſti in interrogando diligentiam ac ſubtilitatem oſtentare voluerit. Præterquam diſcrimen hoc ipſum, quo nullum aliud maius inueniri inter vtramq; Authoris dico noſtri & Galeni, definitionem ipſe retur, ſerè nullum eſt, cum verba contextus, tam ad ipſum mutationis tractum, quàm ad ipſum extremum ſeu terminum accommodari poſſe annotarint propè interpretes omnes. In eo quidem & ipſi errarunt, quod terminum putrefactionis conſtituerunt formæ ſubſtantialis interitum, quæ diſſolutionem humidi ac ſicci conſequitur: cùm Ariſtoteles in hoc libro vim ſuæ cogitationis ab omni eiſmodi formæ conſideratione abſtrahens, Generationem & corruptionem ſubſtantiarum mixtarum, quatenus mixtæ ſunt, id eſt quatenus per humidi ſicciq; commixtionem conſiſtunt, ac per earundem mutuam à ſe diſceſſionem exiſtere deſinunt, deſcribere atq; explicare propoſitum habeat. διαφωμενων δὲ τῶν ληπτέων ἂν τῆς ἐργασίας αὐτῶν: αἷς οὕτως ἐργάζονται τὰ ποικίλκα, καὶ τῶν παθητικῶν τὰ ἑίδη: & mox ſubiungit πρῶτον μὲν ὅτι καθόλου ἡ ἀπλὴ γένεσις τῶν τῶν δυνάμεων ὁρίσῃ ἐς γορ &c.

Verisim.
m. f.

PAG. EADEM.

Quod enim ſimpliciter fit, non eſt: quare definiuit nobis rem, quæ non eſſet.

“
“

Bone Deus, quibus cauillatiunculis, ſuas hæſce putridas pagellas ubiq; ſparſit Amicus noſter, Generatio, Corruptio, Putrefactio, Mutatio: hæc inquam vocamina omnia duobus accipiuntur modis apud Philoſophos: vel enim pro ipſo motionis tractu, vel pro ipſo termino. Si Authoritates requiras & exempla eorum plauſtra dabunt tibi vel rudiores Philoſophiæ Baccalaurei. Eſto igitur: Deſinita ſit à Galeno putrefactio, quatenus ſit, vt quemadmodum ἡ φύσις ὅς γένεσις λεγομένη, φύσις ἰδὲο dicitur, quia ſit ὁ δὲ εἰς φύσιν 2.

Com.
85.

d d ij

de phyl.

de phys. ausc. cont. 14. ita putrefactionis ipse tractus dicatur putrefactio, quia ad hanc via fit: Didicimus sane iam ex Aristotele, actū rei mobilis, quatenus mobilis, ipsam esse motionem, το δὲ γεννῆσθαι καὶ φθαρῆσθαι ἢ ἐνδελέχεια γένεσις καὶ φθορά, & eius quod senescere potest, γήρανσις 3. de phys. ausc. cap. 1. Sed nihil est alicuius actus, nisi quatenus est: sunt autem ista actus quatenus fiunt: igitur quatenus fiunt, sunt. Qui definit igitur γένεσιν καὶ φθοράν, quatenus actum significant το φθαρῆσθαι καὶ γεννῆσθαι, definit res, quæ verè sunt: imò verò, quæ (hoc modo acceptæ) totam suam habent essentiam in ipso fieri: cū præsertim non ex eo rerum genere sint, quod, ut Aristoteles loquitur 4. phys. cap. de Temp. cum nullas habeat partes: ἀδινατόν ἂν δόξειε (Spudasto scilicet alicui) καλέχων ποτε οὐσίας: Sed ex illo altero, quod ὅτε ἔστιν ἐν μὴ πάντι, ut homo, planta, saltem ἔνναι μέρη habet. Sed lubet paucula adhuc quædam sciscitari tantum. Quid est Erasfe domi tuæ, putredinem fieri simpliciter? An quod habet essentiam in ipso fieri, nullo modo est? Quod ideo est, quia fit, nullam habere definitionem dicitur? Intelligis iam quid velim, id est, posse me, nisi à re nimium ipsa digrediendum esset ex tuis verbis luce meridiana clarius demonstrare, te neq; satis benè adhuc tenere flosculos illos Philosophiæ, quibus aspergere atq; ornare voluisti, Spudasticam hanc disputationem tuam.

PAG. EADEM.

- „ Iam dixi eum respicere ad putredinem fe-
 „ brium &c.

Com. Magnam sanè tibi gratiam habere Galeni manes debent, qui tam
 86. egregie scilicet ipsius tuearis partes Miser ille Spudastes contendit, Galenum definire, viam seu mutationem, nō terminum putrefactionis: Tu Galenum, respondes, ad febres duntaxat tūm respexisse:

cum

cum tamen nemo usquam aut unquam repertus sit, qui hactenus non crediderit, hanc Galeni definitionem esse generalem, omnibusque aquæ rebus putrescentibus aptari posse: eoque magis, quod nusquam alibi aliter Galenus putredinem suam definierit. Et quid etiam opus est, futili restrictione aut limitatione ista? Esto definierit Galenus putredinem quatenus sit: quid tunc postea? quid hic incommodi? quorsum paranda defensio ubi nulla sit opus? Definivit sic ad suum, id est suæ artis usum: quem exposuit cum alibi, tunc sect. 3. art. med. cap. 89. & sect. 2. aphor. 17. Eius autem consideratio Physiologo minus est necessaria. Sed & Spudasti dubitationi potuisti facere in hunc etiam modum satis. Primum nostri Authoris verba, tam viæ seu mutationi, quam termino aptari posse. Secundò non magis voculam μετεωρολογικῆν restringere ad viam consuevisse Philosophos, quam φθορᾶν: cuius facti exempla, nescio ubi non in Aristotelis, Græcorumque eius interpretum commentarijs prostant. Postremò ineptias minutulas, & minutas ineptiolas hasce, in tanti apparatus Dialogum, non fuisse inuehendas.

P A G. E A D E M.

At in morbida eos putredine, peculiarem
opinionem Medicos fouere verum non est.

Medici de simplici ac Naturali putredine, quam proposuit ac definiuit Author 4. meteor. cap. 1. nihil docuere Hoc tu ipse fateris quoque. Medici violentam ac morbidam putredinem quandam inducunt, quam idem Author neque agnouit, neque expresse definiuit 4. meteor. cap. 1. Hoc tu falsum affirmas. Age igitur videamus, vter nostrum ad illius mentem sentiat atque loquatur aptius.

P A G. 45.

Ego verò vehementer miror &c.

dd ij

Probabo

Com.
88.

Probabo primum, nactus iam commodam loci opportunitatem, definitionem Aristoteleam (nam illam tu pro Aristotelea habes) non morbida ac violenta (sic tu appellas ubiq; , & nos in tui duntaxat gratiam appellamus, de quo te semel admonitum volui) id est illi, quam ἰδιώτης putredinem appellari confessus est, sed vniuersali ac naturali illi conuenire: (in quo vno vertitur totius controuersie cardo) atq; vnā rem totam, à principio exordiens, artificium, quo hactenus Author noster, in tota disputatione hac progressus est, summatim exponam: tūm demum ad tuas fallaces, & vanas, magno tamen cum apparatu effusas coniecturas confutandas, quod minimo fiet negotio, veniam. Definiuit igitur ille Generationem mixti simplicem, perfectam, vt sit vnio & terminatio quædam humidi ac sicci, ἐκ τῶτων καὶ ἐγένετο καὶ ὁρίσθαι τῶ ὑγρῷ τὸ ξηρόν. vnio inquam & colligatio eiusmodi, quæ sit conueniens naturæ mixti, cuius illa materia sunt ἐκ τῆς ὑποκειμένης ὕλης ἐκείνης φύσεως. In omni enim generatione simplici ac perfecta mixtorum, vel prima illa vel secunda, quatenus mixta sunt, hoc requiritur & spectatur, vt patientes qualitates, pro natura inde extituri mixti, colligentur, terminenturq;. Atq; hac definitio generationis est, quæ Genus continet & differentiam, expresso subiecto. Genus est μεταβολή, quæ est ὁρισμός & σύμφυσις: Differentia verò, vt ea sit naturæ futuri mixti conueniens. Subiectum verò patiens utraq; qualitas: ἐκ τῆς ὑποκειμένης ὕλης ἐκείνης φύσεως: αὐτὰ δὲ εἰς ἢ αἰετίζεσθαι διὰ τὰς παθητικὰς. Sed à quonam mutatio ac definitio ista? ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ ὅταν κρατῇ. Quid? omninóne vbi superauerint? Minimè gentiū, sed cum ita superauerint, vt vnā λόγου ἐκ τῆς ὑποκειμένης ὕλης ἐκείνης φύσεως obtineant. Quæ definitio iam nō Genus & differentia, sed causam ipsam exprimere dicitur. Iam verò huic generationi simplici, duplicē corruptionē opponi statuit. Vnā κατὰ μέρος, alterὰ κατ' ὅλον, seu simpliciter & maximè contrariam. Priorē illam appellat

appellat ipse quidem ἀπεψία καὶ μόλυνσις: in qua tamen peculiari quadam significatione, & abhorente ab ea, quam ipse definiturus est, Putredinis appellationem habere etiam locum, unâ testatur. Ecce: ὅταν δὲ μὴ κρατῇ, id est Agentes qualitates, κατὰ μέσος καὶ μόλυνσις καὶ ἀπεψία γίγνεται. Et paulò post subiicit: ὅμοιω δὲ ἀλλὰ ἰδίως γὰρ λέγεται σήψις, ἐπὶ τῶν κατὰ μέσος φθαρμένων. Vbi, quis non videt, corruptioni κατὰ μέσος, quæ paulò ante nominata fuerat ἀπεψία, iam secundum vulgarem ac rusticum loquendi usum nomen σήψεως accommodari? ideoq; Aristoteles cap. 3. Molynsin, quam ibi opponit Elixationi, & hîc primùm à se propositam, testatur, ijs tribuit, quæ aliàs vulgo non leuiter elixata & cocta, vel polluta & inquinata, sed putrida dicuntur, ut planum deinde suo loco faciemus. Alteram autem corruptionem maximè & vniuersim oppositam Generationi, σήψιν citra ullam adiectionem vocat: quam ideo commune contrarium appellat, quia πᾶσα κατὰ φύσιν φθορά εἰς τὴν ὁσὸς εἶναι, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν φύσιν συνενώτων τέλος σαφές ὅτις, ἢ μὴ τι βίᾳ φθαρή: & maximè contrarium: quia ut per generationem misti, prævalente calore, terminus humido, siccoq; inducitur, sic per putrefactionē, expirante calore, terminus aboletur ille, & principia, quibus mixtum secundum naturam coaluerat, secum mutuo diuortium faciunt. Hanc isto capite definit: Priorem illam cap. 3. vbi de coctione & elixatione ager, definiturus. Causa est, quia hîc generatio, quæ res simpliciter sit, vel inquam ex elementis primùm existat, vel de specie in speciem, permutetur, & corruptio, quæ res simpliciter interit, consideratur. Quatenus inquam, utraq; harum mutationum, non propter certam aliquam naturam, quæ una res ab altera specie discrepare dicitur, sed causa communis materiæ, humidi nempe & sicci, quoad mouentibus calido ac frigido ὁρίσασθαι obnoxia & capax est, rebus communiter accidit. At ibi iam mutationes, quas Agentes qua-

tes qualitates in patientes, generatis iam rebus, adcoq̃ certa, (sua dico quæq̃ ac propria) natura subsistentibus (vnde & perpeſſionum etiam multæ existunt ac variæ differentię) adferunt, ab Aristotele considerantur. Hoc enim illa verba initio capituli secundi scripta volunt: λοιπὸν εἶπαι τὰ ἐχόμενα εἶδεν, ὅσα αἱ εἰρημέναι δυνάμεις ἐργάζονται ἐξ ὑποκειμένων τῶν φύσεως συνεσώτων ἦδ' ἐκ. Generationi dico, qua res vel ex elementis primò, vel non primò, fieri atq̃ existere dicitur, causâ patientium qualitatum opponit Aristoteles maximè & commune contrarium, per quod simpliciter interit mistum, siue hoc siue illud, atq̃ esse desinit, putrefactionem. Atq̃ hanc vnam isto capite desinit. Nam corruptionem alteram, quæ secundum partem fit, quia rebus potius accidit, quatenus sua iam natura constant, nec per eam res simpliciter atq̃ in vniuersum esse desinit, Generationi, quæ secundum partem est, nempe concoctioni opponet cap. 2. & 3. ibidemq̃ desinit eam. μάλιστα & ἀπεψίαρ, inquam, Aristoteles cap. 1. appellat corruptionem secundum partem: capite autem tertio opponit Generationi secundum partem, nempe elixationi, quæ species est concoctionis quædam: (hæc autē generatio quædam, ὅτι αὐτὴ γὰρ πεφθῆκε τελεσίως τε καὶ γέγονε, τὸ δὲ τέλος τοῖς μὲν ἡ φύσις ὅσι: φύσις δὲ ἦν λέγομεν, ὡς εἶδ' οὐ καὶ ἐνείκαρ &c.) igitur Authori nostro non fuit cap. 1. μολυσμὸς definienda. At, hæc idem est, quod ἰδίως putredo, vt diximus. Alteram igitur putredinem, per quam res esse simpliciter & ex toto desinit, hoc loco certa comprehendere definitione, atq̃ explanare voluit. Ita verò desinit, vt eius genus ac differentiā, & vniā subiectū ex eis, quæ de generatione dixerat, intelligēda nobis relinquat. Vt enim generatio vnio ac terminatio quædā est humidi cū siccō, superātibus qualitatibus agentibus: ἐκ τούτων γὰρ ἐγένετο καὶ ὠρίσθαι τῷ ὑγρῷ τὸ ξηρὸν ἐργαζομένων τῶν ποιητικῶν: Ita corruptio, quæ putredo dicitur, secessio quædam est humidi à siccō, διὸ ὑγρὰ πρῶτον εἶτα ξηρὰ

ἔκρη τέλος γίγνεται τὰ σηπόμενα. *Antea enim ita terminatū erat, & colligatum humido siccum, ut hoc non sine illo esset, vel appareret: In corruptione autem simplici ac naturali secedens ac disiungens se à sicco humidum, nullis amplius cohibitum terminis, per se fluit: donec tandem ex toto dissipatum, ipsum per se siccum relinquat. Quemadmodum autem generatio facultatibus effectricibus, materiam vincentibus fit: ita putredo, hac eadem superiore illis facta, naturaliter sequitur: γίγνεται δὲ ἡ φθορὰ, ὅταν κρατῇ τῷ ὀρίζοντος τὸ ὀρίζομενον. At modum etiam declarare oportuit, ac rationem monstrare, qua mixta naturaliter interirent, id est caloris defectu in principia sua dissoluerentur. Subiungit igitur corruptionem hanc, id est caloris insiti ac proprii diminutionem, non aliunde administrari, quàm ab aliena caliditate, quæ ambientis est: σήψις δὲ ὅτι φθορὰ τῆς οἰκείας ἐν ἐκείνῳ ὑγρῷ θερμότητος, ὑπὲρ ἀλλοτρίας θερμότητος. Antea enim dixerat, putredinem sequi, ὅταν κρατῇ τῷ ὀρίζοντος τὸ ὀρίζομενον: quid porro ὀρίζων: Calor: quomodo autem τὸ ὀρίζομενον superet? illo corrupto, id est diminuto: ὥς ἐπεὶ καὶ ἐνδοῦν πάχην θερμῶς &c. à quo autem? à calore, qui est ambientis: Utrobique idem docens: antea nempe διὰ τὸ περιέχον, nunc autem ὑπὲρ ἀλλοτρίας θερμότητος, αὐτὴ δὲ ὅτι ἢ τῷ περιέχοντος. Deficit autem ille, quia huius vi, substantia illius educitur: ἐξιστόντος γὰρ τῷ οἰκείῳ θερμῶς &c. Quid igitur tandem ex hoc defectu caloris proprii sequitur? idem quod antea dixerat: ibi enim sic, διὸ ὑγρὰ πρῶτον εἶτα ἐκρὰ τέλος γίγνεται τὰ σηπόμενα &c. hic autem συνεξατμίζεται τὸ κατὰ φύσιν ὑγρόν: διὰ τὸ το γὰρ, νῦν ἐκρότερα γίνεται τὰ σηπόμενα πάντα, & τέλος γῆ καὶ κόσμος &c. Repetijt autem hæc Aristoteles, ut colligeret, Putrefactionis causam integram, & quæ καθόλου esset: nempe defectum caloris interni ab externoeducti: καὶ κοινὸν τὸ πάθος ἢ σήψις. φησὶ γὰρ τὸς οἰκείας, καὶ θερμότητος ἀλλοτρίας. Hoc enim
 cc intelligit*

intelligit frigus proprium, nempe caloris insiti ac proprii defectum, ὡς ἐπεὶ κατ' ἐνστάην πάχα θερμαῖ, ἐνδύεσθαι δὲ ὁρ τοιαύτης δύναμει ὡς ψυχρὰν πᾶν &c. Hæc est plana vera, & per omnia sibi undiquaq; tum quoad verba, tum quoad sensum constans putredinis Aristoteleæ definitio, atq; eiusdem explicatio: idq; ita esse, ex refutatione coniecturarum Erasmi magis liquebit. Quid igitur hic?

P A G. 45.

„ Quia naturalem putredinem his verbis de-
finierat &c.

Com. Non definierat, sed declarauerat, cur maximè & commune contrarium Generationi corruptio hæc, quæ naturalis est putrefactio, 89. diceretur: Ecce, τῇ δὲ ἀπλῇ γενέσει ἐναντίον μάλιστα κοινὸν σημεῖον: Tum statim subiungit πᾶσα γὰρ, & quæ sequuntur quibus addit διὸ ὑγρὰ πᾶσι &c. Ex quibus particulis quis non intelligit, ita connecti contextum secundum primo, & secundo tertium, ut unus sit alterius ἐξηνγκνισθὲς? Cur commune contrarium putrefactio generationi? quia omnis alius interitus naturalis via est ad illam ferens: Cur maximè contrarium? quia etiamsi per violentas corruptiones intereat ex toto mistum, per putrefactionem tamen solum, euanescente calore, secedit in eo humidum à sicco, quod est naturaliter corrumpi: quemadmodum naturaliter generari est, eadem principia, calore vincente, certa determinatione copulari. Interea tamen dum causam reddit, cur putrefactio commune & maximè contrarium naturali ac simplici generationi statui debeat, vnâ indicat, quid ipsa putrefactio sit: Definitione tamen, quæ non causam ipsam aperit, à qua pendet affectio ista. Hæc igitur subiicienda fuit: atq; vnâ apertius explicandus modus, quo corruptio istiusmodi naturaliter fieret. Id si non præstitisset Aristoteles, quàm obsecro an-

xios nos ac dubios animi reliquisset? Generatio mixti simplex ac naturalis, ut mixtum est, est unio & colligatio sicci cum humido: à quo? ab efficientibus qualitatibus, cum materiam vincunt: Corruptio igitur simplex ac naturalis eiusdem, quæ putrefactio dicitur, est dissolutio humidi à sicco, victis ac superatis eisdem. Quo autem modo vinci ac superari iam incipiat naturaliter id, quod antea imperium obtinebat ac dominabatur? Modus hic eiusmodi est, quem effugere nullum mixtum suæ naturæ relictum possit. Nam calor externus paulatim educit atq; euocat internum, penes cuius potissimum efficaciam, mixti conseruatio erat. Educto igitur eo, quod sua vi humidum intra sicci fines coercerat, diffluit hoc undiq;: quod demum euanescente, subinde siccius mistum sit, usq; dum in terram permutetur, ἐξὶ οὗ καὶ ὅτι τοῖς οὐκ ἐκείνῳ θερμῷ τὸ σπῶν τῆς ὑγρότητος, οὐκ ἔτι ὅτι: ἐπὶ αὐτῇ γὰρ ἔλκεται ἡ οὐκ ἐκείνῳ θερμότητι &c. διὰ τοῦτο & ἐκρότερα γίνεται τὰ σπῶμενα πάντα καὶ τέλος γῆ. Calorem externum educere extra internum animalis scribit Galenus lib. 2. de temp. cap. 6. cum tamen intus adsit, quod exitum eius inhibeat, 2. de an. cont. 39. cur itaq; idem non fiat in misto?

IBIDEM,

Deinde non est idem sensus, huius & illius
definitionis &c.

“
“

*Imò vnus atq; idem sensus, vnus atq; eiusdem iisdemq; verbis Com. 90.
expositæ definitionis putredinis, nempe simplicis ac naturalis est.
Quam etiam ob causam tu ipse veritati quidem, tibi verò (ut soles)
parum conuenienter Thesi 41. volens nolens affirmasti, Definitio-
nem hanc, etiam naturali putredini posse aptari: Vna igitur, hæc &
illa, definitio fuerint: ergo & definitum vnum. Imò vna necessario
definitio est, quia vnica, & non duplex ut tu somnias.*

cc ij

IBIDEM

In naturali putredine vincuntur qualitates
effectrices &c.

Com. Scimus : at unde victoria & exuperantia illa patientium ? ex
91. imbecillitate agentis caliditatis, penes quam potissimum efficientia
est. Hæc autem à quo? ab ambiente : ὅταν κρατῇ τοῦ ὀριζουμένου τοῦ
ὀριζόμενου διὰ τὸ (audis inquam Erasste) περιέχον. Quid autem hoc?
διὰ ἀλλοτρίαν θερμότητα τοῦ περιέχοντος: Euocante scilicet, at-
tenuanteq; hac illam. Vtrobiz enim Author, calorem à calore disper-
di ponit: contrà quàm tu misero illi Spudasto tuo persuades. Quid
iam hîc in sensu controuersi ? imò quid tandem non per omnia sibi
benè, atq; alijs optimè respondens?

I B I D.

At simplex generatio quæ naturalis est ab
interno solùm principio perficitur. Qua-
re & corruptio illi opposita.

Com. Quis inficietur? Generatio simplex ac naturalis, sit à calore in-
92. terno vincente: corruptio mixti geniti simplex ac naturalis quæ pu-
trefactio dicitur, sit interno non vincente amplius: Sed cur nunc
succumbat, qui dominabatur prius? quia ab externo eductus at-
tenuatur. Ideoq; Aristoteles putrefactionem commune πάθος, inter-
ni caloris dispersi, & externi, qui ipsum eximit atq; disperdit, esse
testatur, vt supra vidimus. At solus (inquit Erasstus) calor internus,
causa generationis est: ergò & solus causa putrefactionis: vtrumq;
falsum. Quam enim ex ambientis, & cœli cognato fotu habet ele-
mentaris calor, vt λόγον obtineat ἐκ τῆς ὑποκειμένης ὕλης ἐκείνῃ
φύσει: (Motum quo obliquus orbis voluitur, causam esse ortus atq;
interitus, propterea, quod accessu suo inducat, & recessu abducit
id, quòd

id, quòd generandi vim habet 2. de ort. atq; inter. cap. x. scripsit Aristoteles) tam etiã habet ab eodem ambiente, cùm nempe analogia non respondet, ac vel defectu non promouet ad generationem, vel excessu dissipat misti iam generati calorem, vt λόγος eundem, vel non consequatur, vel consecutum semel rursus amittat. Ideoq; Aristoteles non simpliciter affirmat τὸ περιέχον, id est ærem, & aquam causam esse putrefactionis: Sed tùm, cùm calor eius ἰσχύει, atq; adeo vt potentior factus, vincat, atq; ad se alliciat, extrahatq; eum, qui in misto est. Hic autem exiens secum educit humorem, ad ipsius corporis putrescentis extremitatem: non enim vllibi citra calorem, certo termino consistit humor: οὐδ' ἐν γὰρ ὑγρὸν ἀνευθερμῶ. 5. de gener. animal. cap. 3. ideoq; etiã ibidem cap. 4. scriptum est. ἐκελίβομένῃ τῷ θερμῷ, συνεξαίμιζα τὸ ὑγρὸν & infra: μετὰ τῷ θερμῷ συνεξέρχεται τὸ ὑγρὸν. Vbi Philoponus hæc: ἐξαίμιζεται δὲ τὸ ὑγρὸν ὑπὸ μὲν τῷ θερμῷ καὶ ἅντορ. ἐξέρχομένῃ γὰρ τῷ θερμῷ, συνεξέρχεται αὐτῷ, καὶ τὸ ὑγρὸν: quo deinde in totum resiccato, in cineres ac summam ariditatem mixtum desinit. Atq; huc spectant illa Aristotelis verba, ἐν μὲν γὰρ τῷ χαμῶνι, ὀλίγος ἐν τῷ περιέχοντι ἀέρι & ὕδατι τὸ θερμὸν, ὥς οὐδ' ἐν ἰσχύει: & illa ὥς οὐ κρατῶν, οὔτε ποτὶ μεταβολὴν & φεμίαν Ergo principium quidẽ putrefactionis naturalis internũ est, sed non primum, & non solum ac per se. Et putredinis naturalis causa ἀμεσῶς, non ex principio duntaxat interno, sed etiã externo conflatur, vt aliarum naturalium ac propriarum affectionum omnium. Præterquã quod rectè dici, simplicem generationem ab interno principio fieri, negabunt eruditiores, & qui non rusticè sed philosophicè loqui assueuerunt: siquidem misionem & perfectionẽ omnem esse à caliditate solis dicent, quæ materiæ commiscendæ ac determinandæ insita non sit, cùm ratione principij à quo fluit, tùm efficientiæ, quam secum adfert. Verũ non sunt hæc loci huius.

IBIDEM.

” Si aliquæ hîc partes essent peregrini ca-
 ” loris &c.

Com.

93.

Obsecro te, quid istæ hîc naniolæ. Author ipse eo ipso in loco, in quo te etiam ipso confitente de Putrefactione simplici ac naturali loquitur, ad calorem peregrinum, tanquam authorem eius nos re- vocat, ecce γίνεταί δὲ ἡ φθορά, ὅταν πρᾶτῃ τῶν ὀρίζοντες τὸ δριζόμενον διὰ τὸ περιέχον. Audis inquam διὰ τὸ περιέχον. Quomodo autem τὸ περιέχον causa sit istius victoriæ patientium qualitatum? Dic tu inquam nobis Erasste (Hanc enim particulam silentio præterijsti, nec Spudasto tuo interpretari voluisti) quomodo τὸ περιέχον, causa naturalis putrefactionis esse possit? Et si Aristoteles id non declarasset, an non reuera Furnio aut Spudasto aliquo dignus præceptor fuisset habendus? Declaravit autem statim, cum subiungit se per περιέχον intelligere τὴν θερμότητα τὴν περιέχουσαν, nempe aëris & aque, quam vocat ἀποθήκη, quia non tueatur, sed disperdat illam, qua cōservatur mistum. Ergo ut ad tuas naniolas redeamus, cum per te etiam constet, Authorem putrefactionis naturalis causam τὸ περιέχον adscribere, cur tu deinde contra tuam & contra illius mentē contrarium contendis? Et quo obsecro argumento? Nam inquis, si caloris peregrini aliquæ hîc partes essent, iam non simplex mutatio, sed composita fieret. Quàm es ubiq; argutulus, cum quisquiliolis tuis istis. Cur esset composita, & non simplex mutatio? Vbinam docuit Aristoteles misceri externum corrumpentem interno, qui corrumpitur calori? ἐξίοντος inquam ἐξίοντος τῶν ὁκείων θερμᾶς ait Aristoteles, vincente externo fieri putrefactionem naturalem, non autem permixtione alienæ substantiæ. Dixi olim sæpissimè, & nunc denuò repeto: interpretis munus esse, non quid ipse, sed quid Author sentiat, cuius interpretationem profitetur, aperte ac dilucidè explicare:

Præclaro
 canis sen-
 tentia

explicare : Philosophi autem ac Doctores, videre quid in eo veri vel falsi subsit. Tu verò hîc & ab interpretis fidi munere, quod maxime initio tui operis professus es, discedis : nec Philosophi etiam præstas officium. In priore condonandum tibi fortasse aliquid, qui serius ad Aristotelem legendum accesseris : De altero quid respondere aut præstare possis, viderit aliquando alius cum Furnio tuo.

IBIDEM.

Tertiò non conuenit &c.

Imò tam conuenit hæc definitio simplici ac naturali putredini ab Aristotele propositæ, ut alij non conueniat. Et argumentum quod huc adducis nullum est. An putasti obsecro, neminem ante te legisse, quæ de Vermibus, in ijs quæ putrescunt enatis, ter in hoc vno libro cap. nimirum 1. 3. xi. scripsit Aristoteles ? Atq; eo miserius videris alijs, qui ijs coniecturis, tua defendas somnia, quæ iam decies ab alijs sunt confutata. Dic Erasme, vbinam aut quando scripsit Aristoteles, Putrefactione generari vermes ? Nunquam & nusquam : quia non per putrefactionem fiunt Vermes, sed per putrefactionem Natura sibi gradum facere consuevit, (non enim semper facit) ad Vermium generationem. Putrescere res dicitur, quoad priore substantia & natura priuatur, dum eo modo, quo diximus, in principia dissoluitur sua : non autem rei nascentis gratia : cuiuscunq; speciei demum illa sit, quam nusquam non fecunda Natura, ex dissipatis illis misti reliquijs, denuo congregatis ac subactis, id est ex nouo materiæ apparatus nouam parturit. Nihil itaq; gignitur σκρόμενον ἀλλὰ πέπόμενον 3. de ort. animal. cap. vlt. At putredo concoctioni contraria 4. de part. animal. cap. 8. Quid igitur ? Cœli calor ad vermiculi huius aut illius generationem, per putridum & extraneum calorem, huius illiusq; mixti sibi gradum facit ad animalis productionem. Putridū

“
Com.
94.

verò

verò & extraneum respectu mixti quod corrumpitur, non animalis quod nascitur: Multa tamen putrescunt citra vermium generationem, ut hoc sit illius accidens tantum quoddam, de quo infra dicendum pluribus. Et in ijs quidem, quæ violenter putrescunt, innascenti solere vermes, concedit Erasius: in illis autem quæ naturaliter corrumpuntur, omninò contra sensus observationem, ipsamque adeò rationem negat. Qui enim in caseo, castaneis, fabis, dum naturaliter corrumpuntur, vermes nasci nunquam observauit, is reuera tam huius totius disputationis, quam nuper natus infans, est inscius. Neque cum ratione pugnat effectus. Authorem enim in ipsa separatione, ipsamque à se mutua secessione principiorum, quod in sola putredine naturali fit, quam vnam hic Aristoteles definiuit, (id annotasse debuit Erasius, & Erasmo suo inculcasse Spudastes ille) vi caloris interni dum educitur (ἀποκρίνομένην inquam Erasme) quædam iam secreta, denuo cogi & colligari ad animalis generationem scribit. Audi: καὶ ὥς ἐγίνετο τοῖς σπυδαῖσι. Quomodo autem hoc, cum τὰ κρόμαλα in principia sua dissoluantur? διὰ τὸ, τῇ ἀποκρίνομένῃ θερμότητι συνεσθῆναι τὰ ἐκκριθέντα: Qui calor prius certa ratione colligabat & continebat humidum cum sicco, ut esset materia castanea: cur in corruptione mixti, fractas aliquot eius portiones, denuo connectere, atque in vnum, alia quadam ratione cogere, ut animalis, aut alius nouæ speciei materia sint, nequeat? Dic tu nobis vicissim Erasme: in putrefactione violenta, educiturne ac secernitur nativus calor? Distrahunturne ac dissipantur adeò mixti partes, ut humor à sicco secedat? Secretene hoc modo coguntur denuò ad animalis generationem? At (inquis) si ita res habeat, tum non recto affirmaueris, ex caseo putrefacto vermes genitos. Nequaquam rectè, quia caseus putrefactus non est caseus: & non nisi infans nuper natus, cuiusmodi fortasse tuus est Spudastes, ex caseo putrefacto, id est, caseo, qui non est caseus, dixerit vermes nasci. Sed rectissime

Etissimè affirmauero, ex portionibus humidis ac siccis, quæ certa ratione vnita casei materia prius erant, & iam dissoluantur, denuo alia quadam ratione, noui caloris efficientia conciliata & colligata, seminarium vermium fieri, in quod vermis animæ extrinsecus insinuetur. Quod sic Lucretius cecinit lib. 2. de nat. rerum.

*Sed magni referre, ea primum quantula constant
Sensile quæ faciunt, & qua sint prædita forma,
Motibus, ordinibus, posituris, deniq; quæ sint
Quorum nil rerum in lignis glebisq; videmus
Et tamè hæc cùm sint, quasi putrefacta per imbres
Vermiculos pariunt, quia corpora materiei
Antiquis ex ordinibus permota noua re
Conciliantur ita, vt debent animalia gigni.*

Quid igitur tu hic pro absurdo habes? Dum putrescit exanimatum corpus, id est in principia sua resoluitur, vbi nulla interueniat generatio, id est si materia illa, dum secernitur nullum interea concipiat calorem, quo ad nouæ alicuius formæ susceptionem promoueat, mistum in sua abiisse principia simpliciter, aut totum, aut aliqua tantum sui parte, dicimus, ne vel in infinitum procedat generatio, vel sese circularis subeat. At vbi contrarium accidit, ex putrescente materia, non quoad putrescit, id est quoad sua priore natura, certo quodam, olim accepto termino definita, iam priuatur: sed quoad reliquis illis concepti caloris, in nouum effingitur ac determinatur nouæ formæ receptaculum, vermis aut aliud quippiam esse generatum asserimus. Quoniam autem non ex quouis nascitur quiduis ideo ex singulis rebus cùm putrescunt, aliquid proprium ac peculiare generatur: ex vitulo apis: ex equo vespa: ex Asino crabro: ex alio aliud: quia per segregatum misti calorem, calor ille cœli vegetabilis

ff

getabilis, qui cum omni efficiente calore coëfficit, in hac & tali materia, ad hanc & talem angustatur formam. Vt habeas iam, cur vermes in caseo non ex elementis, sed ex ipso putrescente caseo pronati dicantur.

P A G. 46.

„ Quarto certum est, priorem illam defini-
 „ tionem &c.

Com. Non assequor verba tua. Prior definitio, tuo etiam assensu, Naturali putredini competit. Quomodo igitur iam naturalem putredinem, longo temporis tractu, & paulatim fieri: primam autem illam definitionem, eius esse putredinis, quæ omni loco ac tempore accidere possit, affirmas? Fortasse autem linguæ, aut calami duntaxat est error: & priorem dixisti aut scripsisti, cum posteriorem dicere voluisti in quo iam error phantasiæ. Nam vnde colligis hoc? hoc inquam: putredinem naturalem fieri paulatim & longo temporis tractu Violentam autem omni loco, & omni tempore? Vnde inquam? indica nobis tantum non dico lineolam, sed verbulum vnum in toto hoc capite, ex quo id acceperis: Aut si id nequis, cur tuas chimæras pro Aristoteleis philosophematis venditas? Cur id esse certum dictitas, quo nihil incertius?

I B I D E M.

„ Quod si ergo hanc solam &c.

Com. Suprà monstraui te non esse capacem Artificij Aristotelei, ideoque opinari, eandem putredinem bis eodem modo definitam. Prima definitio (si definitionem dicere velis) quia opponit putrefactionem simplicem ac naturalem generationi simplici ac naturali, genus & differentiam significat, expresso subiecto: Vnâq; causam obscure indicat, à qua putrefactio fit. Alterâ causam ipsam integram explicat, atq;

cat, atq; unâ modum ac typum putrefactionis aperit. Nihil igitur hîc superuacui: imò nihil quod non fuerit summòpere necessarium ut huc adferretur. Qualem enim obsecro Aristoteli gratiam habere debuissimus, si contentus dixisse tantum, in putrefactione naturali, quæ opponitur simplici ac naturali Generationi, humidum à sicco distrahi, victis qualitatibus efficientibus, propter ambiens, non etiam modum declarasset, quo ambiens, causa victoriæ qualitatuum patientium, ac mutæ illarum distractionis esse causa possit? Hoc inquam obijcere tibi tuus ille Spudastes debuit. atq; hunc tu nondum soluere debuisti, non autem te & ipsum pascere atq; exatiare nugis.

IBIDEM.

Huc accedit, quod nullus auctor vetustus &c.

Ad hoc supra responsum credo satis.

IBIDEM.

Rem sanè indignam se fecisse &c.

Improprie ab eo nominatam putredinem, nondum probasti: Eam Com. siue propriam siue impropriam dicas, bis definitam, non dicet, nisi 98. qui tam Logice methodi est insciens, quàm nuper natus infans. Aliam verò putredinem vulgo appellatam, non omisit, cum eam in ijs, quæ secundum partem corrumpuntur, quando à natura sua discedunt, habere locum scripsit, reuocauitq; ad ἀπεψία & μόλυνσις, quam infra cap. 2. & 3. cum particulatim, tum generatim definiturus est, quod Philosopho fuit satis. Dic nobis Erasste, cum putrefactionem concoctioni contrariam pronunciat Aristoteles, ut supra audiuisti, quam nam intelligit? Quid concoctioni contrarium nisi ἀπεψία? Nulla sit mixti ex misto alio generatio, nisi per concoctionem, quæ

nem, quæ hîc propter allatam antea causam, appellatur generatio, (abstrahit enim hic Philosophus, ut diximus, cogitationem omnem suam ab inductione formæ, solam efficientiam primarum agentium qualitatum in patientes, ad generationem ac productionem, aut simpliciter, aut non simpliciter misti spectans, quam generationem, illam quidem simpliciter, hanc ex parte nominat) concoctioni sola ἀπεψία opponitur. Conclude iam tu contra te. Negat Aristoteles in coctione generari vermes: sed in superuacuo in intestina excreto, putrefactoq; gigni dicit. Quæro quid illud superuacuum? Fæces dices. At quomodo promouetur absoluiturq; secretio & generatio fæcum? (naturalium dico, non morbidarum) Coctione dices, si sapias, atq; hæc caloris natiui vigore: idq; voluit Galenus 3. de fac. nat. cap. 7. (coctione inquam sola & perfecta, non autem ut falso dixit Vallesius ille 7. lib. controu. med. cap. 10. imperfecta, & cui permixtum sit aliquid putredinis, cuius sententia à nobis est alibi explosa) Ergo & eiusdem caloris non proprii, nec natiui opera fæcum corruptio sequitur. Hanc Aristoteles appellat ἀπεψίαν, atq; etiam putrefactionem, ut audiisti supra.

IBID.

„ Sextò non meminit in vlllo suo commenta-
 „ rio &c.

Com. Hoc nihil ad Rhombum. Quæritur enim, quid hîc Author, Au-
 99. thor inquam libri quarti meteor. ad quem appellant Medici, suam
 definientes putredinem, voluerit, non quid ille, vel alius. Præter-
 quam quod errare te, qui multoties opinaris ab Aristotele, Plato-
 ne & alijs interpretibus, putredinem secundum partem intelligi,
 cum sola simplex & naturalis intelligatur, ex ijs quæ supra attuli-
 mus, cognoscere tute potes.

IBIDEM.

I B I D E M.

Inuictum est argumentum, quod ex ver-
bis &c.

“
“

Quasi locus ille non fuerit in ore propè omnium, qui de putredine disputarunt hactenus, & longe aliam tamen, de illa opinionem, quam tu, fouerunt. Sed age, congregiamur cum hoc inuicto Hectore, scilicet, cui primùm hunc Achillè opponemus, Idem agens proponitur in vtraq; definitione: calor ambientis: Idem modus corruptionis, interni caloris exitus: idem typus diuortium humidi à secco: idem terminus, cimis, terra: Igitur vna vnius putredinis definitio. Atq; hunc alium: Si Aristoteles putredinè naturalem, vinctibus duntaxat patientibus qualitatibus, propter ambiens fieri docuisset: neq; modū subiecisset, vel typū non delineasset, quo istud naturaliter accidat, iam non Philosopho, sed asino rem dignā fecisset. Putredinis particularis non vna ratio est: nō vna igitur definitio asferri potuit. Hic non modo vnius putredinis, sed etiam vna tantum proponitur definitio, Putredo secundum partem non semper est ab externo calore, vt videbimus: hic ea exprimitur Putredo, cuius causa calor aëris, aut ambientis aquæ sola est. In putredine secundam partem, si quis dicat educi vel exire calorem internum, aut vniuersim, si quis asserat, defectum subesse insiti in re caloris: is febricitanti phreneticus videbitur: hic ea putredo sola exponitur, quæ caloris interni abitu, atq; extractione fit. Putredinis naturalis progressus est, humoris, vnâ cum calore ad extrema corporis putrescentis motio, finis autem terra: hæc si quis de putredine secundum partem asfirmet, is dignus est, qui putrescat. Hi muri aheni sint: Hæc plana, certa rata: Reliqua sunt somnia. Quo pertinet interpretum omnium propè Græcorum, Arabum, & Latinorum consensus, qui mecum fatentur. Vnam hic & non duas, atq; vnius non duarum &

Com.
100.

ff ij

simplicis,

simplicis, non particularis putredinis definitionem ab Aristotele proponi. Iam propius ad inuictum argumentum tuum accedamus. In lib. 5. de gener. cap. 4. hæc leguntur. Quibus igitur hominibus natura pilorum, est parum calida, & plus humoris subest, quam ut à proprio calore coqui possit, putrescit is ab eo calore, qui est ambientis. Fit enim omnis putredo à calore, sed non innato, ut alibi diximus. Est autem putredo etiam aquæ & terræ, & omnium aliorum eiusmodi corporum: ideoq; terrei etiam vaporis, qui situs vocatur. Siquidem situs nihil est aliud, quam terrei vaporis putrefactio &c. Quid ais iam Erasme? Quid hinc habes, quo tua defendas? Aristoteles (inquis) allegato loco lib. 5. de gener. animal. definit putrefactionem violentam: id quod probatur, quia ei subijcit, aquam & terram, quibus putrefactio naturalis minime competit. Atq; iisdem verbis eam definit, quibus in 4. lib. meteor. fieri enim dicit à calore ambientis, & non innato. Non igitur in 4. lib. meteor. naturalis, sed violenta definitur. Addis, quod ipsemet affirmet, se idem alibi docuisse: dubium verò non esse, quin hunc librum quartum meteor. intelligat, in quo solo ex professò de Putredine disputauit. Poteras ad id uti, vel potius abuti Philoponi testimonio, (quod approbavit etiam Franciscus Patricius) cuius interpretantis Aristotelea illa, ὡς περ ἐστὶν τοῦ ἐν ἐτέροις, hæc sunt verba ὡς ἐν τελευτῇ τῶν μετῴρων ἐστὶν τοῦ. Verùm si ista in hunc modum accipiantur, in quot incurremus absurda? Non simpliciter putredinem, sed omnem putredinem à calore fieri affirmat Aristoteles, eoq; nō innato. Sed iam per tuam Mathematicam putredo naturalis à calore insito, atq; innato sit: igitur vel ille locus mendosus, vel tu falsus. Rursum: Naturalis putredo, secundum sententiam Authoris nostri fit διὰ τὸ περιέχον: id quod tu quoq; fateri, ut minime nolles, maxime tamen cogereris. γίγνεται δὲ ἢ φθορὰ, ὅταν κατὰ τὸ περιέχον τοῦ τοῦ ἐριζόμενου, διὰ τὸ περιέχον: Particularis autem putredo

& ipsa

& ipsa quidem *ἢ τὸ περιέχον* sit, (in cap. tertio, quæ elixantur
 externo calore humido, quæ verò assantur, externo eodem sicco co-
 qui dicuntur : *εἰς τὴν ἐκ τῆς γαλακτὸς καὶ τοῦ μύστου* loquitur, quo-
 ad elixantur *τὸ κύκλῳ καὶ ἑξωθεν πυρὸς*, meminit : & ubi de
μολύνει agit, *τῆς ἐν τῷ ὑγρῷ τῷ περιῇ διαμοίχεται* : quæ si cum
 re coquenda, λόγῳ obtineat *διεκῆ* dicitur : *ἢ minus ἀλλοθία*)
 non semper tamen. Deinde, canescimus etiam summa hyeme : immò
 verò tum maximè : quis igitur tunc, aut qualis ambientis aëris, quā-
 tumvis acer calor, qui non sit nativo imbecillior ? At quoties exter-
 nus interno imbecillior est, nullam facit mutationem : ecce *ἐλαττον*
καὶ ἢ ἐν τῷ αἵρι θερμότης, *τῆς ἐν τῷ πρᾶγματι* : ὥς οὐ κρατῆ οὔτε
ποτὶ μεταβολῇ οὐδεμίᾳ : Atq; in eodem cap. 1. lib. 4. meteor.
 putredo definitur illa quæ fit exitu extractioneq; coloris imati, ab
 externo valentiore, qui etiam imbecillior propterea redditur. Pu-
 tredo autem tua pilorum nihil huiusmodi habet : sed suapte natura
 imbecillem calorem insitum supponit. Aliud autem est, imbecillo
 calore insito, putrescere rem ab externo, aliud ab externo corrup-
 pi atq; attenuari calorem internum, unde humidi secretio sequatur
 à sicco. Item, Putredinis nostræ progressus est humectatio, secreto
 nimirum cum calore ipso humido à sicco, atq; ad extrema putrescē-
 tis corporis adducto, finis autem Terra & cinis. an verò istas quoq;
 conditiones, canescenti pilo, immò verò Galenicæ putredini adscribes ?
 Humida promptissime, maximèq; putrescere, secundum Galenicam
 putrefactionem, non ignoramus : At aliud est, humida putrescere,
 & putrescentia, quatenus putrescunt, humida reddi. Hoc affir-
 mat Author de sua putredine, illud Galenus de sua : non igitur v-
 nam eandemq; hic & ille putredinem intellexit. Considerato inquā,
 humores in venis, aut inflammationibus, dum putrescere à Galeno
 dicuntur : putrescent facile, quia calidi & humidi, etiam testimo-
 nio Avicennæ : At putrescendo non fient humidi : id quod Aristot-
 eles

teles voluit. Insanit igitur, qui definitionem putredinis ab Aristotele propositam, humorum in venis corruptioni, quæ per febres accidit conuenire contendit. Quin igitur dicas rectius, Aristotelem eo in loco loqui de putredine illa particulari, quæ ἰδίως putredo dicitur, ὅτι ἀπεψία quorū comprehendit, elementis etiam ipsis conueniens? Audi ipsummet Διοπύριον ἢ ὅτι ταῖς σάξιν ἀπεψία ποιεῖ τὰς πολίας: atq; ante lineolas tamen aliquot putredine generari τῆν καλεσμένην πολίαν asseruerat. Illi igitur putredo ἀπεψία ὁ μόνος, id est secundum partem appellata putredo est. At dices, ubi igitur docuit Aristoteles, omnem putredinem à calore ambientis fieri? Nullibi sanè, quia sola putredo simplex ὁ naturalis hoc habet, vt à calore ambientis semper fiat: Putredo autem secundum partem etiam à non ambientis calore fieri potest: vt docebimus. Neq; etiam id affirmat Aristoteles, sed se tantum dixisse alibi: Omnem putredinem à calore alieno fieri, quod verum est, ὅτι illo ipso nimirum probl. 2. sect. quod tu allegas, dicitur. σὺ περὶ τοῦ γὰρ πᾶν τὸ σκιδόμενον ὑπὲρ ἄλλοθεν θερμαῖς: (audis?) ὑπὸ δὲ τοῦ δικέειν πέπτεται: (ubi audis denuò, putredinem coctioni opponi.) Quod deinde lib. 4. meteor. cap. 1. de putredine naturali ac simplici, ὅτι 2. ac 3. de speciebus inconcoctionis, id est particularibus putredinibus Author noster repetijt. Quid igitur Aristoteles voluit allegato lib. 5. de ort. animal. loco? Hoc: quibus natura humidior ὁ frigidior est, materia halitiosa, ex qua pilus generatur, putrescit, id est cruda ὁ incocta manet, vnde canities. Ne quis autem miraretur, putredinis vocabulum alibi longè aliter vsurpatum ac definitum, ad huiusmodi cutis halitus, qui inter corpora simplicia potius, quàm mixta recensenda videntur, transferri: Subijcit: etiam, elementis putredinem competere: quod nihil est aliud, quàm dicere putredinis vocem se nunc secundum vulgarem loquendi consuetudinem vsurpare: secundum quam etiam elementa putrescunt. Ergo

vt con-

ut concedamus Erasmo, de violenta (sic ille appellat : nobis enim & hæc quoque naturalis est) & particulari putredine Aristotelem ibi esse locutum : nunquam tamen dabimus illi, eodem modo definitivè putredinem, quo cap. 1. lib. 4. meteor. Quid, quòd ibi ne definit quidem putredinem, sed eam duntaxat à calore alieno fieri docet ; Dicé'sne tu maxime Demonstrator, hanc esse definitionem ? Oratio, quæ causam afficientem affert, cum modo definitionis profertur, per se sine altera, quæ genus ac differentiam exprimit, sumi non cõsuevit. Quando autem id fiat, dictum alibi. Sed hinc neque etiam definitionis modo proponitur. Tantum enim docet Aristoteles, putredinem etiam dico illam, cui subijciuntur elementa, fieri à caliditate aliena. Cur igitur tu definitionem vocas ? cur sic definitam hinc ut 4. lib. meteor. putredinem esse contendis, cum ne definiatur quidem ? Omnem autem putrefactionem, vel simplicem, vel particularem ab aliena caliditate fieri : imò verò ut Theophrastus loquitur lib. 3. de caus. plant. cap. 27. & lib. 4. cap. 17. putridum nihil esse aut dici posse citra alienum calorem, nemo est qui non confiteatur : cum etiam defectus caloris innati caliditatem alienam constituat. Sed omnem fieri à calore ambientis aëris aut aquæ, tam est falsum, quam quod est falsissimum, ut suo videbimus loco. Nec locus etiam ille, qui ex 4. meteor. cap. xi. adducitur, vllum habet momentum. Concedimus enim nasci vermes, tam in putrefactione particulari, quam in vniuersali : sed in hac, calori naturali, dum exit, cogente principia illa, quæ secreta iam sunt, ut Aristoteles loquitur, cap. 1. in illa verò, cum nulla eiusmodi secretio, in principia mixti fiat, alio modo : ideoque in cap. xi non amplius inquit, δὴ τὸ τῆς ἀποκρημίνης θερμότητος φυσικῆς οὐσίας συνεσθῆναι τὰ ἐκκρίθεντα : sed ἵνα ὅτι θερμότης ἢ φθέρουσα τὴν ἐκείνην οὐσίαν θερμότητα. Nonne inquam audis, in priore putrefactione, Vermium materiam apparari, ab ipso calore nativo rei exeunte : in altera verò, corrupto nativo rei calore

ab ipso aduenticio? Si aliter ille locus acciperetur, quàm aptè ab Authore adduceretur ad id probandū, quod de cineribus dixerat? Adde, quòd in corruptione particulari (non omni tamen) quadam etiam secretio principiorum sit: ut proinde Pomponatius rectè affirmarit, eam ad putrefactionem simplicem ac naturalem, viam esse quandam. Atq; hæc omnia, quæ hæctenus tuo iniuncto Hæctori obiecimur, si in vnam epilogum redigas, intelliges, inde extundi syllogismum posse, quo concludatur, te in conferendis Aristoteleis locis nimium esse præcipientem: id est tuo nimium fidere ingenio: istumque ipsum, in quo tu plurimum ad tui dogmatis defensionem esse situm putasti, tuam in iisdem diiudicandis incogitantiam ac supinitatem perbellè declarare.

P A G. 47.

Com. Qui enim naturaliter periret &c.

101. Non intelligis, quid sit interire naturaliter: de quo suprà satū. Dic tu autem nobis, quomodo sit naturalis interitus mixti? id est quæ sit, ut ab agentibus qualitatibus, patientes non amplius vincantur: adeoq; ut vna ab altera secernatur: quod ipsum est interire? Ecquid etiam illud est, quod tam audacter contra omnem veritatem hîc denuò asseueras: Aristotelem nunquam & nusquam dixisse Naturalis putredinis causam, esse peregrinum calorem? An non hæc verba sunt de Naturali putredine, tuo etiam consensu ab eo pronunciata? γίνεσθαι δὲ ἡ φθορὰ ὅταν κατὰ τὸ ἐξίχοντος τὸ ἐξίχόμενον διὰ τὸ περιέχον? Quid περιέχον sit, nisi peregrinus & non insitus calor? An non Author, quod antea simpliciter dixerat διὰ τὸ περιέχον paulò post sic repetijt: ὡς ἀλλοτρίας θερμοτήτος: αὐτὴ δὲ θερμὴ ἡ τοῦ περιέχοντος? & in lib. 5. de ort. animal. cap. 4. caliditatem τοῦ περιέχοντος interpretatur οὐ σύμφυτον?

At particularem putredinem omnem ab
aliena

aliena caliditate, cùm eam sic definiuit &c. “

Nego, pernego. Indica nutum duntaxat, ne dicam verbulum, quo **Com.**
 Author significauerit, se particularem potiùs, quàm simplicem pu- **102.**
 tredinem, simplici ac Naturali generationi oppositam definire. At-
 que ubi illud verbum OMNIS? tuum est, Aristotelem non est:
 Quia hoc etiam somnium tuum est, non Aristotelem philosophem-
 ma, cùm dico expressè declarauerit Aristoteles, se per putrefa-
 ctionem particularem intelligere illam, quæ ad ἀπειρίαν quoq; per-
 tinet, & non minus terræ, aëri, aquæ conuenit, quàm mistis: in hoc
 verò capite sola Generatio simplex definiatur: qua conscientia po-
 teris tu affirmare, putrefactionem particularem, & non solam vni-
 uersalem, quæ Generationi vniuersali contraponitur, fuisse in eodem
 definitam?

Adde iam &c. “

Galenī definitio non multum cum Aristotelea commune habet: **Com.**
 quia putredo Galenī, non est Aristotelea putredo, id est ab Aristo- **103.**
 tele cap. 1. lib. 4. meteor. exposita definitaq;. Hoc suprà satis de-
 monstratum, etiamsi per se liquidò pateat.

PAG. EADEM.

Conueniunt ambæ in eo, quod sunt corru- “
 ptiones quædam natiui caloris &c. “

Tota disputationis Erasmi, quæ præcessit, pars, quot modis & **Com.**
 quantum ab Aristotelea mente deflectat, planum satis credo fa- **104.**
 ctum. Iam verò in discursu hoc toto, quo putrefactionem simpli-
 cem cum particulari confert, eandemq; ab hac discriminat, (hic
 enim cardo alter erat controuersie huius) nisi luce meridiana cla-
 rius monstrauiero, illum & vacillare turpiter, & hesitare pueriliter

(patietur enim hoc verbo ei reponi, qui nos infantes turpiter lapsos dixit) & neq; sibi constare, neq; cum Aristotele aut veritate sentire, non recuso pro infante, si non placet recens nato, etiam nondum nato, à viris doctis, ac veritatis, & veræ philosophiæ studiosis haberi. Dico enim, quod res est, ita me Deus amet: cùm scriptum Erasti euoluens, ad hunc perueni locum, agrè tuli vicem ipsius tanquam amici, qui cùm in sua præfatione Montes aureos, non cognitos neq; visos hæctenus in Aristotele, nobis ostensurum se pollicitus esset, iam ea putrida fimeta ob oculos poneret, de quibus sine dubio, illi apud delicatiores Philosophos respondendum, & quorum nomine, multorum eruditiorum, atq; emundæ naris Philosophorū, grauissimam aliquando passurus censuram esset. Quod dicimus id ita reuera se habere iam monstremus: vbi prius tamen Exordij loco dixerimus pauca hæc: Putredinis simplicis & particularis naturam tam inter se differre, quàm Generatio simplex ab ea, quæ secundum partem est, natura differt. Huius porro, vt varij sunt vsus, ita esse varios modos, id quod Author cap. 3. dicet: cùm simplicis Generationis vnus tantum sit atq; vnicus typus.

„ Conueniunt ambæ &c.

Com. Verum est, vtraq; putredo corruptio quædam est: & Au-
 105. thor vtramq; corruptionis nomine definit. Sed illud est falsum: pro-
 pterea vtrāq; ad μᾶλ'αυσις pertinere. Est inquam tam σβέσις, quàm
 μᾶλ'αυσις corruptio natiui caloris: non igitur, quia vtrāq; putredo,
 sit corruptio natiui caloris, vtrāq; ad μᾶλ'αυσις potius, quàm ad
 σβέσις referetur: vt tu male sentiens, male colligis. Secundo, σβέσις
 fit à continentis frigiditate, nempe à contrario, & non vno, sed
 duplici modo. Per se, cùm confertim, & celeriter, aut extrinsecus
 occurrente frigore, natiuus calor quasi compressus disrumpitur,
 dissipaturq; (διασπόμενον inquit Aristoteles) aut intus eodem
 subeunte

subeunte, ut in vulneratis, qui inest calor, illius occurſu extinguitur, ut proinde obrigefcat, & quasi concreſcat animal. per accidens, cum videlicet frigoris vi, alimenti humidi coctio, non progreditur: quo deficiente, cum non habeat, unde alatur & ſuſtentetur calor, interit. Per $\mu\alpha\gamma\alpha\nu\sigma\iota\varsigma$ autem non contrarium aliquid, ſed ipſemet qui interit naturaliter, ſui interitus cauſa eſt, calor: cum nimirum in ſenio, in quo inſtrumenta reſpirationi ſeruientia areſacta, atq; indurata, minus apta ſunt, ut ab imbecilli calore moueantur, attollanturq; aut contentione adhibita ſuccumbit proſus & concidit, aut (utrumq; enim videtur Ariſtoteles dicere, ut ex cap. 7. lib. de ſpirat: cognoſci poteſt) propterea non ſatis ventilatus, modum excedens, ſuum illud quantulumcunq; citius depaſcitur humidum, quam nouum unde alatur, ſibi reſicere, ac in depaſti locum ſubſtituere (ſic accipienda ſunt illa verba $\pi\epsilon\pi\eta\nu\epsilon\pi\iota\sigma\iota\nu\alpha\iota\tau\eta\nu\delta\epsilon\nu\alpha\theta\eta\mu\iota\alpha\varsigma$, cum Ariſtotele in tota illa diſputatione ſit $\delta\epsilon\nu\alpha\theta\eta\mu\iota\alpha\varsigma$ nihil aliud, quam ſanguinis alimētarij, ſeu ſpirituosæ ſubſtantiæ, cui calor natiui inſidet, in corde, ex alimēto eò cōuecto, geniti, per arterias in corpus vniuerſum redūdatio, poſſit: Vnde pabulo ſuo deſtitutus euaneſcat. Iam ſi rem attentius (nobiſcum inquam, non cum tuo Furnio) expendas: Putredinem tuam particularem, ad $\sigma\beta\epsilon\sigma\iota\varsigma$ potius, quam ad $\mu\alpha\gamma\alpha\nu\sigma\iota\varsigma$ reuocandam cognoſces. Primum $\sigma\beta\epsilon\sigma\iota\varsigma$ ab Ariſtotele dicitur violenta corruptio. $\mu\alpha\gamma\alpha\nu\sigma\iota\varsigma$ autem ut ſenectus, eſt etiam naturalis. Supra hoc audiuiſti. Tua putredo autem, omnino ut tu vis, eſt violenta. Item $\sigma\beta\epsilon\sigma\iota\varsigma$ etiam non animatis conuenit: $\delta\epsilon\upsilon\tau\epsilon\rho\sigma\beta\epsilon\sigma\iota\varsigma\eta\phi\theta\omicron\rho\alpha\beta\iota\alpha\omicron\varsigma\delta\epsilon\upsilon\tau\epsilon\rho\omega\varsigma\epsilon\pi\iota\tau\omega\nu\alpha\phi\upsilon\chi\omega\nu\kappa\alpha\iota\tau\omega\varsigma\epsilon\mu\phi\upsilon\chi\omega\nu\epsilon\beta\eta\mu$. Putredo tua violenta, etiam vtriuſq; communis: Naturalis enim & ſimplex ſoli mixto ut mixto conuenit, nec per eam vnquam dicitur interire animal. Tertio $\sigma\beta\epsilon\sigma\iota\varsigma$ à continenti frigore fit. Putredo quoq; violenta, ſecundum Medicorum ſententiam ab eodem nonnunquam: Cur igitur ad $\mu\alpha\gamma\alpha\nu\sigma\iota\varsigma$ ea redigatur? In $\sigma\beta\epsilon\sigma\iota\varsigma$

per accidens interit natiuus calor inopia humidi : idem accidit in putredine Medicorum, id est tua : nunquam in naturali Erit itaq; & hoc nomine putredo tua οβέσις potius, quam μαράνσις quædam. Sed reuera Putredo simplex, neutrum horum est. Confer tu illius conditiones, cum μαράνσις natura, tum te secus esse locutum pudebit. In putredine simplici calor internus diminuitur, euocatus ab externo, vnde sequitur dissolutio materie mixti, id est diuortium humidi à sicco : in μαράνσει calor internus animati (nam si nescis, Aristoteles in libris illis, quibus de vita & morte ac respiratione loquitur, de duplici caloris insiti corruptione, respectu animatorum vt animata sunt, non mixtorum, quatenus mixta meminit) naturaliter, & citra affectionem vllam morbidam, eo modo quo diximus, depascitur humidum suum : quo destitutus, cum non habeat vnde alatur ac sustentetur, ex toto deficit : Et frigoris etiam circumstantis vi, quæ οβέσις facit, extinguitur, non educitur, aut euocatur calor : aut si cogatur intro, putrefactionem potius reprimet : si verò quasi compressu nimio elidatur, non humidi dissolutio à sicco, sed congelatio & coactio potius vtriusq; sequetur. Verum neq; ad putredinem etiam tuam (quid tuam ? cum nulla illa vsquam certa definitione à te comprehensa sit) referri ad οβέσις posse certum est : Cum frigus externum putrefactionem potius, Galeno teste prohibeat, quam promoueat. At (dices) vtraq; Putredo fit à calido, & μαρίνσις quoq;. At (inquam) hoc non dixeras antea, sed illud : vtramq; putredinem esse corruptionem caloris natiui, ac proinde ad μαρίνσις referri.

IBIDEM.

” Deinde quod sunt corruptiones non alterationes &c.

Com. Putredo simplex corruptio est : Putredo secundum partem hoc
106.

hoc loco Authori nostro, quicumq; discessus alius à natura propria: qui & corruptionem, & ἀλλοίωσιν comprehendit. Απεψία certe, quæ est corruptio secundum partem, reuocatur à Galeno, cum 3. de caus. Sympt. tum 3. de fac. nat. cap. 7. atq; alibi millies ad ἀλλοίωσιν. Porro esse nihil aliud putredinem secundum partem hîc, cùm res utcunq; suis natiuis qualitatibus mutatur, naturam tamen adhuc suam retinens, quanquam supra sit explicatum, infra tamen etiam repetendum erit.

P A G. 48.

Deinde in eo quod utrobique &c.

“

Simplicem putredinem semper inducit calor ambientis: Particularem non semper, ut audies: Atq; ut sit quidem ambientis calor Com.
Authori nostro peregrinus, non statim tamen eidem peregrinum ab 107.
ambiente aëre, vel aqua, vel terra esse probare potes.

I B I D E M.

Cum in hac parte præcipuè, ab omnibus
ferè erretur.

“

“

Et à te quoq;: imò turpius quàm ab alijs: de quo iam viderimus. Com.

108.

I B I D E M.

Primò quidem differunt, quòd naturalis
ab interno.

“

“

Si primam causam putrefactionis intelligis, toto cœlo erras. Nam Com.
Aristoteles inquit διὰ τὸ πεσιέχον. Et putrefactio naturalis, non 109.
dicitur naturalis, quia ab interno principio fiat: sed quia ut genera-
tio mixti naturalis est, per unionem humidi cum sicco, vincente ca-
lore, ita corruptio naturalis eius est per dissolutionem humidi à sic-
co, de-

co, defectu caloris. At unde hic defectus? διὰ τὸ περιέχον. Quo loco ad erudiendum spudastum illum tuum, quantum video rudem satis, scire debes: Aristotelem lib. de respir. cap. 16. duplicem animantium interitum (Animantium dico, non mixtorum) proponere: Violentum unum, naturalem alterum: illius externum principium: huius internum: utriusque causam caloris defectum. In interitu naturali calorem innatum, citrà omnem aduenticiam, morbidamque corporis affectionem, ipsum à seipso, ut antea diximus paulatim confici atque consumi: quod ipsum in plantis ἀνασσις, in animalibus γήρως καὶ θάνατος nominatur. Hoc enim ipsum senectus etiam Platoni est: nempe naturæ imbecillitas, quæ post varios, eosque continuos labores, tandem fatiscit. Neque enim inquit. citrà laborem alimenti apparatus & distributio, eiusdemque excrementorum secretio perficitur &c. In violento, id est morboſo interitu, ut cùm respirationis instrumenta, non atatis ipso decursu, sed vel tumoribus impedita sunt, vel superuacuis infarcta, aut cùm calor per febres, immodicè feruet. Omnibus enim modis istis, auctus adeo calor, ut temperari nequeat ob præproperam passionem, aërea illa ἀναθυμιάσι vehiculo nimirum & fomento conueniente destitutus, hebetatur, ac tandem euanescit. Ex quo colligit Aristoteles, obitum violentum sequi tam μάχαισι quàm σβέσει caloris: Naturalem autem eiusdem μάχαισι duntaxat, atque hanc διὰ χρόνον μόνον γινώσκον. Ut hoc modo secundum Aristotelem μάχαισι, id est caloris interitus, qui à seipso fit, quidam sit violentus, solaque illa γήρως, quæ longo perfectusque atatis decursu per se fit, naturalis habeatur. Cur autem ille violentus, hic naturalis, cùm secundum utrumque calor à seipso corrumpatur? Quia nempe alterum, etiamsi non ipsum contrarium, affectio tamen aliqua vim afferens, præter corporis animati naturalem habilitatem, alterum verò naturalis atque inevitabilis humidæ nativæ consumptio, calorisque hebetatio inuehit. Ergo animalis interi-

tus non

tus non simpliciter dicitur Violentus, quia à principio externo, sed quia non secundum nativam animalis habilitatem fiat. Sic vicissim, etiamsi ad Mixti internum naturale principium concurrat externum, nihilominus naturalis dicitur: quia mixtum, ut diximus, ita corrumpi, atq; esse desinere, sua natura est aptum: quemadmodum per generationem primum extitit, & relictum suæ naturæ inevitabiliter hoc demum & non alio modo corrumpatur. Tu verò Erasste, si nobis verbulum ostendas, quo Author noster Putredinem particularem violentam dicat, morbidam appellet, à violenta & morbida causa induci tradat; quas voces tu, tu inquam novæ atq; admirabilis Aristoteleæ putredinis interpres, hinc usurpas & aliàs plerūq; inculcas: sanè posthac Phyllida solus habeto. Nunquānā in Theophrasto legisti hæc? ἢ δὲ (loquitur de corruptione) εἰ φ' αὖτις κατὰ πῆρς ἢ παρὰ φύσιν. Quod volumus opponere superstitioni tuæ, ut cognosceres Aristotelis discipulo ignis interitum, quem dico ipse sibi conscit, veluti contra naturam dici. Quid? quod idem φθορὰν, illam quæ ἐκ τῶν ἑξωθεν (nota Erasste) & à contrario proficiscitur, δικταρ μάλλον, & paulo pōst ὥσπερ φύσιν ἡμῶν appellat? Ratione contrarietatis (inquires) quatenus τὰ ἐναντία φθαζίντ' ἀ φύσεα sunt τῶν ἐναντίων: Rectè: Sed Authorem nostrum certa etiam quadam ratione (illa nempe, quam toties exposui) pro naturali habuisse simplicem putrefactionem respōdebo, etiamsi ἐκ τῶν ἑξωθεν consequatur. Apud eundem Authorem morbus dicitur secundum naturam, quia sæpè contingit: nec non corruptio, quæ ab externis aëris impressionibus accidit propter eandem causam lib. 5. de caus. plant. cap. 9.

I B I D E M.

Secundò, quod res mixta nulla, si vis ab-
sit, naturalem effugere potest. &c.

h h

Neg

Neq; hoc etiam aptè. Vnde enim habes, citrà vim nulli accidere particularem putrefactionem? Perdit (inquier) atq; in deteriore naturæ habitum rem mutat. Idem dicam ego de naturali ac simplici mistorum, nec non de senio in animatis. Profectò multo magis ad interitum ac ruinam senectus & putrefactio simplex ducunt, quàm μόλυνσις aut alia eiusmodi alteratio. Quo etiam nomine lib. 2. de coel. præter naturam esse senectus, ab Aristotele traditum est: quia dico naturam animalis euertat, atq; ad interitum ducat. At principium internum (excipis tu) à violenta naturalem affectionem discriminat. Dic igitur nobis Admirabilissimè interpres, à quonam morbus? Sane ab externa causa, tuo etiam assensu, qui morbidū nominas, quod ab externa causa est. Sed Aristotelis tamē hæc verba sunt, οὐδ' ἐν γὰρ μᾶλλον ὑγίανσις ἢ ἡ νόσος κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν. Audis itaq; naturales dici morbos, quia, etiam si ab externa inducantur causa, nihilominus animal ex ijs principiis sit constitutum, quorum causa sua natura agrotare sit aptum. Reliqua huc pertinentia repete ex superioribus. Ex his autem atq; illis cognosce, quæ, qualis, quanta sit noua hæc atq; inaudita scilicet Mathematica tua.

,, Tertiò, quòd naturalis non prius &c.

Com. Quid tu de pabuli consumptione cum Alberto garris hic? Vbi-
 III. nam aut vnde didicisti, naturalem mixti corruptionem fieri humidi consumptione? Indicato inquam Erasle tandem, vnde hoc habuisti? Mortem, id est corruptionem naturalem Animalis, quam tu cum corruptione mixti naturali perperam confundis, fieri calore natiuo, proprij pabuli absumptione, seipso attrito, in Aristotele habes, vt audiuisti supra: & in eodem hanc interitus rationem ad animata solum restringi ex prob. 5. sect. 3. colligere potuisti, si inquam eò in loco animatorum duntaxat mentionem fieri obseruaueris: Nam
 quod

quod de flamma adijcitur, quòd est *ἡ πυρὶς τι*, quis non intelligit ad mistorum calorem insitum transferri minimè posse? At corruptionem mixti, quatenus mixti, naturalem isto modo fieri videntem colligis? Putrefactionem naturalem esse dissolutionem humidi à sicco, superato calore *ἢ ὁ τὸ περίεχον*, etiam tu mecum fateris, & fateri cogeris. Absumptio humidi non fit superato, sed nimium superante, atq; excedente modum calore: neq; dissolutio humidi est absorptio humidi: per illam enim *ὑγρὰ πρῶτον* (audis inquam Erasme, audis) mixta sunt: εἴτα ἔργα τέλος: per istam πρῶτον ὑγρὰ τελευτᾷ ἔργα: multo minus mixti ut mixti calor hanc obtinet prerogatiuam, ut suum depascatur humorem, quem dicerem iam in mixto nullum actu inesse, nisi protestati essemus antea, nolle nos in praesentia Philosophi decreta (quoad fieri possit) vel tantillum mutare. Dicere tamen hoc in praesentia potero: in mixto calorem ita esse refractum, ut consociis qualitatibus esse molestus nequeat. In amicabile unione & consensu, ac mutua qualitatum omnium pace, una esse alteri molesta nequit. alioquin ne momento. quidem incolumem ac saluam constiturum ac perduraturum mistum. Semper enim & nunquam cessans pabuli sui, cui perpetuò infidet, aliquid absorbet ignis: vel ab ipso igitur mixtionis initio, corrumpetur qualitatibus analogia illa, quae mixtum hoc esse mixtum, & non aliud facit. Cui chimære tot perfectorum mixtorum, per tot secula continuata vita (ut ita loquar) & perduratio non respondet. Sed & calor elementi ignis nonurit, non depascitur, non absorbit, ut Elementarij nostri docent: ille ipse est tamen, qui cum alijs primis corporibus, ad misti procreationem confluit. Ergò animalis calor (ut hoc obiter nunc quidem attingamus) tantum abest, ut celestis sit soboles, & diuiniore conditionis quam elementum, quod isti dictitant, (à cælo tamen esse calorem omnem scimus) ut si etiam ipsum per se, aut eius opera, quæ inquam diuiniore formæ, id est animæ ductu

non fiunt, spectes, impurius misti calore, & ad impuri huius nostratis ignis naturam accedere videatur propius. Sed hæc, quæ tibi paradoxæ videbuntur, non sunt loci huius. Illud indicasse sit satis: in mixto ita esse composita, mutuoq; refracta contraria principia, ut ab interno per se corrumpi principio ille nunquam possit. Non inquam ut in animali, sic in mixto inest ignis. Illic ita sensu perceptus, ut erat etiam: (id quod Galenus de calore qui in sinistro cordis ventriculo est dicet) hic verò sola ratione, nullis effectis. Dicam demum: Generatur naturaliter ac simpliciter mistum colligatis atq; unitis sicco & humido, superantibus calore & frigore. Igitur dissolutis iisdem, superatoq; calore, simpliciter ac naturaliter corrumpitur. Superatur autem, cum deficit, deficit non à contrario debellatus, attenuatusq; hoc enim humorem induraret potius, quàm efficeret, ut is à sicco diffunderet, quod sect. 3. probl. 22. scriptum est: sed à calore ambientis, summa corporis ambiente ac rarefaciente 2. sect. probl. 33. & 34. sensim euocatus, exhaustusq;. In summa, quomodo applicet, uniat, confundat, contineat humidum cum sicco calor, qui vorax sit, absumentis continuo ac depascens humidum? Nusquam & nunquam scripsit Aristoteles ab interno principio mixtum omne corrumpi: Multò minus mistorum omnium ignem sua voracitate seipsum absumere, mixtumq; hoc modo naturaliter perdere. Id, inquam, de Mixto animato quidem, ut supra audiisti, & sect. 3. probl. 5. 22. 24. atq; alibi: de inanimato verò misto, nunquam & nusquam, vel solo nutu affirmavit. Atq; ut Auerrhois sententia vera sit, quæ lib. 2. phys. com. 1. scripta est, videlicet omne Mixtum ut Mixtum, vel uniforme dico vel difforme, principium internum suæ corruptionis obtinere: id tamen si Aristotelem hoc loco audiamus, nihil plus significaturum sit, quàm principium quidem patiens corruptionis (nam & natura illo in loco principium patiendi est, non agendi) internum esse: Agens verò totum externum: quicquid Mercenarius dicat.

dicat. Non enim internus calor diminutus (hoc enim est πυρσότης
 ὀλιγὴ ut diximus) est qui dissolvit mixti materiam. Sed eo cor-
 rupto (corrumpitur autem naturaliter, cum ab externo euocatur)
 per se ipsum dissolvitur mixtum. Quo solo respectu dixit Aristot-
 eles, causam putrefactionis esse, & ambientis calorem, & mixti
 frigus. Aliàs enim antea dixerat solum δια τὸ πρσιέχον. Quo loco
 repetendum, quod suprà proposuimus : ut in simplici generatione,
 ita in corruptione non conferri qualitatem unam suæ contrariæ : sed
 utramq; agentem, patientem utriq;. Quemadmodum enim in genera-
 tione agentes imperium obtinentes, intra fines ac terminos mixti,
 patientes cohibent: ita hæ in corruptione excusso illarum iugo, suisq;
 iuris factæ, extra mixti terminos disfluunt, atq; à se mutuum diuor-
 tium faciunt. Sed quanquam frigus una sit efficientium qualitatum,
 quæ in generatione superare debet, ut & ipsum quoq; definiat, copu-
 let, mutet, nihilo tamen minus, quia calor est qui finit, cogit, & colli-
 gat ea, quæ cognata & eiusdem generis sunt ad mixti generationē,
 frigus autem indiscriminatim quævis, tam dico quæ alieni, quàm quæ
 eiusdem sunt generis, cum de mixti generatione corruptioneq; loqui-
 tur Aristoteles, in unius caloris robore agentium efficientiam,
 atq; in eiusdem defectu patientium victoriam esse sitam affirmat.
 Nam quod Mercenarius hoc loco docuit, in formæ introductione,
 nullam, frigus efficiendi, vim obtinere, præterquam quod per se
 falsum est, non convenit etiam præsentī disputationi : in qua Philo-
 sophus generationem & corruptionem mixti naturalem definiens,
 solam qualitatum efficientiū vim & operationem in patientes, qua-
 tenus materia mixti sunt, vnienda terminandaq; spectans, omnem
 prorsus formæ considerationem posthabuit. Absurdum quoq;, quod
 idem docuit, internum frigus pro causa interna putrefactionis ab
 Aristotele haberi : cum is per internum frigus, nihil intelligat ali-
 ud, quàm ipsummet internum calorē exhaustū, diminutumq; : ecce,

ὥς ἐπεὶ καὶ ἐνδοιαρ πάχα θερμῶς, ἐνδοεὶς δὲ ὅτι τοιαύτης δύναμειος ψυχρὸν πᾶν, ἄμφω ἅρ' αἰτία ἐστίν. &c. *Iam ad prima: Si in omni misto, qui inest calor, paulatim seipsum atterit, suum absumentendo humidum, quomodo affirmas, Violentam putredinem tuam, etiam tum fieri, cum ingenuus calor, maxime vegetus & copiosus est? Quæ obsecro nouorum dogmatum portenta hæc, quæ neq; verè proponi, neq; aptè possunt exponi?*

I B I D E M.

„ Quartò in naturali &c.

Com. *Istud quoq; ieiuno admodum philosophemate satis explosum*
 II2. *suprà.*

„ Quintò, naturalis putredo sine omni
 „ morbo &c,

Com. *Et hîc duplex error. Primus. Naturalis putredo mixti ut*
 II3. *mixti, non sit calore insito, absumente pabulo, proindeq; seipsum frangente ac debilitante: sed naturalis duntaxat Animati mors eo modo sit. Et Aristoteles ut diximus, nusquam docuit aliud. Alter, quia si particularis putredo nihil aliud sit, quàm morbus: igitur putredo particularis, non conueniet, nisi animato, ut animato: huius enim vnus πάθος est morbus, causa similarium & dissimilarium partium, ex quibus constat: at non putrescere, putrefactione particulari, nisi animata, nemo censuit hæctenus, nisi fortasse Spudastes, aut Furnius aliquis, qui ea, quæ Aristoteles alibi de interitu animatorum docuit, ab ijs discernere nequiuert, quæ cùm hoc libro ex proposito, tum alibi obiter de mixtorum corruptione simplicibus & non simplicibus traduntur.*

I B I D E M.

Sextò,

Sextò , naturalis mistioni simplici est op-
posita &c.

“
“

Si violenta putredo non sit vna , quomodo vnam illi assignas definitionem ? Aut si vnam habet definitionem , quomodo etiam ipsa non sit vna & communis omnium , sic putrescentium , rerum affectio ? Rerum non simpliciter putrescentium inquam , plures esse species , ne Melisseus quidem aut Parmenideus aliquis inficiabitur . At vnus tamen modus putredinis , communis esse debet omnibus : quod dico singule non naturaliter putrescere dicantur : Vel falsum id fuerit , quod contendisti hactenus , putredinem particularem ab Aristotele definiri . Quis neget varias etiam rerum esse species , quæ simpliciter intereunt ? Vna tamen ratio est , qua simpliciter & naturaliter intereunt omnes : atq; huius definitio vna . Materia in omni mixtione & gradu mixturæ siccum & humidum : agens calidum & frigidum : generatio & corruptio tam simplex quam particularis , in his ipsis principijs , & non extra hæc spectatur . Cur igitur plures fuerint species putrefactionis particularis , quia plures sint res putrescentes constituendæ , quàm simplicis : cum utrobique putrefactio , respectu eorundem principiorum accipiat ? Infra non nihil adhuc de isto . Sed falsissimum tamen est , quod tu pro vero accipis ac ponis . Particularem putrefactionem aduersari mistioni cuiuslibet particulariter . Tam enim simplex putrefactio huic & illi mistioni particulariter aduersaria est , quàm particularis . Quæ ideo ab Aristotele hoc loco dicitur secundum partem , quia per eam non simpliciter , id est secundum essentiam , sed κατὰ μέρος , id est secundum qualitates in deteriore naturæ conditionem res mista seu non mista mutetur . An non hoc supra ex Aristotelis ipsius ore adiuncto Alexandri & Metochitæ , atq; aliorum testimonio audisti ? Putrefactionem dico particularem esse , cum res à tota specie , non

Com.
II4.

cie, non auertitur in aliam speciem, sed specie manente mutantur accidentia?

PAG. 49.

„ Oritur ex hac septima &c.

Com. Quid audio? Mista terrea (vtor tuis verbis: nam fortasse
 115. tibi sunt alia mista, quàm terrea: Aristoteli certè non sunt, 2. de
 ort. & inter. cap. 8. nec nobis, qui specillis etiam Aristoteleis ad-
 hibitis, terreum & humidum principium in omnibus, vel ipso sensu
 agnoscimus, aërem & ignem elementa, ne vel rationis iudicio qui-
 dem deprehendimus) putrefactione naturali, in cinerem & pulue-
 rem resolui? quis hoc tibi reuelauit Erasme? ipse nē Author noster?
 atq; vbinam? fortasse ibi: ὁ ὕψος πῶτον, ἐῖτα ξηρὰ τέλος γί-
 νεται: at hæc verba nihilò plus indicant, quàm quæ putrescunt,
 initio reddi humida, deinde verò sicca. Multa sunt ac dicuntur esse
 & reddi sicca, quæ tamen non sunt aut fiunt cinis, vel (neq; enim
 te in præsentia vexare verbi significatione velim) puluis. Vbi igitur
 tandem? sanè illic διὰ τὸ τοῦ γῆ, καὶ ξηρότερα γίνεται τὰ σπέρ-
 μενα πάντα, καὶ τέλος γῆ καὶ κόπρος id est, terra & lutum. At
 Aristoteles his verbis definit violentam ac morbidam putredinem,
 secundum tuam Cabalam, non autem naturalem: (intelligis iā quàm
 tibi ipsemet constes) aut si violentam definiat, vtriq; erit hoc com-
 mune, vt per eam res in puluerem ac cinerem resoluatur. Cur igitur
 tu contra te denuò hæc subiungis: In particulari putredine id nun-
 quam vel certè raro statim contingit &c. Particularis putredo, si
 nescis, non est dissolutio principiorum, sed est alteratio & commu-
 tatio quædam. Huius igitur cinis potius esse deberet finis, quàm ter-
 ra & simus: sed non per dissolutionem vt tu nugaris. Et quid etiā
 Sceptica verba illa, sibi volunt? NVNQUAM, RARO,
 STATIM: itāne nunquam desines balbutire ac hæsitare philo-
 sophando?

sophando? istiusmodine inquam verbis nouum se Aristotelis interpretem profiteri, ac nouam inducere, ornareq; interpretationem decuit?

IBIDEM.

Naturalis porrò solius naturæ est affectus

&c.

Sed Author nullam aliam reffert aut exponit causam, quæ sit principium putrefactionis naturalis, præter τὸ περιέχον: hanc vnam proponit: hanc vnam explicat: cur tu illi affingis de tuo aliã, cum non de tua phantasia, sed de Authoris huius mente quæstio sit, quam affectum te minimè fuisse, cum Naturalem ac simplicem Generationem dixit, monstratum satis antea? Attendant autem obsecro hîc lectores, noui, id est putridi huius interpretis verba hæc: Naturalis solius naturæ est affectio: at violentam aër quoq; inducit. Quid est natura Erasæ? Principium patiendi. Sic enim lib. 2. phys. cap. 1. & non aliter definitur: quid igitur causæ habes, quamobrem affectionem, quam aër affert in misto, non naturalem dicas? Habilitas misto inest, causa principiorum, ex quibus conflatum est, propter quam, tam à causis præter naturam, quàm à naturalibus, siue externis siue internis afficiatur: Cur igitur tu putredinem, quam inuehit aër, non esse naturalem ais?

IBID.

Naturalem præcedit arefactio, particularis facilius corripit humidiora corpora.

Deum immortalem, quales hic noster Spudasto suo nanias instillat. Aristoteles tuo consensu de putredine naturali protulit illa verba, ὅτι ὑγρὰ πρῶτον εἶτα ξηρὰ τέλος γίγνεται τὰ σπτόμενα. Cur igitur Naturalem putrefactionem, præcedere arefactionem, cō-

tra Aristotelem, & contra teipsum nunc affirmas? De putrefactione autem violenta, secundum tuum phantasticum Genium, hæc idem pronunciauit, διὰ τὸ τοῦ καὶ ἐξ ὁτέρας γίνεται τὰ σκιδόμενα, καὶ τέλος γὰρ &c. Cur igitur contra teipsum & Aristotelem eandem conditionem, putredini violentæ iam denegas? Deinde, quàm aptè opponis præcedentem arefactionem, putrescentis iam naturaliter corporis, humidis corporibus, quæ corripere Violenta putredo facilius consuevit? An putasti omnes, qui tuum istum Dialogum lecturi essent, fore aut Spudastos aut Furnios? Dic inquam Erasle, quàm belle hîc putrefactionem vnâ ab altera discriminas? In particulari (tecum iam contra te loquor) putrefactione, semper progressus sit πρὸς γὰρ: in naturali item. Particularis occupat libenter humida corpora: Naturalis in hoc ipso sita est, vt calor suum depascatur humidum corpus. Per naturalem scripsit Aristoteles fieri initio quod putrescit humidius, tu arefactionem præcedere eam, non humectationem doces: Per violentam (sic enim tibi placet) docuit idem exeunte calore, vnâ exire atq; educi humidum: tu humida corpora ea corripere doces. Quàm aptè coherent hæc? quàm bellè sibi mutuo respondent? Atq; hocceine demum est, Aristotele verbis Aristoteleis interpretari? Vel potius, an non est hoc philosophum agere vestre non cerebro?

I B I D E M.

” Deniq; ex naturaliter putrefactis nihil
” generatur.

Com.
118.

Deciperis. Tam enim per putrefactionem simplicem ac naturalem, quàm per violentam corruptionem Natura sibi gradum facere ad animalium illorum generationem potest. Idq; si nescis, accidit vtriq; putredini, non autem per se inest. Neq; enim quatenus putrescit

putrescit aliquid, vel simpliciter ac naturaliter, vel vi generatur Vermis; sed quatenus in corruptione utraq; ut calor, vel nativus dū secernitur, vel aduenticius, dum partes misti in peius mutat, quod est à natura discedere, partes quasdam ad alterius misti generationē coquere ac perficere possit. Nihil enim generatur *ut* $\sigma\eta\pi\acute{o}\mu\epsilon\nu\omicron\mu$ ἀλλὰ *ut* $\pi\epsilon\pi\tau\iota\sigma\mu\epsilon\nu\omicron\mu$ 3. de ort. anim. cap. vlt. Nascuntur ex terra lumbrici, & ex fimo ranæ: cur igitur, qui calor potuit portionem fimi ac terræ subigere, coquere, atq; ita apparare, ut inde extaret seminarium Vermis, non item poterit, dum corrumpitur mixtum simpliciter aggredi ac præstare? Et in quæ alia obsecro principia dissoluetur mistum, quam in siccum & humidum? aut (si primā illam misionem, in hanc scenam induci velis) quam in terram & aquam? Terram dico & Aquam, ex quibus constat: constat ex his quæ habemus: hæc omnia impura, & permistione aliorum inquinata: quo enim modo in misionem veniant, nisi eo quo sunt? Ideoq; Aristoteles cum $\gamma\alpha\rho$ dixisset, addit $\kappa\acute{o}\sigma\tau\epsilon\rho\upsilon$, id est limum: at ex his per se, atq; extra mixtum nascuntur animalcula, cur non in mixto? Præterea supra effectum hoc in capite, simplicem solam ac naturalem putredinem definiri, per quam tamen vermes nasci Author expressè docet. Et quidni doceat? Vel Musca enim incubans ex animo corpori, dum id putrescit naturaliter, seminarium ex secretis illis, quantuliscunq; misti portionibus ingenerat, in quod ut Lucretiano modo loquar Vermis anima extrinsecus insinuetur: coelum autem interuentu putroris eiusdem, cuius & ipse Author est, idem præstare non poterit? Atq; hæc etiam prima philosophiæ rudimenta ut expromerem hîc, coëgit me Spudasti tui, tardum ac iacens ingenium, qualis est alter ille quoq; Furnius tuus.

I B I D E M.

Cum nomen idem affectionem naturalē

& morbidam &c.

ii ü

Errores

Com.
119.

Errores erroribus accumulas, & miserum istum alioquin in philosophia rudem satis tuum Spudastum non erudis: Sed tuis istis inanibus leuibusq; coniecturis rudiorum reddis. Alijs sanè fuit opus argumentis uti, aliasq; adhibere machinas, ad receptam hæcenus, cõsensu propè omnium, Aristotelei contextus interpretationem demolendam. Ipse confiteris, nomen idem, cùm naturalem affectionem, & violentam ei similem significat, propriè ac primò naturali conuenire: at non fuisse tamen hoc in appellatione putredinis obseruatum, subiycis. At cur non das vnà nobis istius glossæ Authorem? vel si Authorem non possis, exemplum saltem adferas? vel si neq; illũ habes, neq; hoc in prõptu est: dic cur in vno putredinis vocamine id factum affirmes. Affirmasse id Aristotelem ipsum respõdes. Id nunquã & nusquam affirmasse Aristotelem suprà respondi. Cui mēdatio absurdum aliud adnectis, Ais propter similitudinem, quam cum vulgari putrefactione obtinet, Naturalem Putredinem id nominis esse consecutum: At suprà morbidam naturalem similem dicebas, non autem hanc illi: & duodecim enumerabas condiciones, in quibus naturalis à violenta discrepat: tres in quibus conueniant: & illæ etiam, ut antea quidem audiisti controuersæ, ut autem iam audire te velim, alijs affectionibus communes: (Nam & combustio est corruptio natui caloris, hæc erat prima: & est corruptio mixti, non alteratio duntaxat, hæc erat secunda, & fit à calore peregrino atq; ambiente, quæ erat tertia) Nunc tamen audes asserere propter similitudinem duntaxat, quam corruptio naturalis obtinet cum violenta, putrefactionis nomen, quod propriè & primò violētæ sit impositum, illi esse adaptatum. Phsy, cum istis ueniolis ineptis. Iam igitur detractis omnibus istis tuis putaminibus, huius rei veritatem ipse tibi paucis enucleabo. Vtraq; harum mutationum, simplicis dico putrefactionis, & secundum partem, hîc atq; hoc in capite Authori nostro est corruptio, ad deteriore nempe subiecti statum

statum pertineus, propter penuriam caloris. Differunt autem, quia una opponitur generationi simplici, & ad misti essentia ac speciei extremam ruinam fert: ab externo calore primum induc̃ta, euocante ex intimis rei partibus internum: eoq; modo secedente humido à sicco foras, cum calore simul, vt res fiat subinde siccior: donec insiti humoris nihil amplius habens, dissoluatur in terram: quomodo poma, castaneas, nuces, rapas, cadauerum carnes, ipsamq; adeo soliditatem ossium, disfluente ac soluta humiditate propria, qua conglutinabantur, friabilia, atq; instar terreæ massæ, nusquam cohererentis in puluerem dissolubilia reddi obseruamus. Altera verò vt vniuersim dicam Generationi secundum partem contraponitur: alteratio nempe, in deterioiorem duntaxat naturæ conditionem, non ab externo calore semper, sed & ab interno, imò verò a quacunq; aliarum qualitatum immoderatione induc̃ta: particulatim verò, quoad cruditatem quidem à languente, circumfuso calore, non quidem educto rei humore, quæ maturescit, sed tantum non sic determinato, quemadmodum fructus, aut excrementi, aut aliûs rei, quæ maturescere dici consuevit, natura postulat: quoad $\rho\acute{o}\lambda\upsilon\sigma\iota\varsigma$ autē, à caloris, qui in circumfuso humore inest, penuria (ea. verò aut à magno frigore humori admisto, aut ab eo, quod res, quæ elixatur in se ad mistum habet, existit) aëreum vel aqueum illud, quod in re elixabili inest, in conuenientem equabilitatem mutare minus potente, sed quoad $\sigma\acute{\alpha}\rho\kappa\upsilon\varsigma$, à caloris sicci inopia, quæ vel externi ignis paucitatē, vel humoris eius, quæ in eo, quod assatur inest, copiam cōsequitur, non plenè humorem superante, ac perficiente: deniq; quoad alias eiusmodi, cū naturales, tum artificiosas affectionum species, quæ vt occultiores nomina nondum habuere à natura, quæcunq; illæ sint, à cuiuscunq; qualitatis immoderatione, discessiones quædā, ita tamen, vt non substantiæ, sed temperaturæ duntaxat immutationem contineant. Reliqua ex cap. 2. & 3. vel potius ex attenta

inquisitione collationeq; rerum & causarum ipse tibi recenscas.

P A G. 50.

„ Caliditas aëris vel ambientis &c.

Com. 120. Sententia Erasmi hæc est: Putredo violenta est à caliditate aëris, vel ambientis, naturalem mixti caliditatem, corrumpente: ideoq; dicitur violenta, quia nimirum ab externo efficiente inducitur. At naturalis non sic. Nam etiamsi per ipsam (notent hic σπασαωε qui non sunt Spudasti) ambiens aër proprium mixti calorem euocet: tamen quia tum duntaxat id facit, cum proprius mixti calor, longo atatis ac temporis tractu, seipsum detruit, debilitauit, fregit, imminuit, ut alimentum sibi preparare nullum amplius valeat (tunc enim ab aëris calore, quantumvis minimo & temperatissimo, affectus atq; eductus internus, subiectum deserit) pro causa putrefactionis illius haberi minimè debet. Nonne hæc digna obolo? nonne eiusmodi, quibus instructi, ad aliorum placita, de Aristotelea putredine reprehendenda, euertendaq; animi satis ac spirituum concipere atq; habere possumus? Phy, inquam & tertio Phy, cum tuis istis anilibus argutiolis. Primum Aristoteles hic corruptionis simplicis ac naturalis mixti totam causam adscribit Ambienti. Ecce, ecce inquam γίγνεται δὲ ἡ φθορὰ (loquitur de naturali tuo etiam consensu) ὅταν κατὰ τὸ δριζύοντος τὸ δριζύμενον: & quæ causa est ὁ Aristoteles, cur vincatur id, quod antea dominabatur? διὰ τὸ πεινέχον. Audis? Vbi hic tuus calor semetipsum longo temporis tractu debilitans? Vbi tui humidi inopia? vbi interitus caloris citra ambiens? nam & hoc quoq; tacitè affirmas, de quo mox. Secundò velim de te audire semel, sed citra illos tuos QVASI, FORTASSE, RARO, ALIQUANDO &c. Vtrum putrefactioni naturali soli animata subijciantur vel etiam in anima: Si illud affirmes, ludibrio fueris etiam ijs, qui prima tyrocinia Philo-

sophiæ

sophiæ docent: Si hoc, irrideberis, primum à sapientioribus, cum apud hos putrefactio naturalis, non conueniat nisi mixto, ut mixtum est: & animal ut animal non putrescat, sed senescat, arescat, moriatur, quæ via sunt ad naturalem putrefactionem, non autem ipsa putrefactio: cum animal prius corrumpatur oportet, ut animal, quam ut mixtum: deinde impinges in scopulum, qui tibi caput franget: nam in mixto inanimi, nulla huiusmodi spontanea caloris attritio interuenit: multò minus reparatio humidi, ex quo alatur. Quæ causa inquam subest ibi, ut seipsum maceret, debilitet, frangat, arrodat calor? quo opere? quo labore? coctio ibi nulla, nutritio nulla, auctio nulla, secretio nulla, 2. de plant. cap. 1. nulla sensio, nulla motio. Vnde igitur attritio illa? Atq; etiamnum inquam in mixto inanimi humidi assidua reparatio fit, è quo alatur calor? Ex qua materia, quibus organis, qua ratione? an non te puduit, ea quæ ab Aristotele de naturali corruptione animatorum dicuntur, huc afferre, ubi de corruptione naturali mixtorum disputatur? Si ignis elementum ipsum non eget humore, in quo sustentetur, ut aiunt, cur indigeat in mixto, in quo minus adhuc virium habet? Non alius (inquam) qui in mixto ab illo qui supremam sublunaris orbis partem occupauit. Cur igitur conditionis alius: imò verò cur non etiam minus illo vorax? cum iam contrarij præsentia & consociatione ita sit refractus, ut non sit ignis? Hoc tu ipse supra affirmabas, quanquam & hoc perperam: nam elementum ignis nonurit: igitur non oportuit dixisse, non ampliusurit. Tertiò, si mixti calor (ut tu doces) nulla vi ab aëre illata, neq; euocatus ab externo ambientis calore, semetipsum arrodens, ad finem suæ durationis, vltro peruenit: cur etiam non citra vim aëris externi in totum euanescere possit? Nam Aristoteles in animalis interitu naturali (à quo tu ista temerè ad mixti interitum translulisti) id fieri pronunciat: Cur igitur non etiam in interitu mixti? Cur Author noster simplicem ac naturalem mixti corruptionem

nem ex professo definiens causam illam attulisset, quæ minimum, quæ ultimò, quæ non semper agit? & eam ex toto præterisset, quæ prima, quæ præcipua, quæ semper corruptionis mixti, ut mixti causa est? Nam præter illa verba δὲ, δὲ inquam τὸ πείσχειν, nullum habes locum (nisi fortasse capsas & scrinia phantasiae tuæ) unde exculpere naturalis putrefactionis causam possis. Talem Aristotelem tibi tu, tuusq; sibi spudastes quærat: nos alium, id est paulò prudentiorem habemus. Quartò, quantumvis calidus aër, semper tamen est, interno animalis calore, atq; in extremo etiam senio eius, frigidior: hoc tibi Galenus dixit: Tu verò etiam temperatissimū, & minimum aëris calorem internum educere, asseris. At Aristoteles his negat putrescere tum res, quia caliditas ambientis minor sit, quàm ut mouere possit. Quomodo hæc in tua Schola cohæreant, ipse videris. Nobis, id est, in nostra Aristotelea, optimè inter se conueniunt: in qua didicimus, calore externo laxari duntaxat, atq; aperiri mixti corporis meatus: Exin internum seipso effluere, atq; in auras dissipari: cui operi præstando, vel lenis ambientis caliditas esse satis potest. Hoc si tu per tuum illud Inuitamētum atq; Allectamentum intellexisti, bene est. Intactum id præterire tamen noluius, quia verebatur, ne qui alibi toties tecum, hîc quoq; cum alijs errares, qui nescio quas attractiones & extinctiones ignis ab igne, seu caloris à calore ex probl. 5. sect. 3. imaginatione sibi concipiunt, à quibus & ipsa natura rerum aliena est, & humana mēs abhorret: De quo tamen paulò pòst. Ultimò, si Theophrastum legeris, ne pluribus hîc in re perspicua lectorem detineam) lib. 5. de hist. plant. cap. 16. pudebit te corruptionem non naturalem simpliciter eam appellasse, quæ ambientis æstu, aut etiam frigore fit.

P A G. 51.

” Certò certius est τὸ πείσχειν siue ambiens
 ” &c.

Dum

Dum in dubio est animus, paulò momento huc atq; illuc impellitur. Paulò antea scripseras: Vim NVLLAM, inferre ambiens, calori mixti, priusquam is seipsum ex toto fere attriuerit, atq; adipsum extremum finem suæ durationis peruenierit: nunc affirmas, Ambiens pro natura sua CONTINENTER, ac sine ulla INTERMISSIONE, id est à principio geniti mixti, ad finem usq; illius, alterare, & cum effectricibus internis qualitatibus perpetuò concurrere. Quando nam tibi præstari vis fidem? hincne inquam, ubi semper quod Ambit coagere, vel ibi, ubi non semper adstruis? Et quid agit ille tuus calor in misto, cum seipsum debilitat atq; corrumpit? Depascitur (inquis) humidum suum. Etiamne calor ille tuus temperatissimus, & quasi nullus, ambientis aëris aut aquæ, pastum suum, ex intimis mixti medullis petit, nec extra mixtum ipsum satis habet, quo vescatur? Non hoc (dices) sed attenuat atq; debellat internum calorem: at non est contrarium: educit ergo tantum: at hoc non est coagere. Calor internus absument humidum, externus educit internum: estne inquam hoc coagere? Coagunt (inquires) ad corruptionem mixti. Sed corruptio (inquam ego) mixti simplex ac naturalis, non est absumptio & depastio humidi, verum humidi à sicco dissolutio, ut supra millies diximus. Extrica te iam ab istis, si potes, tricis.

Vter loquitur veriùs ac rectiùs?

“

Agas tu cum Spudasto tuo, ut lubet: Nos à te ipso, qui tam libenter excurris, atq; hinc inde vagaris, ut naturæ scilicet arcana nobis ubiq; proferas, & secretissimas quasq; rerum rationes liberaliter communices, occasionem nacti, quasi signo iam dato, desiliemus: ut nunc quidem velitarem pugnam hanc ineamus, tecum, inquam Deo volente grauioris armaturæ subsidia aliàs sumus inducturi. Coctio (inquit Aristoteles) est perfectio, quæ à naturali & proprio calore fit,

kk

Com.

122.

lore fit, ex contrarijs qualitatibus patientibus, quæ sua cuiq; materia sunt. Iam dicas velim, si placet, cuiusmodi sis dicturus perfectionem illam, quam agentes qualitates, impatientes inducunt, cum mixtum aliquod ex elementis primum generatur? Coctionem dices quandam, si sapiis: nam & illa tandem nihil est aliud, quàm finitio ac determinatio quædam à qualitatibus agentibus, dum vincunt, impatientes, quæ cuiusq; materia sunt, profecta, ὅτι αὐτὴν κρᾶτησιν ἡ ὕλη, καὶ ἡ ὑγρότης: αὐτὴ γὰρ ὅστις ἡ ὀρεζομένη, ὑπὸ τῆς ἐν τῇ φύσει δεσπομένης. Vbi agnoscis, totidem atq; eadem verba, quæ in definitione generationis simplicis producta sunt. Prima igitur etiam generatio mixtorum, ut metallorum siue ex certo vapore, siue ex aqua constare illa dicas, coctione fit: de secunda nulli etiam dubium, quin coctione fiat. Cur igitur generatio illa, ista verò, quæ v. g. in partibus animatorum fit, coctio appellatur? Vtrobique sanè apparatus quidam est ad nouæ formæ susceptionem, & prioris depositionem. Sed hîc ad eam, quæ præerat, ibi ad illam quæ non præfuit. Quo etiam modo nutritio, qui coctionis est finis, à generatione differre dicitur. Rectè. Iam intremus magis. Coctio est perfectio proprij ac naturalis caloris. Cuius? rei nê quæ coquitur, vel coquentis? Coquitur in ventriculo (tuo enim exemplo vtetur) panis: calore nê inquam panis, vel ipsius ventriculi? qui non insanit, ventriculi dicet: ut & carnes etiam, non proprio, sed aquæ feruentis calore, in qua sunt immersæ à coco, elixari dicuntur. Cur igitur Aristoteles, proprium & naturalem calorem authorem coctionis facit? quia proprium intelligit eius, quod sibi concoquit: externum qui non eiusmodi est. Continet enim omnis coctionis notio, ut supra dicebamus, relationem quandam, ad meliorem naturam fouendam conseruandamq; quàm definitio simplicis Generationis excludit. Eius igitur Naturæ calore, coctio perficitur: qui dicitur coquenti intimus, coquendæ verò materiæ extimus: Proprius tamen dicitur etiam coquendæ materia,

quatenus

quatenus calor qui coquit, quatenus coquit, rei etiam coquendæ analogia respondeat, atq; omnino illius naturæ accommodatus sit oportet: ne vel excedens, vel deficiens ἀπελπίσῃ potius inuehat, quàm coctionem. Ergo in omni coctione, vel naturæ dico vel artis, vel animatæ rei (quam pro exemplo adducit Author noster, ut per notiora in occultiorum naturæ ministeriorum cognitionem nos manu ducat) vel in animis, perpetuæ veritatis est hoc, calorem qui coquit, rei quæ coquitur externum esse, intimum autem rei coquenti: & calorem circumfusi corporis, rei quæ coquitur, non coquentis respectu, externum duntaxat ab Aristotele appellari. Iam si calor v.g. terræ proprius est, qui ex certo habitu, id est ex unita, subacta, definita, certaq; ratione mutata & cocta materia humidi ac sicci terrei, interuentu frigoris, metallum generat, unde ille calor? At hoc exemplum ad generationem, non ad coctionem pertinere inquires: Quid tum postea? quo rem deducam mox audies. Respondebis itaq; ab elemento ignis & aëris, quibus primò, & per se inest calor: id enim colligimus ex recitata superius σοιχωρολογία tua. Solusne inquam calor ille elementi, author generationis fuerit? non solus dices, sed adiutus & promotus calore ambientis: hic autem cuius? Sphæræ aëris aut ignis? Neutrius: illæ enim metallica seminaria recondita in intimis terræ recessibus minimè tangunt. Dicam planius: (ut tu quoq; mecum Mixturas istas fastidire incipias) conueniunt ad mixtionem in subterraneis locis elementorum quatuor portiones, quarum calidæ & frigidæ superantes, certa quadam ratione vincunt, terminantq; humidum & siccum, ut sint apta materia recipiendæ formæ, v. g. ferri. Illudne inquam calidum, quod vna pars mixti est, per se mit, terminat, mutat, vel adiutum alio? Non adiutum modò dices (si sapias) sed etiam motum ab alio: Oportet enim agens, in unoquoq; separatim esse & tangere. 8. de phys. ausc. context. 30. quomodo igitur, cùm elementi caliditas sit mixto propria, atq; eius pars mix-

tionem perficiat? quis igitur? *Ambiens*: Quale? *Sphæranè ignis aut aëris*? Verùm præterquam quod hæ non tangunt, temerarium esset, λόγος illum, varietate ac multiplicitate sua admirandum, sine quo agentes qualitates nihil generant, ab istis deducere. Cœlum igitur: rectè: à cœlo inquam λόγος ille, quo medio? (omne enim, vt dicebamus, agens *Physicum* contactu agit) *Lumine*: quod suapte natura calidum, calefacere, caloremq; in his cunctis inferioribus producere, qui negat, is amens est, & sensu caret. Igitur dicet *Cardanus* (& quidem iustissimè, quicquid contra astutus quibusdam cavillis callidè rhetoricetur *Scaliger*) frustra calor elementi alter. Hoc vnum sit. Alterum, quod propius ad rem nostram accedit. Calor ambientis, id est cœli, qui per ambiens diffusus est, promouet mixti calorem ad generationem, tribuitq; illi λόγος, sine quo nulla feliciter procedit generatio. Cur igitur idem deinde auferat, quod olim dedit? imò quod paulò antea dedit. Nam continenter perpetuoq; & sine ulla intermissione mixtum alterat, te etiam authore. Quomodo autem alterat? educit, excluditq; proprium eius calorem inquis: at paulò antea induxerat incluseratq;. Alius tùm fuit conditionis (sic respondet nobis *Basianus* ille) quàm nunc. *Hui tam citò*: cuiusmodi nunc? *Remissior*? non inuitabitur (tuo verbo vtar) igitur internus extra: ergò neq; subiectum suum hoc nomine deferet. *Intensior*? at hoc mixti poros atq; meatus astringet, comprimetq;, non laxabit & augebit, non extenuabit internum calorem: *Humidumq;* absument: non autem ita dissoluet, vt inde humida primùm mixta fiant, deinde sicca. 2. sèct. probl. 9. ergò intrò coërcebit potius, non autem extrà calorem educet. Augebit internum? at eo aucto non dissoluetur humidum à sicco, victis efficientibus: Sed his præter & contrà λόγος mixti superantibus, absumentur vtrumq; illorum potius. *Frigus* adduces: sed tùm fuerit σβέσις & corruptio violenta, quam etiam in inanimis locum habere docuit *Aristoteles*, vt supra cognouimus.

Aut quomodo tandem Ambiens sic mixtum alterabit, ut naturaliter corrumpatur? Hæc pauca unus ex istis opinionistis, quos tu tantopere odisti, de his delibasse nunc voluit. Ad tua nunc. Verius rectiusq; loquetur, qui dicit a solis calore ad intima usq; vitium, subeunte, succum ex terra haustum, excoctum, apparatusq; fuisse ad vuarum productionem: quam qui proprio insitūq; calore vitium id factum esse cum Galeno lib. 4. de fac. simpl. med. cap. 7. affirmabit. Vites in his Septentrionalibus locis habemus, quæ non nisi in bene calida, eaq; diuturna coeli constitutione vvas edunt aliàs trunco quidem sarmentis, palmitibus, surculis, foliis, capreolis, gemmis, lætas ac fecundas: vuis autem & acinis, quorum vix prima rudimenta proferunt, infelicissimas. Solo data, sub Lapijs, Finlandijs, Zelandicis, vites iam adultæ, & calore proprio bene turgentes ac vegetæ, vix edent pampinos, nedum vuarum racemos. Vbi itaq; aut unde ille calor, qui vuarum generationem incoat atq; absoluit? sanè a sole totus ὁ ἔξωθεν: συµφεύει δὲ ὁ ἔξωθεν plantis (ut Galeni verbis utar) non quia cum innato calore plantarum qui nullus est, vnus fiat, sed quia extrinsecus accedens, ad ipsas vel potius in ipsas plantas transit, ut iam intimè associetur illis. Et hoc quoq; paradoxo (dices) Opinionistæ: quid tūc postea? sit paradoxon, dum nō sit paralogon. Res ipsa id monstrat. Quid opus est vitiligationibus istis, vbi sensus & effecta, cum rationibus vel potius paralogismis pugnant? quantū a planta decedit solis adspiratus, tantū de vita quoq; decedere oculis ipsis cernimus, & palpamus manibus. In promptu semper istis sunt diuerticula, quæ confectentur, abest promotor, adiutor, conseruator, non Author, non internus motor, id est incerta, quæ pro certis, obscura, quæ pro clavis in philosophiam inducant. Nullus ergo, dices, in plantis calor proprius. Sit sanè nunc tantus, quantum velis, sat habeo illum nec incoare, nec absoluiere generationem vuarum: sed caloris ambientis in planta, pro temporis ac coeli ratione, concepti,

utrumq; istorum esse munus. Sed heus tu, quæ hæc consequentia? Naturalis vitium calor generat vnas: ergo naturalis mixti calor mixtum corrumpit. Præterea, si ambientis calorem, corruptionis esse coagentem velis, nonne & is quoq; qui mixti proprius est, ad corruptionem aget? at hoc nusquam dixit Aristoteles: nam quomodo agat? absorbendo humidum? id esse verè putidum figmentum supra monstrauius. Ergo quæ de sententia philosophi affirmantis, ciborum in ventriculo coctionem, externis adiumentis, ut balneis humidis & moderatè calidis promoueri (quod item Galenus lib. de marasmo & lib. 1. de const. art. med. necnon 3. de sanit. tuenda docuit) hîc subiecisti, nota vel ipsius tonsoribus parerga sunt, ad rem nostram minimè facientia. Infra quoq; de his plura. Nunc illud subiungemus tantùm, in quo enodando te tantopere maceras. Naturalis generatio simplex non hoc definitur, ut habeat coagens ambiens, vel non habeat adiunctum. Quin imò, si Aristoteli credimus lib. 1. meteor. cap. 2. & 3. necnon 2. de ort. atq; inter. cap. x. Cælum est, quod inducit & abstrahit, quicquid gignendi vim habet: elementa verò, & quicquid summæ illi circumuectioni subiectum est, effectibus quibusq; eam tantùm dant causam, quæ materia dicitur: ut non temere Veteres illi cælum habuerint Genitoris loco: Terram autem quasi feminam Matremq; statuerint, lib. 1. de ort. an. cap. 2. Igitur naturaliter oriuntur, quæ principium mutationis insitum habent (quod ea non obtinent, quæ manu, & omnino arte fiunt) quamvis requirant externum agens & separabile. Etiã enim si agens, sine natura mouendi principium non sit, non ipsum tamen est natura, & principium illud, quo res sunt habiles, ut quiescant & moueantur, naturamq; habere, ac naturaliter oriri atq; interire dicuntur. In ortu naturali, agens, quia est actu, non tam appetit ut perficiat, quàm materia, quæ quia potentia est, appetit ut perficiatur: ideo principium motus, naturalium quidem substan-

tiarum

tiarum in materia, artificiosarum verò in artifice habere dicitur. Sed in Arte res aliter habet: ὅτι enim in ipso Artifice tota insidet, ut materiam exornet: in materia verò ipsa, ut eo exornetur modo, nulla: Quo etiam fit, ut Artifex ferè semper finem consequatur suum. Quemadmodum enim materia eius nullam ἐμφύτωρ ὁμοίαν ad formas artificiosas, secum adfert, ita neq; etiam repugnat, sed totam se artifici elaborandam ac formandam præbet. At materia rerum naturalium ad omnes formas intimam atq; innatam propensionem habet: Proindeq; etiam fit, ut à multis persæpe causis, ijsq; inter se efficientia discrepantibus, eodem agitata tempore, Agentis vim de suo fine frustretur. Ideoq; Aristoteles lib. 7. Metaphys. nihilò plus docuit, quàm naturalem dici ortum, cùm à natura profisciscitur, & per quem id, ex quo fit materies, est, id verò à quo, aliquid eorum, quæ natura constant. Sanè si in artificiosa materia quatenus ab Artifice mouetur, internum motionis illius inesset principium (quod naturam appellat Aristoteles) quin naturaliter moueretur, inscisciari nemo posset. Nunc non inest. Igitur naturalem dūtaxat ortū facit, id ipsum, quo natura desinita est: id est habile atq; idoneū esse quod moueatur, quod ipsum in omnibus rebus naturalibus inest ac semper. Sed & in alio quoq; claudicat philosophia tua: pro vero enim accipis, ac statuis, generationem naturalem nullam esse; quæ cùm natiui atq; interni (sic enim te explicas deinde) caloris actione, caloris aut frigoris continentis actionem adiunctam non habeat. Cuiusnam hīc intelligis natiuum atq; insitum Erasme? Generatane aut generanda? huius dicere non debes, quia quod nondum est, ei quomodo inesse natiuus aliquis & internus dicatur calor? illius non potes, quia differimus hīc de simplici generatione, tu verò particularem illam adfers, quæ cum generatione simplici coincidit: lam per hanc, calorem esse externum coquendæ rei, coquenti verò internum, supra effecimus: tu verò contrà, qui pagina 94. affir-

mas,

mas, ovi materiam insiti sibi caloris vi, mutari in pullum. De qua verè rustica philosophia, cum ad illum locum peruenerimus, tibi respondendum fuerit.

I B I D E M.

- „ Pro verè naturali non censerì, quia tan-
 „ dem ambientis calor eam promouit.

Com. Dic melius. Verè naturalis corruptio censetur, etiamsi eius au-
 123. thor ac promotor, ipse duntaxat ambientis calor habeatur.

I B I D E M.

- „ Nisi naturalis calor alimentum proprium
 „ depascatur, nunquam poterit ambien-
 „ tis calor, hanc dissolutionem inuehere.

Com. Hoc verum esse, & Aristotelem esse, probare debuisti:
 124. Nusquam tamen probasti. Cur igitur tibi fides habeatur, non Ari-
 stoteli, qui de simplici ac naturali mixtorum interitu loquens, illud
 δὲ αὖτὲ πρὸς περὶ ἐχθρῶν solum refert: de naturali verò corruptione ani-
 matorum, ad ipsummet calorem insitum, suum consumente humi-
 dum solum? Tu utrobique utrumque vis: quo differet igitur mors à pu-
 tredine? At violentum est (inquis) quod à causis externis dunta-
 xat proficiscitur. At hoc non est asserere causam, quamobrem am-
 bientis calor, dispergere insitum misti calorem nequeat, nisi is prius
 seipsum debilitauerit. Itane inquam didicisti conficere demonstra-
 tiones tuas? Hocne illud est, (ne nunc *Analytica illa minutiona*,
 tuo fortasse spudastis, minus cognita obijciam) δὲ ἢ τὸ πρῶτον
 ὅτι ἐκείνῳ αὖτὲ πρὸς ὅτι; Querit spudastis, cur, quemadmodum
 in tua violenta putredine, calor externus corrumpit internum, quo-
 uis tempore, ac tum etiam, quando hic maxime valens est, non idē
 etiam

etiam possit in naturali. Tu respondes pagina 52. quia corruptio tum illa, diceretur violenta. Atq; Analytica tamen tua hæc, tam placet Spudasto, ut ad eam ne hiscere quidem audeat amplius: id est, qualis Præceptor, talis Discipulus. Et quàm etiam sibi constat illud, quod subijcis pagina 52. Fieri non posse, ut per putredinem naturalem, sine ambiente, res vlla seipsam perimat? Qui calor seipsum arrosit valens, & ad infimum, (verbis tuis lacteis & mellis vtor) debilitatis gradum perduxit, cur etiam non ex toto conficere languens possit? Poterit inquires, sed interueniente nihilominus tû, ambientis quoq; vi, quæ antea imbecillior erat, quàm ut eius extremam ruinam promouere posset. Et quomodo promouebit? educto calore? igitur naturalis putredo fuerit compositus motus, partim nempe absumto, partim educto calore: aucto? Non igitur ad extremam vsq; paucitatem redacto, ut tu scribis: imò redacto (inquires) quia voracitate quoq; ambientis, de illius humido nonnihil detrahitur. Acuta mehercle, subtilis ac recondita, & ex naturæ penetralibus eruta philosophia tua tota. Solidum argenti purissimi frustulum habeo, quod instar flammæ è lata basi exiliens, per multos flexus, atq; obliquos tortus, in acuminatum verticem assurgit, octiduo, postquam (hoc sanctè affirmavit, qui mihi dono dedit) concrefcere ac procreari captum esset, à sua matrice auulsum: in eo per tuam Cabalam (id, quod de auro, ferro, ære, lapidibus, ac tot alijs perfectè mixtis, tibi mihiq; partim cognitis, partim ignotis dictum velim) insitus calor, etiamnum valens & copiosus hæret, quia non multum ab ortu suo distet: at si eum tamen hyeme cum Hypocausti, in quo illum, cum rarioribus aliquot alijs fossilibus ac subterraneis seruo, æstate verò cum Solis feruore conseras, mirum ni tibi visurus sit, non dicam ut tu, minor minimo, sed magno longè exilior: (omnem enim paucitatem esse imbecillam, quia interna nimirum principia pauca habeat, tradidit Aristoteles lib. 2. de part.

an. cap. 2. & Author noster infra tradet quoq;) Vtinam tamen tam diu vita tibi (si id optes, nam ego mihi in tanta hominum, & quidem eorum, qui nobis exemplo sanctitatis & constantia prælucere deberent, perfidia, leuitateq; non opto) supersit ac duret incolumis, quàm diu frustulum illud argenti duraturum est. Postremo, si calor internus, seipsum & suum simul humidum perimit, quis dicat, secundum hunc modum dissolui mistum in principia sua? Author consensu ac testimonio etiam tuo docet, per putrefactionem simplicem ac naturalem patientia principia superiora fieri agentibus; ideoq; ξρισμόν illud amittere, quod acceperant: tu verò iam contrà: calorem ad extremum vsq; superiorem humido statuis, neq; prius ex toto desinere, quàm ille quoq; ad vltimam vsq; guttam fuerit dissipatus? Quàm igitur tua hæc, cum Authoris nostri verbis, vel potius tecum conueniunt? imò verò, quàm cū illis reuerendi senis, καὶ ἀνάγκη ἀποχωρεῖν εἰς τὴν ἐωστὶς φύσιν ἑκάστον τελευτῶντος ἀνθρώπου: τότε ὑγρόν. πρὸς τὸ ὑγρόν, καὶ το θερμόν πρὸς τὸ θερμόν &c.

52.

„ Si quod Aristoteles cap. 16. de respir. de
 „ animalium interitu scripsit. &c.

Com. Transferet illa ad mixtorū interitum Spudastes tuus, non autē
 125. qui vel ipsa prima Philosophiæ Aristoteleæ tyrocinia didicerit. Et imponis hîc tamen atq; affingis de tuo id Aristoteli, quod ille nusquā cogitauit. Nunquam enim in eo scriptum legitur, animalia, quæ moriuntur propter μικρὰ παθήματα in vltimo senio ἐπιγενόμενα, sine vi, & sine dolore mori: Sed citius mori, quàm aliàs mortui fuisset: imò verò contrà, mortem duntaxat quæ per vltimum senium obrepit, nullo prorsus superuenientis affectionis insultu, citra dolorem, & molestiam esse. Tunc enim animalia mortem obire, nullo violento affectu

affectu tētata : Vnde & citra vllū penitus sensum animā ipsam ex-
halēt. Subijciam ipsius verba, vt ex eis lectores cognoscāt, quali fide
allegare, & quanta iudicij dexteritate interpretari Aristotelis loca
cōsueueris: κατὰ φύσιν δὲ θάνατος ὅστις, ὅταν ἐν αὐτῷ, καὶ ἡ τοῦ μορίου
(cordis nēpe) συνσασίῃ ἐξ ἀρχῆς τοιαύτη, ἀλλὰ μὴ (nota) ἐπίκτιτόν τι
πάθος. Et paulò pòst, διὸ καὶ ἄλυπος ὅστις, ὃ ἐν τῷ γίγῃ θάνατος :
quare ? οὐ δυνός (audis hīc omnem vel minimam etiam affectionē
morbida explodi) καὶ βιάς πάθος αὐτοῖς συμβαίνοντος &c. Ver-
ba autem illa, in quibus senes, si minima illis superueniat affectio,
calore scilicet iam per se languente, citius, non autem citra vim &
citra dolorem, vt tu doces, mori affirmat, quā aliās nempe fuis-
sent mortui, ita habent : διὸ καὶ μικρῶν παθημάτων ἐπιγινόμενων
ἐν τῷ γίγῃ ταχέως (non dicit ἄλύπως) τελευτῶσι. Et ad hanc
quoq; fabellulam ornandam, conquisiisti ex Thimæo flosculum,
quo nihil concludis aliud, quā mortem naturalem, quæ per senium
solū obrepit, cū animal dissolubilibus principiis sit cōstitutum,
carere dolore : alteram verò, vt ex morbo aut cæde, cū ante præ-
scriptum à natura tempus, vi aliqua illata, animalis constitutio dis-
soluetur, non carere dolore : de quo nulla est controuersia. Probare
voluisti Aristoteli corruptionem illam esse naturalem, quæ per se-
nium ætatis decursu fit, etiamsi ei, leuis aliqua superueniat affectio
morbida: iam Aristotelis verba adducis, quæ contrarium indicant:
& Platonis contextum allegas, qui nihil eiusmodi continet. Sic vi-
des te nihil tuis istis melimelis philosophando proficere. Primum
enim Aristoteles non appellat naturalem mortem, in qua vel mini-
ma vis ab externa affectione illata interuenerit: ergò etiam hoc no-
mine pro naturali non habebit corruptionem mixti, cui externum
ambiens vtcunq; causam præbuerit. Deinde cū in naturali anima-
lis morte, id quicquid est superuenientis morbi non sit perpetuum:
Mixtum verò non corrumpatur naturaliter, nisi διὰ τὸ περιέχον:

quid obsecro, & quantum tua ista eleganti collatione effeceris? Quid verò de Galeni loco? id quod de aliis, nempe præter omnem necessitatem huc eum adduci. Thesis tua est: Mortem, quæ per ætatum decursum ad senium usq; obtingit, dici naturalem, & non violentam, etiamsi in ipso senio μικρὰ παθήματα superueniant. Hypothesis verò, Galenum lib. 5. de sanit. tuend. cap. 9. & 1. de diff. febr. cap. 8. duplicem nobis describere marasmm seu senium: Calidum & siccum vnum, qui est μαζας, μώσθης πυρετός: alterum verò frigidum & siccum: Atq; hunc duplicem: Vnum quod senium ex morbo dicitur: alterum, quæ naturalis ipsa senectus est: differre q; hanc ab illo, quod ætatis cursu proueniat non præmaturè à violenta causa, cum senium ex morbo succedere febribus ardentibus atq; hecticis, tam sua sponte, quàm importuno aut immoderato remediorum frigidorum usu consueuerit. libr. de marcore cap. 5. Quid inquam hæc ad Rhombum? (in quibus tamen continetur etiam aliquid, quod tuum est, Galenicum verò non est: Vbi enim in Galeno illud, celeriter?) Hoc dices: in utroq; senio siccitas: neutrum sine concursu siccitatis Ambientis: Vnum tamen naturale, alterum violentum appellatum. Magna Apocalypsis. Sed neq; tua Thesis erat hæc, neq; hæc est etiam Aristotelea. Is enim nunquam scripsit, senium naturale διὰ τὸ περιέχον fieri. Hæret, si nescis, fixius in animali natiuus calor, quàm in mixto: illic enim focus & ὑπέκτανμα, intus perpetuum habet, in quo fouetur, seipsum ibi generans, extraq; sese effundens, citra ambientis etiam operam: istic autem per mixti corpus, vnde & vsquequaq; dispersus, cum nullum habeat fomentum, vnde alatur, & focus, in quo seruetur, nullum ambientis vi, in quo naturaliter mixta degunt, educi atq; euocari facilius poterit. Et tam etiam huc pertinet cap. 4. lib. de ort. anim. in quo Aristoteles canitiem Temporariam, quæ nempe morbis quibusdam, veluti comes consequitur, esse quasi aduenticiam quandam senectutem, senectutem

Et utem esse morbum naturalem pronunciat, quàm reliqua.

P A G. 53.

Propria sunt natiui caloris, primò quidem
subiectum suum proprium &c. “

Discipulus nihilò sapientior Magistro est. Dic nobis Spudaste, Com. in misto vt cadauere, auro, argento, ferro, vnde sibi alimentum continud apparat, & veluti fabricat (tuis enim vt i verbis placet) calor ex obiecta materia? An & aurum quoq; vorax? in auro ventriculus, iecur, cor, atq; ex eo nata venæ? quomodo etiam in ijsdem calor idem suum subiectum humidum conseruat, si continud depascitur? aut auget, si non habet, nec ex quo, nec quo reficiat? an non inquam ex his intelligis, te à Magistro tuo decipi, qui cum de corruptione naturali mixtorum disputet, ea quæ de corruptione animatorum quatenus animatorum ab Aristotele probata sunt, suæ causæ contra omnem rerum naturam, & bonorum Philosophorum consensum accommodat? Sed audiamus nihilominus responsum illius, ad tuam ineptam, & minimè necessariam interrogationem. Nihilò sanè quidem illud hac minus ineptum, omninoq; indignum, quod refutetur: Sed quando coeptum est, hanc quoq; cum aliis deuorare molestiam lubet. 126.

P A G. 54.

Pro huius rei explicatione sciendum est &c. “

Neminem esse arbitror tam rudem eorum, quæ in natura contemplatione occurrunt, qui non didicerit, qua ratione calor natiuus animalium, & organum sit animæ, quo nimirum hæc oeconomiam omnem suam administrat, & nihilo minus progressu temporis, ipse se ipsum perimat. Neque potest noster hic tam in re tam plana & perspicua non trepidare, non impingere, non labi. Rem ipsam paucis aperiemus primum, deinde verò Com. 127.

Erasmi argutiolas propius inspiciemus. Ignis animalis, ut ex Aristotele cap. 4. lib. 2. de anima. cognosci potest, per se non aliud est natura, quam Elementaris ille (ille inquam, quem ex Peripatetica & Galenica Schola, à qua iam discedere nolle nos protestati sumus, nobis proponunt) Tactus huius rei æstimator, ac iudex est optimus: Effecta etiam eadem, attenuatio, discussio, dissipatio, vnde exiccatio: Igne hoc nostrate per πυρίαια foveri atq; etiam augeri calorem animalis certum est, & ab Aristotele traditum. Galenus idem, cum alibi multoties, tum lib. 5. de fac. simpl. cap. 5. atq; ad finem lib. de const. art. med. lib. de marasmo. & 3. de san. tuend. testatum reliquit. Ignem autem animale cum dico, intelligo non flammam, neq; purum elementum illud (quale sibi isti imaginatione fingunt) sed medium inter hæc aliquid: nec eius inquam conditionis, cuius simplex ille & purus est, neq; illius, cuius hic nostras, corporis solidioris admistione condensatus: ideoq; ut non lucet, & lucis tamen principia in se continet, neq; vrit, ita pabulo eget, sponte corrumpitur, atq; è suo foco elapsus certam non tenet sedem. Sunt enim gradus efficacitatis ac lucis in calore varij, prout vel ad mistæ alienæ materiæ, de quo est problema sect. 3. vel propriæ, densitas ac raritas variat. Id quod Theophrastus lib. de igne his verbis expressit: ὥς ἡ τῷ πυρὶ φῦσις ἰδιαιτάτης ἔχει καὶ πλεῖστας δυνάμεις. οὐδ' ἐν γὰρ δὴ τῶν ἄλλων οὐδ' οὕτω πολυειδές, οὐτ' ἀνώμαλον ταῖς δυνάμειν: οὐδ' αὐτῇ τῇ φύσει διάφορον. In ferro maxime lucet & vrit: in carbone minus: in papyro nostrate parum: in flamma, qui est ut Theophrastus docuit, fumus ardēs, minimū: in ipso fumo iam omnē amisit lucē: in sanguinis halitibus, quos spiritus dicimus, & in aëre tam dilutus, ut neq; luce fulgeat neq; cōburēdi vim habeat: Purus ipse verò id est in sua materia, ne ad tu quidem calet, si Auerrhoi credimus. Quod sanè malim affirmare, quàm inspidam Scaligeri glossam recipere. Primum enim credibile non

le non est, *Auerrhoim respectu duntaxat comburentis caloris negasse, ignem esse actu calidum*, qui satis expresse docuerat, nostratem hunc esse illius excessum : deinde, cum caloris natura ea sit, quam mox exponemus, necessarium argumentum Cardani concludet, *Ignis Sphæram esse nullam*. De quo Theophrastus etiam ipse, dubitare omnino visus est, cum docuit, absurdum videri, statuere id pro principio aliorum, quod ipsum per se incolume esse, & absq; aliena materia coherere non possit : Nisi tamen (inquit) eiusmodi natura in primo fortè globo, *impromiscua & syncera sit*, ὁ καὶ ἅτε ποτὶ φαίνε-
ται πρῶτον αὐτὸ λέγειν, καὶ ὅτι ἀρχὴν, μὴ ὄντι εἶναι χωρὶς ὕλης. Subijcit causam οὗτε γὰρ ἀπλῶς οὕτωγε, οὗτε πρῶτον τοῦ ὑπο-
κειμένου, καὶ τῆς ὕλης: tum addit εἰ μὴ τῆς αὐτῆς τῇ πρώτῃ σ-
φαίρᾳ τοιαύτη φύσις. Quasi ignis primi illius globi purus sit, & nul-
li alienæ materiæ permixtus : alter verò hic περὶ τῆς τῆς γῆς σ-
φαίρας μεμιγμένος, καὶ ἂν εἰ κατὰ γένεσιν. Quod tamen si verum sit, ignis ille tuus in mixto, Erasme, non se absumet : at condensatus (inquis) in propria materia, ad mixtionem concurret : at tui (in-
quam) negant sic condensari posse : tui dico illi ipsi (vt solent scilicet, nusquam in disputatione hac sibi constare) qui ferri candentis, & non candentis quidem, sed vrentis tamen, partes omnes omnium dimensionum aequè occupasse ignem docent. Igitur aut naturam caloris nostratis huius obtinet Elementaris ille, quomodo ruet quarta Sphæra ignis, aut non obtinet, qua ratione philosophia tua de calore mistorum tua erit. Nosti quid velim. Sed insit in misto tandem, cōdensatus etiam in propria materia ignis: ibi tamen est quasi non ignis, quia vbi ille, ibi quoq; aduersarius, & misti quælibet pars etiam minima, pariter calet ac friget, vt tu supra ex Mathematica Elementariorum docebas. Ergò tam tuebitur humorem frigus, quā oppugnabit eundem calor : aut si calor tandem ubiq; præualeat, nō poterit mistum, nisi hac una ratione naturaliter corrumpi : cum ta-
men pa-

men pagina 24. scripseris, quacunque ex qualitatibus fortiore facta, mistum in elementa solui posse. Sic audis Hydræ istius Elementariæ, capite vno exciso, alterum continuo renasci. Verum hæc nos longius, quàm nunc quidē par est, auocarunt. Ad prima igitur Pabuli indigū calorem facimus, non tamen è quo alatur : οὐ γὰρ τρέφεται, ἀλλὰ γίνεται πῦρ διὰ συνεχῆς ὑγρῶ καὶ ξηρῶ μεταβαλλόντων. 2. Meteor. cap. 2. *Semper enim continua humoris transmutatione, alius atq; alius oritur, idem nullo tempore permanens* οὐ γὰρ ἡ αὐτὴ οὐσα διαμένει (loquitur de flamma) οὐδένα χρόνον ὥς ἐπιτῆρ : *Sed perpetuo nouus subinde generatur, ac fluminis instar fluit, quanquam id oculorum obtutum, propter celeritatem effugiat.* τὸ δὲ πῦρ διατελεῖ γινώμενον, καὶ ῥέει ὥς περ ποταμός lib. de vita & morte cap. ult. quod etiam Theophrastus docuit his verbis : γεννᾷ μὲν γὰρ τὸ ἐπιπλεῖον, αἰεὶ προϊέναι καὶ οὐ, καὶ ἔξομοιζόμενον : συμβαίνει δὲ καὶ ἀπὸ πληθύνειν αὐτῶ γίνεται τινὰ καταναλισκομένης αὐτῆς τῆς ὑγρότης τοῦ τῶν προτέρων πυρσμένω. Id igitur pro rato habendum, calorem animalis, atq; igneum propriè appellatum (elementarem enim illum, propriè sic dici, negat Aristoteles 1. meteor. cap. 2. & 3.) conditionis eiusdem esse ac naturæ : (id quod alibi pronunciatum est, ignem nihil generare ad temperationem ac modum, non ad speciem ac naturam esse referendum) atq; item illud, calorem omnem, qui apud nos est, in aliena esse materia. Significauit id clarissimè Aristoteles 3. de gener. anim. cap. xi. ἀλλὰ τὸ μὲν πῦρ (nostras hîc scilicet propriè sic appellatus & feruoris excessu quodam definitus, lib. 2. de ort. atq; inter. cap. 3.) αἰεὶ φαίνεται τῇ μορφῇ οὐκ ἴδιον ἔχειν : ἀλλὰ ὅν ἐτέρων σωμάτων. Nam aut aër, aut fumus, aut humor, aut terra esse videtur, quod ignitum est, ἢ γὰρ αἷς, vt fumus, atq; vt spiritus animalis, ἢ κάπνος vt flamma, ἢ γὰρ φαίνεται τὸ πεπυρῶμενον, vt in flamma, in ardentibus prunis, in ferro candente : adde tu ἢ ὕδωρ, vt in feruente aqua, & humoribus vel per sanitatem calidis, vel per febres ignitis, de quibus etiam suo loco te-

cum age-

eum agemus. Si igitur calor hic nostras nihil sit aliud, quàm perpetua humidi transmutatio in siccum, fluminisq; instar semper fluat, duobus præcipuè modis extinguere ille poterit. Vel enim quia absit humidum, in quod ultra semper ad sui propagationem grassetur: vel quia adsit, quod nimium retardet effluxum eius, acceleretue. Hoc ipsum ἀσχηρ Theophrastus appellat: quasi natura cuiusq; ignis, vel solidioris & densioris dico illius, vel flammæ, vel fumi, vel alius, certis quibusdam raritatis ac densitatis terminis (suis dico cuiusq; ignis) comprehendatur, citra & extra quos consistere nequeat, & ignis esse desinat. Ut enim nullus calor absq; humore flagrat, ac viget, ita etiamsi hic suppetat, & iusta tamen vis ἐσχατομένη (quam cum ipso scilicet humore cremabili collatam, Theophrastus ἐναυτίαν dicit) non adsit, omnino extinguatur. Hæc verò incommoda si absit, perpetuò vigere per se ignis & calor omnis poterit. Quæ principia si istis venissent in mentem, facilius etiam dicere atq; explicare potuissent nobis, quomodo in intimis etiam terræ visceribus tantum concipi caloris, cum citra flammam & accensas prunas, tum cum his possit (qui tamen omnis à Sole originem ducat, etiamsi radiorum eius appulsio, ad profundos vsq; terræ hiatus non perueniat, atq; in ipso propè telluris corio retundi ac solui videantur) quantum ad generationem gemmarum, lapidum, metallorum, succorum, aliorumque fossilium ad longissimi temporis feruorem, aquarum scaturigimbus (thermas vocant) conciliandum, aliâq; istiusmodi terræ miracula edenda, satis esse posset. Sed ad rem. Galenus lib. de usu resp. cap. 3. & lib. de rig. trem. palp. cap. 6. hanc Aristotelis & Theophrasti doctrinam in sua commentaria transtulit, cum scripsit, Flammam habere velocissimam corruptionem, quia semper in ambientem dispergatur: proptereaq; etiam necessarium esse, ut eius generatio sit velocissima, aliàs ne minimo quidem momento duratura. Vnde & duplex illi sit naturalis motus, de quo Alexander probl.

Ignis cuius in
stabilis, 1. 8.
ut modo sum.
m. 4. sentat.
uentationis
(si. n. uent
tabi in lib. 2
De Qual. tra:
cap. 7.
Ignis cuius in
modis inte,
reat.
 20 sect. 1. sursum versus ad nativum locum, propter leuitatem, atq;
 deorsum ad principium, id est materiam, unde suam habet origi-
 nem ac propagationem. Igitur duobus etiam modis interire ignem,
 defectu nempe materiae, atq; impedimento effluuij, ut si vel efflu-
 uium retardetur, vel prius distrahatur, quam noua succreuerit,
 flamma interitura sit. Ex motibus contrarijs (inquit ille) quorum al-
 ter mutuo excipit & consequitur alterum, vnum absq; altero con-
 seruari est impossibile. Iam verò humidum cremabile abest, vel
 quia non suppeditetur aliunde, vel quia suppeditatum praeproperè
 consumatur: id quod fit, aucto nimium calore, de quo postea ex pro-
 blematis dicendum pluribus fuerit. Retardatur effluxus circum-
 stante corpore nimium crasso, qui modus suffocatio dicitur. Sic enim
 coaceruatum principium ipsum, cum celeriori eius generationi ef-
 fluxus commoditas & libertas minime respondeat, quasi compres-
 su et elisu quodam contabescit. Eam ob causam densato aëre ex-
 termum ignem suffocari, imò verò et lucernas extinguì obseruamus,
 atq; in animalibus prohibita respiratione calorem: (Sic enim inquit
 Theophrastus) crasso atq; immoto aëre, id est fuliginoso illo halitu
 densiore, quem è se continuo emittit calor, circumdante quasi com-
 primitur, eliditurq; ταχὺς ὡς ὁ πυρὸς ἀπὸ τοῦ ἀέρος, καὶ ἀνίσταται ὁ πυρὸς κατὰ πρὶ-
 εῖρα, καὶ θάλλει. Unde et crassiore aëre difficilem reddi respiratio-
 nem docent Medici: atq; operarios in conclusis fodinis aliq; terra
 hiatibus momento strangulatos (id opera Daemonum factum, ple-
 runq; falsò timida plebecula credit) cognitum satis atq; perspectū
 habemus. Galenus etiam producto iam capite lib. de usu respir.
 scribit, cucurbitulis impositam restingui flammam, quia illa immo-
 dicè intrò cohibeatur. Contrà verò, quia ocyus effluat iam genitus,
 quàm nouus generetur, atq; vnà soluitur atq; distrahitur termino-
 rum principij continuitas (citra hoc enim illud nihil noceret, quod
 Celsapinus non obseruauit) calor concidit omnis, enervaturq;. Sic in
 Sole

Sole minus vrit ignis, quàm in umbra: calidus enim aër flammam dissipat atq; dispergit, inquit Galenus: & quæ cremantur, tardius deflagrant æstate quàm hyeme, vt & lucernæ propè luculentum ignem, atq; in sole minus lucent, imò verò etiam supra flammam posita, restinguuntur. Causa omnium horum effectuum ea, quam exposuimus. Quemadmodum enim hyems, & omnino ambientis frigus colligit ignem, atq; vnà lumen (est enim hoc à certa densitate ignis) roburq; illis eo modo addit: (siquidem consociata & collecta vis omnis *ἡ χυρὸ τέρα: καταπύρ το βάλαν: ὅτι πύρ ἔσται μᾶλλον γίνεταί.* id quod pluribus effectis Theophrastus allegato loco probat) Sic ambientis eiusdem calor, diffuso ac rarefacto principio, imbecilliora reddit eadem. Est autem hoc loco cogi, ac diffundi nihil aliud quàm densare, & rarescereq; id quod supra dicebamus, ex ardente pruna flammam, ex hac fumū aut halitum, & vicissim ex his flammam, ex ea coactiorem densioremq; fieri ignem. Ideoq; Theophrastus carbonem, aut nullam aut exiguam admodum edere flammam posse, testabatur, propterea, quod in eo magna vis humoris non insit, qui mutetur in aërem. Quasi nimirum flamma nihil sit aliud, quàm aërescens (vt ita loquar) terreus vel aqueus ignis. Ad eandem ruinae causam refertur immodica caloris agitatio. Vt enim moderata ventilatione, nonnihil in seipsum coactus calor, maiores acquirit vires, & quasi è morte excuscitatur, atq; vnà eiusdem agitationis interuentu, dispulsis ac dissipatis crassioribus, illis quibus vndiq; premi solet excrementis, expeditiorem scilicet eo modo nactus effluxum, luculentius ardet, faciliusq; ita maiore accrioreq; laessente motu, vt & aëre calidiore disiectatur principium, & quasi frangitur, interciditurq; effluuij continuatio, in quo vno situs est caloris vigor. Quamquam Galenus lib. de vsu respir. cap. 3. doceat, immoderatum motū, alia etiam ratione flammam restinguere, quia nimirum eam, versus materiam nimium reprimat, vt & frigidus aër. Carbores iuuitos.

*Prinari
vis quare
afflati non
extingunt.*

*Gallus
dam exan
nō impit.*

vehementior etiam spiritus vis non extinguit, quia propter materia soliditatem, cui tenacius adheret, non diuellitur, aut suis distrahitur partibus ignis. Quinimò flatus in apertos impetu suo, expurgatosq; & vndequaq; peruios redditos, carbonum meatus, ignem impingens maioris & celerioris ardoris causa est. Atq; hæc sola causa est, propter quam nullus ignis, præterquam in aëre asseruari, ac durare diu possit. Quodcumq; enim aliud corpus ignem tangat, extinguit, quia opprimit: per aërem verò tenuitatem, raritatemq; suoapte impetu sursum liberè moueri potest: aërem potius ipse mouens, quàm ut ab aëre (quod ex veteribus quibusdam, ut flamma fastigiatam figuram illam, suis definire causis possent, valdè placuit) incurstatione aut impulsione aliqua (omni silente aura intelligo) moueatur: Porro, quod isti somniarunt, & nuper leuibus quibusdam rationibus, persuadere nobis Gallus quidam, rerum natura imperitus voluit ignem nimirum aëre nutriri, ac proinde in eo solum viuere posse, alibi est à nobis explosum. Cui etiam minime fauent (ut isti putant) Theophrasti verba. Tectis cineribus ignis (inquit is) non sublato quàm ablato cinere ocus interit: quod tamen ita est accipiendum, ut ea paucitate sit cinis, quæ aëris appulsum nō prohibeat &c. Quasi verò non eiusdem quoq; Authoris hæc verba sint: ignem libero expositum aëri facilius contabescere. Cur autem hoc si nutriatur aëre? Sed de frigore dubitatur, quomodo calorem perimat. Contrarium, inquit Theophrastus, contrario suapte natura exitiosum est: ideoq; etiam modum corruptionis hunc naturalem appellat: Sed idem tamen humorem tanquam contrarium, igni adferre testatur exitium, quem non nisi eatenus extinguere ignem tradit, quatenus principium ipsum occupat, intercluditq;. Cognosci id ex eo potest, quòd feruentissima etiam aqua affusa, restinguatur ignis: (Scaligeri mugamenta refutabimus alibi) & oleum aliàs ad cremandum aptissimum, picem ardentem restinguat: nec non acetum, alioquin longè efficacius, ac

us, ac

us, ac celerius, quàm aqua, interimat ignem. Quì fieri enim aliàs hoc possit, nisi quoad tenuiora subtilioraq; cùm sint illa corpora, ad principium ipsum ac fomitem ignis peruadunt promptius, quod lentore deinde atq; crassitie sua, obducant, operculent, obruant? Et eiusdem quoq; Theophrasti sententia hæc ipsa est: ὅτι ὅτι ψυχρὸν σβέννυσιν πᾶν τὸ πυρρὸν. Quod frigidū est (inqt) nō quia frigidū, vsquequaque extinguit. Et aëre frigidissimo, cur non restinguitur, sed potius corroboratur ignis? Extinguitur per se (inquies) sed eadē frigoris vi, in unū contractis sui partibus, per accidens roboratur: (sic & frigore coqui fructus, atq; aduri plantas, dicere cōsueuimus: cū tamē ista vnus caloris effecta sint (ideoq; Theophrastus, cineribus tegi consueuisse ignem, scribit, ne appulsu aëris extingatur, ita tamen, vt semper expirationis habeat satis: Verūm nos id non inficiamur, Aërem vt frigidum restinguere calorem posse: id enim Theophrasti verba hæc expresse volunt: ὁ αὐτὸς καὶ αἷς ἢ ψυχρὸς σβέννυσιν: atq; illa: συντεθεὶς αὐτῷ ὅμῳ ἀμφοτέρῳ ὑγρῷ, καὶ τῷ ψυχρῷ μάλλον φθείρα: τὸ καὶ πῦρ θερμὸν καὶ ξηρὸν, οὕτως ὡς γίνεταί τοις ἐναντίοις ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἢ φθορᾷ. Non inquam hæc inficias imus, sed illud tantum querimus, vtrum frigus apud eundem Authorem, restinguere calorem per se dicatur alio modo, quàm qui ad interceptum, vel retardatum effluxum refferri possit. Dicunt enim alij, circumfluente quidem gelu, nonnihil reuocari & colligi liberius exeuntem calorem, vt fiat eo modo vegetior: verūm frigore accriore ac vehementiore factō, & eodem ad intima vsq; peruadente, eundem calorem vndiq; ita comprimi, ne qua effluere, aut respirare possit, vnde illi mors. Hoc autem quid aliud, quàm quod Theophrastus scripsit, καὶ τὴν ἀπορροήν μὴ γίνεσθαι? id est principium opprimi, strangulariq;? Id quod etiam Galenus toties citato iam capite voluit, vbi scripsit. Frigidum aërem idcirco flammam conficere, quia eius alterum motum immoderatus intrō protrudit.

(a mortali,
tali nostre
humidum
aliis.

Sed hæc in maiorem quandam acquisitionem, quam pro instituto nos euocant. Eò igitur vnde digressa est, iam redibit oratio. Ignis externus cum sit excessus caloris, citissimam habet generationem, ideo & effluxum quoque celerrimum, ut non nisi in aperto aëre luculenter ardeat. At ignis animalis, cum sit mitior, & in humida materia, nempe sanguine ipso, tardius generatur in suo foco, nempe corde, quam externa flamma: (ideoque sensu percipitur tempus, inter aliud atque aliud ignis generationem: quod pulsus contractione: & interna quiete definitur) Vnde etiam fit, ut, quamvis libero aëri non sit expositus, duret tamen, quia effluxum per arterias habeat, qui sui generationem, nec præuertat, nec sequatur tardius. Cur igitur suppeditata igni animalis materia, quotidianis cibi potusque supplementis, liberoque procurato effluuiò, non perpetuo duret ac vigeat animalium vita? Nam & quosdam subterraneos ignes, eadem ratione perennes esse, aut saltem longissimo temporum spacio viguisse certum est. Non idem nec tantum humidum (dicunt) ætatis progressu reponi, quod & quantum in ipsa rei generata radice, primoræque ætate, calorem naturalem vegetum conseruare poterat. Sed cur hoc? Quia (dicunt) ut vis animæ sit eadem: hæc enim incolumi substantia nunquam hebetatur: instrumentum tamen sit lesum, quo impeditur ac denique tollitur ipsius officium. Calor nempe ipse longo multoque usu debilitatus ac detritus (omne enim agens naturale, agendo patitur) non potest, quod ab eo iure naturæ exigitur, absolute pensum. Sic igitur quotidiano agitatus opere, sensim flaccescit, donec inopia humidi in totum aboleatur. Ut hac ratione seipsum perimere dicatur insitus calor, quia illud absumat, sine quo apud nos quidem, subsistere ignis ullus haud queat unquam, & quod ipse sibi reficere nequit. Alij non ad imbecillitatem caloris, sed ad humidi primi genij defectum, primam mortalitatis nostre causam referunt: Ex hoc enim ali illum aiunt; & quanquam suggeratur, sufficiaturque

Senex. n. (ingl)
quodam in lo.
co Arist. 9 li
aut et vultu
inuenis vbi,
est et iure,
nis.

Alij non de
proposita q
ne sententia.

ficiaturq; illi perpetuo ex cibo potuq; alimentum, ne hoc deficiente ad primigenium illud depascendum se conuertat, quotidie tamen necessario fieri dicunt, ut portiuncula ex eo quoq; absumta dematur, sensum initio id nostrum effugiens: quia & non multum sit, & ingestis cibi affusione appositioneq;, facile instauratū resumatur: donec progressu tēporis, magis magisq; indies exarescētibus partibus quas appellant solidas, nec ut prius facile recipientibus, detecta quotidie plus plusq; appareat eorundem exiccatio, ingentaq; iisdem humiditatis amissio: qua destitutus calor, pabulo iam ac receptaculo suo carens, & ipse exhalatus tandem pereat. Ergo secundum hos prima caloris animalis interitus, causa est, Humidi primigenij, sine quo non subsistit ille, continua consumptio, cui ex toto resisti alimentis ingestis, nullatenus possit, quin aliqua perpetuo iactura illius fiat, ut sensim decisum, tandemq; ex toto accisum, & in nihilum redactum, deficiat: atq; hac eadem ratione calorem ut alatur, non ut absumat, posteriusq; ideò tantum, non autem primaria ratione, se ipsum perimere: calore item membra produci omnia, ali, augeri, ac solidata confirmari: Interea tamen eandem, ob humidi radicitus nobis inhaerentis consumptionem, quam assidue, non in id quidem principaliter agens, sed utilibus illis operibus, quae necessario edit, consequenter molitur exitium sibi, ac nobis afferre. Sed & haec, quae isti de tantilli illius humidi primigenij exiccatione perpetua, & quae alij de nativi caloris imbecillitate, quotidianaq; attritione plausibiliter dicunt, mera esse abitiose atq; otiose phantasiae signēta, diximus ac monstrauimus alibi: eorum etiā rationibus (sanē leuibus) perperāq; usurpatis axiomatis, abūde satis cōfutatis. Igm̃ tā diu riget (inquit Aristoteles) quā diu subest, ex quo nutriri possit: atq; hoc si infinito tēpore suggeratur, ipse quoq; perpetuò durabit. 2. de an. cap. 4. Verūm uti dixi non sunt haec loci huius. Nunc igitur illud tantum subiiciam, Vnicam interitus nostri naturalis causam, effluuij

*Qd nostram
mortalitatem
satis
cundum sin.*

fluvij necessitatem esse constituendam : Dictum antea , ignem animale eiuſdem eſſe natura , cuius eſt externus hic noſtras , id eſt in aliena materia. In omni autem eiſmodi igne perpetuo generantur excrementa : Si igitur hæc ſemper excerni , atq; e corpore animalis poſſent eximi, ſuppente humore, perpetua quoq; nutritio ac vita eſſet. At illis minus excretis , hoc incommodi ſequitur , quòd ignis impedito effluxu quaſi preſſus eneruetur, vt minus deinde apparare ac reſicere ſibi alimentum queat. Flamma externa, que in aperto eſt, cineribus ſubſidentibus, & fuliginibus liberè emiſſis, nega ſemper, & nunquam, quantumvis multo ac diuturno uſu attendenda, perpetuò (ſi nutrimentum ei ſuggeratur : hoc enim intelligo ſemper) vigere poterit : at animalium ignis inſtrumentis concluſi, & in humida reſidentis materia (vtrumq; enim propter commemorata alibi commoda fuit neceſſarium) alia ratio & conditio eſt. Augetur initio alimenti acceſſione maiore, ad vigorem atq; uſq; hinc ex alimentorum variorum ac ſolidiorum uſu, duplicis excrementi generatio : tenuioris quod fuliginibus, & craſſioris, quod cineribus reſpondet. Illud expurgatur facilius : Hoc tardius atq; expedite minus : & multum tamen eſt, quod aſidue per deſtinatos canales affluit. Hæret igitur intus ſemper eiſ aliquid, vnde paulatim ariditas corpori, ac tandem ſenectus conciliatur : uſq; dū inſtrumenta reſpirationis, & ipſe demum caloris focus, exaruerint adeò, vt ad omnem motionem reddantur inepta : proptereaq; calor nouum reparare, & in locum abeuntis ſubſtituere, in quod ſeſe promoueat, non amplius potens, ſuum illud reliquum, quo etiamnum ſuſtentatur humidum cogatur abſumere, ſeq; hoc modo ipſum interimere. Hæc vera mortalitatis noſtræ ac naturalis & inuitabilis cauſa eſt, ab Ariſtotele etiam ipſo adumbrata, non tamen expreſſa : ex qua multorum, quæ in tota corporis animati oeconomia fieri obſeruantur, commoda ratio, atq; expedita ſatis reddi poteſt : atq;

vna

vna cognosci, quomodo animalis ignis beneficus & maleficus, vitæq;
author simul & mortiferus habeatur. Sed iam tandem ad Eraslu.
nam reliqua huc pertinentia, subiungere suo loco infra cogemur.

Sciendum est primò, calorem natium in
re vna semper minui &c.

Vbi Magistro ac duce ipse cares, quàm miserè philosopharis: Com.
Cur in re vna semper minuatur calor ab initio generationis? quid 128.
tibi res illa vna est? Humidum? Cur semper in hoc minuatur, si
hoc semper adsit?

In causa illud est: quod res nulla potest
se meliorem generare.

Phy (inquam) cum gerris istis, & speculatiunculis tuis fri- Com.
uolis: Esto, non producat se maiorem, nec valentorem calor: at pro- 129.
ducat similem, æqualem, vniuocum. Cur igitur minuatur semper?
& augetur calor in recens editis, ad quintam vsq; annorum septi-
manam, quam iuuentam seu florentem ætatem dicunt: (audebisne
etiam tu pro vno aut altero Galeni Sophismate, contra tot inuictas
rationes stare) quomodo igitur semper minuitur? Deinde axioma
etiam illud non omnino verum, neq; citra limitationem à doctioribus
receptum. Collisio solidorum corporum est accidens: ignis qui inde
extinguitur substantia est: hec natura & perfectione illo prior.
Quanto præstantiora ossa, caro, nervus, cor, cerebrum, calore illo,
qui in limo est, à quo rana? Quid in summa de agentibus, quæ æ-
quiuoca ab istis tuis Elementarijs appellantur, dices? In ijs, è qui-
bus per putredinem generantur animalia, quæ pars (ne de toto iam
queram) eius inest, quod sit? Proprium tamen esse substantiæ, vt q
semper necesse sit præexistere aliam actû, quæ faciat v. g. animal, &c.
si animal sit, quale verò & quantum non esse necesse, sed potesta-

NB

Lumen cum sit
aud: Spiritu
impossibile est autem
vnu ex multis
atq; prædict
calorem natium
q. præstantiora est.
Ab. c. 5. de
Spirit. inanim.
c. 6. de hum. corp.

te duntaxat, Aristoteles docuit, & verissimè docuit 7. lib. *metaph.* Verùm hæc fortasse minus digerere Spudasti tui stomachus possit : neq; ad hunc locum pertinere videntur. Ad tua igitur demò.

„ Deinde nouisse oportet &c.

Com. Calor noster natiuus, tam vt igneus est, (hoc ad speciei naturam
130. pertinet) quàm vt est natiuus (hoc non ad naturam, sed ad quantitatem & temperationem refertur) id est certa proportionem ad subiectam materiam constans (non vt tu plebeio ac vulgari modo ais, cum reliquis qualitatibus certa proportionem mistus) subiectum suum depascitur, seq; ipsum conficit : Apponere assimilareq; non eius sunt opera, vel vt ignei, vel vt natiui : Sed animæ per ipsum : per ipsum, inquam, vt igneum, attrahentem (quomodo attrahere alias docuimus ignem) attenuantem, coquentem, incrassantem : vt natiuum autem, tantum eatenus, hoc illo modo. Vtrog; autem modo subiectum suum depascitur calor, quia utrog; modo calor est, Sunt hæc tam trita, vt pudeat illa referre : & audes tamen affirmare, voluisse te hac subtili scilicet mysterij huius explicatione, quam esse veritati consentaneam scias) tu inquam cum tuo Spudasto scias) sententiam Galeni lib. de marc. cap. 4. clarius exprimere, qui nihil eiusmodi eo in loco tractat, cuiusmodi à te Spudastus petijt.

P A G. 54.

„ Er. Certum est, hæc de calore animatorum
„ præcipuè.

Com. Dele, dele illud præcipuè : Quid tu inquam hic cum tuo præci-
131. puè? Apage illud. Si verbulum vnum in toto Aristotele indices, quo eiusmodi quippiam de corruptione mixti naturali, intelligi vellet significet, non recuso pro infano, pro infante, & si quid etiam aliud amplius velis, haberi. In lib. de vita & morte, atq; in lib. de resp. definit

definit corruptionem naturalem animalis : in 4. meteor. corruptionem mixti naturalē. Huius ratio ab illius ratione, tam distat, quàm cœlum à terra. Et ipsemet Philosophus corruptionem naturalem animalis, aliam esse à corruptione mixti naturali, disertè tùm affirmat, cùm illam in animalibus, ad hanc esse viam docet. Prius enim animal interit, vt animal, naturaliter per senium: & planta vt planta per ἀναστροφὴν, deinde vt vtrumq; vt mixtum naturaliter per putrefactionem, quod & Lucretius cecinit lib. 3.

Proinde vbi se videas hominem indignarier ipsum.

Post mortem fore, vt aut putrescat corpore posto.

Aut flammis interficiat &c.

Putredinis causa tota adscribitur τῷ περιέχοντι: (verba Aristotelis hîc plana & perspicua sunt) senij causa, ne quo ad gry quidem in τῷ περιέχοντι transfertur. Putrefactio est dissolutio humidî à sicco: senium absumptio ac defectus humidî. Putrefactio fit, quia euocatur ab alieno: senium quia atteritur à seipso calor. Quid? quod tu ipse veritate rei tacitè conuictus, hæc isti tuæ pseudophilosophiæ adnectis:

Ingens nihilominus inter animata & inanimata discrimen esse (quoad naturalem vtrorumque corruptionem videlicet, de hac enim loqueris) ne ipse quidem Aristoteles vsquam dubitauit arbitror.

Citra tuum etiã arbitrium id verum est Erasme. Cur igitur subijcis?

Ego in huius rei declaratione animatorum exemplo propterea vtor, quòd facilius tota rei propositæ disputatio sic explicetur.

Nulla

Nulla tam ardua & tam inuoluta esset disputatio, quæ ista ratione agendi, nempe inuertendo & peruertendo authorum Scripta, eademq; pro arbitrio interpretando, facile decidi (apud Spudastos inquam) non posset. Et audes tu pro exemplo vsurpare illa, quæ ingens discrimen (tuo verbo vtor) secum adferunt? πάντα δὲ ταῦτα ὑπὸ τὸ αὐτὸ καθόλου: vbi hic est καθόλου? vbi illud γενος? cuius gratia μέρος πρὸς μέρος, & ὅμοιον πρὸς ὅμοιον referri exempli vsu docemur? δὲ δὲ καὶ τὸ μέρος τῷ τριτῷ καὶ τὸ πρῶτον τῷ δευτέρῳ γνώριμον εἶναι ὑπάρχον &c. Et nostri tamen quale iudicium Plato de ijs ferat, qui ne per accommodata quidem exempla docere sua possunt. In Galeni quoq; lib. 2. de fac. simpl. med. cap. 18. Scripta sunt hæc: οὐδὲ δὴ οὐδὲ ἐν ταῖς πορρώταταις τε καὶ ἀνομοίοταταις μαρτυρίαις τίθεσθαι δὲ &c.

P A G. 55.

Com. 132. Non enim est difficile, etiam inanimatis aptare.

Verum est, non esse difficile: quia difficultas potentiam non excludit. Aptare autem modum ac rationem corruptionis inanimatorum, animatis, vnum ex illis est, quæ fieri simpliciter nequeunt: Aut tota Stagiritæ Philosophia corruat necesse est. Verborum argumenta mehercule Philosopho digna hæc: Præcipuè: loco exempli: Non est difficile.

I B I D E M.

Interim scire conuenit, calorem inanimatorum, vix annis multis, tantum natiui humidi absumere, quantum animatorum calor paucis horis consumit.

Hunc

Hunc imponit priori huius Tragediole Actui colophonem E- Com.
raſtus, id eſt dignum patella operculum. Supra ſtrumas haſce exe- 133.
cauimus. Nunc iſta obijciemus: Tibi inquam, non ijs, qui iam intel-
ligunt, omnem calorem eſſe à cœlo: atq; hunc in viuentibus duntaxat
actu ineſſe: in mixtis ſola poteſtate: prima dico, vt non niſi ad no-
ſtrum calorem relata, dicantur calida. Quantulum humidi in Py-
rite lapide? Hæmatite? lapide Aſio? in Smyri? in lapide Lazuli? in
Alcyonijs? in auripigmento? Sandaracha? Miſyi? Sory? Chalciti-
de? Aère? Auro? quanta viciſſim in pleriſq; iſtorum caliditas? Vita
tamen eorum, ſi cum animantium vita conferatur, immortalis iudi-
cabitur. Quære tu tibi innumera alia, ex ampliſſimo hoc Naturæ
penus, quibus (ſi aliter nequeas) & audaciam tuam docendo, &
Spudaſti tui aſſentiendo præcipitantiam cohibere nonnihil poteris.
Ego ad alia pergo.

P A G. 55.

Primum igitur quæro, cur putredinem di- “
xerit eſſe corruptionem. Er. Quia latius “
patet, quàm putredo. “

Hætenus monſtrauimus, peſſimè ſentire Spudaſtum, qui putet, Com.
in cap. 1. lib. 4. meteor. non vnā vnus, nempe ſimplicis, ſed dupli- 134.
cem duplicis putredinis, naturalis nimirum & violentæ (Sic enim il-
le diſcernit eas) deſiniri. Nunc ne intelligere quidem cum Ariſtote-
læ definitionis verba, planiſſimum faciam. Apponam hîc prius
illa: οὐκ ἔστι φθορὰ τῆς οὐκ ἐκαστοῦ ἰσχυροῦ οὐκ ἐκαστοῦ κατὰ φύσιν
θερμοκρασίας, ὑπὲρ ἀλλοτρίας: αὐτὴ δ' ὅστις ἡ τοῦ περιέχοντος. Dictum
ſupra, non eſſe hanc definitionem putredinis Quidditatiuam, vt di-
cunt: ſed cauſalem: ad quem locum reuoco Spudaſtum, vt cogno-
ſcat, φθορὰν hîc non accipi generis rei definitæ loco, nec reliqua ver-
ba pro differentia eiufdem addi.

nn ij

Cur

„ Cur verò Aristoteles putredinem &c. E-
 „ rast. Hoc expositum prius fuit &c.

Com.

135. *Totus es Nectar & Ambrosia philosophando* Aristoteles definit putrefactionem per caliditatem, quia cum priori loco de ijs operibus disputare cepisset, quæ ratione caliditatis ac frigiditatis eueniunt, putredinem in hoc ordine contineri vidit. An non hæc obolo digna consequentia est? tua tamen est, ac totidem verbis à te exarata. Quid si Spudastes tuus vicissim de te quærat, ecquibus nam oculis aut specillis id Aristoteles viderit: an non tu compositionem aut diuisionem proferre ad id aliquam ex professionis tuæ iure teneris? Subsultim decurremus nos (ne latum tamen quidem vnguem ab Aristotelis verbis ac mente, cuius te non esse capacem, monstrare tantum nunc habemus in animo, discedentes) per ipsa rerum capita, ne hîc quoq; hæreat Spudastes tuus, & tanquam, qua transeundum sit ac progrediendum, dubitet. Generatio mixti naturalis, est unio ac terminatio humidi & sicci, certa quadam ratione vincentibus, calido & frigido. At frigidum tam cogit atq; definit ea, quæ sunt eiusdem generis, quàm quæ alienæ. Calor homogenea & cognata duntaxat: (id reuera quomodo sit accipiendum supra diximus) ex huius igitur potissimum efficientia generatio spectatur. Ergo corruptio naturalis, quæ putrefactio dicitur, erit humidi à sicco diuortium, victo calore, qui scilicet ea continere cœrereq; intra mixti proprios cancellos non amplius queat. Vmci non dicitur calor, si augeatur: præterquam quòd hac ratione non proflueret, sed vi caloris absumeretur, vt in exustione humidum. Ideoq; non vt ibi, ita hic, quæ corrumpuntur primò humida apparent, deinde sicca. Corrumpitur igitur calor, quia diminuitur: Nec tamen à contrario frigore: non interno, quia initum est iam inter tὰ μικτὰ fœdus: non externo, quia hoc humorem potius cogeret, consti-

constiparetq̃, quàm ut diffluere atq̃ elabi sineret : id quod Averrhois com. 3. scripsit : (Theophrasti tamen verba hæc sunt lib. 5. de caus. plant. cap. 16. τὸ γὰρ πυρρὸν καὶ λαυνόμενον ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, συνεξάγει καὶ τὸ ὑγρὸν, ὥστε διαπυρρῆσαι : Tu nucem hanc tuis conteras dentibus, nucleumq̃ inde eximas : nobis infantibus dentes sunt infirmiores, quàm ut id præstare possint) & calorem ipsum attenuaret. Ergo non omnes mixti partes integræ superesset : ergo neq̃ propriè mixti facta dissolutio, id est, in eas naturas refluxio, ex quibus primum constitit : nec partium eius omnium, in propriam naturam discessio, sed dissipatio potius esset. Ergo à calore : non interno : quo enim ? ipse né se ipsum, intimus intimum, naturalis naturalem calorem exigit ? ergo ab externo. Quo autem modo hoc ? aucto interno ? Sed ne sic quidem resolui mixtum & in principia sua abire posset, ut diximus. Ergo euocando internum, ut in suam vniuersitatem sensim reuolet, quod est internum calorem imminuere. A quo igitur ? vel (quia sic tibi placet) quid igitur putredo ? Corruptio, id est (ut dicet) imminutio quædam caloris interni &c. Habet iam à nobis, quòd à te accipere Spudastus tuus non potuit.

I B I D E M.

Caliditatem verò intelligit non nudam
& simplicem &c.

Etiámne in re tam plana, vires ingenij tui ostentare voluisti nobis ? Quid confluit ad mixti procreationem ? Caliditas ? minime gentium : sed calidi portio, vnâ cum trium aliorum principiorum portionibus : Hæc enim est τὴ χωριστῇ : Caliditas non est, ὑπάρχει δὲ τὴ χωριστῇ ἐκάτερον τῶν μίχθεντων : τῶν δὲ πᾶσιν οὐδὲρ χωριστῇ : nosti hæc ? At (inquit Pauesius) ἡ ἀρετὴ τοῦ vocem usurpat Aristoteles. At inquam ego pauló post corruptionem istam

Com.
136.

ἐνδεῶς

ἐν δ' αὖ τῷ θερμῷ τῆς θερμότητος *appellat. Sed instat atq; urget ipse denuò his verbis acrius : ὃ ἐκείνῳ ὑγρῷ. Quasi verò in natura sua, citra humidum non existat calor ignis secundum Cabalam Elementariorum tuorum. Atq; illud ἐν non subiectum accidentis hoc loco significat, sed materiam, in qua calor, ut finiens, terminans atq; insumma efficiens, in finito, terminato, & patiente inesse dicitur. Ideoq; Simplicius, ne putaremus Aristotelem 4. phys. cap. 3. omnes recensuisse modos, quibus aliquid in alio esse dici consuevit, hæc subiicit : ἐκός δ' ἐ καὶ ἄλλα εἶναι τῷ ὅτι τινι σημαίνοντα : & aliàs quid esset illud, κατὰ τὴν κατὰ τὴν δόξαν, δεῖξαι δεῖξαι? Quanquam exempla etiam significationis huius non desint in Aristotele : sed nec Alexandrum lib. 3. quæst. nat. cap. 13. aliter particulam hanc accepisse liquet. θερμὸν itaq; hoc loco est principium mixti (cuiusq; dico suum) calidum, quod & qualitate ipsa, & certo cui inhereat subiecto alio tamen ab eo, quod κατὰ τὴν καὶ οὐ δεῖξαι dicitur non autem altero horum duntaxat intelligatur. Quid verò hîc Erastus noster?*

- „ Significat ergò hîc caliditas naturalis,
 „ humidîq; cuiusq; propria, nihil aliud
 „ quàm primam seu vltimam materiam,
 „ vel temperationem illam, propter quā
 „ primò aptum est mixtum quodq; sub-
 „ stantialē nempe recipere formam, quā
 „ Aristoteles solet οἰκείαν καὶ ἐχάστην ὕλην ap-
 „ pellare &c.

Com. Unde hæc? à quo? ex qua officina? quo inquam dictante, vel
 137. monente vel significante arcana ista, istuc adfers? Nam neq; ex cā-
 pis Elysiis venis, ut reuelare tibi ea potuerit Aristoteles : neq; à se-
 cretis

cretis eius fuisti, ut etiam voluerit. Ab Aristotele igitur non habes: neq; ab eius secretioribus interpretibus: A quo igitur? A te ipso. At suprà, non quid alij de Aristotele, sed quid ipsemet de seipso sentiat, explicare atq; enarrare nobis velle te profitebaris. Hoc igitur primum constet nobis híc: Tua esse hæc: iam cuiusmodi illa? Dicam paucis: male cogitata, peius exposita, pessimè adaptata. Primum, si in toto Aristotele monstres nobis, aut indices locum, in quo δίκειαν καὶ ἐχάτην ὕλην, vel λόγον τῆς μίξεως, vel λόγον οὐσιώδης συνάμεως, caliditatem humidi cuiusq; propriam dixerit, non recuso, ut tu me mendacem dicas. λόγον οὐσιώδης ubiq; intelligit Aristoteles ipsam formam, λόγον τῆς μίξεως nusquam (quod iam recorder) dixit: ἐχάτην ὕλην appellavit propriam cuiusq; rei materiam, de qua singulariter 12. Metaphys. 27. 8. lib. eiusdem tract. xi. nec non 5. lib. cont. 29. & 9. lib. cont. 12. loquitur. Quàm benè iam hæc inter se conveniant, quæ tu quasi idem sint, accipis, ipse videris. Suprà dixerat Aristoteles, simplicem & naturalem ortum esse mutationem, quam agentes Qualitates in materia, quæ in patibilibus qualitatibus posita est, afferunt: cùm eam superant, & ἔχῃσι λόγον, id est, quemadmodum suprà dicebamus, cùm talem, ad illam rationem obtinuerint, secundum quam ipsæ quidem agere, illa autem pati possit: ideoq; cap. 2. calorem, qui in re inest, eatenus φύσει esse (ex quo nativum seu naturalem calorem dicimus) testatur, quatenus rationem eam ad materiam atq; humorem obtinuerit ut moueat & vincat: ἔως καὶ ἐνῇ ἔμ αὐτῇ ὁ λόγος, φύσις τῆς ὕλης. Ergo & hoc loco caliditas propria cuiusq; humidi, (suum autem est cuiq; mixto hoc, ut & sua quoq; caliditas, cùm pro mixtorum varietate analogia vtriusq; variet, ac diuersa sit) dicitur illa, quæ eiusmodi est, ut præualens, certa quadam ratione humidum mouet ac terminat. Huius porrò caliditatis corruptionē, putrefactionis causam esse statuit Author, quia huiusmodi caliditate corrupta (eate-

nus inquam corrupta, quatenus humiditatis misti propria, id est humiditati coercenda, & intra certos cancellos, una cum sicco continenda idonea prius cum esset, iam non sit amplius: hoc enim expresse volunt illa verba, καὶ τὸ ἐπαξομένη ὑγρὸν οὐκ ἐστὶ ξηρόν: ἐπάγει γὰρ ἑλκεῖα ἢ οἰκτὰ θερμοῦς) necessariò sequatur, ut humidum, resolutis quasi vinculis diffuat, atq; cum sicco diuortium faciat: quod ipsum verè est, mixtum in ea principia, ex quibus procreatum est, rursus dissolui. Hanc fatalem ac naturalem mixti cuiusvis putrefactionem, paucissimis verbis Lucretius quoq; lib. 5. de rerum nat. nobis in hunc modum descripsit, quæ hoc etiam loco repetere, idq; non frustra placet.

*Deniq; non lapides quoq; vinci cernis ab ævo?
Non altæ turres ruere, & putrescere saxa?
Non delubra Deum, simulacraq; fessa fatisci?
Nec sanctum numen fati, protollere fineis
Posse? neq; aduersus naturæ fœdera niti?*

Audis Aevi, Fati, Fœderis naturæ hîc putrefactionem, etiam in Saxis (quæ tamen Galemus putredini esse obnoxia negat. 3. de morb. vulg. com. 3. ad sent. 1.) celebrari: quam alio loco, ætatis atq; annorum imbecillitatem appositissime appellat.

*Omnia commutat natura & vertere cogit,
Namq; aliud putrescit, & ævo debile languet.*

Vt enim audiemus, corruptio simplex, naturalis & fatalis, non aliunde fit, quàm ex defectu & languore caloris natiui: (non autem vltimæ materiæ, ut tu opinaris) ad eam siquidem unam sequitur mutua partium materiæ secessio, vsq; dum mixtum in cinerem ac terram abeat. Et quorsum etiam languidum ac paralyticum illud Philosophema tuum huc? Quo separata (inquis) momento est, eodem materia

teria esse definit, ac videtur solum esse, quod verè est &c. Scimus os cadaueris non videri sapientum sensibus verum os : quia forma caret, & munerum functionibus, quibus utriusq; definitur os: cum nihil vsquam sit, quod certa quadam ratione agendi & patiendi, nõ constet ac definiatur, lib. 4. meteor. cap. vlt. Sed eadem tamen, tam sapientum, quàm vulgi sensibus. Materia videitur, ex lib. 4. meteor. cap. vlt. lib. 1. de ort. atq; inter. cont. 24. & lib. 2. eiusdem tract. cont. 25. Et quidni sit? In cadauere eadem accidentia, eadem dimensio, eadem figura, aut si hæc non vetera illa, sed noua, à quo obsecro agente producta? vel cuius causa? an hinc tibi arrident Soncinatis illius, & quorundam aliorum sectatorum eius, nugæ? at sine tamen (inquires) destituuntur isthæc omnia, cuius gratia erant: rectè: igitur tu cum sapientibus iisdem, subiectum quidem esse idem, non autem eandem esse materiam negare debuisti. Non hæc (dices) Spudastus meus capit: Scio: Cur igitur lasciuia istis flosculorum, tam importunè ac præter omnem necessitatem, nescio unde conquisitorum, illius fascinare animum voluisti? Cur ubiq; tam ineptè ad rem dicis? & fictis commenticiisq; fabellulis, rem adumbras, quam solidis & ex rei natura petitis rationibus exprimere debuisti? Authorem porrò nostrum hoc in loco per calorem, cuiusq; humidi intelligere materiam vltimam, & apparatus illum, per quem primò aptum est mixtum quodq; substantialem actum recipere, quis alius vnquam aut vsquam docuit? dato inquam (si placet) nobis huius tuæ Chimææ authorem aliquem. Nam noster hic calorem intelligit eum, quò exeuntè, res frigescere: cum quo vnà extra effluit humor: quo præsentè idem humidum intra suos, id est per generationem acceptos terminos continetur: qui si præualeat, ab externo minus affici possit, qui opponitur frigori: quas conditiones, si ad totum illum misti apparatus, ac temperationis modum, aptè quis accommodare possit, (cum hoc tamen, vt intelligas,

didicisse iam pridem nos, à tuis Elementariis, calorem in omni temperamento primas obtinere, atq; in eo vno, totam propè temperamenti cuiusq; vim & moderationē spectari: qui, propterea non nuda, & simplici qualitate definiatur) sanè sit is posthac nobis plus quàm Admirabilissimus. Adaptes ipse tu singulas illi, vt cognoscas, quàm benè cohæreant. Nobis tantum non est ocij, vt exsuccæ ac strigosæ isti philosophiæ refutandæ operam impensius dare liceat, vel etiam libeat.

P A G. 56.

Audiui semper putredinem esse passionem caliditatis: at nunc esse video πάθος materiæ ac temperationis.

Com.

138. Audiui semper vtrumq; quia Aristoteles vtrumq; docet: Sed caliditatis vt efficientis, Materiæ, (quid hîc tu cum tua temperatione, de qua Author nihil hoc loco) id est humidi ac sicci, vt subiecti. Audi: καὶ κοινὸν τὸ πάθος ἢ σῆψις ψυχρότητος τε οἰκείας καὶ θερμότητος ἀλλοτρίας: quid autē est illa ψυχρότης οἰκεία? defectus caloris naturalis: Sic enim seipsum cap. hoc & sequente interpretatur Philosophus: ἡ δὲ ἐνδία τῆς θερμότητος οἰκείας ψυχρότης ὅστι. Esse autem putredinem affectionem mixti, causa materiæ, quæ in qualitatibus patibilibus posita est, vel ex eo liquet, quod Generatio illi opposita est mutatio, quam calor vim superat, in illa affert. ὅστι δὲ ἡ ἀπλὴ καὶ φυσικὴ γένεσις μεταβολὴ ὑπὸ δυνάμεων ποιητικῶν, ἐκ τῆς ὑποκειμένης ὕλης ἐκάσῃ φύσει: αὐτὰ δὲ εἰς τὴν δυνάμει παθητικῇ.

I B I D E M.

Scire interim oportet ratione caliditatis &c.

Com.

Tu hîc de temperatura philosopharis: vbi Aristoteles de illa nihil:

nihil: Mixtionis terminus Temperamentum qualitatum est: Generationis autem hoc loco definitæ, unio, terminatio, colligatio substantiarum ac primordiorum illorum, cum communium tum propriorum, nempe sicci, & humidi, agentibus, calido & frigido: Conturbatis commutatisq; (ut cum Lucretio loquar) posituris primordiorum, iisdemq; ad se redeuntibus, ut ad sua secula recedant: cui dubium sit mutari, aut etiam in totum dissolui temperamentum? Unionem sequitur temperatio, non hanc illa: substantiarum mutuo applicatarum est unio, terminatioq;: qualitatum mutuo confusarum crassiss. Et supra diximus, non conferri hîc agentes qualitates patientibus, quoad primas operationes, nempe calefacere, frigescere, humectare, siccare. Intēpestiue quoq; huc allegas Aristotelis locum, qui sic habet: ἐπὶ δὲ τὰ πρὸς τὶ, οὕτε αὐτὰ ὄσιν ἀλλοιώσεις, οὕτε αὐτῶν ὄσιν ἀλλοιώσεις, οὕτε γένεσις &c. & paulò πὸδτ, ἀλλὰ γίνεσθαι μὴ ἴσως αὐτὰ καὶ φθείρεσθαι, ἀλλοιούμενων τινῶν ἀνάγκη &c. Disputatur ibi de habitibus, quos si generali vocabulo velis διαφύσεις appellare, non contendam, ut sanitas, bono habitu, pulchritudine, robore, virtute, vitio, quorum nullam esse alterationem scribit: quia ex eo rerum genere sint, quæ certo quodam modo ad Aliquid referuntur: quorum non est, nec alteratio, nec generatio, nec ulla omnino mutatio: quanquam fortasse illiusmodi omnia, quibusdam necessariò alteratis, oriantur atq; intereant. Paulo verò antea de formis idem demonstrās dixerat: Absurdum videri, si dicatur, vel hominem, vel domum, vel aliquid aliud, quatenus genitum est, alteratum esse, cum aliud generatio, aliud alteratio sit: cui sententiæ hæc subiicit, ἀλλὰ γινέσθαι μὴ ἴσως ἐκασον ἀναγκάσιον ἀλλοιούμενος τινός, ὅσον τῆς ὕλης πυκνωμένης ἢ θερμαινόμενης &c. Hæc inquam quis non legit in Aristotele? Sed quorsum huc adducta tamen? Quia (inquires) Spudastum meum docere volui: Putredinem eatenus esse πάθο, caliditatis, quatenus hac mutata muta-

tur διαθήσις & temperatio misti, cuius reuera πάθος illa est. Sed neq; hoc nouum aut inauditum est aliquid: (quis enim id non sensit, non dixit, non inculcauit hactenus millies, propter caloris defectum, in putrefactione, misti naturam & apparatus omnem aboleri) neq; à te bene pronunciatum. Aliud enim est, secundum eiusmodi διαθέσεις, non alterari corpora (quia alteratio fiat solum secundum qualitates patientes) sed oriri potius, quod Aristoteles ibi docet: aliud est secundum διαθέσεις non moueri corpora, ut tu balbutiendo loqueris. Sunt enim (ut inquit) Simplicius) κατὰ τὰς ἕξεις μεταβολαί: atq; corpus cum sanum sit, dicitur εἰς τὸ κατὰ φύσιν μεταβάλλειν atq; μεταβάλλειν (ut loquitur Aristoteles) εἰς τὴν ἐαυτοῦ τελείωσιν. Iam de veritate eorū, quæ pro hac re disputantur ab Aristotele, in illo loco, tecum non agam: ne Spudastes tuus Eudemij scrinia hoc loco præter omnem necessitatem compilasse me, se verò ab Asinis suis, ad equos ductum cōqueratur. Hoc tantum est, quod peto, ut dicas nobis, quid Aristotelis locus iste ad dubitationem à Spudasto propositam? Esto: Dispositiones illæ non sint alterationes: quid hoc ad illud: Vtrum putredo sit πάθος caloris aut temperationis? explica te inquam hîc: tum respondebimus. Deinde suprâ hoc dicebas: Caliditas hîc nihil significat aliud, quàm ultimâ materiam seu temperationem &c. Cur igitur iam cum tuo Spudasto caliditatem à temperatione seiungis, cum affirmas, putredinem non caliditatis, sed materiæ & temperationis πάθος esse? Nobis porrò Authoris nostri sententia planissima videtur, explicatissimâq;: Generari simpliciter mistum dicitur, propter humidum, cum sicco determinatur, agentium qualitatum opera: Putrefactio verò simplex, quæ simplici generationi contraponitur, est πάθος Humidi eiusdem ac sicci, quatenus propter interni caloris corruptionem ab externo contineri amplius, intra semel præscriptos terminos, nequeunt: sed mutuū à se diuortium faciunt.

Non sunt idem calor corrumpens & calor corruptus &c.

Natius mixti calor Authori nostro hic non est, *μιστὶ κατὰ σκευή*: sed pars & quidem præcipua κατὰ σκευή illius: Continet enim reliqua principia, ex quibus certa ratione determinatis, & colligatis illa emergit. Non alium sanè calorem intelligit, quàm illum, quo exeunte, humidum quoq; ipsum vnâ secum foràs educere tradet: vt eo modo res *μιστὶ* in terram ac cinerem deniq; abeat. Hunc autem esse patibilem qualitatem, qui neget, is ablegandus est ad Categorias Aristotelis. Et quid aliud etiam verba illa, supra allegati contextus lib. 7. de phys. ausc. sibi volunt? οἷον τῆς ὕλης θερμαίνουμένης &c. In simplici autem putredine non calefieri, sed ex haustum attenuari natium calorem, docemur, vt superius audiui-
mus: patibilem nempe à patibili qualitate patientem qualitatem. Neq; enim aliûs naturæ & conditionis est calor, qui agit, & qui patitur: nisi quod is internus est, & certo quodam gradu cōstitutus, qui iusta analogia, humido ac sicco terminandis, atq; intra terminos continendis, respondet: (id ἔχει λόγον dicitur) alter verò exter-
nus: & quatenus vincendo, de gradu suo priorem illum deturbat, alienus appellatur. Quidigitur illud est, quod Erasius tradit: calorem corrumpentem, in qualitates *μιστὶ* patibiles agere, quibus alteratis, natius *μιστὶ* calor, non sit amplius, quod erat? Quæ sunt istæ qualitates patibiles? Author siquidem noster vnâ proponit, caliditatem internam *μιστὶ*: quas iam tu nosti alias in hoc mysterio? an tibi aliud est *μιστὶ* calor natius, & calor *μιστὶ*, qui patitur, dum ab externo corrumpitur: aut si patibiles qualitates, humidum & siccum intelligas, an non vides secundum Aristotelem, non has ab externo calore, sed ipsum θερμότητα id est internum *μιστὶ* calorem corrumpi? Hæc inquam, vt & superiora commenta, quis non vide-
at?

Com
140.

at ? tam intempestiuè atq; ambitiosè huc intrusa fuisse , quàm non decuerit ? Author expresse docet , calore externo , internum duntaxat corrumpi & exhaustiri : vnde sequatur materiæ misti , in sua principia dissolutio : tu verò quid ? Putrescentia etiam fieri calidiora contendis : Author verò noster refrigerescere : & simplicem putrefactionem , quam hic definit , defectu caloris fieri monstrat : quàm tibi cum illo de putredinis simplicis ac naturalis natura conuenit ? Aut si aliquid reconditoris scilicet , ac mysticæ philosophiæ , in tuis istis valde populariter prolatis verborum inuolucris , latere volueris , cuius nos infantes minus esse capaces possimus , quin explicando te ipsum , si possis , paulò apertius nostræ quoq; indigentiae clementer succurras ? Habebimus certè tibi pro eare non minores , quàm fortasse Spudastus ille aut Furnius tuus habeat gratias.

P A G. 57.

„ In puris generatione non processit &c.

Com. De puris generatione infrà pluribus , quam monstrabimus
141. longissimè à natura simplicis putredinis distare.

„ Cùm à calore calorem corrumpi dici-
„ mus &c.

Com. Tu quidem ita intelligis , sed nondum docuisti , Aristotelem
142. quoq; ita intelligere. Is enim scribit , Putredinem esse corruptionem insiti caloris , non autem esse corruptionem subiecti , cui insidet calor insitus : & quomodo illa corruptio caloris fiat , apertissimè docet : quia nimirum ab externo , qui est ambientis , disperdatur : Cur igitur tu ad subiectum caloris transfers id , quod ipse de calore pronunciat ? Porro subiectum natiui caloris per te est vltima materia , & temperatio misti : iam temperatio , & διέθεσις illa , non vno vel altero,

altero, sed iunctis omnibus principijs, nempe calido, frigido; humido sicco constat ac definitur: ergo per te caloris nativi subiectum, erit calor natiuus, id est ipsemet sui: aut duo fuerint calores nativi: alter qui est subiectum, vel subiecti pars & substantia, alter verò Accidens: id est, quod alicubi scripsit Galenus, nihil foedius ac turpius, quàm ad ambitionem philosophari. Præterquam tua ista glossa, Spudasti obiectio minimè diluitur. Quod enim subiectum nativi caloris? Humidum At nullus unquam humidum calori contrarium simpliciter pronunciauit. Aliàs enim, quomodo Aristotelea illa, humidi & calidi coniugatio in natura consisteret? coniungi copulariue in subiecto posse contraria, negat inquam is: Humore tamen & calore suum, idem definit aërem: & Medici quartum constituunt temperamentum. Est autem. Temperamentum sit caloris nativi subiectum: diximus hunc esse illius partem, & quidem præcipuam. Cum igitur calor externus in temperamentum aget, simul aget in calorem nativum: at non est calor calori contrarius. Sic eludet Spudastus responsionem tuam. Tu verò quid? Contrarium humido calorem esse per accidens dices: at hoc etiam modo calorem calori contrarium dicam, nempe quatenus euocat ut amicus, non atterit ut aduersarius, aut quatenus externus interno, extraneus naturali, immoderatus moderato: id quod dixere omnes ij, qui ad argumentum hoc, quo Argenterius Aristoteleos urgebat, responderunt. Cur igitur tu, quasi noua, nescio quæ eaq; acuta scilicet mysteria hic quoq; haberes, quæ tuo Spudasto reuelares, aliorum iudicio simpliciter esse voluisti contentus? Sed alio etiam modo, secundum vestram Mathematicam, dicam: Calorem calori aduersari. Quid ni? Certum est Authorem nostrum statuere, calorem externum putrefactionis primam causam, ὅταν ἰσχύει. Cum igitur usq; adeo præualet, ut internum augeat (sic vos) præter naturam agere maior in minorem dicitur calor. Deficit enim hic, excedit ille: quid autem

defectus calidi aliud, quàm frigus? ἢ δὲ ἐνδεῖα τῆς θερμότητος
 ἂν ᾖ. Falsum itaq; hoc etiam pacto fuerit id, quod tu scribis:
 Calorem externum non agere in internum, ut in frigus.

IBIDEM.

” Eraſt. Sciendum eſt ex Ariſtotelis, atq;
 ” aliorum tùm Philoſophorum, tùm Me-
 ” dicorum ſententia. &c.

Com. Neq; Ariſtoteles, neq; bonorum philoſophorum, aut Medico-
 143. rum ſententia, vnquam vel vsquam fuit, Mixti vt mixti ſimplicem
 ac naturalem interitum fieri, corrupto eius calore per μάſανſιν.
 Hæc enim corruptionis ſpecies, quatenus dico ibi accipitur, ſoli ex-
 terno & animalium igni, quorum vterq; quaſi quiddam per ſe eſt,
 non calori miſtorum ab Ariſtotele adſcribitur: nec tu contrarium
 probare inquam poteris. Quicquid igitur hîc rhetoricariſ, extrari-
 um eſt, & nihil eſt. Exponam autem iam tandem hoc loco pauci
 vniuerſam eorũ ſummam, quæ Ariſtoteles, & eius diſcipulus Theo-
 phraſtus, de duplici caloris interitu, ſcripta reliquerunt. & ille qui-
 dem 3. lib. de cœlo cap. 6. lib. de iuuent. & Senect. lib. de reſpir.
 ſect. 3. probl. 1. hic verò potiſſimum lib. de igne. Igitur, inquit Ari-
 ſtoteles, vt externi ignis, ita caloris animalis duplex eſt interitus,
 μάſανſις ἢ σβέſις. Quorum eum quidem, qui à ſeiſpſo patitur
 μάſανſιν: eum autem, quem à contrarijs σβέſιν, & illum γῆρας
 hunc βίαιον dicimus, lib. de iuuent. & ſenect. cap. 4. lib. de reſp.
 cap. 8. μάſανſις nimia quadam caloris copia euenit: etenim vbi cir-
 cumfuſus calor modum vſq; adeò excedat, vt alimentum non capiat,
 tùm id quod calidum eſt, φθείρεται μαραινόμενον. Quî fiat autem,
 vt excedens modum calor, alimento deſtituatur? quia magna caloris
 collecta copia, pabulum omne prius abſumit, quàm noua illi in ali-
 mentum

mentum suggeri ἀναδυμίαςις possit. Quocirca non solum tabescere paruum ignem à maiore, verum etiam lucernæ flammam ipsam per se, maiori impositam flammæ, consumi obseruamus. Causa vtri-
usque huius effectus eadem, quæ iam exposita est: quia nempe fo-
mentum, quod in minore flamma est, maior occupet, antequam ali-
ud adhibitum sit, lib. de luuent. & senect. cap. 5. Eandem sententiam
repetit lib. de long. & breu. vitæ cap. 3. & 5. quo loco docuit, mino-
rem flammam à maiore per accidens confici: quia videlicet pabulū
(καύνον ἵσθις dixit, quam alibi ἀναδυμίαςιν appellauerat: quod
tūm propter ineptam quorundam eius loci versionem, tūm propter
Leonici extraneam interpretationem annotasse placuit) quod minor
longo tempore, maior breui consumit. Si alimentum non capiant
(inquit) tam animata quam stirpes intereunt. Vt enim magna flam-
ma paruam absument, eo ipso, quod materiam nutritionis depasce-
tur: ita naturalis atq; insitus calor, cui primum concoquendi vis
tributa est, materiam dissipat cui inhaeret. Atq; in lib. de luuent. &
senect. allegato capite, explicans, quomodo nonnunquam fiat, vt
σβέσις & μάλασις, quæ alioquin species interitus quædam, contra
se distinctæ sunt, διὰ τὸ eueniant: frigore (ait) concoctionem pro-
hibente, materiam nutritionis instaurari, ac suggeri non posse calori,
quo is perduret. Vt omnibus his in locis videatur Philosophus μά-
λασις inopia sola humidi atq; exsiccatione desinire. Sed in sect. 3.
probl. 5. & 25. μάλασις plures complecti modos, quibusdam visum
fuit, de quo post. σβέσις porro ubiq; ferè dicit idem Philosophus in-
teritum caloris illum, qui à contrarijs fit. Contraria verò intelligit
ea, quæ cum frigoris, tūm humoris nimij causa, calorem ita cogunt,
vt is quasi elisu quodam, & compressu, vniuersim & confertim di-
uulsus contabescat. lib. de respir. cap. 8. & sect. 3. probl. 24. Sed
Theophrastus lib. de igne, duplicem & ipse statuit caloris corru-
ptionem: vnam ὅσπερ φυσικὴν, omni consumto humore cremabili,

quam esse testatur ὥσπερ φθίσις καὶ μάρανσις: Alteram ἐν τῶν
 ἐξωτέρῃ: quorū duo recenset genera, nempe frigus, & ea quæ cogna-
 ta, eius, qui interit caloris, dixerat antea, maiorem nimirum flam-
 mam, solem, æstatem, balnea, & si quid aliud huiusmodi sit, quod re-
 ferri ad calorem possit. Vbi illud primum obseruatione dignum est,
 Theophrastum causam illam, qua maiore calore marcescere minor
 dicitur, cum ad alimentum defectum, tum ad principij attenuationem
 referre: εἴτε τὴν τροφὴν ἀφαιρῶμεν, εἴτε τὴν ἀρχὴν ἐξαεῖρ,
 καὶ καταμαρῶντο τῷ ὑπεριχθῆναι: id quod etiam per suffocationem
 accidere, sed alio modo testatur, ἐν μαρῶναι καὶ ξηρῶναι τὴν ἀρχὴν
 ὥσπερ αὐθλίψιν τινὰ ποιεῖν, καὶ ἀποπίεσιν. Suprà indicauimus,
 quomodo Theophrastus ut Philosophus ἀρχὴν aliter hīc accipiat,
 quàm Galenus, qui ut Medicus, materiam & fomentum ipsum ignis
 eo nomine appellat. Alterum: extinctionem à contrario, tam fri-
 gore dico, quàm humido, ad suffocationem ab eodem Authore re-
 uocari: οὐ γὰρ τὸ ψυχρὸν ἢ ψυχρὸν σβέννυσσι πάντως ἀλλ' ἢ τὴν
 ἀρχὴν ἐπικλείει, καὶ καταλαμβάνει, id est, intercludit & occupat.
 Tertium: speciem hanc eandem corruptionis, quæ à contrarijs fit,
 similem naturali appellari: alteram verò quæ ἐφ' ἑαυτῷ κατὰπερ ἢ
 παρὰ φύσιν: cum tamen contra naturam esse nolit, cum maior
 flamma minorem conficit, quia maiorem vim à minore superari, mi-
 nime sit contra naturam, de quo mox. Postremò apud hunc eundem
 Aristotelis discipulum, tam suffocationem, & quicquid effluuium
 ignis retardat, siue principium opprimit, quàm cum maior ignis,
 minorem conficit σβέσιν & σβέννυθαι, multoties eodem loco dici,
 quemadmodum & apud Præceptorem, cum alibi, tum probl. 5.
 part. 3. quin imò corrumpi etiam defectu humidi, σβέννυθαι ibi-
 dem appellari, & probl. 24. τὸ γὰρ ἐλαῖς ἀναλυθέντος, συμμει-
 νει σβέννυθαι τὸ φῶς. Sed quorsum hæc dices? Horsum: ut benè fa-
 ceremus Spudasto tuo: ut occurreremus tuæ superstitioni, ambitio-
 σε φη-

ſæq̃ philoſophiæ: vt cognosceremus, quàm aptè modi corruptionis ignis, ex ijsdem Authoribus & Galeno, ſuperius expoſiti, ad hoſce duos nempe ὁρῆς & μάγας reuocari queant. De quo vno iam videndum. Inopia materiæ, quam calor ipſemet ſibi procurat, partim contra naturam, partim quaſi naturalem, imitatus Præceptorem Theophraſtus dixit: & hoc quidem, quia ὁ αἰὲρ τῶν ἔξωθεν non fiat, illud verò, quatenus idem ſeipſum conficere, ab omni natura alienum atque abhorrens videatur. Fuerit igitur hæc partim ὁρῆς. partim μάγας: Iam verò extingui ignem à frigore, Ariſtoteles βίανον dicit, Theophraſtus naturale: quia naturale ſit, contrarium contrario ſuo exitioſum eſſe: & contrarium contrarij ſit ἀντικείως φθαρείνῳ. Id itaq̃ illi ὁρῆς huic μάγας erit. Reſtingui verò etiam à cognatis cauſis, cùm illæ modum excedunt, etiam quaſi naturale eſt Theophraſto, quia contra naturam minimè ſit, minorem vim à maiore ſuperari: cum nimirũ vna vt exceſſus, altera, vt defectus ſe habeat, ad quæ duo reuocatur contrarietas omnis. Quid verò de flatu & alijs cauſis, quæ neq̃ cognatæ ſunt, neq̃ inter contraria eſſe recensendæ videntur? Sane, ſi vera ſint illa, quæ ſuprà ex Theophraſto & Galeno propoſuimus; quicquid ignem ideo reſtinguit, quia principium intercludat & opprimat, eodem habendum fuerit loco, quo frigus & humor: Vt enim duo hæc moderata corroborant ignem, & illud quidem colligendo partes eius, hic verò, quia ipſum fiat ὑπὲρ καύμα, & materia nutricationis: Si autem modum exceſſerint, immodicè intra cohibendo caloris effluuium, ipſumq̃ adeò principium comprimendo ſtrangulandoq̃, (quod etiam probl. 5. ſect. 3. ſcriptum eſt) interitum afferunt: ita ventilatio ſolidioris denſiorisue corporis circūpoſitio, atq̃ huiusmodi aliæ cauſæ. Omnia igitur hæc quidem ὁρῆς conſtituent: illa verò, quæ ad cognatas cauſas pertinent, μάγας. An, cum ignis natura, vt diximus, perpetuus quidam ſit effluxus,

tam per σβέσις quam per μάραυσις (vtraque enim harum, ut iam monstrauimus, effluuij ratio labefactatur) naturaliter interire dicitur? quid ni? An proprie tamen μάραυσις appellabitur, cum humidi defectu sequetur interitus? aut hoc quoque verum est, aut μάραυσις sit aliud quam arefieri. An igitur Aristoteles hunc modum naturalem, illum violentum dixit, respectu duntaxat animalis ignis, cuius certus est modus, certa quoque humoris portio, in quo ad certum tempus perduret? Sed dubitatur adhuc tamen, vtrum nimius motus, seu vehementior ventilatio, nimium dispergendo flammam, vel potius eam versus materiam quasi impingendo, & reprimendo impensius, calorem extinguat. Galenus vtrumque scribit, qui motum vehementiorem, quoad effectum hoc, aliàs cum aëre calidiore, nonnunquam cum frigidiore, allegato iam loco, lib. de usu respir. & lib. de rig. cap. 6 confert. Theophrastus autem iudicium hac de re suum nobis his exposuit verbis, ἐτι τῷτε φλογός ἐστι, καὶ ὑπὸ πνεύματος τοῦ μεγέθους: καὶ καὶ οὕτω ὀβέννυται, φθαρμένης, καὶ οὐχ ὥσπερ κατὰ χυομένης τῇ μείζονι κινήσει, ἀλλὰ τρύποντινὰ κατὰ φθαρσιν μένης, καὶ ἐνταῦθα τῆς ἀρχῆς. Igitur per flatum non ipsum effluuium (hic verus & legitimus est illius loci sensus, quem, ut paulò obscuriorem, Turnebus perperam reddidit) seu naturalis ipse motus flammæ ad superiora, magnitudine motus externi disiectatur, sed suffocatione corrumpitur etiam hinc (καὶ ἐνταῦθα) principium, quemadmodum ibi. Et vbi nam? in frigoris externi vehementioris occursatione nimia, & materiæ aliàs etiam foco idoneæ, plus a quo περιβέδου: quorum utroque τῇ ἀρχῇ κατὰ φθείρειναι proxime dixerat. Præterquam dictum ab eodem authore est, ignem non liberè effluentem contabescere absumpto humore: καὶ τῇ ἀποβρομῇ μὴ γίνεσθαι: καὶ ὥς οὕτως ἐκ μαράνεται, κατὰ αναλίσκομεν τὸ ὑγρὸν: Ut per flatum, absumptione quoque humoris interire ignis dici posse hoc modo videatur. Ex quo suboritur alia difficultas, quam attigimus etiam

mus etiam supra. Nam Aristoteles interitum ignis, qui propter indigentiam humidi accidit, ab eo discernit, qui γῆρας dicitur, probl. 5. sect. 3. γῆρας tamen non aliunde, quàm ex humidi defectu provenire, cum alibi, ut antea vidimus, tum eodem in loco testatur. Quid? quod probl. 22. sect. eiusdem, eodem prorsus modo, calorem animalis à vini calore superari atq; restingui docet, quo à nimio igne, vel à Sole ignis exiguus contabescit: cum tamen idem Author probl. 5. scriptum reliquerit, Vinum suapte natura calidum, liberalius epotum, interno calori adiunctum, efficacius atq; ocys humidum absumere, ac proinde illi inopiam pabuli, atq; interitum accelerare: & corruptionis modum huc, ibidem ante lineolas aliquot, ab externi caloris, ut ignis & Solis excessu, separarit. Postremo cum Aristoteles docuerit, maiore igni minorem tabescere, quia illo huic surripiatur humidum, Theophrastus verò etià aliam effectus huius causam proposuerit, Vter ipsorum rectius senserit? Aut si uterq; utrūq; recte voluerit, quando hoc verum? quando illud? Verum hæc Furnio alicui Patriæ Patri, atq; Antiquitatis defensori acerrimo decidenda, conciliandaq; inter se mutuo relinquemus. Non enim illi deerunt. IDEST, QUATENUS, FORTASSE, NON SEMPER, & alia istiusmodi subsidia, quibus hac etiam in parte Medicinæ artem à sordibus expurgare, ac suo pristino nitori, (siquidem hæ scilicet sordes illæ sunt, quæ sacram hanc artem maximè deformant, & non aliæ, & in quarum repurgatione desudandum Philosopho sit quàm maximè) restituere nobis possit. Attingere nos quoq; tamen ista cogemur infra. Sed ad tua iam Erasme, qui nec rem probe tenes, nec Philosophi sensum rectè assequeris. ἐν δ' αὖ τριτὸν τρίτον modum, quo corrumpitur animalis ignis, ille nec statuit nec statuere potest, qui μάερασιν ipsam (hic alter est corruptionis modus) definiuit, ut sit, cum calor ipse modum transiens, satis quo alatur ac sustentetur non habeat humidi Quid enim illud est, καὶ γὰρ ἂν ὑπερβαλῇ

ὑπερβῆκεν τὸ θερμόν, καὶ τροφήν ἂν μὴ λαμβάνῃ, *quàm illud, quod antea dixerat explicatius*, πολὺν συνάδραιοιζόμενον τὸ θερμόν, διὰ τὸ μὴ ἀναπνεῖν, μὴ δὲ κατὰ φύχιν εἶναι ταχὺ κατὰνα, λίσσεται τὴν τροφήν πρὶν ἐπιστῆναι τῇ ἀναθυμιάειν? *An non inquam ἐνδεῖα τροφήε hæc? Cur igitur tu vnum ab altero modum separasti? Deinde illud quoque falsum: secundum Aristotelem tres modos corruptionis ignis, in vñā ἐνδεῖαν τροφήε contrahi posse: quomodo enim σβέσις, ad alimentum penuriam reuocetur, per quam ignis, vel, à cognatis causis (ut cum Theophrasto loquar) distrahitur, atque dispergitur? (qua notione has ad μάξανσιν reuocasset, ne Aristoteles quidem ipse) vel ab immoderata ventilatione, vel à contrario ambientis frigore ἀπρόσφωτο καὶ βῆχτον quasi compressus eliditur, suffocaturque? Hæc igitur Aristoteles diuisionis, vera est interpretatio, quam iam denuò in angustam hanc summam tui Spudasti causa contraham. Interitus ignis aut à contrario, aut à seipso: A contrario, cùm subito, nimia quasi compressione elisus exstinguitur: A seipso, cùm suum absumit alimentum: Absumit autem cùm modum excedit: nam & secundum naturæ ordinem se habens, quia instrumentorum arefactorum vitio, ventilari satis nequit, & præter naturam quoque, cùm dico nō instrumentorum naturali vitio, sed quamcunque ob causam ipse acrior ac voracior redditus, citius dissipat, quicquid iam affluxit humidi, quam nouus vnde sustentetur commeatus adueniat. Quo loco notat Aristoteles, accidere aliquando (σύμβαινε δὲ ἀμφοτέρως: audis hæc (ut à contrario frigore, inopia etiam alimentum inuehatur: cùm nempe inualescens id, alimentum concoctionem atque apparatus omnem remoratur. Hæc simplex & germana est Aristoteles sententia interpretatio: Tua verò putridum somnium. Reliqua huc pertinentia, quia ista subinde repetere in gratiam Spudasti tui cogemur, habebis infra.*

A frigore extingui cùm dicimus, comple-
ctimur &c.

“
“

Com.

144.

Tu quidem complecteris: sed alij negabunt omnes modos, qui-
bus violenter extinguitur calor, ad frigus reuocari: ac dicent insu-
per, te confundere omnia turpiter. An non *μαρτυρεται* aliqua etiam
per te violenta? an non hæc à calore? Sanguinis etiam profusio, aut
immodica euacuatio, non alio respectu refrigerando dicitur inter-
imere calorem, quàm quia calorem exhaurit: cuius qualitatis defe-
ctus (inquit Aristoteles) refrigeratio quædam est. Quidni igitur,
etiam omnes, tam naturales, quàm non naturales caloris corruptio-
nes, vno frigoris verbulo complectaris? Iugulationem porro quis vn-
quam seiunxit, à sanguinis profusione? & strangulationem quis
vnquam inter causas refrigerantes recensuit, præter Spudastum?
Refrigerat illa quidem scio, quatenus calorem perdit, idq; etiam ipsa
furcis etiamnum suspensa cadauera (si loqui possent) tibi dicerent:
Sed non hoc nos quærimus: verùm vtrum iugulatio, quatenus refri-
gerat, calorem perdat. Si affirmes, irrideberis à Spudasto tuo, qui
suspensorum venas, ipsamq; adeò faciem totam intumescere, & o-
culos extra prominere, feruore nimirum intus aucto, ex impedita
respiratione, ac principij ventilatione intercepta (quod item in Cau-
sone, ob eandem causam fieri, sanguinis copiosior missio docet, per
quam illico tumor ac tensio venarum atq; Arteriarum vniuersi cor-
poris residet) cum prudentioribus dicet: imò verò à te ipso irride-
beris, qui pag. seq. tui (vt soles) oblitus, strangulationem ad *μαρ-
τυρεται* violentam ideo reuocas, quia non extinguat frigefaciendo,
sed propter denegatam respirationem, alimentum suum præprope-
re depascatur. *Αἰς*, negas: estne hoc philosophari? & Aristotele-
am de putrefactione sententiam, noua inauditaq; interpretatione,
illustrare? Et etiam ne tibi aqua ignem extinguit, vt frigida? Sed

de hoc cum Scaligero infra. Diuisionem verò subiecti, ad refrigerationem reducit Aristoteles cap. 8. lib. de respir. quatenus in magnis v. g. vulneribus, externi aeris frigidioris appulsu restingitur insitus calor.

P A G. 58.

„ Violenter autem μαρμαίρειται &c.

Com. Nunquam & nusquam reperiēs, ab Aristotele locis illis adductis
 145. calorem accusari, vt authorem quidem suæ ruinæ, nisi quatenus auctus est: auctum verò dici, nisi propter denegatam respirationem. Nam auctus, vel alieni caloris accessione, vel sui ipsius, (vt ita dicā) intensiōe, si liberam & minus impeditam respirationem, atq; vnā, vnde reficiat se in promptu habeat, secundū illius sententiam, quam superius produximus, nunquam extinguetur. Neq; etiam secundum eundem, illud omninò verum est, quod ais; propter negatam respirationem violenter tabescere animalis calorem. Aristoteles enim circa finem lib. de respir. naturale senium, quæ est naturalis calidi innati μαρμαίρει, intensiōe ipsius caloris, ex organorum respiratiōis nimia ariditate definit. Hoc verò, quid sit aliud, quam denegata expiratione non euentilari? Verba Philosophi tam sunt perspicua, vt qui aliter illa accipit, is reuera in summa luce tenebras querat. Sed tu, cū non intelligas, quo quidq; respectu, hoc aut illo loco à philosopho pronuncietur, quicquid hinc inde ex eius scriptis corrādere atq; accumulare potuisti, id omne ad tuam hanc nouam & reuera admirabilem interpretationem exornandam, citra omne rationis iudicium id est temere effudisti.

I B I D E M.

„ Cur verò naturaliter decrescens marcescere dicitur?
 „

Vbiq;

Vbiq; mirus es. Etiam si pabulo priuari calorem calore oporteat, ut marcor dicatur, non propterea tamen, si pabulo priuatur, statim naturaliter decrescere dicitur. Nam Aristoteles etiam per vim accidere marcorem docet. Mors (inquit) alia violenta, alia naturalis: Violenta cum externum est principium: Naturalis cum internum, & corporis constitutio, nullo aduenticio morbo correpta (nota) talis est, qualis ab initio fuit. Ergo nec naturalis animati marcor, in solo pabuli defectu spectatur, nec Spudasti tui responso satisfacis, qui causam non quaerit, quamobrem cum priuatur pabulo, sed quamobrem, cum naturaliter decrescit, marcescere dicatur calor. Imò satis à me factum illi est (inquies) hac responsione, qua assero, naturalem interitum definiri priuatione pabuli. Minimè gentium: nam ille de nouò quaeret: an non etiam priuatio quaedam humidi sit violenta? & quod te magis mordebit, cur naturalis potius dicitur ille interitus ignis, qui priuatione humidi sit, quàm qui effluuij ratione (in qua vna caloris natura spectatur) vel in ipso principio, vel alibi labefactata continget? De his, de his inquam, respondeo Erasme. Tua igitur inepta responsione omissa, vna superest à verbi significatione, (ad quam procul omni dubio, tum respexit Aristoteles) deducta causa. Dictum autem, ignis naturam eam esse, ut idem, ne temporis quidem momento permanens, continuò generetur, atq; fluminis instar perpetuò fluat, etiam si id propter celeritatem oculorum obtutum lateat. Ergo deficiente humido, in quod sese propaget αἰσίνεσθαι, id est arescere propriè dicitur. Nam frigoris causa non tam arescit, pabuli defectu, quàm vi contraria, quasi contra naturam suam comprimitur, extinguiturq; quod est σκέψασθαι. Ἀπλῶς igitur ignis per αἰσίνεσθαι corrumpi secundum naturam tum dicitur, cum suam ipse naturaliter quaerens vitam, vna eademq; opera, interitum sibi ipsi creat. Ideoq; Theophrastus ortui ignis eiusdem, interitum esse adnexum scribit: Quia dum semper ultra grassando, humorem

sibi assimilatur, quibusdam interim partibus intermoriatur, humore nimirum eorum, quæ primo deflagrant, absumpto: τὸ γὰρ πῦρ ἀντὶ ὑγρῶ τινὸς εἶναι δυνάτοιν. Sed nihilo tamen minus κατὰ τὴν hic etiam corruptionis modum, præter naturam ac violentus habetur: cum nempe ignis, vel externus dico, vel animalis, aliâs non secundum foci, in quo ardet, atq; humidi, in quo viget, naturalem constitutionem, suo fomento defraudatur. Hoc enim est illud οὐχ ἐμπαμείνω, id est, præter fatalem coherentiam effecti cum sua causa: & definitum modum ac tempus, quo natura cuiusq; rei ortum atq; interitum circumscripsit, obire. Quo ad effluuij verò rationem, ignis seipsum nunquam perdit, quia nunquam ipse per se, & citra externam vim, vel in principio, vel post, à suo naturali tenore discedit.

I B I D E M.

- „ Er. Non: Quoniam enim σβέσις omnis fit
 „ ab externa causa &c.

Com. Σβέσις est à contrario frigore, comprimente extinguenteq; calorem: Hoc Aristotelem est. Mixta naturaliter putrescunt, cum una ex intimis qualitatibus eius, quæ aliâs in amicabilem unionem convenire, quacunque occasione fortior facta, consocijs reliquis esse molesta incipit. hæc tua bella philosophia est pag. 24. Frigus est etiam una ex internis mixti qualitatibus, suapte natura contrarium atq; exitiosum calori, hoc si loqui illis liceat, etiam Asini dicant. Collige tu iam ex his hæc, Erasum multa dicere, pauca intelligere, raro sibi constare.

I B I D E M.

- „ Ambæ nempe à calore efficiuntur.

Com. Bone Deus, quàm plocerosus ubiq; est Dialogus hic tuus. Si quavis
 148. intima

intima qualitate oppositam debellante, putredo naturalis fit, quomodo omnis putredo est à calore? Et secundum insanam tuam interpretationem vndenam habes, putrefactionem mixti simplicem ac naturalem à calore fieri? Aristoteles enim, si te inquā audiamus, nihil huiusmodi expressit. Denique cum putrefactio tua violenta, non sit humidi detractio, cur ad μάρανσις referatur? Natiuus inquam calor, quomodo domi tuæ (nam in Licæo quid pronunciari debeat iā scimus) putrefactionis mixti (mixti dico) naturalis causa est? defectu? Vnde autem hic? absumptione humidi? Apage puerilia hæc: oppressione & attenuatione à contrario: excessu? vnde hic? à quo? quomodo? Quis igitur per te iam fuerit Author simplicis putrefactionis? Calor ne an frigus? Dic igitur rectius. Putrefactio simplex, quæ vna cap. 1. lib. 4. meteor. definitur, est à calore externo, euocante internum, & cum eo humidum: Igitur ad σβέσις rectissime reuocabitur, quæ est à cognatis causis. Non enim in illa propter absumptionem humidi deficit calor, sed exitu caloris ille quoque exit: non igitur μάρανσις ibi vlla. At σβέσις, inquiet, βίαιον ἔστι. Supra ad hoc tuum crassum σφάλμα etiam ex Theophrasto satis.

I B I D E M.

Er. Motus per σβέσις extinguit.

Succurramus Erasmi indigentia: Theophrastus sic: ἐπὶ καὶ ὑπὸ πνεύματος, μεγέθους: Modum subijcit, καὶ κατὰ οὗτω σβέννυται φερομένους, καὶ οὐχ ὡς περ κατὰ χυομένους, ἀλλὰ τὴν πορτὶνὰ κατὰ φθορὰς, καὶ ἐν ταῦθα τῆς ἀρχῆς. Quid hoc loco ἀρχῆς, supra dictum. Ergo per vehementem motum, non subtracto alimento, sed impensius oppresso principio, ignis corrumpitur: quia per eundem non ipsum pabulum, sed ipsum principium oppugnatur. Intremus iam magis. At non oppugnatur principium ipsum, nisi à contrario.

trario. Solum frigus videtur calori contrarium. Motus nihil eiusmodi est. An illum frigus asferre secum dices? Quale autem & quantum hoc, siue aëris, siue terrei halitus dicas, quod flammæ summum æstum attenuare, ac debellare possit? Quid igitur tu Erasste? Motum flammæ cohesionem diuidere: Recte hoc: (suprà enim diximus, duplici modo effluuij causa, in cuius certa quadam ratione ignis natura existit, interire hunc) sed neq; de omni igne *παθόν* & verum est, vt in ardentibus prunis cognosci potest: neq; solam esse causam, cur motus calorem perimat, suprà ex Galeno & Theophrasto diximus. Illud autem, quod subijcis quale? Quamquam dici possit, motum flammæ alimentum subtrahere, in locum alium transferendo &c. Prior pars tuæ philosophiæ manca: hæc falsa. Quonam transfert humorem motus? exemplum proferto, rationem exponito, dicito modum: tum fabulas tuas audiemus. Verum autem motus calefaciendo etiam perdat calorem, dubitatur. Nam augeri videtur flammæ, & carbonum ignitorum æstus, ventilatione, ex quo præproperea sequitur *ὑπεράπυκνότης* depastio, atq; ignis tabes. Tota hæc res in hunc modum habet. Motus, & exuscitat languentem (*κίνησις σπεννύουσα, καὶ ζωπυρεῖ*) & restringit, etiam bene alacrem ac vigentem ignē, (*ἡ δὲ αἰσχύνη καὶ ἀσύμμεττος ἀπέβηκε*) Exuscitat moderatus, colligendo partes eius: quod placuit Galeno quoq; lib. 6. Epidem. com. 6. ad sent. 2. & auferendo vnâ detrahendoq; excrementa, quibus obruitur ignis: carbonum nempe flagrantium cineres, flammæ verò crassiore illum fumum, qui è materia cremabili vnâ erumpit, vt eo videlicet modo, liberior pateat effluuij locus: atq; vnâ impingendo & insinuando in penitiores materiæ partes ignem, in quas ipse contra suæ naturæ impetum, vbi potissimum densior ac solidior materia est, vix reperet, ac se promoueret. Ex quibus apparet causa, quamobrem ventilatione lucerna plus consumat olei, lignaq; ipsa crementur citius: Cur item accē-

sa su-

sa superiore parte stipulae, vel paleae, vel rei alius huiusmodi solidioris, quæ aliàs promptissimè concipiat ignem, is tamen cùm nec successio humidi alimenti noua assidue vlla fiat (id quod in lucernarum & candelarum ellychnij sicciore rarioreq; substantia, imbuta tantum ea, vbi primum inhæsit ignis, cætera verò immersa oleo, pinguiue alio humore fieri videmus (nec ipse se, nisi ventiletur, in continuas materiæ subiectæ partes promoueat, è quibus se recreet, ibidem nempe subsistens, vbi primum inhæsit, mox elanguescat atq; intermoriatur: Contra verò, vbi inferiores eiusdem receptaculi sui partes primum occupauerit, sensim inde serpat in superiores, quas continuè depascitur, quoad absorptis omnibus, ipse quoq; perimatur. Extiterè alij, quibus robur hoc igni per motionem additum, ad aëris recentis appulsum referre placuit. Quasi non habeat ille semper aëris plusquam satis, vndiq; circumfusum ad partem: & credibilius non sit, vicinum atq; affinem, nonnihil videlicet iam mutatum, & quasi similem redditum, quam peregrinum, nec dum vlla naturæ cognatione sibi iunctum, recens in cursantem aërem, eidem fore longe gratiorem: vt ea ratione non euentilatus etiam, habeat vnde se reficiat, atq; vigescat. Sed in animalis corpore, dum exercetur (dices) vires acquirit calor, vbi tamen eiusmodi aëris aut flatus agitatio locum habere videatur nullum. Verùm perinde est, siue in aërem flamma, siue in hanc incurrat ille, vt ex probl. 17. sect. 5. cognosci potest. Silente prorsus aura, hinc inde celerius commota fax, non ita pridem extincta, mox denuo flammam æquè concipit, ac si immota ipsa, aëris impulsu atq; agitatione sollicitaretur. Omnino enim firmitas igni additur, motu, quia ὅτι πορὰ τινὶ καὶ πύρρι τὸ πῦρ: quo etiam pertinet illud, τὸ πῦρ ὁποῦ πνεύματος τις φύσις. Quanquam in animalibus, quamobrem motus calorem cieat, altera & non postrema causa est: quia nimirum inter attollenda, & contra naturæ impetum dimouenda membra, respirationem sub-

inde

inde cohibere necesse sit, ut est in sect. 5. probl. 9. & x. Sed disertè 2. de gener. animal. cap. 4. & lib. de somn. & vigil. cap. 2. scriptum. Intenduntur enim eo modo nervi, quasi nisu quodam, immisso à corde spiritu, unde robur: quemadmodum eodem emissio, laxantur. Iam verò quid aliud est, respirationem cohibere, quàm liberius diffundentem se calorem, reuocare colligereq; ut eo pacto reddatur valentior? Infra etiam hac de re pauca aliquot subijcimus. Porro effectus unus hic, alterius cuiusdam, nobis causam indicat. Nam dum flatus in densiorem illum coactumq; ignem incurrendo, comprimit eum versus principium, ut antea ex Theophrasto & Galeno diximus, simul etiam suis quasi minimis inter minima illius, vi subiens, eundem rarefacit: Vnde ex ardentibus prunis insufflatione suscitatur flamma: quod idem est, ac si densum & coactum ignem, aëris appulsu rarescere dicas. Si igitur circa principium, quod densius est, & è quo flamma erumpit, satis exhalet cremabilis halitus (cuiusmodi in carbonibus, quorum substantia solidior, aridiorq; nullus propè inest) continuatione seruata, sursum versus, naturali suo impetu fluens, porre etiamq; longius, sensim in arctum cogitur, usq; dum accuminetur. In imò enim quasi basi, primordium habet valentissimum, vberimumq;: tractu deinde (continuatione tamen retenta) magis magisq; angustatur semper, quo longius ab illo recedit, donec in acumen desinens, imbecillitate languescat. Sic malim: quàm quemadmodum Scaliger. A basi latiore (inquit ille) prodians ignis, tenuis ipse naturæ, tenuem figuram capit: in quam tanquam in suam abit, discedens à peregrina. Quasi scilicet tenuitas ignis figura, & non substantia definiatur. Sed ad rem. In hunc modum igni robur additur motu. Iam verò immo dico & vehementiore idem extinguitur: Et flamma quidem, quia rarescit inde usq; adeò, ut aërescat, id est, desinat esse flamma, & confertim diuisa distractaq; à principio suo, intercisa eo modo ef-

fluxus

fluxus continuatione emoriatur. In ardentibus prunis, propter allatam superius causam id non fit: eadem tamen aëris incursatione rarefactus ignis, in flammam emicat. Postrema ratio, qua motus momento restinguit flammam, est absumptio pabuli, confertim ac subito procurata. Ita inquam isti: Quod nobis tamen, quia repugnare videatur sensui, minus arridet. Scimus etiam, quid de duplici alimento ignis, exemplo à Lucernarum duplici humore, illo inquam, qui in Ellychnij substantiam iam subiit, proximum ignis nutrimentum, & altero, qui ab hoc longius abest, accepto, ex Galeni commentarijs afferri soleat: Sed cuiusmodi id obsecro? Motu illo rarefactam ac distractam flammam: proindeq; restinctam dicimus, non corroboratam: qui potuerit igitur, ictu oculi, quicquid illa sibi apparauerat, ut esset proximus, ex quo resecta recrearetur humor, deperdere, absorbereq;? Aliàs acriore ac maiore afflatu lacessente, ligna citius cremari, lucernæq; & candelæ flammam, ventilatione (modificata illa dico, qua non interimatur) plus humoris consumere, iam dictum satis antea.

P A G. 59.

Aristoteles certè hunc modum ad *τῆς* resp *“*
 reuocat lib. de respir. capite 8. &c. *“*

Quid? etiamne tu nos usq; adeò cecos ac planè stupidos facis, Com. qui te autoritate Aristotelea ad tuæ causæ patrocinium abuti, si-
mus passuri? De extinctione caloris à frigore, loqui Aristotelem ibi 150.
consitentur omnes: de illa verò, quæ est à motu, præter Erasum ne-
mo concedit. Deceptus hic noster est, verbo illo διασπέννενον: cuius
verum sensum, quem nos suprà expressimus, minimè assequi potuit.

I B I D E M.

„ Cùm prohibetur calidi respiratio, vel re-
 „ frigeratio marcescere dicitur.

Com. 151. Quando in re, quæ est præter rem, adeò superstitiosus es, oppo-
 nemus tuæ superstitioni, Theophrasti verba: ὁμοίως δὲ, καὶ ἢ ὑπὸ
 τοῦ πνίγεσθαι, σβέσις: Quid ibi πνίγεσθαι? comprimi principi-
 um prohibita respiratione, ut eo modo contabescat calor: quanquam
 inferius dicat, καὶ τὴν ἀπορροήν μὴ γίνεσθαι τὴν τοῦ πυρός
 (quod etiam in suffocatione fit) ἐν μαζαίνεται κατὰ ἀναλίσκομεν
 τοῦ ὕψους. Adeamus Aristotelem, quem etiam aduocas, ut tuæ su-
 perstitioni patrocinetur. Primum, lib. de long. & breu. vitæ cap.
 3. vel 5. nihil eiusmodi habet. Marcescere nimirum calorem dici,
 cùm eius refrigeratio prohibetur. Deinde, tota illa disputatio de
 caus. long. ac breuit. vitæ animatorum est, non autem Mixtorum
 durationis. Substantias elementorum ita esse natura comparatas, an-
 tea dixerat Aristoteles, ut contrarijs qualitibus sese mutuò consi-
 ciant, atq; ex sese vicissim procreentur. Ideoq; necessum etiam esse,
 ut causam ortus omnis atq; interitus Mixtorum corporum, eisdem
 qualitibus & corporibus (ex quibus scilicet constitutæ etiam sunt)
 adscribamus. Ut autem nemo in Peripatetica Schola inficiari ausus
 est hæctenus, res caducas omnes, partium mixtionis, id est, elemen-
 torum gratia, motionibus, alterationibusq; obnoxias esse, ita paucis-
 simi affirmarunt, mutationis & corruptionis earundem causam, a-
 liunde primum, quàm ab externo contrario esse petendam. Vna ma-
 teria est, propter quam nulla res caduca, eodem perpetuò manere
 statu valet. Igitur, ut contrariæ qualitates ipsæ per se alicubi esse,
 aut subsistere separatim nequeunt, (aliàs enim earum nulla esset
 mutatio) sed alicubi tamen propter materiam sunt, id est necessariò
 materiæ insunt: ita illic ubi sunt, id est, in materia propter innatam
 eius ad species contrarias propensionem, ex necessitate mutabiles
 erunt.

erunt. A quo autem mutabiles? à contrario. Sed contrarietatis duplex est ratio (inquit Aristoteles) una excrementorum, qua intrinsecus corrumpitur corpus, altera continentis. In animato corpore, ut utraq; locum habeat, in mixto certè inanimi, prior illa nulla est prorsus: ideoq; lib. 2. de plant. cap. 1. scriptum est, nihil ex metallis aut lapidibus vel alijs mixtis effluere superuacui: Non enim aluntur illa intus. Vnde igitur effluuium? Sudorem fortasse obijcient, quo marmoreæ statua vdo præsertim cælo respersæ videntur. Sed non ab internis partibus erumpit lchor ille, verum calidior & crassior aër circumfluens, marmoris frigore coactus, ut & in parietibus balneorum mutatur, rorisq; instar adhærescit illi. Impurorum autem elementorum, & quæ contrariorum excretionibus redundant, ut ignis, alia ratio. Te verò, quantum video, decepit etiam falsa quorundam interpretatio, quam consulisti. Obseruare autem debuisti, Aristotelem ipsum, cum cognouisset, propositionem illam à se pronuntiatam: ἐτι δὲ καὶ ἐι ἀνάγκη περίττωμα ποιεῖν &c. non esse simpliciter καθολὸν veram, sed in animatis duntaxat, hæc subiunxisse: ἐι δὲ πᾶσι ἐξελάνοιτο ἐνεργείᾳ (nota, nam alioquin in mixtis, secundum sententiam ipsius, inest & præsto quidem est semper contrarium) sed non ἐνεργείᾳ ἐναντίου (id est superuacuum) καὶ ἐνταῦθα ἀφαιρούμενον ἄρτιον, ἐι οὐ ἄλλῃ ὑπὸ τῷ περιέχοντι φάεινται, ἐπὶ δὲ ὅμῃ ἰκανόν ἐκ τῶν ἐιρημένων ἔσω. Ideoq; Galenus lib. 1. de tuend. san. cap. 2. tria numerans, quorum causa consensescere, ac labefactari necesse sit animalium corpus, & primum quidem, quia humore natiuo sensim per calorem absumpto sicciora fiant: alterum verò, quod perpetuus sit totius substantiæ fluor, quem insitus idem calor excitat, turpiter hallucinatus est: cum illam omni genito corpori, corruptelæ, interitusq; connotatam necessitatem, hanc verò animalium præsertim corporibus accidere pronunciauit. Nam & priorem illam interitus causam esse nullam, alibi monstrauimus, & neu-

tram in rebus inanimis cerni, aut ullo modo habere locum posse, certum est. Quid verò cap. 5. lib. de Iuuent. & senect.? Hæc: carbonēs accensi si continenter operiantur, suffocati ἀποσβέννυνται τὰ χεῶς. Neq; ipsi igitur Aristoteli, prorsus est μάρανσις, cū prohibetur calidi respiratio: ideoq; cap. 17. lib. de respir. μάρανσις definitur, ut sit κατὰ φύσιν, καὶ διὰ χεῶν μῆκος: Quasi violenta illa ad σβέσις eatenus reducatur, quatenus à contrario potius, nempe præternaturali calore, quàm naturali inducitur: Nec ὑπὸ τῷ ἐναντίῳ sed ὑπὸ τῷ ἐναντίῳ fieri σβέσις ab eodem dicebatur, ut intelligeremus, non frigus tantum, sed & humorem, flatum, adeoq; calorem ipsum calori aduersari. In probl. 5. sect. 3. ter etiam verbum σβέσις ad illos flammæ interitus accommodatum, qui consumptione materiæ propriæ fiunt, suprâ indicauimus.

I B I D E M.

„ Cū paruus ignis à maiori extinguitur &c.

Com. Non id hoc loco declarare debuisti: quomodo inquam μάρανσις
 152. quædam violenta sit, à calore quidem externo, calore tamen induta: ut propterea rectè affirmauerit Aristoteles, calorem per μάρανσιν à seipso corrumpi: id enim lippis erat, ac tonsoribus notum: Sed illud potius, quomodo maior ignis minorem extinguat. Suprà quod attigimus, id nunc denuò repetemus, & paulò enodatiùs explicabimus. Aristoteles, ut audiuisti, minorem flammam à maiore consumi disertè scripsit: Theophrastus eius discipulus lib. de igne idem tradidit. De causa quæritur: ille per accidens id fieri affirmat: propterea quod nimirum multa flamma, citius, quicquid subest pabuli, consumit: quo minor longo nutriri ac foueri tempore potuisset. Ideo enim ab Aristotele in medium adducitur φαυλόμειον hoc, ut inde probet ignem nutrimento indigere, atq; ex eo deinde, quod erat ipsi propositum excrementa ab eodem generari. Nam
 quo

quò plus materiæ ignis depascitur, eò plus etiam fumi, magisq; confertim, et ocyus, tanquam reliquias, et alimenti superuacua quedam emittit. Ut demùm inde colligeret, interitus ac perpeſſionis ignis cauſam, ſi non ab externo còtrario, nempe continente, ab interno tamen peti licere. Sed Theophrastus ut dixi, aliam videtur aſerre. Sic enim ad quaſitum hoc reſpondet, ἢ ἴτε τὴν τροφὴν ἀφαιρούμενον, ἢ τὸ ἔξωθεν τὴν ἀρχήν. Quid igitur iſtis in mentem venit, cùm docuere nos, maiori flamma minorem propterea diſperdi, quod hanc ad ſe attrahat illa? Attrahi ab igne humidum, id eſt, moueri ad ignem in locum illius, qui conſumptus eſt, vacui ratione, humidum ſcimus. Ignem verò ab igne attrahi, contra naturæ ordinem eſt: quorſum enim? Verum igitur eſt, partim extenuato principio, ut in flamma, partim detracto eidem humore, maiori aſtu minorem conſici. Verùm in part. 3. probl. 5. ſcriptum eſt, corpus animalis refrigerari, cùm inſitus calor, vel à nimio ambientis frigore intro ibi còerceatur vel extinguitur. Extingui porrò, aut eadem frigoris qualitate aduerſaria, aut à ſeipſo, cùm dico, ſe per ætatum decurſus tabeſcit, aut externi caloris exceſſu. Subijcit autem, præter hoſce modos, alium ſubeſſe, cùm deleta materia, qua quiſq; calor ſuſtentatur et alitur, calor etiam ipſe aboletur. At facile eſt intelligere, vitium non in Ariſtotelea ſententia, ſed in ipſo contextu ſubeſſe. Quia tam per ſenectutem, quàm per exceſſum externi caloris, diſſipatione humoris, deficit internus calor. In probl. 25. ſect. eiſdem, eadem repetitur, atq; eodem modo deciditur quaſtio: neq; tamen quartus ullus modus extinctionis caloris, tribus commemoratis adiſcitur: vel tertius etiam modus aliter accipitur, quàm, quo deleta caloris materia, calor etiam ipſe ſimul aboletur: quod ad tertium corrumpendi modum retulerat probl. 22. Sic enim de vino loquens ait: ὦν γὰρ θερμός ὁ οἶνος, μετὰ τῆς φύσεως ὑπαρχούσης θερμότητος, μᾶλλον ἀναλίσκει, τὰ ἐν τῷ σώματι ὑπάρχοντα ἐφόδια τῷ οἰκείῳ

θερμῶ. Communicatum (inquit) innati caloris, absument externus Vini:
 unde refrigeratio. Et clara aliàs est, quam supra exposuimus, sen-
 tentia Aristotelis lib. de long. & breuit. vita cap. 5. & 3. scripta:
 ὥς περ γὰρ ἡ πολλὴ φλόξ κατακαίει καὶ φθείρει τὴν ὀλίγην, τῷ
 τὴν τροφήν ἀναλίσκειν &c. Ergo verba illa problematis 5. ὅτι δὲ
 καὶ πάντα τὰ ἐξηκόμενα, aut ociosi alicuius Spudasti glossema sunt,
 irreptitiāq; prorsus: aut absq; illo καὶ legenda: vt de sequēs (ἀναί-
 σε θεῖσιν δὲ) non ὑπεξαιρετική, aut ἀναιρετική, sed ἐξηγητική part-
 icula sit. Sed affinitas tractationis admonet nos, vt obiter Scaligeri
 supinitatem notemus. Aquā etiam feruentissimā (inquit is) restitu-
gitur ignis, propter frigiditatem, quā cum potentia inesset, sub for-
ma aquæ, ad pristinum actum ab ipsa forma reducitur. Non potuit
 (inquam ego) absurdius dici. A frigidissimo etiam aëre non restitu-
gitur ignis: Primum autem ac summum frigidorum esse hūc Sto-
ici placuit, & placet etiamnum multis: esseq; eius frigiditatem a-
criorem atq; efficaciorē aquæ frigiditate, omnibus constat. Dein-
de vno eodemq; temporis momento, feruere aquam, & natiuam su-
am frigiditatem in actum producere, hoc vnum ex illis est, quæ fi-
eri nequeunt. Simul enim essent in eodem aquæ minimo, summus æ-
stus & frigus (Est inquit, & quidem secundum omnes partes,
 non secundum tamen omnes dimensiones aquæ. At hæc inter se pu-
 gnare quis non videt? Diuisio enim physici corporis, secundum vnā
 dimensionem, omnes illius partes non comprehendit, nisi eatenus,
 quatenus aliarum quoq; dimensionum fines attingit) aut natia fri-
 giditas remissior, ardore etiam illo aduenticio & summo præsentē,
 suam nihilominus vim atq; ἐνέργειαν exeret. In aqua feruente nulla
frigiditas actu, tam inquam primo actu, quam secundo. Ergo er-
 rauit Cesalpini, qui voluit innatam aquæ frigiditatem non auferri
 permanente aqua. Nulla enim inquam aquæ innata frigiditas, sed
quasi materia est, nunc quidem huius, aliàs opposita qualitatis, pro
 continētis

Refut. Scs.
 lig:

Erat Cesalp.

continentis nimirum, quo tangitur, conditione, capax. Aristoteles minus sibi constare videtur, cum summum alias frigus, tanquam nativum aquæ adscribit, aliàs calidi & insiti aliquid, eandem obtemere significat, cum uniuerso illo educto congelari docet: Vel affirmandum fuerit, nativam aquæ corporaturam, non liquidam & fluxilem, sed solidam esse, quod secundum Aristotelis doctrinam absurdum est. Verum, ut ad nostra redeamus, Aqua id habet nativum ac proprium, quo aqua est, ut fluida atq; humida sit: Vtrumvis horum ex toto illi demas, non fuerit amplius aqua: futura tamen aliàs semper, siue inquam calida, siue frigida fiat: quas qualitates, pro ambientis corporis conditione, tanquam ex toto aduenticias, recipit, ac subinde mutat: tantum abest, ut illud verum sit, quod Vives docuit: Aquam nempe calefactam per humiditatem reduci ad pristinam suam frigiditatem: vel quod Scaliger, interno ac nativo frigore attenuare atq; abigere externum illum atq; non fixum astum. A quo enim id? non certè per se à forma ut demonstravit acutissimus ille philosophus Achill. lib. 3. de elementis: Sic enim non à qualitate, sed à substantia primum esset ἀκίνητος & non amplius à ratione cōtrarietatis induceretur. Verum neq; interuentu aliūs qualitatis, id præstare forma possit. Cuius enim? actū frigiditatis nulla: facultas verò naturalis, est. priuatio duntaxat 5. Metaphys. cap. de quali: per quam agit quidem, sed qui actū talis est agens; quale illud quod agitur, non qui nec actū nec potentia talis est. 2. de ort. animal. cap. 6. Sed neq; humore aquæ siccitatem ignis tolli, consecutione verò quadam, feruorem eiusdem restingui verum est. Præterquam enim quod humor, ut humor, non aduersatur igni sed ut densitati grauitatiq; iunctus, quemadmodum Buccaferrea ad lib. 2. de ort. & inter. cont. 23. rectissimè affirmauit: qui etiam siccum dicit ignem natura, non vi & effectū, is nondum nouit quid sit esse siccum. Vel aliam igitur siccæ definitionem proferat nobis. A-

lor, siquidem calor non potest ad nosq; aristote-

satio siccæ patitur, cuius potest equi dicitur cum humi-

ditate, ut in aere patet qd natiue calidus et humidus.

Viv. 2. ab:

m. 2. 2. 2.

Qual. 2. ab:

cap:

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

2. 2. 2. 2.

aristoteles necesse est : vel toties eum esse deceptum affirmare cogi-
 mur , quoties Terram cum igne conferens , utriq; summam siccita-
 tem adscribit. Vna itaq; restat iam suprà exposita ratio, qua Aqua
 ignem extinguat , nempe, effluuij ac transpirationis illius subita in-
 terceptio. Nam densitate ac lentore suo , id commodè ac promptè
 præstare potest. Adde his liquiditatem ac tenuitatem, quarum al-
 tera promptè per omnes ignis partes fundi, altera ad minima etiam
 usq; sese insinuare potest. Sic cum ignita, ut lignum, lapis, ferrum,
 restinguenda sunt, aquam aceto permisceri diximus , ut tenuior eo
 modo redditus liquor, non eum, qui se foris tantum monstrat, ignem,
 sed penitus sese insinuans, illum etiam, qui in tus latet, æstus atq; in-
 cendij fomitem opprimat : & Theophrastus acetum oui candido
 admistum, quorum vnum lentum, alterum penetrabile est, aduer-
 sus incēdia bellicarum machinarum præsentissimum efficacissimūq;
 auxilium esse prædicat. Cognosci etiam ex his potest , quàm falsò
 promittant Medici, se ambustarum quocunq; igne partium, ijs qua
 empyreuma extrahunt, dolorem lenituros, id est, benè agendo, quàm
 malè tamen sentiant. Quid intelligunt extrahere ? Ignem igni at-
 trahi quis dicat, aut persuaderi patiatur sibi ? Alij extrahere in-
 terpretantur, dissipare attenuareq;. Sed cur vel parte aliqua in-
 flammatus, vel toto corpore febricitantes, non etiam propè luculen-
 tum ignem, aut in hypocausto vel Laconico benè calente collocamus
 potius, ut ambientis æstus dissipetur extenueturq; eorum calor, quàm
 in thalamo vndiq; perspirabili, ut frigidiorē subinde inspirent au-
 ram ? Et remedia, quæ ambustis succurrunt, ætū non calent : tanto
 minus calidiora empyreumate ab igne relicto dici debent. Actū
 inquam nec primo nec secundo calent. Admotā rerò , atq; eo modo
 succensa, tam dissipabunt empyreuma, quàm febricitantis feruorem,
 propinatum vinum : inflammata partis æstus, admotum calidum
 oleum : paleæ flammam, suppositæ stipulæ. Adeò isti, quod ab A-
 ristotele

ristotele ac Theophrasto bona ratione dictum est, de externa flamma, minorem inquam à maiore non subtractione tantum alimenti, sed etiam principij seu effluuij attenuatione restingui, perperam accipiunt, & citrà ullam limitationem temerè usurpare, ubiq; consueuerunt. Quidam sic: extrahere nihil hoc quidem loco esse aliud, quàm acres fulgines, & vstionis scintillas, sub densata ex ambustione cute, delitescentes expedire, vt laxata cuticula foràs exeant. Rectè: Cur igitur commodius hoc areoticis non præstemus, quàm alio cum sale aut aqua, in qua sit extincta calx (quæ nescio quàm obrem à nonnullis areoticis accenseantur) porris, cepæ succo, vrina benè calente, oleo frixo ex sale, atramento scriptorio, & id genus alijs? Igitur vna restat ratio, consumptio, dissipatioq; Ichorosarum tenuitatum, quæ promptè ex dolore, à subita ignis actione, eaq; in minima vsq; partu (omnia enim æquè, eodem momento temporis afficit ignis appulsus, quod alijs, continuum secantibus, non accidit) inducta (non autem ex vacui fuga, vt aiunt) in partem influit, vnde dolor ex tensione, ac pustularum ortus ex subeunte humore. Sic certè malim, quàm densata cute halitus in Ichores verti, vnde vesica & exulceratio. Id autem prædictorum, atq; aliorum huiusmodi vi fit, quæ cum calore vehementi, tenuitatem etiam partium, qua sese intrò per condensatam vi ignis cutim, promptè inferre atq; insinuare actuale humiditatem, qua induratum igne cutim emollire, spiracula relaxare, ac rarefacere possunt, coniunctam habent. Quæ sanè omnia dura densaq; cute accommodatis diaphoreticis, non autem areoticis obtineas. De his etiam Theophrastus sic: τοι δὲ μὴ ἐπαίρεισθαι τὰ κατὰ τὸ αὐτὸ, καὶ εἶτι τοιούτου ἕτερον, ἢ πλείων θερμότης κατὰ τὴν τῆς ἐλάττης, καὶ ἀνάγκη αἰνῶσα τὴν γινομένην συντηξίμην, ἢ ὡς αἱ φλυκταίνουσι, καὶ κατὰ μαρμαίνουσα καὶ συμφέγουσα τὴν ἀρχήν: quæ ex ore Præceptoris acceperat sect. i. probl. 55. sed manca & mutila. Hic enim sic: τὸ δὲ θερμὸν ἐκ πνεύματος τοῦ

καὶ ἔξωτον ποιεῖ τῷ πνεύματι ἀραιῶν τὴν σάρκα. *Iam tua etiam
 percurremus Erasme. μάρανσις vocat Aristoteles lib. de iuvent. &
 senect. interitum, qui à seipso fit: σβέσις autem, qui à contrarijs: &
 illud senium, hanc violentiam dici vult: ergò marcorem non censuit
 esse violentum: idem habes lib. de respir. quo loco violentum interi-
 tum opponit marciori, qui aucto calore fit: Perinde est autem seipso
 nō refrigeratum, vel satis aliàs euentilatum, externi tamen consortio
 augeri calorem. Quibus tibi nunc occurrere volumus, vt superstitione
 ac lubricitas philosophiæ tuæ tibi constaret. Dicemus quoq; nullibi
 Aristotelem ad μάρανσις retulisse, vt tu scribis, exustionem. Maio-
 rem flammam similitudine quadam exurere & conficere minorem
 scripsit sub finem lib. de long. & breuit. vitæ: nec non de iuvent. &
 senect. verum non propriè tum vocabulum exurit, & id quod ex-
 uri aptum est, usurpauit. Flamma enim flammam non adurit: cum
 lib. 4. meteor. doceamur, rustile id esse, quod vel à calore. solum vel
ab hoc & frigore, ex aqua & terra concretum humidum in mea-
tibus obtineat, concipiendo igni aptum, vel quod idem est in ignem
mutabile (hoc enim est illud superari ab igne) atq; ipsum deniq;
 concepto, humidi causa, igne, aut cum flamma aut citra hanc, in ci-
 neres verti possit. Quas conditiones si quis de igne affirmet, ne is sit
 stupidus? Ergo non de flamma sed de flammæ pabulo, cuius copia
 existit, inopia deficit ignis, ita locutus est: Et quo sensu? vt doceret
 eundem prorsus esse modum, quo natiuus calor seipse paulatim, &
 quo alieni accessione confertim ac celeriter, qua conditione definitur
 exustio, extingui consuevit. Vterq; interitus modus ad μάρανσις re-
 uocandus: & vterq; perpetuò naturalis igni, cum non alio, quam
 hoc ipso ignis naturaliter, id est, suæ naturæ relictus extinguat se.
 Quo ad hoc igitur, igni vt igni nihil violenti accidit: quemadmodum
 etiam citra vim intenditur aut crescit. Verum vt huius aut illius a-
 nimalis igni, hæc quidem naturalis dicitur, violenta illa, interitus ra-
 tio: quod*

tio: quod Aristoteles lib. de respir. cap. toties allegato, cū duplicem constituit mortem, voluit. Ideo ignem quidem à seipso tam alterius externi, quam nullius eiusmodi accessione mutato vel aucto, per marcorem corrumpi, docet: atq; hoc dici senium: per σβέσις autem à contrario: atq; hanc esse violentiam quandam. Animal tamen tum naturaliter interire tantum, cū causam interitus externam & non aduenticiam, sed internam duntaxat habuit. Hæc quia Erasus non discreuit, ut alibi, ita & hîc & secum pugnat, & cum Aristotele.

I B I D E M.

Sp. In 3. sect. probl. 7. distinguit hunc modum à marcore &c.

“

“

Qualis Antiphona dicunt nostri, tale Responsorium: Spudastes ubiq; bardus dubitando: Erasus etiam respondendo ubiq; ineptus. Com. 153.
Ecce: Quærit ille causam, quamobrem Aristoteles allegato loco, Marcorem ab eo interitus modo distinguat, quo parvus ignis à maiore extinguitur: cuius tamen alius necessario sit illius loci sensus, ut vidimus antea. Respondet autem hic: Aristotelem ibi, ut alibi, nonnunquam minus accuratè locutum: cū tamen suprâ ubiq;, secundum eiusdem, Erasmi dico, sententiam Aristoteles loqui, quam accuratissimè ubiq; consueverit. Locum illum consulant Lectores, in quo exponuntur causæ, cur ebrij, & qui liberalius merum hauserunt, tremant. Vbi in causarum illarum distinctione, ne mentio quidem ulla marcoris fit, imò contrâ σβέσις appellatur corruptio caloris, tam ea, quæ progressu ætatis ut in senectâ, quam quæ caloris excessu fit, quas alibi tamen, imò verò etiam eodem problemate paulò post ad μάλασις refert. Sed probl. 25. sect. eiusdem expressè μάλασις dicit, cū ab alieno æstu, ut ignis in Sole & lucerna apud ignem, restinguitur. Verùm quæ tandem ratio est huiusmodi quoq;

interitus? Subtractione humidi, ut supra vidimus. Etiam verò si modi isti omnes corruptionis caloris, qui à contrario fieri non dicuntur, in idem recidant, nihiló tamen minus ideo distinguuntur ab Aristotele, ut subtractionem ὑπεκλύματος non modò à calore, sed etiam à frigore, aut indurante humorem, ut est in problemate 22. aut eiusdem generationem prohibente, ut est in lib. de respir. nec non tam à naturali, quàm præternaturali calore, ut proble. 5. & 25. sect. 3. esse posse, monstraret. Paucis falsum est, Aristotelem allegato loco distinguere combustionem à marcore, qui & simpliciter omnem corruptionem caloris σβέσις eo loco nominat, & id, quod antea σβέσις dixerat, paulò post μάρανσις appellat.

I B I D E M.

- „ Spud. Sicné corrumpitur calor ingenitus
 „ ab alieno per putrefactionem, ut ignis
 „ parvus ab igne maiore? Eraſt. non ar-
 „ bitror.

Com. Dij perdant Philosophiam istam: ne Spudastum illum miserum
 154. ipsa perdat. Ignis ne qui adurit alienam materiam, per eius tantum superficiem, aut certas duntaxat partes excurrit, non autem æquè per omnes quas adurit? Physicum omne agens contactu agit: quomodo vret omnes ignis partes, nisi omnes occupet? Sed mittamus hoc, quod nimis & crassum & monstrosum est. Spudastes querit, utrù eodem modo corrumpatur calor natiuus ab alieno per putredinẽ, quo extinguitur parvus ignis à magno: Tu ad hoc nihil. Nam siue calor natiuus per aliquot duntaxat & nõ æquè per omnes proprii subiecti partes sit fusus: externus autẽ atq; adurens, superficiei tantũ inhereat, nihilominus Spudasti dubitatio integra & indecisa restat. Deinde Spudastes collationẽ instituit, inter calorem magnum adurentem,

rentem, & calorem putrescentem, quatenus uterq; corrumpere, & ille quidem exiguum, hic verò proprium cuiusq; calorem dicitur. Tu eam accipis de calore proprio, quatenus omnibus mixti partibus aequè infidet: & adurente, quatenus certis duntaxat inhaeret partibus. Sed neq; etiam dicere te ad rem potuisse aliquid, iam planum faciam. Calor adurens non omnes statim occupat subiecti partes: hæc tua est: Calore putrescente quoq; non omnes simul ac semel (vtor verbis quæ pag. 37. & aliàs multoties superius à te sunt repetita) subiecti partes contaminantur: Igitur idem modus corruptionis utrobique fuerit. At tu hîc tamen arbitraris non esse: id est, dum pugnantia loqueris, & ineptè philosopharis, impingis in paralogismos, quos vel pueri ipsi, nisi tamen Furnij aut Spudasti aliqui sint, qui Analytica semel legerint, facîle deprehendere, atq; reprehendere possint.

P A G. 60.

His adde, quod calore ignis extincto, non
est necesse vt materia vel subiectû &c.

Emoriar, nisi me tui gratia pudeat ludicra ista persequi: sed cogor tamen, ne Tyronum ingenius, tua hæc aliquando lecturis noceas. Calore adurente extincto materiæ subiectæ tantum supererit, quantum caloris vi non est adustum: quod idem tu affirmasti supra de calore putrescente pag. 33. 34. 37. 48. in quibus cõtendis, putrefactas vini particulas in integrum restitui non posse: his verò separatis, reliquæ, ne eadem labe contaminentur, calore suæ integritati restituto, præcaueri posse: non enim in omnes simul partes vini, sed in aliquam solam ab initio inuadere alienum calorem, à qua deinde, nisi obstat, in alias serpat. Et sanè tam adurente quàm putrescente calore nativus perditur: Cur igitur eo restincto, subiecti plus restet, quàm hoc perdit? imò verò cur non minus? cùm adurens

calor in suam naturam mutet, quicquid semel corripuit : putrefaciens autem in alienam ? Et quorsum etiam ad has ineptias venditandas Aristoteleo abuti testimonio ? Scripsit is lib. de respir. cap. 16. Mortem & corruptionem animatis perfectis atq; imperfectis eodẽ propè modo accidere, nimirum caloris defectu : sed perfectis ut animalibus ac stirpibus defectu caloris eius partis, cuius interuentu superiora cum inferioribus copulantur (id autem in animalibus quidem perfectioribus cor esse, aut id quod officio cordi respondeat : in plantis autem partem illam, quæ inter radicem & truncum intercedit) imperfectis verò, cuiusnam caloris defectu mors accidat, eo loco non exponit, sed ut rectè admonuit Leonicus in libris de gener. animal. ubi quomodo oua infœcunda reddantur, docuit. Hæc inquam ibi docet Aristoteles, nihil prorsus de implantato aliarum partium calore, qui extincto cordis calore etiamnum supersit, vel per somnium quidem cogitans: quod tamen hîc Erasius somniat. Sed heus tu, quid hæc tua etiam somnia ad discernendam exustionem à putrefactione ? An interit animal per putrefactionem ? quis unquam vel puer hoc asseruit ? estne inquam putrefactio animalis πῦρος ? de hoc autem quærit Spudastes & Aristoteles allegato à te loco, de corruptione animalis loquitur : tu verò omnia susq; deq; turbans, quadrata rotundis mîsces. Sed esto : sit, (quod tamen nō est) corruptio caloris animalis putrefactio : hoc pereunte, manere aliquid contendis, nempe calorem implantatum partium : at paulò antea dixeras, natiuo calore perduto, subiectum necessario corrumpi. Corripitur (dices) quia non est amplius animal, neq; caro, caro : neq; os, os, nisi æquiucè : rectè : Sed eodem modo Spudastes dicet, calore adurente extincto, subiectum quod per tuam Cabalam manet, non esse idem quod fuerat prius. Atq; tot naniolas hîc de tuo effudisti.

Ignis parui extinctionem à maiore factā, „
 nulli quod sciam putredinem putarūt. „

Caloris natui qui in humoribus est, per febres accensio, est **Com.**
 exustio quædam: id Galenus productis etiam pro firmis testibus ne- 156.
 scio quibus cineribus, ubiq; inculcat. At illa ipsa si non secundum
 totum, sed secundum partem subiectum afficiat ac mutet, putrefa-
 ctio est secundum partem Aristoteli: & Galeno esse debuit, ut
 suo loco dicemus. Deinde per exustionem, si nescis: minor ignis, qui
 ἐν τῷ καυσῶ inest, non debilitatur, sed augetur potius. Tu verò ut
 soles, citra iudicium, quod ab Aristotele & Theophrasto dictum
 est, de exigua flamma respectu maioris, siue illa sit ignis, siue solis,
 ad exustionem, quæ passio misti est, quatenus ijs principiis constat,
 quæ diximus, temere transfers. Tertio, si naturalis ac simplex pu-
 trefactio, ad ullum ex recensitis antea interitus ignis modis, reuoca-
 ri debeat, ad eum sanè aptissimè reuocabitur, quo aestu maiore, mi-
 nor elanguescit, & enervatur, aut ad nullum alium. Neq; Aristot-
 eles propterea falsus, qui negauit ignem putrescere: nam omnia e-
 lementa corruptione, quæ est secundum partem putrescunt: cum à
 sua natura, & temperamento, permixtione alienæ cum substantiæ,
 tum qualitatis discedere possint, ut de terra, aqua, aëre constat:
 Solū ignem nulli putrefactioni obnoxiiū, quod etiam scriptum est lib.
 de long. ac breuit. vitæ, neq; simplici dico, quæ generationi simplici
 opponitur, & mixtorū ut mixtorū propria passio est: neq; nō sim-
 plici, secundum quam peculiari significatione, putrescere dicitur id,
 quod secundum partem corrumpitur. De simplici nulla est contro-
 uersia: de particulari sic probat Aristoteles, quia nec alienæ qua-
 litatis, nec substantiæ capax sit ignis, omnia sua efficacitate absum-
 mens lo-

mens loco pabuli, ac mutans loco materiæ, cùm vicissim nullius sit ipse capax, quo tanquam materia quædam, inquinari aut de sua dimoueri natura queat. Ergo Aristoteles corrumpi ignem affirmat quidem, sed putrescere negat. Iam cùm per febres ardent humores, non est minoris ignis à maiore extincto, vt tu reris, sed auctio & humoris ipsius corruptio quædam secundum partem est, quæ ad putrefactionem secundum partem refertur. Causa verò eius putrefactionis est ipse ignis, auctus præter naturam. Non putrescit igitur ibi ignis, vt suprà diximus, sed humor (quod est mixtum quoddam & certa humidi cum sicco terminatione definitum) propter ignem auctum, à natura sua secundum partem discedit. Hoc ne tanti etiam fuit, vt propterea miserum illum Spudastem tuum, tot fabellulis, quæ neq; caudam (vt dici solet) neq; caput habent, occupatum detinere debuisses?

I B I D E M.

- „ Si qua reperitur in mistis præter combustionem corruptio caloris nuper dictæ,
 „
 „ ignis corruptioni similis &c.

Com. Quocunq; venio, nihil nisi ~~namole~~ occurrunt, tam importunè
 157. propositæ, & tam misere atq; ieiunè expositæ, vt mirari subeat, fuisse te in præfatione ausum tot ac tanta polliceri, qui tam pauca deinde ac tam exilia præstare volueris. Paucis: Aristoteles suffocationem definit lib. de respir. cap. 9. vt sit *μάρανσις*. & *φθορὰ διὰ τὸ μὴ ψύχεσθαι*. At *μάρανσις* fieri, cum absumpto humore, sine quo non existit, ipse seipsum conficit atq; arefacit ignis, antea bis docuerat: ideoq; lib. de iuuent. & senect. cap. 5. hoc scripserat: ὅτι δὲ *μαραίνεσθαι συμβαίνει πλείονος ἀθροισμένῳ θερμῷ, διὰ τὸ μὴ ἀναπνεῖν, καὶ ἐκαστὸν ψύχεσθαι* &c. De Theophrasti sententia &
 verbis

verbis dictum supra satis. Unus igitur modus, qui hic, & qui supra commemoratus est: utrobique enim calor auctus: sed ibi externi accessione, hic verò refrigerationis, atque liberi effluuii defectu, propria, ut ita dicam, intensione. Vterque eo quidem respectu ad exustionem referendus: nisi quòd hic proprius animatorum est, quæ sola respirant, ille mistorum omnium communis: & alter, etiam si primò augeat calorem, non tamen quatenus auget, extinguit, sed quatenus opprimit. De ijs qui laqueo vitam claudunt, ut est in probl. 1. sect. 30. aut habitibus crassioribus, qui obstruunt, vel fetidioribus, à quibus anima repente refugit, suffocantur; plana & expedita ratio colligi ex ijs potest, quæ supra diximus. Et aliorum qui submerguntur aquis, non alia causa est. Ob cordis perpetuum motum, quem sequitur pulmo, cogitur animal inspirare. Cum autem præsto non sit aer, subit eius loco, ac sese insinuat in pulmonis meatus aqua, quæ, quia vicissim expiratione reddi liberè nequit, ut aer, oppletis infarctisque effluuii canalibus, nativum calorem obruit atque strangulat. Vinum quoque liberalius haustum, suffocando reuera calorem nativum interimere credimus: id quod Alex. sect. 1. probl. 17. & Aristoteles sect. 3. probl. 6. significarunt nobis. Nam quod ex alio problemate dicitur calorem externum vini alimentum interno adimere, minus est credibile. Ideoque obrii tremunt artibus: onerata enim horum vasa sunt oppletaque humore alieno, graui, frigido: unde etiam caloris oppressio, & ab utroque tremor: cum videlicet hic minus attollere aut regere, partes verò, ad quas vasa pertinent, attolli ac regi minus possint. Quin imò, ne vinum quidem ipsum (multum dico) vinci ex toto, atque inclescere à nativo calore posse, docemur problemate 6. allegata sect. ut eo etiam modo, quasi multum frigidum, parciorem calorem (nativum intelligo) frangat atque attenuet. Quod si augeri calor in vinolento videatur (qui inquam paulò minus hauserit, quàm ut eo comprimi ex toto nativus calor possit) id quod &

æstus capitis potissimum sensu perceptus, & sitis indicant: nihilominus propter allegatam causam, quia nimirum onusta nimium membra sint, interceptæ viæ, aut etiam pressi tensione vasorum canales, per quos ad organa motionis subit animalis spiritus, tremunt. Id quod etiam Febricitantibus, quibus certè non deest calor, accidit: Nam & his musculorum nervorumq; nimio ardore exsiccatorum tonus, minus constat: ac propter continuam illam substantiæ dissipationem inopia spirituum est. Sed & Galeni quoq; similitudinem, quæ lib. de usu respir. cap. 3. proposita est, perperam detorques. Sit cor funiculo lucernæ simile, sanguis oleo, vitalis calor flammæ: hæc dissipata, ellychnium ex toto non corrumpitur: tantum tamen & eius substantiæ, & sanguinis corruptum fuerit, quantum flamma tum occupavit, cum viuida fuit: reliquum, quia intactum, aut non ex toto mutatum, supererit integrum. Quantulocunq; enim tempore flamma ex ellychnio suam originem habuerit existereq; perrexerit, necesse est aliquid eius esse corruptum: vel generatio ignis, quæ continua est, ex nihilo, & nulla præcedente corruptione fuerit: cum tamen scriptum ab Aristotele sit lib. 2. meteor. cap. 1. Ignem nihil aliud esse, quàm continuam permutationem humidi in siccum. At per Erasum, ignis ibi erit, ibi fuerit, ibi futurus, ubi nulla sit, aut fuerit, aut futura sit permutatio. Atq; prima etiam tyrocinia hæc attingere, anilis philosophia tua nos cogit.

I B I D E M.

- „ Quæ species interitus dicetur extinctio,
 „ cùm messores per intollerabilem æstû,
 „ subito dissipatis vitæ spiritibus moriuntur?
 „

Com. Futilis interrogatio, & illi similis, quæ à sacrificulo petebatur

quæ, ut diceret: quotnam essent septem Sacramenta, Nam eadem ratio huius interitus, quæ febrilis: per febrim enim ardentem, quis ignorat, calorem illum vehementem ac violentum, ob præproperam, eamque continuam proprii pabuli absumptionem, tandem omni com-
 meatu destitutum (consumptioni enim impar multo tum est suffe-
 Etio) seipsum perimere? Quanquam aliàs, ut sub finem lib. de respir.
 scriptum est, aliam etiam ob causam februm æstus agro mortem
 afferre consueverit: nimirum, quia substantia pulmonis aridior in-
 de reddita, promptè minus explicari & contrahi ad inspirandum
 atque expirandum possit: unde crebrior primùm respiratio: ut fre-
 quentia, tarditatis defectum compenset: tandem verò malo sensim
 aucto, mors. Sed non tam subito sequitur interitus hic, ut in arden-
 tiore febre, & cum in medio æstu, cum Solis aut ignis continuis ar-
 doribus, tum vehementibus, & nunquam intermissis laboribus,
 consumptis ac dissipatis ad extremum usque spiritibus, (qui calori
 natiuo animalis non pro sede & vehiculo solum, sed etiam pro fo-
 mento ac pabulo sunt) momento deficiunt. Iam verò si hæc una est
 istius interitus, ut reuera nulla est alia causa: idque nouit Spudastes,
 cur adeò est (vtrum ambitiosus dicam vel rusticè imprudens ac
 morosus nescio) ut frustra interrogando Lectores nugamentis istis
 detineat? Porro semel dictum: cum calor animalis (ita enim semper
 intelligo hæc) à seipso, id est non à contrario interit, ut diximus esse
 Aristotelis: à seipso inquam, cum defectu pabuli, vel quia ipse per
 se id sensim absumpserit, vel quia auctus, præpropere depastus fue-
 rit, euanescit. Iam quot modis augeri calor potest, totidem etiam
 à seipso interire poterit. Augetur impedita transpiratione, labori-
 bus immodicis, insolatione, ignitione, meracioris vini potu, ieiunio, ut
 testatur Aristoteles lib. de respir. ira, vel interiore alia eaque vel ni-
 mium vehemente commotione atque agitatione, ut risu &c. Quorsum
 igitur oportuit minutias istas hic persequi, atque interrogando contra
 Dialogi leges simul respondere?

Calor natus Mes-
 sorum & Xingui
 hic ob xperum
 i. in calore
 solis augmentum:
 calor. in. solis
 intendit calore
 natiuum, ab
 ita in contrari-
 pit: qd. dicitur
 Philosoph. lib. 1. de
 natu, quoniam
 amiserit debita
 proportionem.
 Vi. Arist. in
 sect. 3. primum
 2. Tab. cap. 3.
 lib. 1. de natu
 et interit.

„ Sp. Cùm eadem aut similis dissipatio ca-
 „ loris fit à repentino gaudio.

Com. *Erastus refert interitum hunc ad σβέσις: at Aristoteles σβέσις*
 159. *ubiq̃ dicit fieri à contrario, vt est expressum allegatis antea multo-*
ties ex 2. sect. probl. locis, & lib. de Iuuent. & senect. nec non de re-
spir. Vbi frigus, aut contraria calori qualitas in Gaudio? Et Aristo-
teles lib. de respir. cap. 8. quid de Gaudio? quid inquam ibi Aristote-
les de distractione caloris ex gaudio? An putasti, omnes, quotquot
essent hanc tuam putredinis Apocalypsin lecturi, fore Spudastos?
dic inquam, quid de Gaudio ibi Aristoteles? vel potius indica nobis
verbulum, aut notulam vnā, ex qua hanc tuam insulsam, ac planè
stupidam de Gaudio doctrinam, vel leuissima etiam coniectura
confirmare possis. Ex voluptate subita ac vehementi, quàm ex rei
optata, desperata tamen consecutione capimus, nascitur vehemens
ac subitum gaudium: per quod sese impetu quodam, quasi efferente
animo, vnā etiam efferuntur, seu extra feruntur, deserto eo, ἐπὶ ᾧ
τῆς οὐσίας ἡ ἀσυχία, vt Aristoteles lib. de respir. & lib. 3. de part.
animal. cap. 4. loquitur, spiritus. Non enim si manus v. g. aut pes,
aut alia corporis pars, quod in lipothymia sit, destituatur spiri-
tibus, moritur animal: sed si principium, fons, & prima ipsa sca-
turigo priuetur: vt ijs per gaudium accidit (affectio namq̃ omnis
à corde oriri, eodemq̃ desinere videtur. 3. de part. animal. cap. 4.)
quibus angusta (vt ille dicebat) animula est. Atq̃ hæc ferè Alexan-
der sect. 1. probl. 20. Distractio igitur hæc spirituum quædam est, non
tamen σβέσις, quia à contrario non fit: aut σβέσις etiam dicas ex
nimia reuere, vel repentina & copiosa euacuatione aliqua consecutā
mortē. Quid ni? (dices) est enim vtrobiz spiritus distractio, dissipa-
tiōq̃. At non est compressio, quæ σβέσις facit: quin subtractio potius
quædam

quædam est spiritus, quod *μάγανις* constituit. Tam enim in Gaudio, quam in alijs duobus commemoratis corporis affectibus subducitur calori nativo materia, qua fouetur sustentaturq̃. At non est à calore dices : at non etiam à frigore seu à contrario dicam. Quid iam, si oppositum affirmem, ex Gaudio interitum, non propter distractionem, sed propter caloris suffocationem sequi ? In omni enim affectione, quæ ex percepta boni vel mali specie oritur, primum afficitur Cor : eò igitur primum undiq̃ spirituum omnium confluxus confestim fit. unde membrorum paralysis, de qua Alexander probl. 13. sect. 1. & Aristoteles 27. sect. probl. 1. illo enim primum in loco natura occurrit, amica vel inimica speciei, quæ ex visu aut auditu inopinato accessit : quod in Gaudio quoq̃ fieri, Eracastorius, parum, meo quidem iudicio, sibi deinde in eo constans, affirmavit : hinc nisi repentino illo concursu suffocetur calor, quod in nimio quoq̃ ac subito timore percussis fit, ad exteriora naturali propensione (quam Alexander sect. 1. probl. 20. & Galenus lib. de usu respir. cap. 5. & lib. de rig. & trem. cap. 6. significarunt) recurrit : Unde rubor, atq̃ etiam laxatis meatibus lachryma, calidusq̃ sudor : de quo idem Author probl. 31. sect. eiusdem. Ecquid verò etiam illud est, quod his tuis confusionibus, pro raro & inuiso scilicet exemplo adnectis ? Quid inquam tibi est hîc illud dissipare ? nam frigoris effectum esse, vi cogere & comprimere supra diximus. Porro nostrum iam esse videtur, doctrinæ huius fragmenta, à te tam misere dispersa disturbataq̃ colligere, ac certo, ne quid eorum tua culpa pereat, connectere ordine. Calor animalis, aut à seipso corrumpitur, aut ab alio. A seipso, vel naturaliter vel violenter. Utroq̃ modo inducitur humidi defectus : ideoq̃ proprie *μάγανις* id est exiccatio. Nam ut Aristoteles annotavit sect. 30. probl. 1. eadem prorsus ratione, marcescere naturalis calor, naturæ ordine, quo, per vim & contra naturam potest. Huc referuntur qui in Laconicis nimio

t t iij sudore,

sudore, qui immoderata Venere, qui subita & copiosiore, aut sanguinis aut alijs excrementi euacuatione, qui præ gaudio, (si placeat) qui præ nimia exercitatione animo delinquant, vel etiam vitam cum morte commutant. Per hosce namq; modos omnes, quatenus aufertur ac subtrahitur calori sedes, receptaculumq; *αἰσάντις* inuehitur: etiamsi non omnium causa, in calorem ipsum transferri possit. Ab alio autem restinguitur calor, aut à frigore, vt aëris extra vel intus occurrentis, aqua, alimentorum, pharmacorum, aut ab humore ipso per se (*ὕψω μὲν καὶ πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ θερμοῦ: τὸ δὲ οὐ τῷ τυχόντι*, sed eò, quòd qualitate & copia calori respondeat, lib. de long. ac breuit. vitæ cap. 5. & sect. 3. probl. 5.) aut à suffocatione alia, quocunq; demum illa modo fiat, vel laqueo inquam, vel aëre densiore, vt in animali, vel solidiore corpore circumposito, vt in externo etiam igne sit. Omnium enim horum corruptionis modus est vnus, compressio ac strangulatio ignis: qui extinctio & *σβέσις* non autem *αἰσάντις* propriè à sapiente nominatur. Iam verò quemadmodum interitus, quem adfert immoderata euacuatio, Gaudium, Venus, quoad calori suum nutrimentum auferunt, ad *αἰσάντις* referri consueuerunt: Sic is, qui ab ijsdem causis, & ab externo calore, aut aëris aut ignis, inducitur, dicto etiam ac disperso interno, nec non laxato nimium effluxu (quod Erasistratus iis accidere verissimè docuit, qui in Laconicis vitam finiunt, etiamsi id minus arriserit Galeno lib. de vsu respir. cap. 4. (ad *σβέσις* reuocatur. Vnde potissimum confundendi voculas duas istas nata, oblataq; sapientibus occasio est. His illud adiiciendum: Aristotelem, animale ignem per se, cum externo per se, conferre: interire igitur vtrumq; vel per *σβέσις* (vt diximus) vel per *αἰσάντις*, tradere. Misti verò, quatenus misti corruptiones, quæ varie sunt, huc pertinere nolle: ergo neq; exustionem. Non enim exuri dicitur calor aut ignis, nisi similitudine quadam, vt apud Theophrastum legitur.

legitur. Sed exurit^r mistum quatenus καυσθῆναι. Ad quam corruptionis speciem, si socium adsciscere internum misti calorem libeat, ut libuit omnibus istis Elementariis, nihilò plus efficies, quàm auctum calorem intimum, absumpto ac deperdito humore socio, seipsum perdidisse quoq; : imò non perdidisse, sed tantò magis auxisse, quantò maior in cineribus, quàm in ligno vel lapide calor inest. Quæ tu non intelligens, miserrime confundis ac pervertis omnia : atq; Aristoteleam tamen de putredine sententiam, contra tot aliorum philosophorum placita reformare aut deformare. Tu inquam tuis istis anilibus philosophematis, ijsq; etiam titubanter, peruersè ac perperam expositis, aggredi ausus es.

PAG. 61.

Vno tibi verbo respondeo, calorem ambientis ab Aristotele nominari, quicūq; rei quæ putrescit, insitus & proprius non est, sed alienus, inimicus, extraneus, siue is sit aëris, siue aquæ, siue terræ, siue aliùs calor.

Sic explicarunt, Argēterius, Pauesius, Rhemigius, Paparella, Oddus, atq; alij, Aristotelis mentem : Sed te, cum illis deceptū, iam demonstrabo. Vna est, atq; vnius putredinis est, Aristotelea definitio. Iam vel tuo assensu, paulò ante prolatum ab Aristotele verbum hoc περιέχον, nihilò plus significat, quàm aërem aut aquam, aut etiam, si velis, terram, in quorum corporum regione, mixta generantur, & sunt : ergò neq; híc. Assumptionem abunde suprà probauimus, ut iam de ea, ne Furnius quidem, aut Spudastes tuus dubitare possit amplius. Nunc porrò, non sine vsura tamen, repetemus eorum, quæ ibi diximus, aliquot. Aristoteles calorem illum híc in-

Com.
160.

hinc intelligit, cuius causa (nota Erasme) internus calor minuatur, non augeatur, euocetur extra (hoc enim est illud, ἐξίέναι, & ἀπο-
 κείναι ut etiam infra cap. 2. de elixat. ἐκκρίνεταί σου ἔξ αὐτοῦ τὸ
 ὑγρόν, ὑπὸ τῆς οὐ τῷ ἔξω ὑγρῷ δεσμοσίας non retineatur intus :
 (proptereaq; refrigerari, non calefieri mixtum dicatur) humor
 verò, cum iam non sit intus, qui alliciat eum, cum ipso interno calore
 effletur : (sequitur enim hunc ille, sectio: 10. probl. 53. atq; in ean-
 dem sententiam scriptum est alibi, calorem indurare, quia una cum
insito calore abstrahatur humidum qui nullus usquam sit extra ca-
lorem 5. de ort. animal. cap. 3.) ut quæ hoc modo corrumpuntur,
aridiora subinde reddantur omnia, tandemq; in terram vertantur :
 (quod item supra, utrobique videlicet idem de eodem, atq; in eun-
 dem sensum affirmans, dixerat, humida nimirum effici primum,
 quæ putrescunt, deinde arida) at calor qui hæc efficit, corporum
 tantum illorum est, quæ diximus : non alius : cum in nullo alio mix-
 ta simpliciter ac naturaliter intereant : atq; eo modo, quo ex Ari-
 stotelis ipsius planissimis atq; extricatis verbis exposuimus. Cum
 tu contrarium docueris, (quod nunquam à te, vel probabilibus, ne-
 dum, ut iactas, insolubilibus argumentis fiet) tum quemcunq; ca-
 lores, & quodcunq; περιέχον voles, huc recipiemus. Hic est
 Rhombus, ad quod dicere ac respondere debes. Neq; enim inficia-
 bimur, aut quod sciam inficiari ullus unquam est ausus, calore tam
 terræ, aquæ, aëris, quàm aliorum ambientium corporum, quæcunq;
 illa demum sint, alio modo corrumpi mixta, quam simpliciter ac
 naturaliter, id est, per putrefactionem ab Aristotele definitam :
 Præterquam quod accessione caloris externi, multas, easq; pro gra-
 du caloris & materiæ conditione varias, atq; inexplicabiles fieri
 elixationes, ἀλλύσεις, affationes, σατύσεις, maturationes, cruditates,
 quibus res à natura sua recedat, nemo est qui non concedat : quæ
 tamen corruptiones secundum partem, non sunt Aristoteli propriæ
 putrefa-

putrefactiones, allegato 4. libri meteor. loco. Neq; id obstat, aquæ & terræ non esse à natura tributam caliditatem ullam: non enim hoc nunc agit Aristoteles, utrum dico pura apud nos, aut impura sint elementa, sed illud ut monstret, calore à cœlo, vel, si tu malis, ab igne naturaliter inferioribus his corporibus communicato, ut aquæ & terræ (quæ aliàs frigiditate definiuntur 4. meteor. cap. xi. & 2. de ort. atq; inter. cap. 3.) naturaliter oriri mixta, & naturaliter per putrefactionem corrumpi. At quomodo, qui generat, corrumpit, dices: certè generantis conditio alia, & alia corruptentis: mutatur autem hæc ex luminis vario aspectu ad mixtorum natura differentium procreationem: ut qui huic beneficis, alteri cogatur esse noxius: id natura postulante, ut concludit Aristoteles lib. 2. de ort. atq; inter. ad continuationem generationis rerum, quæ citra interitum earundem perdurare non posset. Verba illius lib. de long. & brevit. vitæ hæc sunt: Quapropter omnia perpetuò agitantur motu, & oriuntur vel occidunt: ipsumq; περιέχον ad id vel confert, vel obest &c.

P A G. 62.

Dicerem à caliditate ignis multa putrescere &c.

“
“

Quin vnum tantum ex multis illis nomines. Nam ab Aristotele definitur ignis, ut sit caloris excessus 2. de ort. & inter. cap. 3. à quo Aristotelea putrefactio nequit esse: illa quidem Galemica ad exustionem refertur: Aristotelea (simplex dico, & opposita simplici Generationi) nequaquam. Cum autem excipis, ea quæ citra interuentum aëris ab igne tanguntur, comburi verius, quàm putrescere, & contrà, ab interiecto aëre in igne calefacto putredinem effici: (notetur philosophica phrasis, aër in igne calefit) videris in ea esse opinione, quasi velis, carnes, quæ nimium assantur à coco (ne alia
v v exempla

Com.
161.

15

exempla huc adducam) aut igne ipso, nullius aëris interuentu tangi, aut putrescere, non autem comburi: id est, quasi volueris leuibus tantum, popularibus, ambitiosulisq; & morosulis speculatunculis nos factiosos ac stupidos terrere, ut posthac Furio tuo paratiora ac tranquilliora essent omnia.

I B I D E M.

- „ Etenim eadem ratione nos dicemus, putredinem in animalium, atq; aliarum rerum, corporibus ortum &c.

Com. Antea respondi: neminem istud negaturum, sed qui sapiat, affirmaturum hoc quoq; neminem, Authorem nostrum de alia, quam de simplici ac naturali putredine, hoc priore capite loqui, quæ mixtorum, ut mixta sunt, communis affectio est, & non caloris interni auctione, sed diminutione, atq; euocatione (quod à tuis illis fuliginibus minimè fit) ab externo progreditur.

I B I D E M.

- „ Cùm attractus est refrigerationis causa &c.

Com. Apparet te negligenter admodum esse in Aristotelea lectione
163. versatum. Dic nobis, videnám tu, aut ex quo Aristotelea philosophiæ angulo, de respiratione doctrinam hanc inspirasti? Verum hoc postea. Nunc illud. Attractum inspiratione aërem & calefactum recalescere humores ac spiritus asseris: at Aristoteles non eum calorem describit, in descriptione suæ putrefactionis, qui recalesciat, sed qui euocato ex humoribus interno calore, refrigeret eos. Ex Aristotelis sect. 7. probl. 3. alium dilucidè colligi modum posse, ais, quo, attracto per respirationem aëre putrescant humores & spiritus: Ego verò nego, atq; hîc etiam tui te esse similem aio: Morbido spiritu, si-

ritu, siue aëre inspirato infici corpora, docemur ibi: modus, quo id fiat, ne nutu quidem significatur: ut nec significatur etiam à Galeno lib. de usu respir. cap. 4. at hoc ipsum est, quod ex te Spudastes tuus cognoscere cupit: cur igitur illum eò reuocas, vnde nihilò plus, quàm ex verbis tuis habere, quo sibi expleat animum, possit? Iam attingamus grauiora. Vbinám inquam tu ex Aristotele didicisti, aërem inspiratum rursus non expirari? aut ut tu perperam loqueris) non euacuari? Præstat respiratio secundum Aristotelem refrigerationis duntaxat usum. Tantum autem aëri foràs emitti expiratione, quantum intro hauritur inspiratione, affirmavit ille satis, cap. ult. lib. de respir. cum, postquam demonstrasset antea, nihil prorsus inspirati aëris, in animalis (ut isti cum Galeno somniant) spiritus nutritionem cedere; sidente pulmone ἐξίέναι τοῦ αἵματος τοῦ ἐκείθεν ἀντὶ τῆς πάλιν, affirmat: & Galenus quidem lib. de usu respir. cap. 5. confitetur, expiratione tantum reddi, quantum inspiratione haustum est, sed exeunti aëri, parem esse portionem fuliginis & vaporis admixtam portioni aëris, quæ in cor atq; arterias transumpta est. Sed ista quoque Chimæra fuit à nobis alibi confutata, vbi contractionem cordis, non esse opus facultatis animalis, sed motum ei, quatenus misto, naturalem ex Aristotele, cuius hac de re planissima atq; explicatissima est, (id placuit etiam Hipp. lib. de carnib.) demonstrauimus. Quid? quod ne ingredi quidem in cor, inspiratum aërem, censuit Philosophus idem, & inuidtis, etiamsi fortasse Spudasto tuo nimis acutis & subtilibus argumentis, demonstrauerunt alij: quod etiam monstrat Anatomes: cum oscula propaginum asperæ arteriæ, non committantur arteriæ venosæ osculis, ut falsò Galenus opinatur. Iam igitur quorsum retineatur inspiratus aër? aut qua vi? cum perpetuò obseruemus, pulmonem expiratione tantum in seipsum cedere, quantum præcedente inspiratione explicabatur. Sed neq; osculis arteriarum, qua per vniuersum corporis habitum diffusa sunt, vllam

fieri aëris intrò attractionem, vllibi concessit Aristoteles : de quo à nobis contra Galenum , alibi disputatum est satis. Cur igitur hîc tu, Aristotelis interpres ter maximus , contra Aristotelis mentem , adeoq; ipsam veritatem, tuas hasce adducis extrarias fabellulas , ut ab eo, quod in questione primum ac potissimum est , Spudasti tui cogitationem abducas? Hoc inquam tibi monstrandum fuit, Aristotelem per τὸ περίεχον alicubi aut aliquando intellexisse, vapores & fuligines intra animal genitas, & in summa aliud quàm aërem vel aquam, vel etiam si placet, terram, in quibus degunt ac vigent mixta, dicere. Siquidem nos vicissim idem hîc, quod supra, contendimus, nullum (ne tuam ambitionem in tot locis allegandis imitari velle videamur) & nusquam propè extare, in tota illius Philosophi, aut etiam Theophrasti doctrina locum, in quo aliter , quàm pro ambiente extra corporeo elemento vox hæc accipiatur.

P A G. 63.

” Argumentum (si quid ego hîc video) in-
 ” uictum est &c.

Com. Reuera nihil hîc vides. Aristoteles perfectam, & κατὰ φύσιν cau-
 164. sam putredinis simplicis ac naturalis exposuit , alienam nempe quæ est ambientis elementi, in quo mixtum degit, caliditatem. Quid iam tu? Vbi tuæ fuligines, vbi fumi & vapores? vbi contactus aliorum corporum putrum? Sint istæ causæ putredinis tuæ: Aristoteles (definitæ inquam ab Aristotele hîc) non sunt, neq; erunt in sempiternum. Vide quàm minimo negotio, inuictum scilicet Achillem illum tuum repulerimus.

P A G. 64.

” Huc pertinet locus Aristotelis ex cap. xi.
 ” lib. 4. meteor. vbi sic agit &c.

Neq̃ huc pertinet, neq̃ huc pertinere potest: atq̃ vt huc pertineat, nihil tamen habet, quod tuæ causæ patrocinetur. Secutus nunc Aristotelis principia, dicam, calorem illum non esse rei, quæ putrescit insitum, sed cœli: atq̃ à cœlo, in re etiam tuo modo putrescente conceptum. Vnus enim calor factus est ex natiuo & alieno intra recepto: qui tamen non dicitur amplius natiuus, quia ab illa mediocritate discessit, qua definiebatur antea. Ideoq̃ Aristoteles ἐνέσι (inquit) θερμότης, ἢ φθείρεται τὴν ἑκαστον δικέαν θερμότητι. Vbi notandum: (secundū istos dico: nam secundum nostram Factionem res hæc longè aliter habet) Rerum animatarum procreationem habere duplicem causam: communem vnā, in virtute cœli positam: alteram propriam, quæ & ὁμοειδὴς est, cum re quæ procreatur. Ad perfectorum animalium ortum vtramq̃ cōcurrere, in imperfectioribus verò priorem duntaxat esse satis: cū obseruatum sit, carnes etiam recentes, noctu lunæ expositas, ex se edere vermes. Sed in vtrisq̃ tamen, alienum calorem, vel cœli dicas, vel aëris, vel cuiusvis alius ambientis (nunc enim haud magnopere refert, vtrum hoc vel illud dicas) concurrere oportere. Nulla enim generatio, quam non præcesserit corruptio: hæc autem à proprio & natiuo calore, nusquam & nunquam est: ab alieno autem semper: alienum intelligo rei, quatenus corrumpitur. Iam verò interitus, atq̃ vnā originis istius modum ita explicat Author noster, vt velit per simplicem ac naturalem putrefactionem, calore externo vincēte educi de putrescente corpore internum, atq̃ cum hoc humorem: quem ita secretum calor illi inhærens (cui in lib. de hist. animal. cœlestem alterum adiicit, vt authorem, vt sit nimirum idem, qui euocet ac sistat, educat & inducat) colligit denuò, subigit, mutat, cogit, vt apta recipiendæ formæ vermis materia fiat. In violenta verò, vermis generatio, non διὰ τὴν ἀποκρινόμενὴν θερμότητά φυσικὴν ὄντα, sed per eam quæ ἐνέσι φθείρεται, τὴν δικέαν seu φυσικὴν θερμότητά.

ἡτα, humidum subigitur, & in animandam, id est formæ animalis capacem (Forma enim omnis, omnis inquam inducitur, non educitur) materiam colligatur. Vtrobique generatio vermis concoctio & perfectio quædam est, non putrefactio : & à calore proprio, rei, quatenus concoquitur ac perficitur: accidens autem quoddam vtriusque putrefactioni, neque ἰδιον, neque ἀχώριστον. Non enim in sola naturali ac simplici, vel sola violenta (vt tu appellas) & particulari putrefactione (hanc Elixationis aut Assationis excessum diceret, & vere diceret, neque alio etiam modo dicere posset Aristoteles, quia nihil sit aliud, quam vitiosa elixatio, aut assatio, aut maturatio quædam, accessione caliditatis alienæ) nec in omni, nec semper id sit, vt partes dico quasdam humoris, aut qui educitur, aut qui intus, etiamnum cum suo sicco confusus est, vel euocata cum eo caliditas naturalis, vel accedens extrinsecus aliena, vincat, apparet, ac vermis procreationi accommodet. Operationes hæ agentium qualitatum in patientes, quemadmodum natura discretæ sunt, ita tamen se habent, vt altera alteram aliquando excipiat, vel etiam intercipiat. Vbi nisi quid vnius, & quid alterius sit, etiam cogitatione discernas, multis errorum labyrinthis intriceris necesse est. Hæc itaque eorum quæ diximus summa esto : Putrefactionem simplicem ac naturalem semper ab ambiente elemento fieri, in quo mixtum degit, nusquam à fuliginibus aut vaporibus insitis. In ea item accidere, vt qui euocatur calor, (ἀποκρινόμενν θερμότης inquit) in humorum reliquiis, quæ secum effluunt, quia non is ipse sit, qui antea : (non autem, vt quidam dixit, quia non adsit agens perfectum speciei eiusdem) nec humor preparari ad nobiliorem formam possit, id querens, quod proximum est, in materiam imperfectioris animalis conformat. Hæc inquam vera, recta, plana, & explicata philosophi sententia est. Atque ista quoque : Putrefactionem tuam violentam, cuiuscunque demum illa modi sit, nihil esse aliud, quam ἀπεψία: ideoque
cum di-

cum dixisset καὶ ἀπεφίαι ἔναι, ὁμοίαι τῇ μολύνει: statim subiicit, καὶ ζῶον οὐκ ἐγγίνεται ἐν τῇ πεφει, ἀλλ' ἐν τῇ ἀποκρίσει σκοπομένη ἐν τῇ κατῷ κοιλίᾳ: Et cur hoc? πέπτεται μὲν γὰρ ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ, σὺν πέτει δὲ ἐν τῇ κατῷ τὸ ἀποκριθὲν. quasi nimirum dicat, in inferiore ventre ideo nasci consueuisse vermes, quia ibi ἀπεφίαι ὁμοίαι μολύνει multæfiant, de quo pòst.

IBIDEM.

Si verbis Aristotelis contrarium probare posset, ipsa tamen res ab Aristotele potius, quàm à veritate discedere nos cogeret.

“
“
“
“

Sed non hoc supra professus es: quin imò interpretem te Aristotelis, in Aristotelea putredine, secundum Aristotelis mentem, & quidem fidum, atq; admirabilem præstiturum, nobis es pollicitus. Nec nos quærimus, ut millies diximus, quid tu, vel iste, vel ille, sed quid Aristoteles hîc, hoc inquam priore cap. lib. 4. meteor. putredinem definiens voluerit. Nam si de rei veritate litigemus, dicam, & insolubilibus rationibus, non ex fumo aliquo Paracelsico, sed ex media ipsa physiologiæ luce ductis, contendam, ut in commentariis nostris ad libros duos de humana natura Hippocratis (quanquam posterior exceptis quibusdam, nomine Hippocratis dignior sit, quàm prior) contendimus quoq; magnam horum partem, quæ in libro 4. hoc meteor. & duobus de ortu atq; interitu scripta sunt, meras esse Chimæras.

Com.
166.

IBIDEM.

An non aëris μίγματα pestis tempore putrefaciunt.

“
“

Reliqua

Com.

167.

Reliqua omnia hîc recipimus, quæ tamen ut supra audiisti, nihil aduersum nostram sententiam momenti habent. Illud probandum tibi superest, pestis contagium esse in putrefactione situm. Qua enim? non naturali: igitur violenta, (more tuo loquor semper, cum ita loquor) Iam dic tu nobis obsecro modum eius Erasste. Quamcunq; enim alieni caloris actionem, in subiectum humorem, qua res à natura sua recedat, explicaueris, an non iam sentis, multa in promptu viris doctis, atq; ad manus futura, quibus tuam stupiditatem miserè possint exagitare? Primarum dico qualitatum opera, calefaciendi, refrigerandi, humectandi, siccandi, tenuandi, inspissandi, rarefaciendi, coarctandi, digerendi, aperiendi &c. vel seorsim singula, vel quocunq; demum velis coniugio, inter se copulata percurras, & si lubet, etiam coelum terræ misceas: quid tu inde tamen es habiturus, quo hanc potius, quàm illam putrefactionem tantò opere maleficam esse, & vitæ nostræ subitam posse afferre ruinam probes? In quo etiam mirari subit, putrefactorum istorum peruiaciam. Primariū qualitatum opera esse natura determinata, ipsi quoq; concedunt: & eorum alia aliorum esse effecta. Porro cuiusq; etiam effecti modum explicare conantur: cum autem ad putrefactionem ventum est, siue pestiferam, siue non pestiferam, herent, ut in pice mures: multiplicemq; illam, & certa quadam ratione inexplicabilem, inenarrabilemq; dicunt. Quid enim obsecro hæcenus ab Erassto habuimus, quàm putrefactionem violentam esse corruptionem naturalis caloris cuiusq; proprij, id est λόγος τῆς μίξεως, ἢ ἐξαίτης ὕλης? De modo verò ac typo corruptionis istius, tam apud illum, quàm apud alios, quorum ille sectator est, altum silentiū. Quòd si pertinere eò velis illa, quæ de duplici caloris corruptione differuit, quid amplius etiam inde sis habiturus, quàm putrefactionem violentam esse μάστιγ. Hoc autem quid obsecro ad mixti ut mixti putrefactionem? De peste autem agendi dabitur infra locus alius.

Non debent igitur Medici reprehendi,
 cùm acres fumos obstructione cutis
 interclusos, putredinem in succis cre-
 are affirmant.

“

“

“

“

Et quis reprehendit Medicos hoc nomine? Eius ipsius verba, qui Com.
primus inter neotericos, cùm ore primum, deinde scriptis nos docu-
it, Medicos in appellatione putredinis, valde fuisse hætenus hallu-
cinatos, dilucid. 34. hæc sunt. Sed illud quidem verum est, putredi-
nem, quæ dicitur corruptio secundum partem, & humoribus con-
uenit, cùm febrem suscitare putridam dicuntur à calidis vaporibus,
& fuliginibus effici: verùm hæc putredo maximè distat ab Ari-
stotelea putredine &c. Et Vicomercati quoq; verba hæc sunt. Id au-
tem quod ambit, non aërem vel aquam solùm esse, sed vapores quoq;
& fuliginosa excrementa, probabiliter quidem dicitur, non id ta-
men, quod Aristoteles tradit, integrum seruat calorem naturalem,
quia exeat, interire & solui &c. Et Carpentarius, cùm affirmasset
τὸ περιέχον id esse hoc loco intelligendum, in quo corpora animata
(in eo maximè deceptus) secundum naturam viuunt, quale est aëris
& aquæ, subiicit hæc: At verò putredo alia est, quæ sequitur ob-
structionem, cùm scilicet humoris subiecti fuliginosa excrementa
per meatus cutis transpirare nequeunt. In quam intuens Galenus
scribit &c. Non allegabo iam Simonij, & quatuor circiter aliorum
in eandem sententiam alibi prolata verba: Tecum sic agemus: Va-
pores & fuligines in solis animatis reuera locum habere (neq; enim
ex metallis, aut alijs inanimis mixtis, vllum exit profluuium, vllus
sudor, vllum excrementum, quale ex animalibus & plantis. 2. de
plant. cap. 1. hic proponi generalem causam putrefactionis mixto-
rum vt mixta sunt: τὸ περιέχον Aristoteli educendo humidum cum
xx calore

168.

28

calore rem dissolvere: Vapores & fuligines, augendo calorem insitum, rei temperaturam mutare: ut rectè definiatur febris calore igneo: Aristotelem explicare seipsum cum inquit, Hyeme res putrere minus, quàm aestate, quia ὀλιγὸν ἐν τῷ περιέχοντι ἀέρι, καὶ ὕδατι τὸ θερμόν. Quo tempore nihil prohibet, multò plures intra animalis, atq; etiam secundum tuam ineptam philosophiam, cuiusq; mixti corpus fuligines ac vapores concipi: cum hyeme potissimum, externi frigoris occurrence, recipiat se in profundum calor, & externus densetur halitus, ut cohibitus eo modo, efficacior reddatur, voraciorq;: Vnde plus etiam excrementorum colligi necesse sit. Sic Hippocratem scripsisse, hyeme calorem innatum, intus inclusum esse plurimum, proptereaq; pluribus alimentis egere: & Galenum, cum alibi millies, tum 2. aphor. 25. per hyemem humores atq; halitus morbificos, intra corpus, tanquam latibulis quibusdam delitescere, cum perspiratu digeri, ut per aestatem nequeant. Omnem autem vulgaris putrefactionis occasionē, ad unam perspirationem impeditam referri posse, communi propè sententia Medicorum affirmari: deniq; fuligines & vapores illos ignitos, ex prohibita transpiratione intus concipi: Sed Aristotelem putredinem, per caloris interni & humidi efflationem fieri. Vides igitur iam Erasmo, non esse ab illo (quod sciam) reprehensos Medicos, cum acres fumos, obstructione cutis interclusos & calefactos, putredinem in succis creare affirmant, ut tu asseris, qui reprehendendi duntaxat alios, ansam capere velle ubique videris. Sed à multis tamen eo nomine rectè illos coargui, quòd ad Aristotelem putredinem simplicem ac naturalem, quæ sola definitur cap. 1. lib. 4. meteor. explicandam, suas fuligines, suosq; fumos importunè ac temerè, cum suo Galeno adduxerint.

I B I D E M.

„ An est aliquis adeò temerarius, qui nega-
re velit

re velit fuligines putrescere?

Causas putrefactionis humorum, esse fuligines acres, dixere peritiores Medici: fuligines autem ipsas, putrefactas esse, & putrefactionis esse subiectum, magis quam fumum ab externo igne exhalantem, solos temerarios simpliciter affirmare ijdem, eiusdem inquam sectæ, cuius tu es, Medici tibi in os dicent (credo) quoties voles. Nos verò iam denuò dicimus, & tertio, quartoq; repetimus, ne repetere deinceps cogamur, non nisi plus quam temerarium aliquem affirmaturum, fuligines vllas in Aristotelea mixtorum putredine simplici locum habere.

“
Com.
169.

IBIDEM.

Inter corruptionis rerum causas, etiam excrementa enumerat Aristoteles lib. de Iuuent. & Senect. cap. 3.

“
“
“

Totum huius pagellæ residuum, dignum reuera est, ut dici solet, patella operculum. Falsis tuis oraculis, vera dogmata, singulis dico sua, percurrendo oponemus, ne in re plana, tempus frustra in tuam gratiam conteramus. Non lib. de Iuuent. & Senect. sed de long. & breui. vitæ. Aristoteles inter corruptionis ignis causas, excrementa enumerat: nec de mixtorum quatenus mixta, sed quatenus animata sunt, interitu, eo loco ab eodem instituta disputatio est. Titulus enim est de vita breui & longa, vita inquam animalium, ut in exordio continetur. Et quidquid appellatis illis paruorum naturalium libellis differitur, id totum ad animal refertur, quatenus animal. Hoc tam certum est, ut vix dignum sit, quod hoc loco commemoretur. In 4. autem lib. meteor. passiones, quibus mixta, ut mixta, causa agentium qualitatum, sunt vel naturaliter, vel non naturaliter obnoxia, exponuntur. An nondum hæc tenes Erasme? Fuligines plus iustò

Com.
178.

incalescentes atq; nimium exardescentes, vt morbum generent, & mortem afferant, putredinem tamen Aristoteleam non inducunt, calore humorum insito aucto, atq; externi accessione exardescente, malle cum Galeno putredinem appellare, cuius modum exprimere nequeas, quàm cum veteribus, ipsoq; demum Aristotele ad elixationis seu malis assationis excessum referre, cuius ratio certa explanari possit, peruicacis atq; insani capitis est. Dilemma hoc, exardescentes fuligines, aut combustionem, aut hecticam febrem, aut putridam inferre, verè Spudasticum, aut etiam si velis, Furnianum ingenium sapit. Hectica febris eadem speciei corruptionis, qua putrida, continetur, subiecto ipso differens ab ea: sed sit alia per hanc atq; per illam corruptionis species: quis tamen vnquam aut vsquam præter te extitit, qui hecticam febrem ad combustionem, id est excessum assationis non retulerit? Galeni autem pro Galeno, aduersus quem agitur, allegare auctoritatem, nihil est aliud, quàm eundem reum & iudicem constituere. Hoc licere tibi nullus codex Iuris, nullum plebiscitum, nullum Senatus consultum, nullum prudentis responsum, vsquam pronunciauit. De Theoprasto multa nobis polliceri, nihil autem omninò præstare, eius est, qui mala fide agat: nam indicare nunquam poteris, vel vnicum locum, in quo illi τὸ πῆξιόν fuligo tua sit.

P A G. 66.

⁂ Taceo quod ambire corporum est, non
⁂ accidentium.

Com. Multum hinc Spudastes, sub tua philosophia, quantum video, ex
171. tam diuturna collatione profecit. Nam Aristotelem quoq; reprehendere poterit, qui calorem intimum ab extimo exire, secerniq; à frigore verò pelli dixit: cum tamen hæc non accidentium, sed corporum sint, vt Valla inquit. Morbis etiam corripì, comprehendì, teneri,

teneri, quoties Latini ex græca phrasi dicunt? Sed sua hæc, atque aliquot alia, acutè excogitata, atq; Dialogo huic ad ornamentum inserta, Spudasto non inuideamus. Agamus quod instat.

I B I D E M.

Quia de putredine hîc omni generatim disputat.

Hoc inquam fuit probandum. Aristotelem in 4. meteor. de affectibus alijs, quàm illis, quarum mixtum, ut mixtum, causa qualitatum primarum efficientium capax est, agere. Tu verò multa proferens, nihil verò probans, quo loco sis habendus, ipse videris. Aristoteles per τὸ πειρίχον, aërem se & aquam, intellexisse declarat, quia in his, & horum interuentu potissimum corruptio mixtorum simplex ac naturalis, quæ illi verè putrefactio est, & fiat, & fieri maximè nobis appareat.

I B I D E M.

Si de sola animatorum putredine, sermo ei fuisset habendus, fortasse obstructionem posuisset causam.

Bone Deus, quanta in hac doctrina peruersitas & inconstantia. Dic paucis Erasme, omnesne causas corruptionis caloris naturalis, quas Aristoteles allegatis supra locis ex probl. lib. de luuent. & senect. de long. & breuit. vitæ. de respir. recensuit, ad obstructionem reuocabis? Quid enim cùm præ senio, conficitur animalis calor? quid cùm amplioris caloris præsentia præpropere subducitur illi alimentum? quid cùm præ gaudio dissipatur? Atq; tu ipse, ipse inquam tu, nonne supra pag. 57. & 58. impeditam transpirationem, ab alijs causis, quibus interit animalis calor, discreuisti? Tunè inquam tibi

ipsi, in tam exigui temporis ac loci interuallo, tam parum constans, qui Aristotelis interpretem agas, dignus habebere?

P A G. 67. 68.

Haud nego, sed nihil impedit, quo minus
frigidiora eadem rectè dicantur &c.

Com. 174. Perperam hæc accipis, ut superiora quoq. Frigiditas Autho-
ri nostro hoc loco est, à sola priuatione caloris naturalis (quæ tamè,
etiamsi natura aliqua sit, non priuatio. 2. de part. animal. cap. 2.
propius tamen ad priuationis naturam, quam calor accedit, 2. de
ort. atq. inter. cap. 3.) & illa cuius passio putredo est: Sunt hæc
Aristotelis verba: καὶ κοινὸν πάθος ἡ σκότης ψυχρότητος τε ἀνέσται,
καὶ δειγματοῦτος ἀλλοτρίας, iam nulli dubium est, ab Aristotele his
verbis putredinis causam, non subiectum designari: Sed aliena ca-
lidity, causa efficiens est, non subiectum putrefactionis, & quidē
per se secundo modo: ergo & propria frigiditas. Sed quomodo illa?
quatenus euocat: quomodo hæc? quatenus non continet, nec desinit
amplius misti materiam euocata caliditate. Hæc in Authore nostro
leguntur. Illud verò mistum dum putrescit, aliena caliditate calidius
fieri, dic tu ubi in eo legeris: dic etiam, quomodo aucto mixto, pe-
regrina caliditate natua exire, & cū ea humidū diffluere possit: &
tertiò dic, inter putredinē tuam hanc, quæ aucto calore præter natu-
ram sit, & ἀπεχέσθαι si secundū partem, aut exustionē, si secundum
totū corrumpatur mistū, quodnā sit futurum discrimen? Sed que-
rat porro hic aliquis: Si frigus sit carentia caloris, quomodo illi ad-
scribatur putrefactionis effectus? Primum frigus non est priuatio
penitus, ut sonare primò aspectu videntur Philosophi verba, 2. de
ort. animal. cap. 4. & 1. de ort. atq. inter. cap. 3. τὸ μὲν δειγμὸν
κατὰ γοῖαν τις, καὶ εἶδος, ἡ δὲ ψυχρότης σέβης. Sed est aliqua na-
tura

tura 2. de part. animal. cap. 2. & positiua qualitas calori aduersa-
ria & inconciliabilis : vt semper ibi sit præsens , vnde calor abest :
quo etiam respectu ab eodem Philosopho hæc alibi prolata sunt, & de
ἐνδ' αὐτῆς τῆς ψυχρότητος ἡ δεξιότης ἐστίν. Ergo frigus carentiam qui-
dem dicit, non totius, sed perfectionis : vt proinde ad naturam pri-
uationis, vt antea quoq; diximus, accedere videatur propius, lib. 1.
de ort. & inter. cap. 3. Secundò, vt indigentia caloris frigus est,
ita indigentia frigoris calor. Author igitur frigus, quatenus defici-
entem calorem significat, Putrefactionis efficiens dicit : idq; non
nulla ratione : voluit enim vnâ expresse (id quod tamen Spudastus
capere nequit) indicare nobis, qualis esset corruptio illa, quam am-
bientis calor, interno cuiusq; mixti adfert in putrefactione : nempe
vt ita dicam, exinanitionem attenuationemq;, cuius opera, non co-
hibita amplius materiae misti partes, à se mutuò secedant.

IBIDEM.

Siue eo expulso in locum ipse succedat &c. “

Etiamné his mendacijs fascinare tuum istum Spudasticum
voluisti? Nullus bonus Peripateticus vnquam docuit, calorem alie-
num, expulso (vt tu hîc intelligis) natiuo, in locum illius succede-
re : quò enim, cur, & quomodo pellat? Subducere sese internum
rei calorem propter sui contrarij vim, & interitus vitiationem, atq;
in illa celeri ac repentina fuga compressum opprimi, audiuius. Ca-
lorem item eundem externi acceptione, ex proprio non proprium,
ex naturali præter naturalem fieri, didicimus olim etiam, cum pri-
ma tyrocinia philosophiæ profiteremur ex Aristotele, cuius hæc sunt
verba : ἕως γὰρ ἐνῆ (de calore natiuo loquitur) ἐν αὐτῇ ὁ λόγος
φύσεως τῆς ἑστίν : Vt quantum illi τοῦ λόγου aufertur, etiamsi aliàs in-
tendatur, tantum etiam appellationis huius φύσεως γὰρ οἰκεία δεξιότης
decedat.

Com.

175.

decedat. Calorem tamen expelli à calore nunquam ~~et~~ musquam credo dictum, scriptum, lectum, auditum. Quod si idem tibi sit, expelli atq; euocari, seu exire, concedemus id quidem, sed negabimus tamen, peregrinum in simplici ac naturali putrefactione, quatenus dico res putrescere dicitur, succedere in eius locum. Bonus quidam Medicus (ut hodie Medicos dicunt) sed certe malus Physiologus, progressum Aristotelex putrefactionis, nuper in hunc modum expressit. Ab extraneo (inquit) calore, victus internus calor, cum humido suo euaporat: pro hoc deinde extraneus multus humor introducitur: quo inprimis fugatus perit calor: quia victoria humidi in calidum putredo fit: ex in dominium exercent, calor extraneus atq; humor: Vterq; dico supra modum exuperans. Sed neq; Aristoteles de humido extraneo quippiam meminit, qui internum calorem à solo externo ambientis vincente educi, non autem ab extraneo humore fugatum perire docuit: neq; facile dicent isti nobis, quomodo extraneus calor, ita vincat internum, ut is propterea cum suo humido euaporet, pro quo deinde extraneus multus introducatur humor, quo inprimis (sic ipsi loquuntur) fugetur calor internus, ut extraneus dominari possit. Fabulas inquam Milesias has narrari à multis, diu est quod audiuiimus, sed quam verisimiliter? quam cum Aristotelis verbis, ipsaq; adeo rerum natura conuenienter? Secundum Aristotelem quæ putrescunt, sicciora subinde fiunt, educto humore interno, vsq; dum in cineres abeant: secundum nostros, humidiora, introducto externo. Ille educto calore interno, quia non adfit amplius, qui humorem intra mistionis terminos retineat, misti materiam dissolui putat: hi extraneum calorem cum humore plurimo interni occupare locum, somniant: caloris acceffione calorem augeri communis dicunt sensus: at secundum phantasiam istorum, calor vnus deserta statione, ut loco cedat alteri, euaporat.

Ex quacunque re calor natiuus statione sua
deserta vnà cum humido exijt &c.

“
“

At per te non exit humor, sed auctus præter naturam calor
(hoc enim apud te erat, putrescentia frigere, id est, plus habere pe-
regrini caloris, minus proprii) perdit, dissipat, absumit eum. Cur i-
gitur & hic quoque Andabatam agis? Deinde quis vnquam auctio-
nem caloris natiui, accessione peregrini descripsit his phrasibus?
Stationem suam deferere, egredi, exire, cum humido suo efflari, di-
scedere, in auras dissolui, quod Aristoteles tamen facit, & tu cum
illo iam contra te imprudens facis? Et connexus verborum Aristo-
telis, hoc loco tam planus est, vt demirari satis stupiditatem Spu-
dasti tui nequeam, cui in media etiam luce tenebræ officiunt. Au-
thor suam definitionem eò signo confirmat, quò simul eius modus ac
Typus cognosci possit: quia nimirum putredo in ariditatem desinat,
etiã si ea quæ etiamnum putrent, appareant humida. Id verò ac-
cidere testatur, quia internus calor, non nisi cum suo humore, ab ex-
terno potentiori educi consueuerit: eo igitur in totum effuso, super-
esse partes mixti siccas ac terreas, & præterea nihil. Sic mutuo si-
bi, & quidem aptè respondent verba contextus, *ὅτι τὸ καὶ καὶ
ἐκρότεραι γίνονται τὰ σκρόμενα πάντα &c.* Quasi effectum hoc,
quod est putrescens, reddi subinde aridius, antea à se propositum,
ibi nempe, *διὸ ὕγρα πῶτον ἐῖτα ξηρά τέλος γίνονται τὰ σκρόμε-
να* iam explicare institueret: Nam cuiusmodi illud τὸ? statim id
subijcit *ἐξόντος καὶ τοῦ οἰκείου δευροῦ συνεξαίμιζε τὸ κατὰ φύσιν
ὑγρόν &c.*

Com.
176.

I B I D E M.

An enim quicquid exsiccatur, propter e-
gressum natiui caloris exsiccatur?

“
“

22

Dubitatio

Dubitatio mehercle Spudasto, aut Furnio digna. Non quicquid exsiccatur, propter caloris nativi egressum exsiccatur secundum Authorem nostrum: nam & combustio, & assatio, imò verò & elixatio exsiccatur. Sed quicquid per putrefactionem simplicem ac naturalem exsiccatur, propter egressum caloris nativi exsiccatur secundum eundem.

IBIDEM.

„ Sed nec putrida omnia sicciora fiunt.

Com. *At secundum Aristotelem fiunt: ἐκρότερα γίνεσθαι (inquit) τὰ*
 178. *σχηπόμενα πάντα. Tua igitur putrefactio non est Aristotelea. At ex pomis (inquis) putrescentibus (non putridis, ut tu ubiq; ineptè loqueris) plus succi exprimitur, quàm ex integris. Quæro de te, unde illa humoris accessio? à calore peregrino? at hic absumit & deuorat, non reficit: inerat igitur & quidem tota, sed vi caloris ambientis, vñà cum calore innato, à partibus etiam minimis mixti siccis distrahcta, & euocata, copiosior sensu apparet: quod Aristotelem minime latuit, cum diceret σιὶ ἢ ἢ πρὸς πρῶτον, εἰ τὰ ἐκρὰ τέλα γίνεσθαι τὰ σχηπόμενα. Quæ verba, cum tuo etiam consensu, de simplici ac naturali putrefactione proferantur, qua deinde conscientia potes hæc alia, quæ idem cum illis sonant ad violentam & Galenicam accommodare? Sed ad pomum: Quòd post expressionem putrescentis pomi, crassamentum supererit, quantò siccius futurum crassamento integri? id tibi vel Pharmacopæarum ministri dicent: si ipse adhibita trutina etiam minus exquisita, experiri digneris. Vera igitur Aristotelis sententia est de omnibus simpliciter ac naturaliter putrescentibus, tam si putredo nuper cœperit, quàm si longius progressa sit. Nam si putredo sit humoris naturalis, simul cum nativo calore continua, sensimq; facta educatio sequitur necessariò (ut ut id non semper sensui sit manifestum, quia non in omnibus etiam, eadem*

eadem humoris & caloris insit copia) humore non amplius cum siccis partibus misto, sed temerè hinc inde diffluente, mistum primò apparere humidius, deinde reddi siccus.

I B I D E M.

Sicut putrida dicimus frigida esse proprio calore &c.

“
“

Subijciam denuò eruditorum oculis, noui huius interpretis Aristotelei sententiam, cuius summa hæc est. Proprium mixti humidum exhalauisse, proptereaq; mixtum siccus redditum, Aristoteli nihil significat aliud, quàm humidum proportionem amisisse suam. Quam proportionem Erasme? (velim enim iam tecum insanire, ne per te insaniant alij) copienè aut qualitatis? Si huius, cuius nam? Si illius, aut diminutæ aut auctæ: Si hoc, quomodo tandem in terram reuertatur mixtum? aut vnde accessit humiditas illa? & cur Author, vt peregrinæ caliditatis meminit, ita peregrinæ humiditatis oblitus est? Si illud, igitur reuera quæ putrescunt, sicciora subinde fiunt, quia subinde subtrahitur illis ab externo calore euocante insitus humor. Vt igitur diffluentem hunc, non naturalem appelles, rei inquam quæ putrescit, facile feram: etiamsi Aristoteles ἀποξηρυνόμενον θερμοῦ καὶ ἐπιπυκνόμενον εὐσχαρ dicat: sed vt siccitatem eodem nomine appelles, ne Tyro quidem Philosophiæ patietur, qui audiat ab Authore asseuerari, mistum primò humescere, deinde sensim arefcere, vsq; dum in terram reuertatur. Infra vbi περὶ τῶν ἐπομένων disputat Author, eadem propè verba vsurpat, quæ si quis secundum tuam phantasiam interpretetur, quot inuoluetur tricis? ἐκκρίνεταί γὰρ (ait ille) ἐξ αὐτῶν τὸ ὑγρὸν, ὑπὸ τῆς ἐν τῷ ἔξω ὑγροῦ θερμοκρασίας: διὸ ξηρότερά τὰ ἔφθα τῶν ὀπίσθων. Quæ enim elixantur οὐκ ἀνασπᾷ εἰς αὐτὰ τὸ ὑγρὸν: καὶ τῷ ὕδατι ἔξωθεν θερμοῦ τῆς ἐντὸς. Quæ verba si Aristotelis mentem acutius intueamur, non de summa rei elixa-

Com.
178.

tione accipi debent, vt Carpentarius censuit, cū summa etiam assatio, summam habeat ariditatem adiunctam: sed de quacūq; & respectu humoris tam proprii quā aduenticii: semper enim catervis paribus, humore minus abundant elixa, quā assa: quia illa calore aqueo ambiente, hæc verò sicco fuerint incocta. Igitur, quia humor ambiens, calore suo præualeat, internum τὸ εὐμενὲς ad se trahit Aristotelis opinione: hoc vicissim nihil in se rapiente illius, εἰ δὲ ἐκ κρυπτῆ ἢ ἐν τῷ εἴληκτῳ ἄρ ἐστὶ ἀντήρ. Sed τὰ ὥπτα, quæ concoctione tantum, & æquabili perfectione humidi natiui, à sicco calore procurata, definitur, non autem, vt quidam falsò putarunt, absorptione humoris (hoc enim ὑπερβολὴ quædam est in assatione, & προεκκαῦσαι, non autem assari dicitur) eiusmodi ambiens minimè obtinent, cuiusmodi in se rapere multum humoris interni possit. Quin imò partibus exterioribus, quòd igni viciniore sint, exsiccatis, viæ, quæ extra patebant, iam coeunt, vt interiori humori exitus minus pateat: quod item sect. 38. probl. 7. alijs verbis, & quidem generalius pronuntiatur. Cur (inquit) Solis calor adurere habitum externum potest: ignis ad quem accedimus vt incallescamus, nequaquam: An quia Solis radius tenuior, μᾶλλον δύναται διαδύεσθαι εἰς τὰς σάρκας: τὸ δὲ πῦρ, ἔαρ καὶ ἐπικαύσῃ ἄνω μόνον ποιεῖ τὸ χρῶμα: εἴσω δὲ οὐκ εἰσδύεται: intellige, nisi tangat, aliàs enim intrò quoq; vis eius irrumpet: τὸ δὲ πῦρ ἢ οὐχ ἁπλῆτος ἢ εἴσω διέρχεται probl. 8. Contrarium per omnia patiuntur elixa: vt hinc etiam liqueat, quomodo probl 5. part. 20. sit accipiendum. Atq; de his tantum in Spudasti tui gratiam delibasse nunc quidem satis.

PAG. 70.

- „ Ex tradita definitione soluit ea, quæ de putridis rebus quæri possunt.

Oraculum

Oraculum iam nostri Apollinis audiendum. Ego (inquit supra) non puto, Aristotelem verbis illis, διὰ τὸ τοῦ καὶ ἐκ γότρεα γίνεσθαι &c. statuisse probare definitionem putredinis à se propositam, sed, (scribit iam) ex tradita definitione solvere ea, quæ de putridis rebus quæri possunt, ut scitè assignatam, probeq; positam definitionem putredinis perspiceremus. Deum immortalè, quanta in hoc interprete nouo subtilitas : quasi qui vnum dicit, alterum quoq; non dicat : & quasi hoc ipsum non sit, definitionem putredinis confirmare, cum eā non essentia modò, sed etiam affectionū, quæ in essentiā cadunt, causas continere, ex Aristotelis præcepto 2. lib. Analyt. post. 2. itè de anima. & 4. lib. de phys. ausc. monstramus : & quasi hoc argumentum ad approbandam, vel reprobendam definitionem, Topicis locis adiungi non possit. In re, quæ planissimam intelligentiam, & communem assensum habet, non agam pluribus : citabo duntaxat vnus interpretis, & quidem Compendiarij verba, ut eò minus deinceps Erasius habeat, quo de admirabili hac, atq; hæcenus non audita scilicet interpretatione gloriatur. Sic Carpentarius :

Definitionem putredinis sex signis confirmat, ut ex illis intelligatur, omnia esse consentanea ijs, quæ putredinē consequuntur. Optima enim definitio ut Aristoteles docet, cum essentiæ, tum affectionum causas continere debet. Quid quod illud Aristotelis οὐτὼ ὅς ἂν καὶ ἀλλὰ δεικνύοι τὸ ἐκασον, ad partes definitionis referri, Aristotelis interpretes minimè mali contendunt ?

P A G. 71.

Vtrumq; verum est, & exigi calorem naturalem, & naturali hostilem fieri. “

Nolui hoc loco Spudasti tui, ineptas, stupidas, importunasq; dubi- Com.

tatiunculas repetere : nam ex tuorum responsorum examine, quales etiam & quantæ illæ sint, intelligetur. In re putrescente augeri calorem, quatenus est patibilis qualitas, exire autem, quatenus analogiam perdit, secundum quam naturalis appellabatur : exire item, cum per substantiam misti non est, sicut antea diffusus, & non exire, sed manere, imò verò augeri, cum alius factus aliter subiectum gubernat, tua sunt somnia, non Authoris nostri. Nusquam enim augeri in putredine calorem dixit hic : nec perpetua est Vermium in re putrescente generatio, ut diximus antea : non modò, quia non semper δμόφυλα (ut Hippocratis verbo, à Galeno tamen male accepto, tecum utar) vel συνγενῆ inueniat, vel etiam, quia ipse οὐκ ἔχει λόγον : tum igitur secundum tuam Pseudophilosophiam, calor non manserit, neq; fuerit auctus. Quid verò id quod subijcis ? Si δμόφυλα, inquis, minimè inueniat, totum subiectum dissipat, inq; elementa dissoluit. Phycum ista inconstantia. An non suprà contende-
bas, putrefactionem secundum partem, in qua vna explicanda, tu iam cum tuo Furnio totus es, non dissipare totum mistum, nec dissoluere id in elementa ? ecce verba hæc tua sunt pag. 49. Vulgaris certè putredo, res in elementa non STATIM resoluit, neq; est vltima rerum corruptio, sicut naturalis &c. & antea dixeras : Nam in naturali putrefactione resoluuntur mista terrea, in puluerem & cinerem, quod in particulari nunquam vel certè Rarò statim contingit : & pag. 27. Putrefactionem naturalem esse mistionis simplicis in elementa solutionem : Particularem verò huius vel istius misti corruptionem. Iam contrarium affirmas. At Doctorem illum tuum STATIM nobis hîc obijcies : At nos te cum illo, scutica dicemus dignum. Tardius enim aut celerius solui mistum in elementa, non variat corruptionis naturam, sed agentis externi atq; interni caloris, qui patitur, varietatem indicat. cum præsertim pagina 48. expresse affirmes, putrefactionem naturalem paulatim
progre-

progredi, particularem autem celeriter. Quid? quod ipse tu dixeris quoq; pag. 27. & 49. Particularē putrefactionē res illas, quibus accidit, naturaliter putrescere, nō sinere, imō verō efficere, ne putrefactio naturalis locum in mixto habeat, ipsam scilicet præoccupantē mixtum. Iam mirē etiam confundis tua isthæc somnia: quo enim modo calor in hac tua putredine mistum dissoluet in elementa? absumpto humido? At Aristoteles negat absumi: at Erasius antea dixit, hoc esse putrefactionis naturalis proprium: quo igitur differet quoadmodū hæc ab illa? Violenta hæc dices, & à calore ābiente: Vtrāq; ab ābiente & externo, dicam secundum Authorem nostrum, & te egregiē mentiri, qui audeas id, quod ille disertē atq; expressē docet, in dubium reuocare. An non tu ipse suprà pag. 60. quod ambit, omnino id non esse proprium rei calidum asseruisti? iam Aristoteles: ubi de putrefactione naturali, etiam secundum tuum assensum disputat, eius causam refert in τὸ πρῆλον. Et illa duo tua, STATIM, RARO, in qua Schola cusa? à quo baccalaureo excogitata? Particularis tamen (dices, vel dixisti potius pag. 48.) ante legitimum vitæ terminum incidit, nec non cum morbo, & celeriter euenit: Contrā naturalis. At quis non videt, has differentias à te frustra, atq; ad ostentandam subtilitatem scilicet ingenij tui, non ad eruendam veritatem, multiplicatas? Dic primum, ubinam Author noster, hanc potius quàm illam putredinem violentam dixerit: Deinde si violenta est particularis putrefactio, igitur est ab externo principio & alieno: igitur est omnino præter naturam, atq; habilitatem misti, & morbosa: igitur ante legitimum iustæ durationis horam: has enim conditiones omnes, Violenti definitio expressē ac tacitē comprehendit, ut ex 2. mag. mor. cap. 13. ac 3. Nicomach. cap. 1. cognoscere potuisti. At modus hosce naturam rei non mutare, cognoscere potes ex infinitis Aristotelis locis, quibus de motu grauium ac leuium, de generatione violenta & naturali,

atq; in summa de motu ac mutatione rerum multiplici differit. Toties id ab interpretibus annotatum est, vt citare loca pudeat ἄλλα μὴν οὐδ' ἐ τῷ ἀίδιον εἶναι, μάλλον ἀγαθὸν εἶναι : ἔπειτα μὴδ' ἐ λεν κότερον τὸ πολυχρόνιον τὸ ἐφίμερον. Et rectè : differentia enim temporis est, celeriter & tardè 6. phys. cont. 69. tempus autem mensura motus & quietis. 4. phys. 117. non rei : & posterior re : igitur rei naturam non constituens. Sed his missis explicare tandem modum debuisti, quo calor externus, in putrefactione tua particulari, corrumpit mistum, vt persuaderes nobis, eam ab Aristotelea naturali differre plurimum. At id nunquam & nusquam egisti : accidentia pro differentijs attulisti : ἀόιστα subiectis & prædicatione protulisti, quorumq; complexione nulla definitio, nullaq; demonstratio conficitur, sed Spudastica solùm aut Furnia, id est, plebeia ratiocinatio. Repetam denuò : Si calore externo, in putrefactione particulari, internus auctus, humidum suum ac seipsum tandem absumit, vnde corruptio mixti : quo differt hæc interitus ratio, secundum tuam interpretationem à naturali? Cur Aristoteles in neutrius putrefactionis explanatione phrasen has usurpauit : Augeri internum, externo calore : absumi humidum eo aucto : Sed illas, exire calorem, & efflari cum calore humidum? Et cur non semper vna æquè atq; altera putrefactio in cineres ac terram tardius, vel celerius mixtum conuertat? vel quamobrem generatio vermium, vni accadat, nunquam alteri? aucto calore diffluat, ac temerè vagetur (vt tua verba usurpem) humor, non autem absumatur? absumpto hoc, quàm rectè dici possit mixtum in elementa dissolui? Aut si in putrefactione particulari calor non hoc modo corrumpit mixtum, quo igitur? Cur nusquam & nunquam proposuisti illum? non potuisti : credo : quia ex vna & vnica definitione, quomodo conditiones colligas, quibus putredo, quæ sola definitur, ab ea differat, quæ nusquam definita est. At qui Aristotelis verba sic accipiunt, vt accipi debent, facile possunt.

IBIDEM.

Exemplo tibi medico rem declarabo &c.

Apage cum tuis istis fallacibus exemplis : Ex vrina conturbata Com.
natiuus calor prorsus exhalauit: in mixto per te, etiam aucto præ- 182.
ter naturam calore natiuo, humor vagatur & errat, superficiem pe-
tens. In vrina, quæ verè (non falsò vt Scaliger inquit, cuius tu hîc
Simia esse voluisti) conturbata ideo dicitur, quia crassiores sedimen-
ti partes cum tenuioribus vrinæ, confusè commixtas habeat, calor
accedens, easdem ab illis separat : hoc enim proprium caloris esse
dicunt: ἰδιον ἡγὰρ ἀχωρίσον, heterogenea separare, homogenea ve-
rò commiscere. Sic audis exemplum tuum, non modò fallax, sed in-
eptum etiam esse. De vrinis porrò, quæ sedimentum aliàs nullum
secernere videntur, & progressu tamen temporis, externi frigoris
occurso crassescant, & quasi concrecant, vt lutulentæ appareant,
alia ratio, alibi à nobis exposita : neq; te adeò stupidum iudico, qui
de illis accipi verba tua velis.

P A G. 72.

Quòd si res putrefactæ sic possent ad pri-
 stinam temperationem sicut vrina &
 vina quædam reuocari &c.

Nunquàmne finem facies ineptiendi ? Dic, si vrina conturbata Com.
caloris, qui externus & ambiens est, accessu clarescit, & priorem 183.
suam mixtionem ac temperaturam recuperat : si item vinum, cur
non possint etiam recuperare res putrefactæ ? At in vrina excipis,
calor insitus non omninò perijt. quid? post horas duas, tres, quatuor
quibus turbatur vrina, pristini etiamnum caloris aliquid in ea insi-
det? quo sensu percipies, aut quibus effectis cognosces id? In coctio-
ne alimenti promouenda per balnea & fots, similem naturali ca-
lorem ad-

lorem adhibere possumus, ut Aristoteles testatur 4. meteor. cap. 2. In putrefactione cohibenda non idem poterimus? Et in putrefacto cum calor natiuus, qualitate præter naturam sit secundum tuam sapientiam auctus, conturbabitur eodem, quo vrina, modo, febrilis humor? Dic, dic inquam de tribus his capellis Erasme: Spudastes hic tuus (vel potius iam non tuus, quia tuo responso dignum non iudicasti) tibi obiicit, Reuocare urinam conturbatam esse, reparare frigidum, non calidum mixtum: In putrefactione per quam accidit secessio illa humoris & siccitatis, omnia esse per te calefacta magis: Quid hic inquam tu? Nihil esse opus hic ista de re disputare, cum exempli duntaxat causa urinam adduxeris. At adduxisti, ut declarares id, quod dixeras de humido, temere vagante in re putrefacta, aucto etiam, quatenus patibilis qualitas est, calore: ecce verba hæc tua sunt: Exemplo medico hanc rem tibi declarabo &c. pag præcedente: iam sequente mox ista subijcis hæc: Exempli tantum causa ista adduximus, non autem ut ijs probarem aliquid ad putredinem pertinens: &c. Si nihil probas, & nullam fidem inde concilias ijs, quæ ad putredinis rationem pertineant, cur exempla vocas? cur adducis? At (inquit) hoc solum propositum est, ostendere, quomodo putrescentia oculis possint humidiora videri: At (inquam) hoc tamen non ostendisti quia in putrescente re, per te non exit vere natiuus calor, sed augetur tantum præter naturam: & humidum consumitur: non igitur errare ac vagari temere per superficiem sinitur. Imò intensior & qualitate auctus calor, humidum natium affabit, & si excedat, etiam exuret, ut ex Aristotele supra te docuimus. Quin potius Scaligeri vanitate tuam quoque non obuelasti? Si super solidiorem tabulam (inquit is) olei aliquantulum ponas, idque ubi paululum fustum fuerit, priuam in medio imponas, mira celeritate videbis illud fuga diffundi, ac diluari, et quasi subducere sese, ne ab hoste consumatur. Idem tu de calore præternaturali intra corpus

corpus concepto dicere potuisses, quem fugiens humor, relictis suis sedibus diffuat vndiq. Sed falsò, ut ille. Non fuga & subductio olei illa est, sed liquatio & fusio à calore igneo: maius igitur occupare spatium cogitur: & quia vndiq. funditur, (pruna enim in medio est imposita) vndiq. etiam nouum acquirit spatium. Argumento est, quod apposita hinc vel inde, non autem in medio imposita pruna, oleum fustum tam prunam versum, quam aliò in oppositam partem secedere videbitur: quanquam qua pruna est, id minus appareat, quia momento absumitur, quod eà versum funditur. Atq. in hac pagina annotandū illud quoq. venit, Erasium tandem veritate coactum, id est, quod pro certo habeo, dubitationum fluctibus hinc inde agitatū, è quibus emergere, ut certo consisteret loco, non potuit, concedere, per putrefactionem particularem ac violentam, calorem nativū cum humido exhalare, atq. ad extimas mixti partes exire: quod est contra ipsius dogma, pro quo hactenus contendit: & contra veritatem: quia verba illa ab Aristotele, nusquam de putredine particulari pronunciata fuisse constet: cum tamen, etiam id nobis obijciente Erasmo, tot alijs in locis, de particulari ac violenta putrefactione, locutus fuerit.

P A G. 73.

Multum ab initio non effluere, facile concedo &c.

Dixerat pagina precedente, siccitatem in re putrescente de principio non posse oculis iudicari, nisi cum in aliquibus rebus, partes interiores, etiam oculis apparent, has enim etiam tum sensu apparere sicciore. Aristoteles verò, neq. ad partes internas, neq. ad externas adstringit sententiam suam: ergo aequè per omnes partes in putrefactione, quam ille animo conceperat, ac tum explanabat, mixtum humidius primò apparere, reuera autem siccius subinde

zz ü

fieri,

(2002 Scab.
per; deteg.
hior.

Com.
184.

fieri, tandemq; in cineres redigi opinatus est. Scripseras item, calorem natiuum, ideo dici exire, quia temperaturam amiserit, non quia subiectum reliquerit, qualitate tamen auctum, nunc in putrescente mixto nihil intus esse, quod humidum etiam externum (hoc enim obijcit Spudastes) attrahat: male scilicet interpretans Aristotelis verba, perperam res accipiens, turpiter confundens Aristotelea, turpius tua turpissimè omnia. Si calor natiuus ut patibilis qualitas ab alieno augetur: calor natiuus unde & usquequaq; per misti substantiam diffusus est: igitur & auctus quoq;: at hoc tu supra expressè negabas pag. 71 erit igitur etiam intus quod attrahat. Attrahere humidum (eò inquam modò, quo passim vocem hanc usurpant) non opus est caloris, quatenus natiui, sed quatenus caloris: Accidentis simplicis subiectum simplex, compositi compositum. Igitur proprium humidum attrahere, caloris natiui fuerit: humidum verò quodcunq;, caloris. Hæc Dialectica prima sunt Tyrocinia.

I B I D E M.

- „ Cur non cum alijs respondes, externa fieri
 „ humidiora, interna verò effici aridiora?

Com. Imò hoc ipsum respondes, id est, quod negas, ais, & quòd ais, negas: Nam suprà dixisti, in re putrescente, de principio interiores partes etiam oculis videri sicciore, & non ratione sola intelligi: & paulò post ideo hoc fieri, quia exeunte ad extima calore natiuo, non possit etiam non exire una humidum: iam id quidem in aliquibus monstrari, in alijs nunquam posse affirmas: Quid si id, quia cuiusq; mixti intima non pateant, monstrare digito nequeamus, an propterea reuera ita se habere desinet? aut si reuera ita non habeat, afferas tu causam, cur in quibusdam id fiat, in alijs minimè? Quia non omnia, una communi putrefactionis (tuæ intelligo) ratione ac

tionē ac notione definiantur? At Aristoteles vnam communem proposuit, vnam communem exposuit: Tu vnam cogitas, multas adducis, nullam exprimis. Aristotelis putredo sit, euocante sensim calore ambientis internum mixti, atq; cum eo humidum, vt ea ratione, in dies & momenta singula, aridius reuera hoc reddatur: ac tandem educto vndiq; in totum humore & calore, puluis ipse restet: atq; hoc æquē in omnibus, quæ sic putrescunt, ac perpetuò, etiam si in his celerius, in alijs tardius, pro caloris interni vigore, mixtionis verò æquabilitate, ac perfectione, maiore aut minore sit.

I B I D E M.

Naturaliter nihil putrescit, nisi prius
exsicccetur &c.

“

“

At Aristoteles, cum, tuo etiam assensu, de naturali putrefactione verba facit, in hunc loquitur modum: *διὸ ὕγρὰ πρῶτον γίγνεται τὰ σκπόμενα*: quomodo fiunt humida, si naturalis putrefactio est absumptio humidi? quomodo primum exsiccantur, quæ putrescunt naturaliter, si primum humectentur? non humectantur verè dices, sed verè exsiccantur: Concedo, sed in pagina, quæ proximè præcessit, contendebas, idem de putrefactione tua non naturali ac violenta: quomodo igitur nunc affirmabis: tantum abesse, vt violētā putredinem, præcedat siccitas, vt quò quæq; res est siccior, minus sit apta putrescere? Quis te posthac interpretem Aristotelis audiat, qui tibi ipsi tam parū cōstas, à rei veritate tam aliena sentis, ab Aristotelis verò ipsius mente, tā discrepātia atq; abhorrētia doces. Si hoc nō sit peruersè & cōtortè interpretari, quid fuerit aliud?

Com.

186.

I B I D E M.

Rem nullam hyeme putrescere, nequaquam aut dixit aut putauit Aristoteles.

“

“

Com.
187.

Prioris ἀπορίματος, quod de putrescentibus rebus est, causam iam ab Aristotele allatam, audiuius ex definitione proposita. Cur, quæ putrescunt, omnia subinde sicciora sunt, ac tandem in terram reuertuntur? quia putrefactio sit, propter euocationem caloris interni, & cum eo humidi, ab externo qui ambientis est. Iam audiamus eundem, ex eadem alterum enodantem. Cur hyeme minus quàm æstate res putrent? quia, cum per putrefactionem exeat nativus calor cum humore suo, exeat autem prolektus ab ambiente, quod definitio allata docuit, hyeme ambientis caloris, vis minor est, quàm ut extra tam profusè allicere ac dissipare internum mixti possit. Idg̃ perpetuum est, & necessariò consequitur, in omnibus quæ naturaliter putrescunt, si putrefactionis natura ea sit, quam exposuimus, Iam cum Erasmo agamus. Putat is Aristotelem hoc loco loqui, de putrefactione particulari ac violenta: idcircoq̃ de febribus meminit, quæ pauciores hyeme quàm æstate sunt. Sed vanitas philosophiæ istius, partim ex superioribus, partim ex ijs, quæ dicemus in Commentarijs de febribus, & ad 2. librum Hippocratis de natura humana constare satis poterit. Deinde Spudastes obijcit, frequentissimè per hyemem fieri ex putredine morbos, atq̃ adfert causam obstructionis occasionem, quæ certè frequentior tum, & maior, victus ocij atq̃ ambientis gratia est. Erasmus ad hoc nihil, tantum febres pestilentes adducit, quæ sæpè numero magis hyeme, quàm æstate sæuiant: quod præter rem est, cum putrefactio & pestis idem non sint: & contra rei veritatem, cum oppositum esse verum ab omnibus propè Medicis, hæctenus fuerit obseruatum. Esse enim pestem, quæ etiam hyeme sæuiat, nos ipsi experti, testari possumus: Sed hyeme grauius quàm æstate sæpè numero pestilitatē sæuire, id inquam vnum est, quod cum ipsa omnium propè, quotquot extitere adhuc Medici, obseruatione pugnat. Id quod etiam probari certis & veris rationibus potest, quas nos in Commentarijs prædi-

predictis, paulo post (Deo volente) Furnio ac Spudasto legendas ac ruminandas offeremus. Et qui huc adduxere problema 33. sect. 2. an nondum intellexere de nobis, nos non quid alibi, sed quid cap. 1. lib. 4. meteor. de putredinis ratione scribatur, quærere: problematum sectiones illas esse, ut dici solet, vel potius ut Gandau. quodam loco testatus est, Lacernam, ex multis, ijsq; varijs ac dissimilibus fragmentis, à multis sartoribus consarcinatam & consutam? aut ex problematis in hoc caput, aut ex hoc capite in sectiones illas ab inepto aliquo Spudasto, aliquot fuisse intrusa? Et quot in illis, lectionum, repetitionum dogmatum monstra? Quid, quod hoc etiam caput eandem subiisse fortunam ac sortem, id est commentariunculis, glossulis, emblematis aliquot, in ora fortasse, marginis primum, ab aliquo minus intelligente, adscriptis, deinde verò contextui insertis atq; adiectis, contaminatum fuisse, qui non videt, is nihil certe videt. Verum hoc ego in presentia non ago. Sit igitur problema illud Aristotelem. Dicam agi eo in loco de putredine particulari: secundum quam humores æstate, cum videlicet proprii caloris inopia laborant, externi accessu feruent, & secundum partem corrumpuntur. Quid tu verò inde contra nos? An non supra effectum satis, Authoris nostri sententia putrefactionem ἰσχύω, quæ est corruptio secundum partem, uno excepto igne, competere caducis hisce rebus omnibus? quid enim aliàs illa particula τίς velit, nisi hoc? Quia putredo peculiari quadam significatione definitur corruptione secundum partem, τίς γὰρ σάπτει τὰ πᾶντα τὰ ἄλλα &c. quod est idcirco omnia, excepto igne, hoc modo putrescere possunt.

IBIDEM.

Quia non de sola corporum animatorum
putredine disputationem instituit &c.

Est hoc

Com.
188.

Esto hoc : non tamen fuerit καὶ ὅλως ut debuit , allata causa , cur hyeme res minus putrescunt. Aeris enim & aquæ , calore minore, nihilominus illo anni tempore obnoxia redduntur animatorum corpora , (ad quorum putrefactionem propius respexisse , ut quorum etiam potior habenda sit ratio , debuit Aristoteles) putrefactioni : cùm ipsa tùm seipsis sint (ut diximus) quàm æstate calida magis. Si itaq; supra per τὸ περιέχον , etiam fulgines & fumi intelligebantur , debuit hoc loco etiam τὸ περιέχον adducere , non autem aquam & aerem : cùm præsertim etiam per tuam Pseudo-philosophiam , mixta quædam non animata , quia minus dura sint & sicca, propter prohibitam perspirationem putrescant. Quanquã neq; in eo tibi constas , nam statim subjūcis : in mixtis inanimis , nullos aut certè perpaucissimos halitus , propter caloris paucitatem , & subiecti siccitatem , suscitari & colligi, ut propterea transpiratione non egeant. Contrà Domine Doctor : Tu suprâ mortis communem omnium, tam animatorum, quàm inanimatorum mixtorum causam constituebas hanc , quia nempe insitus calor , qui continuò instar flammæ nutritur , paulatim proprium humidum absumendo , seipsum atterat : oblitus es ? lege, quæ effudisti pag. 22. & alibi. Iam putrefactioni resistunt magis inanima , quàm animata : quomodo igitur in his minus caloris & humidi ? Nam Aristotelis ratiocinatio hæc est : Quod feruescit & vehementer calet, id item, cuius magna moles est, minus est putrefactioni obnoxium, quàm quod minus calet, aut cuius maior est moles : propterea quod in utroq; maior & amplior, quàm in Ambiente calor. Iam si mixta inanima, per te exiguum obtineant calorem atq; humorem , quid inde sit consecuturum, ipse videris : præsertim si ista cum illis contuleris , quæ pagina 22. scripsisti.

PAG. 74.

» Ideò Galenus lib. de inæquali intemperie &c.

Hic locus nihilò meliorem reddit Philosophiam tuam. Mixta naturali putrefactione, longè tardius corrumpuntur, quàm animata: naturalis putrefactio ab interno principio est; vtrunq; tu docuisti etiamsi falsò. Iam quæstio est, de violenta putrefactione, quæ ab externo aëris & aquæ calore fit: Hac sola dicis Hyeme corripi solùm mixta: nam animalia etiam, propter obstructiones in morbos incurrere. Quo allegas Galeni locum, quo docemur, non ea solùm quæ inculcata sunt, & perspiratu prohibita, putrescere, sed alia multa, quæ putredini sunt opportuna. Quæ verò hæc opportunitas in inanimis? Contactus rei putridæ inquis: At Aristoteles hîc, non ex contactu rei putridæ, sed ex maiore aut minore aëris vel aquæ calore, opportunitatem maiorem aut minorem putrefactionis ducit. Bone Deus, quàm ubiq; peruersus es.

I B I D E M.

Iam dixi te debere Aristotelis verba &c.

Cur debeamus accipere Aristotelis verba de illis, quæ non admodum perspiratione egent, si ea generatim de omnibus, quæ congelata sunt, proferantur: οὕτε τὸ πεπεηγός id est, πᾶρ: quemadmodum antea dixerat, ξηρότερα γίνεταΙ τὰ σκεπόμενα πάντα: & rectè: aliàs enim καθόλα causa non fuisset adducta: ergo neq; ex huiusmodi ἀπορρίμματος dissolutione, scitè ac probè fuisse definitionem putredinis assignatam, perspicere possemus. Iam secundum veriore interpretationem, posteriora hæc, prioribus illis aptè respondent. Putrefactio naturalis & simplex fit, victo calore interno: vincitur euocatus: euocatur ab externo, qui est ambientis ὅταρ ἰχθυά: Ergo quæ frigore excellunt, minus sic putrescunt: nam calor ambientis minor est, quàm vt vincere possit: oportet autem ipsum mouens vincere. Frigus autem congelati, superat ambientis caliditatem: igitur ab ea non vincitur, quin imò ipsum potius, illius actionem refrangit, co-

“

Com.

190.

hibetq̃: perseverante autem frigore non fit putredo, quia innata caliditas, sub ea latitans, coërcetur, neq̃ ab ambiente finitur euocari. Meum non est iam de re ipsa dicere: Tantum illud ostendere propositum habeo, Aristotelem hîc sibi per omnia secundum nostram interpretationem constare: secundum tuam nullibi. Ergo quæ de carnibus concretis, vel etiam instar aquæ per totum congelatis, rethoricarîs, quàm obsecro plebeia sunt? Cur enim non putrescent prius, quàm gelu solutum sit? Cur inquam? hoc enim fuit declarandum. Nam in his calor coactus (ut tu perperam loqueris) arctius, quàm in concretis vapores suscitabit, qui diffusi nequeunt, putredinem demum inuehent: vel potius extinctum calorem prorsus vi atq̃ oppugnatione glacialis frigoris dices? Corrupta igitur fuerit congelata caro, priusquam in parva frustra concisa sit.

I B I D E M.

„ Rectius mihi videtur Argenterius &c.

Com. Imò neq̃ Argenterius, neq̃ tu rectè. Sententia Philosophi est: **191.** id quod feruet, id est multo calore præditum est, non putrescere, quia caliditatem obtineat aëris externi caliditate efficaciorē: & quæ vinci ab ea nequeat: quomodo enim minor in maiorem caliditas agat? agens ei quod patitur, ut dominetur oportet. Atq̃ hoc etiam ad putredinem esse necessarium ex ipsa definitione intelligitur. Ergo vanissima illa vanitas est Argenterij, quæ asserit, feruentia, id est benè calida (hoc enim vult Author) ideo non putrescere, quod per raritatem transpirent vndiq̃. Non enim ad hanc, sed ad illam causam refertur effectum: ἐλάττωρ γὰρ ἢ τῷ ἀέρι θερμότης, τῆς ἐν τῷ πύρρῳ, quid clarius? Et transpiratio illa putredinem promoueret potius, quàm retardaret: Pateret enim liberior exitus expiranti calori, proliciente præsertim, si non vincendo, utcunq̃ tamen externo.

Verba Aristotelis hæc sunt ἀδενέσεσθαι &c.

Quintum problema in contextu sic dissolvitur: Ea quæ mouentur ac fluunt, putredini minus, quàm quæ stant & quiescunt esse obnoxia: quia dum motu cidentur, non semper eadem ambientis aëris parte: ergo semper minus calido tangantur aëre: quare calor internus ab externo, quem efficacia superat, mutari haud facile possit. Hoc volunt illa, ἀδενέσεσθαι καὶ γίνεσθαι ἢ ὑπὸ τῆς ἐν τῷ αἰὲρι θερμότητος κίνησης &c. At ex definitione liquet, calorem aëris, efficientem esse putredinis causam, educendo internum: non educit autem cum non ἵχνη. Quid iam tu vel potius alij? incertum esse ex his verbis, utrum Aristoteles voluerit, rei mota calorem propter motum fieri alacriorem ac validiorem &c. Imò nihil certius, quàm eum nihil eiusmodi voluisse, aut etiam animo cogitasse. Non enim dicit calorem in re mota fieri validiorem, sed κίνησης nempe efficaciam caloris, qui est in re mota, esse maiorem, quàm eius sit, qui est in aëre: ideo non tam facile ab eo mutari.

IBIDEM.

Vtrum affirmes, probabilitatem habet: Et- “
enim per motū calor motæ rei excitatur. “

Imò neutrum ut affirmes, necessitas postulat, si Aristotelis in- “
terpretem, non tui vel alius capitis, agere velis: ut neq; illud quod Com.
subijcis: res nimirum motas etiam liberius transpirare, & ab in- 193.
clusis, permistisq; fumis magis purgari ac liberari, ideoq; tardius
putrescere. Male sit istis tuis fumis, halitibus & fuliginibus, ita no-
bis vel Authori nostro potius, adeoq; ipsi veritati importunè molesti
sunt. Vbi hoc loco ille, vel syllabam vnam de fumis? Causam disertè
exposuit, cur censeat, mixta quatenus mouentur, minus putrescere:

Cur vos hîc, ut etiam suprâ, & ferè ubiq; aliud dicitis, quàm ipse
 senserit, vel eius verba clarissimè sonent? & explicatio causæ Ari-
 stotelea, ἐστὶ καθόλου vera de omni mixto, quatenus mixtum: Vestra
 in animalibus tantum habet locum (ut is annotavit, è quo eam in
 tuum transsumpsisti dialogum) Cur igitur vestris phantasii eius
 philosophiam turbatis, infuscatisq;? Iam ut Furnius tuus, à nobis hoc
 loco, quàm à te discedat paulò doctior, expendenda quoq; paucis
 alia illa tua sententia est, qua affirmas, per Motum veluti excitari
 calorem motæ rei? Quid illud veluti hîc? Sed mittamus hesitati-
 onem tuam, qui de omnibus balbutis, & nusquam cum linguæ hesi-
 tatione, confusioneq; non trepidas. Paucis rem ipsam perstringamus.
 Calor sequitur raritatem: Sunt enim hæ affines quædam naturæ:
 ideò altera alteram excipit: & ubi una, tum altera quoq; in mate-
 riam affertur: Motus per se rarefacit. rarefaciendo igitur, disgre-
 gandoq;, non dicam educit ex materia caliditatem, sed ut in mate-
 riam inducatur caliditas, causa est: inductam verò iam, si modera-
 tus sit, languentem etiam suscitât, ea nimirum, quam supra exposui-
 mus, ratione: quanquam & illa ad rarefactionem reuocari possit.
 Apertissimè significavit id Aristoteles, cùm lib. 8. de ausc. phys.
 hæc scripsit: ἐτι δε πάντων τῶν παθημάτων ἀρχὴ πύκνωσις, καὶ
 μάνωσις, καὶ καὶ θερμότης, καὶ ψυχρότης πυκνότητες δοκῶσι, καὶ
 ἀραιότητες εἶναι τινές: πύκνωσις δὲ καὶ μάνωσις, σύγκρισσις καὶ
 διάκρισις &c. Quod etiam pro causa potest afferri, quamobrem
 exercitatio animalium (moderata inquam) nativum calorem su-
 scitat, ac vegetiorem reddit. Motus enim nobis etiam ea quæ in
 nobis sunt, mouentur: fit igitur partium sanguinis, qui præcipuè
 in cordis (hic enim focus: qui si frigeat, frustra tentes alibi suscita-
 re calorem) sinus, pro alimenti generatione, continenter influit, dis-
 gregatio quædam & raritas: Vnde & caloris consequitur incremen-
 tum. Commotis etiam unâ partibus alijs corporis, explicatur, quæ per
 quietem

quietem contracta erant, ut in eas auctus, influere calor expeditius possit. Hoc certe nos præter ea, quæ supra diximus, verius asserimus, quàm ab amicis nostris, Viris alioquin doctissimis confricatione mutua partium, articularum, ut ossium & cartilaginum, veluti elidi calorẽ, quos suscitari etiam febris aliquando possit, alibi pronunciatur. Pauca quædam adhuc, hac de re alia, inter percurrendum sequentia emblemata tua infra subiiciemus.

IBID. & PAG. 76.

Sed ne illud quidem verum non est, minus calefieri mota &c.

Cur autem minor fiat impressio re mota? Huc adducis problema 16. (34. dicere oblitus es) sect. 5. cui tamen non acquiescis: Com. 194.
eam pratexens causam, quod sensui atq; experientie plus quàm rationibus tribuendum ducas. At Aristoteles experientiam ibi adducit: dicit enim nos stantes in sole incalescere amplius, quàm cum in sole mouemur: cui adnectit alteram de ollæ feruore, qui afflatu aut versatione remittit ac fidet: Cur igitur non acquiescas ei? cum præsertim tu, neq; experientiam, id est neq; sensum, neq; rationem ullam ad confirmandas gerras tuas adduxeris? Urgebimus te acrius. In problemate 13. (quod iam, de lachrymarum ortu ac materia publicè cum auditoribus meis differens, interpretor) sect. eiusdem docet Aristoteles: Motum calorem efficere, idemq; isthic, id est problemate 34. repetit: Quid tu hic? Aristotelem cum sensu pugnare, quia in aqua & aëre id sit aperte falsum, cum mota hæc elementa frigidiora sint. Quid nos? Spudastum tuum miserum, & te illò miseriorẽ. Aristoteles nusquã dixit: omnem motum calefacere, quod tu, nõ Aristotelis sed tibi, id est tuo capiti, obiectas: sed motũ calefacere: imò verò cū quæsiuisset, cur in sole cū stamus, amplius incalescimus, quàm cū mouemur

ααα ιιι

ΤΙΝΗΣ

Lib: de ...

Τίμησ' οὐρανὸς : Respondet ἡ ὄν τῶσα κίνησις ἀρνούμενη. Et motus po-
 testatem habet calefaciendi per se, refrigerandi per accidens. Rare-
 facit per se motus : & rarefaciendo per se calefacit, vt diximus :
 per accidens refrigerat : quatenus nimirum efficacia incurfantis, &
 subeuntis aëris frigidioris, in rarefactas & quasi diductas à se mu-
 tuò partes, feruentis ad ignem olle (quod vi quadam afflando, vel
 cochleario versando coci etiam præstare norunt) remittit potius a-
 que æstus, quam augetur. Sed intremus adhuc magis, quantum ta-
 men semper hic locus patitur. Is, cuius tu in hac pagella simiam re-
 presentare voluisti, exerc. 74. num. 2. docet : Nihil differre, res
ne calefaciens, aut calefacienda moueatur : Quin imò sibi videri so-
lem, si non moueatur, magis calefacturum : & exerc. xvi. num. 1.
Non cieri motu calorem, nisi propter aëris attenuationem qui pro-
pterea igniatur quoq : Itaq; fieri non solum à corporibus solidis sed
 à fluidis quoq; , cuiusmodi nubes sunt, cum earum motu fiat eli-
 sio : in solidis tamen fieri celerius ac frequentius, propterea quod
 aër, qui inter illa intercedit, paruo momento ignescat : distentum e-
nim attenuari : id quod eueniat quoq; in sagittæ traiectione : idem
namq; effici recta productione, vna longa, quod breui frequentique
iterata confricatione. Hæc inquam ille : Quorum primum cum A-
 ristotelis sententia, de qua hoc loco litigamus, minimè pugnat. Nam
 si moto aëre, vel sole, quia fixio radiorum eius, minus sit stabilis,
 minor quoq; fiat impressio, multo quoq; minor illa, propter eandem
 causam futura est, si corpus ipsum quoq; per aërem moueatur. Quod
 tamen dubitatione minimè caret. Nam cur immoto sole, aut immo-
 ta re in sole, maior inde sit emerfurus calor ? Affirmant tamen id
 in omnibus esse verum : exemplo caui speculi, quod si moueatur, nō
 concipit ignem. Et causam adferunt radiorum rei stabilis aut in rem
 stabilem fixationem. Sed cum idem numero radius, vel potius eiusdem
 numero radij pars, aut deniq; radius eiusdem potestatis & condi-
 tionis

Vide Zab.

de cal. c.

cap. 3.

Motus

quomodo

de refra.

sectat.

Intelleg. Sc.

fige imm.

tionis priori continuus sit, in quem incurrit ~~mota~~ res, vel qui occurrat motus rei, quid obsecro intersit, utrum moueatur Sol, & in sole res, vel nō moueatur? Fixio enim minor non fuerit, moto altero, vel utroq; quam immoto utroq; vel altero. Quia mutatur locus non radius: & locus, ut ita dicā, mathematicus alius sit atq; alius, non naturalis: atq; vnus radij actio, alterius eiusdem rationis actione, nullo interiecto momento temporis continuatur. Mota per mediam flammam manūs, illius vim aequē sentiet, atq; immota. Semper enim incurreret in eiusdem ignis radios: (hoc enim suppono) ergo quem mora v. g. semihoræ continua incursatione vnus concipere potuit, eundem continua plurium occursatione mota, eodem spatio temporis omninō cōcipiet. Fixionem itaq; radiorum huc adduxisse non fuit satis. In cauo autem speculo hinc inde moto, æque atq; in immoto concipietur calor, atq; ex hoc ignis in esca, si motus ita fiat, ut continuata illa reflexionis ignifera concursio minimē intercipiatur. Ergo vnica restat effecti huius causa: Recalefactio. Ignescit sub sole corpus, continuo tepidiorum radiorum appulsu. Ignitum vicissim contiguam aëris partem inflamat: Si igitur hæc, alia semper atq; alia occurrat, quod, vel altero, vel utroq; corpore moto, fiet, minus affici & vicissim minus afficere poterit. De manu verò, vel alia animalis parte, quæ per eundem ignem continuo mouetur, alia ratio. Hic enim est feruoris excessus quidam. Eius igitur, quæcunq; occurrat pars, semper est calidior manu: igitur in quamcunq; hæc occurrat, constante sensu, semper vi ignis malè afficietur. Sed & alterum ventilandum nunc quoq; paucis: ut alia ad sua dico quæq; loca, reseruemus. Nego sagittas plumbeas per aërem celeriter traiectas, liquefieri: nego illa traiectione, rarefieri, aut collidi aërem: quin imò densari potius affirmo: nego collisis mutuo corporibus solidis, aërē qui in medio est, distentum ignescere. Primum illud, merum esse deliramentum, vel Valla ipse nobis dicet: atq; experientia tandem ipsa te-

ipsa testabitur, quæ illud etiam monstrat, globulum tormentarium, qui longè maiore impetu per medium aera voluitur, & figura sua maiorem elisionem facere aptus est, ne incallescere quidem, ne dum vel minimum liquefcere, quicquid Lucretius lib. 6. ea de re ex vulgari opinione cecinerit. Cùm igitur Erastus de nobis petat, ecquis tandem ille sit, qui nesciat, aut non legerit, sagittas &c. Nos illi vicissim respondemus, legisse quidem id multos in Aristotele lib. 1. meteor. cap. 4. & lib. 2. necnon 4. de cœlo, atq; alijs, neminem tamen, & ne Erastum quidem ipsum, scire. Alterum res ipsa docet: aër enim sagittæ transuolantis impetum minimè sustinet, sed ut renitatur diuidenti, ac de loco deturbanti, quantum potest 4. lib. de cœlo 45. cont. promptè tamen cedit, in se autè cedit, quod ad densitatis ratione pertinet: Indicio est, quod tractu globi per mediū aëra franguntur nonnunquam vitreæ fenestræ, concutiunturq; corpora, quæ tamen inde, vnde transcurrit globus, haud paruo distant interuallo. Intra nubem autem dum luctatur halitus (non aër) exitum quærens conflictio eius atq; elisio, cum lateribus nubis sequitur: quia est, quod vndiq; ambit ac resistit frigus: Vnde fragor ille varius & inæqualis, propter nubium densitatem, inæqualitatem, & concauitates: atq; ex attritu, ignis: qui tum summa vi expressus, fissa perruptaq; nube deorsum, vel aliquando etiam sursum præceps fertur. Nubium ipsarum inter se conflictu, elidi ignem, si malis, nihil id cum sententia nostra pugnabit. Et in collisione duriorum corporum, non interceptus aër (hic enim facile elabitur atq; eludit ictum, & interceptus densabitur compressione illa potius, quàm rarefcet) sed ipsius solidi portiones attenuatæ ignuntur. In quo subest difficultas: si ea sit elementorum, cùm in se mutuò mutantur, molis proportio, quam ex Aristotele nobis ferè vbiq; obiectant isti, qui fieri poterit, ut ex tanta terra, tantulus emergat ignis? eadem de aëre dubitatio, si hunc igniri dicas: quantulus enim
obsecro

obsecro aër, inter clauum & lapidem (vt cum Plinio loquar) cum ille alliditur huic intercipiturq? Multò plus autem terrei, cum dura corpora simul concutiuntur, succendi, quàm Analogia illa requiratur, id argumento est, quòd ex frequenti collisione, multum quoq; de vtroq; corpore duro decedat. Quidam hunc ignem nostratem, non esse eiusdem naturæ, cum superiore illo dicunt. Alij verius se dicere opinantur: eiusdem quidem esse naturæ, sed in aliena materia, ideoq; etiam effectiōis alius. Vtrum velis horum, esto: Vnde tamen ignis ille, in alienam illam materiam? Hoc volo, non educitur (vt probauimus alibi) sed inducitur in attenuatam materiam ignis forma, cum percussione illa generatur. Mihi enim perplacet, etiamsi Scaligero non placeat, id quod Auerrhois in paraphrasi Metaphys. atq; alibi docuit: ignem à motu non fieri immediatè, sed à coelesti illo calore, in aère diffuso. Hic enim formæ huius, non omnis, & per hunc, omnis, non solum huius, primus ille cuncta mouens, ipse immobilis, dator, iam ad rem: quomodo in illam materiam inducatur, si densior & compactior sit, quàm natura eius requirat? Aut duo erunt ignes. Verior igitur prima illa opinio: imò neutra vera: quia superus ille ignis nullus, nusquam, nunquam: tantum abest, vt sit elementum. Ergo vt falsum est, ignem illum purum, spissatum, in aëra transire, quod Ouidius etiam cecinit: (cur enim potius, non in ignem hunc nostratem?) ita falsissimum, rarefactum aërem in ignem mutari.

IBIDEM & 77. 78. 79.

Restat alia dubitatio. Etenim Aristoteles “

22. Sect. proble. 4. “

Hanc dubitationem in medium quoq; protulit Vicomercatus. Com.
Certum est autem verba problematis de locali motu esse accipien- 195.
da, vt tu ex eiusdem sententia scribis: pugnant ergo disertè, cum
b b b altera

altera sententia hac lib. 4. meteor. Nolo hic Aponensis, & aliorum ineptijs refutandis frustra tempus consumere, ne inita tecum disputatio nostra hæc, in immensum excrescat. Cum bella tua, imò verò, ne tua quidem fitione (sic enim appellat eam Spudastes) duntaxat agam. Dicis Aristotelem ibi de alterationis motu non esse locutum: Vnde id habes? Primum inquis, quia conclusa possunt semper alterari: at per pseudophilosophiam, quam nobis paulò post reuelaturus es, minus possunt. Secundò, quia repugnat id, quod de vacuo Aristoteles subiungit: at qui qualitatem quiescere dixit probl. 8. sect. 13. is potuit etiam vacui nomen μεταφορικῶς usurpare. Tum contendis, de vasis loqui, quæ non mouentur: id verò etiam vnde tibi constat? quia (inquis) si vas moueretur, mouerentur etiam fructus, quod cum Aristotelis hypothese pugnat. Imò non pugnat: quia moto vase, non mouebitur nisi per accidens contenta res: qui motus nihil putrefactionis occasionem promouere aut retardare potest: cum semper immobilis ipsa, eundem seruet locum, id est ab eodem aëre in vniuersum ambiatur, quamuis partium eius locus alius atq; alius sit. Tu contrà dicis, (contraham enim in angustam summam, quæ prolixius, atq; vt soles vbiq; ad nauseam vsq; commemoras pag. 77. 78. 79.) Aërem inclusum, quibus partibus attingit fructus, reddi tandem ipsis qualitate familiarem ac similem: quàm diu igitur locum illi minimè mutant, ab eo non affici: cùm actio fiat à dissimilibus. Nunc vase moto, fructus quoq; mutare locum, quia alia iam sit pars aëris, qua ambiuntur, & primo illo occurso etiam dissimilis atq; contraria: à qua actio. Toties igitur patientur fructus, quoties loco mouebuntur: ex quo putrefactio. Porro differre inter se, qualitatibus aëris, in eodem vase inclusi, partes, ex eo adstruis, quod vt corpus nostrum (de qua re locutus est Aristoteles, cùm alibi, tùm verò 34. probl. sect. 5.) ita & singuli fructus de se (suum dico quib; & varijs sui partibus varium) vaporem & fumum quendam mit-
tant assi-

tant assidue tepidum, qui proximum mutat ac tepescit aërem. Iam vase moto, quæ pars aëris, certam fructuū partem prius ambiebat, eamq; reddita inquam diuturna vicinia & contiguitate familiaris, minimè mutabat, commotis fructibus, ad aliam appellet, quæ recenti hoc aëris appulsu alterabitur. Hactenus tua: nam reliqua quæ his assuis, pòst. Nunc tu audias nostra. Primum quid putas in questione significare illud ἀσχοῖς φυσήτοις? Veribus flatu distentis dices cum Aponensi: minimè, sed tumentibus, quia nimirum repleti sint fructibus, carnibusue asseruandis: aliàs quomodo subijceretur, τὰ δὲ πλεῖν ἀκίνητα, ἀσυνκτοῦ γὰρ ἀνευ κενῶν κινῆ θῆναι: τὰύτα δὲ πλεῖν. Certe Aristoteles utrem, in quo aliquot sint inclusa poma, reliquum verò flatu plenum, non dicet Vacuum, & quoad inclusa poma immobile: Est enim ibi aër, in quo satis est resistentiæ, quæ in omni motu requiritur. 4. de phys. auscult. cap. 3. In vacuo enim non fit localis motus, quia in illo nihil est, quod resistat. Est motus nihil aliud, quàm mutatio contactus, aut secundum totum, aut secundum partes: in vacuo autem nihil tangitur: nulla igitur ibi successio partium se inuicem tangentium, in qua motus consistit. Nam in tactu resistentia: semper enim corpus contiguum, iuxta quod fit motus, obsistit motui adiacentis mobilis, quatenus nempe disiunctioni eius resistit. Ut enim continua potentiam habent, qua conseruent unitatem partium: ita & contigua potentiam obtinent quandam conseruandi tactus unitatem. Et diuidenti ac de loco deturbanti se, corpus omne resistit, quantum potest: Ergo ob utramq; causam: in vacuo nulla resistentia: ideo nullum etiam tempus, in quo contingat motum fieri: quanto enim resistentia minor, tanto breuiore tempore motus absolvitur: vbi ergo nulla fuerit, nullum etiam futurum tempus. Sed in vtre in flato continetur aër, qui satis est ad resistendum mobilibus pomis, si forte moueantur. Præterea verò videmus, doliæ etiam bene incrustata pice, & quàm diligentissimè circum vndi-

que obturata, si tamen plena ad summum usque non sint, integrum vinum minus asseruare: Et qui carnes fructusque alios, vasis etiam bene vndique munitis & obturatis, integros conseruare, & quò minus corrumpantur, prohibere cupiunt, id studere semper, vt aut eadem, aut alia materia, cuius contactus minus nocere possit, aut etiam, si quid humoris colligatur, id intra se imbibat, ad summum usque, vas oppleant. Id enim vnum cauere quam maximè volunt, ne vel externi aëris, vel intus conclusi contagione patiantur aliquid. Ad hunc modum Columel. libr. 12. cap. 44. docet, ex Magoni cuiusdam Pœni obseruatione, in vrceo nouo fictili, substerni scobem populeam, vel iligneam, tum in ea disponi poma: Hinc rursum substerni scobem, ac similiter mala disponi, donec impleatur vrceus: cui repleto operculum imponi, & crasso luto diligenter obliniri debeat. Deinde fac poma illa tua esse atomos, per aëra inclusum, perpetuò volitantia, vt minus amicum habebit subinde occurrentem aërem, ita etiam minus potentem: inimicitiam enim effugere ex toto, vt vt immobilia sint, nunquam poterunt vt mox audies: at vim & impressionem perpetuò illo motu, eludent quàm facilimè. Ruit igitur tota illa Erasii bella fictio: nam in vtre hoc modo pleno, moueri fructus inclusi nullo modo poterunt. Igitur qui aer eos ambiet, immotus, tam huius quàm illius vicini halitibus aequè imbutus, aequè huic atque illi factus hostis, vtrumque perdet: Sed finge animo, quod Erasmus facit, vt suam in circumfuso aëre quasi thecam habeat quodque pomum, quo includatur: an propterea tam densi ac solidi sunt parietes illarum, vt quem semel hinc inde expirantem halitum, in se receperint, totum sibi ita reseruent, vt nihil eius in vicinas thecas, in quibus alia poma recondita sunt, effundi sinant? Ergo neque sic vitare hostilem vim poterunt. Quid igitur dices tu ad problema? Vno verbo id dicam, quod dixisse malim, quàm ad ambitionem, & citra fructum, nulla id postulante necessitate,

necessitate, philosophari: (eius quod non est, nullæ sunt causæ: Cur igitur in harum explicatione ad gloriolam aucupandam versari?) Est autem hoc. Problema illud problema esse, & quidem Asino, non Philosopho dignum. Quis enim non videat, expressè cū Aristotele & veritate pugnare verba illa: σήπεται τὰ κινδύμενα πάντα? Si de animalibus tuo modo accipias, falsa sunt: si de mixtis manimis, non magis vera: τὸ γὰρ κινδύμενον καὶ εἶον ἥτορον σήπεται, quod exemplo aquæ fluentis & stagnantis: nec non vini, agitatione baculi, ad suam integritatem reuocati, Alexander & Albertus confirmarunt, lib. 4. meteor. cap. 1. & sect. 14. probl. 7. σήπεται δὲ τὸ ἡρεμῶν: τὸ δὲ ἐν κινήσει, ἢ ὅλως ἀσαπὲς ἢ ἥτορον: & probl. 47. sect. x. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα, μὴ κινδύμενα, καὶ ἀπατμίζοντα ταχὺ σήπεται: & sect. 1. probl. 54. τὸ μὲν γὰρ μένον σήπει, ὥσπερ ὕδωρ τὸ μὴ κινδύμενον. Vnius igitur atq; vnici loci causa, qui cum tot alijs è diametro pugnat, tot comminisci fabellas, tot inanum verborum ac repetitionum strepitus edere, tantum deniq; chartæ inquinare, cogemur? Et quis etiam non animaduertit, Sophysticam esse interrogationem, non autem vnā, cū queritur, cur plenis vtribus, & accuratè vndiq; obturatis ac picatis vasis alijs, inclusa minus putrescunt? an non etiam semiplena diligenter vndiq; occludi ac picari possunt?

P A G. 79.

Teipsum oppugnas ista dicens &c.

Et tu teipsum implicas ista respondens. Dic Erasme, dum in aqua calida sedes, si partes eius eodem modo calidæ sunt omnes, cur, si prior quæ iam depulsa est, non afficiebat, altera quæ recens appellit, afficere partem debeat? vtraq; enim familiaris, si vtraq; eadem prorsus caliditate prædita: vt igitur prior, ita & posterior, nullo percipietur calore. Non igitur nihil est, quod spudastes ob-

ijcit. Atq; vnica, euadendi angustias hasce, tibi via superest: Redditam, contactu corporis, frigidiorē contiguam aquam dicas: quid ni? initio enim egit in corpus hæc: ideo vicissim passā ab eo aliquid: non vt ab æquē calido, nam aliās calida, primo ingressu, atq; attactu non sentiretur aqua: nunc sentitur calida: igitur vt à minus calido. Axioma physicum est hoc, quod Auicennas lib. 1. fen. 1. docet. 3. secutus est, atq; omninò verum, quicquid nostrates eius glossatores hîc commenti sint: ea quæ temperamento tactus organo respondent, sensum non mouere: & illud quoq;: omne agens agendo vicissim pati: ideoq; etiam maius à minore. Quod autem dicitur actionem esse eius, quod dominatur: id quomodo sit accipiendum, est alibi atq; ab alijs etiam declaratum. Adnectas hoc ipsum auctariolum ijs, quæ contra tuas thecas, paulò antea proferabamus, tum cognosces, quæ, qualis, quanta philosophia tua sit.

P A G. 80.

Certum non minus est ex illis &c.

Com.

197.

Omnia tua certa sunt, si te audiamus, quibus tamen nihil incertius. Nego ea, quæ in vasis semiplenis insunt, celerius putrescere si moueantur, quàm si non moueantur. Si enim vasa cereuisiæ semiplena duo habeas, tardius illud putrescet, ex quo singulis diebus exhaurietur aliquid, eò, ex quo nihil. Hoc exemplum opponimus exemplo tuo, vt intelligas, mulierculas nostrates esse tuo Spudasto sapientiores, quæ cereuisiam eo modo respirare dicunt: nam per quotidianum illum exhaustum, in locum cereuisiæ recente ac nouo subeunte aere, is, qui in dolio inclusus, cereuisiam ambit, perpetuis eius halitibus contaminatus, quasi ventilatur: vt eo modò cereuisiæ copia minore reddita, & maligna vi ambientis diluta, (sit enim appellens aër vnum cum eo qui iam inerat: ergo & eiusdem conditionis consors) minus inde sequatur noxa. Ideoq; diligentissime
tum fo-

tum foramen dolij, vndiquaq; obstruunt, ac luto muniunt, tenui dūtaxat relicto spiraculo: ne videlicet externus aër maiore copia vel impetu, subinde sese ingerens, liquorem alteret. Cū autem dolia plena sunt, tūm ne tegunt quidem foramen: ipsa sibi crustam, vt ita dicam, ex reiectis eō facibus, continuo inducente: Vnde & continua quoq; subinde replendi vasis necessitas vrget: ne intra vas externi aëris copia colligatur, qua cereuisia possit alterari. Horum altero neglecto, acescit mox cereuisia. In vini plenis cadis eadem ratio: in semiplenis, sensim tamen exhauriendis, alia: foramen non obstruunt, sed leui ac plano lapide tegunt, oleiq; cyathum super affundunt: Sic ad vltimum vsq; Vinum seruatur integrum. Discriminis ratio, à varia liquoris natura petitur. Humido multo aqueo, constat cereuisiæ substantia: igitur à continente inquinari facile potest: & viscidior est, ideò inuicta iam labis tenatior. Adde quod in præparatione & coctura illa artificiosa, quanta, quanta demum cura adhibeatur, nunquam tamen ita ad vnguem per omnia succedit res, vt Heterogeneas etiam aliquot, nulla defecatione secernendas, partes in se non retineat. Quorum omnium causa & facilius & magis, ambientis vi cereuisia, quàm vinum afficitur. Referre autem hoc loco rationes varias, ac nonnunquam etiam contrarias, præseruandorum variorum vinorum, tam dum exhauriuntur, quàm dum asseruantur, minimè opus est. Ea res iustum volumen desideraret, essetq; non exigui laboris. Suum enim cuiq; regioni cælum, suum solum, suæ vix, sua exprimendi, excipiendi, condendi vini ars, suum deniq; vñsuum est. Cereuisiam, quæ Torgensem, tanto perè hîc expetitam ac laudatam saperet, ac suauitate referret, multi (vt certò affirmant) harum regionum œconomi, alijs locis quam Torgæ coquere tentarunt, Accersiti iusto tempore Torga coctores, vasa inde aduecta, ligna, lupulus, hordeum, aqua demum ipsa: adhibitus eadem diligentia, & ad vltimum vsq; seruatus inter apparandum horde-

hordeum, coquendum, transfundendum, condendum liquorem, idē ad unguem, qui Torgæ modus. Quid tandem? Hoc Lipsenses Rastrium (ut nominant) Wittebergenses Cucuc, non autem quale sperabant Torgense Nectar inde habuere. Et Columella sententia est, lib. 12. cap. 43. Pomorum etiam custodiendorum atq; asseruandorum rationes, omnibus esse regionibus aptas: sed pro conditione locorum & natura fructuum alias alijs conuenire. Quam etiam tu putas, non est vera causa, corruptionis vini: siquidem ais, cum semiplenum vas dimouetur, aut vehementius percutitur, ex moto vase facilius abit, ac redit, locumq; mutat aër: sed illa: quod nimirum ea, quæ iam secreta erant ac deposita excrementa, cum vino confundantur: atq; è facibus, quæ resederant, crassior sese attollat halitus, qui Vini sese intorquens atq; inuoluens substantiæ, corruptionis præbeat occasionem. Id vel ipse in matula, qua tuum excipis lotium, experiri, quoties voles, poteris: facta enim hypostasis secretionē, ac depurato Urinæ corpore, si matulam tantillum dimoueas, vel talitro tantum leuiter propè fundum percutias, manifestò cernes, ea quæ resederant tenuiora sursum denuò ascendere, & in Urinæ corpus sese induere. Levis autem atq; exiguus ille aëris motus, tantum abest, ut vino noceat, ut multum etiam conferre, ac prodesse ad eius integritatem ac durationem possit: aut effecta illa vera non sunt, quæ exposuimus antea: imò verò, aut illa falsa sunt, quæ tu, nusquā tibi in eadem re constans scribis pag. 83. Vbi hæc habes: si perspirent (loqueris autem de granis tritici, in vnum aceruum accumulatis) id est, si non alia alijs ita incumbant, ut difflatio omnis prohibeatur, neq; calor intus prohibeatur, non faciliè putrent &c. Et cui autem persuadebis vnquam tu, aëris portionem illam, quæ in semipieno vase continetur, per omnes & singulas sui partes, halitibus ex singulis vini partibus sursum elatis, æquè & indiscriminatim, non esse inquinatam? Vndiq; igitur secundum Spudasticam philosophiam

phiam tuam septum erit vinum contrarijs & vnâ similibus, amicis, atq; vna hostibus, qui oppugnent aliena, & vnâ tueantur amica qualitate. Quid? quod pars aëris, v. g. A. parti Vini B. quàm proximè attingit, plus noxæ adferet ac detrimenti, quàm commodi: cùm non sola ea, quam à B. vino recepit, sed etiam, quam à C. & quam à D. & quam à singulis alijs, imbuta sit. Concludam nunc paucis. Ad conseruanda vina generalis cura duplex: Prima vt respiret, & quasi ventiletur subinde vinum, recentis aëris, benigno, leni, exiguo appulsu, nullo autem modo liberiori aëri exponatur, cuius iniurias vitare, vel motum vel immotum minime posset. Altera, vt nulla motione conturbetur, ne Heterogenearum reliquiarum iam sepositarum noua confusione, patiatur illarum consortio aliquid. Ad hæc inquam præcipua capita, minutiora alia, quæ, vt dixi, pro Regionum varietate mire variant, omnia referunt.

P A G. 80.

Vt vel vehementer inflentur vtres &c.

cc

Dixi tibi antea, non velle Aristotelem, vt vehementer inflentur, sed vt fructibus ita repleantur, ne vacuus vllus (intellige, per quem poma moueri possint, aliàs in benè inflato vtre satù est loci, quo illa moueantur) ibi restet locus. Com. 198.

IBIDEM.

Prorsus certum est plus ex moto &c.

cc

Estò: exeat plus vaporum ex moto, quàm ex quiescente: & tanto inde magis inquinetur circumfusus aër: Vnde etiam maior qualitatum pugna oriatur. Vicißim re mota, leuior fiet impressio: minus itaq; illa afficietur. Hoc commodi certò capiet. Nam incommodum illud, quo inquam appulsu alienæ qualitatis, quam inuehit circumfluus aër afficitur vitare ex toto nullo pacto vnquam poterit: si qui- Com. 199.

rit: siquidem qualitas in vnam portionem, quantumvis immoti aëris, recepta semel, nullis tam certis contineri, vel cohiberi cancellis potest, quin latius sese diffundat, ac per contiguum & vicinū quoq; aërem serpat. Sed neq; verum est id, quod esse posuimus. Nam in animalibus per motum quidem maior sit expiratio, quàm per quietem: & quo immoderatioꝝ motus, copiosior hæc: aucto nempe calore, (quo vt est in Aristotele magis confertim & ocyus, quàm ipso per se cōsistente minutiore calore, dissoluitur in reliquias ἀθεωρητὰ διαπνοῶν.) reseratisq; meatibus: Sic enim immoderata exercitatione, corpora celerius exolui, extenuari, atq; in senium incurrere, scripsit cum Aristoteles lib. de long & breu. vite, tum Galenus lib. 5. de tuend. sanitate. Verū in inanimis non sic: horum enim si quis intrō conceptus est, imminuitur eandem ob causam, quàm probl. 13. 17. 34. 35. sect. 5. atq; alibi expositam ab Aristotele leges. Quid? quod quæ nimium feruent, cum tepescere volumus, agitanda, vel per aërem commouenda esse, pueri etiam ipsi norunt, quod suprà. de feruente olla diximus. De flamma ipsa, & prunis alia ratio. Calor autem, qui citra has & citra illam est, occursatione frigidioris aeris, per leuem etiam motum facile refrigescit. Discriminis causam ex natura caloris superius vniuersim exposita, depromas ipse tibi: vt intelligas deum, (id quod dicere quidem voluisti, explicare tamen, atq; ad certa principia reuocare non potuisti) quænam frigescere, & quæ vicissim incallescere motu res dici consueuerint. Collisione autem mutua duriorum solidiorumq; corporum (qui duplex est, non vnicus, vt isti dicunt, motus) produci calorem in attenuatas portiones eorum scimus: sed non hoc in præsentia agimus, vt cognoscamus dico, quot modis oriri ignis possit, verū illud, vt intelligamus, quatenus quisq; motus calefacere, & quatenus frigefacere queat. Habes iam quo te iactare possis, de explicata integrè repugnantia hac. Vicomercati eadem de re verba sunt hæc:

Non

Non de omnibus, quæ motione cientur, in problema-
 te loquitur Aristoteles, sed de his, quæ in vtribus infla-
 tis ac vasis opertis continentur. Hæc itaq; mota putredi-
 nem minus effugere affirmat, cum alia ex motione pu-
 tredinem elabantur, vt Plato quoq; in Theætheto do-
 cuit. An dicendum est, vtribus contenta cum agitantur,
 non diffilari: neq; alium & alium omnino locum mutare,
 vt diffilatur & ventilatur, locumq; mutat locorum edito-
 rum aer, & fluuiorum aqua? Quin potius in eodem sem-
 per sunt loco, & ab eodem aere in vniuersum ambiun-
 tur: quo fit, vt idem illis eueniat, quod rebus non inclu-
 sis, quæ immobiles manent, seu fuerit aer, seu aqua. Qua-
 tenus igitur locum aeremq; ambientem non mutant, à
 rebus immotis non differunt: qua autem mouentur fa-
 cilius euaporant, atq; ab ambiente aere (vapores scili-
 cet illos excipiente) corrumpuntur.

*Quæ referre placuit, vt ex ijs etiam cognosceres, tuū istud cras-
 sum problematis interpretamentum, cuiusmodi esse, quod mouere
 nauseam sapienti cuius possit.*

P A G. 81.

Absolutè interrogat Aristoteles, cur fru-
 ctus inclusi imputres seruentur &c.

*Vbiq; mirus es. Nugas hîc ego tamen non repetam ad fastidium
 tuo scilicet more tuas. Dic sodes: Vase pleno, quomodo mouebuntur
 fructus, etiam moto vase? vbi enim (inquit Aristoteles) vacuum per
 quod moueantur? negat hîc, hic inquam, cuius tu mentem, non tuam
 interpretari pollicitus es, negat, poma esse mobilia, quia in vacuo nō
 fiat motus: audin? At sic coacta (inquis) poma necessariò citius pu-
 trescent: non potuit itaq; Aristoteles plenum vas intelligere. At pro-*

Com.
200.

ccc ij

blematis

blematis illius Authori, ex obseruatione particulari visum aliter: unde & questionem generalem formauit. Tu de multis contra problema excipies: nos de multis contra te: interea verò nos interpretes erimus problematis: tu neq; problematis, neq; veritatis. Deinde pagina 82. subijs Aristotelis verba, cum de vacuo loquitur, ita esse accipienda, quasi neget tantum ea, quæ vase concluduntur, sic moueri posse, quemadmodum ea mouentur, quæ extra vasa sunt reposita, id est ab alio atq; alio aëre appellente. Sed Author problematis illius, nihil eiusmodi profert: simpliciter enim dicit ἀκίνητα, quia nullum ibi inane: non quia benè obturatum vas, aut benè inflatus vter, non sinat circumfluentem aërem mutare locum: quod ex ore illius interpretis, cuius verba paulò antè produximus, accepisti. Collectis pomis nostrates, & nonnihil deterfis, dolium replent: (substernunt alij algam, aut benè siccum stramen, & superdant quoq; de qua ratione condendi fructus Aristoteles meminuit sect. 20. probl. 31.) Tum id tegunt atq; occludunt quidem, non vsq; adeò tamen accurate: seruantq; aperto, non tamen humido aëre, ad hyemem vsq;. Hac enim adiuuantante in cellis vinarijs, aut calidiusculis alijs conclauibus ponunt.

IBIDEM. & PAG. 82.

” Oportet enim nec ipsos fructus, nec aërem
 ” qui eos circumfluit &c.

Com. Collatio partim non quadrat proposito, partim falsa est. Nam
 201. vel olitores isti, tibi pro certo affirmabunt, poma longè magis impu-
 tria seruari, si sparsim collocata super asserem mundum, sub aperto
 aëre, in cella vinaria, quàm si conclusa & coacta in vase, reponan-
 tur: deinde immota in tam angusto spacio, semipleni vtris, facilius
 propter immutabilem conclusi atq; corrupti circumflui aëris conta-
 ctu, quàm eadè immota, si aperto aëri sint exposita. & cōtrà, hæc ob
 vim

vim recens appellentis àeris citius affici, quàm illa, posse. Ea propter Aristoteles in probl. 7. & 12. sect. 14. eos, qui palustria loca, & minus aperta incolunt, propter àbientis immobilitatem, qua minus commode respiret, pallescere ocysq; senescere clarissimè pronūciat. Simile quid habetur quoq; sect. 13. probl. 7. & xi. Et quod à te de fructibus cōmodo repositis loco annotatum est, quorum ne puluerem quidem, si quis insederit, abstergere consueuerint oekonomi diligentes, ut immoti scilicet, diu seruentur imputres, quàm rectè, quàm verè, quàm sapienter dicitur? Primum hīc illud de puluere irridebit Theophrastus, qui lib. 4. de caus. plant. cap. vlt. Triticum puluerulentum citius putrescere affirmat: nam puluere illo ut pote sicciore, facile concipi extraneum, atq; igneum calorem, qui sit putredinis Author. Præterquam quod poma illa tua obducta puluere, obfesso intus calore, non expirabunt: ideo feruebunt intus, ac tuo modo putrescent. Detergent isti natiuam lanuginem, si qua insit, cū poma custodienda legunt, cur inherere sinant puluerem dum custodiuntur? Tales igitur ac tam negligentes Oeconomos ipse tibi conducas, qui reposita poma non purgent, ubi respersa fuerint puluere. Si enim ab eo, quia non usq; adeò siccus, ut in tritico sit, detrimentum non metuant, iam non pro negligentibus modò, verū etiam pro insipientibus eos habuero. Erit enim puluis ille humidior, ut reuera est: cui qualitati si calorem addas, quid iam desit ad afferendam pomis tuam putrefactionem? Alterum: Noui oekonomos multos, qui Autumno lecta poma, ad sequentem usq;, constante etiamnum vegeto eorum floridoq; colore & succo, integra usq; adeò seruant, ut qui ea videat hyeme media, is tum primum, è suis decerpta esse arboribus iudicet. Igitur hi lecta cum pediculis suis (id plurimum ad perennitatem conferre scripsit Columel. lib. 12. cap. 44.) sereno cœlo, decrescenſeq; Luna, matura quidem, sed non maturissima tamen, absterſaq; collocant loco frigidiore, siccioreq;, quo neq; fumus

neq; teter ullus perueniat odor, in tabulis, vel crate, vel etiam sub-
 strata palea. Sic autem componunt seorsim singula, vt flosculi sur-
 sum, pediculi deorsum spectent, quemadmodum etiam in arbore na-
 ta esse videntur, neue inter se alterum ab altero contingatur. Præter
 cætera verò illud obseruant (quod etiam Columel. lib. 12. cap. 45.
 monuit) vt vnumquodq; pomorum genus, separatim proprijs, vel
 arculis, vel asseribus reponatur, ne vnâ clausa vel collocata, quæ di-
 uersi sunt generis inter se discordent, ac mutuo se celerius vitient. Si
 aliquando mutant loco, vel attollant, vt purgent, pediculo duntaxat
 summis digitis prehenso id agunt, nullo incommodo. Id autem stu-
 diosè cauent, ne pomum ipsum tangant manibus (Palad. idem ad-
 notauerat in Febr.) priusquam vsui sint necessaria. Eâ enim, quâ
 digiti semel tantum appressi fuerint, non multo pòst sese monstrare
 vitium, quod figura sua digitorum relicta quasi vestigia referat,
 indeq; serpat in continuas partes. Idq; se ex quotidiana obseruatione
 pro comperto habere dicunt. Si igitur (vt tu putas) ne par-
 ticularem illum aërem suum mutant, iam composita poma seruare
 immota velint æconomi tui, cur Varronē etiam teste lib. 1. de re rust.
 cap. 59. oporothecas qui faciunt, vt ad Aquilonem fenestras habe-
 ant, eademq; vt nonnihil perflentur, appositis foriculis (alioquin
 enim vi pertinacis flatus, amisso humore vieta fierent) studiosè cu-
 rant? Perinde namq; est, siue pomum moueas siue aërem. Non igi-
 tur ab hoc mutato, sed ab extraneo calore illis impresso, si apprehē-
 dantur digitis, detrimentum agnoscunt hi. Adijciam his illud. Qui
 Aurantia mala ex Hispanijs vsq; & Italia in has regiones adue-
 hunt, ea non fursuribus (vt olim) inuoluunt, (sic enim concepto
 calore præternaturali, propter impeditam, densitate materiæ, ven-
 tilationem, corrumpi ferè omnia ipsimet fatentur) sed in fundo va-
 sis paleam substernunt: hinc bombicem superdant, cui fructus im-
 ponunt ita dispositos, vt inter vnum & alterum bombicis interce-
 dat ali-

dat aliquid, ne se mutuo contingant. Ita dispositis nouum superdant gossypium, vt in eo strato alia Aurantia, eodem quo priora modo collocentur. Hoc ordine vas replent, in cuius summo vt imo, gossypium primò, deinde verò paleam sternunt. Sic si exudent Mala exsiccari & vnâ per raritatem gossypij ventilari, vtroq; autem modo incorrupta conseruari, & ipsi dicunt, & res ipsa docet.

I B I D E M.

Restat vt causam indices, cur si mota minus putrescunt, post labores febribus corripiamur putridis. “ “ “

Quomodo nimio motu suscitari, per se inquam, & non solum interuentu alius causæ possit ephemera, indeq; humoralis febris, nemo est, qui non docuerit. Paucissimi autem causam in consequentem obstructionem referunt, vt in ijs sit, qui crudis pluribus, circa primas illas, Ventriculi dico, intestinorum, venarumq; Mesaraicarum, & sima iecoris vias, scatent humoribus. Motum certè ab alijs febrium causis, quibus adstrictio, suppressioq; calidi effluuij annumeratur, distinguit Galenus 1. de differ. febr. cap. 3. & cap. 5. nec non lib. 1. de art. curand. ad Glauc. cap. de ephem. Solus Eras-
 Com. 202.
 rastus plus hîc etiam sapere vult alijs. Sed missa nunc ista Tyrocinia, quæ presenti disputationi minimè seruiunt, faciam : de illis tamen suo loco dicturus satis.

I B I D. & P A G. 83.

De sexto problemate, cur nimirum magna quàm parua, & multa quàm pauca difficilior putrescant &c. “ “ “

Aristoteles hanc nobis, è suis scrinijs, causam promit : quia magna non parum virium ad resistendum obtineant, vt pote cum plurimum
 Com. 203.

plurimum habeant sui proprii caloris τὸ γὰρ πλεόν τοῦ ἐλαττοῦς
 θερμότερον. lib. 2. de part. animal. cap. 2. ex quo fit, vt corporis
 ambientis vires facilius vincere possit, quàm paucum, in quo non tā-
 tum caloris insit. Nititur Aristotelea propositio axiomati illi, quod
 ab alijs, & quidem firmis (vt putant) rationibus demonstratum
 est: omnem videlicet τῆς δυνάμεως & corporeæ qualitatis intensio-
 nem ac remissionem, ex materiæ & subiecti, cui illa inest, quan-
 titate prouenire: non enim esse intensiōem ac remissionem in indi-
 uisibilibus, quia in hæc maioris & minoris ratio minimè cadat, in
 qua tamen additionis ac diminutionis notio includatur: ergo secun-
 dum formam, quæ neq; diuidua est, neq; quanta, intendi aut remit-
 ti nihil: materiam verò ex se esse quantam, ex qua omnis diuisio
 habeatur, & omnis intensio proueniat, remissioq;: Sic ab Aristo-
 tele lib. 1. meteor. cap. 3. Vires elementorum cū inter se conferun-
 tur, maiores, aut minores, aut æquales, pro materiæ quantitate sta-
 tui: ἀνάγκη τὴν ἰσοδύναμιν τῆς δυνάμεως ὑπάρχειν τοῖς μεγέθεσι
 αὐτῶν, cui non sit absimile prorsus, quod ab eodem 8. lib. de ausc.
 phys. repetitur &c. Iam in parua mole, plures esse posse materiæ
 partes, quàm in magna: igitur & vim maiorem: Vnde colligunt
 verbum τὸ πολὺ in contextu nostro, non molis amplitudinem, sed
 materiæ copiam designare. Eandem tu, sed, vt soles, trepidanti a-
 nimo, causam effecti istius affers, atq; allegatis ex Vicomercati com-
 mentarijs, duobus Aristotelis locis, nempe 3. de coelo cap. 6. & 5.
 de gener. animal. cap. 4. inde statim pedem refers: vnde tamen
 non tam citò oportuit. Sed huic interpretationi tamen obstat exem-
 plum Aquæ Maris, Aristoteleum, quæ in partes diuisa, citò cor-
 rumpitur, vniuersa verò non item. Constat enim, Mare, eandem
 materiæ copiam, quoad singulas suas partes, & quoad se totum,
 pro analogia, obtinere. Igitur cū collatio non diuersarum sed eius-
 dem substantiæ naturalis fiat, eiusdem dico integræ, & in partes
 diuisæ,

diuise, non tam materiæ copia, quàm molis amplitudo significari videtur. De quo præter alia, quæ aliàs dicta sunt ab alijs, nos in præsentia, vt libertatem ac liberalitatem istam tuam in allegandis locis, quæ fortasse legisti nunquam, nonnihil cohibeamus, atq; vnâ cognoscas, habituros nos melius fortasse edoctos, quàm tu sis, suo tempore ac loco, tuis istis quisquiliolis paulò grauiora, quibus Aristoteles hic vrgeri possimus, nacti occasionem hanc, quasi in transcurso obijciemus tibi, quod Lucillo illi olim, non malo Philosopho, cum Ticini sub illius, & summi Auerrhoici, Brandi, Porri disciplina philosophiæ, sub Cardano autem Medicinæ, operam darem, à me fuisse tum obiectum memini. Eadem materiæ portio modo calidior, modo frigidior sit, citra aliùs materiæ additionem, aut deductionem 4. phys. cont. 84. quomodo igitur vera fuerit Authoris nostri sententia? Intrabo magis. Constat; mixta similia certo caliditatis aut frigiditatis gradu definiri: Vbi igitur detrahatur illis de materia & quantitate aliquid, temperamentum mutabitur: Sed hoc cum Hypothesi pugnat. Nam simile mixtum, rationem temperaturæ, in se toto, & in qualibet sui parte, prorsus eandem obtinet. Igitur tantus in tantillo, Cinnamomi v. g. calor, quantus in maiore fragmento. Eadem (dicunt) Analogia in qualibet mixti parte est quidem: sed non vis eadem: in maiore enim maior. Fabulæ: Esto mixtum, cuius partes materiæ & quantitatis sint a. b. c. Si a. eodem prorsus temperamento constet, quo b: & b. quo c. Esto d. aër, qui agat in a. (neq; enim vt supra contendebas tu, cuius vnius causa ad hæc in præsentia digredimur, putrefactio particularis & violenta, totum simul mixtum comprehendit, sed hanc primum, deinde illam eius partem) quero vtrum restitutum sit à sua tantum vi, vel ascita etiam sibi in sociam aliena, nempe ipsius b. & ipsius c. Si sua tantum, Aristotelem axioma ruit, & tam resistet ambientis viribus, quod paruum, quàm quod magnum est. Consociatæ autem auxilio non potest:

d d d

quia

quia sic gradus, mensura, ex quantitate materiae non esset accipienda: Et contendunt tamen alioquin isti mordicus, calorem secundum metaphoram tantum intendi, neque alium alio maiorem calorem, partis eiusdem intensione, sed calidarum partium aliarum accessione fieri. Ad Aristotelis verò locum, quid idem? quid, nisi nugas, de quibus in Comment. ad lib. I. de hum. natura plura diximus. Nunc ad nostra. Ex eiusdem interpretis, quem toties nominaui, scriptis annotasti: Aristotelem de multo continuo loqui, non de contiguo: Hoc enim quò amplius, eò putrescere facilius. Ex eodem subijcis causam. Nam in tritici, verbi g. aceruo, grana eius non sic iungi possunt, ut non singulis multis, interijciatur multus aër. Dij tibi bene faciant, qui hunc Dialogum tot respersisti tam charis, tamque preciosis gemmis. Dic Erasste, an non eò minus ambienti externo futura sint exposita grana illa sic coniuncta, ut se tangant, quàm si disiuncta sint? an non propterea, minor etiam vis huius in illa? At non ventilabitur (excipis) interceptus aër ille, & inficietur halitibus, qui è singulis granis illis continenter expirant: Vtramque igitur ob causam putrefaciet. Iam te teneo. Suprà, cum nobis venditares mysteria tua, contendebas, poma, è quibus certè multo humidior & copiosior continuo expirat halitus, conclusa dolio minus putrescere, quia aër ambiens immotus, & minimè ventilatus, diuturna vicinitate atque affinitate secundum qualitates, reddatur illis amicus. Hanc eandem prorsus causam, cur pro salute granorum tritici, quæ in vnum accumulata sunt, quorumque etiam ambiens, ventilari ac moueri magis, quàm illorum potest, non recipis? Dic inquam de hoc primum Erasste: Deinde de illo. An non aequè homogeneous musculi eiusdem frustum duarum librarum atque vnius? citius tamen corrumpetur quàm hoc, illud. Sensu etiam exquisitè homogeneous quamuis cadaueris particulam, semper maiore mole citius corrumpi expositam aëri, quàm minoris, verum est, Negabis? ablegabo te, non ad philosophiæ professores,

feßores, sed cocos. Excipies fortasse, id ex accidenti fieri: at ex accidenti etiam fit, ut magnum cadauer, quod Heterogeneum est, citius corrumpatur, quam minus: & supra tantum contigua, & heterogenea exceperas, nunc etiam musculos huc adducis. Vide quam tibi ubiq; constes: qui tamen supra nos primum infantes appellasti, deinde insanos, nunc obstinatos ac factiosos. Hæc inquam Gloria est, in quam desinit Psalmus tuus: & quæ etiam facit, ut speremus, te æquius laturum, si tibi in hac nostra amica (ita me Deus amet) disputatione, repositum aliquid, id est, relatum meritis parem gratiam sentias. Subnectam hic illud quoq; prius, quam ad alia pergam. Theophrastum lib. 4. de caus. plant. cap. 17 scribere: Triticum cumulatim acervatum putrescere celerius: quia sic concalescat facilius: qui tamen antea cap. 15. docuerat: Triticum si post messem expandatur, mala habere: quia superueniens sol. simul cum alieno, si quod ab aëre accepit, proprium eius educat humidum: unde fiat exilius, rugasq; contrahat: at statutum in cumulis melius habere, ac fieri corpulentius, quia concalescens συνιμύζηται: (perperam de halitu è terra erumpente, verbum hoc accepit, atq; interpretatus est Gaza) vaporem igitur illum stipatum vndiq; cum abire nequeat, ibi considerare, vbi primū conceptus est: eoq; fermentari atq; intumescere semina. Scaliger posteriorem hanc sententiam in area, priorem illam in horreo esse veram non malè opinatur: siquidem utrobq; cumulatim, concalescit quidem frumentum, sed illic euentilatur hic minus.

Vale dat. lib. 2
de mixt. gen.
lib. 1. cap. 7

I B I D E M.

Nihil enim certius est, quam de violenta putrefactione &c.

“

“

Nihil certius est, dicent alij, quam Spudastum tuum esse ubiq; Spudastum. Vnam simplicem ac naturalem mixtorū omnium, quam Author putrefactionem appellat, definitam atq; explicatam asserimus,

Com.

204.

ddd ij

rimus,

rimus, cap. 1. lib. 4. meteor. præterea verò aliam nullam. Hoc suprà tam euidenter monstratum, & firmè probatum est, vt de eo qui dubitet, futurum posthac neminem sperem. Nam alteram illam putrefactionem, idem Author nominauit duntaxat, non exposuit, non definiuit, non explanauit, quia corruptio quædam sit, secundum partem non simpliciter, & contraposta secundum partem generationi, non simpliciter generationi, de qua in hoc capite disputat: ideoq; ad ἀπεψίαρ referenda. Istud probatum quoq;: tam putrefactioni simplici sola mixta esse obnoxia, non autem simplicia corpora ab eodem fuisse indicatum audiuius. Ergo maluere & optimo iure maluere ij, qui ante te controuersiam hanc ventilarunt, vt fidi ac boni Aristotelis interpretes, suspicari, verba illa διὸ καὶ ἡ θάλασσα κατὰ μέρος διαφθιμένη ταχὺ σῆπεται, καὶ τὰ ἄλλα ὕδατα ἁσάντως, accepta aliunde, vbi nimirum de alia putrefactione sermo habeatur, aut de suo capite, Spudastulū vel Furniolum aliquem contextui huic inseruisse, quàm tot alia, tam benè ac significanter expressa, & secum nusquam dissidentia, aptissimè verò inter se ab initio ad finem vsq; coherentia Philosophi verba, in alienū absurdumq; distorquere sensum. Neq; enim de rei veritate aut falsitate iam agitur, sed de Authoris nostri sententia: & hac non omni, sed de ea, in qua tūc fuit, cū primum caput libri 4. meteor. exararet. Hic est Rhombus. Ergo vel alium nobis contextum Aristoteleorum verborum monstrent, vel si hunc recipiant, quem habemus, istum quem proposuimus, eius fuisse germanum ac legitimum sensum vnā dicant necesse est. Quanquam quod de mare dicitur alij sic eludant: Mare mixtum esse quoddam: quod ex odore cognosci possit, (Sic enim Aristotelem argumentatum lib. de sens. & sensil. cap. 5.) ea propter illi quoque definitionem simplicis putredinis conuenire. Sed audiamus, quid hīc nobis pro corollario, e suo Spudastico penu det Eraslus.

IBIDEM.

Responsum iam nunc est &c.

Obijcit Spudastes, si verbum *κερϊες* ὥτι, hoc loco completa-
tur fulgines, minus valituram esse Philosophi argumentationem :
plus enim eo modo *δυνάμειος σκεπτικῆς* futurum, ubi plus natiui ca-
loris : quale igitur & quantum hoc magnarum rerum, respectu
paruarum privilegium sit ? Erastus respondet, se iam ad hoc re-
spondisse. Vbi ? quando ? quomodo ? Quin vno verbo dicas, Aristo-
telem nunquam & nusquam, in toto hoc discursu, de fuliginibus me-
minisse, quia non putredo tua particularis & rustica, sed altera il-
la simplex philosophica animo illius obuersabatur. Et sanè plus
quàm stultus ac stupidus fuisset ille, si per τὸ περιέχον, tam extrin-
secus ambiens corporeum elementum, in quo naturaliter mixta de-
gunt, quàm fulgines & fumos, intra eorum corpora conceptos &
collectos, intellexisset, deinde verò ausus esset propositionem illam
subijcere, magna parvis putrescere tardius. In quo mirari etiam su-
bit, cùm Erasti, tùm quorundam aliorum supinitatem, qui Philoso-
phum, in recensendis problematis hisce, nunc de animatorum tan-
tùm, nunc de inanimatorum mixtorum, nunc de vtriusq; loqui, do-
cent : quasi decuerit, Sapientem ad generalem putredinis rationem
confirmandam, causas non καθόλου, sed particulares, & acciden-
tarias adducere : & quasi ille non perpetuò sibi constans, causam
facilioris ac difficilioris putrefactionis, ad vnius externi caloris ma-
iorem aut minorem vim referat, quæ in definitione putredinis inclu-
debatur, cùm diceretur : Putrefactionem naturalem fieri, exeunte
paulatim natiuo calore cum humido suo, vi externi euocantis, ob
eamq; causam aridiora reddi quæ putrescunt omnia, tandemq; in
terram reuerti.

PAG. 84. & seq. vsq; ad PAG. 87.

d d d iij

Calor

”
Com.
205.

„ Calor rei putrefactæ non amplius est ca-
 „ lor familiaris & proprius corruptæ rei.

Com. *Quæ hoc loco de Vermium generatione subiicit, vulgaria sunt,*
 206. *Et præterquam quod nullam habent controuersiam, planam intelli-*
gentiam, Et facilem obtinent assensum: Sunt etiam à multis Ari-
stotelis interpretibus, cùm neotericis (præsertim verò Scaligero e-
xerc. 26. Buccoferr. quæstione singulari, Pauesio disput. 3. meta-
phys. cap. 40. vsq; ad 45.) tùm superioris illius barbari seculi in-
terpretibus repetita, atq; in suis multoties inculcata Commentarijs.
Carptim igitur tantum, quasi in transcurso de illis quædam deliba-
bimus.

P A G. 84.

„ Qui Aristotelis quibusdam verbis contē-
 „ dunt, calorem rerum proprium, quan-
 „ do putrescunt, plane in vaporem solui,
 „ & materiam simpliciter deferere &c.

Com. *Quid ni contendant? Et cur aliter Philosophi verba inter-*
 207. *pretentur, quàm eorum designet sonus? At si hoc esset (ais) qui*
posset generationis vermium esse author? Miser hic nondum intel-
ligit, generationem vermium accidens esse quoddam, vt suprà di-
ximus, putrefactioni: cùm neq; in omni putrefactione, vel simpli-
ci vel secundum partem, generentur vermes: Et generatio vermi-
um, vt millies diximus, non putrefactio, sed concoctio quædam sit,
vt ex Aristotelis verbis docuimus. Ratio putrefactionis ab Aristo-
tele explicata hoc requirit, vt euocante calore externo, eo modo
quo docemur probl. 34. sect. 2. Et probl. 29. sect. 1. internus sen-
sus exeat, profluatq; cum suo humido, atq; euanescat in auras: ali-
às enim, quomodo mixtum putrescendo semper aridius fieret, tan-
demq;

demq; in summam ariditatem desineret? Hoc inquam ad rationem putrefactionis pertinet: Reliquum verò, retineri inquam ibi calorem euocatum & secretum, nactumq; idoneam materiam, subigere ac versare eam ad animalis procreationem, accidens est, ad putrefactionis rationem minime pertinens.

P A G. 86.

Nihil pugnæ est. Scire oportet. &c.

“

Mirus Enantiomatum conciliator. Nolim in compilandis aliorum interpretum scriptis, esse longior, cum præsertim hac de re integram disputationem instituerim in tract. de vermibus. Illud nunc annotabo, Aristotelem negare, in Ventriculo nasci vermes, quia in eo coctio fiat alimenti: at qui idem, intestina esse coctionis instrumenta (& quidem verissimè, cum verum sit etiam, intestinis vim chylificandi efficaciorē inesse, quàm Ventriculo) docet lib. 3. de part. animal. cap. 14. quod tacite quoq; significauit lib. 2. de hist. animal. cap. 17. de intestino Elephanti loquens. Igitur non de Ventriculo tantum, vt Erasius cum aliorum interpretum turba censet, verba illa τῆ καὶ κοιλίᾳ sunt accipienda. Est Aristoteli triplex venter, supremus, in quem crudus etiamnum recipitur cibus: infimus, in quem crassius ciborum excrementum demittitur: & medius, in quo cibus, non adhuc quidem ille recens, sed nonnihil tamen subactus & mutatus, perfectam coctionem assequitur. Hunc Ventrem Aristoteles toto illo ductu intestini, qui à Ventriculo ad cæcum, & Colon usq; est, designare, allegato paulò ante loco, ac describere videtur, & nunc cum τῆ καὶ κοιλίᾳ solum τῆς ἀντιοπποσuerit, supremi appellatione, medium quoq; comprehendisse, credendum esset, nisi lib. 2. de part. animal. cap. 3. etiam Ventrem inferiorem, concoquendi officio fungi diserte pronunciaisset. Verum acrius alij vrgent, Nam Aristoteles Philosophus, venas instru-

Com.
208.

menta

menta coctionis esse, & sanguinis receptaculum, toties dixit, ut citare loca sit supervacuum: Sanguinem tamen in iisdem putrescere, affirmasse idem videatur 3. de hist. animal. cap. 19. Axioma Aristotelis esse, suo unumquodque calore coqui, externo putrescere: sect. 2. probl. 33. In Ventriculo autem, concipi etiam externum posse calorem, quoties idem in probl. & lib. de animal. expresse & tacite significavit? an solam hanc partem ab eiusmodi iniuria immunem natura condidit? Censet is, ut ex allegatis supra toties locis, & præsertim ex cap. ult. lib. 3. de gener. animal. cognosci potest, putrefactioni accidere concoctionem posse, hanc autem illi contrariam 4. de gener. animal. cap. 8. (Nam in putredine dissolvitur humidum à sicco, decessione interni caloris, externo calore id procurante, donec mixtum in pulverem desinat: In concoctione vero copulantur unâ humidi & sicci partes homogeneæ ab interno calore, ad corporis mixti generationem: In putredine dominatur humidum interno calori: in concoctione calor humido: illa dissolvendo: hæc in crassando & cogendo progreditur) Cur igitur vicissim concoctioni accidere putrefactio nequeat? Ad hæc tamen Erasius partim obmutuit, partim multis prius profusis verbis, de rebus quæ planissimæ sunt, & nullis prorsus obstructæ difficultatibus, ut rudem, si possit, spudastum illum suum erudiat, hæc ex Pompon. dubit. 42. subijcit pag. 88. & 89. Quod concoquitur, regitur amico calore: In Ventriculo superat amicus calor: ibi igitur concoctio, & non putrefactio locum habet. Egregie & acutè hoc, ut reliqua. Nam Spudasti Ventriculus calore præternaturali incaluit nunquã. Quas verò gemmæ huic margaritas adnectit? has: cibum confectum statim è vètriculo deturbari: humorem verò lentum nisi præterfluentis bilis vellicatio interveniret, etiam per annos in intestinis hæsurum. Quasi his nulla vis insit excretrix: quasi plus mucci parietibus Ventriculi continuo adhærescere, quàm intestinorum, non osten-

ostenderit nos in dissectione cadauerum decies. Neq̃ id inficiari videtur Eraslus, tantum protestatur, eiusmodi colluuiem viscidam, putrefactam, nunquam a se fuisse visam. Ad quesitum hoc Pomponatius in hunc modum respondet. Copiosus est in ventriculo concoquens calor, non tam proprius illius, quam mutuo acceptus à circumstantibus visceribus: continua etiam ibidem cibi potusq̃ ingredientis atq̃ egredientis motio. Quarum causa sit, vt neq̃ agens ibi adsit, neq̃ tempus concedatur, quibus generentur vermes. Quæ sua deinde, vt vidimus, Eraslus fecit. Num igitur vt salua Philosophi vnus existimatio sit, veritatem ipsam periclitari patiemur? Galemus, Auerrhois, Oribasius, Albertus, Turisanus, Sauanarola contra Aristotelem stant: stat ipse sensus, stat ratio. Quid igitur, etiamné hic sacre Antiquitatis tuendæ stulto zelo tumultuabimur? Quæ pars demum illa corporis nostri est, in qua non deprehensi fuerint vermes? in auribus etiam non exulceratis. Celsus lib. 6. cap. 7. in cerebro, Auicen. lib. 3. fen. 1. tract. 2. Conciliat. Holer. 1. de intern morb. cap. 1. & cap. 54. Trincauela in disput. de Verm. Lusitanus cent. 7. curat. 64. In oculis, Marcellus empyr. cap. 8. in supercilijs: in renibus Holer. allegato loco. & Fernel. 6. de sympt caus. cap. x. & Mundela Dialog. 4. in pulmonibus Brasauol. 4. aphor. 49. Fernelius allegato loco: Azerau. cap. de tussi. Zoar. lib. 1. tract. xi. cap. 3. Thomas à Veiga 1. de loc affect. cap. 5. in intestinis, de quo nulla dubitatio: in radice dentium, quod certum est: in iecore Concil. allegato loco: in vtero, quod oculi nostri testari possunt: in naribus ipsis Fernel. allegato loco: in vulneribus in pilis: in tota cute, & vbi non? cur igitur non in ventriculo, de quo etiam singularis observatio in Beniuen. de admirand. curat. cap. 58. extat?

P A G. 87. 88.

Si enim Chylus, exempli gratia, in ventri-
 eee cculo

“

culo coctus, posset totus in sanguinem
verti.

Com.

209.

Locum etiam Aristotelis, cuius est planissimus sensus, in contro-
uersiam reuocas, vt nimirum hoc tuo Dialogo reformasse multa vi-
dearis. Inquit Philosophus: ex materia quæ putrescit, calor secernit,
ac reseruat sibi vtile aliquid, ad generationis animalis materiam:
quam ob causam putre illud residuum habetur pro excremento, re-
spectu eius quod reseruatur, quia hoc ad animalis generationem co-
quitur. Iam exercebo nimiam istam in philosophando securitatem
tuam. In generatione prior exuitur, noua induitur forma, cuius, vt
alii sunt fines, ita alius quoque necessario sit oportet apparatus mate-
riæ, in quam ex agentis potestate induci debet: nam à fine cuncta in
natura rerum materiæ necessitatem accipiunt. I. de part. animal.
cap. 1. & 2. de phys. auscult. cap. vlt. Ita suus cuiusque materiæ a-
ctus, & cuiusque vicissim actus sua materia rectè dicitur. Ergo ex
fine generationis nihilo plus colligi posse videtur, quam materiæ nouus
apparatus, à priore videlicet alius. Sic scriptum est ab Auerrhoë
differre à Leonis membris membra Cerui, quia formæ differant:
quasi non materia formam variet, sed à forma varietur illa. At
quid prohibeat, totum Chylum alio modo secundum omnes, & qui-
dem minimas sui particulas versatum, subactum ac mutatum fieri
materiam aduenientis formæ capacem? Cur hoc non explicasti? atque
ibi potissimum, vbi verè putridorum & Spudasticorum prosyllo-
gismorum farraginem, è tuo Gazophylatio depromere voluisti no-
bis? Si (inquis) Chylus in ventriculo coctus, posset totus in sangui-
nem verti, à sanguine non differret, nisi accidentibus: Substantiæ
mutatio nulla foret: mortua viuerent: viuentia essent mortua. Nego
hoc, nego istud, nego illud, nego omnia: Tu verò cur tot monstrosæ
consecutionibus probationem subiecisti nullam? Si non potuisti hoc:

cur

cur voluisti aut debuisti illud? Bonam causam tam malè agenti, quis posthac malæ causæ procuracionem committat? Ergo necessitatis huius illa ratio est: Duo sunt agentia in omni rerum generatione. Vnum mouens immotum, alterum mobile 2. de ort. & interit. cont. 60. In illius potestate sunt omnium perfectiones & formæ: ab illo igitur omnes: hoc autem instrumentum est, nempe spiritus, seu cœlestis calor, vt expresse colligitur ex 5. de ort. animal. cap. 9. & 2. eiusd. tract. cap. 4. & 3. de ort. animal. cap. x. ergo per hunc omnes. Differunt autem formæ nobilitate atq; ignobilitate, 1. lib. de cœlo. cont. 100. ergo & spiritus seu calores illi. 2. de gener. animal. cap 3. ac 3. eiusdem tract. cap. vlt. Vt quemadmodum in primi mouentis potestate, sunt omnium formæ: ita in cœli motu ac lumine, omnes differentia, vegetabilis huius caloris ac spiritus contineantur. Vt hinc etiam discas id esse verum, tot esse coctionum atq; excrementorum differentias in animali, quot sunt partium eius naturæ. Igitur ex analogia caloris, quo ad materiam apparandam natura vtitur, excrementorum necessitas rectè colligitur. Nam cum ijs materiæ portionibus omnibus, cum quibus λογῶν obtinuit calor vnus, eundem obtinere nequit alius, quia sit alijs formæ organum. Ideoq; verba illa, quæ lib. 3. de ort. animal. cap. vlt. exemplo artificiosi ortus adducto, subiicit Aristoteles: οὐδὲν γὰρ ἄν ἐδ' αὖ ποιεῖν, ad propositum argumentum restringenda sunt, cum alijs non solum detractiōe, sed etiam alteratione, & compositione, & accessione & informatione multa fieri doceamur 1. de phys. aus. cap. 7. Nunc, vt in natura, non nisi certis præparationibus vi caloris instructæ materiæ, aduenit actus: (sua dico vnusquisq;) ita in arte, non nisi certis instrumentis, prius resectis his, illis adiectis, alijs mutatis, materiæ partibus, nouam & conuenientem formam introducit Artifex. Propter certam igitur proportionem caloris, quæ materiam mutat ac præparat, ad formæ extrinsecus aduenturæ susceptionem,

excrementorum generatio necessaria est. Et quod tu scite à Scaligero dictum affirmas, putredinem esse instrumentum naturæ, ad ablationem eius formæ, quæ impedit futuræ inuentionem, id ego insulse pronunciatum affirmo. Cui enim obscurum, non nisi per corruptionem, gradum sibi facere naturam ad generationem? Semper enim vnius generatio corruptio alterius est: at inquit, non per omnem tamen corruptionem, ad vermium generationem natura se promouet: sed per putrefactionem duntaxat. Esto: sed quiddam amplius est, inuehi formam, quam vermem procreari: illud enim huius, ut & corruptio, putrefactionis Genus est. Et quid Aristoteli respondebitis lib. 5. de hist. animal. cap. 19. & lib. 2. de plant. cap. 1? Quin etiam (inquit ille) in ijs quæ putredinem nullam posse recipere existimantur, nasci animalia nouimus: ut vermes in niue vetustiore, & in Cypri insulæ fornacibus ærarijs bestiole in medio igne nascuntur pennatæ, paulò muscis grandibus maiores, quæ per ignem salunt &c. Audiamus Scaligeri ipsius hac de re sententiam exerc. 194. num. 4. Ceterum cum ignis ut Aristotelei voluit non putrescat, vides ab igni tanquam à forma, in materia propria, nõ autem, sicut ais tu, loquitur ipse cum Cardano, ego verò cum Spudasto) è putredine generari. Omnino enim in fornaces illas, igni extraneum aduenire, vel humidum, vel calorem, quo putrescat, intelligere nequeo. Audis? Idem ego, imò potius tu, si Naturæ vniuersam Oeconomiam animo diligenter lustres, tibi & illi de multis alijs poteris obijcere: in quibus nõ facile nobis tuæ putredinis typum, multò minus Aristotelis progressum monstrare poteris. Quid verò tuæ putredinis typum dicam, cum eius certum aliquem nunquam proponant Galenici tui, ut in omnem scilicet formam, Prothei cuiusdam instar ad arbitrium, si quando hæreant disputando vertere queant eam? Quæ enim obsecro naturæ actio illa est, quam explicare aggressi sint hæcenus, & putrido hoc putredinis vocabulo, putridissime

Vide St.
phigum,
Thrapolum
foli. 328. 11
32. y.

non inquinari? Porro utrum id rerum sit, nouam per generationem non inuehi formam in materiam, nisi prius per putrefactionem ablata sit vetus? Quæstio hæc simplicium corporum, transmutationem vicissitudinariam non attingit: quæ simpliciter non putrescunt. De mixtis verò negat Pomponatius, quia multa fiant coctione, quæ se instar elixationis aut assationis habeat quæ certè putrefactiones non sunt, (inquit) cum putrefactio illa sola dicatur, per quam dissoluitur humidum à sicco, vi ambientis, mistumq; in sua principia resoluitur. Sed hoc non satis videtur esse: nam & ea, quæ præcedente putrefactione, simplici appellata oriuntur, non nisi elixatione, aut assatione, vel alia aliqua innominata coctionis specie, oriri dicuntur. Id autem quod queritur est: Vtrum illa quæ generatione anteit, sit semper putrefactio? Corruptio semper est: Putrefactio non est: accedens enim calor, non semper educit internum, atq; cum eo humidum à sicco diuellit, sed materiam elixando aut assando (Sunt enim, ut inquit Aristoteles, similes his à natura effectus quidam) ad nouæ formæ susceptionem, veterem apparatus contrarijs effectionibus demolitur atq; ex toto perdit. Hoc vnum voluisse Põponatium credo. Verum neq; sic eximitur scrupulus. Nam coctio quædam, atq; ista ipsa, de qua nunc loquimur, mutatio est in nouam substantiam, ut seminis in terra, sanguinis in partibus nutriendis. Opposita igitur illi effectio, corruptio fuerit: eaq; simplex, & non secundum partem. Mutatur enim totum in totum: Vtrum & hæc Putrefactio dicatur? non secundum partem nostra, quia non retinetur substantia eadem: Tua contra naturam est, violenta est, morbosa est, pestilens est, infinitosq; habet cum gradus tum modos (his enim tu coloribus pingis eam pag. 27. & alibi) Sed Theophrastus lib. 1. de caus. plant. cap. 1. istam de qua iam litigamus, & per quam formæ cuiusq; rei propriæ, insertur priuatio naturalem appellat. Quæ igitur? In 4. de gener. animal. cap. ult. Vniuersim pro-

sim pronuntiatum est, calores & refrigerationes in natura, cum moderatione quadam ortus asferre, citra eam verò interitus. Speciatim autem lib. 2. eiusdem tract. cap. 6. tam ubi calor deficit, quàm ubi excedit, aut deterius reddi, aut ἀνὰ πύρον τὸ γινόμενον, æque atq; in ijs accidit, quæ foris elixantur ad cibum aut ad alium usum. Et supra diximus, aucto interno calore, secuturam exustionem, quæ ex Aristotelis sententia excessus quidam est in assatione, corrumpens ex toto mistum: (quo respectu Aristoteles excrementa animalium vsta, non putrefacta, & exustione non putrefactione calida dixit. 2. de part. animal. cap. 2.) deficientiæ verò, secundum partem quidem μάλιστι, sed secundum totum corrumpens si Authorem nostrum audiamus, Putrefactio simplex. Ideoq; Aristoteles 8. lib. Metaphys. cap. 4. dupliciter τὸ δὲ, ἐκ τῶδε fieri docuit: aut enim proficiendo ex deteriore forma, quæ priuationis naturam sapit, ad potiorem, aut ἀναλυθέντος εἰς τὴν ἀρχὴν: quasi ibi quoq; dissolutionem hanc materiæ misti in partes suas designet, quam obcausam Alexander τὴν ἀρχὴν, τὰς ἀρχάς vertit, atq; interpretatur. Sed in eo latet homonymia: quod cum perficiendo fit actû aliquid, quod potestate prius erat, ut cum ex Chylo sanguis, vel ex hoc semen, vel ex semine caro, os, nervus, etiamsi prior aboleatur forma, non propterea tamen corrumpi per se aliquid dicatur: sed quatenus non hoc fit, nisi vnâ fiat, & dum hoc fit, ut Alexand. in q. natur. docuit, consequenter fiat illud. Igitur istiusmodi corruptio nullius putredinis naturam sapit. Cum verò non perficiendo, sed in deteriores statum mutando, progreditur naturæ actio, tum (vtidem interpretes docuit) interire res simpliciter dicitur, aut secundum totum, quæ erit vel putrefactio simplex, resolutio misto in principia sua, vel corruptio ad excessum in Elixatione aut Assatione referenda: aut secundum partem, quam actionem tamen, altera quæ generatio dicitur, excipere minimè consuevit. In summa: ut

excessus

excessus quidam est in Affatione, quem Aristoteles exustionem dicit : ita & in Elixatione constituendus aliquis, etiamsi is nomine careat. Vtroque secundum totum res corrumpitur : proptereaque neutrum putrefactio secundum partem dicitur : sed & neutrum quoque simplex fuerit putrefactio. Quia per utrumque alio, quam per hanc modo substantia mista corrumpatur. Elixationis excessum, ad quem nos violentam Galeni putredinem reuocamus, generatio animalis consequi haud raro consuevit : affationis vero excessum rarius. Tam vero hic quam ille & violentus dici & naturalis, alio videlicet atque alio respectu potest.

P A G. 91. 92.

Respondeo mutationem quamlibet à fine & termino &c.

“

Fine imposito disputationi de Aristotelea putredine, digrederis ad alia : ut quantum scilicet per te licet, nos tuis philosophematis reddas locupletiores. De concoctione igitur agis : Multa proponis : omnia prope privilegii illis exornas, Dicimus, Dico, Respondeo, cum tamen nihil usquam de tuo dicas, nisi si quid Spudasticum sit. Percurram ego aliquot. Et quomodo quidem generationes quædam, per quas nempe ignobilior priore introducitur forma, corruptiones dicantur, supra ex Aristotelis verbis indicauimus.

“

Com.

210.

I B I D E M.

Putredo simplex, de Violenta loquor &c.

Appellabo te denuò inconstantie tue testem. Suprà pag. 49. hæc scripsisti. In naturali putredine resoluntur mista in cinerem & puluerem, (id interpretaris dissolui in elementa) quod in particulari & violenta nunquam vel certe raro contingit &c. & non multo post Vulgaris putredo res in elementa non statim resoluit, neque est ultima rerum corruptio. Hic vero ista: Putredo violenta est mutatio, qua calor ambientis,

“

Com.

211.

bientis, calorem rei ambitæ perdit, nec desinit perdere, priusquam in elementa dissoluat. Et paulò post: Per putrefactionem violentam, sic absolute corrumpitur res, ut ad ultimam tendat dissolutionem. Dices, addidi non statim. Primum quid hoc ad naturam rei, ut toties diximus? Deinde, etiam in naturali putredine addidisti: non statim. Pag. 44. hæc tua sunt verba. At naturalis putredo, tunc solum evenit, cum longo ætatis aut temporis tractu, res paulatim contabescunt &c. quid est hoc aliud, quam non statim, imò plus quam non statim? quas verò bellas speculationes nobis adfert inconsistentia hæc? Dari simplicem coctionem: dari & simplicem putredinem: nec non compositam ex utraq; hac mutatione alterationem. Ego verò dico, nullam vsquam dari simplicem coctionem, aut simplicem corruptinam: cum hæc illam perpetuò adiunctam habeat, & una alteram perpetuò excipiat: aut vnus corruptio posthac citra alterius generationem: & generatio vnus, citra alterius corruptionem futura. Quia non in omni coctione, vermem nasci videt Erasius, ideo putat aliquam esse, quam non præcedat corruptio, adeò scilicet nature iniquus aestimator, ut eius admirabilem & singulis temporum momentis foecundam omnipotentiam, intra vnus Vermiculi aluum coërceat. Quid (dices) de putredine naturali? Dicam axioma esse Aristotelem hoc, solui mixtum denuò in principia sua: alterum illud, esse nature, quæ ante Aristotelem vixit & floruit. Vtrum tibi verius? Nos hîc transfugæ, ad naturam defecimus ab Aristotele, atq; à te etiam, qui pag. 92. repetis, per putredinem tuam, sic absolute corrumpi res, ut ad ultimam tendant resolutionem: quia per te quoq; corruptio esset citra generationem. Ad alia: Coctionem desinus, ut sit mutatio, in qua naturalis ac ambientis calor, rei ambitæ calorem, naturaliter & vsitate (notate verba & obseruate mysteria) certi finis gratia, perdit. Hæc definitio Aristotelea non est: tua est: falsa est. Aristoteles sic. Concoctio est

etionis statuis corruptionem, quia sit effectus victi caloris. Author perfectionem constituit, quæ est generatio quadam, quæ est à calore vincente, & rem quæ coquitur, in meliorem naturam conuertit. Author adtione caloris in siccum & humidum, quæ est cuiusq; mixti materia: vel si placet commutatione naturæ patientium qualitatum in meliorem, definit perfectionem illam: Tu corruptione ac ruina caloris ambitæ rei. Aristoteles docuit, definitione αὐτὸ ὅν quid sit, significari & cognosci, quod non causa temporis, vel loci, vel aliûs conditionis, sed perpetuò & καὶ δόλῳ necessariò ita se habeat: Tu definitionem tuam particulis illis: Naturaliter, vsitatè, sæpè, plerumq; verè, putrefacis. Si inquam natura concoctionis ea sit, vt proprio & naturali calore vincente, versanteq; & subigente materiam mixti, id in meliorem perfectioremq; naturam conuertat: Putredinis verò contrà, vt victi caloris sit effectus, atq; in deterio-rem naturæ habitum mutatio ad interitum, cur non semper, & non perpetuò necessariò sic se habebunt? cur illis verbis Naturaliter, vsitatè, sæpè, plerumq; naturas rerum contaminas atq; peruerstis? Naturaliter concoctio eo modo progreditur, quo diximus, & semper, & nunquam aliter: aut si aliter, non concoctio, sed aliquid aliud futurum est. Idem de putredine affirmo. Dic iam tu si possis, vbi, quando, quomodo concoctum dicatur aliquid, quod vincente proprio & naturali calore, materiam, id est humidum ac siccum, rei quæ coqui dicitur, ea in meliorem habitum non sit mutata: aut putrefactum aliquid quod deterio-rem substantiam ac naturæ conditionem non sit adeptum? aut si nequeas, cur te pro vero ac legitimo Aristotelis ac naturæ interprete venditas, qui præsertim res etiam planissimas, non nisi titubando ac vacillando enunciare possis? Dic inquam Erasme: cum Authori simplex coctio sit, perfectio caloris & humoris naturalis, rei quæ coquitur, cur tu corruptione definis? vbi hæc in Authore nostro, imò verò in toto Aristotele? Nam is lib.

2. de plant. cap. 1. hæc habet: πέψις γὰρ ὅστις, ἔπερ ἐν γένεσιν καὶ
 θεσμότης ἰδίως πέφατι ἀκολουθεῖ. Si eodem modo naturalis, quo
 artificiosa coctio procedit 2. de ort. animal. cap. 4. cur protestaris
 te de naturali coctione agere? Si nulla generatio est, quæ adiunctam
 non habeat mutationem contrariam, ideoq; Theophrastus lib. 1 de
 caus. plant. cap. 1. σῆψιν principium statuit generationis, quia nimi-
 rum auferat naturam illam, quæ impedit nouæ per πέψιν, καὶ τὴν
 ἀλλοιώσιν φυσικὴν introductionem, cur simplicem coctionem in-
 ueniri doces? Si coctio simplex, principium sit per se Generationis,
 cur tu confundis eam cum principio, quod tanquam priuatio est? di-
 cis enim esse corruptionem caloris rei, quæ coquitur, & calor per te
 hic est λόγος δυσιώδης. At intercipi aliquando naturæ opera di-
 ces: neq; assequi eam ubiq; suum posse finem. πάντα τὰ φύσιν ἢ
 αἰὶ τοῦτω γίνεσθαι ἢ ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν &c. aliquando enim, cum ma-
 teriæ, tūm verò etiam vitio efficientis causæ, offensio incidit, prohi-
 bens, quo minus ceptum naturæ opus absolui, atq; ad finem desti-
 natum perducì possit: id quod etiam in rebus artificiosis vsu venit:
 ἀμαρτία δὲ γίγνεται, καὶ ὅν τοις κατὰ τέχνην, καὶ ὁμοίως ἔχει
 ἐπὶ τοῖς φυσικοῖς &c. Si inquam hæc velis, an non intelligis, posse
 te, non de coctione modo & putrefactione, sed de quacumq; alia
 naturæ actione idem pronunciare? aliudq; esse explicare, quid sit
 habitus, quod tu hic voluisti: aliud verò dicere, quid contingat in
 secundo actu?

P A G. 92.

„ Altera euenit rarò admodum, & neq; sem-
 „ per nec plerumq; sequitur effectus &c.

Com. Miseret me tui, ita me Deus amet, qui istis quisquiliolis aggres-
 211. sus sis primum Paracelsistas, deinde verò etiam tot alios Aristote-
 leos oppugnare. Cum illis porrò (nisi fortasse aliquando incurras
 in eum,

in eum, qui non quidem Paracelsica tueri, sed tua Antiparacelsica velit ad veri normam exigere) meliore fortuna ut frui possis : cum his certè pessimè, si sic pergis, cum tua existimatione agetur. Tàm sèpè, tàm v̄sitatè, tàm plerumq̃, tàm raro, tàm aliquando, tàm semper (hæc enim sunt Aduerbialis tuæ Philosophiæ ornamenta) coctiōnem sequetur effectus quàm putrefactionem. At ex putrefacta vituli carne (inquis) raro nascuntur apes: quasi verò per coctiōnem caro vituli, id solùm consequi possit, ut apis aut verm̄s materia fiat : Coqui dicitur alimentum, fructus, metalla, vrina, fex, pus, hæc inquam omnia & infinita alia cocta & cruda dicuntur: vbi hīc verm̄s? Deinde composita mutatio per te est contra naturam. Cur? est (inquis) ad ignobilius: at ignobiliora quoq̃ subiiciuntur naturæ prouidentia, cui ut illa aequè ac nobiliora existant, suumq̃ in hac vniuersitate locum obtineant ac tueantur, cura est. Ad hæc, si non semper compositam mutationem sequitur generatio alicuius rei, nec simplicem coctiōnem semper, certus finis: cū igitur nullus ad hanc consequetur finis, & nullus ad illam effectus, quid tandem supererit, quo hæc ab illa differat? Postremò, coctio simplex corrumpit mixti calorem, non ut coctio, sed ut putrefactio, & vicissim putrefactio composita, generat aliquid, non ut putrefactio, sed ut coctio: Cur itaq̃ illa simplex dicatur, composita hæc? vel deniq̃, qua ratione statui inter hanc & illam discrimen vllum potest?

IBIDEM.

Melior & nobilior est vituli, quàm apum
forma.

Etiāmnè cadaueris vitulini, aut casei formam, perfecti animalis forma nobiliorem esse, persuadere Spudasto tuo voles? Non affirmāui (inquis) hoc perpetuum esse, sed frequenter. Malè sit istis tuis Aduerbijs, quibus rerum Naturam, tàm misere atq̃ aduerbialiter

fff ij

tractas

«

«

Com.

212.

tractus. Dico tibi Erasme. Concoctio semper in melius, putredo semper in deterius mutat: & quicquid concoctum est, vel per concoctionem productum, vel vermis sit, vel, si velis, etiam Asinus, id semper & ubiq; nobilioris, ac perfectioris conditionis est, quàm quod putrefactum, vel per putrefactionem corruptum dicitur. At vsu saltem (inquis) nobilior caseus verme. Quasi verò rerum omnium parens Natura de caseis, pro tuo Stomacho, à Tytiro tuo coactis, preparatisq; potius, quàm de speciebus rerum conseruandis, & vicissitudinaria transmutatione reparandis, vt Oeconomiae suae penus, nullibi & nunquam consumpta pereat, sollicita sit. Et quot etiam secum adfert nocumenta caseus, atq; ille ipse potissimum, quem tui miserta natura, in vermes tibi certè minus futuros noxios conuertere consuevit? Quid? quod Saxones propè omnes bene vetustum & verminosum Formaceum, ne tribus quidem alijs nouellis, aut minus vetustis, tecum permutaturi sint. Illi igitur quoq; te miserum dicerent, qui tam gratas sibi è naturæ penu depromptas delicias, ignobilioris formæ, ac deterioris conditionis, quàm Melibæi tui caseos esse velis. Olympiodori etiam authoritatem, frustra huc adducis. Neq; enim plus ille ibi voluit, quàm hoc pro differentia prioris signo (non pro differentia, vt tu falsò reris) adducere: Coctiōnem semper progressionem, ad finem, ac perfectionem quandam esse, quæ tamen aliquando etiam πρὸς τὴν ἡμῶν ἁρτίαν non πρὸς τὸ πεπρωμένον referatur: vt cùm fructus quosdam coqui, & maturescere dici tùm etiam consueuerunt, cùm ad putrefactionem quandam potius vergunt: quia nimirũ sic alendo fiant, qui non essent prius. Dices: ne tu iam interpreti huic, omnia quæ coqui dicuntur, tam in Animali quàm in Natura, vel ad se relata, putrescere potius, quàm coqui, vel ad nostrum vsum referri? Intelligis quid velim: nam alioquin diu est, quòd legimus illa Philosophi verba, cum 2. de phys. ausc. tùm 1. polit. diuinitus pronunciata, ὡς ἡμῶν ἔνεκα πάντων ὑπαρχόντων, ἔσμεν.

ἔσμεν γὰρ πῶς καὶ ἡμῶς τέλος. Ergo prima hæc differentia in paucis habet locum, quam tu tamen in omnibus valere opinaris : & contra tertia ab eodem interprete adiecta, in omnibus locum habet, quam tu in paucis habere pronuncias. Quæ enim illa ? ea sanè quam tu minime affecutus es, non enim reticuiſſes eam. Locum in quo se multi torserunt, nos tibi planum reddemus. Dixerat Olympiodorus ante σῆψιν fieri ἀλλοτρίῳ θερμῷ, πέψιν autem non ἀλλοτρίῳ sed ἀλλοτρίῳ, nempe tu πεπρωμένον dici. Nam quemadmodum per illā perditur, quicquid proprium est in re putrescente : ita per hanc coquitur, quicquid in re cruda est alienum. Suprà diximus generatim, quæ coqui dicuntur, relatione quadam ad aliud intelligi consueuisse : ut priusquam cocta sint, respectu eius ad quod referuntur, nihil prorsus non dissimile, atq; alienum in se continere dicantur. Speciatim autem in animalium coctionibus, nihil aliud naturam præstare, quàm quod dissimilitudinem atq; ἀλλοτρίαν omnem tollit, quæ initio inter alendam partem & alimentum intercedit, ut hoc tandem omninò simile redditum, in propriam alendi corporis qualitatem conuertatur. Huic autem rei vel id argumento esse, docet Olympiodorus, quod, ut diximus, nostri tantum respectu, illa etiam quæ aliàs putrescere, atq; in deteriores verti naturam videntur, coqui dicantur tamen. Iam secundum tertiam hanc differentiam, (de altera enim constat apud omnes satis) docet : Putrefactionem fieri à calore alieno, vincente, sed alieno, non qui sit corporis putrescentis, sed ambientis, ὃν ὡς σῆψις. Coctionem verò & ipsam à calore vincente, sed proprio ac naturali, qui sit non corporis, quod coquitur, sed eius ὃν ὡς πέψις γίνεται. En habes ipsius verba ὅτι ὃν μὲν τῇ σήψει, τὸ ἀλλοτρίον θερμὸν ἐπιτεταῖ. Et cuiusnam, aut à quo ἀλλοτρίον θερμὸν ? τῷ σώματι, (neq; enim verba hæc à verbo ἐπιτεταῖ, quod absolute positum est, reguntur) ὃν ὡς γίνεται ἢ σῆψις, nempe, Ambientis, quod Aristoteles dixerat. Sequitur al-

tera pars, ὅν δ' ἐ τῇ πέφει τὸ οἰκῆον ἔμφυτον θερμὸν αὐτῷ, ἐπὶ αὐτῷ : cuius porro αὐτῷ? ὃ λέγω τῷ πιπτομένῳ, ἄλλα τῷ σώματι τοῦ ὅν ὧ πέφει γίνεσθαι. Quod perpetua veritatis est, ut supra ostendimus. Igitur prior differentia est hæc : Putredo est ab alieno calore : Coctio est alieni caloris : Posterior quæ ad illam consequitur : Putredo est à calore alieno, corporis quod ambit, & in quo fit : Coctio est à calore naturali & proprio corporis, quod ambit, & in quo fit. Alij voluere particulam ἐν ᾧ utrobique significare subiectum mutationis : Sed hi, vel addere aliquid contextui, vel demere, aut etiam verba eiusdem, loco mutare omnino coguntur. Liquido autem cognosci ex his potest, neque Camotium Olympiodori sensum aptè reddidisse : neque Erastum, cuiusmodi prior, cuiusmodi item posterior differentia eidem sit, vel ubi, & in quibus utraq; locum habeat, affectum fuisse. Ergo licet quidem tibi & Olympiodoro per me sorba corna, mespila, pruna & pyra quædam sylvestria, imò verò fructus omnes, si velis, tum cum naturæ vi, aut arte vesca fiunt, contra sententiā Aristotelis, sect. 23. probl. 13. putrescentia dicere : in perpetuum tamen neutri licebit asserere, coctionē ab actione composita, tertia illa à te exposita conditione rectè discerni. Nam actio illa composita ex putrefactione & concoctione constat, ut diximus : qui possis igitur rationem simplicis coctionis (quæ tamen & ipsa simplex non est) ab ea dicere alienam ? Quod in simplici coctione solum fit, fit etiam in actione composita, sed non solum : neque Olympiodorus discernit ab actione composita simplicem, sed coctionem primò, deinde ἀπὸ τῆς ἀπὸ putrefactione : tanto minus ineptiolas illas pagellæ tuæ 93. suis commentariis inserere voluit. Quin dicas differre à coctione putredinem, (tuam semper, id est, plebeiam & particularem intelligo, non simplicem illam) quia hæc corruptio est à calore inimico ambientis, admixti imperfectionem atq; interitum : illa verò generatio quædam à calore amico eiusdem ad mixti perfe-

ti perfe-

ti perfectionem : à cruditate verò, simplicem quidem multum, particulare verò Aristotelem dico, nihil prorsus : quia hæc ut supra indicauimus, ab Aristotele multis in locis cum ἀπεψία confundatur, & pro ἀπεψία usurpetur. Et quoniam supra conquestus es, Aristotelem non omnes dubitationes enodauisse, quæ de putredine moueri possunt (cùm tamen nullam protuleris hætenus, quam ille 4. illo libro, & suo loco aptius, & suis argumentis rectius longè quàm tu, decisam non reliquerit) nos quoq; cogimur hîc te imitari, id est à proposita disputatione vagari temere : sed sapienter tamen de te conqueri, qui tuis non necessariis nodis, explicata implicas, & obscuris clarissima quæq; infuscas. Dic mi princeps, an non demonstrauit Aristoteles 6. de phys. ausc. cõt. 55. 56. 57. mutationē omnem (omnē inquam) in tempore fieri? accommodabimus eius rationem ad chylum tuum. Esto A. à quo (ut chylo) B. verò ad quem (ut sanguinem) mutetur aliquid. Cum iam mutatum est, (inquit Aristoteles) non est amplius in A. sed in B. est enim sanguis. Iam si id momento, & nullo temporis illius interuentu factum dicas, aut eodem momento, est in A. & vnâ mutatum est in B. aut alio. Primum esse nequit, quia simul hoc modo fuisset in A. & in B. nempe fuisset sanguis & chylus, id est non sanguis: id quod nemo ausit affirmare. Alterum verò si detur, iam necessario tempus interiectum est, cùm momenta temporis non sint contigua. Ergo in tempore mutatum est: at omne tempus diuiduum: igitur ut quod iam mutatum est, mutabatur prius, ita quod iam mutatur, mutatum iam aliqua ex parte est, nec datur primum: diuiditur enim mutatio ad diuisionem temporis in semper diuidua: ut quolibet momento inter medio, sit aliquid iam mutatum, qui sit finis mutationis præcedentis: & cum in quacunque diuisione temporis mutata res sit, necessario mutetur antea, quàm sit mutata, & mutata sit antea, quàm mutetur. Axioma verò, cui tota hæc demonstratio nititur, illud est, quod
momenta

momenta & omnino, quæ partibus careant, minimè cohæreant, seu contigua sint: (id conclusum fuit, eodem lib. cap. priore) alioquin enim si ea inter se cohærent, ex uno in aliud transitus esset, quod prius non mutaretur. Sed cum hac demonstratione tua verba pugnant. Nihil (ais) intercedit temporis, inter corruptionem formæ Chyli & sanguinis formæ susceptionem. Igitur, per te forma Chyli (nam de formæ introductione loquor, non de alteratione hanc præcedente) eodem & non alio atq; alio momento inducitur & non inducitur fuerit: atq; erit Chylus, & non erit, siquidem dum sit aliquid, non est, & dum est, non fit. Ad hunc Achyllem nihil hætenus ab ullo responsum legi, quod alicuius momenti sit: cum contra loca alia, in quibus Aristoteles primò aspectu videtur velle, generationem momento fieri, ita fuerint à doctis viris explanata, ut nullus propterea in animo Peripatetico hæreere scrupulus deinceps possit. Nec minus absurdè loqueris, cum putrefactionem esse viam ad concoctionem dicis. Nam ut excipiat hæc illam, & naturam sibi ad generationem alterius per putrefactionem quasi gradum facere dixerit aliquis, non propterea tamen illa ad hanc via dicitur, cum non sit utriusq; progressus idem, effectum verò etiam diuersum, neq; una finis dicatur alterius. Corruptionem naturalem omnem dicit Aristoteles esse viam ad putrefactionem: quia quicquid alio modo interit naturaliter, id ut in putrefactionem quoq; desinat, si naturaliter quatenus mixtum corrumpi debet, necesse est. Desinitur itaq; ὁδὸς ab Aristotele notione τοῦ τέλους, quam nemo non spudastus in ratione concoctionis, respectu putrefactionis tacitè vel expressè includi asseuerabit. Finem concoctionis rectius, distinctius, proprius statuit Aristoteles generationem, vel aliam quampiam perfectionem. Putrefactionis autem simplicis quidem materiæ mixti partium diuortium mutuum ἢ τέλος ἢ καὶ κόπτος, quod idem est, ac dicas mixti dissolutionem: Particularis autem discessionem à natura, quæ sit deterior quidam habitus.

Scire primùm conuenit generationem sine
coctione &c.

Ut cætera confusè ac perperam, ita & hæc doces Primùm pro-
fiteris loqui te de generatione, quæ alteratio est, non quæ substantia:
deinde affirmas generationem, id est, alterationem, citra coctionem
nullam fieri: quod ænigma quis interpretetur? Nam illa ipsa alte-
ratio, cuius terminus est substantia, coctio dicitur, & non alia: Tùm
subijcis coctionem esse duplicem: alteram, quæ aliquid, quod prius
non erat, fit, quæ Generatio dicitur: ut cùm à calore in ouo insito
materia ouï mutatur in pullum: alteram, quæ rei iam productæ, cer-
ta quedam acquiritur forma, quæ coctio appellatur, ut cùm ab ex-
terno calore v. g. ventriculi vel venarum, cibus & Chylus alteran-
tur. At nos qui Spudasti non sumus, aptius & clarius affirmamus,
in vtraq; alteratione fieri aliquid, quod non prius erat, quia per v-
tramq; noua inducitur in id, quod mutatur forma. Sed in generatio-
ne, ut per se, sui, ac propter se sit: non autem pars aliûs, quòd præ-
fuit. In coctione contra. Nec videre etiam possumus, quo differat
mutatio Chyli in sanguinem, vel sanguinis in ossa & carnes humanas,
à mutatione materiæ ouï in carnes & ossa pulli: ibi (ais tu) calor in-
situs mutat, nego hoc: mutans enim est incubantis gallinæ, vel furni
vel fimi calor: tot enim modis apud nationes quasdam, etiamnum ex
ouis pullos excludi solère, annotauit præter alios Belonius in obser-
uat. Quid tu hîc? si per se agens esset gallinæ calor & non inter-
nus ouï, ex diuersis specie ouis, non diuersos, sed eosdem specie pul-
los gallina semper excluderet: tùm citas Aristotelis locum lib. 4.
meteor. cap. 2. quo affirmatur, concoctionis principium esse à calore
insito, etiamsi is aliquo externo adiumento promoueat. Sed neu-
trum sapienter & neutrum bene dicis. *Aristoteles per*

Com.

213.

μόντα, non intelligit, ut tu *Aduerbialis philosophus*, caliditatem in-
 sitam cibo, sed *insitam animalis ventriculo*, quæ certè cibo externa
 est (nam de coctione alimenti ibi loquitur, ut per manifestiora hæc
 opera in animali occultiora speciei eiusdem in Natura declararet)
 & quæ si langueat, fotu, balneis, frictionibus excitetur. Idem Ari-
 stoteles quodam loco, (ut alia omittam in præsentia, ne in immensum
 excrescat *Aduerbialium Theorematum* tuorum refutatio nostra
 hæc) disputans de animalium formarum introductione in materi-
 am, discrimen earum consistere. ἔρ τῇ περιλήψῃ τῆς ψυχικῆς ἀρχῆς
 docuit: sed hoc unde variet? τῶν δὲ καὶ δι τὸ ποιῆσαι καὶ τὸ
 σῶμα τὸ περιλαμβανόμενον. Non igitur illi differentia tota à ca-
 lore: sed à modo & analogia, qua in varia materia, variè concipitur
 ille. Cæli calor idem hîc v. g. & ibi: hîc tamen vermes, non longè ab
 eodem loco culices, ranas, anguillas: alibi nullam eiusmodi speciem,
 sed inanimatam aliquam aliam producet. Atq; hæc nondum etiam
 tenes? sed fac in ovo esse ingentium calorem aliquem: erit etiam in
 cibo suus, quem tuo modo dicam, à ventriculi tepore de potentia
 deduci ad actum oportere, si mutare naturam debeat: at per te
 tamen nullus in cibo est: in ovo est: imò etiam in illo est, quia ver-
 ba Aristotelis, de cibo loquentis, ad calorem cibi, non autem ventri-
 culi refert: ἀλλὰ non etiam est, quia hoc differre mutationem oui,
 à mutatione cibi doces. Bone Deus, quàm volucre ingenium, &
 quàm incōstans, & nihilo minus quàm tumidum antiquitatis defen-
 sione. Postremò (ne deinceps hîc hæsitare debeas) Theophrasti ver-
 ba ista sunt, καὶ ὅταν ἀπὸ ψυχῆς ζωοντίου διαφέρει ποῖ
 πρὸς τὰς μορφαί, ὡς ἀπ' ἐξ. ἑτέρας ὕλης. 4. de caus. plant. cap.
 16. Audis materia formam variari. Sed dictum supra (excipiet
 Scaliger) Leonis membra à membris Cervi differre, quia formæ
 differant: quod ab Auerrhoi lib. i. de an. com. 53. scriptum est. Re-
 stet, atq; hæc illis non aduersantur. Non ex quouis ligno Mercuri-

us: nec ex ligno aut lana serra, sed arca & vestis 8. metaphys. cap. 6. Ut enim quod aptū est fieri, non fit à mouente, qui actū careat: ita qui actū obinet mouens, nō in quolibet quiduis efficit 2. de ort. animal. cap. 6. Quemadmodū igitur forma nō inuehitur, nisi in materiam sibi destinatam: ita materiae habilitas certo apparatu instructa, ad huius & non illius formæ receptionem angustatur, atq; ut hac & non illa exornetur forma in causa est. In summa, vtrumq; verum est: differre membra Leonis à membris cerui, quia alia & alia forma: & differre formam Leonis à forma cerui, quia alia & alia materia. Est enim materia, ut dicunt, signata, id est certis quibusdam qualitatibus apparata, indiuiduitatis formæ causa: atq; ut illa substernei alij formæ, ita hæc in materiam aliam induci nequit. Ergo ut forma hæc sit, causa est materia: atq; ut materia hæc sit, causa est forma: forma dico, ut fixa, qui Agenti necessitatem, preparandi certo modo materiam ad recipiendum, imponit. Habet materia à forma, ut sit reuera hoc aliquid: & vicissim hæc ab illa, ut existat: quia materiata formæ non tam existunt quam inexistunt: qualibet autem non in qualibet, sed in, aut ex determinata materia. Hoc igitur est, quod agit materia, & quamobrem vnum ex principijs est. Sanè cum in generatione intelligimus, materiam re ipsa præexistere, eam formæ imponere necessitatem rectè asserimus: sed cum formam Agentis potestatem ad agendum mouisse consideramus, tum denominationem mutamus: cum præsertim forma sit ut actus, Materia ut potentia: Potentia verò propter actum, non contrà. Hinc ipse per te cognoscere poteris, quàm rectè & sapienter illa pronunciaris. Eadem auis diuersis specie ouis incubans, diuersos specie pullos excludit: quod fieri nullo modo (hoc tuum nullo modo indigebat probatione) posset, si externus iste per se materiam ouorum mutaret &c. Eorum verò quæ in Aristotele habes, hæc summa est. Alius quidem materiae alium esse actum, cap. 3. libr. 8. meta-

phys. sed in materiam tamen aliam atq; aliam, eandem inducere formam, non esse semper in artificis potestate situm, ibidem cap. 6. ab eodem autem agente varia effici, pro subiecti varietate, decies alibi.

I B I D E M.

„ Vinum in vasis &c.

Com. 214. Vinum in vasis rectè & propriè coqui dicitur, æquè atq; alia, à nobis supra recensita, respectu finis illius superioris, ad quem via est prima illa & absoluta coctio, quæ ipsius alimenti esse dicitur. Nam & perfici hoc modo dicitur vinum, & perfectum, cum nutriendo est. A quo autem coquitur dices? à calore: quoniam? externo, quatenus tamen proprio & naturali: aliàs enim non perficeret. Concipitur cœli atq; in summa ambientis tepore (qui cuncta permeat, & quocunq; etiam ad intima quæq; terræ pertingit, ad omnem coctionis & generationis occasionem attentus) in vino calor aliquis, ut in dissoluta calce, in contrito ex percussione silice, & quibusdam aliis, quæ per aquam vel liquorem alium in halitum solvuntur, ignis: (neq; enim in illis inerat prius, ut falsò putant) qui vino & fructibus, dum extra coquuntur, tam sit intimus, quam cibo ventriculi calor, dum in eo coqui dicitur.

P A G. 95.

„ Sed hoc modo sola illa coquuntur &c.

Com. 215. Ita in tua Aduerbiali Philosophia, nihil usquam perpetuum, nihil certum, nihil ratum est: omnia plena restrictionibus, exceptionibusq; Sed cur poma quædam, & fructus alij, si calore de matre accepto coquuntur non nisi decerpta maturescunt? in vlnis maternis qui vigeat minus ille calor? Dicam ego: in causa sunt humidū nimium & contumax, intra se receptum, ἡ δὲ γὰρ ἡσέριτου τὸ θεῖον ὁρ
τὸ τῶ

τῶν δὲ οὐ τῶν τύχοντι ἀλλὰ λείω scđt. 3. probl. 5. & calor im-
 becillior, vt aliorum instar aëri exposita maturescere prius neque-
 ant, quàm vel defectu humidi pediculis exarescentibus decidant,
 vel hyemis aduentu recrudescent. Reposita verò concluso loco, &
 paleis leuiter tecta, calore ambientis, si is proprius sit & natura-
 lis, intra se concepto, teneritudinem & succum concipiunt esculen-
 tum. Ideò fructus istiusmodi propè omnes, serotini sunt, quod signi-
 ficauit Theophrastus cap. x. lib. 2. de caus. plant. Omnino matu-
 ratio per se à calore mediocri est: à frigore non nisi per accidens,
 quia calorem introrsum cogit, ne dissipatus langueat. Sic sub hye-
 mem multa maturescere scribit Theophrastus allegato loco: Vt &
 multa recrudescent. Nam vbi calidiore loco prouenerunt fructus
 per meatus laxiores intro subiens frigus, quicquid in illis emollitum
 est, indurat: contrà frigidioris cœlo nutritis, cutis densior, vt ingru-
 ens frigus ad intima vsq; sese insinuare nequeat, sed obstructis com-
 pactisq; meatibus, calorem introrsum cogat. Frigus tamen quod ma-
 turitatis causa est, & ipsum quoq; clemens sit oportet. Alteram e-
 tiam, quam nos primum recensuimus causam subiicit Theophrastus,
 nempe affluentem perpetuò succum, dum super arbore sunt: nam
 exemptis vel caducis nulla fit eius accessio: ideò quod inest, facilius
 artis subsidio procuratus calor, excoquit, ac domat. Concludamus:
 omnem coctionem à calore illius qui coquit, non eius, quod coqui-
 tur proficisci: Vel relatio illa, qua coctionem à generatione differ-
 re diximus, nulla fuerit. In quo subest scrupulus. Omnis coctionis
 duplex est perfectio, vt Olympiodorus docet, ἡ μὲν οὐ, ἡ δὲ εἰ. In
 externa ista fructuum maturatione deest τὸ τέλος. Dicesne aë-
 rem sibi coquere fructus? Sed neq; hi seipsos coquunt sibi: Quæ
 causa est, vt istam dicere putrefactionem potius quandam quam
 maturationem, ex veteribus quidam consueuerint. Iam vera ac le-
 gitima coctionis & alterationis differentia subiicienda, Concoctio

definitur quidem ab Aristotele, ut sit rei coquendæ alteratio scđt.
 12. probl. 7. ἡ γὰρ πέψις ἀλλοίωσις ἐστὶ τῷ πεπρωμένῳ: Sed hæc
 tamen speciatim mutatione secundum qualitatuum primarum priora
 opera, quæ in caliditatis, frigiditatis, humiditatis, siccitatis conditione
 varia spectantur, potissimum definitur: illa verò mutatione, secun-
 dum qualitatuum earundem effectiones posteriores, attenuare, dissi-
 pare, secernere, secretaq; versare, subigere, incrassare, emollire, in-
 durare: item huius finis non extra rem alteratam est: illius extra,
 atq; ad aliud. Postremò hæc naturæ depravationem aliquando in-
 uehit: illius verò notio perfectionis notionem adiunctam semper ha-
 bet. Requisis verba Aristotelis in re tam plana? Lege diligenter
 prius caput 2. & 3. lib. 4. meteor, in quibus de speciebus conco-
 ctionis agitur, tum conseras te ad contextum 18. lib. 5. de phys. au-
 sc. & cap. 1. lib. 1. de ort. atq; inter. A generatione autem defini-
 ta initio cap. 1. lib. 4. meteor. quantum differat coctio, ex supra
 dictis intelligi satis per se potest.

P A G. 95. 96.

„ Sunt enim hæ omnes, Combustio, Suffo-
 „ catio. Tabes, qualis est, febre Hectica
 „ laborantium.

& infra

„ Cuius problematis attenta & diligens le-
 „ ctio, plurimum tibi conducet &c.

Com. Hæc duo tantum ex tot nugamentis tuis, (quæ tamen miraris
 216. atq; indignaris ab Aristotele quoq; suæ disputationi de putredine
 annexa non fuisse) hic inseris attingam. Primum modi corrupti-
 onis caloris à seipso, qui iam à te recensentur, non sunt ἀντὶ δυνά-
 μενοι. Nam ad combustionem refertur tabes vel febris: Nosti fe-
 brim

brim πύρετον græcè dici, metaphoricè tamen, quia ibi maior, hîc minor ardor : ibi enim ignis cum flamma vel prunis, hîc nihil horum : utrobique tamen siccus feruor, & semper ultra grassando, accedens ac dissipans : ideo cineres, si μεταποσινῶς inquam hos accipias, etiâ testimonio Galeni tui, effectus utriusque sunt : nam utroque magna vi absumitur humidum. Suffocatio etiam tuo iudicio supra, & pag. 99. refertur eodem, nisi arrideat id magis, quod ex Theophrasto supra produximus. Sed eo modo non auctior & acutior, sed languidior suffocatione fiet calor natiuus. De cætero, problema 14. sect. 4. nihil prorsus habet, quod conducere Spudasto possit ad huius disputationis, vel potius importunæ garrulitatis intelligentiam. De re ipsa supra dictum satis. In animato cum corrumpitur calor alterius caloris, vel cuiuscunque causæ alius culpa auctus, tum si id interuentu absorptionis humidi fiat, μαγανός est propriè, quia hoc ipsum demum sit μαγανὸς ὁ δὲ, id est exsiccari: Alias dicitur σβέσις. Atque erit μαγανός tuo modo violenta, propter allatâ superius causam ad ipsâ combustionem referenda. Si verò deficiat, ad Tabem reuocatur, quæ naturali putrefactioni respondet. De flamma & externo igne idē dico. Sed in mistis hæc diuisio nulla : in quibus calor nullus inest, ut millies iam repetijmus, qui seipsum vel naturaliter se habens, vel externi caloris, aut alius causæ auctus opera, sui pabuli absorptione conficiat, sunt inquam istæ neniolæ, pro Spudastis & Furnijs, non pro sapientibus, qui in mistis, quatenus mista sunt, interitus istiusmodi differentias non agnoscunt. Nunc Pythagorica tua percurremus.

P A G. 96.

Dicam aliquid amplius. Natiui caloris in
re qualibet substantia &c.

Quàm ubique subtiliter, quàm acutè, quàm profundè. Tu igitur dicito, quoties lubet, aliquid amplius : ego vicissim quoties opus fuerit,

Com.

217.

fuerit, dicam aliquid verius. In animali semper à primo ortu ad *ακμήν*, id est virilem & florentem ætatem, vel si malis cum Hippocrate libr. de carnibus, ad quintam vsq; septimanam, augetur calor. In animali dico: nam in inanimis non augeri calorē scimus, quia in eis nullus insit, nisi aduenticius: (quod etiam de animali calore, sed perperam affirmabant Asclepiades, Praxagoras, Erasistratus, ut testatur Galenus lib. de rigor. trem. cap. 6. & in proœmio. lib. 1. de nat. hum.) vel ita insit aliquis, quasi non inesset. Nichil hîc moror, quæ Galenus lib. 2. de temper. cap. 3. de calore puerorum ac iuuenum scripsit. Hoc affirmo, quicquid Glossatores isti Auicennæ lib. 1. Fen. 1. doct. 3. cap. 3. atq; alij alias annotarint: maiorem substantia & qualitate in adulto, quam in puero essentiuum calorem. Idq; propter illas ipsas rationes, quæ Auicennæ non probantur allegato loco. Minor in puero corporatura: (Vt verum omninò id sit, quod Galenus pro falsò habet lib. 2. de nat. hum. com. 13. nempe causa natiui caloris augeri pueros, ac vicissim aucto corpore, augeri calorem) Retentrix vis imbecilla 3. de Sympt. caus. cap. 3. item excretrix languens, nam etiamsi subinde euomant, id non propter huius facultatis robur, sed propter imbecillitatem retentricis fit: Tractrix etiam vis non vsq; adeò valens, Coctio tota infirma: Sed mollia saltem, si non dura (inquit Galenus) aquè coquant pueri ac iuuenes, 3. de Sympt. caus. cap. 3. idq; (ut aiunt) quia retentrice sunt infirmiore, quam ut dura & sicca continere diu queant. 2. aphor. comm. 20. imò verò lib. 1. de humor. comm. 3. & 1. de sanit. tuend. cap. 5. & 7. nec non 5. de facult. simpl. med. cap. 8. vniuersim pronuntiatur, facultatem coctricem in pueris valentiorē, & functiones naturales omnes, quam in ætatibus aliis esse præstantiores. Quæ quàm bene inter se cohæreant, & quàm aptè respondeant ijs, quæ singulis diebus obseruamus, dicendum alibi. De cætero motiones impeditiores, sensiones minus exquisitæ, facultates

tates principes quasi extinctæ 2. de temper. cap. 2. Ut tantò minus verum sit, quod Aretæus lib. 1. de caus. acut. morb. cap. 9. scripsit, puerorum respirationem propter nativum caloris copiam esse maiorem: Præterquàm enim id cum sensu pugnat, pro Symptomate quoque ab Avicenna loco citato habetur, adscribendo voracitati ipsorum, atq; inde crudorum collectæ copię. Sed nihil sanè horum pro nostra sententia stet: Tactus tamen ipse stat. Verùm (excipient) sensus hic adsciticium non autem nativum maiorem in adultis percipit: hic enim in humida residens materia, blandè afficit sensum, Galenus lib. 2. de temper. cap. 2. cum alter ille acrior, è sicciore materia erumpens acrius feriat eum. Ita cauillandi finem nullum faciunt, ne à semel in se recepta persuasionē desciscere videantur. Quo definiunt calorem nativum? quo ad subiectum quidem & substantiam sanguine ac spiritu 2. de sympt. caus. cap. 5. quoad formam verò temperatione quadam cum humiditate Comm. 13. ad lib. 2. de nat. hum. Quo autem recognoscunt? effectis atq; operibus 1. de sanit. tuend. cap. 2. nam calore nativo, tanquam Naturæ organo formatur ac nascitur, nutritur, augetur, eiusdemq; vi & ἐνεργείᾳ movetur, sentit, intelligit animal. Ut nō frustra Hippocrates dixisse videatur δοκέει δὲ μοι ὁ καλεόμενον θερμόν, ἀθάνατόν τε εἶναι, καὶ νοεῖν πάντα καὶ αἰεῖν, καὶ ἀκθεῖν καὶ εἰδέναι πάντα. Tam in adultis plus sanguinis, plus etiam spirituum, eorumq; vegetiorum: Humiditas etiam moderatior: Nam etiamsi Galenus humorem illum quo abundant pueri, vegetabilem ac salutare esse, proindeq; non excandandum doceat lib. 1. de sanit. tuend. cap. 7. nihilo tamen minus veritate coactus alibi asseruit, puerorum corpora esse humidiora, quàm salubris habitus postulet, ad lib. 1. de humor. com. xi. nec non de vict. idiot. comm. 7. quòd etiam placuisse videtur Avicennæ, qui lib. 1. Fen. 1. doct. 3. cap. 3. pueros ad pituitosam constitutionem declinare asseueravit: idq; ex febribus, vomitibus, morbisq; alijs,

quibus illa ætas peculiariter exposita est, liquidò apparere. Effecta verò & opera, quanto vegetiora, evidentioraq; in adultis, quam in pueris? In summa vel calidius dicas, quo μάλλον θερμαίνεσθαι τὸ ἀπώριμον: vel τὸ μάλλον ἀσθενὲς ἐμποῖσθαι ἐν τῷ βιβάειν: vel τῷ καθεῖν καυσικώτερον, καὶ τῷ τικτῶ, τικτικώτερον: vel quod τὸ πλεον, vel quod μὴ ταχέως ψύχεσθαι καὶ βραδέως θερμαίνεται. Semper Adultos pueris esse calidiores verum est. Quod enim Aristoteles negat τῆς τῶς τροφῆς δύνατοῦ ὑπάρχειν τῷ αὐτῷ πάντας, id non, si vnum cum altero duntaxat, sed si cum pluribus aut omnibus alijs, quæ dicuntur calida conferantur, intelligi debet. Quid porro isti ad hæc cauillentur, perpensum est à nobis alibi. Nunc quid Erasius excipiat, inspiciendum. Res nulla naturalis (inquit) ultra & supra naturæ suæ vires agit: Ideoq; minuitur continuè ac debilitatur potius ab ipso ortu ad interitum vsq; calor, quam vt augeatur. Assumptum malum: Consequens pessimum. Quid (Erasme) dices, cum radiorū Solistepor, per fimum in ligno, per speculum in Stuppa, Galenietiam testimonio, in luculentam flammam, quid cum vel scintillula vna, ex accensa palea profiliens, in puluere tormentario, indeq; in solidioribus corporibus sese in magnum ignem promouet? quid cum calor natiuus esu piperis & aliorum aromatum, (an non etiam calidum natiuum, alimentis augeri expressè scripsit Hippocrates lib. de carnibus? an non refrigeratum extenuatumq; corpus alimentis accessione redintegrascere cernimus?) quid cum idem per febres citra obstructionem ignescit? an non immoderatè auctus à Galeno dicitur 2. de facult. nat. cap. 8? Atq; Aristotelis verba sunt hæc ἢ μὲν καὶ τῷ πυρὶ αὐξήσις ἐστὶ ἀπαιροῦ, ἔως ἂν ἢ τὸ καυσοῖ. Audis hîc nulla externi caloris accessione, nulla retentorum inflammatorumq; vaporum opera, vnum eundemq; calorem, scipsū promouere ac reddere, materia suppetente, maiorem acutioremque. Continuè autem minui caloris substantiam in animali, ab ortu ipso
ad in-

ad interitum usq; , quod Argenter. lib. de somn. & vigilia cap. 6. nec non alij aliàs affirmarunt , negabit Avicen. lib. 1. Fen. 1 doct. 3. cap. 3. Atq; id tu nulla unquam ratione probare poteris. Et effecta contrarium monstrant: aut caloris nativi opera non sunt, quæ in adolescentibus & iam adultis conspiciuntur. Sed nativum calidum (dicunt) id intelligimus, quod cum seminis ac sanguinis portionibus, quæ prima generationis radix & materia sunt, quasi de lumine lumen decisum est: (Argent. lib. de somn. & vigil. cap. 6. absumpta iam esse principia duo hæc in fetus partes, ideoq; calorem nativum, non ipsa, sed substantiam humidam calidamq; ex ipsis relictam in partibus esse intelligendam , aliud scilicet illos sensisse , docuisseve, quàm ipsemet sentiat ac doceat, temere putans, annotavit) hoc autem maxime abundare pueros , quia propius à prima sua conformatione absint , minusq; ideo consumptum habeant subiectum ac receptaculum caloris illud , quod in sanguine ac semine copiosum erat, atatum deinde cursu continenter dissipandum. Verùm quis non intelligit , meras imposturas esse has ? Dictum antea , ne momento quidem durare flammam eandem : quin imò vitam illius perpetuum quendam esse fluxum, ut semper quæ nunc est, non fuerit antea. Et quantulum porro id, quod in semine erat, caloris receptaculum? an potuit tantilla substantia , depascenti assidue calori , eiq; indies magis magisq; aucto sufficere ? Nam quod de Ellychnijs Lucernarum pro exemplo Alexandrinus (ut alia mittam in præsentia , ab eodem viro , aliàs per quàm erudito ac docto, sapienter minus in tota disputatione hac proposita) quodam loco adfert : in quo nimirum sistens se flamma, humori, qui in substantia eius inest , & cui primò inhxist, parcat , quantum potest, novum subinde alimentum ex oleo, quod in Lucerna est, attractum occupans, Chimæra est, quæ neq; caput (ut dicere nos consuevimus) neq; caudam habet. Sanè qui affirmet , Lucernæ flammam humori illi, qui in ellychnio est , &

quem primò corripuit, vllò modo parcere, alteriue occurrere prius, quàm illum depasta sit, vel alio demum vegetari pabulo, quàm eo, quem ex Lucerna, in locum iam depasti, sensim quidem, sed continenter tamen subeuntem, obuium in ipso ellychnio habet: is & insito calori cognitionem ac iudicium tribuere, & in philosophiæ principia, ipsumq; adeò communem sensum grauitè peccare videtur. Quodcunq; igitur primum occurrit, id primo carpit ignis: atq; id semper ocys, quod alendo magis est. Idcircoq; nos quidem, illud demum, & nihil esse amplius (nota Erasme hoc, quod tuo amplius est certè amplius) generari animal ab animali asserimus, quàm caloris ac spiritus innati portionē (quod animæ vinculum atq; organum est) in semine secretam atq; decisam ex puriore sanguine, tanquam nouam faculam eò inijci, vbi cōueniente suppeditata materia, sese propaget, atq; alterius, quasi per se foci principium fiat. Sed inficiamur tamen hoc, decisam illam innati caloris portionem, vel non posse sine illo humore, cui primùm insedit, vsquam subsistere, vel (quod idem tamen est) tùm primùm exhalatam perire, cùm nulla eiusdem humoris guttula, micæue (sic ipsi loquuntur) in corpore remanserit. Sic enim, aut eodem propè momento periret, quo nascitur animal, aut ignis cuiusq; vis & natura non esset ea, quam post Aristotelem, Theophrastum, Galenum, ipsimet exposuerunt. At (inquiunt tandem) non est idem in pueritia, qui in infantia calor. Sanè non idem numero, quia neq; eadem numero materia subest: sed idem tamen specie, quia ex eadem primæ generationis radice propagatus. Quod non pro illis facit, sed pro nobis, qui vt mutari, & augeri humidum, sic mutari & augeri calorem, (quicquid Galenus 3. de Temper. cap. 4. contrà dicat) ab ortu ipso primo, ad vigorem vsq; ætatis asseueramus. Verùm de his quantum sit satis, dicendi locus alibi dabitur.

PAG. 97. 98.

In his certè verbis, statuit eam duntaxat
corruptionis speciem.

“

“

Etiamné hoc arduum Emblemata, suæ disputationi assuere Author debuit? Quod tamen ab Vgone, Alberto, Gentili, (& quo non?) enodatum appositè, a te (vt ita dicam) nodatur. Primum quod in Synopsi attigi, hîc tu rectè pronuntias: non omnia putrescentia grauius olere: nec omnem fatidum odorem esse à re putrescente: Si dico putredinem naturalem intelligas, de qua locutus est cap. 1. Author: Aliàs si tuam, qui contrariam opinionem tuentur, illi te Aristotelis autoritate urgebunt, qui putridos odores ægre spirabiles dixit, lib. de sens. & sensil. cap. 5. quasi censuerit, è putrido omni insuauem odorem, id est fætores exhalare, & probl. 1. nec non 8. & x. sect. 13. fætoris causam in vnâ putredinem transferre videtur. Quin imò etiam hoc argumento suauem odorem ea spirant, ὅσα τῆρ φύσιν ἀπέλαφε τῆρ αὐτῶν: agnoscis Aristotelea verba: ergo quæ à iusto suæ naturæ modo discesserunt, insuauem emittunt: id ipsum tua putredo est. Item, fætoris causa excrementi cruditas, vt contra suauis odoris, coctio, sect. xij. probl. 4. putredo tua reuera nihil est aliud. Idem dicent quoq; te Galeni verba perperam interpretari: plana enim esse quæ allegas ex 15. cap. lib. 5. de fac. med. solum ea corrumpi per putrefactionem dici, quibus id cum fætores accedit. Vt vt igitur ibi de septicis medicamentis loquatur: propositionem tamen Galeni esse generalem, non ad sola animalium corpora coarctandam. Nam in his per te corrumpi aliquid non dicitur statim, cum nimio plus refrigeratum, aut excalescens, aut exsiccatum, aut humectatum est: quod tamen Galenus ibidem affirmat generatim: vbi etiam Septica, non propriè sic appellari testatur, quia septica sint, quæ calefaciendo & hume-

Com.

218.

h h h iij

etando

Etando corrumpant : at similitudine tamen Symptomatis sic dici ,
 quia corruptionem iruehant, nullo doloris sensu. Multis enim modis
 corrumpi aliquid posse, sed ea tantum corrumpi per putrefactionē
 dici, quibus corruptio cum foetore (qui nempe calidi & humidi a-
 lieni soboles est) accidit : atq; hæc est genuina & plana Galeni
 sententia, quæ tua interpretatione non indiguit. Ideoq; foetorem pu-
 tredinis inditum in prælag. comm. 2. ad sent. 22. & effectum in 2.
 com. de humor. ad sent. 1. atq; alibi centies, nulla prorsus adiecta
 limitatione pronunciauit. Secundo dicent : non posse monstrare
 Spudastum tuum, Putridum aliquod omni foetore carens : multo
 minus alia quædam per putredinem fieri odoratoria. Id quidem esse
 ex Aristotelis probl. 4. sect. 13. desumptum, sed & perperam ac-
 ceptum (cū non stirpes quasdam putrefactas suauiore reddere
 odorem, sed multas tam integras quàm corruptas, imò verò magis
 magisq; exarescentes iucunde olere ibi scriptum sit) & male pro-
 batum. Esto ut Martis stercus, cū cerasa edat, sit odoratum, an
 propterea concludes tu putrefactione creatum odorem illum? Quæ
 inquam, & qualis, & quanta consequentia ista est? Probato prius
 per putrefactionem fieri fæces : nam nos Galenum attentè (ut iu-
 bes) legimus, & nihilo minus naturalia stercorea, emni etiam pu-
 trefactione carere, ex eiusdem principiis colligimus, quin imò Hip-
 pocratem, cū alibi, tum in Coacis prædict. lib. 1. sect. 2. sent. 20.
 excrementa quæ ἀνὸς μωρ sunt, id est citra odorem natium, & i-
 psum naturæ proprium vituperare scimus. Probato item, aucta
 putrefactione facum Martis, odorem ex insuauis suauem redditum.
 De Moschi generatione, ex putrefacto cuiusdam bestię Gazelle
 similis sanguine, quam ex Scaligero attulisti, fabulæ item sunt : &
 quæ etiam de Zibetho, fabulæ : & tu putide sentis, qui tot putrida
 affirmas, non nos, qui putridum Ziberthum negamus. In quo hallu-
 cinaris id potissimum est, quod fætores non distinguis : est enim
 quidam

quidam rei naturalis, ut Cimici, Castoreo, Spatula, stercori, Urinae &c. hunc putridum fetorem qui dicitur, dicit etiam spatulam non esse spatulam: & cimicem non esse cimicem: & stercus non esse stercus, quia secundum partem corrupta sint: hæc enim tua putrefactio est: atq; hæc factoris causa. Alius est, qui rei naturalis non dicitur, succedens suavi aut saltem non insuavi, hic per corruptionem mixti generatur. Ut autem naturali grato, ingratum præter naturam substituere potest corruptio: ita ingrato, qui secundum naturam rei accidat, gratus præter naturam coctione, vel arte, vel sponte, nonnunquam succedit, ut in Zibeth, Ladano, Moscho, quæ tempore purificata virus deponunt, ac suauia fiunt. Neq; sanguinis collectionem illam, quæ sub ventre animalis, in tumorem attollitur, quamq; capta fera, cum corio simul abscondunt venatores, calore alieno & putrefaciente, sed benigno naturali & coquente subactam dicam. Oppositum probes tu si possis.

IBIDEM.

Calidiora propter accensum humorem
effici putrida &c.

*Hoc ubi indicaueris Aristotelem esse, tum primum dignum Com-
te ducam, cui respondeam. Vide Tab: cap: 9. de*

IBIDEM.

Non inficior ita esse: at totum exire hu-
midum nego &c.

*Dixeras ante, putrefactionem non posse euenire absq; libera-
liore humido: nunc asseris, in putrefactione totum non exire. Sit
sanè hoc: Vbi tamen exire partem illius des, non liberalius, sed par-
cius futurum humidum, dederis quoq; velis nolis. At inquis libera-
lius intelligo sensu, non reuera: at inquam, Galenus tuus intelligit
reuera*

reuera, non sensu : & hoc modo in combustione quoq; (quam tamē ista conditione, à putredine separas) humidiora apparerent τὰ καυ-
 σα. Obseruastine vnquam, ligna præsertim paulò viridiora, conce-
 pta flamma exudare aquam ? Diceret hîc Scaliger (vt hoc obiter
 attingamus) humidum magno impetu sese subtrahere ab igneo ca-
 lore, ne consumatur. Dicam ego concretum intus liquari ; vi caloris
 ignei : liquatum diffluere vndiq;, atq; effundi : quod restat, cedere
 in flammæ nutrimentum : feruere autem, quod propè flammam est :
 idèò moueri, & quasi tumultuando capeffere fugam videri : neq;
 fugere tamen, sed ignem esse, qui semper vltra grassatur atq; inse-
 quitur pabulum : progrediente igitur igne sensim, humidum ipsum
 regredi ac refugere, deceptam phantasiam iudicare. Nouum sem-
 per ignem : nouam igitur, vt Theophrastus inquit, accensionem hu-
 midî, atq; assimilationem : sed latère hoc : Idèò qui subinde recens
 offertur igni in pabulum, humorem hunc illum esse sensum iudicare,
 qui oblatus antea nunc sese subducatur. An in humore quoq; iudicium
 ac προαίρεσις à quo autem principio motus ille, si non ab his ? natu-
 ralis enim non est, quia neq; determinatè sursum neq; determinatè
 deorsum : non igitur à leuitate vel grauitate.

PAG. 99. & 100.

Nihil in tota de putredine disputatione
 obscurius mihi videtur.

Com.

221.

Audite hoc nationes omnes, attendite omnis orbis incolæ: Ni-
 hil Erasto in tota disputatione de putredine obscurius, quàm scire :
 Vtrum suffocatio putredo quædam sit. Quid igitur ille lucis ex phi-
 losophiæ penetralibus ad hoc arduum quæsitum illustrandum asse-
 rat, audiamus. Duplicem in animali respirante, calorem reperiri,
 in fluentem atq; implantatum : Huius causa, dum partes per suffo-
 cationem, seu interceptam ventilationem corrumpuntur, putrescere
 dici

dici : illius verò, dum eadem ratione corrumpitur animal, suffocari, non putrescere. Deniq; rem esse eandem, visitatam verò nominationem diuersam. Atq; huic Emblemati, (quod tamē ad verbū ex Vgone in com. ad fen. 1. can. 4. de febre acceptum est) quot alias, Deum immortalem, adnectis, non illas quidem tuas (sunt enim vulgatiores, quā esset optandum : & Montani ac Fernelij, & quarundam horum Simiarum verba, facile est recognoscere) sed fabellas tamen. Multiplicem esse calorem implantatum : nam quamlibet partem, propriū ac suū habere, qui eam à putredine tueatur, & cuius beneficio suas peculiare actiones obeat, stabilem, inq; subiecto suo fixum: influentem vnicum, alium semper tamen atq; alium, qui illos aliarum partium calores ad agendum habiles efficiat, nec non veluti dormientes excitet: ac sine quo partes non sint actu instrumentum animæ. Differre caloris influentis putredinem, à putredine insiti, quia illic nullum eiusmodi putridum cadauer sensile (arrige aures Spudaste) relinquatur, cuiusmodi relinquitur istic: idemq; visum Aristoteli, qui in morbida putredine res ita corrumpi dixit, ὥς χαλιδῶνα τῆς φύσεως. Conuertram rudioribus nunc quidem scopis angulum etiam hunc Augie stabuli. Dic primū Erasme, quo sensu monstrabis, aut quo Syllogismo efficies (si quis paulò scilicet stupidior Spudasto tuo, id à te requirat) in singulis animati corporis partibus, fixum quendam & implantatum inesse calorem præter influentem? De sensu cedes, scio, cum ne per effectiōem quidem vllam, vllus ibi se proprius calor prodat. De Ratione verò tandem quid? Offeres atq; obijcies nobis, magnum illum sane bolum Mixtionis deuorandum. At nos, non ipsi etiam Aristoteli, non eius fidelioribus interpretibus, non Galeno, non Auicennæ, nedum Spudasto tuo, hætenus bene esse cognitæ, mixturas illas elementorum quatuor, ipsi verò Naturæ esse etiam inuisas, sancta & non ambitiosa (qua vos alij Patriæ Patres, & Antiquitatis defensores atq; concilia-

tores, semper Augusti, vestra proponere atq; exponere consueuistis) conscientia, bonis firmisq; rationibus, quæ a Physiologiæ principijs non abhorreant, & cum sensu congruant, suo loco (vt spero) demonstrabimus. Calor sanè tuus ille infixus, aut inest v. g. carni huic, vt mixto, aut vt animato: non hoc, quia pereunte influente, caro etiamnum caro esset. Nunc non est, nisi æquiuocè, 2. de ort. animal. cap. 1. & 4. meteor. cap. vlt. ergo vt mixto tantum. Iam ad mixti generationem tùm concurrunt elementa, cùm paria sunt, & quodammodo equata viribus 1. de ort. atq; interit. cap. vlt. & 2. eiusdem tract. cap. 7. auctus igitur continuò & roboratus influxu animalis, elementaris ille, mixturæ analogiam, ipsumq; adeò mixtum momento perdet potius, quàm vt continua suffectiōe conseruet. Moriēdo igitur caro viuet, & viuendo morietur. Quæ obsecro Auerrhois hīc, qualia Dynus, quanta Gentilis deliramenta locutus est? Ideo alij, non ab elementis quatuor, sed à primordijs ipsis nostræ generationis, calorem istum ducunt: Sanguine inquam & semine. Rem. quam in Commentarijs ad libros duos de hum. nat. Hippocratis fusiùs differuimus, hoc loco paucis attingemus. Diximus alibi formas omnes, tam nobiliores quàm ignobiliores, nō educi, sed induci: neq; minorem esse Primi mouentis efficaciam, per animale calorem in perfectis animalibus, quàm in animalculis quibusdam, vt culicibus, scarabæis, apibus, vespis, erucis, vermiculis, lumbricis, ranis, muribus, anatibus pyraustis, per externi luminaris teporem procreandis: Animal promere ex se animalis seminarium, interuentu insiti foci: & terram item ex se actione facis externæ: formam dare supremum numen illud, cuncta mouens ac mutans, ipsum tamen immobile atq; immutabile, in cuius potestate insunt omnia. Omnem porrò animæ virtutem, siue facultatem, alio corpore participare videri, quod magis diuinum est, quàm quæ elementa appellantur, atq; prout nobilitatis gradibus animæ partes inter se differunt,

ita quo-

ita quoq; naturam corporis illius diuersam esse 2. de ort. animal. cap. 3. qui spiritus appellatur, & fecundus calor, cum ibi, tum lib. 3. ca. x. Recte itaq; scriptum Solis calorem & animalium, non modo qui semine continetur, verum etiam, qui in excremento, quanquam id à natura differat, principium nihilominus etiam habere vitale 2. de ort. animal. cap. 3. & spiritum hunc calidum, ac vegetabilem, nihilò plus præstare, quàm vt sit instrumentum, quo natura, materie seminalis partes discernat & concoquat 5. de ort. animal. cap. 7. & 2. eiusd. tract. cap. 4. Oportuisse igitur calidum hunc spiritum, qui animæ instrumentū est, vigere & conseruari perpetuò, tanquam ignem in Vestæ sacrario, si animal esse superstes debuit. At in eodem numero animali, perpetuò durare calorem eundem non potuisse, vt supra diximus. Ergo secretionem materie seminalis, quæ vegetabilem illum ignem intra se concepisset, atq; in recens suppeditatam, quanquam separatam materiam, sese promouere, ac propagare posset, perpetuitatem illi Naturam procurasse: vt quasi in noua & separata materia, lumen de lumine accensum esse, ac fulgere veterem flammam in nouella face, id demum, quoad ipsum quidem animalis munus, sit, animal generasse. Quod etiam significauit Aristoteles (etiam si alij locum illum accipiant aliter) cum docuit, Generantis officium esse producere semen 2. de ort. animal. cap. 1. Vt hinc vel maxime liqueat, vnius atq; eiusdem prorsus naturæ esse, calorem seu spiritum insitum, & influentem. Vterq; enim ex sanguine est, ex quo semen, ac primum conditum in utero pars existit. Iam verò perpetuus est, vt millies diximus, caloris effluxus: nam dum semper ultra grassando carpit, assimilatur, procreat, quibusdam interea partibus intermori-
tur, humore nimirum eorum (vt Theophrastus inquit) quæ primo deflagrant, absumpto: at perpetuò tamen calent singule animalis partes: Igitur insitus calor nullus alius præter influentem: (quod Gentili etiam placuisse videtur in Comm. ad lib. 1. fen. 1. doct. 1.

tract. 1. cap. 2. *Aræen.* sed insitus dicitur, quia ibi iam est, in carne dico carnificans, in osse ossificans &c. Influens autem, quia aliunde accessit, imò verò continenter accedit. Vnus hîc satis, qui multiplici potestate sua (quod & suprà de Solis calore dicebamus) in varia materia effectiombus variat. Cur itaq; duos constituas? Sanè qui dixère hæctenus, innatum atq; infixum cuiq; parti calorem in ipso primo ortu conceptum, numero eundem, ad interitum animalis usq; perseverare, ij naturam caloris nondum perfectè tenuerunt. Quod si etiam tot sint infixi calores, quot partes, quomodo ab influente, qui vnicus atque vnus naturæ est, & ex vna officina, nempe cordis, ex iisdem, eiusdemq; materiæ portionibus existit, illos omnes augere, æquè potest: quid enim illud fouere, suscitare, excitareq; calorem fuerit aliud, quàm accessione sui, vnum cum illo fieri, vt propterea reddatur vegetior? Totnè ac tam varias, atq; inter se discrepantes formas, vnus atq; vnus temperamenti calor, eodem momento temporis inducet? Quin si insitum, puta carni promoueat, inherentem ossi retardabit: nam cum vni sit familiaris, alteri profectò alienus vt sit necesse est: vel idem fuerit ossis & carnis insitum temperamentum. At hoc tu cum Galeno tuo negabis. Igitur nos cum veritate istas calorum ac spirituum multiplicationes, vltra Lappones, & supremum mundi verticem ablegabimus, vt ibi perpetuis niuibus, frigoribusq; obrigescant: vnumque esse in animali calorem asseremus: & insitum quidem partibus esse hunc, qui iam influxit: influentem verò esse illum eundem, cum adhuc influeret: quo intercepto, vt in grauioribus animi deliquijs, aut extincto, nullus prorsus in partibus calor, vel sensu percipiatur, vel effectiione recognoscatur. Cur igitur huius & illius non vnum atque idem sit priuilegium? Si suffocatione putrescit hic, putrescet & ille: aut neuter: Vtriusq; enim natura & conditio eadem. Neq; cum putrescere dicis tu humorem in

rem in Venis, per febres, aut effusum ex venarum osculis, sanguinem, in inanibus carniū spatii, per inflammationes aut feces in aluo, aut superuacua vltimi alimenti, in cutis meatibus, è quibus lumbrici & pediculi procreantur, alius caloris, quàm animalis huius influentis viciousitatem poteris vnquam aut vsquam indicare. Quod verò de putrido sensili cadauere, post suffocationem caloris insiti, relicto, subiicis, an non verè putidum commentum est, ad miseri illius Spudastuli tui phantasiā obumbrandam prolatum? Post magnas inflammationes, restincto per suffocationem calore, qui in parte intrat, obsecusq; adeo meatibus, vt nouus influere per eos nequeat, an non Gangrenosum ipsum, seu Sphacelosum, id est emortuum cadauerosumq; v. g. crus, relinquatur? Partium vitium est hoc, sensui euident: Cur igitur non idem sit totius, cùm suffocato, per grauius aliquod malum, vniuerso calore animalis, restinctisq; paulò post, eiusdem seminariis omnibus, integrum ipsum cadauer super est? Quo differt Sphacelo correpti crus à cadaueris crure? In vtroq; caloris flos perijt: Vtrumq; liuet: vtrumq; tumet: in neutro pullius, in neutro sensus. Aut cadauer, suo calore omni mox destitutum, minus sensibile putridum dices, quàm per febres putridas, (tuo enim nunc more loquor) sanguinem, qui vena secta, pelui exceptus, paulò post refrigescit, omnemq; prorsus calorem deponit? Putridus tamen erat intus tuus ille sanguis: ergo & extra quoq;: at extra tamen nihil prorsus cadauerosi, priusquam ambientis vi mutetur, præ se ferre consuevit. Quid igitur Aristoteli visum dices? Dicam paucis: Aristotelis putrefactio simplex non fit per suffocationem: tua fit: atq; hæc in partibus animalis dicitur: ergo & in toto etiam. Appellauit, vt audiuisti etiam supra, senectutem putredinem quandam, 13. sect. probl. 7. & 38. sect. probl. 9. Senectus eidem & mors (etiam dico naturalis) suffocationes quædam sunt: conficias iam tu ex his duabus propositionibus conclusionem. Ali-

ter: Aristoteli corruptio per suffocationem in toto. senectus & mors dicitur, quia animalis interitus est: in humore putrefactio, quia Mixti: non enim est animalis pars humor: ideoq; sideratū crus dicimus, non putrefactū: Vt sit sideratio mors partis: Mors verò sideratio totius. Tantæ molis erat Romanā condere gentē. Nā Erasmo argumentū hoc obscurissimā habuit explicationē: quod tamen gravissima scilicet habita primū deliberatione, multisq; præmissis argutiolis, idem sic edisseruit: Rem esse eandem, nominationem variā, id est (vt glossa mea interpretatur) qui scrupulū illic mouet, ubi nihil est addubitandum, is aut planè stupidus aut extremè ambitiosus est.

P A G. 103.

- ” Ratio puritatis ac tenuitatis, non probat
 ” eos nunquam putrescere, sed rarius hoc
 ” eis accidere.

Com. Probasti hætenus, spiritus putrescere: Sanè putredinem quæ
 222. secundum partem est, & elementis etiam conuenit, spiritibus animalibus competere, nemo inficiabitur, vt propterea non fuerit opus, huc tot adducere ex Aristotele loca, quæ in promptu erāt omnibus. Sed qui nondum certam Rusticæ istius putredinis rationem exponere potuisti nobis, qua conscientia persuadere voluisti deinde, spiritus ratione tenuitatis ac puritatis minus putrescere: nec non spirituum atq; humorum pestem ex putredine spectari? Non minus reperitur sanguis purus (vt de hoc vno dicam) quàm spiritus: imò ex illius puritate, existit huius puritas: ac tam purus sanguis, puritate sua, quàm purus spiritus sua, putrefactioni resistet: Cur igitur puritatis ratione, rarius putrescere spiritum asseris, quàm putrescat sanguis? Tenuitas verò illi nihil prodest: imò multum nocet: citius enim propter tenuitatem ac raritatem, alienam impuritatem intra se concipit: id quod expresse te docuit Galenus, lib. de inæq; intemper.

per. cap. 5. quo loco spiritum esse ad alterandum promptiorem asseruit, quia partibus constet, quàm tenuissimis. Hoc propè vno vehiculo, & non alio externi contagij genus omne, in corpus sese inferre nostrum consuevit. Vt oppositum sententiæ tuæ potius verum sit: Spiritus nempe propter tenuitatem, putredini magis esse obnoxios: putrescunt enim & sua, nã cum sanguine, è quo emanant: & aliena, ante sanguinem, quem deinde insciant, atq; inquinant ipsi. De cætero, vt accadat febrifico, id est putri (sic enim tu interpreta- ris) spiritui vel humori pestis: putredo tamen ad substantiam pestis nihil facit. Observatum aliquando viguisse pestim citra putredinem: idq; etiam in Vrinis animaduersum ab istis Vroscopis. Quid igitur hæc ad illius substantiam? aut quomodo pestis causa, putredo statuatur, cum accidentis complexu, nulla demonstratio ne dum definitio conficiatur? Putredinis modus utcunq; explicatur, euocatione ac dissipatione proprii & natui caloris (qui omnia regit & continet) ab ambiente calore: cum quo naturalis humor, non iam alicunde coërcitus, à sicco diuortium faciens, vndiq; sensim diffluere non desistit, donec mixtum in terram ac cinerem extabescat. Pestis verò quis modus? idem ne? Aut potius alius, nempe tuæ Putredinis? Sed hunc nondum expressisti: Et cur putrida febris omnis contagione non inscit, non furit, atq; inuolat in vulgus, non momento iugulat? quod enim definitionis causa inest, omni & semper inest. Observatum sæpè, pestiferum aërem grassari v. g. in pecudes, hominibus parcere: Putridum tamen, v. g. pomum, proxima quæq; indiscriminatim inquinabit: & ea etiam, inter quæ non tanta naturæ affinitas, ac temperamenti analogia, quanta inter spiritus atq; humores diuersorum animalium intercedit. Vt tanto minus verum sit, quod in descriptione malignæ cuiusdam luis, vir, alias non indoctus, quidam, insulse tradidit, putredinem nempe inanimatis non accidere, neq; communicari specie dissimilibus. Vtrūq; falsum

falsum : sed illud maximè : cùm non aliis quàm mixtis , vt inanima sunt, putredo accidat. Poma item pyris & castancis, atq; hæc illis , & paleas omnibus, quemadmodum & omnia paleis corruptionem suam impartiant. Sed ad rem : Colluue putrida humorum scatentia corpora , minus inuadere consuevit pestis , quæ aliàs purioribus corporibus minimè parcat : Vbi tamen eadem putredinis, quæ pestis esset ratio, tuo quoq; iudicio (si rectè de iis meministi, quæ superius locutus es) impuriora corpora, facilius maligna illa lue corripereantur. Sunt etiam qui putridas expirationes impune haurire asueverint, vt qui cloacas purgant , & cadauera tractant, quos tamen æquè ac Myropolas , & odorarios rapit , ac de medio tollit pestis. Quid ? quod olfactu putridorum , vt fimi , quidam pestem arcere se posse credunt ? Euidens & vulgaris est putredinis origo: luis pestilentis aduentus prius opprimit, quàm sentiatur, quocunq; tempore, quacunq; aëris constitutione, quæ vel præcesserit, vel secutura sit, pertimescendus. Alia igitur Veneni illius, vt & aliorum Venenorum, quæ nemo tamen ad putredinem refert , alia putredinis essentia ratio, & causa, Id quod etiam curandi lex monstrat.

P A G. 103.

„ Humida porrò fiunt, in superficie putre-
 „ facta corpora solidiora tantùm.

Com. Sic Erasmo putredinis non est vnum ἴδιον : Dux namq; conditiones ille, in quibus potissimum putredo spectatur , Altera nimirum, vt fracto debilitatoq; calore interno mixti ab externo, humor, caloris vi ac dominio destitutus , euagetur ac diffluet : atq; altera , vt dissipato humore , mixtum subinde siccus euadat , tandemq; in cinerem extabescat : Vaporibus defunt, spiritibus, humoribus, Urinae, lacti : cùm tamen horum causa potissimum controuersia hæc de putredine à Medicis agitur , atq; ipse Erasmus , non aliam esse Aristote-

Aristotelem in cap. 1 libr. 4. meteor. verba omnia, quæ à paragrapho οὐ μὲν ἄλλα ἰδίως γε λέγεται σήμερις vsq; ad finem capitis, de tua id est Rustica, violenta, Medica denique putredine accipienda esse, inter quæ continentur etiam hæc: διὸ καὶ σήμερις πάντα τὰ ἄλλα, πληρὺ πυρὸς, καὶ καὶ γῆς, καὶ ὕδατος, καὶ ἀέρος σήμερις &c. quæ tu interpretans pagina 35. ter hæc profers, putredine violenta, non solum perfectè, sed etiam imperfectè mixta, ipsaq; adeò elementa corripi: Nunc tamen tui (ut soles) oblitus, imperfectis mixtis, duas istius tuæ vulgaris putredinis conditiones præcipuas, minimè competere consiteris. Nos autem per omnia hîc nobis constamus. Putredo illa secundum partem appellata, nihil est aliud Aristoteli, quàm remotio ac digressio quædam, à natura & constitutione propria: secundum quam etiam elementa, excepto igne, mixtaq; imperfecta corrumpuntur, cùm nullum horum sit, quod vel iustò plus, quocunq; modo calefactum, vel refrigeratum, vel humectatum, vel exiccatum à suo temperamento non degeneret. Hanc degenerationem, corruptionem etiam appellat Galenus lib. 5. de facult. med. simpl. cap. 15. quam Aristoteles sub putredinis vulgaris nomine proposuit quidem, sed non definiuit: quia nimirum & multiplex eius ratio sit, & ad alias particulares corruptionis, nempe ἀπερίεσθαι species, quas postea explanaturus, suâq; proprijs nominibus appellaturus erat ipse referat eam. Ergo verba illa, quæ à paragrapho, σήμερις δὲ ὅτι φθορὰ &c. ad finem vsq; capitis, scripta leguntur, quia tam benè cohæreant, imò verò eadem propè sint cum illis, quæ de simplici ac naturali putredine ab Aristotele dicta fuerant antea, de vna ipsa simplici dico ac naturali (quàm aliàs à vulgari illa maxime abhorrentem, huc induxisse, deinde verò indefinitam atq; indiscussam reliquisse, res certè Aristoteleo ingenio, minus digna fuisset) omnino accipi debent: quemadmodum etiam tu volens nolens, veritatis nimirum vi impulsus & coactus Thez. 41. disertè consiteris.

„ Quæ huc vsq; de spirituum putredine dis-
 „ feruimus, non de puro spiritu, sed cum
 „ vaporibus misto te accipere velim.

Com. *Spiritus particulari putredine corrumpi, non minus atq; humo-*
 224. *res, res est, quæ apud nos vt plana & perspicua est, ita prolixius*
exponi non debuit: Sed ænigma tamen illud mihi explicari à te ve-
lim. Dicis putrescere spiritus, sed non puros. Latet inquam hîc ho-
monymia. Vel enim intelligis, non per se obnoxios esse putredini spi-
ritus, sed propter permixtionem vaporum atq; exhalationum, qua
solent adulterari: vel puros spiritus tum demum putrescere, cùm
alienis istiusmodi fumis commiscantur. Hoc si intelligas, nugaris: cui
enim dubium, hoc esse putrescere secundum partem Aristoteli, cùm
res, quæcunq; illa sit, permixtione alienæ substantiæ, quocunq; modo
à natura sua recedit? Si illud, deciperis: Nam purus spiritus, nihil
minus putrescere hac putrefactionis specie potest, quàm sanguis pu-
rus: vel tu tibi rursus contrarius esto: id est pronuncies: Putre-
factionem violentam ac particularem ad omnia mixta perfecta
atq; imperfecta non pertinere. Spiritus cùm impuri sunt, non inte-
gram obtinent naturam spirituum: quomodo igitur si puri non fue-
runt, cùm putrescunt, discedere à natura sua dicuntur? Idem dico
de aëre: Attamen (inquis) aër purus & syncerus perseverans non
putrescit. Et cui hoc fuit aut futurum vnquam est dubium? Quis
nescit, si spiritus & aër puri esse perseverent, eos putredine non con-
taminandos? est enim putredo vniuersim nihil aliud, quàm degene-
ratio ac secessio quædam à puritate nature. Ideoq; Aristoteles o-
mnia, omnia inquam, atq; etiam ipsa elementa, vel pura vel impura
dicas, huic rationi putredinis esse obnoxia, pronunciauit: An non
te puduit

te puduit, etiam a b cedarias istas speculatiunculas ad Aristotelem illustrandum adhibere?

IBIDEM.

Dum hoc considero, ad combustionem
hunc spiritus interitum reuoco &c.

“

“

Iuno Lucina fer opem : hæsitat interpres hic Aristotelis ter ma- Com.
ximus in grauißima & ter maxima controuersia: ac dubitans af- 225.
firmare, spirituum suffocationem ad combustionem referri, non au-
det etiam asserere ad putrefactionem pertinere. Et cur? quia suf-
focati breuiore tempore consumantur, quàm putrescere valeant: &
vicißim, quia eorum suffocatione calor infixus putrescat, quod com-
bustionem præ se ferre non videatur. Quid igitur in tantis angustiis
parturijt? hoc: Fateri se incitiam suam, & iudicandum id alijs re-
linquere. Accedat igitur huc ex infima Baccalaureorum classe,
philosophiæ Tyro: atq; is cum homine, vt plurimum in nihil agendo
vehementer occupato, agat hoc modo: Definitionem esse orationem,
qua αὐτὸ ὄν, quid sit cognoscitur: non itaq; confici eam, nisi ex præ-
dicatis per se, quæ vnā menti essentiam intuendam exhibeant, se-
cretam ab adiunctis accidentibus omnibus: siquidem per hæc res
non esse potius, quàm esse dici: οὐδὲν γὰρ ἔτερον ὅστις ἐν τῷ ὄντι
μὴ πλὴν. τότε πρὶν οὐ γένος, καὶ οὐ διαφερόν: nam hæc sola,
quid species sit, declarant: accidens verò neq; genus, neq; differen-
tia, neq; species, neq; proprium est. Breuiori autem tempore aut
longiore, per marcorem consumi spiritus accidens esse, tam combu-
stioni quàm putrefactioni: nam pro subiectæ materiæ conditione,
citius tardiusue vtramq; agere: dictum hoc quidem à nobis antea
satis, hoc tamen etiam loco propter morositatem tuam repetendum.
Iam Theophrastum cum suo Præceptore, comburi quædam tardi-
us, quædam citius, dixisse milles. Putrescere quoq; nonnulla acius

alia serius, ut ex sine cap. 1. libr. 4. meteor. liquet. Nihil enim aliud
 ter quaterue repetitum ἡσυχία illud, cui τὰχὺ opponitur, significa-
 re: multa etiam alia loca, posse ex utroque Philosopho produci, quæ
 idem doceant, ut lib. 3. de hist. anim. cap. 19. quò sanguis, & quæ
 sanguinea sunt, facile putrere affirmatur, & sect. x. probl. 47.
 sect. 13. probl. 1. sect. 14. probl. 9. lib. 5. de ort. anim. cap. 5. Theopha-
 stus lib. 3. de plant. cap. 12. & lib. 5. cap. 8. nec non lib. 4. de caus. plant.
 cap. 17. in quibus locis, verba ista, tardius ac celerius de putrescen-
 tibus enunciantur. In Galeno verò quot extant similia loca? Sanè
 centum, si recensere lubeat: ut mirari minus posthac, secundum tu-
 am philosophiam debeas, spiritus, quorum substantia tenui aere,
 similis usque adeò est, ut oculorum obtutum effugiat, longè celerius
 quàm rapam illam rustici tuì putrescere. Hoc primum est pecca-
 tum, quod tibi exprobrabit Tyro. Alterum: Si, cum suffocatus spi-
 ritus, infixum calorem putrescere conspicaris, dic primum quibus
 specillis: deinde cur, si putrescere spiritum infixum cernas, dubi-
 tes, utrum putrescat. ac teritiò, cur supra pagina 101. asserueris,
 consumpto per marcorem influente spiritu, superstitem adhuc ma-
 nere inherentem, qui subiectum suum imputre conseruet? & quar-
 tiò, si spiritus influens non idem sit qui infixus, cur affectione uni-
 us, alterius affectionem metiris? Denique leuem medicinam leuissi-
 mo tuo morbo hanc proponet: Suffocato influente calore, viuens
 omne μαρᾶνσθαι aut etiam σβέσθαι, & morte corrumpi sect. 30. pro-
 blem 1. eodem enim modo, vi & contra naturam, quo nature
 ordine marcescere animale calorem. Hanc propriè non dici pu-
 tredinem, nisi & combustionem quoque dicere putredinem velis.
 Quid? quod ne hanc quidem dicere licet: siquidem in combustionem
 corroboratur vis ignis: in suffocatione elanguescit. Neque enim in-
 quit Theophrastus, si suppetat alimentum, & iusta vis non adsit,
 quæ agat, deflagrare quicquam potest. Suffocatio autem ἐν μαρᾶνσθαι

ἡ δὲ ἐμφάνει τὴν ἀσχημίαν &c. ut iure idem ad σβέσιν potius, quam ad μάρανσιν hanc affectionem reuocarit.

PAG. 105.

Vulgare dictum est putrida calidiora fieri &c.

Com.
226.

Hic etiam multa garris de iis quæ putrescunt, & calidiora tamen fieri non videantur. Authoris nostri putredo simplex, non fit aucta caliditate, nec propria nec aliena. Hic murus abeneus esto: Rustica putredo fit proprij caloris decessione, alieni successione, id quod Galenus tot locis docuit: & per hanc putredinem necessariò ac semper maiorem initio res concipit caliditatem: Hic tu calidiora esse dum putrescunt, aut cum nuper putrefacta sunt omnia: sic putrida calidiora fieri docuisse Aristotelem probl. 19. sect. 25. sed tandem utroq; calore abeunte frigida euadere. Hic ego te non assequi sensum problematis illius, atq; pervertere contextum eiusdem: non enim θερμοτέρου ibi legi, ut tu putas, sed θερμοτάτου: idq; habere codices omnes græcos ac latinos, quos ego viderim. Nusquam autem scripsit Aristoteles, omne quod putrescit, calidissimum reddi oportere: & pugnarent, hæc cum his, quæ subiiciuntur. σήπεται δὲ οὐδ' ἐν θερμῷ ἄλλα ψυχρῷ. Sententia igitur illius loci eadem est. quæ 4. meteor. cap. 1. fuit exposita: ea quæ calidissima sunt, minus putrescere: at igne nihil calidius: Et problema quidem est: Cur aqua & terra & aër putrescunt, ignis minimè? Solutio verò hæc: An quia omne calidissimum putredini non est obnoxiiū? ἢ οὔτι τὸ θερμοτάτου ἀπαρ' οὐ σήπόμενον γίνεται? Cui astipulatur id, quod subiicitur ἢ οὔτι ψυχθάνουσ' ἢ πρῶτες: explicat enim apertius, quod dixerat, Nullum θερμοτάτου, cuiusmodi est ignis putrescere. Indicet iam nobis Erasius vel vnum in toto Aristotele locum, in quo, alieno calore ardere, naturali verò languescere, id simpliciter

kkk iij refrigerari

refrigerari dicatur: Deinde secundum rusticam istorum putredinem, quantum alieni caloris, rei accedit, tantum etiam proprii ac naturalis decedit: & quatenus id fit, eatenus hoc etiam fieri dicitur: siquidem cum alieno calore accedente, naturalis mixti calor unus factus, a Symmetria illa discedens, in qua constitutus, dicebatur naturalis, decrescere dicitur: quo sensu Galenus lib. 2. de temper. scripsit: ea, quæ putrescunt, proprio calore frigere adsciticio verò calida esse. At Author problematis illius sic loquitur, ἢ ὅτι τυχὲν αὐτῶν πρὸς τὸν αἰῶνα? Cur πρὸς τὸν αἰῶνα? si eodē momento frigeant proprio, calidiora verò reddantur alieno? Igitur verus illius loci sensus est hic: omnia quæ putrescunt, frigidiora primū reddi, tū alieno quā proprio calore: quod est Aristotelex putredinis propriū (quo respectu, similitudine duntaxat quadam, etiam mors & senectus, quæ refrigerationes ac defectus natiui animatorū caloris, nullo alio adsciticio in ipsius locū inuēto, putredines quædam dicuntur sect. 38. & 14. probl. 9.) Ignē autem calefcere semper: ideoq; non putrescere. Sed aërem, aqua, terrā, & incalcere subinde posse refrigescereq;: ideoq; etiā putredini esse obnoxia. Quæ sententia iam ad Rusticam illam putredinem referri debet. Ut omnino vel hinc appareat, Spudastum aliquem minus capacem Aristotelex opinionis, authorem egregij huius fuisse problematis: id quod liquido ex eo cognosci potest, quod in problemate aërem a putrefactionis noxa facit immunem: in solutione verò primū ab igne separat: deinde consortem eius facit: tandem eadem conditione, qua terra & aqua esse vult.

P A G. 106.

„ Terrena vel aquea vocamus corpora,
 „ quæ &c.

Com. Ad ste. accurrite huc, huc inquam aduolite iam vos Paracel-
 227. sici, vos Factiosi, & criminis lese sacrosanctæ Antiquitatis, quot

quot estis Rei omnes. Erastus paucissimis verbis, rationem integram Mixturarum illarum, ex quatuor elementis sic explicat, ut omnem ex animo nobis reuellat scrupulum, & nullam posthac, vel mussitandi quidem ansam relinquat: Auscultate. Mixta dicuntur, Terra & aquea, quia plus terræ & aquæ contineant, quàm ignis & aëris: Sic ut horum qualitates ab illarum qualitatibus vincantur. Nam vincit quidem alias qualitates caliditate sua ignis, sed infinitis tamen victoriæ gradibus. Ergo nihil obstat mixtum esse frigidum & frigefacere, licet caliditas superet, ut elementa misceat: Amen. Profligata iam questio Spudasti solertia: plana iam atq; expedita sunt omnia: date iam manus, aut procul hinc estote prophani. Vicit Aristoteles, triumphat Galenus, & cum utroq; Spudastes inuictissimus Antiquarius, pius, felix, semper augustus. Nos autem per duelles quid? Stipitem esse, qui non intelligat, mera esse nugamenta isthæc omnia, & ne digna quidem quæ refutentur. Rem ita se habere, annotationes nostras ad lib. 1. Hippoc. de nat. hum. Deo volente, satis demonstraturas. Nunc si Erastum denuò pauculis his vrgeamus, videri atq; esse debere satis. Docuit Aristoteles, concurrere elemēta ad mixti generationem, paria quodammodo viribus: sic enim eorum utrumq; in id quod vincit, nempe medium $\alpha\omicron\iota\iota\upsilon\delta\omicron\mu$ mutari, non autem vnum in alterum verti. Iam si plus terræ & aquæ contineant mixta, sic ut horum qualitates vincant, ignem & aërem, quod ex Aristotele acceptum est, lib. 4. meteor. cap. 4. 8. & x. quomodo non sequetur terræ potius atq; aquæ generatio, quàm mixti? vertentur enim hæc in eorum naturam. Dicēt, sic vincere, non ut omnino superent, sed ut cū alijs duobus, vertantur in medium illud. Agere enim hæc in illa, & vicissim pati: (pati autem nihil vsquam, quatenus dominatur) interea tamen præpolare in mixtura: idq; significasse Aristotelem, qui non dixerit æquare omnino viribus, sed quodammodo: quanquam alij quoq; extiterint, quæ

runt, qui elementa ad mixtionem conuenire posse rentur, etiamsi pares, ad pugnam, eiusq; diuturnitatem, vires adferant. Sed utrum illud vel hoc etiam dicas, nihil nunc quidem nostra interest: Tecum agam. Si inquam in omni mixtione superat caliditas, ut reliqua elementa misceat, quomodo in eadem mixtione terreæ & aqueæ qualitates superabunt? Vincere caliditatem ignis & aëris, ut misceat: atq; vna vinci hanc à frigiditate terreæ & aqueæ, vna est ex rebus illis, quæ humana capere mens, Natura verò pati nequit. Miscet qui terminat: terminat qui vincit, 4. meteor. cap. 1. at per te qualitates aqueæ ac terreæ vincunt: hæ igitur terminabunt: sequetur igitur ex ea mixtione corruptio, non generatio. 4. meteor. cap. 1. cum præsertim ut tu vis, frigus efficiens causa sit corruptionis non generationis nisi per accidens, ex 4. meteor. cap. 5. vel non fiet homogeneum mixtum: frigus enim cogit & congerit, tam ea, quæ sunt eiusdem naturæ, quàm quæ alienæ. 2. de ort. & inter. cap. 2. Sed intremus magis. Sint caliditatis gradus, Vnum, Duo, Tria, Quatuor: frigiditatis autem & humiditatis terreæ & aqueæ, Quinq; , Sex, Septem, Octo. Si duo v. g. tam potest, ut septem commisceat: ergo tam multum poterit, ut sex in suam naturam conuertat: ac tam parum, ut octo ne commiscere quidem possit. At hoc falsum esse, tui tibi ex experientia dicent. Multa enim perfectè mixta reperiri, quæ minus habent aquæ ac terræ, quàm septem, & calidiora tamen sunt, quàm Duo: vicissimq; multa existere, quæ terræ & aquæ tantum obtinent, quantum octo, & minus etiam calida quàm Duo sint. Deniq; si in omni mixtione, terra & aqua dominantur, nullum mixtum terreum & aqueum futurum, quod in aqua non ascendat. Motus enim sequitur conditionem in mixtura superantis elementi, 1. cæl. cap. 2. His atq; aliis huiusmodi difficultatibus implicati dixere alij ex Olympiodoro in Comm. ad cap. 7. Mistra reuera non constare ex quatuor corporibus, sed tantum ex quatuor principiorum concursu ef-

su esse constituta : constare namq; sola terra & aqua : à calido autem & frigido mutari. Quod sic accepit Popularis noster, acutus sane alioquin ac doctus vir : solam aquam & solam terram esse mixtorum materiam , nulla ignis & aëris portione cum eis concurrente : quod Aristoteles allegatis locis voluerit : sed mixtionem tamen, ac perfectionem omnem à caliditate Solis esse. In quo quidem uno quàm rectè sentiunt , tam perperam deinde opinantur , caliditate Solis ex terræ & aquæ massa ignem fieri atq; aërem : aliàs verò , cùm nempe massa illa non ex toto, sed ex parte mutata, in medium *νοῦς νοῦς* illud vertitur , existere mistum : quod quia de utriusq; extremi conditione participet (ut medius color album & nigrum refert) ex simplicibus omnibus & contrariis constare ab Aristotele dicatur. De quo dabitur alibi dicendi locus.

P A G. 108.

Sicut enim res diuersæ speciei diuersam
putredinem. &c.

Hoc attendi cupio, cùm alibi, tùm ista pagella, à nouo hoc & Com.
coelitus demisso interprete Aristotelis , inculcatum : Rusticæ, id est 228.
Spudastice putredinis, nullum vnum ac certum *ἴδιος* proponi, vel
desiniri posse. Cætera quæ ex Hippocrate & Galeno adducit, ut mō-
strosi illius, putridiq; Prothei innumerabiles confirmet facies, tùm
perpendentur à nobis, cùm de humoribus, per febres incalescenti-
bus, non putrescentibus (putredine inquam Galenica, non solum
Aristotelea) disputationem aduersus eundem instituerimus.

P A G. 109.

Non enim in medio posita est solutio.

Pro auctariolo arcanum hoc quoq; reuelare nobis dignatur : Com.
Cuius (inquit) solutio non est in medio posita. At nos factiosi, iam 229.
vsq;

usq; adeo superbimus, ut ne dignemur quidem ista referre, quæ à tot alijs ac toties proposita & refutata sunt: tantum abest, ut solutionem habeant in obscuro positam. Esto tibi pro omnibus hic vnus. Merc. in dilucid. cap. de putred. sic loquitur:

- » Ad argumentum de nucibus, castaneis, & alijs huius-
 » modi, quicquid alij comminiscantur, nos respondemus:
 » internas quidem in eiusmodi fructibus, partes esse pu-
 » tridas, externas verò integras: illam tamen putrefacti-
 » onem ab externa caliditate inductam esse: Sunt enim
 » extimæ partes mixtorum istiusmodi non vniformes, sed
 » quædam rariores, aliæ densiores: ideoq; caliditas am-
 » bientis, rarioribus reseratis, internum nucleï calorem e-
 » uocat, atq; cum eo humidum: ut tandem solus intus
 » supersit pulvis. Extimæ verò ipsæ partes, quia sunt com-
 » pactiores, resistunt huic iniuriæ magis; quæ tamen &
 » ipsæ, temporis progressu, eodem modo putrescunt, atq;
 » vertuntur in puluerem.

Idem docuerat Buccaferrea in suis confusis Commentar. ad cont. 14. lib. 4. meteor. Paparella verò lib. 3. de cal. cap. xxxi. ubi quærit, quamobrem putredo frequentius ab intimis partibus oriatur, ad extimas progrediens, quàm ab his ad illas, ut & hanc quoq; corruptionem ab ambiente aëre fieri monstret. Respondet, naturalem propriumq; calorem, cuiusq; rei mixta, intra viscera, intimasq; partes maxime vigere, ibidemq; aëris intus inclusi beneficio conseruari. Sæpè tamen fieri, ut propter loci angustias, aër ille, minus liberè extra ferri possit: detentus incalcescat, & naturam adipiscatur, innato calori aduersariam, quæ corrumpat ipsum. Argenter. verò in Comm. suis ad art. paru. id ipsum dixerat, quod tu, cum quæreret, cur quæ densa sunt, facilius quàm rara putrescere nonnunquam consueuerint: dicit enim, densa à seipsis facilius pati, quia internos halitus effluere minus patian-

tur: proindeq; internam pomi, pyri, castaneæ partem, primò putrescere, atq; hanc deinde alias insicere. Et quis demum ille est, qui de putrefactione locutus, eiusmodi corruptionis internæ interclusam transpirationem, non statuatur Authorem? Hoc etiam animo cogitabant ij, qui poma ut seruari, diuidebant ea osseo cultro, & semina eximebant, quod putarent his vitari pulpa, Columel. lib. 12. cap. 45. Audet tamen hic noster friuolæ controuersiæ, solutionem friuolam in obscuro esse positam asseuerare. Quàm etiam falsum illud, putredinem istam semper à centro initium capere? Videre est nonnunquam, poma ipsa, cute corruptione maculata, illæsa pulpa: aliàs pulpæ parte, imò verò etiam, tota ferè pulpa corrupta, centro integro: Tam sunt hæc reuera in medio posita, ut illa nemo, cui phantasia illæsa sit, reuocare in dubium soleat.

P A G. III. II2.

Retro diximus, putredinis modos, seu species plures existere, & gradibus modisq; disungi &c. “ “ “

Tam retro dixisti, quàm ante: Nusquam enim, vel modum quidem vnum, exprimere istius putredinis tuæ potuisti. Vbi igitur istæ species? ubi isti gradus? ubi modi? ubi accidentia? Si pestis est modus, atq; accidens putredinis, quis ille? Accidere (dico) putredini pestiferam qualitatem, quomodo audes affirmare, qui naturam putredinis nondum declarasti? Qui modos illius plures ex te audimus esse: si nullum deinde tamen indices, aut exponas nobis, cur non meritò indignemur? Quid enim aliud Galenus tuus potuit, vel tu cum illo hæctenus potuisti amplius dicere, quàm putrefactionem esse mutationem, ad corruptionem totius substantiæ putrescentis ab externa caliditate? an non exurens caliditas violenta

Com.

229.

ta & externa? an non exuri est mutari? an non exustio est substantiæ totius corruptio? annon exustum in cineres ac terram vertitur? Sit putrefactio ista tua violenta: sit particularis: accidat ante finem: Sit mistionis huius vel illius tantum corruptio, & non mistionis simpliciter: habeat tot differentias ac modos, quot sunt rerum putrescentium nature: dicatur propriè putredo (his tu titulis exornasti eam pagina 27.) quo tandem modo illa sit? cuiusmodi illius progressus? qualis Typus? Author noster suam proposuit, suam definiuit, suam explicauit, vt sit dissolutio humidæ à sicco, quæ cuiusq; misti materia est, propter defectum caloris infusi, euocati ab externo, qui est ~~ἡ ἀπὸ τοῦ ὀπίσθεντος~~ : Cur igitur vos scilicet patriæ patres, eius nomine incerta pro certis, ficta pro veris, ignota pro cognitis, id est tenebras pro luce proponitis, ac venditis nobis? Quale verò exemplum tuum? an non, quod nauseam erudito viro (risum verò etiam Heracito mouere possit) Sit etiam densissimum, ne dum denso, crassissimoq; vase inclusum calidum venenum: cuiusq; corpori contiguo communicabitur calor ille, eidem necessario communicabitur veneni seminarium: est enim calor ab illa, & ex illa materia, quæ venenata est: non potest igitur illius non referre, ac secum adferre, malignitatem. Atq; eiusmodi tamen exemplis, tua te declarare solere aïs. Nos hoc vno, vanitatem tuam detegemus. Arrhenicum, vel perniciosius aliud, seu natura factum, seu arte paratum venenum, densissimo vitreo vase, angustissimi oris, atq; adeò diligenter obstructi, vt per vitri substantiam potius quam inde aliquid expiraturum verearis, inclusum manibus fortasse impune tractabis, aut gestabis etiam: in os autem si accipias (quod nolim tamen, qui vitam tibi & felicem & diuturnam ex animo precor) inq; eo postquam incaluerit aliquandiu contineas, tum demum senties, quam sis vel philosophando acutus, vel experiendo felix. Postremò, si calor ille, non adferet venenum, neq; putrefactio-

factionem quoq; inucliet: est enim illius, id est venenata putrefactionis soboles ab illa, & ex illa: non igitur citra illam, velit nolit Spudastes tuus.

Atq; his tantisper fruiere amice Lector, dum alteram partem Commentariorum nostrorum, in librum sec. de Nat. hom. expolimus (priori enim iam extrema manus est imposita) in qua monstramus, viuis nobis, humores computrescere minimè posse: Febrem nullam esse à Putredine humorum: Putrescendo humorem fieri calidiorem, nullum vnquam bonum Physiologum affirmaturum: Pus coctione generari, & quomodo tamen idem ab Aristotele Putredinis soboles alicubi statuatur, ab Erasmo non intellectum: Excrementorum animalis fatorem, non esse à Putredine: Febrem omnem ad accensum biliosum recrementum (nullam enim bilem nos, quæ tota sua natura non sit excrementum agnoscimus: & quatuor illos Ecstaticos humores diu est, quod à nostra Schola explosimus) tanquam ad causam aptissimè referri: Deniq; verò, questionum harum nullam ex eo esse genere, quod Galenus appellat Logicū:

Et omnia propè quæ Erasmus Spudasto suo hîc quoq; persuasit, nihil esse aliud, quàm importunos PROLOGOS, Exodosq;, & Epûodia Dialogica, exucca atq; ieiuna, ad fastidium tamen vsq;, contra quàm Philosophum deceat, verbosissimè proposita.

ἐγένετο καὶ ὡρίσθη τῷ ὑγρῷ τὸ ξηρόν, ἐργαζομένων τῶν ποιητικῶν.
Subiectum verò tum expressit Aristoteles, cum de simplici gene-
ratione loquens, cui putrefactionem simplicem contrapositurus
erat, hæc protulit: ὅτι δὲ ἀπλὴ γένεσις, μεταβολὴ ὑπὸ τῶν ποιη-
 τικῶν δυνάμεων, ὅταν ἔχῃ λόγον ἐκ τῆς ὑποκειμένης ὕλης:
 αὐτὰ δὲ εἰς ἰὺ αἱ δυνάμεις παθητικαὶ. Et paulò post: ἐκ τούτων
 γὰρ ἐγένετο καὶ ὡρίσθη τῷ ὑγρῷ τὸ ξηρόν &c. Causam porro effi-
cientem ex interna externaq; coalescentem ibi ὑπ' ἀλλοτρίης
μοῦσης: αὕτη δὲ ἔστι ἢ τοῦ περιέχοντος: & non multò post, ὥς
 ἀμφὶ αὐτὰ εἶρη, καὶ κοινὸν τὸ πάθος ἢ σῆψις ψυχροῦτος τε
 (quam dixerat antè ἐνδοῦν ἐκείνθ' θερμῷ) οἰκείας, καὶ ἑτεροῦτος
 ἀλλοτρίας. Quibus deinde modus adnectitur, quo putrefactio fit,
 verbis nimirum illis, ἐξιώντος γὰρ τοῦ οἰκείθ' θερμῷ &c.

Hæc verba semper
 habent causam: non
 enim significatur
 tantum unum affectum
 caliditatis sicut in
 subiecto, sed et contrarium
 in quo afficitur, sicut etiam in
 animæ ab anima.

III.

Galenus verò Putredo quid sit, exprimere nemo potuit hætenus.
 Nam eam ille vniuersim definit, ut sit mutatio substantiæ totius cor-
poris putrescentis, ad interitum ab aliena caliditate. Quæ verba,
 quid obsecro sonant amplius, quàm putredinem esse corruptionem
 rei ab aliena caliditate? Hoc verò nescire, non autem scire Aristo-
 teli est. Cur inquam vnâ modum non indicauit, ac typum Galenus,
 quo mutatio illa substantiæ totius ab aliena caliditate progreditur?
 Præterquam quod futili ἀδολείῃ seipsum inuoluit, cum mutatio-
nem totius substantiæ primum dicat, & mox addat, ἐπὶ φθορᾷ:
 nec non quid putredo sit explicaturus, putredinis tamen voculam in
 eius explicatione usurpet. Verba illius hæc sunt: σῆψις ὅτι μεταβολὴ
 ἐκ τῆς σπουδαίας οὐσίας: item ὅτι μεταβολὴ τῆς ὅλης οὐσίας ἐπὶ
 φθορᾷ. *Hanc definitionem Erasmi exagitat Tab. 2da Put.*

IV. c. 2.

Vt mirari satis nequeam, Erasum affirmare ausum, Galenicam
 putredi-

Caliditatis
 putredinis
 definitionis.

σῆψις, φθορά,
 μύησις.

putredinem ab Aristotelea non differre: nisi quod illa de mutatio-
ne (quæ etiamnum sit, hæc verò defacta iam) sit accipienda. Quam
 vere Neniam puerorum (ut apud Horatium est) nescio quis in di-
 sputatione hac non decies decantavit: Præterquam quod ne syl-
 lam quidem ostendere unam possunt, quo Aristoteleam putredi-
 nem, de facta potius, quam de illa, quæ etiamnum sit, accipi oportere,
re, doceamur.

V.

Ceterum ut natura Putredinis Aristotelea lib. (inquam) 4 me-
 teor. cap. i. definitæ, de qua una, doctissimi etiam quique interpretes
 Aristotelis, in contentionem venerunt, rectius, minuciusque cognosca-
tur, non Modis quibus cuiusque animalis calor, & qui externi ignis *Rari.*
corruptioni respondent, ex lib. de resp. de long. vitæ &c. explican-
di sunt (Siquidem Aristoteles de generatione atque interitu, non ani-
matorum, sed mistorum ut mista sunt, allegato loco 4. meteor. agit) *probatur.*
sed videndum potius, quid sit Generatio simplex, cui putrefactio
simplex opponitur, ut eo nimirum pacto, natura unius contrarii
benè cognita, facilius in alterius cognitionem deveniamus. Verum
 tamen quoniam hoc à Rhemigio, Erasmo, & alijs, nec sensum, nec
 veritatem Aristotelea definitonis assequentibus, frustra & præter
 omnem prorsus necessitatem est factum, ideo primum de illo, rei
 natura ducti, mox de hoc altero istorum phantasiam secuti, pro-
 ponemus aliquid.

V.

Est generatio simplex & Naturalis, nihil hoc
 quidem loco aliud, quam unio ac determinatio,
 quam calidum & frigidum, cum certa quadam
 ratione, superant, in materia, nempe humido &
 sicco; adferunt.

VI.

Iam, quemadmodum tum demum oriri mistum (hoc inquam & illud, ac tale vel tale mistum, non autem simpliciter mistum, ut isti blaterant, siquidem simpliciter mistum, nusquam est, & nunquam oritur) simpliciter atq; in totum dicitur, cum humido siccum, certo quodam modo unitum, & qualitatum efficientium vi, atq; opera definitum est: Ita vicissim simpliciter, atq; in totum dicetur interire, cū victis & superatis efficientibus eadē misti materia dissolvitur, humidumq; à sicco diuortium facit.

VII.

Falsum. Atq; hic simplex interitus, Putredo simplex est: Nam alioquin Generationi secundum partem, quæ est accidentium, & per quam non speciem novam acquirere, sed novis duntaxat qualitatibus perfici atq; exornari mista res dicitur, interitus ille opponitur, qui putredo secundum partem appellatur: & quæ nihil est aliud, quam degeneratio duntaxat quædam à natura & conditione illa perfectionis, manente tamen semper specie, ac substantia rei eadem.

VIII.

Porro de his, quæ mutationes κατὰ μέρος dicuntur, & non Misti auersiones à tota specie in aliam speciem, sed mutationes duntaxat accidentium quædam sunt, cap. 2. & 3. in quibus περὶ τῆς πέντεως καὶ ἀπεψίας disputatur: de illis verò aliis simplicibus & secundum totum mutationibus (solum

(*solum dico*) cap. hoc priore Aristoteles e-
git. Verba eius , in quibus duplicem istum ortum,
duplicemq̃ proponit interitum , quorum unum
simplicem, alterum verò secundum partem nomi-
nitat , planissima sunt. Etenim cum de Generatio-
ne simplici, per quam mista res , ut mista , (hæc
dico & illa , ac talis & talis) primum existit, ea
pronunciasset, γενῶσι δὲ τὸ θερμὸν , καὶ ψυχρὸν
κρατύντα τῆς ὕλης , statim subiungit, ὅταν δὲ μὴ
κρατῇ, κατὰ μέρος μὲν ἀπεψία, τῇ δὲ (observan-
da particula istæ sunt , δὲ μὲν) ἀπλῇ γενέσῃ
ἐναντίου μάλιστα σῆψις. Paulò verò post de illo in-
teritu loquens, quem secundū partem & ἀπεψία
quandam dixerat , hæc subiicit : οὐ μὲν ἄλλα
ἰδίως γε λέγεται σῆψις, ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος
φαινομένων, ὅταν χωρισθῇ τῇ φύσει. Quod cer-
te nihil est aliud, quàm dicere: Duplicem esse ge-
nerationem, simplicem unam, per quam primum
existit tale ac tale mistum, ut mistum est : & se-
cundum partem alteram, per quam idem non
quidem primum existit, sed iam consistens, quali-
tatum tamen conditione aliqua perficitur : Qua-
rum utriq̃ suus contraponatur interitus : & alter
quidem simplex, quo ex toto mista res esse desi-
nit, Putrefactio dicta: alter verò secundum par-
tem, quo, eadem manente specie, accidentium dun-
taxat mutatio fit, nempe ἀπεψία & ἀόλυσις :
cui tamen Putredinis etiam vocamen, significatio-
ne, à priore illa (simplici dico putredine) tam ab-
horrente, quam Generatio secundum totum, à

Generatione secundum partem aliena est, vulgo tribui consueverit.

VI. *Unius, mi*

Animalem porro calorem, qui eiusdem nature ac speciei, cuius externus hic nostras ignis est, dupliciter perire scribit Aristoteles,

*σβέσει καὶ μαρανσει. Nam tertium modum ἐνδεαπ nempe τροφῆς in problem. recensitum, ἐμ τῇ μαρανσει comprehendit, imò verò μά-
ρανσει proprie nihil esse aliud, quàm hanc, atq; etiam accidere non-
nunquam, ut τῇ σβέσει ἢ ἐνδεα τροφῆς, inducatur, idem docet.*

VII.

Ignis itaq; occidit, vel σβέσει, quæ latine extinctio, vel μαρανσει, quæ proprie dicitur arefactio. Exarescit autem à seipso duntaxat: Extinguitur autem à contrariis. A contrariis dico, non à contrario, etiamsi Aristoteles, exempli loco, de solo frigore, in tota illa disputatione meminisse voluerit, quia nimirum eo uno tum sat habuerit. Nam contraria sunt, quæcunq; ignis nature aduersantur: Hæc verò non nisi insipiens aliquis, aut Furnius, aut Spudastes ad vnum frigus referre ausit. Est natura ignis, perpetuum quoddam effluuium, aliud videlicet semper, atq; aliud ex noua materia, lib. de luuent. cap. 3. Quicquid igitur materiam, ex qua regeneretur, subtrahit illi: quicquid item eundem in suo principio, nimium comprimit, ne liberè expirare, atq; effluere possit, vel contra, expirantē atq; effluentem nimium distrabit, atq; à suo principio diuellit, id omne perimere ignem potest. Primam cladem ab igne, id est à seipso accipit, alteram à frigore, ab humido, à corpore densiore circumposito &c. vel etiam à seipso: ut cùm lucernæ flammam, in medio sole atq; omnino exiguum ignem propè maiorem positum, restingui videmus. Quamquam fieri etiam dicatur, ut vel à contrario quocunq; coarctatus, ac proinde roboratus ignis, pabulum suum ci-

tius con-

Racisimmi.

*In lib. de luuent.
et smect. c. IV.*

*Crust. Platon
et al. tubi, et al.
et in long. et al.*

*Platon can
magnus*

tius consumat, quàm aliàs consumpsisset, lib. de Iuuent. cap. 3. vel externo igne, id est ignis ab igne (quod Aristoteli est ἄφ' ἑαυτοῦ) auctus idem conficiat ocus, lib. de long. & breu. vitæ cap. 1. Quæ solâ causa est, ut σβέσεως et μαράνσεως vocula, sæpe cum ab Aristotele, tum verò ab eius discipulo Theophrasto confundantur. Sūma est: μαράνσιμ propriè humidi absumptionem significare, quam ideò Aristoteles exustionem quandam, allegatis locis dixit: σβέσιμ autem extinctionem, ab omni co., quod ignis ipsius nature aduersetur. Iam, ut ea, quæ ignis nature aduersantur, quoad simul etiam humidi, id est receptaculi illius penuriam inuehere existimantur, ad μαράνσιμ: ita quæ aliàs non aduersaria, sed ὁμογενῆ sunt (ut Theophrastus loquitur) quatenus distractionem quoq; ac dissipationem ignis adferre creduntur, ad σβέσιμ reuocari consueuerunt.

VIII.

Verba, quibus Aristoteles hunc duplicem ignis interitum proposuit lib. 3. de cæl. lib. de long. & breuit. vitæ. lib. de respir. sect. 3. problem. tam sunt expressa, ac tam planum habent sensum, ut qui ea velit interpretari, is putet soli etiam adferre se lucem posse. Et nihilo tamen minus, in re planissima errauit Erasius, qui particulam illam ὑπὸ τῷ πυρὶ ἐναυτίω, ad unum frigus restrinxit: qui ἐναυτίω vocule significationem, in hac disputatione perperam accepit: qui citra vllum discrimen, ignem paruum, cum à vehementiore corrumpitur μαράνσεσθαι pronunciauit.

IX.

Quæ de igne hoc externo, eadem prorsus de congenito atq; interno animalis (animalis inquam, non autem rei cuiusq;) intelligi Aristoteles voluit. Ut nimirum & hic duobus prædictis intereat modis. Ac extinctione quidem, quando à contrariis, ut à frigore: Arefactione verò quando à seipso, id est (ut Theophrastus inter-

pretatur) à cognatis disperditur causis. Nisi tamen quandoq; accidat (quod antea dixi) vt Arefactio à contrariis quoq; , & vicissim Extinctio à cognatis adferatur.

X.

Extinctionem porro vi, Arefactionem verò naturaliter accidere, docuit Aristoteles : quia illa contra naturam, hæc secundum naturam ignis fiat : id est, quia per illam, ignis nature vis aliqua, per hanc verò inferatur nulla : Siquidem extinctio, aut nimium dissipando, atq; à principio suo diuellendo effluuium, aut contra in principio ipso eundem nimium comprimendo, perdit ac strangulat ignem. At arefactio, citra omnem huiusmodi vim intelligitur, cum ipsemet naturaliter se habens, & nulla etiam vi stimulatus, suum sibi humidum perpetuò subtrahat alimentum. Fit igitur Arefactio à calore : aliàs quidem ipso per se : nonnunquam verò, aut alius caloris accessione, aut quacunq; alia causa intensiore facto. Et ibi quidem nulla vis : hic subesse intelligitur aliqua : quia sit præter naturam suam (omnia enim hæc ad certam & propriam cuiusq; animalis congeniti caloris mensuram & conditionem referenda sunt) adauctus, quo fiat, vt citius, quàm aliàs per se fecisset, suum receptaculum, scq; ipsum vnà sibi auferat. Extinguitur autem compressione quidem à frigore, ab humore, à quocunq; alio densiore corpore circumposito, siue aer id, siue solidius aliquid sit : qui modi omnes ad vnâ suffocationem reuocantur : Distractione verò seu dissipatione, à maiore igne, à nimio motu, vt per flatus, (cui respondet in animali vehementior exercitatio, & per gaudium atq; alias eiusmodi affectiones, quarum causa, subito exanimatos fuisse multos constat, à nimia euacuatione &c. Nisi tamen (quod sæpe iam monui) postremos hosce modos, quatenus id etiam dissipant, vnde se reficit, & in quo solum viget calor, ad ἀνάσσειν, id est Exiccationem referre placeat. Iuxta quam rationem differentie specierum

interitus

interitus ignis accipiendæ sunt : Non autem quod Erasius ἀτέχως, & insipienter fecit, iuxta modos, quibus calor, vel à contrario frigesieri, vel à calore exarescere potest. Primum enim, utrum frigus calorem interimat, frigefaciendo eum (ut vulgo intelligitur) incertum est : Deinde verò plures præter frigus, & ad frigus tamen nequaquam referendas adesse causas, certissimum est, quæ σβέσις inducunt : Præterea neq; calorem arefactionis tantum : (Tabem dicit Erasius) neq; frigus Extinctionis duntaxat Authorem debere constitui, diximus : Postremò etiam si plura sunt frigida, quæ calorem restinguant, nihilo tamen minus unam, illa omnia, differentiam constituunt : quia non quatenus hæc vel illa, sed quatenus frigida duntaxat, exitum asserant ei. Aut hoc verum, aut certè innumera- biles huc isti nobis recenseant differentias necesse est.

XI.

Qui itaq; dicit, animalis calorem extinguì à frigido cibo, & potu, ab aqua frigida, ab aëre frigido, à pharmaci frigidis, à diuisione subiecti: præterquam quod, ut dixi, ludere cum suis Furnis, ac Spudastis videntur, errant in eo quoq; quod non vident, subiecti diuisionem, quæ per ampla & profunda vulnera, nec non discerptiones animati corporis fit, ad aërem frigidum, insito calori intus confertim occurrentem, eundemq; veluti strangulantem ab Aristotele referri. Porro strangulationem animalis, & sanguinis profusionem, aut aliam quamuis immodicam euacuationem inter causas recensere, quæ vi frigoris calorem extinguunt, est hominis stupidi prorsus, & ipsa etiam philosophiæ Tyrocinia prima minus intelligentis. Sanè quicquid calorem extinguit, id frigefacere dicitur : (hoc vel Asini etiam intelligit: cum ut Aristoteles inquit, ἡ ἐν δακτύλῳ θερμότητος ψυχρότης sit) Omne tamen, quod calorem extinguit, frigoris vi extinguere, ne vel diobolarius etiam Baccalaureus affirmabit.

affirmabit. Exarescere autem ignem naturaliter, cum pro materia
copia, quam corripuit, seipsum citra ullam sui mutationem, sensim
ultra perimit: Violenter autem, cum maior, quamcumque ob causam
seipso factus, eandem materiam iusto celerius depascitur, sibique
propterea, immaturam adfert mortem, per omnia verum est: sed
illud tamen non omnino verum, strangulatione alimentum ignis con-
sumi. Et suffocari, ab eo quod est deficere, humidi defectu, tam dif-
fert quam cœlum à terra: Cur igitur à nouo isto, id est Spudastico
Aristotelis interprete, duo hæc, quasi idem sint confunduntur? Po-
stremo iugulatio & obstructio, sunt suffocationes quædam, ac suf-
focando perimunt ignem, cur itaque Patriæ hic Pater (sed non no-
ster) suffocationem ab aliis duabus seiunxit, ac seorsim enumera-
uit?

XII. XIII.

Cur autem Bêsi omnis violenta, cur item u&eacresis quædam na-
 turalis, quædam violenta dicatur, indicatum supra. Ad cuius rei
 tamen declarationem, parum aut nihil prorsus illud facit, quod ab
 Aristotele pronunciatum est, Caloris viuentium interitum, quia ille
 nimirum sit, cuius interuentu Anima vnitur corpori (qua Vnione lib.
 de respir. cap. 7. definitur animalis generatio & vita) dici mortem.

VIX.

Hoc enim posito non statim necessario sequitur, u&eacresis esse a-
 liquam naturalem, & aliquam violentam: sed illud duntaxat ne-
 cessario: restincto calore viuentis, siue à contrariis, siue à cognatis
 causis, mori animal, de quo nulla fuit constituenda Thesis, quia lib.
 1. Top. cap 8. scriptum sit: Solos Furnios & Spudastos pro Quæ-
stione ponere id, quod omnibus, aut quamplurimis, perspicuum cum
sit, nullam prorsus dubitationem habet.

XV.

De cætero clare quidem Aristoteles allegato proximè loco docet, Calorem animale[m] violentè etiam per $\mu\acute{\alpha}\gamma\alpha\nu\sigma\tau\iota\mu$ posse corrumpi: simulq[ue] etiam differentiam, inter $\mu\acute{\alpha}\gamma\alpha\nu\sigma\tau\iota\mu$ naturalem ac violentam indicat, sed differentia tamen hæc, illa non est, quam isti somniant: cùm Aristoteles nusquam docuerit, naturale senium, citra omnem prorsus violentiam (si violentia inquam dicatur, absumi citius humidum, quàm aliàs ab ipso calore naturali per se absumeretur) accidere. Quid enim sibi verba illa volunt, Naturalem senectutem esse caloris, qui in corde est $\mu\acute{\alpha}\gamma\alpha\nu\sigma\tau\iota\mu$, quia is refrigerari nequeat? Cur enim nequeat? Quia (inquit) temporis diuturnitate sensim exarescens pulmo, moueri amplius, id est, dilatari & contrahi nequit: quo fit, ut ventilationis defectu adauctus, à se ipso consumatur calor. Ex quo sequitur, inter naturale ac violentum senium, nullam prorsus aliam apud Philosophum intercedere differentiam, quàm quod illud morbi alicuius interuentu, ante legitimum tempus: hoc verò ipsius naturæ animalis quotidiana opera, iusto perfectioq[ue] spacio vitæ ac durationis eius, arefacto, atq[ue] indurato pulmone inuehatur.

NB.

XVI.

Calor itaq[ue] animalis, non prorsus, quemadmodum externus ignis naturaliter occidit: sed naturaliter interire dicitur, quia nihil ei accidat, præter id, quod naturæ animalis nativæ conditio fert.

XVII.

Manifestum porrò hinc est, putredinem, quæ passio misti, ve mistum dicitur, cùm ab externo calore distrabente internum fiat, ad $\sigma\beta\epsilon\sigma\tau\iota\mu$ reuocari commodius, quàm ad $\mu\acute{\alpha}\gamma\alpha\nu\sigma\tau\iota\mu$ posse: quia in misto calorem fingere, qui vel per se iusto tempore, vel auctus, suū citius depascatur humidum, est hominis delirantis prorsus: & ea quæ de externo igni per se, atq[ue] animatorum calore dicta sunt, ad

Rariss.

mixtorum crasin accommodare, contra omnem rationem, & præter Aristotelis consensum, id est, temere volentis.

XVIII.

At cum calor (inquiet rudis aliquis, & imperitus Furnius) ab immodico calore celerrimè disperditur, quo pacto ad $\mu\alpha\sigma\alpha\nu\sigma\iota\mu$ referatur? num seipsum perimere dicitur, quod à potentiore alio perimitur? aut quo modo etiam ad $\sigma\beta\epsilon\sigma\iota\mu$, cum non sit à contrario?

XIX.

Facile est, ad subtilem hanc, atq; arduam, id est Spudasticam dubitationem respondere. Aristotelem vocula illa $\alpha\phi\epsilon\alpha\upsilon\lambda\iota\varsigma$, non idem numero (ut loquuntur) sed specie intelligere. Quod Theophrastus testatur, qui præceptorem imitatus, idem, in eadem disputatione verbum usurpauit, quod deinde sic interpretatur, quasi nihilò plus, quam $\alpha\phi\delta\mu\omicron\gamma\epsilon\nu\epsilon\omega\varsigma$ sonet. Exin ab eodem Philosopho ad $\mu\alpha\sigma\alpha\nu\sigma\iota\mu$ quidem reuocari modum istum, sed tum præsertim, cum absumptionem inducit humidi (hoc enim verè est $\mu\alpha\sigma\alpha\nu\epsilon\iota\delta\alpha\upsilon$, id est exiccare: atq; ab hoc effectò potissimum $\mu\alpha\sigma\alpha\nu\sigma\iota\varsigma$ dicta, non ab eo, quod calor à se ipse enecetur) aliàs ad $\sigma\beta\epsilon\sigma\iota\mu$ referri consueuisse, cum (inquam) dispergere, ac distrahere minoris ignis effluuium maior intelligitur: quod imbecilli ellychnij flammæ, in feruentissimo Solis æstu accidit. Ut insulsa, insipidaq; prorsus philosophia Erasmi sit, qui asserit, non sic corrumpi calorem insitum per putredinem ab Aristotele hic definitam, quemadmodum minor à maiore restinguitur ignis. Sed inspiciendæ causæ assertionis istius. Ignis (ait) in aliene materiæ superficie inhæret, natiuus autem misti calor, qui per putredinem corrumpitur, omnibus partibus aquè infidet. Item calore ignis extincto, non necessario simul perit subiectum in quo inerat, natiuo autem calore deperdito, necessario subiectum corrumpitur. Respondeo paucis: Spudastum philosophari, & Quadrupedem

lyra ca-

lyra canere. Queritur hic, utrum eodem modo corrumpatur insitus misti calor per putredinem, quo ignis ab igne restinguitur. Iam siue hic certis tantum partibus inhæreat subiecti sui, siue omnibus, perinde est: nihil (dico) id obstare potest, quò minus idem, utriusq; interitus esse modus possit. Deinde latet in Spudastico nomine homonymia. Ignitum enim subiectum, eâ, qua ignitum est, aut partibus suis æquè omnibus ab igne occupatur, aut ignitum non fuerit: & restincto igne, quoad ignitum fuit, vel periisse quoq; vel nō fuisse ignitum necesse est: siquidem ignis, ut Aristoteles docuit, nihil sit aliud, quàm perpetua humidi in siccum mutatio. Neq; huiusmodi ineptiolas, vel tacite, vel expresse, vsquam significauit Aristoteles. Qui lib. de respir. cap. 16. nihilò plus tradidit, quàm animatis omnibus (animatis dico, nam de his tantum loquitur) ὁ ἀνατομὴν incidere propter caloris penuriam: & perfectis quidem, ut animalibus ac plantis, caloris cordis, aut eius partis, quæ cordi respondet: (cuiusmodi in plantis authore Theophrasto, medulla est, quam ipse ἀνατομὴν dicit, lib. 1. de hist. plant. cap. 2. 3. 4.) imperfectis autem; ut ouis & seminibus παραμολῶς μὲν, sed alio modo. Vbi philosophus de implantato, vel explantato, & summa summarum, de puris putidisq; istiusmodi nugamentis, ne nutu quidem meminit. Iam verò consequentia illa, si putredo ad σβέσις pertineret, qua paruus ignis à maiore dissipatur: ergo ignis putresceret. Spudastica consequentia est. Nam apud eruditos Mixti putrefactio simplex Aristotelea, si ad vllum ex prædictis modis referri debeat, certè ad σβέσις hanc referenda videtur, vel ad nullum alium. Putrescere tamen non dicitur, insitus misto calor: sed propter huius corruptionem putrescere mistum. Hoc enim formaliter putredo simplex est: materiæ dico misti dissolutio.

XX.

In probl. populariter, & aliquando etiam vilius locutum Problematum illum Authorem, notum est. Sed problema tamen illud quintum sect. 3. quod tu verbis tuis designas, à te sapienter (ut decuit) minimè fuisse acceptum, si quis conqueratur: is glossis nostris, tuo eleganti Dialogo annexis, suam contra te causam tueri satis bene poterit.

XXI.

Interitus ignis exigui, à maiore igne, quoad *σβέσις* propriè constituit, nihil habet combustioni simile: atq; interitus animalis caloris per suffocationem, aut interceptam respirationem (quocunq; tandem modo interpreteris eum) tam illius de quo loquimur similis est: quàm ignis aquæ. Atq; hucusq; in exanguis istius, atq; alienæ prorsus, à Disputatione hac de Putredine, Philosophiæ examine digressos nos esse, satis, vel superq; etiam sit. Nunc ad rem ipsam transeundum.

VIII.

Porro notandum, à Philosopho dici, calorem qui in cuiusq; humido inest, ab alieno corrumpi, quia & humidum, cuiq; misto suum sit, & calor qui humido inhaeret, præcipuus generationis habeatur author. Ergo quemadmodum constante hoc, sic cum mixti principium, humido certa quadam ratione terminatur, & intra terminos, semel præfixos, utrumq; illorum cohibetur: Sic eodem languente, ac evanescente in auras, humidum sui quasi iuris factum, secedit à sicco: cum præsertim ut calor, non sine humore, ita hic non sine calore respiram sit, Aristotele teste lib. 5. de ort. animal. cap. 3.

IX.

Atq; hoc ipsum vt dixi Formaliter Putredo est: Dissolutio materiæ mixti: id est diuortium humidi à sicco, propter interni caloris penuriam, quam externus τὸ περιέχοντες calor inuehit, euo-
cando illum.

X.

Est autem vbiq; tam Aristoteli, quàm Theophrasto eius discipulo τὸ περιέχον nihil aliud, quàm corpus illud extimum, in quo & mista ipsa naturaliter degunt, (aër dico, aqua, terra) & conceptus cœli tepor, generationes corruptionesq; rerum omnium promouet.

XI.

Ex quibus sequitur, omnia quæ simpliciter putrescunt, humida primùm apparere, ad extremum verò arida reddi. Nam euocato è mediis misti partibus foràs interno calore ab externo, vnâ exit quoq;: & quod antea cum sicco in vnâ massâ confusum, nulla sui specie sensum mouebat, iam separatum à sicco, in conspectum omnium prodit humidum: quo deinde sensim exhalante, mistum subinde aridius fit, vsq; dum in terram vertatur.

XII.

Verba quibus hæc omnia expressit Aristoteles illa sunt. σὴν τις ὅτι φρεσὶ τῆς ἐν ἐκείνῳ ὑγρῷ δικείσας θερμότητος ὑπὲρ ἀλλοτρίας θερμότητος: αὕτη δὲ ὅτιν, ἢ τὸ περιέχοντος: quod postremum antea quoq; protulerat: γίνεταί σὴν τις, ὅταν κρατῇ τὸ θερμόντος τὸ θερμόμενον, διὰ τὸ περιέχον: ipsum
nnn iij verò

verò περιέχου αἶρα ὃν ἀquam dicit: ὁλίγορ
 ἐν τῷ περιέχοντι ἄερι καὶ ὕδατι τὸ θερμόν: *Mo-*
dum autem per quem putredo inducitur ab ex-
terno ambientis calore, angustius primum designat
 διὸ ὑγρὰ πρῶτον, εἰτα ξηρὰ τέλος γίνεσθαι τὰ
 σκπομένα: ἐκ τῶν γὰρ ἐγένετο καὶ ὥριον τῷ
 ὑγρῷ τὸ ξηρὸν ἐργαζομένων τῶν ποικιλιῶν: *deinde*
verò latius explicat: διὰ τῶν γὰρ καὶ ξηροτέρα
γίνεσθαι τὰ σκπομένα πάντα: καὶ τέλος γὰρ καὶ
κόπος, ἐξόντος γὰρ τοῦ οἰκείου θερμῆς, συνεξαί-
μινα τὸ κατὰ φύσιν ὑγρὸν. Cur? quia τὸ ἑπάρει τῆς
ὑγρότητος οὐκέτι ὄσιν. ἐπάρει δὲ ἑλκυσσά ἢ οἰκεία
θερμότης.

XXII.

Quod verò notat Erasius, in proposita quidem disputatione nihil est. Nam dissipari nativum rei humidum ab externo calore, ante nativi caloris interitum: & vicissim abire hunc, atq; cum eo simul non egredi ac profligari humidum, unum ex illis esse, quod ne imaginatione quidem, concipere sibi possit animus, Peripatetica Scholæ alumnus dicet. Ut parum etiam scite dictum sit à quibusdā, calorem humidum Putredinis authorem ac parentem esse: cū Aristoteles, non humidi alieni, quod extrinsecus inuehitur, sed proprii, & quod intrinsecus inest cuiq; mixto, siccum terminans, simplicis putrefactionis subiectum statuatur: neq; in tota disputatione hac, de humido ullo calore, qui putredinis causa sit, meminerit. Galeni verò sententia, qua asseritur, calorem absq; humiditate non putrefacere, huc minimè pertinet. Siquidem testimonio peritiorum Aristotelis interpretum, longè aliam, ab hac nostra, Putredinem ipse, etiamsi nolens, nesciens cogitavit animo. Certum est in Aristotelea putrefactione simplici, à calore ambientis, vel aëris vel aquæ, vel terra,

terre, cum natiuo misti calore, internum mixti humorem foras exigi: atq; in summa, putredinem Aristoteleam simplicem, abolitione caloris interni, cumq; eo natiui humoris definiri: Contra verò in Galenica, rem quæ putrescit, non calore tantum externo excalefieri, sed etiam externo humore reddi humidiorē: atq; in summa, externe humiditatis affluxu, quicquid putrescit, imbui: Quæ putrefactionis rationes, quantopere inter se dissentiant, qui non videt, is nihil videt. Nam quod Schorendorfsensis Garrulus dixit: Aristotelem exposuisse id, quod putredini per se adscribitur: & putrescentium omnium commune est, Galenum verò id, quod respectu quidem totius $\sigma\mu\lambda\lambda\epsilon\omega\varsigma$ generis, accidit, respectu verò certarum eius specierum per se inest, verè Schorendorfsicum figmentum est. Cum vniuersim de toto putrescentium genere pronuncietur, calorem humidum putredinis esse parentem, imò verò calorem citra humiditatem putrefacere posse nihil, lib. 3. de compos. med. per gen. cap. 2. xi. de simpl. med. facult. cap. de sale. Com. 3. de humor. ad sent. 13. & hoc modo secundum garruli vnius Sueui sententiam, id solum quod per accidens putredini inest, à Galeno propositum, quod verò per se, fuisset omissum.

XXIII.

Obseruat item Erastus (quod nemo tamen non obseruauit) τὸ περιέχον $\pi\epsilon\rho\iota\epsilon\chi\omicron\nu$ aërem, aquam, ac terram, ab Aristotele dici: quod verū est: sed illud tamen falsum, aquam vel terram, per contentum in se aërem res putrefacere. Tam enim calet aqua & terra, quam aër: aliunde, inquam accepto, non autem innato ac proprio calore: æquē igitur atq; ille, mista quæ ambiunt putrefacere possunt. Aërem verò eundem, per intimas omnes animalium partes diffusum, humores putrefacere, neq; dixit usquam Aristoteles, qui aëri externo aditum vel accessum, ad animalia interiora patere, nusquam voluit,
 & pro-

¶ probl. 4. sect. 7. non autem sect. 3. probl. 7.) nihil prorsus eiusmodi docemur.

XXIV.

Quod verum est, id ubiq; libere dici oportet. Ideo errant, quicunq; censent, vllibi apud Aristotelem vel Theophrastum voce hac τοι περιεχοντος, fuligines, fumos, vapores sue intra corpus animalis conceptos, significari: siquidem interuentu horum, Putredo ea fieri nequit, quam definiuit ipse. Et Galenus generatim quidem rectè, 2. de diff. febr. cap. 9. Aristotelis verbum ἀπορρίαις θερμότητος, speciatim tamen obliquè, cùm ibidem, tùm alibi accipit. Nihilò enim plus aliena caliditas Aristoteli allegato loco est, quàm non insita, & propria misto, sed corpori, quod mistum ambit, & in quo mistum degit, inhærens.

XXV.

Fuligines & fumos internos mista putrefacere, nec lib. de long. ac breu. vitæ, (cuius loci sensum perperam interpretatur Eraslus) nec vllibi alibi Aristoteles docuit. Et cùm eadem excrementa humores verbi gratia, corrumpunt (quid hic cum morte, quæ est animalis, non autem mixti corruptio?) neq; μάλασσιν neq; σβέσιν inuehant. Duæ namq; hæ corruptionis species, non misto (vt Eraslus turpiter ubiq; confundens omnia retur) sed calori aut igni ascribi vult is, qui proposuit & explicauit eas. Iam si calorem humorum proprium ac natium iisdem perdi cogites, tum dicam eatenus perdere, quatenus augment: hanc autem affectionem ad exustionem, (quo verbo etiam excessum elixationis, nomine aliàs carentem complectimur) quæ, corruptio quidem secundum totum est, sed violenta, testimonio etiam Galeni 2. de diff. febr. cap. xi. & 2. de fac. nat. cap. 9. nec non Hippocrates lib. de carnibus, & lib. de nat. pueri

pueri atq; alibi multoties esse referendam. Tantum abest, ut fuliginibus istis ac fumis explosis, manca futura sit Aristotelis definitio: quæ καθόλου causam efficientem, simplicis ac naturalis putredinis mixtorum, quatenus mixta sunt, affert.

XIII.

Porro cum non lateret Aristotelem, putredinis nomen vulgo ferè semper intelligi de illa consuevisse, quæ secundum partem est, admonitos nos proinde voluit, se quidem in capite hoc simplicem ac naturalem putredinem, simplici generationi contrapositam, quam ἐν τῷ πῶ prius delineasset, mox expressius definiturum: alteram verò illam peculiaris aliùs (à sua nempe abhorrentis) notionis, quia nihilo plus sit, quam ἀπεψία quædam, & alteratio, discessioq; à constitutione propria in deterius, alio loco pertractaturum. οὐ μὲν ἄλλα ἰδίως γε λέγεται σήψις ἐπὶ τῶν κατὰ μέρος φθαρμένων, ὅταν χωρισθῇ τῆς φύσεως. *antea verò dixerat: ὅταν δὲ μὴ κατὰ μέρος μερ μόνον αὐτῆς καὶ ἀπεψία γίγνεται.*

XXVI.

Ex quo cognosci potest, toto cœlo errare Spudastum, qui contra Aristotelis mentem ac verba docet, lib. 4. meteor. cap. 1. duas constitui Putredinis differentias: Naturalem vnam, atq; alteram morbidam: Cum de morbido vel violento, ne vel minima quidem syllabula ibi scripta reperiatur, & nulla etiam subsit causa, quam ob rem vna potius, quàm altera naturalis aut morbida dici debeat, vel etiam possit: cum utraq; Generationi naturali contraponatur. Propriè autem nominari Putredinem illam, quæ κατὰ μέρος est, nusquam

quam in tota philosophia Platonis aut Aristotelis, aut Theophrasti traditum scimus.

XXVII.

Rei ergo, quæ iam, non dico incerta, sed falsa, & nulla est, adferre rationem, non nisi imprudens ac ineruditus conetur aliquis. Id enim est absurda absurdum accumulare. Cuiusmodi hæc sunt: Naturalem putredinem dici, quia rebus non ante accidat, quam natiuus calor, nulla vi coactus, ita seipsum longo ætatis tractu fregit, ut à leuissimo ambientis calore disperdi citra violentiam possit: Vniuersalem & καθόλου, quia cunctis tandem rebus, naturaliter occidentibus, & totum equaliter subiectum corrumpat: Generationis simplicis contrarium maximè commune, quia per eam ex misto fiat non mistum simpliciter: Finem naturalis corruptionis, quia mista resoluat in elementa, quæ ulterius corrumpi nequeunt: Putredinem nominatari ab Aristotele, quia nomine proprio careat. Hæc inquam dogmatum portentosa monstra, quonam authore, aut qua ratione in huius disputationis Scenam à te introducuntur? Aristoteles simplicis putrefactionis culpam, in vnum τὸ περιέχον totam transfert, tu calorem ipsum misti natiuum, suam sibi ruinam asferre statuis: ille simpliciter pronunciat διὰ τὸ περιέχον putrescere mista: tu longius, nescio cuius ætatis tractus glossam adijcis: Ille vniuersalem & καθόλου putredinem nusquam dixit, tu tamen cur dixerit, id est eius quod non est, causam affers: Ille simplicem putredinem opposuit simplici generationi: quia ut hæc est mutatio principiorum in totum, ita illa sit mutatio totius in principia: tu nescio quid de cunctis rebus, quibus illa accidat, ac de, nescio qua, totius equaliter facta corruptione, insipide rhetoricæ, cum putrefactio simplex, non magis accidat cunctis rebus, & singulas equaliter totas corrumpat, quam particularis. Ille generationem simplicem exponit, per quam

mistum

*Quod verum ut id ubiq libris hic operat, non in contrariis
 Simonij illis; xxiv. Dic 13*

*est, iudicet
 q talit p mra
 putredinis su
 cunctum par
 tium quoniam
 impref. inorn.
 plantat et incho
 ata huc in qe
 species corpora
 mixta in q
 qd. humiditas
 est a liquor emi
 nus non h. mix
 tiffima, in
 mixta nunquam
 a tota spacia
 autem in mixta,
 ut in mixtis. sm
 tij: si vero ca
 species corpora
 mixta in qd. humiditas est eminen.
 tiffima, ut liq
 putred: incompleta
 Varias mixti
 spacia adhi
 ut mixta a tota
 spacia autem in
 ariam. Incho
 tata putred: v
 co illis q non
 dum prius mix
 tione separatum
 humid: a suo*

bum Aristoteles, cum æque illa simplex, ac ista κατὰ μέρος, re-
 bus quibusvis mistis, quolibet loco & tempore accidere possit. Iam
 verò κατὰ μέρος appellari putredinem, quia totum non simul &
 non semel comprehendat, & quia tot habeat species, quot sunt res
 putrescentes, nemo vsquam, in quo vel mica esset sani cerebri, asse-
 rere fuisset ausus, cum eadem prorsus (quoad hoc dico) simplicis
 quoq; putrefactionis privilegia (quæ tamen non Aristotelis, sed novi
 interpretis, acutum scilicet caput indagavit ac tulit) eademq; sint
 conditiones. Ex re verò tali putrefacta determinata species aliquid
 & hoc non illud procreari verum est, quia potentia materiæ certis
 preparationibus, ad certam quandam angustatur formam, & pa-
 tientis habilitate ita determinatur ἄλογος δύναμις, id est natura-
 le agens, ad unam quandam ἐνέργειαν, ut aliam circa idem presta-
 re nequeat. Sed hæc tamen quorsum afferuntur huc? Frustra sanè,
 ac præter omnem prorsus necessitatem. Postremò, qui ait, solam
 particularem putredinem, veteribus fuisse notam, proindeq; mone-
 re Aristotelem, eam propriè ac vsitatè putredinem appellari, is ve-
 terum scripta non evolvit: Aristoteli autem de suo affingit aliquid,
 & Furnijs atq; Spudastis egregiè imponit.

XXIX.

Ergo differentia illa inter simplicem & particularem putredi-
 nem ab Erasmo constituta, ~~Nemole sunt, Fabellule sunt, Chimærule~~
~~sunt.~~ Simplex enim non dicitur ab Aristotele, in fine durationis na-
 turalis accidere, sed esse finis, in quem desinit omnis alia corruptio
 naturalis. De cætero, æque omni tempore & loco superuenire, ac
 particularis potens: corrumpens totum, quia dissoluto misto (tali
 dico ac tali, non autem simpliciter misto) in principia sua forma
 abit, quæ totum rei esse dicitur, lib. 2. de phys. ausc. opposita ge-
 nerationi simplici, quæ est mutatio totius in totum lib. 1. de ort. &
 q facit ut humidum liq tangat adhuc huius, ut inter.

the humidum sicu congelatur ut non a. emittit, sed a mixta, sicut ut
inter. cap. 4. Elementis non competens: quia hæc mixta non sunt: *Completa*
ac demum iam dissoluta positura principiorum, (ut cum Lucretio *hic illa?*
quidem, sed non Lucretiano sensu loquar) proindeq; etiam ablata *quomodocumq;*
illa forma, quæ aliis formæ inuentionem impediabat, materiam *atq; p. interit*
nature suppeditans atq; subijciens, quæ aut vermis, aut aliis rei spe- *ut d. p. interit*
cie ac forma exornari possit. *forma substantialis mixti in quo humiditas*
inhæret, ut d. p. interit

XXX.

Definitione igitur putredinis, tam peruersæ atq; improbæ ab istis
posita, quàm apte deinde ab iisdem, ad ea, quæ obijci possunt, ex *substant. mixti*
eadem responderi possit? Quid, quod ne quidem ullam possunt: *in quo humid.*
quam enim? fuitiles quasdam eius condiciones commemorant qui- *ut eminenti*
dem, nullum tamen typum, nullum certum eius modum usquam ex- *ut hoc putred.*
primi audio. Imò verò fatentur ipsimet, Putredinem hanc suam *hic est putred.*
monstruosum esse Protheum, cuius insinuite sint, & ad quævis mo- *putred.: Compl.*
menta variabiles formæ. Qui verò aliàs à Spudasticis quidem istis *inhæret, ut d.*
gerris maximè abhorruerunt, sed Galenicam tamen definitionem *inhæret, ut d.*
probarunt, coacti sunt affirmare, aliud genus putredinis esse, quo *inhæret, ut d.*
suscitantur febres, aliud quo vlcera *τὰ πρὸς τὸν* dicuntur: & *inhæret, ut d.*
utrumq; etiam ab Aristotelea putredine dissentire. Legantur, quæ *inhæret, ut d.*
præter alios Pseudodemonstrator Sueuus scripsit pag. 399. & *inhæret, ut d.*
400. suarum futilissimarum plerumq; glossarum, ad lib. Aristot. *inhæret, ut d.*
telis Physiol. De cætero differt putredo simplex à combustione, *inhæret, ut d.*
quod per hanc vi perire mistum dicitur, non naturaliter: inuehi *inhæret, ut d.*
excessum externi caloris: non euocari ac debilitari internum: ab- *inhæret, ut d.*
sumi humidum, non simul cum calore educi: verti materiam missi *inhæret, ut d.*
in ignem, qui sibi asciscit atq; assimilât, quantum potest, omnia, *inhæret, ut d.*
non autem dissolui in principia sua: proindeq; nec materiam natu- *inhæret, ut d.*
ræ offerre, ex qua generari vel animal, (quanquam hoc discrimen *inhæret, ut d.*
haud reciperet Aristoteles, qui etiam in igne, vermes alicubi pro- *inhæret, ut d.*
creari do-

THESES.

creari docuit) vel alia res possit. Postremo, calidiora fieri mista, quatenus putrescant simpliciter, hoc unum quoque ex illis est, quod in Philosophi Schola defendi haudquaquam possit.

XXXI.

Euaporat cum calore humidum, in simplici rei putrefactione, quidem totum, quatenus res putrescit, etiamsi eam excipere, intercepteque opposita naturae actio, nimirum Generatio aliqua, consueverit: per quam quod expirabat, retinetur: ut eius interuentu dissoluta iam principia, demum, certa quadam alia ratione, ad nouae susceptionem colligantur, subigantur, determinenturque. In re igitur putrescente, quatenus putrescit, nihil remanet humidi: non augetur calor ab externo: non absimitur humidum ab interno, non perit calor in humido, sed ut Aristoteles inquit, una cum humido euaporat: ἡ δὲ ὕλη τοῦ ἀέρος ἀπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ. Isthaec inquam omnia Spudastica deliramenta, non Aristotelea philosophemata sunt. Quis enim affirmare, nisi extreme impudens aliquis ausit, calorem in mistis eodem modo, quo in animalis, nutriri humore, atque tum demum perire ac violenter putrescere, cum auctus preparatum alimentum prius absimit, quam nouum sibi comparauerit?

XXXII.

Longè facilius dictu est, quomodo suffocatio à simplici putredine differat. Comprimatur enim, atque (ut ita dicam) compressu nimio eliditur per illam, ac strangulatur calor: per hanc vero exit, atque euocatur simul cum humido suo. Et negata respiratione non interisse mistum, sed animal dicitur. Ut mors autem solius animati corruptio est, ita putredo solius mixti. Atque eiusmodi mors, quae inquam intercepta respiratione sequitur, μαρτύριον est, quatenus à calore: σβέσις est, quatenus principium ipsum restinguit, non autem

humorem

ergo ac completas cum animalis in hominem in asinum: putredine et

THESES.

465

humorem ac receptaculum subtrahit illi. Theophrastus porro aquē ac Aristoteles, suffocationem caloris, ad utramq; corruptionem reuocat. Iam verò humores, aucto per obstructions calore, putrescere dicimus quidem, sed putredine κατὰ μέρος, quæ non nisi ad exustionem, id est (vt interpretatur Aristoteles) assationis excessum, referri inquam poterit: etiamsi his mille Spudasti, cum totidem Furnis huic veritati esse opponerent.

XXXIII.

Quid mirum igitur, si animalia suffocata, non dicamus putrescere? Corruptio inquam animalis mors est: Misti verò putrefactio: Suffocatio igitur cum animal perdit, non dicetur putrefactio: cum verò mistum, dicetur exustio, quia calorem eius usq; adeo auget, vt Galeni etiam tui iudicio, materiam in cineres mutet: Animalium verò partibus proprium quendam præter influentem, inesse calorem, cuius causa si intercepta respiratione corrumpatur, putrescere ille, non suffocari dicantur, in certis potius rationibus asserere, quàm certis improbare malle, hominis est, qui vestem Philosophi, non Cerebrum habeat.

XXXIV.

Ergo diuersæ illius appellationis causa est, diuersa res, quæ corrumpitur: Animal inquam suffocatione moritur: mistum verò suffocatione putrescit. Diuersæ res sunt, Animal & Mistum: diuersæ item corruptiones, Mors & putredo: etiamsi ab Aristotele quodam loco senectus quoq; , quæ ad mortem via est, putredo quædam dicatur. Cui itaq; mirum, si igne animali suffocato, nihil relinqui dicatur putridū, igne verò misti aliquid? Aequè autem in putredine simplici ac particulari, substantie mistæ in illa ex toto, quia mutatione illiusmodi auertuntur à tota specie in hac verò ex parte, quia alterata solum, speciem quidem retinent.

sed ac-
enim talis est
hæc quæ auditis
motibus. canes
patitur ducunt?

sed accidentia mutant. Quid? nonne per suffocationem quoque animal à natura sua decedit? Cur igitur verba illa ὡς χωρισθῆναι τῆς φύσεως, ad statuendum discrimen, inter putrefactionem & suffocationem usurpemus? Quo loco verè cognoscimus, quid sit ἀμαρτάνειν τῆς θήσεως. Postquam enim primò quis in totum aberravit à scopo, in multas seipsum deinde absurditatum tricas necessario coniicit.

XXXV.

Coctio verò à putrefactione simplici differt, quia hæc mutatio fit secundum totum ad interitum: ab ambientis calore, exhauriente internum misti, cumque eo humidum: unde consequitur secessio humidi à sicco, id est dissolutio materie misti: Illa verò mutatio fit, secundum partem, ad perfectionem à calore ambientis humidum & siccum, rei quæ affatur, vel elixatur, vel maturescit, tale duntaxat, tantumque citra substantiæ immutationem reddens, 4. meteor. cap. 2. & 2. de plant. cap. 1. A putrefactione verò particulari, tam differt coctio, quam πέψις ab ἀπεψία: ἔψις à μωρὰ λῦσις: ὀπτῆσις à σατεῦσις, πέπαυσις, & si qua est alia eiusmodi caloris effectio naturalis, in calido & humido, nomine carens, à suo contrario. Cum autem ex Chylo fit sanguis, & ex hoc caro, putrescere non dicitur Chylus vel sanguis, quia ideò corrumpitur utrumque, ut fiat aliud: In putrefactione autem, corrupta re, accidit fieri aliud.

XXXVI.

Sed hoc non satis est, ut neque illud, quod ex lib. 2. de ort. atque interit. cap. 3. ab istis adfertur, nimirum putredinem dici, cum in deteriore naturæ ac speciei habitum mutatio fit: Generationem verò, cum in digniorem, nobilioremque. Estò enim ut sic dici consueverit: certum est, ortum sanguinis ex Chylo, carnis ex sanguine, plantæ ex semine, adiunctam habere corruptionem: nisi enim apparatus

paratus prior materiæ, cumq; eo forma aboleatur, non introduce-
tur vnquam noua. Illa igitur προπαρχήσκει κατὰσκειψή, & for-
mæ priuatio, cuiusmodi nam mutatio fuerit? Sanè corruptio, quia
est totius. à quonam? à calore. cuius? venarum, partium singula-
rum, seminis: Vnde hæc intra se conceperunt illum? à corde, à cælo.
Cuiusmodi itaq; corruptio ista? Putrefactio. qualis? Nec morbi-
dam & violentam suam, nec naturalem nostram dicere, si consta-
re sibi velit Erasius, potest. Quam nos? particularem? Sed corrup-
pitur totum. Simplicem? Sed non fit resolutio in principia: imò
necessariò fit: (aiunt) sed quia illam statim excipit altera actio
(ideo enim fit illa, vt mox fiat, & sequatur hæc, quemadmodum
diximus) & quantum vna, tantum altera progreditur: oculos qui-
dem id, sed rationis tamen iudicium minimè latet. Nos autem ve-
rius, atq; ad Aristotelis mentem aptius, corruptionem huiusmodi
secundum totum non putrefactionem dicimus, quia in deterius rem
non mutat, sed ad coctionem reuocamus.

XXXVII.

Quæ etiam causa est, quamobrem huiusmodi corruptio non di-
citur τέλος τῆς κατὰ φύσιν φθογᾶς: ergo neq; putrefactio sim-
plex, quia non ad eam per corruptionem, sed per eam ad genera-
tionem natura tendat. Sic nos pro existimationis Aristotelex sa-
lute dicimus: qui tamen hoc quicquid est, totum eruditiorum se-
ctatorum eius, iudicio relinquimus. Porro, quod Erasius hoc loco
ponit: coctionem propriè illam dici, in qua non mutatur substantia,
reuera nouum est, sed eiusmodi etiam, quod non nisi absurdè tueri
quis possit. Siquidem omnium propè Aristotelis interpretum sen-
tentia est, propriè atq; absolutè coctionem illam dici, in qua nutri-
menti mutatio fit, in nouam substantiam, intereunte priore. Alio-
rum verò trium coctionis externæ modorum, qui in animalibus
per quandam similitudinem inesse dicuntur, finem: vt maturatio-

nis in fructibus, materiæ tumorum, affationis, elixationisq; ex illo superiore quodammodo spectari.

XXXVIII.

Cum autem Generationi, quæ à proprio calore fit, contraponatur putrefactio, nullus vnquam sani stomachi dubitauit, cur hæc ab alieno inuclatur. Naturalem etiam calorem in putredine simplici ac naturali, ab alieno augeri, phreniticus fortasse aliquis, id æstimans, ex suo capite affirmabit. Deniq; qui probl. 14. sect. 4: legerit, is te irridebit, qui ea, quæ ab Aristotele de ortis ex excrementis nostris docet, quæ partim nostra, partim aliena dicuntur: tu ad ea stabilienda vsurpes, quæ de calore aucto per putrefactionem absurde asseris. Quid quod in coctione, tam propria & primaria illa, quam secundaria calor internus ab externo augetur: nec tamen propterea is alienus, sed proprius, nec perdens, sed perficiens seipsum dicitur. Vsq; adeo sunt omnia tua ubiq; lubrica, & supine pronunciata.

XXXIX.

Perspicuum est autem, putredinem tam simplicem, quam secundum partem, rectissime dici naturalem: etiamsi à calore alieno, id est το πεισιχοντος, vtraq; fieri concedatur. Vt enim Generatio omnis ab externo efficiente est: ita & corruptio.

XL.

Sed & illud quoq; planissimum in glossis nostris ad Erasmi Dialogum, fecimus. Locum illum lib. 5. de gener. animal. nostræ potius causæ quam Erasmeæ patrocinari.

XLI.

Item hoc: in cap. 4. lib. 1. meteor. vnam tantum, camq; simplicem ac naturalem putrefactionem, contrapositam Generationi simplici ac naturali, definiri, explicariq;. Quæ verò contra febri-
culoſe

culosè admodum, tum obiecit, & nunc etiam insipidè repetit Spudastes, minimo negotio, apteq̃ satis (ni fallimur) ad Aristotelis mentem, de qua vna venimus in controuersiam, ibidem diluimus omnia: quo candidum & æquum lectorem reuocamus. Illud tamen hîc prætereundum non est, Erastum, qui antea totus, per totum suum Dialogum in eo fuerat, ut ostenderet, ea, quæ post verba illa, οὐ μὴν ἄλλα ἰσχυρῶς &c. vsq̃ ad capitis 4. finem leguntur, de putredine violenta esse accipienda: atq̃ hanc à naturali plurimum, imò verò conditionibus contrarijs circiter duodecim differre, nunc tamen animo scilicet & lingua, in seipso confusum, affirmare ausum, eadem verba etiam naturali putrefactioni posse aptari. Atq̃ istic quidem, à seipso defecit turpiter: ibi verò à rei natura turpius: Cum dico, ideo effici putat, prædictis cap. 4. verbis: Violentam putrefactionem, & non simplicem ac naturalem definiri, quia in illis μαρτυρῶς nulla fiat mentio. Miser scilicet nondum intelligens, philosophema illud, de modis interitus ignis, cum interni animalium, tum externi, nullum hîc aut certè quàm minimum habere locum, vbi de mixtorum, quatenus mixta sunt, corruptione disputatur.

XLII.

In definitione simplicis ac naturalis putredinis bis mentio fit περὶ ἐχούτος, quatenus primaria causa putrefactionis est: insiti verò ac natiui caloris, nulla quoad hoc accusatur actio, ut falso opinatur Erastus. Quo tamen nihil obstante, propter expositas à nobis, in ipsa disputatione causas, Putredo cum simplex tùm particularis, rectissimè dicitur naturalis.

XLIII.

Ergo gerre maxumæ, quæ scribit Erastus de calore insito: qui quoniam seipsum longo temporis tractu primùm conficit, atq̃ ad

infimum fere debilitatis gradum deducit, etiamsi deinde ab ambientis mediocri etiam calore disperditur, interire nihilominus naturaliter dicatur. Atq; Aristotelis locus ille, qui ex lib. de respir. huc ab eodem affertur, tam ad nostram controuersiam pertinet, quàm id, quod minus nihilo est.

XLIII. XLV. XLVI.

Spiritus animales putrescere qui negat putrefactione Rustica, is quoq; iudicio nostro, cum Aristotele pugnat: qui verò spiritus nostros perfectius mixtos dicit, quàm flammam, quæ ex externis prunis continenter erumpit, vel si maius, quàm fuligines, quæ assidue exhalant è flamma (deterioris tamen aliàs conditionis hæc, quàm Spiritus animales esse scimus) is inter diobolarios Baccalaureos censendus venit.

Vltima.

Ex illis omnibus, quæ Erastus in hoc suo Spudastico Dialogo effudit, cognosci satis potest, istos Patriæ Patres, Antiquitatis defensores acerrimos, nihil habere, aut afferre in medium posse solidi, quo probent, Aristotelem lib. 4. meteor. cap. 1. non aliud vel aliter de putredine protulisse ac sensisse, quàm Medici & Galenus senserint, protulerintque.

FINIS.

ERRA-

Ermita sic corrige.

In Præfatione littera A iij. linea 4. dispositioni, lege, disputa-
tioni. fol. i. lin. 10. dixit. Aristotelis, lege, dixit: & Aristotelis. 3. lin.
13. illum, illam. 7. lin. xi. vim, le. cum. 25. 4. erudienda, eruenda.
31. lin. 15. πεφ, περι. 40. lin. 24. ac frustra terere. 45. li. 4. περι περι
91. li. 22. γιγεται, γινεται. 97. li. 12. τὰ μερδύς. 119. li. 27. sua in
legendo. 121. 5. vtrum, vtrum. 122. li. penult. 24. 54. folio. 137. li. 17.
effectibus, affectibus. 150. 12. σκπομενός. 155. 18. affectibus. 158. li.
7. quidni. 182. 10. opposita. 219. 7. efficientem. 255. 14. prolata.
278. 22. vim, cum. 279. 10. crasis. ibidem 15. αλλοιόμενος. 284. 14.
inquam, ynquam. 290. 4. αναθυμίασις. 314. 5. extinctio.

Typographus Lectori S.

*Absentis Authoris autographon difficilem alicubi
usque adeò lectionem habuit, amice Lector, ut alia
quædam præter hæc quæ subjicimus inter imprimē-
dum leuia errata commissa esse posse nō diffiteamur.*

*Sed illa prudens ac doctus Physiologus ipse sibi
pro sua æquitate facile re-
stituet, vale.*

I N D E X

*RE RVM ALIQVOT PERTRACTA-
tarum, cui minutiora alia innumerabilia
inferenda non esse duximus.*

A

- A** Er per oscula arteriarū dilatata, intrō nullus hauritur. Com. 163.
Alexandri Aphrodisiensis locus explicatur Com. 61. idem
 Author defenditur. ibid.
- Alteratio à coctione quo differat. Com. 215
 Andreas Duditijs ab Horehuzia. Com. 43
Animal interit naturaliter senescendo, Mistum putrescendo.
 Com. 28. 34
 Animalis mors naturalis quæ Com. 28
Animal, vt animal non putrescit. Com. 102
Animalis calor, cur non perpetuo vigeat. Com. 127
 Animal generare animal quid sit. Com. 221
 Animantium mors atq; interitus duplex ex Aristotele explicatur.
 Com. 109
Aqua quomodo restinguat ignem. Com. 127. & Com. 152
Aqua calefacta quo reducat ad frigiditatem. Com. 152
Aqua ignem non refugit. Com. 220
in Aqua calida sedenti, cur si aqua moueatur, calidior videat. Cō. 196
Aquæ, nulla inest innata frigiditas. Com. 152
Aquæ esse, quale. Com. 152
Archangelij Mercenarij Montisanctij laus Com. 22. duplex error.
 Com. 111
Aretæi error. Com. 217
Argentarij erratum, Com. 59. & alterum Com. 217. ac tertium.
 Com. 191
Argenti frustum apud Simonium, quod flammam figura refert.
 Com. 124
Aristotelis locus ex 1. de ort. & inter. explicatur. Com. 8. alter ex
 Poeticis de nominum vsu, Com. 12. alius ex 6. & 2. Top. Com. 13.
 alius

I N D E X

alius ex 2. rhet. Com. 15. alius ex 2. de part. anim. emendatur, & longè rectius exponitur quàm factum sit haftenus. Com. 19. alius ex 4. de gener. anim. Com. 22. alius ex 4. meteor. cap. vlt. & 2. de ortu animal. cap. 1. Com. 23. alius de Frigoris vi in agendo, qui cum altero eiusdem pugnare videtur Com. 32. alius ex 4. sect. probl. 14. perperam acceptus ab Erasmo. Com. 44. alius ex 4. meteor. cap. xi. confertur cum altero ex 2. de part. anim. cap. 3. Com. 52. alius lib. 1. de ortu & inter. de spec. corruptionis exponitur. Com. 54. alius ex 5. de gener. anim. qui erat Achilles Erasmi. Com. 100. alius ex lib. de respir. cap. 7. Com. 105. alius ex lib. 7. de phys. ausc. Com. 49. 139. problema in quo de motu agitur, prout est causa caloris Com. 194. alius ex probl. 4. sect. 22. Com. 195. aliud problema, Com. 226. alius locus ex lib. de long. & breu. vitæ. cap. 3. & 5. Com. 151. locus ex problematis emendatur. Com. 51

Aristoteles nomina sæpè vsurpat contra communem loquendi consuetudinem, Com. 8. idem ignis voculæ homonymia nos sæpè fallit. Com. 72

in Arte suæ quæq; sunt generationes. Com. 21

Artificiosa Generatio à Naturali quò differat. Com. 122

Artis materia, & materia Naturæ, quò differant ibid.

Artifex & Natura quò differant. ibid.

Affatio quid. Com. 197

Affa elixis humidiora proprio humido. ibid.

C

Cælum Generationis omnis mixtorū pater: Terra mater. Com. 122

Caliditas & frigiditas, cur dicantur agentes qualitates, Humiditas verò & siccitas patientes, non rectè declarauit Erasus Com. 24

Caliditas & Frigiditas non alio modo se promouent extra subiecta sua, quàm Humiditas & siccitas Com. 24

Calidius aliquid quot modis dicatur Com. 217

in Calce nullus inest intus ignis. Com. 214

Calor & Frigus cur sint efficaciores qualitates alijs duabus primis Com. 24. quomodo dicantur humidiora reddere, emollire, exsiccare, indurare, Com. 26

Calor quomodo vnire congenera corpora dicatur. Com. 26

Calor internus misti, non est causa generationis, neque putrefactionis.

I N D E X.

tionis. Com.	91
Calor animalis per se spectatus, est impurius misti calore. Com.	111
Calor cœli quomodo generet Com. 122. auctor generationis omnis & vegetationis mixtorum.	ibid.
Calor animalis eiusdem naturæ, cuius externus ignis, Com.	127
Calor seu ignis, quomodo pabuli dicatur indigus, Com.	127
Calor omnis nostras, est in aliena materia. Com.	127
de Calore terræ pueriliter philosophatus est Erasus. Com.	43
Calorum species. Com.	127
Caloris subterranei origo.	ibid.
Calorem seu ignem, Frigus non perimit per se.	ibid.
Calor animalis, quò differat ab externo igne, etiam si eiusdem sit naturæ, ibid. cur licet conclusus, tamdiu tamen duret ac vigeat. ibi.	
cur non perpetuo vigeat ib. per se nunquam fatigatur aut languet ibid. semper à primo ortu augetur ad ætatem vsq; cōsistentiæ Com.	
129. & Com. 217. igneus est, & natiuus tamen dicitur, Com.	130.
utroq; modo depascitur suum subiectum.	ibid.
Calor nostras omnis à cœlo Com. 133. actu solum in animatis ib.	
Calor in humido quid sit Aristoteli. Com.	137
Calori humidum non est per se contrarium. Com.	142
Calor calori quomodo aduersetur.	ibid.
Caloris interitus duplex Com. 143. explicati ea de re multi cum Aristotelis, tum Theophrasti loci.	ibid.
de Caloris animalis interitu multiplici, in summam breuem cōtracta doctrina. Com.	159
Calor quomodo induret. Com.	160
Calor calorem non pellit. Com.	175
Calor natiuus quid.	ibid.
Calor maior, cur suscitetur in re immota, sub sole moto, vel sub immoto hoc, ipsa mora. Com.	194
Calor calorem se maiorem producit. Com.	217
Calor fixus & implantatus in partibus animalium nullus. Com.	
221	
Canities quid Aristoteli. Com. 55. quomodo fiat. ibid. vtrum Putredo quædam sit, Com. 100. ex summa tristitia, com.	55
Cani pili in quibus animalibus visi. Com.	55
Carnium & fructuum conseruandorum generalis ratio. com.	195
Carpen-	

I N D E X.

Carpentarij error. Com. 71. alter. Com.	179
Cereuisia à vino quò differt. Com. 197. cur citius corrumpitur quàm vinum ibi. Torgensis. Com. 197. Lipfica appellata Rastrū ibi. Vittebergica appellata Cucuc.	ibid.
Cereuisiæ & vini vasa quomodo diu conseruantur.	ibid.
Cesalpini error. Com. 127. duplex error. Com. 152. alius error. Com.	203
χωριδιναὶ τῆς φύσεως quid. Com.	51. 52. 53. 64
Christophori à Vega falsa opinio de Canitie. Com.	55
Coctio à generatione quò differat Com. 22. quid Com. 210. 122. à quo calore fiat. ibid. fit semper ab externo rei, quæ coquitur, inter- no verò rei quæ coquit. ibid. est Generatio quædam ibid. à putredi- ne quo differat Com. 208. pessimè ab Erasmo definita. Com. 210. 211. Simplex (qualem intelligit Erastus) nulla. Com.	210. 211
De Coctione multa.	ibid.
Coctio ab alteratione quo differat. com. 215. infirmior in pueris quàm in adultis. com. 217. semper est in melius	212
Combustio etiam opponitur Generationi. Com. 27. Per eam non proprie dicuntur dissolui mixta in principia. ibid. quò differat à Pu- trefactione. Com. 48. per totum.	
Compositio triplex. Com. 19. & cuiusmodi quæq; sit.	ibid.
Corruptio quæ est à contrario naturalis, quæ verò à seipso præ- ter naturam dicitur à Theophrasto Com. 109. animalis, alia est à corruptione mixti. Com.	131
Corruptionem secundum partem contra omnem philosophiam tum Erastus dicit cum res actum & formam mutat. Com.	54. 70
Corruptionis rerum necessitas. Com.	160
Corrupti secundum partem quid sit. Com.	54
Caseo nobilior est vermis & cadauere vitulino. Com.	212
Caseus verminosus Saxonis nostris est Manna. Com.	212

D.

Dæmonum opera suffocari metalli fossiores putat plebecula, cum tamen aliam ob causam plerumq; id fiat. Com.	127
Definitio quæ principium demonstrationis dicitur. Com. 77. causalis ibid. dialectica. Com.	61

I N D E X.

Dialogo quæ materia subiiciatur in præfat. quid habeat commo-
di atq; incommodi. ibid.

Doctor ab interprete quò differat. Com.

93

E.

Elementorum mutua transmutatio, quomodo secundum Aristo-
telem fiat. Com. 24. chimæra est ibid.

Elementa putrescunt secundum partem. Com. 54. 57. 58. 60. Ele-
mentorum mixtio nulla. Com. 122. 221. 227

Elementa hæc quæ nos ambiunt, imperfectè mixta nusquam di-
xit Aristoteles. Com. 60. qualia sint. ibid.

En particula significatio peculiaris. Com.

136

Elixa quam assa cæteris paribus, semper sicciora proprio humore
Com. 179

Eraclius sibi non constans Com. 14. & bis Com. 21. 73. 90. 104.
121. 173. 186. 181. 223. malè ac perperam accipit omnia. Com. 21. im-
propriè loquitur. ibid. monstrosè ac titubanter. Com. 23. 30. planis-
sima etiam quæq; insulcat. Com. 24. Lactis & Musti exemplo Gor-
donjos etiam nodos quosq; soluere potest. Com. 18. importunæ ac
non necessario rhetoricatur. Com. 28. opinionem alienam de Putre-
dinis Aristotelex natura suam voluit facere. Com. 37. asthmaticè
philosophatur. Com. 38. pueriliter de calore terræ. Com. 43. impor-
tunè atque insipide. Com. 65. captiosè ac pueriliter Spudasso ac
Furnio, suis respondere consuevit. Com. 72. vbique hæsitat philo-
sophando. ibid. & 82. malus Galeni defensor. Com. 86. argutulus.
93. falsus, vbique malus interpret & malus Doctor. ibid. sui confi-
dens & præceps in iudicando. Com. 100. quod Aristoteles de cor-
ruptione animatorum docet, turpiter ad mixta transfert, quatenus
mixta Com. 105. 111. 120. 126. aduerbiallyter vbique philosophans;
Scepticis verbis vtitur. Com. 115. malus Dialecticus. Com. 124. 122.
imponit Aristoteli. Com. 125. trepidando philosophatur. Com. 127.
philosophando malus Dialecticus. Com. 132. 135. exuccus strigosus-
que. 137. Aduerbialis Philosophus. Com. 210. 211. 213. 215. friuolas
vbique adducit dubitationes. Com. 221. 220. 225. 229. meptus re-
spendendo atque interrogando. Com. 153. mala fide agit. Com. 170

Eraclii inepta loci Aristotelis interpretatio. Com.

195

Excrementa animalium cur calida. Com.

209

Excrementis carent inanima. Com.

154

Excremen-

I N D E X.

Excrementorum in animali necessitas vnde. Com.	209
Exempla qualia esse debeant. Com.	131
Exempla inepta adducit Erasius. Com.	183
Exemplis pessimè vtitur Erasius. Com.	131
Exercitatione & motu quomodo augeatur calor animalis. Com.	149. 193

F.

Fatum, id est ordinaria Dei potestas, Aristoteli nihil aliud quam Natura. Com. 21

Febris πυρετός dicitur metaphoricè Com. 216. quid sit in præfat. ad combustionem refertur. Com. 216. & in præfat. Hæctica eiusdem generis cum putrida appellata. Com. 170

Febrim motus per se ciere potest. Com. 202

Febrifici humores non putrescunt. Com. 156. 168. 170. & in præfat.

Febricitantes cur stare nequeunt. Com. 157. cur intereunt, in præfat. & Com. 158

Fæces non fiunt per putrefactionem. Com. 218

Fæcum alui generatio vnde. Com. 98

Fernelij lapsus. Com. 38. & 30

quod Fit aliquid, quatenus fit, est. Com. 85.

Flamma quid, Com. 127. Flammæ figura vnde, Com. 149

Factor omnis est soboles ἀπειρία Com. 46

Fætidus odor, vtrum omnis à Putredine, Com. 218. duplex ibid.

Forma omnis inducitur, non educitur, Com. 165. & Com. 221

Fracastorij error, Com. 159

Francisci Patricij erratum, Com. 18

Francisci Vallesij error, Com. 98

Frigus internum mixti, à quo putrefactio, quid sit Aristoteli, Cō.

iii. quomodo sit Putrefactionis causa, Com. 28. Aristoteli est calor deficiens, Com. 138

Frigus quomodo dicatur priuatio caloris, Com. 174. quomodo dicatur ab Aristotele causa putrefactionis, Com. 174. vtrum per se calorem seu ignem perimat, Com. 127

Fructuum & carniū conseruandorum generalis ratio, Com. 195

Fructuum quorundam maturationem, cur veteres maluerint dicere Putrefactionem, Com. 215

I N D E X.

Fruſtus quidam. cur non niſi decerpti matureſcant, Com. 215

G.

Galenī locus lib. de Marcore perperam acceptus ab Eraſto, Com. 17. inertia in definienda Putredine, Com. 81. error, Com. 151. alter, Com. 159. laus in Præfat.

Gaudium ſubitum ac vehemens cur interīmat animal, Com. 159. cur paralyſin quandam inducat, ibid. lachrymas extorqueat, ibid. & Sudorem, ibid.

Gazæ error, Com. 203

Generationis & Mixtionis notionem turpiter vbiq; confundit Eraſtus, Com. 19. 20. 22

Generationem ſimplicem & naturalem quamnam intelligat ac definiat Author lib. 4. meteor. Com. 21. 22

Generatio naturalis cur ſic dicatur, Com. 21

Generatio naturalis & artiſicioſa, vtraq; vel ſimplex, vel ſecundum partem, ibid.

Generationes in Arte ſuæ quæq; ſunt, Com. 21

Generatio ſimplex & ſecundum partem quid, Com. 22

Generatio violenta Ariſtotelei quid, Com. 64

Generationis definitio ab Ariſtotele allata exponitur. Com. 88.

Generatio Mixtorum omnis ab externo, id eſt ſolis calore, Cō. 92

Generatio eſt coctio quædam, Com. 122

Generatio naturalis ab Artiſicioſa quò differat, Com. 122

Generatio vnius eſt corruptio alterius, Com. 165

Generatio vnius non ſine corruptione alterius, Com. 209. ſed ſine putrefactione tamen, ibid.

Generatio à coctione quò differat, Com. 213

Globulus tormentarius, dum per aëra voluitur non igneſcit, Com. 194

γλῶττα quid in Poeticis Ariſtotelei, Com. 12

H.

Hippocratis laus in præfat.

De Humido, cur potiſſimum meminerit Ariſtoteles in definitione Pu-

ne Putredinis, Com.	83
Humidum calori non est per se contrarium, Com. 142. primigenium, ne momentum quidem temporis durat, Com. 127. & 217. reficitur idem specie,	ibid.
Humidi in putredine Aristotelea aliter mentio fit, quàm in Galenica, Com.	100
Humores Febrifici non putrescunt, Com. 136. 168. 170. & in præfat.	

I.

Iacobi Schekij error, Com. 16. 20. 34. imposura,	81
ἰσως vox quid Aristoteli significet, Com.	43
Ignis elementum nullum, Com. 127. 194. in mistis inanimis nullus, ibid. quomodo dicatur nihil generare, ibid. quot modis interire possit, & quomodo ex Theophrasto, ibid. quid sit, ibid. in aère solum cur vigeat, vera causa, ibid. falsa causa à Gallo quodam producta, ibid. quam ob causam dicatur non putrescere, com. 156. maior, quomodo minorem perdit, Com. 152. non est siccus, ibid. collisione duriorum corporum non ex intercepto aere extunditur, ut vulgo docent, Com. 194. in nubibus quomodo concipiatur, ibid. in mixtis cur non dicatur putrefactioni obnoxius, Com.	72
Ignis seu calor quomodo pabuli dicatur indigus, Com.	127
Ignis & calor omnis nostras est in aliena materia,	ibid.
Ignis ἐξ ἧ quid Theophrasto,	ibid.
Ignis effectorum multorum ratio, ibid. motus duplex,	ibid.
Ignis voculæ homonymia Aristoteles nos sæpè fallit, Com.	72
Ignium & calorum species, Com.	127
Ignium varij gradus, quoad efficacitatem, & quoad lucem, ibid.	ibid.
Ignem seu calorem, frigus per se non perimit,	ibid.
Ignem quomodo restinguat aqua, ibid. & Com.	152
Ignem maiorem ad se attrahere minorem, falsum, Com.	152
Interpretis munus, Com.	7
Interpres à Doctore quò differat, Com.	93
Inanima carent excrementis, Com.	151
Iulij Alexandrini obiecta diluuntur in præfat. error. Com. 127. alter Com. 175. alius Com.	217
Iulij Cæsaris Scaligeri error de figura flammæ, Com. 149. alter de aqua ignem extingvente, Com. 152. alius de natura aquæ, ibid.	item

I N D E X.

item de vrina, Com. 182. item Com. 220. item Com. 122. 127. 63.
 insullum dictum, Com. 209. item alius error de oleo ignem refu-
 gente, Com. 183. 194. item alius, 194.

L.

Lac non rectè dicitur generari ex butyro, sero, & caseo liquore,
 com. 20. non est ex iisdem verè mixtum, ibid. non est vnum ens,
 ibidem

in Laconicis quam ob rem moriuntur aliqui, Com. 159

Lactis & Musti exemplo Erasius Gordonios etiam quosq; nodos
 soluere potest, com. 18

Leonici error, Com. 143

Liber quartus meteor. falso sic inscribitur: non rectè post me-
 teorologicos collocatur: incertum habet authorem, Com. 18. multa
 habet, quæ satis defendi nequeunt, ibid.

λόγον ἔχει quid sit Aristoteli, com. 31

Lumen cœli per se calidum subiectiuè, Com. 122

Ludouici Viues error, Com. 152

M.

μάχανα propriè quid, Com. 143. 146. 105

μάχανα ἢ σβέσις quid, com. 143. Sententiâ Theophrasti &
 Aristotelis ea de re integra, ibid.

Marasmus Galeni duplex, com. 125

Marcor quid, ex Galeno, com. 71. quomodo accidat ex eodem,
 ibid. quod duplex ex eodem, ibid.

Materiæ potentia duplex, com. 66

Materia formam variat, com. 213. & vicissim hæc illam. ibid.

Maturatio per se à calore, à frigore per accidens, Com. 215

μετέωρος quid significet Aristoteli, Com. 18

Mixti vt mixti duplex generatio nusquam ab Aristotele proposi-
 ta, Com. 19

Mixtum ex Mixto, per mixtionem aut compositionem non ge-
 neratur, vt falsò docet Erasius, Com. 19. 20. 22

Mixtionis & generationis notionem turpiter ubiq; confundit E-
 rasius, Com. 19. 20. 22

Mixtionis

I N D E X.

Mixtionis natura quæ, com. 19. 20. 22. & quò differat à Generatione, ibid.

Mixtio naturalis Aristotelea est merum figmentum, com. 19. 20. 22. 28. 72. impugnatur, com. 30

de Mixtionis Aristoteleæ somnio aliquot, com. 30

Mixta perfecta & imperfecta quæ dicantur, com. 60

Mixti interitus naturalis non fit humidi consumptione, com. 111

120. 121. neq; caloris à seipso attritione, com. 120

in Mixtis Aqueum & Terreum principium sola insunt, com. 115

Mixtio elementorum nulla, com. 122

Mixtio à Generatione differt, com. 139

Mixtio Aristotelea Dædaleus Labyrinthus, com. 221. 227

in Mixto quomodo se habeant elementa, com. 111

Mixtorum generatio omnis ab externo, id est solis calore, com. (92)

Mixtum quor modis corrumpi possit, com. 28

Mixtorum calor intimus non vorat, com. 126

μόλυνσις vox secus usurpata à Philosopho, quàm à coco, com.

22. quid significet, ibid.

Morbus quid, com. 52. quomodo dicatur secundum naturam, 109

com. 109

Mors atq; interitus animantium duplex ex Aristotele explicatur, 109

com. 109

Mors animalium naturalis sine vi & dolore, com. 125. quid sit 155

Aristoteli, com. 125. vnde com. 145

Mors animalis duplex, com. 127

Mortalitatis nostræ vera causa exponitur, com. 218

Moschi generatio, com. 149

Motus quomodo extinguat ignem, com. 127. quomodo augeat, ibid.

ibid. & com. 143. per se Febrim ciere potest, com. 202. quomodo 193. 194. 199

calorem cicat, com. 149

Motu & exercitatione quomodo augeatur calor animalis, com. ibid.

Motu ex ardentibus prunis cur suscitetur flamma, 195

Motus loci quid, com. 193. in vacuo cur non fiat, com. 203

Multum quomodo difficilior putrescat paucio, com. 212

Mutatio omnis fit in tempore, com. Natura

I N D E X.

N.

- Natura Aristoteli nihil aliud quàm Fatum, id est ordinaria Dei
potestas, com. 21
- Naturaliter oriri quid, com. 122
- Naturalis Generatio ab Artificiosa quò differat, ibid.
- Nomen *δικῆον* quid sit Aristoteli in Poeticis, com. 12. non est
idem prorsus atq; aptè rem significans, ibid. *κύριον δικῆον ξενικόρ*
quid, ibid. *δικῆον* aliud Rhetori aliud Philosopho, ibid.
- Nomina Aristoteles sæpè vsurpat contra communem loquendi
consuetudinem, com. 8
- Nominum significatio à quibus petenda, com. 6, 12, 13, 15
- de Nominum impositione atq; vsu aliquot, com. 12
- in Nominibus formandis, vsurpandisq; Philosophi privilegium,
com. 12, 13
- Nominum imponendorum falsa quædam ratio Erasmi, com. 119

O.

- ὁδὸς* quomodo definiatur Aristoteli, com. 212
- Odor foetidus vtrum omnis à Putredine, com. 218. duplex ibid.
- Oleum non refugit ignem, com. 183
- Olympiodori erratum, com. 27. locus à nemine intellectus ex-
plicatur, com. 212
- Omne & omnia de quibus dicantur, com. 8. quid significant A-
ristoteli ibid. & com. 19
- Os cadaueris vtrum sit verè os, com. 137
- in Ovo calor insitus nullus, quo excludatur pullus, com. 213
- ex Ovo pullum extundit calor Gallinæ solus, aut externus alius,
com. 213

P.

- Partium animalis simularium compositio illa duplex, à Medicis
celebrata, ex Theophrasti verbis descripta, com. 19
- Pauesii error, 136
- το περιέχον* quid Aristoteli, com. 64. com. 160. & 163. & 168
- Pestis contagium non est in Putrefactione situm, com. 167. ad
Putredinem referri nequit, com. 222. & in præfat. hyeme non con-
suevit

I N D E X.

fuevit ſeuire grauius, com.	187
Pectis & putrefactio non idem, com.	187
Philosophari ac Rhetoricari non idem, com.	3
Philosophi priuilegium in formandis <u>uſurpandiſq;</u> nominibus, com.	12, 13
Philosophum diſputando quid deceat, com.	3
Pili cani in quibus animalibus viſi, com.	55
Plantæ non proprio, ſed cœli ſemper præſente calore naſcuntur, <u>vegetanturq;</u> , com.	122
<u>Pomorum aſſeruandorum ratio ex Columella</u> , com. 197. item com.	200, 201
<u>Pomum corruptum cur expreſſum plus exhibeat ſucci, quàm integrum</u> , com.	178
<u>Potentiam eſſe fruſtra, quæ in actum non producitur</u> , quomodo intelligendum, com.	66
Potentia duplex, com. 66. rationalis, naturalis : & vtraq; agendi ac patiendi,	ibid.
Potentia Materiæ duplex,	ibid.
de Problematum Ariſtotelis ſectionibus illis iudicium, com.	187
Pulſus non eſt ab animæ facultate, com.	163
in Putredinis diſputatione quid conſiderandum, com.	1
Putredinis notio, ſapientibus cognita, vulgo ignota, com.	5
Putredinis vox, primum à ſapientibus excogitata, tum ab imperita multitudine perperam uſurpata, com. 5. 12. 13. prout ſimplicis Generationis contrarium maximè commune ſignificat, non eſt ab Ariſtotele primum formata, com.	17, 36
Putredo Ariſtotelea eſt ab externo, non interno principio, Com. 28. quomodo fiat, Com. 37. 45. non eſt Galenica Putredo, Com.	100
Putredo Medicorum, non eſt Putredo Ariſtotelea teſte Olympiodoro, Com.	28. & 52, 79
Putredo in naturalem ac violentam temere ab Eraſto, & ab interpretibus Ariſtotelis diuiditur, Com.	38
Putredo ſimplex, quo ſenſu dicatur finis aliarum corruptionum naturalium, Com. 38. cur dicatur Naturalis, Com.	52
Putredo Galenica nullo deſcribi modo poteſt, Com. 40. nullum habet modum, Com. vlt. nulla eſt, Com. 81. incerta.	ibid.
	r r r Putredo

I N D E X.

Putredo secundum partem quid sit Aristoteli, Com.	41. 42. 50.
31. 52. 53. 54. 57. 58. 61. 62. 64. ubi definita & quomodo, Com.	88.
	89. 100
Putredo naturalis ac simplex est propriè Putredo Aristoteli: altera verò secundum partem non propriè, Com.	43. 45
Putredinis vocabulum in multis Aristotelis locis legitur, Com.	(44
Putredinem secundum partem nullibi Aristoteles violentam dixit, Com.	64
Putredinis Galenicæ definitio examinatur, Com.	81
in Putredine definienda Galeni inertia,	ibid.
Putredo ab Aristotele, vtrum pro mutatione, vel termino definita, Com.	86
Putredo simplex & naturalis tantū definitur cap. 1. lib. 4. meteor. Com.	88. 89. 100
Putredinis simplicis ac naturalis, efficiens forma, materia, Com.	88. modus ibid. & 89
Putredo vtrum ad σβέσις vel μάχαισις referatur, Com.	105. ad neutram refertur, ibid.
Putredo Aristotelea cur sic definiatur, causa, Com.	135
Putredine Aristotelea non incalescit res, Com.	175. 174. 181
Putrefactio cur dicatur maximè contraria Generationi simplici, Com.	27. cur commune contrarium, ibid. quid sit, & quomodo fiat, ibid.
Putrefactionis subiectum, causa efficiens, forma, Com.	72. 75
Putrefactionis subiectum perperam & inconstanter statuit Erasmus. Com.	79
Putrefactio Galenica ab Aristotelea quantopere differat, Commē.	(81
Putrefactio particularis nusquam ab Aristotele appellata violenta, quod Erasmus somniat, Com.	109
Putrefactionis naturalis mixti causa nullo modo est internum frigus, Com.	111
Putrefactio simplex à particulari quò differat, Com.	119
Putrefactionis particularis species, Com.	119
Putrefactioni naturali omnia mixta sunt obnoxia, quicquid Galenus dicat, Com.	137
	Putrefactio

I N D E X.

Putrefactio Aristotelea fit, frigescente non incalescente re, Com. 140

Putrefactione in quem finem vtatur natura, Com. 28

Putrescens non inalescere Aristoteli, Com. 226

Q.

Qualitates primæ duæ tantum agentes sunt, & duæ tantum patientes, Com. 23.24.26.32

Qualitatis intensio, an materiae additionem sequatur, Com. 203

R.

Respirationis vsus, Com. 163

Rosam adstringere & relaxare falsum, Com. 20

S.

Sagittæ per aerem traictæ non liquefcunt, Com. 194

Sanguinis vocola quid significet Rustico, quid item Sapienti, Com. 53

σβέσις quid, Com. 105. 143. sententia Theophrasti & Aristotelis ea de re integra, ibid.

Scire aliquid, & vnâ idem nescire, quale vitium Analyticū, Cō .5

Senectus quid, Com. 109. putredo quædam dicitur, Com. 48. quomodo dicatur præter naturā accidere, Com. 110. naturalis quomodo accadat, Com. 145

Senium differt à Putredine: hæc enim est mistorum corruptio, illud animatorum, Com. 131

Sophista quis dicatur, Com. 14

Spiritus quomodo putrescant, Com. 222. cur facilius quàm sanguis, ibid. & Com. 224

Strangulati quomodo intereant, Com. 144

Submersa aqua cur pereant, Com. 157

Substantia ex Accidente, Com. 129

Suffocatio quomodo restinguat ignem, Com. 144. vtrum sit putrefactio, Com. 221. & Com. 225

I N D E X

T.

Terra æquè atq; aqua, & hæc æquè atq; illa, mistarum substantiarum materia est, Com. 76. quid hæc ab illa, & vicissim illa ab hac habeat, ibid.

Terra materialis principij rationem maximè habet, Com. 76

de Terræ calore pueriliter philosophatus est Erasus, Com. 43

Theophrasti locus 1. de hist. plant. cap. 2. explicatur, Com. 19. loca in quibus de putredine meminit, Com. 48

Tonitrus ratio, Com. 194

Tralliani sententia explicatur de natura febrium humoralium in Præfat.

Triticum cumulatim aceruatum, cur putrescat facilius, Com. 203

Turnebi error, Com. 143

V.

Velox & tardum non mutat rei naturam, Com. 181

Veneri etiam inclusi vitro, tractatio periculosa, Com. ult.

Venter triplex, secundum Aristotelem, Com. 208

Ventriculo plus mucci adherere consueuisse, quàm Intestinis Anatomes monstrat, Com. 208

Vermes non in quavis re putrescente, Com. 70. & Com. 165. nascantur tam in putrefactione simplici quàm in particulari, & quomodo, Com. 100. varij ex varijs rebus, Com. 18. in putrefactis, à quo calore, & quomodo generentur, Com. 165. in ventriculo nasci vtrum rectè neget Aristoteles, Com. 208

Vermis quomodo rectè dicatur ex caseo putrefacto nasci, Com. 94. generatur in putrescentibus rebus, non quatenus putrescunt, Com. 94

Vermium generatio accidens quoddam est putrefactionis, Com. 207. & 94. non est Putrefactio, ibid.

Vermes in quavis animalis parte visi, Com. 208. nasci extra Putredinem, Com. 209

Vermis est caseo nobilior & cadauere vitulino, Com. 212

Vicomercati obliuio, 61

Violenter non accidit, quicquid ab externa causa accidit, Com. 28

Violentum quid, ibid.

Vina fulmine cur vitiantur, Com. 55

Vini

Vini & cereuisiæ vasa quomodo diu conseruantur, Com.	197
Vini vas semiplenum, si dimoueat ^{ur} quamobrem corrumpatur, vera causa. Com.	197
Vinorum conseruandorum generalis ratio,	ibid.
Vinolenti cur tremunt. Com.	157
Vinum liberalius haustum cur enecet, Com.	157
Vinum à cereuisia quò differt, Com.	197
Vinum putrescens, Com.	55
Vinorum vitia emendandi ratio multiplex, Com. 55. vitia vnde ibid.	ibid.
Vnire congenera corpora in generatione ac mitione, cuiusnam sit opus, Com.	26
Vocabulis proprijs philosophando vti debemus, Com.	23
Vrina conturbata quæ, Com. 182. quomodo, & qua vi denuò cla- rescat, Com.	183
quod Vritur, quatenus vritur omnibus sui partibus igni corre- ptus est, Com.	154
eorum quæ Vruntur falsa Eraſti ratiocinatio, Com.	155
Vstio quomodo fiat, Com. 155. 156. quò differat à Putrefactione, Com. 155. non potest ad <i>υόλεσθαι</i> referri, Com.	152
Vstorum remedia à Medicis proposita qualia, Com. 152. vesicæ vnde, ibid. dolor vehemens vnde,	ibid.
Vstile quid, Com.	152. 159
Vulgi cum Sapientibus collatio, in appellatione & cognitione rerum, Com.	5
Vulgi testimonium in quibus adhibendum, Com.	9
Vulgus sæpè vtitur voce Putredinis ea significatione, qua Philo- sophus, sed inscius: & contra, Philosophus ea significatione, qua Wulgus, sed sciens, Com.	72

F I N I S.

Śląska Biblioteka Publiczna

227275

I

MF

Ec.

Min. Ośw. 507a — PZWS C850 X. 49

Proclama fts 5 a m d jany 179

